Biblioteca Polirom

Naghib Mahfuz

Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură

Palatul dorinţei

Trilogia Cairoului

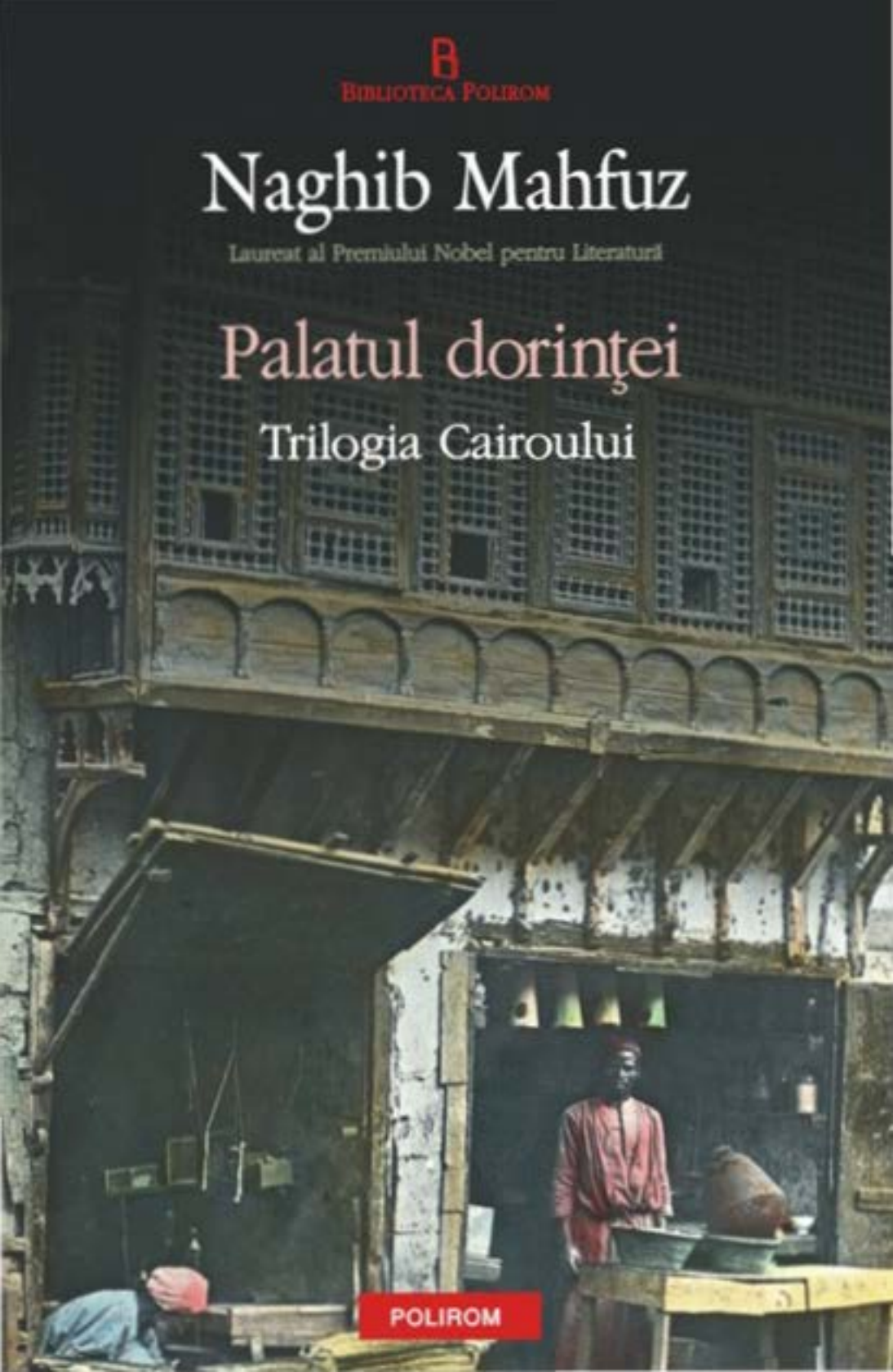

POLIROM

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Naghib Mahfuz, *Qasr al-shawq*
Copyright © 1957 by Naghib Mahfuz
Translated into Romanian by arrangement with the American University in Cairo Press.
All rights reserved.

© 2011 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

MAHFUZ, NAGHIB

Trilogia Cairoului/Naghib Mahfuz; trad. şi note de Nicolae Dobrişan. – Iaşi: Polirom, 2011 –
3 vol.

ISBN 978-973-46-1859-0

Vol. 2: Palatul dorinţei. – 2011. –
ISBN 978-973-46-1948-1

I. Dobrişan, Nicolae (trad.)

821.412-31=135.1

Printed in ROMANIA

Naghib Mahfuz

Palatul dorinţei

Trilogia Cairoului

Traducere din limba arabă și note
de Nicolae Dobrișan

POLIROM
2011

Naghib Mahfuz (1911-2006) s-a născut în Cairo. Şi-a propus o serie vastă de romane care să acopere toată istoria Egiptului, însă schimbările dramatice de pe scena politică egipteană l-au făcut să se concentreze asupra tematicii sociale, prezentată într-un stil realist în *Trilogia Cairoului*, *Băieţii de pe strada noastră* (1959; Polirom, 2009) sau *Pălăvrăgeală pe Nil* (1966; Polirom, 2010). În anii '60-'70, a început să experimenteze cu formule literare mai flexibile, în care realismul se îmbină cu alegoria şi simbolul, pentru a încărca ficţiunea cu subtile accente satirice, în romane ca *Miramar* (1967), *O mie şi una de nopţi şi zile* (1982) sau *Akhenaton, cel care sălăşluieşte în adevăr* (1985). În 1988 i-a fost decernat Premiului Nobel pentru Literatură.
În acest al doilea volum al *Trilogiei Cairoului*, Naghib Mahfuz spune povestea familiei el-Gawad în anii 1920, adică în plină epocă de modernizare a Egiptului. Spre deosebire de primul volum, mai tensionat, care urmărea în paralel emanciparea ţării de sub dominaţia britanică şi viaţa familiei el-Gawad, condusă de un tată despotic, *Palatul dorinţei* alege un ton molcom, mult mai aşezat şi mai descriptiv. Atenţia se mută acum de la relaţiile tensionate ale unei familii rupte între tradiţie şi modernitate la detaliul de viaţă în aparenţă banal, dar cu adevărat fermecător. Cuptorul de pîine răspîndindu-şi aromele odată cu venirea dimineţii, tabietul cafelei, lung prilej de discuţii între mamă şi odraslele acum independente, ciorovăielile zglobii ale mezinilor familiei, în fine, imaginea unui tată de acum îmblînzit sfătuindu-şi grijuliu fiul, totul are aerul unui peisaj aşezat şi familiar, care respiră poeticitate prin fiecare amănunt, oricît de mărunt.

1

Domnul Ahmad Abd el-Gawad închise poarta şi porni agale spre casă, învăluit în lumina blîndă a stelelor. Simţea vîrful ascuţit al bastonului afundîndu-se în praf de fiecare dată cînd se sprijinea în el. Trupul îi ardea ca jarul. Ar fi vrut în clipa aceea să se spele pe faţă şi pe gît cu apă rece, să stingă – chiar şi numai pentru o clipă – dogoarea de iulie şi pălălăile din capul şi din trupul său. La gîndul apei reci se învioră puţin, iar fruntea i se mai descreţi. Se strecură pe uşa de la intrare şi zări lumina slabă dansînd pe pereţi. Mişcarea ei trăda tremurul mîinii care ţinea lampa. Urcă treptele, sprijinindu-se cu o mînă de balustradă şi cu cealaltă în baston. Loviturile succesive dobîndiseră de mult un ritm propriu, cu totul aparte, care ajunsese să-l dea de gol, la fel cum o făceau şi trăsăturile feţei. În capul scării îl întîmpină ca de obicei Amina, cu lampa în mînă. Cînd ajunse lîngă ea, se opri să-şi tragă răsuflarea. Pieptul i se înălţa şi cobora pripit, trădînd efortul.

— Bună seara! zise el.

— Bună seara, stăpîne! îngăimă Amina şi o porni cu lampa înaintea lui.

Cînd trecu pragul dormitorului, stăpînul iuţi pasul spre canapea şi trupul mătăhălos se prăbuşi pe ea, făcînd să geamă toate arcurile. Puse bastonul deoparte, îşi scoase *tarbuş*[1]-ul şi-şi sprijini ceafa de spătar. Întinse picioarele,

1. Un fel de fes, introdus de guvernul otoman pe la mijlocul secolului XIX în toate provinciile Imperiului pentru a înlocui

făcînd ca poalele *gubbei*[1] să alunece în lături, lăsînd să se vadă caftanul de dedesubt şi izmenele îndesate în ciorapi. Închise ochii şi se apucă să-şi tamponeze cu batista fruntea, gîtul şi obrajii. Amina pusese lampa pe masă şi rămăsese în picioare, aşteptîndu-l să se ridice pentru a-l putea ajuta să se dezbrace. Îl urmărea cu atenţie şi neliniște. Ar fi vrut să-l roage să renunţe la petreceri; îşi dădea seama că nu se mai împăcau cu sănătatea lui, dar nu prea ştia cum să-şi spună părerea.

Trecuseră cîteva minute pînă să deschidă din nou ochii. Atunci îşi scoase din caftan ceasul cu lanţ de aur şi inelul cu olmaz de pe deget şi le puse în *tarbuş*. Apoi se ridică, lăsînd-o pe Amina să-l ajute să-şi dea jos *gubba* şi caftanul. În clipa aceea, trupul îi apăru în toată masivitatea lui: lung, lat şi mătăhălos. Dacă n-ar fi fost acele fire albe la tîmple!... În timp ce-şi vîra capul prin deschizătura *ghilbab*[2]-ului, izbucni pe neaşteptate în hohote de rîs; îşi aduse aminte de domnul Ali Abd el-Rahim, care vomase în noaptea aceea şi încercase să se justifice, acuzînd un deranjament la stomac. Tovarăşii de petrecere făcuseră mare haz şi nu se sfiiseră să-l ocărască, acuzîndu-l că nu mai ţine la băutură, insistînd că nu toţi bărbaţii sînt în stare să o ducă pînă la sfîrşitul zilelor şi aşa mai departe... Domnul Ali se înfuriase şi se străduise din toate puterile să respingă vorbele lor de ocară. Ce ciudat! Unii oameni dau atîta atenţie lucrurilor mărunte! Dar de ce să se mai mire, cînd şi el se lăudase în toiul sfadei că poate să bea cît o crîşmă întreagă fără să i se facă rău la stomac?!

---

turbanul, considerat simbol al conservatorismului. În zilele noastre, el este purtat mai ales în Egipt.

1. Rostirea egipteană a cuvîntului *djubba* – haină lungă şi largă, giubea.
2. Un fel de cămaşă lungă şi largă, purtată de obicei în casă.

Se așeză din nou pe canapea și întinse tăcut picioarele în direcția Aminei. Ea se aplecă și-i scoase pantofii și ciorapii, apoi ieși pentru cîteva clipe și se întoarse cu ligheanul și ibricul. Îi turnă apă, ajutîndu-l să se spele pe cap, pe față și pe gît. Îl văzu în cele din urmă așezîndu-se pe canapea înaintea ferestrei care dădea spre curte, cu picioarele ghemuite sub el, pentru a simți în față boarea răcoroasă ce luneca printre zăbrele.

— Ce zăpușeală cumplită vara asta! exclamă el.

— Domnul să fie bun cu noi! bombăni Amina în vreme ce trăgea salteluța de sub pat. Se așeză alături, cu picioarele adunate sub ea, oftă și continuă: În toată casa e zăpușeală! Și la bucătărie... Doar pe terasă se mai poate trăi, după asfințitul soarelui...

Cum stătea așa ghemuită, părea alta decît cea de odinioară. Se mai subțiase, iar fața i se alungise. Sau poate că părea așa din pricina obrajilor care începuseră să se ofilească. De sub basma îi ieșeau cîteva șuvițe albe, făcînd-o să pară mai bătrînă decît era în realitate. Și tăietura din obraz se schimbase – parcă se făcuse ceva mai mare. Pe lîngă supunerea și smerenia de altădată, toată ființa ei emana acum tristețe și plictiseală. În prima clipă cînd și-a dat seama cît de mult s-a schimbat, a tresărit tulburată; apoi a încercat să se împace cu noua situație, spunîndu-și că este o expresie a propriei suferințe. Curînd după asta a început să-și pună întrebări, căutînd să le găsească răspunsuri. De vreme ce mai are de trăit, trebuie să fie zdravănă! De bună seamă! Doar și ceilalți au nevoie ca ea să fie zdravănă! Oare cum ar mai putea lucrurile să fie întoarse înapoi?! Anii au trecut atît de repede, fără să-și dea seama... Poate că n-au fost atît de mulți încît să justifice o asemenea schimbare... dar, oricum, au lăsat urme adînci...

Stătea noapte de noapte în balconul cu grilaj, urmărind strada prin deschizătura îngustă din mijlocul lui. Aceeași stradă neschimbată de-o viață! Iar ea se schimbă mereu!

Glasul ospătarului de la cafenea se ridica în văzduh şi ajungea ca un ecou stins pînă la dormitorul cufundat în tăcere. Amina se uită cu coada ochiului spre stăpîn şi zîmbi.

Îi este atît de dragă strada aceasta care noaptea rămîne trează, ţinîndu-i tovărăşie! Este prietenul ei nedespărţit, veşnic prezent în spatele grilajului, chiar dacă n-a ştiut niciodată nimic despre existenţa Aminei. Fiecare clădire şi fiecare palmă de pămînt de pe această stradă are un loc în sufletul ei. Clienţii cafenelei sînt glasuri ce prind viaţă, stăruindu-i necontenit în urechi: ospătarul care nu tace o clipă, glasul răguşit care comentează întîmplările de peste zi fără să obosească ori să se necăjească vreodată, glasul nervos al bărbatului care-şi încearcă norocul la domino, glasul tatălui care noapte de noapte este întrebat ce mai face Haniyya – fetiţa cu tusea convulsivă – şi care are întotdeauna acelaşi răspuns: „Leacul şi speranţa sînt la Domnul...“ Of... balconul acesta părea să fie colţul ei special din cafenea. Amintirile străzii i se perindară prin faţa ochilor, cu toate că nu şi-i ridică nici o clipă de la capul sprijinit pe spătarul canapelei. Cînd şuvoiul lor se frînse, întreaga atenţie i se concentră asupra petelor roşii ce stăruiau în obrajii stăpînului şi cu care începuse să se obişnuiască în ultima vreme. Nu-i era deloc pe plac figura lui ostenită şi congestionată.

— Se simte bine stăpînul meu? întrebă ea temătoare.

— Har Domnului! bombăni el, îndreptîndu-şi capul. Ce aer groaznic!

Unii prieteni au încercat să-l convingă cum că vinul ar fi băutura cea mai potrivită pentru căldura verii. El nu-l suportă însă cu nici un chip. Sau whisky, sau nimic! Acum trebuie să tragă ponoasele pentru beţia din nopţile fierbinţi de vară! A rîs foarte mult în noaptea aceea. Simţise că-l dor venele gîtului de atîta rîs. De ce oare se amuzase atîta?! Nu-şi mai aduce aminte aproape nimic. De fapt, nu e chiar nimic de povestit. Atmosfera fusese atît de încărcată, încît orice atingere provoca scîntei. Ibrahim el-Far spusese

la un moment dat: „A plecat Alexandria de la Saad la Paris astăzi", în loc de „Astăzi a plecat Saad de la Alexandria la Paris"[1]. Deşi fusese o greşeală banală, au izbucnit cu toţii în rîs, socotind vorbele lui o consecinţă a beţiei.

Pe urmă au continuat ceilalţi jocul de cuvinte: „Va rămîne să negocieze pînă cînd se va însănătoşi, iar după aceea va pleca la invitaţie, răspunzînd Londrei, pe care o va primi de la..." sau „Îl va primi pe Ramsay MacDonald de la independenţa alianţei" sau „Se va întoarce cu Egiptul pentru independenţă". Începuseră să discute despre negocierile anticipate, însoţindu-şi comentariile cu tot soiul de glume care li se păreau nimerite.

În ciuda faptului că se lăuda cu numeroşii săi amici, stăpînul nu avea decît trei prieteni adevăraţi: Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far. N-ar fi putut să-şi imagineze lumea fără ei! Niciodată nu era atît de fericit ca în clipele cînd vedea feţele lor radiind de bucurie.

Ochii lui visători întîlniră privirea curioasă a Aminei şi el zise, ca şi cînd ar fi vrut să-i reamintească de un lucru important:

— Mîine...

— Cum aş putea să uit, stăpîne? îl întrerupse ea zîmbind cu toată faţa.

---

1. La 12 iulie 1924, Saad Zaghlul – devenit în ianuarie 1924 şef al cabinetului egiptean – a fost rănit într-un atentat; în aprilie, prim-ministrul laburist James Ramsay Macdonald îi adresase invitaţia de a merge la Londra pentru a discuta chestiunile rămase în suspensie între cele două ţări; la 25 iulie, Saad Zaghlul a plecat la Paris pentru tratament; la 23 august, premierul britanic i-a repetat invitaţia şi, la 23 septembrie 1924, Saad Zaghlul a sosit la Londra; cele cîteva runde de convorbiri nu au dus la nici un rezultat, deoarece liderul egiptean a cerut retragerea trupelor britanice din Egipt şi acordarea deplinei independenţe ţării sale, în vreme ce premierul britanic i-a propus încheierea unei alianţe care să dea dreptul Marii Britanii de a menţine trupe în zona Canalului Suez.

— Am auzit că rezultatele la bacalaureat n-au fost prea bune anul ăsta, zise el fără să-şi ascundă mîndria.

— Domnul să-l ajute să i se îndeplinească dorinţele, iar nouă să ne dea viaţă lungă, ca să-l vedem şi cu diplomă la terminarea facultăţii, răspunse ea împărtăşind mîndria stăpînului.

— Ai fost azi în Es-Sukkariyya? o întrebă el.

— Bineînţeles! I-am invitat pe toţi şi chiar vor veni. Doar bătrîna s-a scuzat, zicînd că nu prea mai e în stare să umble şi că băieţii or să-l felicite pe Kamal şi din partea ei...

— Azi m-am pomenit cu şeicul Mitwalli Abd es-Samad că-mi aduce amulete pentru copiii Khadigăi şi ai Aişei, zise stăpînul, făcînd semn cu bărbia spre *gubba*. Şi mi-a urat să ajung să-mi facă amulete şi pentru strănepoţi. Apoi clătină din cap, zîmbind, şi continuă: Allah poate face orice minune! Şeicul Mitwalli are optzeci de ani şi se ţine destul de bine...

— Domnul să-ţi dea sănătate!

El rămase o clipă pe gînduri şi făcu o socoteală pe degete.

— Dacă tata – Allah să fie îndurător cu el! – avea parte de mai multe zile, n-ar fi acum cu mult mai bătrîn decît şeicul...

— Allah să-i ierte pe cei răposaţi!

După cîteva clipe de tăcere la pomenirea răposaţilor, stăpînul zise, ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de ceva important:

— Zeinab a fost cerută în căsătorie...

— Adevărat? întrebă Amina, făcînd ochii mari.

— Da! Mi-a spus chiar Muhammad Iffat în noaptea asta.

— Şi cine a cerut-o?

— Un funcţionar... unul, Muhammad Hasan... şeful registraturii de la Învăţămînt...

— O fi în vîrstă? întrebă ea cu teamă în glas.

— Nu prea! Trebuie să aibă vreo treizeci şi cinci, treizeci şi şase de ani... cel mult patruzeci... Apoi continuă ironic:

Şi-a încercat norocul cu ţîncii şi a dat greş... Cu tinerii care nu ştiu care le e rostul pe lume, vreau să zic... Acum o să-şi încerce norocul şi cu bărbaţi cu scaun la cap.

— Cred că Yasin i-ar fi fost mai potrivit, zise Amina cu părere de rău. Mai ales că au şi copilul...

Asta era şi părerea stăpînului şi stăruise îndelung pe lîngă Muhammad Iffat, dar nu recunoscu faţă de soţia lui, fiindcă nu-i convenea ca ea să-şi dea seama de înfrîngerea lui.

— Nu mai poţi avea nici o încredere în el, zise stăpînul supărat! Adevărul e că nici nu merită! De-aia nici n-am mai insistat. N-am socotit de cuviinţă să fac uz de prietenia noastră pentru a-l influenţa să accepte un lucru lipsit de noimă.

— Păcate ale tinereţii peste care nu se poate trece cu vederea! bombăni Amina cu un fel de teamă.

Stăpînul socoti că ar putea totuşi să-i destăinuie cîte ceva din eforturile lui neizbutite şi zise:

— Sigur că nu mi-e indiferentă soarta lui, dar Muhammad Iffat nu mi-a venit deloc în întîmpinare. „Te rog să mă ierţi – s-a scuzat el –, dar mi-e teamă să nu se strice prietenia noastră." Sau, altă dată cînd am încercat să intervin, mi-a răspuns: „Să ştii că mi-e foarte greu să-ţi refuz o rugăminte, însă prietenia noastră mi-e mai scumpă". N-am mai putut zice nimic după toate astea.

Muhammad Iffat îi spusese într-adevăr aceste vorbe, dar o făcuse numai pentru a scăpa de insistenţa lui. Stăpînul dorea din tot sufletul să reînnoade rudenia cu el; pe de o parte pentru locul pe care acesta îl ocupa în sufletul său, iar pe de alta pentru poziţia familiei acestuia în societate. În plus, nu credea că va reuşi să găsească o fată mai bună pentru Yasin. Dar n-a avut încotro şi s-a lăsat păgubaş, mai ales că Muhammad Iffat i-a mai spus şi cîte ceva despre viaţa intimă a fiului său. „Să nu-mi spui că nici noi nu sîntem altfel decît Yasin! Întru cîtva sîntem altfel decît el şi, pe deasupra, pentru Zeinab vreau un om mai bun decît a avut mamă-sa!"

— Şi Yasin ştie? întrebă Amina.

— O să afle şi el mîine, poimîine. Dar crezi că o să-i pese? El nu e în stare să priceapă ce este aceea o căsătorie onorabilă...

— Şi Ridwan? zise Amina, clătinînd din cap cu regret.

— O să rămînă la bunicu-său! îi răspunse stăpînul încruntîndu-se. Sau o să stea la mamă-sa, dacă n-o să suporte să se despartă de ea... Oricum, n-o să fie prea simplu...

— Sărmanul de el! Tată-său într-o parte şi mamă-sa în alta. Crezi c-ar fi în stare Zeinab să-l lase aşa, de izbelişte?

— Nevoia te obligă! zise stăpînul cu dispreţ. Apoi întrebă: Cînd face vîrsta? Nu-ţi aduci aminte?

— E numai un pic mai mic decît Na'ima, fata Aişei, şi doar cu puţin mai mare decît Abd el-Mun'im, băiatul Khadigăi..., răspunse Amina, după ce stătu un timp pe gînduri. Trebuie să aibă vreo cinci ani, stăpîne... Peste vreo doi ani poate să-l ia tată-său înapoi, nu-i aşa, stăpîne?

— Om trăi şi-om vedea..., răspunse el, căscînd. Apoi, ca şi cînd în clipa aceea şi-ar fi adus aminte, adăugă: Şi-a fost şi însurat... Noul soţ, vreau să zic...

— Şi-o fi avînd şi copii?

— Nu! N-are copii de la prima nevastă!

— Probabil că de asta i-o fi plăcut lui Muhammad Iffat.

— Nu-i chiar de neglijat nici hramul pe care-l poartă, zise stăpînul nemulţumit.

— Dacă e vorba de hram, nu cred că cineva ar putea să-l întreacă pe băiatul tău, obiectă Amina. Cel puţin pentru tine... pentru poziţia ta...

Stăpînul simţi că-şi iese din fire şi-l blestemă în gînd pe Muhammad Iffat, uitînd că-i este prieten.

— Îţi dai seama că, dacă n-ar fi fost prietenia noastră în primejdie, n-ar fi stat nici o clipă pe gînduri... Ar fi venit imediat în întîmpinarea rugăminţii mele, zise el încercînd să se consoleze...

— Firește, firește, stăpîne..., îi răspunse Amina. E vorba de o prietenie de-o viaţă... Nu-i glumă...

— Du lampa afară..., îngăimă el, căscînd din nou.

Amina se ridică pentru a îndeplini porunca, iar el rămase cîteva clipe cu ochii închişi. Apoi se ridică brusc şi se întinse, încercînd să alunge starea aceea de moleşeală. Se tîrî pînă la pat şi se trînti pe el. Ce este oare mai plăcut decît să te întinzi pe pat cînd te biruie oboseala?! Simte într-adevăr că îi pulsează tîmplele, dar nu uită nimic, este perfect lucid. N-are de ce să se plîngă! Sigur că nu mai poate fi vorba de seninătatea de odinioară, dar oricum... Aşa se întîmplă cînd rămînem singuri; simţim că am pierdut ceva care nu se mai poate întoarce. A rămas undeva în trecut, ca o umbră palidă, întocmai cum se strecoară lumina asta slabă prin ferestruica uşii. În orice caz, n-are motive să se plîngă! Trebuie să se bucure de viaţă şi să spună cu glas tare ce gîndeşte! Numai povestea asta cu Yasin de n-ar fi fost... Este problema care l-a frămîntat şi în trecut, care nu-i dă pace nici acum şi, probabil, n-o să-i dea nici în viitor... La douăzeci şi opt de ani nu mai eşti un copil... Eşti om în toată firea! Nu i-ar fi greu să-i găsească o nouă soţie... dar nici „Allah nu schimbă starea unor oameni pînă ce ei nu schimbă ceea ce se află în suflete"[1]. Cînd o să se aşeze şi băiatul ăsta cu adevărat, o să poată şi el exclama din adîncul sufletului: „Slavă lui Allah!". Dar ce zicea oare Muhammad Iffat? Zicea că hălăduieşte prin locurile rău famate din El-Azbakiyya?! Pe vremea lui, El-Azbakiyya era cu totul altceva! De cîte ori nu s-a înfiorat, aducîndu-şi aminte de tavernele ei şi nu s-a simţit ispitit să se întoarcă la ele pentru a reînvia trecutul! Slavă Domnului că a aflat de povestea lui Yasin înainte de a se lăsa ademenit de diavol. „Să lăsăm drumul larg deschis în faţa copiilor noştri! La început nu te-au lăsat australienii[2] să te întorci în El-Azbakiyya, iar acum nu te mai lasă catîrul de fiu-tău!"

---

1. Coran, 13:11 (n.r.).
2. Aluzie la australienii care făceau parte din trupele britanice staţionate în Egipt.

2

La revărsatul zorilor, de jos, de la bucătărie, începură să răzbată zgomotele înfundate ale aluatului lovit cu furie, acoperite din cînd în cînd de cîntecul cocoşilor. *Umm*[1] Hanafi se aplecase cu trupul ei mătăhălos asupra copăii pline. În lumina slabă a lămpii de pe cuptor, faţa ei părea încă tînără. Anii nu se vedeau nici în părul ei, doar o umbră de tristeţe se deslușea în trăsăturile care deveniseră mai aspre. Pe scaunul din dreapta ei şedea Amina, primind bucăţile de cocă şi întinzindu-le pe un strat subţire de făină. La un moment dat, *umm* Hanafi se opri din lucru, îşi şterse cu braţul broboanele de sudoare de pe frunte şi, agitîndu-şi pumnul îmbrăcat în aluatul alb semănînd cu o mănuşă de box, i se adresă Aminei cu un glas ce trăda preocuparea:

— O să fie o zi cam grea, stăpînă, dar pe cît de grea, pe atît de plăcută. S-avem parte numai de zile pline de bucurii, ca asta...

— Trebuie să pregătim o masă delicioasă..., bombăni Amina fără să ridice capul.

— Maestra să fie binecuvîntată! o lăudă *umm* Hanafi, făcînd semn cu bărbia spre stăpînă.

---

1. La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, el putînd să existe sau să fie doar aşteptat sau dorit; de aceea, foarte des se întîlnesc nume compuse în care intră cuvintele *umm* – „mama lui (cutare)" – şi *abu* – „tatăl lui (cutare)".

Apoi se apucă din nou să frămînte cu putere aluatul din copaie.

— Aș fi vrut să împărțim doar *sarid*[1] sărmanilor de la moscheea el-Husein.

— N-o să avem nici un străin printre noi, observă slujnica blînd, dar cu părere de rău.

— Oricum, o să fie o petrecere pe cinste..., adăugă și Amina, vădit stînjenită. Și Fu'ad, băiatul lui Gamil el-Hamzawi, și-a luat bacalaureatul! Nemaipomenit, nu-i așa?

— E doar o ocazie să ne mai întîlnim cu cei dragi, insistă *umm* Hanafi.

Cum ar putea să existe veselie fără remușcări și fără temeri? Cu cîtva timp în urmă socoteai anii și sperai că atunci cînd cel mic va termina școala primară, celălalt își va lua licența... O sărbătoare care n-a mai avut loc, iar jurămîntul ei de credință nu a mai putut fi niciodată implinit! Nouăsprezece, douăzeci, douăzeci și doi, douăzeci și trei, douăzeci și patru... n-a mai avut parte de frumoșii ani ai tinereții... Așa i-a fost dat... Inima ți se sfîșie de durere...

— Cred că *sitt*[2] Aișa o să se bucure nespus pentru baclava, stăpînă... Și-o să-și aducă aminte de zilele de odinioară...

O să se bucure Aișa, dar o să se bucure și mama ei. Zi și noapte, ghiftuire și foame, veghe și somn... Ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic! Ți-ai zis atunci că n-o să mai poți trăi nici măcar o singură zi după moartea lui. Și iată că ai trăit ca să juri și pe țărîna lui. Dacă ție ți s-a

---

1. Mîncare populară egipteană preparată din firimituri de pîine înmuiată în apă și carne sau pește, condimentată cu usturoi și mentă.
2. Forma contrasă a termenului *sayyidat* („doamnă"), folosit în mai toate țările arabe ca modalitate de adresare a femeilor din diverse medii sociale.

cutremurat inima atunci, nu înseamnă că trebuia să se cutremure lumea întreagă. Au uitat cu toţii de tine, băiatul meu! Ai fost tot ce au avut ei mai drag, iar acum nu-şi mai aduc aminte de tine decît la sărbători, cînd se duc la cimitir. Te-au uitat cu toţii. Fiecare îşi vede de treburile lui. Numai tu, Khadiga, ai inima şi sufletul mamei tale! Într-o zi însă te-au sfătuit şi pe tine să te liniştești. Aişa n-a fost aşa! Dar să nu vorbesc cu păcat! A ţinut doliu aşa cum se cuvine. Lui Kamal nu i se poate reproşa nimic. Trebuie să fii îngăduitoare cu copiii! Acum, el este şi primul, şi ultimul tău băiat! Ţi-a albit părul şi ai ajuns ca o umbră! Aşa zice *umm* Hanafi. Ţi s-au dus şi sănătatea, şi tinereţea! Te apropii de cincizeci de ani, iar el nu împlinise nici douăzeci. Sarcina, pofta, naşterea, alăptatul, iubirea şi speranţele... Şi pe urmă s-a stins totul... Oare stăpînul o fi scăpat de gînduri? Trebuie să-l laşi în pace! Tristeţea bărbaţilor e altfel decît a femeilor. Aşa mi-ai spus atunci, mamă – Allah să-ţi vegheze odihna de veci în rai! Sufletul mi se sfîşie cînd văd cum se întoarce la vechile lui năravuri, ca şi cînd Fahmi n-ar fi murit sau ca şi cînd amintirea lui s-ar fi stins pentru totdeauna. Ba mă mai dojeneşte şi pe mine cînd vede că mă copleşeşte durerea. Nu i-a fost tată aşa cum i-am fost eu mamă? „Sărmană Amina, nu te gîndi la lucrurile astea! Dacă am judeca toate inimile după inima de mamă, am ajunge să credem că toate celelalte sînt de piatră... El este bărbat şi tristeţea bărbaţilor este altfel decît a femeilor. Dacă bărbaţii s-ar lăsa pradă durerilor care-i năpădesc, umerii lor s-ar prăbuşi sub povara grijilor... Cînd îl vezi trist, tu trebuie să-i risipeşti gîndurile... El este reazemul tău, sărmana mea fată..." Glasul acela duios s-a săvîrşit fără să plîngă aproape nimeni pentru el, căci inimile erau copleşite de altă durere. Martor înţelepciunii ei stă noaptea aceea cînd l-ai văzut cuprins de disperare, lăsîndu-se pradă durerii, nemaiputîndu-şi stăpîni plînsul. În noaptea aceea ai dorit cu adevărat ca el să rămînă teafăr, chiar dacă ar

fi fost să-l uite pe Fahmi pentru totdeauna. Dar ce, parcă tu nu uiți cîteodată? Și, la urma urmei, există lucruri mult mai cumplite. De pildă, faptul că tu mai trăiești, deși dorința ta de viață s-a risipit de mult. Asta-i viața! Așa se zice! Iar tu nu faci decît să repeți ce spune lumea și să încerci să crezi că așa este. Cum de-ai fost în stare într-o zi să te superi pentru că Yasin a îndrăznit să-și continue viața obișnuită? Liniștește-te! Răbdare și credință! Lasă-te în paza lui Allah, *umm* Fahmi, fiindcă tot ceea ce ți se întîmplă cu voia lui este... Să știi că voi fi mama ta, fiule, toată viața, iar tu vei rămîne copilul meu...

Domnul Ahmad se trezi cu noaptea în cap, cînd frămîntatul aluatului era în toi. Se întinse și începu să caște, cu gemete și mormăieli prelungite care vădeau nemulțumirea și sîcîiala. Apoi se ridică în capul oaselor și-și frecă picioarele, dezmorțindu-le. *Ghilbab*-ul alb, întins pe spinarea arcuită, era umed din pricina transpirației. Își mișcă de cîteva ori capul într-o parte și-n alta, ca și cînd s-ar fi străduit să alunge apăsarea indigestiei. Apoi se lăsă ușor să alunece pe podea și se împletici spre baie, unde îl aștepta dușul rece. Era singurul lucru care îi înviora trupul, redîndu-i echilibrul și liniștea sufletului. Se dezbrăcă și se vîrî sub stropii reci, depănîndu-și în minte întîmplările zilei trecute. Inima îi tresări la amintirile reînviate de acele răcoroase ale apei. „Ce-ai zice dacă ți-aș propune să privești puțin înapoi, către iubitele de odinioară? îl ispitise Ali Abd el-Rahim. Nu poți să trăiești așa la nesfîrșit! Doar te cunosc mai bine decît toată lumea!" Să se încumete din nou la acel ritm de viață? Au trecut cinci ani fără să aibă curajul să-l reia! I se dedicase cu smerenie sinceră lui Allah sau, mai bine zis, se gîndise la asta, temîndu-se s-o exprime cu glas tare! Sau a fost numai o intenție, fără să se angajeze la penitență? Nu-și mai aduce aminte și nici nu vrea să-și aducă. Un om la cincizeci și cinci de ani nu mai este un copil! Dar ce s-a întîmplat cu el? De ce i s-au amestecat și încîlcit gîndurile? Întocmai ca în ziua

cînd l-au invitat din nou să bea sau ca atunci cînd i-au propus să-i însoţească pentru a asculta iarăşi glasul cîntăreţei. De fapt, cedase cu uşurinţă şi pretindea că nu putuse să-i refuze. Oare va răspunde afirmativ şi ultimei invitaţii? S-a întîmplat vreodată minunea să învieze vreun mort pentru că s-a ţinut doliu după el? Sau ne-a poruncit Allah să ne prăpădim şi noi cînd i-am pierdut pe cei dragi? Un an întreg a dus-o în doliu şi abstinenţă! Simţea că se prăbuşeşte dacă mai rabdă. Un an întreg în care n-a pus strop de băutură pe limbă, n-a ascultat un cîntec şi n-a rostit o vorbă de duh. A început să albească! În anul acela a început să-mi albească părul! Se întorsese la băutură şi la petreceri mai mult pentru prietenii săi care renunţaseră la distracţii din respect pentru durerea lui. Cît adevăr şi cîtă minciună încape aici? Se întorsese la băutură pentru cei trei prieteni, dar şi din pricina slăbiciunilor lui. Cei trei prieteni se deosebeau mult de ceilalţi, deşi nu-i putea reproşa nimănui nimic. Ceilalţi fuseseră şi ei trişti pentru durerea care-l lovise, dar pe lîngă întîlnirile cu el, lipsite de orice haz, începuseră să meargă şi acolo unde puteau să-şi mai răcorească sufletele. Nu le poate reproşa nimic! Doar cei trei, care-i erau şi cei mai dragi, nu se apropiaseră de nimic, împărtăşind suferinţa lui. Încetul cu încetul, ai cedat ispitei, întorcîndu-te la unele lucruri, dar nici n-ai vrut să auzi de femei, socotindu-le un păcat prea mare. Este adevărat că nici ei n-au insistat prea mult. Foarte tare te-ai însingurat şi te-ai înnegurat! Nici vorbă să te înduplece solul Zabidei! Te-ai ferit pînă şi de *umm* Maryam cu demnitate şi hotărîre, chiar dacă a trebuit să înduri amărăciuni pe care nu le cunoscuseşi înainte. Ai crezut că n-o să te mai întorci niciodată. „Cum ai mai putea să stai în braţele unei femei, cînd Fahmi zace în întunericul ţărînii? Cîtă nevoie de milă avem cînd sîntem slabi şi amărîţi! Poţi foarte bine să ţii doliu atîta vreme cît eşti sigur că n-o să mori mîine!“ Cine rostise vorbele astea chibzuite? Sau Ali Abd el-Rahim, sau Ibrahim

al-Far, căci Muhammad Iffat-Bek nu poate fi atît de înțelept. Mi-a refuzat el rugămintea și și-a măritat fata cu un necunoscut. Pe urmă mi-a rîs în nas, sărutîndu-mă. Își ascunde mînia pentru că-i e milă să mi-o arate, așa cum făcea altădată. Un prieten adevărat! Ți-aduci aminte cum a plîns la cimitir alături de tine? Și tot el ți-a zis după o vreme: „Mă tem că o să îmbătrînești, dacă n-o să te hotărăști să renunți la tristețea asta... Haidem la bac!". Și cînd a observat că șovăi, a insistat: „Fie și numai pentru o vizită nevinovată... N-o să te arunce nimeni cu forța în brațele femeilor..." Am fost destul de trist – Allah mi-e martor! Odată cu el a murit o parte imensă din mine! A murit cea mai mare speranță a mea de pe lumea asta! Cine ar putea să-mi reproșeze răbdarea și osteneala de a trăi viața de odinioară? Chiar dacă mai rîde, inima mea e rănită. Oare cum or mai fi arătînd toate acele femei? Ce s-o fi întîmplat cu ele în acești cinci ani? Cinci ani nesfîrșiți!

Sforăitul lui Yasin a fost primul lucru care îl întîmpină pe Kamal cînd se trezi și nu se putu abține să nu-l strige – mai mult pentru a-l sîcîi. Nu-l slăbi pînă ce Yasin nu-i răspunse, chiar dacă o făcu mîrîind, tînguindu-se și protestînd îndărătnic. Își răsuci trupul masiv, făcînd să scîrțîie patul din toate încheieturile, apoi deschise ochii înroșiți și oftă.

N-avea nici un motiv să se grăbească, de vreme ce nici unul dintre ei nu putea merge la baie înainte de a ieși tatăl. Folosirea băii de la etajul întîi devenise destul de incomodă, de cînd se hotărîse, cu cinci ani în urmă, mutarea tuturor dormitoarelor la etajul de sus. Jos nu mai rămăsese decît salonul și un hol de trecere cu puțină mobilă. Yasin și Kamal nu se bucuraseră cîtuși de puțin la gîndul că vor locui la același etaj cu tatăl lor, dar nu avuseseră de ales și se văzuseră nevoiți să respecte rînduiala de a nu mai călca pe la primul etaj, decît atunci cînd veneau musafiri. Yasin închise din nou ochii; nu ca

să doarmă – nici n-ar mai fi fost cu putinţă acest lucru –, ci pentru că în mintea lui se ivise un chip care-i stîrnise imaginaţia... O faţă rotundă, albă ca fildeşul, şi doi ochi negri... Maryam! Se lăsă în mreaja viselor, fiind convins că sînt un narcotic mult mai plăcut decît somnul.

Cu cîteva luni în urmă nu-şi mai amintea nimic despre ea, ca şi cînd nici n-ar fi existat. Pînă într-o seară, cînd a auzit-o pe *umm* Hanafi spunîndu-i femeii tatălui său: „Ai aflat, stăpînă? *Sitt* Maryam a divorţat şi s-a întors la mamă-sa". În clipa aceea şi-a adus din nou aminte de Maryam, de Fahmi şi de povestea cu soldatul englez – prietenul lui Kamal – al cărui nume îl şi uitase. Pe urmă şi-a adus aminte şi de atracţia ciudată faţă de ea, din zilele acelea şi ele uitate, de cînd s-a răspîndit vestea scandaloasă. Pe neaşteptate, au început să-i joace înaintea ochilor imagini stranii, ca o reclamă luminoasă pe care se succedau rapid cuvinte disparate şi frînturi de frază: „Maryam... Vecină cu tine... Perete-n perete... Divorţată... Cu istorie... Şi încă ce istorie! Bucură-te!" Foarte curînd după aceea, şi-a dat seama cu spaimă de enormitatea gîndului care-l frămîntă; asocierea lui Maryam cu amintirea lui Fahmi l-a abătut şi l-a îndurerat, îndemnîndu-l să închidă această portiţă! S-o închidă bine şi să se căiască – dacă există căinţă – pentru acest gînd, fie el trecător. După aceea, drumurile li s-au încrucişat din nou şi hotărîrea lui Yasin a început să se clatine. Trecea pe stradă, însoţită de mama ei, în El-Muski. Ochii li s-au întîlnit întîmplător, dar imediat ce s-au recunoscut au schiţat zîmbete, neobservate de trecători, dar cu un efect scînteietor în mintea lui Yasin. A tresărit. La început de surpriza recunoaşterii, apoi datorită impresiei puternice pe care o lăsau chipul acela de fildeş, contrastînd puternic cu ochii negri rimelaţi cu *kuhl*[1], şi trupul fremătînd de

1. Fard pentru ochi, preparat pe bază de sulfură de antimoniu, folosit mai ales de femeile din Egipt pentru a-şi colora în negru sprîncenele, genele şi marginile pleoapelor.

tinerețea ce îi amintea de Zeinab. Și-a continuat neliniștit drumul, năpădit de imagini triste. După cîțiva pași a coborît la cafeneaua lui Ahmad Abdo, copleșit de o amintire care i-a readus teama în suflet. A văzut cu ochii minții chipul lui Fahmi, în toate detaliile trăsăturilor lui. L-a văzut mișcîndu-se și l-a auzit vorbind. Pornirea și entuziasmul i s-au potolit cu încetul, pentru ca în cele din urmă să se stingă de tot, lăsînd în locul lor o amărăciune adîncă. Trebuie să uite totul! Dar de ce?

Și-a pus din nou aceeași întrebare și peste un ceas, și peste cîteva zile, iar răspunsul a fost mereu același: Fahmi! Dar ce au avut unul cu celălalt? Într-o zi, poate că s-ar fi logodit cu ea. Și de ce n-a făcut-o? N-a fost de acord tată-său! Doar atît? Cel puțin acesta a fost motivul... Apoi a urmat scandalul cu englezul, cînd și-a pierdut și ultima rază de speranță. Ultima rază? Da! Fiindcă el ultase probabil totul sau renunțase definitiv la ea. Da! Și, la urma urmei, ce legătură a fost între ei? Nici o legătură! Dar... Dar ce? Tu, ca frate... N-ai nici un fel de îndoială? Nu! Nici cea mai mică îndoială! Oare fata merită? Bineînțeles! Și chipul, și trupul... Atunci de ce mai stai pe gînduri?

A urmărit-o de cîteva ori de la fereastră. Pe urmă a urcat pe terasă. Acolo a văzut-o de mai multe ori...

Dar, de fapt, de ce a divorțat ea? Din pricina păcatelor soțului? În cazul acesta, este fericită că a divorțat. Sau din pricina năravurilor ei? Căci atunci divorțul este spre norocul și fericirea lui.

— Hai, scoală-te, că te prinde iar somnul! insistă Kamal.

Yasin căscă, trecîndu-și degetele butucănoase prin părul răvășit.

— Ce norocos ești cu vacanța asta lungă...

— Însă m-am trezit înaintea ta.

— Așa e. Dar dacă ai chef, poți să-ți continui somnul...

— După cum bine vezi, nu mai am chef de dormit.

— Cum îl chema pe soldatul acela englez... prietenul tău de demult? întrebă Yasin pe neașteptate, rîzînd fără noimă.

— Păăi... Jolyon!

— Exact, Jolyon!

— Dar ce te-a apucat de mă-ntrebi?

— Nimic! Așa...

Nimic? Ce lucruri fără sens rostim! Nu era Yasin mai potrivit pentru ea decît Jolyon? Cel puțin pentru că Yasin se afla aici, pe cînd Jolyon era un străin... Parcă Maryam are tot timpul un zîmbet tainic pe față... N-o fi văzut că ieși întruna pe terasă? Cum să nu! Și adu-ți aminte de Jolyon... Nu-i ea femeia căreia să-i scape ceva! Ți-a răspuns și la salut... Prima dată a întors capul și a zîmbit... A doua oară a rîs de-a binelea... A treia oară a făcut semn, prevenitoare, spre terasele din jur. După asfințit urc iarăși. Oare să fie prea mare îndrăzneala? Jolyon nu cumva i-a făcut semn din stradă?

— Cînd eram copil, îi iubeam foarte tare pe englezi, și uite cum am ajuns să-i urăsc acum...

— Și Saad, eroul tău, a plecat să le cîștige prietenia...

— Jur pe Allah că-i voi urî, chiar dacă ar fi să rămîn singurul care o face!

Se uitară unul la altul fără să mai scoată o vorbă, căci auziseră lipăind papucii tatălui, care se întorcea în dormitor mormăind niște formule religioase.

Yasin se dădu jos din pat și o luă căscînd spre baie.

Kamal se întoarse pe o parte, apoi se întinse relaxat pe spate și-și puse mîinile sub cap, privind în gol. Ra's el-Barr[1] o să te întîmpine fericit. Un înger ca tine nu poate rămîne în Cairo, să-l pîrjolească soarele dogoritor. Toate firicelele de nisip vor tînji după atingerea tălpilor tale. Și apa, și aerul vor fi încîntate să-ți mîngîie trupul.

---

1. Stațiune de pe litoralul mediteranean al Egiptului, situată la est de Delta Nilului, în imediata ei vecinătate.

O să-mi povesteşti despre plajă şi despre splendoarea ei cu bucurie şi nostalgie în ochi; o să privesc în ei scrutător, încercînd să văd cum arată locurile care te-au putut fascina într-atît şi de ce au meritat fericirea de a te întîlni. Cînd ai să te întorci? Cînd am să pot auzi din nou glasul tău mîngîietor? Cum o fi oare plaja? Aş vrea atît de mult să ştiu! Se spune că acolo e lumea libertăţii; că oamenii se întîlnesc în braţele valurilor şi că iubirile se numără ca firele de nisip. De un singur lucru sînt sigur: o mulţime de oameni se vor bucura privindu-ţi chipul. În timp ce eu... Inima mi se strînge, tînguindu-se de pe acum din pricina aşteptării chinuitoare. Cum aş putea să uit surîsul tău şi vorbele abia murmurate: „Mîine plecăm... E minunat la Ra's el-Barr!". După cum n-aş putea să uit nici amărăciunea cu care am primit vestea despărţirii, vestea pe care tu, neştiutoare, ai rostit-o cu ochii scînteind de bucurie. A fost ca otrava ascunsă într-un buchet de flori parfumate. Cît de mult invidiez nisipul şi apa care te vor atinge şi care se vor bucura de mîngîierea ta. N-ai văzut cît de trist eram cînd ţi-ai luat rămas-bun? Nu, n-ai observat nimic! Nu pentru că aş fi fost unul dintre cei mulţi, ci pentru că tu, iubita mea, nu vrei să vezi nimic. Nimic nu reuşeşte să-ţi atragă atenţia. Tu parcă ai fi o făptură stranie, care se ridică deasupra lumii, cu ochii răsfrîngînd peste un tărîm ce nu ne este cunoscut. Stăteam faţă în faţă – două extreme: tu o făclie arzînd de fericire, eu o cenuşă de deznădejde şi mîhnire. Tu te bucuri de o libertate totală sau te supui, poate, unor legi care sînt dincolo de înţelegerea noastră. Totul mă atrage spre tine cu o putere neobişnuită, mai presus de voinţa mea. Ai găsit oare pe plajă o libertate de care nu te-ai putut bucura în vilele din El-Abbasiyya? Nu, jur pe tot ce am mai scump, tu nu eşti ca celelalte făpturi. În parcul palatului tău şi pe stradă rămîn urmele parfumate ale paşilor tăi, iar în inimile prietenilor sădeşti numai speranţe... Tu eşti o fată fără seamăn, pe care Orientul a primit-o în dar

din altă lume, în noaptea predestinării. Cui vei mai împărți bucuria, cînd apa mării va oglindi imaginea ta, cînd toate privirile te vor admira? Orașul, în absența ta, este rai pustiit de tristețe și singurătate; parcă ar fi martorul ultimelor clipe din viața cuiva. Priveliștile și monumentele orașului nu se adresează sufletului. Pentru mine sînt ruinele acestei lumi sau amintirile ei într-un mormînt faraonic nedescoperit încă. Nu există un loc în Cairo unde aș putea găsi alinare și mîngîiere. Totul mă apasă; uneori îmi pare că sînt captiv într-o temniță fără ieșire, alteori într-un labirint. Ce ciudat! Oare apropierea ta îmi dădea o speranță pe care depărtarea mi-a răpit-o? Nu, iubita mea, dar la fel ca o speranță, adăpostul la umbra ta îmi oferă liniște și răcoare, chiar dacă mă sprijin pe un vis. Oare pe cel care aspiră să se înalțe către bolta întunecată a cerului îl încălzește faptul că luna strălucește deasupra celeilalte fețe a pămîntului? Nicidecum, chiar dacă nu puterea asupra lumii o caută el. Eu nu doresc viața decît cu ce are mai profund și mai îmbătător în ea, chiar dacă m-ar face să sufăr cumplit. Și dacă ești cu mine în fiecare secundă, aceasta se datorează creaturii aceleia minunate numită memorie. Nici nu am știut ce miracol e, înainte să te întîlnesc pe tine. Și astăzi, și mîine, și întotdeauna, fie că te vei afla lîngă mine, fie că vei fi la capătul lumii, în mintea mea vor stărui ochii tăi negri, sprîncenele arcuite, chipul brun-auriu, gîtul grațios și silueta ta mlădioasă. Pari întotdeauna învăluită în mister; aerul din jurul tău e veșnic înmiresmat ca un buchet de iasomie. Voi păstra această imagine cît voi trăi; cîndva se vor prăbuși toate piedicile și ființa iubită va fi a mea, numai a mea... Altfel, ce sens ar avea această viață și la ce bun să mai dorești veșnicia? Să nu pretinzi niciodată că ai cunoscut esența vieții dacă nu ai iubit cu adevărat. Auzul, văzul și gustul, prietenia și triumful sînt bucurii neînsemnate pentru cel a cărui inimă a fost inundată de dragoste la prima vedere. Cînd pleoapele mi s-au închis pentru prima oară peste imaginea ei, am înțeles că este un sentiment care va

dăinui veşnic. Într-o astfel de clipă se nasc cu adevărat sufletele şi se cutremură pămîntul. Doamne, nu mai sînt eu... Pieptul îmi înăbuşă inima, tainele vrăjii sînt vecine cu nebunia, desfătarea străluceşte pînă ce se topeşte în durere, strunele sufletului fac să răsune melodia neştiută, aîngele meu urlă, cerînd ajutor fără să ştie de cine vrea să se apere, orbul şi-a redobîndit lumina ochilor, ologul aleargă, iar cel pierdut s-a întors la viaţă... Te-am implorat în gînd, pe tot ce am mai scump, să nu mai pleci niciodată. Tu, Doamne, eşti în cer ceea ce este ea pentru mine pe pămînt... Sînt convins că viaţa pe care am trăit-o pînă acum n-a fost decît un preludiu în aşteptarea ei. Faptul că nu am murit cînd am fost mic, că m-am înscris la liceul Fu'ad I[1], că primul om cu care m-am împrietenit a fost Husein, atîtea şi atîtea... doar ca s-o întîlnesc într-o zi pe ea la palatul Şaddad. Ce întîmplare! Inima aproape că-mi zboară din piept cînd mi-aduc aminte. Eram cufundat într-o discuţie aprinsă cu Husein, cu Ismail şi cu Hasan, cînd ne-a ajuns la urechi un glas ca un cîntec duios. M-am întors uluit. Cine să fie tînăra? Cum este posibil ca o fetişcană să dea buzna peste nişte băieţi străini? Dar am renunţat imediat să-mi mai pun întrebări şi am uitat de toate obiceiurile... Eram în faţa unei făpturi care nu putea să fi venit din lumea asta. Aveam impresia că toţi o cunoşteau, în afară de mine. „Prietenul meu Kamal... Sora mea Aida..." În noaptea aceea am aflat de ce m-am născut, de ce n-am murit, de ce m-a împins destinul în El-Abbasiyya, spre Husein şi palatul familiei Şaddad. Cînd s-a întîmplat asta? Nu-mi mai amintesc aproape nimic. Era parcă într-o duminică: ziua de odihnă la şcoala franceză unde învăţa ea, şi s-a întîmplat să fie şi sărbătoarea musulmană a Naşterii Profetului[2]. Dar ce

---

1. Liceu din Cairo cu o reputaţie deosebită; purta numele primului suveran al Egiptului modern, Fu'ad I (1917-1936).
2. Ziua naşterii profetului Muhammad (12 *rabi' el-awwal* 570) – sărbătoare musulmană importantă.

importanţă mai are data? Tot farmecul calendarului constă în iluzia revenirii unei întîmplări, deşi nimic nu se mai poate întoarce cu adevărat. O să cauţi cu rîvnă data aceea şi n-o să poţi spune despre ea decît că a fost la începutul celui de-al doilea an de liceu, într-o toamnă, prin octombrie sau noiembrie, cînd a vizitat Saad regiunea Es-Sa'id[1] şi înainte de cel de-al doilea exil al său... O să-ţi răscoleşti memoria, o să cauţi mărturii şi întîmplări, agăţîndu-te de ele ca un înecat de un fir de iarbă, încercînd să redobîndeşti o fericire pierdută, să întorci nişte zile care s-au dus pentru totdeauna. Dacă i-ai fi întins mîna cînd ţi-a prezentat-o, aşa cum ai fost ispitit s-o faci, ţi-ar fi răspuns cu acelaşi gest şi ai fi putut s-o atingi. Din cînd în cînd te gîndeşti la momentul acela cu un sentiment

1. În cursul lunilor iulie-decembrie 1921, cînd Adli Yakan a condus cabinetul ministerial care a purtat tratative cu guvernul britanic asupra viitorului relaţiilor anglo-egiptene, Saad Zaghlul a vizitat o serie de regiuni ale ţării, printre care şi partea de sud a Egiptului (Es-Sa'id), vrînd să atragă atenţia asupra sprijinului de care se bucura din partea poporului egiptean; aceste vizite s-au soldat cu incidente şi în cele din urmă ministrul de interne Abd el-Khaliq Sarwat le-a interzis. Dîndu-şi seama de popularitatea deosebită de care se bucura Saad Zaghlul şi de consecinţele care decurgeau din aceasta pentru viaţa politică a Egiptului, generalul Allenby – înaltul comisar britanic în Egipt – a convins guvernul britanic să-l expulzeze pe acesta; autorităţile britanice de ocupaţie au interzis o întrunire a lui Saad Zaghlul cu partizanii săi, programată pentru ziua de 23 decembrie 1921, şi i-au cerut să renunţe la activitatea politică şi să se autoexileze în satul natal; în faţa protestului său şi a hotărîrii de a continua lupta, în ziua de 23 decembrie 1921 el a fost arestat şi transportat în portul Suez, de unde a luat calea celui de-al doilea exil – între Aden, insulele Seychelles, Gibraltar şi Europa – care a durat pînă la 17 septembrie 1923, cînd i s-a îngăduit să revină în patrie.

de îndoială, ca și cum ea n-ar fi o făptură omenească și n-ar putea fi atinsă... Și astfel s-a risipit clipa ca un vis, așa cum s-au scurs și zilele... Apoi s-a apropiat de prietenii tăi și a stat de vorbă cu ei foarte firesc, în vreme ce tu te ghemuiseși pe scaunul din chioșc, tulburat și nedumerit, apăsat de obiceiurile din cartierul El-Husein[1]. Acestea or fi deprinderile palatelor sau un dar al Parisului, unde își petrecuse zeița ta copilăria? Pluteai amețit de susurul glasului ei melodios, fascinat de fiecare cuvînt care-și lua zborul de pe buzele ei. Atunci n-ai înțeles că în clipa aceea ai renăscut și că vei intra în viața ta cea nouă cu spaimă și lacrimi. „Astă-seară ne ducem la El-Ghandura[2]", ai auzit-o ca prin vis. „Îți place Munira el-Mahdiyya?" a întrebat-o Ismail zîmbind. A șovăit o clipă, așa cum îi stă bine unei domnișoare, apoi a răspuns: „Îi place mai mult mamei". Husein, Ismail și Hasan au discutat apoi despre Munira, despre Sayyid Darwiș, despre Salih și despre Abd el-Latif el-Banna. Pe neașteptate, ai auzit glasul acela melodios întrebînd: „Dar ție, Kamal, îți place Munira?". Ți-aduci aminte de întrebarea aceea neașteptată? Ți-aduci aminte cît de cristalin îi era glasul? Pentru tine n-au fost vorbe, ci cîntec și vrajă care s-au cuibărit în adîncul sufletului tău pentru a rămîne acolo veșnic – murmur de vis închis într-o scoică pe care nu-l auzea nimeni, în afară de tine. Ți-aduci aminte cum ai tresărit? Parcă cineva nevăzut s-a hotărît să-ți rostească numele. Ai sorbit dintr-o suflare toată fericirea, iar după aceea ai fi vrut să strigi în gura mare după ajutor: „Ascundeți-mă!". Pe urmă ai îngăimat ceva, nu-ți mai aduci aminte ce. A mai rămas cîteva clipe, apoi și-a luat rămas-bun și s-a îndepărtat.

---

1. Cartier cairot din jurul moscheii cu același nume.
2. Numele unui teatru muzical cairot, foarte popular prin deceniul al treilea, unde prezentau spectacole cei mai renumiți cîntăreți egipteni ai vremii.

Privirea caldă a ochilor ei negri îi sublinia nu numai frumusețea, ci și îndrăzneala izvorîtă dintr-o încredere și siguranță care-ți inspirau cumva teamă, îmbiindu-te și alungîndu-te în același timp. Frumusețea ei fascina; n-am reușit însă niciodată să-i pătrund esența și nici să-i găsesc un termen de comparație – de multe ori am avut impresia că ar fi umbra unei vrăji. Pentru ce o iubesc? Nu găsesc răspuns; de altfel, cred că toată această poveste este o enigmă. Întîmplările pălesc cu fiecare zi ce trece, numai amintirile alcătuite din frînturi – locuri și nume, gesturi și prieteni, fragmente de conversații – au rămas pentru totdeauna pecetluite în inima mea, care se zbate în nesiguranță, întrebîndu-se mereu: oare dincolo de toate acestea a existat viață? Oare înainte de ele a fost o vreme în care inima mea nu cunoștea iubirea, iar chipul ei minunat lipsea din sufletul meu? Să te fi tulburat într-atît fericirea, încît să tînjești după trecutul anost care s-a dus pentru totdeauna, sau tristețea te-a copleșit, făcîndu-te să-ți dorești liniștea pierdută? Inima ți se zbuciumă întruna, căutîndu-și echilibrul în hățișul încîlcit al gîndurilor. N-ai putea găsi oare salvarea în natură, în știință sau în artă? Inima ți s-a trezit revărsînd prinos de generozitate. Voi, oameni, iubiți sau muriți! Acesta este secretul tău, care face să-ți joace în ochi flacăra tainică a iubirii. Ești atît de mîndru de înălțarea ta deasupra tuturor; îți pare că te afli pe puntea acoperită cu florile fericirii, ce te leagă direct de ceruri. Cînd rămîi uneori singur cu tine, te strivește umilința la gîndul lumii înguste, mărginite și searbede în care trăiești. Doamne! Cum se naște sufletul meu din nou! Iubirea este tiranică; se ridică mîndră și oarbă deasupra tuturor valorilor, făcînd să strălucească numai chipul zeiței tale. Toate virtuțile omenești nu o pot face mai mult decît perfectă și toate defectele ei nu-i pot micșora cu nimic farmecul! Un cusur pare încă o podoabă în coroana ei de perle care îți trezește admirația. Ai putea, oare, s-o disprețuiești pentru că s-a ridicat împotriva

tradiţiilor sacre? Dimpotrivă, revolta ei disprețuiește și neagă toate tradiţiile! Te întrebi deseori ce dorești de la dragostea ta. Răspunsul este întotdeauna același: să o iubesc! Trebuie numai să te bucuri de viaţa nouă care a izbucnit în sufletul tău, fără să te întrebi ce se află dincolo de ea. Nimic nu poți spera și nimic nu se află dincolo de ea! Numai tradiţiile te fac să te gîndești la căsătorie. Deosebirile de vîrstă și de clasă fac din căsătorie – în ochii tăi – un țel imposibil de atins. Căsătoria n-ar face decît să coboare iubirea ta din sfere înalte pe pămîntul convenţiilor. Ce ţi-a dăruit zeiţa dragostei tale? – te-ar putea întreba un cusurgiu. Răspunde-i fără șovăire: un zîmbet îngeresc și numele tău rostit de buzele ei, plimbarea ei prin parc la răstimpuri, ivirea sa dimineaţa devreme în maşina care o conduce la școală, chipul ei care-ţi umple visele ziua și noaptea. Apoi sufletul tău plin de speranţe nebune te întreabă: este oare imposibil ca un zeu să se intereseze de adoratorul lui? Răspunde-i fără să te laşi amăgit de speranţe mincinoase: sînt mulţumit dacă va rosti numele meu cînd se va întoarce...

— Fuga la baie! Ai întîrziat!

Luat prin surprindere, Kamal se uită perplex la Yasin, care continua să se frece cu prosopul pe cap. Sări imediat pe podea, dîndu-și la iveală trupul lung și deșirat. Se privi îndelung în oglindă, studiindu-și capul uriaș cu fruntea bombată și nasul proeminent, care parcă i-ar fi fost săpat în granit. Apoi își luă prosopul de pe tăblia patului și plecă încovoiat spre baie.

Domnul Ahmad terminase cu rugăciunea și acum îl implora pe Allah cu glas tare să-i călăuzească fiii pe calea cea bună și să apere cele două case de tot ce-i rău. Între timp, Amina pregătise masa. Veni la stăpîn și-l invită cu glasul ei blînd să poftească la micul dejun. Trecu și pe la dormitorul băieţilor și repetă invitaţia.

Cei trei își ocupară locurile obișnuite în jurul tăvii. În timp ce întinse mîna spre una din lipii, stăpînul rosti

basmala[1], anunţînd începerea mesei. Îl urmă Yasin, apoi Kamal, în vreme ce mama stătea, ca de obicei, lîngă platoul cu vase. Înfăţişarea celor doi fraţi te făcea să te gîndeşti la buna-cuviinţă şi la supunere. Inimile lor se eliberaseră însă de teama pe care o încercau pînă nu demult în prezenţa tatălui; Yasin pentru că împlinise douăzeci şi opt de ani, ceea ce îi asigura avantajele vîrstei şi garanţii împotriva umilinţelor, iar Kamal pentru că împlinise şaptesprezece ani, iar şcoala îi împrumuta şi ea ceva din prestigiul ei. Tatăl trebuia acum să treacă cu vederea greşelile neînsemnate. În orice caz, în ultimii ani observaseră cu toţii o scădere sensibilă a severităţii şi asprimii tatălui lor. Dacă ani îndelungaţi nu le fusese îngăduit să scoată o vorbă în timpul mesei, acum îndrăzneau să lege scurte conversaţii. Uneori se grăbeau să răspundă la întrebările tatălui chiar cu gura plină. Nu mai părea ceva neobişnuit dacă Yasin i se adresa cu dezinvoltură, spunîndu-i, de pildă:

— L-am văzut ieri pe Ridwan la bunicu-său acasă. Vă transmite salutări şi vă sărută mîna...

Stăpînul nu mai considera această îndrăzneală o necuviinţă. Ba socotea potrivit chiar să-i răspundă:

— Domnul să-l aibă în pază!

La această discuţie a intervenit chiar şi Kamal, întrebînd politicos:

— Cînd poate Ridwan, după lege, să se întoarcă la tatăl său?

— Cînd împlineşte şapte ani..., îi răspunse stăpînul, în loc să-l repeadă, ca altă dată: „Puşchea pe limbă-ţi, fiu de cîine!".

---

1. Prescurtare a formulei *Bi-ismi Allah ar-rahman ar-rahim* – „În numele lui Allah cel milostiv şi bun" –, care se rosteşte în împrejurări foarte diferite; ea apare, de asemenea, la începutul unor lucrări scrise şi este afişată, foarte des, în magazinele comerciale.

Asta era o schimbare importantă în relaţiile obişnuite dintre el şi tatăl lui. Kamal a făcut într-o zi socoteala şi a constatat că tatăl său îl ocărise ultima dată cam cu vreo doi ani în urmă, adică la un an de la începutul dragostei lui, devenită acum moment de referinţă pentru toate întîmplările vieţii. Dîndu-şi seama că prietenia lui cu tineri ca Husein Şaddad, Hasan Selim şi Ismail Latif impunea o sporire a cheltuielilor, pentru a putea lua parte la distracţiile lor nevinovate, Kamal se plînsese mamei şi o rugase să intervină pe lîngă stăpîn pentru a mai adăuga ceva la banii săi de buzunar. Nu-i era nici ei prea uşor să se adreseze într-o chestiune ca asta, dar după moartea lui Fahmi devenise aproape indiferentă la felul cum o trata stăpînul, aşa încît şi-a luat inima în dinţi şi i-a vorbit despre prietenia băiatului lor cu fiii unor oameni de vază, care însemna o cinste pentru el. Stăpînul s-a făcut foc atunci; l-a chemat pe Kamal în camera lui şi a început să se burzuluiască la el:

— Crezi că eu sînt la cheremul tău şi al prietenilor tăi? Blestemat să fie şi tată-tău, şi tatăl lor!

Kamal a ieşit mult mai dezamăgit decît se aştepta, închipuindu-şi că lucrurile se vor opri aici, dar a doua zi, la micul dejun, s-a trezit cu tată-său cerîndu-i detalii despre noii lui prieteni. Cînd a auzit numele Husein Abd el-Hamid Şaddad, l-a întrebat cu interes:

— E din El-Abbasiyya prietenul tău?

I-a răspuns afirmativ, simţind că i se taie răsuflarea.

— L-am cunoscut pe bunicul lui, pe Şaddad-Bek, a zis stăpînul înduplecat. Tatăl băiatului, Abd el-Hamid Bek, parcă a fost expulzat din ţară din pricina legăturilor cu hedivul Abbas, nu-i aşa?

Kamal a răspuns din nou afirmativ, făcînd eforturi disperate să-şi ascundă emoţia puternică pe care i-o stîrnise discuţia despre tatăl zeiţei sale. Şi-a amintit anii petrecuţi de familia ei la Paris, unde ea crescuse sub înrîurirea Oraşului Luminilor. Consideraţia pentru tatăl

său i-a crescut dintr-odată, aflînd că l-a cunoscut pe bunicul Aidei şi socotind această cunoştinţă o vrajă care îl lega – fie şi la o asemenea distanţă – de sursa strălucirii sentimentelor lui. Curînd după aceea, mamă-sa i-a adus vestea cea bună – tatăl a fost de acord să-i dubleze banii de buzunar. Din ziua cu pricina n-a mai auzit nici o ocară: fie pentru că n-a mai comis nimic care să-i atragă mînia tatălui, fie pentru că acesta socotea în sfîrşit că a venit timpul să nu-l mai umilească.

Kamal se opri în balcon alături de mamă-sa, petrecîndu-l cu privirea pe domnul Ahmad, care îi saluta cu gravitate şi amabilitate pe vecinii ieşiţi în stradă: frizerul Hasanein, *hagg*[1] Darwiş – vînzătorul de *full*[2], lăptarul El-Fuli, Buyumi – vînzătorul de răcoritoare şi Abu Sari' – proprietarul micului bufet. Apoi se întoarse în dormitor, unde îl găsi pe Yasin dichisindu-se ca de obicei în faţa oglinzii. Se aşeză pe canapeaua dintre cele două paturi şi începu să studieze, cu un zîmbet îngăduitor în priviri, trupul mătăhălos al fratelui său şi faţa lui rumenă şi bucălată. Nutrea pentru Yasin o dragoste sinceră, ca pentru un frate mai mare, numai că ori de cîte ori îl cerceta atent, avea impresia că se află în faţa unui „animal domestic bine hrănit"; şi asta în ciuda faptului că lui îi datora primul contact cu muzica poeziei şi cu secretele literaturii. Se întrebase deseori – el, care vedea în iubire esenţa vieţii şi spiritului –, cum ar arăta Yasin îndrăgostit şi de fiecare dată îl pufnea rîsul. Într-adevăr, ce-ar putea avea în comun cu dragostea acest burdihan uriaş, acest

1. Rostirea egipteană a cuvîntului *hadjdj* – „hagiu, pelerin" –, adresat, mai ales în limbajul familiar, persoanelor care au luat parte la ritualul pelerinajului la locurile sfinte de la Makka, dar şi acelora care au intenţia sau cărora li se urează pur şi simplu să facă pelerinajul (fem. *hagga*).
2. Un soi de bob, preparat în diverse feluri, servind ca aliment de bază în Egipt pentru majoritatea populaţiei.

morman de carne sau această privire lascivă şi ironică? Simţea pentru el un dispreţ atenuat de afecţiune şi bunăvoinţă. Alteori însă, mai ales cînd trecea prin crize de suferinţă şi deznădejde, îl invidia cu adevărat. Odinioară avusese impresia că Yasin ar putea fi pasionat de poezie, instalându-l, în ierarhia lui de copil, pe unul din tronurile înalte ale culturii şi artei. Acum, cînd şi-a dat seama că nu era decât un cititor superficial, care se limita la lectura de la ora cafelei, frunzărind cîteva pagini din *Hamasa*[1] sau dintr-o povestire oarecare înainte de a pleca la cafeneaua lui Ahmad Abdo, hotărîse că Yasin trebuie să rămână cât mai departe de înaltul tron al culturii. O viaţă searbădă, lipsită atît de strălucirea dragostei, cît şi de dorinţa cunoaşterii. Cu toate astea, nu putea să nu simtă pentru el acea afecţiune fraternă. Însă cu totul altele fuseseră sentimentele lui pentru Fahmi. Văzuse în el idealul iubirii şi inteligenţei, chiar dacă acum considera nivelul lui Fahmi depăşit de propriile aspiraţii înalte. Cândva mai avusese îndoieli, dar acum era încredinţat că o fată ca Maryam nu este în stare să stîrnească în sufletul cuiva o dragoste adevărată, ca aceea care îi luminează lui viaţa.. Şi-a dat seama acum şi de faptul că studiile juridice, spre care se simţise atras Fahmi, nu suportă comparaţie cu acea cunoaştere umanistă la care aspiră el cu tot sufletul. Privea totul în jurul său cu un ochi contemplativ şi critic, însă în momentul în care ajunse în pragul uşii tatălui său, simţi că i se înmoaie genunchii. Stăpînul i se păru un zeu înspăimîntător, stînd cu picioarele adunate sub el pe un tron de neatins.

— Tu eşti astăzi un adevărat mire! Astăzi sărbătorim una dintre victoriile tale, nu-i aşa? Dacă n-ai fi atît de slăbănog, n-aş avea să-ţi reproşez nimic...

— Mie-mi place aşa, zise Kamal zîmbind.

---

1. Titlul unei vestite antologii poetice medievale întocmite de Abu Tammam (804-845).

Yasin aruncă o ultimă privire imaginii lui din oglindă, apoi îşi aşează *tarbuş*-ul pe cap, înclinîndu-l cu grijă spre dreapta, pînă ce marginea lui ajunse la sprînceană.

— Acum eşti măgar mare, cu bacalaureatul luat, îi zise el apoi, după care rîgîi. Mănîncă şi odihneşte-te pe săturate, că doar eşti în vacanţă. Ce te-a apucat să citeşti în vacanţă mai mult decît în timpul anului şcolar? Doamne, nu vreau s-aud nici de slăbănogeală, nici de slăbănogi! Apoi continuă, în timp ce ieşea pe uşă cu pămătuful de muşte în mînă: Nu uita să-mi alegi şi mie o poveste bună... uşor ca *Pardaillan* sau *Fausta*, de Michel Zévaco[1]. Ce părere ai? S-a dus timpul cînd îmi cereai să-ţi turui un capitol dintr-un roman... Acum cerşesc eu o carte de la tine...

Kamal se bucură cînd rămase în sfîrşit singur şi se ridică, întrebîndu-se: Cum aş putea oare să mă îngraş, cînd inima nu conteneşte să îmi dea ghes? Nu-i plăcea să-şi facă rugăciunea decît atunci cînd rămînea singur – o rugăciune semănînd cu lupta sfîntă, la care participa cu inima, cu mintea şi cu spiritul. Se străduia să-şi păstreze conştiinţa neîntinată, sancţionîndu-şi orice păcat... Implorările de la sfîrşitul rugăciunii însă erau pentru ea şi numai pentru ea...

1. Michel Zévaco (1860-1918) – jurnalist, romancier, eseist şi regizor francez cu vederi anarhiste şi anticlericale (n.r.).

3

Abd el-Mun'im: În curte avem mai mult loc decît pe terasă. Hai să dăm capacul puţului la o parte... Să vedem ce-o fi în el...

Na'ima: O să se supere mama... şi mătuşa... şi bunica...

Osman: N-o să ne vadă nimeni...

Ahmad: Puţul este blestemat... Cine se uită în el moare...

Abd el-Mun'im: Ridicăm capacul şi privim de la distanţă... (Apoi strigînd la ceilalţi:) Hai să coborîm...

Umm Hanafi (blocînd uşa terasei): Mai terminaţi cu urcatul şi coborîtul! Aţi zis să urcăm pe terasă şi am urcat... Aţi zis să coborîm în curte şi am coborît... Iar să urcăm pe terasă şi-am urcat... Ce vreţi să faceţi în curte? Jos e mai cald.... Aici, de bine, de rău mai e o adiere... Şi pe urmă, acum apune soarele...

Na'ima: Vor să ridice capacul puţului ca să vadă ce e în el...

Umm Hanafi: Le chem acum pe *sitt* Khadiga şi pe *sitt* Aişa... acum... îndată...

Abd el-Mun'im: Na'ima e o mincinoasă... Nu ridicăm nici un capac... Nici nu ne apropiem de puţ... Ne jucăm puţin prin curte şi pe urmă urcăm iar pe terasă... Tu să stai aici pînă cînd ne întoarcem...

Umm Hanafi: Să stau aici? Nu trece nimeni de mine! Allah să vă îndrume pe calea cea bună! Nu există în toată casa un loc mai frumos decît terasa! Uitaţi-vă la grădina asta!

Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta...

Umm Hanafi: Ajunge cu călăritul... Mai caută-ţi şi altă joacă... Doamne! Doamne! Ia uitaţi-vă la iasomie şi la glicină! Uitaţi-vă la porumbei!

Osman: Eşti urîtă ca o bivoliţă... Şi mai şi puţi...

Umm Hanafi: Allah să fie milostiv cu tine! Am năduşit alergînd după voi...

Osman: Lasă-ne să ne uităm la puţ, măcar un pic...

Umm Hanafi: Puţul e plin de *ifriţi*[1], de spiriduşi... De aia l-am astupat...

Abd el-Mun'im: Mincinoaso! N-am auzit aşa ceva nici de la mama, nici de la mătuşa...

Umm Hanafi: Pentru că numai eu ştiu adevărul... Eu şi stăpîna cea mare... I-am văzut cu ochii noştri... Am aşteptat pînă ce au intrat şi-am aruncat capacul de lemn peste gura puţului, iar deasupra am pus pietre... Să nu mai pomeniţi de puţ! Şi mai bine rostiţi împreună cu mine: „În numele lui Allah cel milostiv şi bun!".

Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta!

Umm Hanafi: Mai bine uitaţi-vă la glicină şi la iasomie! Voi nici n-aveţi aşa ceva! La voi pe terasă nu sînt decît găini şi berbeci pe care-i îngrăşaţi pentru sărbătoare[2]...

Ahmad: Bee! Bee! Bee!

Abd el-Mun'im: Adu-ne o scară să ne urcăm pe iasomie!

Umm Hanafi: Doamne! Ocrotitorule![3] Jucaţi-vă pe pămînt, *măi copii*, nu în cer!

---

1. Demoni sau spiriduşi invizibili care, conform credinţei populare arabe, ar trăi în apropierea oamenilor şi s-ar amesteca în viaţa lor, de obicei pentru a le face rău.
2. Sărbătoarea mare sau „sărbătoarea sacrificiului" (*'id al-adha*) din ziua a zecea a ultimei luni a anului musulman, cu care se încheie ritualul pelerinajului la Makka. Musulmanii sacrifică în această zi oi, împart carne la săraci şi organizează petreceri în familie.
3. Unul dintre cele nouăzeci şi nouă de epitete (aşa-numitele „nume sublime") ale lui Allah.

Ridwan: Noi avem pe balcon şi în salon ghivece cu trandafiri roşii, albi şi cu garoafe...
Osman: Iar noi avem doi berbeci şi multe găini...
Ahmad: Bee! Bee! Bee!
Abd el-Mun'im: Eu merg la *kuttab*[1]... Care dintre voi mai merge la *kuttab*?
Ridwan: Eu ştiu pe de rost *El-Hamd*[2]!
Abd el-Mun'im: *El-Hamd!* Fleacuri!
Ridwan: Taci! Cum vorbeşti aşa, doar nu eşti păgîn!
Abd el-Mun'im: Asta ne spune monitorul pe stradă...
Na'ima: Ţi-am zis de o mie de ori să nu mai repeţi vorbele lui urîte!
Abd el-Mun'im (adresîndu-se lui Ridwan): Tu de ce nu locuieşti cu tatăl tău, cu unchiul Yasin?
Ridwan: Stau cu mama...
Ahmad: Şi unde-i mama ta?
Ridwan: La bunicul celălalt...
Osman: Şi unde este celălalt bunic al tău?
Ridwan: În El-Gamaliyya... Stă într-o casă mare, cu salon...
Abd el-Mun'im: Şi de ce stă mama ta într-o casă şi tatăl tău în altă casă?
Ridwan: Mama locuieşte cu bunicul de acolo şi tata cu bunicul de aici...
Osman: Şi de ce nu stau în aceeaşi casă, aşa cum stau tata şi mama?
Ridwan: Soarta! Aşa zice bunica cealaltă...
Umm Hanafi: Ei, acum sînteţi mulţumiţi; aţi insistat atîta, pînă ce v-a spus... Doamne, ce copii! Nu există forţă şi putere în afara lui Allah... Milostiviţi-vă de el şi fugiţi la joacă!

---

1. Şcoli organizate pe lîngă moschei, în care copiii învăţau de la o vîrstă foarte timpurie Coranul şi deprindeau o serie de ritualuri, alături de însuşirea unor rudimente de scriere, citire şi gramatică.
2. Denumire populară a surei *Al-Fatiha* – prima sură coranică.

Ahmad: Vorbeşte şi bivolița...
Muhammad: Hai, apleacă-te, să călărim pe spinarea ta!
Ridwan: Uitaţi-vă! O păsărică s-a aşezat pe glicină...
Abd el-Mun'im: Aduceţi-mi o scară şi v-o prind...
Ahmad: Sst! Vorbeşte încet, că se uită la noi şi înţelege ce spunem...
Na'ima: Ce frumoasă eee! Cred că o cunosc! E păsărica pe care am văzut-o ieri la noi, pe frînghia de rufe...
Ahmad: Aia e tocmai în Es-Sukkariyya! Nu ştie ea drumul pînă la bunicu'...
Abd el-Mun'im: Ce prost eşti! Păsărica poate să vină în zbor din Es-Sukkariyya pînă aici şi să se şi întoarcă pînă seara...
Osman: Familia ei este acolo şi a venit aici în vizită la rude.
Muhammad: Apleacă-te odată ca să încalec pe spinarea ta... Dacă nu vrei, încep să plîng pînă mă aude mama...
Na'ima: Haideţi mai bine să jucăm „potîrnichea"[1]...
Abd el-Mun'im: Ba hai să ne luăm la întrecere...
Umm Hanafi: Dar să nu vă prind că începe iarăşi cearta între cîştigător şi înfrînt...
Abd el-Mun'im: Taci din gură, bivoliţo!
Osman: Muu! Muu!
Muhammad: Eu intru în întrecere călare... Apleacă-te ca să încalec...
Abd el-Mun'im: Unu... doi... trei!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad îi întîmpină pe musafiri cu multă căldură şi rămase cu ei toată dimineaţa. Apoi se aşează în capul mesei, la care luară loc Ibrahim Şawkat, Khalil Şawkat, Yasin şi Kamal. După ospăţ îi invită pe cei doi gineri în dormitor şi se întreţinu cu ei cordial, chiar dacă atitudinea lui solemnă, pe care o afişa întotdeauna

1. Joc de copii, asemănător cu şotronul.

în relaţiile sale cu familia, îi obliga pe cei doi la o politeţe exagerată. Nu putea să se poarte cu ei altfel, cu toate că Ibrahim Şawkat, soţul Khadigăi, era aproape de-o vîrstă cu el.

În sfîrşit, veni şi rîndul copiilor; se apropiară în ordinea vârstei şi sărutară mîna bunicului: mai întîi Na'ima – fiica Aişei, apoi Ridwan – băiatul lui Yasin, după aceea Abd el-Mun'im – fiul Khadigăi şi în continuare Osman – primul băiat al Aişei, Ahmad – al doilea băiat al Khadigăi şi, ultimul, Muhammad – mezinul Aişei. Stăpînul le oferi tuturor ciocolată şi *malban*[1] şi încercă să împartă zîmbetele şi mîngîierile astfel încît să nu-l nedreptăţească pe vreunul dintre nepoţi. Cum în cameră nu se afla nici unul dintre copiii lui, îşi îngădui să fie mai puţin rezervat şi simulă că le strînge mîna cu căldură, ca „între bărbaţi", îi pişcă uşor de obrajii îmbujoraţi şi îi sărută pe frunte, glumind cu fiecare şi mîngîindu-i pe rînd. Şi cu toate că Ridwan era favoritul lui, nu lăsă nici o clipă să se vadă acest lucru.

De cîte ori se întîlnea cu unul dintre nepoţi, îl cerceta cu interes şi o curiozitate deosebită, străduindu-se să descopere trăsături moştenite de la părinţi şi bunici la fiecare dintre aceste vlăstare gălăgioase, cărora părinţii nu le insuflaseră respectul pentru el şi cu atît mai puţin teama faţă de el. Era fermecat de frumuseţea Na'imei, de părul şi graţia ei şi de ochii albaştri, în parte dobîndite de la Aişa, în parte de la neamul Şawkat. Osman şi Muhammad promiteau să se facă la fel de frumoşi; luaseră de la tatăl lor ochii mari, uşor bulbucaţi, cu privirea adîncă şi calmă. Abd el-Mun'im şi Ahmad, băieţii Khadigăi, aveau cu totul alte trăsături; este adevărat că împrumutaseră tenul familiei Şawkat, dar aveau ochii mici şi frumoşi moşteniţi de la mama şi de la bunica lor, iar năsucurile lor ameninţau de pe acum să ajungă din urmă nasul Khadigăi sau, mai

1. Tip de dulciuri egiptene, preparate în casă.

exact, pe al bunicului lor. Privindu-l pe Ridwan, nu puteai să-ţi doreşti un copil mai frumos. Avea ochii negri, bine conturaţi – ochii frumoasei Haniyya –, pielea de fildeş a familiei Iffat şi nasul drept al lui Yasin; faţa micuţului îl fascina cu adevărat pe domnul Ahmad. Trecuse multă vreme de cînd copiii lui se agăţau de el, aşa cum făceau astăzi nepoţii, fără ca lor să le fie teamă şi fără ca el să simuleze severitatea. Cum a trecut timpul! Yasin, Khadiga, Fahmi, apoi Aişa şi Kamal! Îşi aduce perfect aminte cum îi gîdila la subsuori şi îi purta pe umeri. Oare ei îşi mai amintesc? A fost aşa demult! Na'ima, în ciuda zîmbetului senin, pare sfioasă şi cuviincioasă. Ahmad, în schimb, se încumetă să mai ceară ciocolată şi *malban*, în vreme ce Osman aşteaptă nerăbdător răspunsul, iar Muhammad se repede şi înşfacă ceasul de aur şi inelul cu olmaz din *tarbuş*-ul bunicului. Khalil Şawkat abia reuşi să i le smulgă, după multe insistenţe. În unele momente, stăpînul se simţea foarte încurcat; aproape că nu ştia cum să reacţioneze la gesturile neaşteptate ale nepoţilor, care îl asaltau din toate părţile.

Spre seară, stăpînul plecă la prăvălie, lăsîndu-i pe ceilalţi membri ai familiei adunaţi în salon, simţindu-se în sfîrşit în largul lor. Salonul de la etajul de sus fusese mobilat cu canapelele şi rogojinile de la etajul de dedesubt, iar de tavan atîrna un felinar mare. Devenise locul obişnuit unde se întîlneau, la vremea cafelei, toţi cei rămaşi în casa veche. Multă vreme domnise liniştea în el şi niciodată nu fusese ticsit ca acum. Cînd se pierdu şi dîra de colonie din urma stăpînului, atmosfera se înseninâ: izbucniră glasuri şi rîsete, începu veselia. Salonul îşi redobîndi ca prin farmec înfăţişarea de odinioară: Amina se aşează pe canapea, cu picioarele strînse sub ea şi cu vasele de cafea dinainte, Khadiga şi Aişa luară loc pe canapeaua de vizavi, iar Yasin şi Kamal pe sofa, mai la o parte. După plecarea stăpînului, veniră la ei Ibrahim şi Khalil; primul se aşează la dreapta soacrei, al doilea la stînga ei.

— Allah să binecuvînteze mîinile care ne-au oferit astăzi cea mai savuroasă şi cea mai plăcută mîncare! i se adresă Ibrahim curtenitor soacrei sale. Apoi continuă, măsurîndu-i cu ochii lui uşor bulbucaţi şi indiferenţi pe cei din jur, ca şi cînd ar fi rostit un discurs: Aperitivele calde! Aah, aperitivele calde! *Tawagin*-urile! Ce minune! *Tawagin*-urile sunt minunea acestei case! Pregătirea lor în cuptor în oalele de pămînt înăbuşite! Ăsta-i secretul! Asta-i măiestria! O adevărată minune! Mai arătaţi-mi alte *tawagin*-uri ca astea din care ne-am înfruptat astăzi!

Khadiga îi urmări cuvintele cu multă atenţie şi rămase pentru cîteva clipe descumpănită, fără să-şi dea seama dacă se cuvine să sprijine elogiile soţului său sau să protesteze pentru că se simţea nedreptăţită. Îi lăsă pe ceilalţi să-l aprobe, apoi nu se mai putu stăpîni şi se amestecă şi ea în vorbă, înţepată ca întotdeauna:

— E un lucru bine cunoscut şi nu cred că e cazul să-l mai întărească nimeni. Numai că eu aş vrea să-ţi reamintesc şi ţie că te-ai ghiftuit de nenumărate ori cu astfel de aperitive care n-au fost cu nimic mai prejos decît cele de astăzi!

Aişa, Yasin şi Kamal zîmbiră cu subînţeles, în vreme ce Amina – stînjenită de observaţia Khadigăi – se străduia să găsească o formulă cu care să-i mulţumească şi lui Ibrahim şi să o împace şi pe fiica ei.

— *Hanem*[1] Khadiga are dreptate, interveni Khalil Şawkat. Nu trebuie să uiţi, frate, calităţile deosebite ale *tawagin*-urilor pregătite de ea; de altfel, rezultatele se văd pe noi toţi...

— Nici nu mi-a trecut prin cap să-i contest acest merit, zise Ibrahim, uitîndu-se cînd la soţia lui, cînd la soacră-sa, cu o figură încurcată prin care-şi cerea iertare. Eu nu

---

1. Formă a cuvîntului turcesc *hanum* („doamnă"), intrat în limbajul familiar egiptean în variantele *hanim*, *hanum*, *hanem*.

vorbeam însă decît despre marea maestră. Apoi adăugă rîzînd: Oricum, nu lăudam meritele mamei mele, ci meritele mamei tale. Făcu o pauză, pînă se potoli rîsul stîrnit de vorbele sale, şi continuă discuţia, adresîndu-se soacrei: Să ne întoarcem la *tawagin*-uri. Dar n-am vrut să mă refer doar la ele... Pentru că, de fapt, nici celelalte mîncăruri n-au fost mai puţin savuroase... Cartofii umpluţi, *mulukhiyya*[1], orezul condimentat, cu ficăţei şi pipote, legumele umplute... Ca să nu mai vorbim de puii graşi... Apropo, cu ce-i hrăneşti, mamă-soacră?

— Cu *tawagin*-uri îi hrăneşte! răspunse Khadiga ironică.

— O să am de îndurat multe pentru că am recunoscut meritele altora, dar Allah este milostiv şi iertător... Acum ce-o fi o fi, dar se cuvine să ne rugăm ca să avem numai bucurii şi să le tot sărbătorim. Felicitări pentru baca-laureat, *si*[2] Kamal! Şi aşteptăm cu nerăbdare licenţa!

Amina se îmbujoră de emoţie şi-i răspunse cu recunoştinţă în glas:

— Abd el-Mun'im şi Ahmad să-ţi aducă numai bucurii! Tot aşa şi *si* Khalil – să aibă parte numai de bucurii de la Na'ima, Osman şi Muhammad! Apoi adăugă, întorcîndu-se spre Yasin: Şi Yasin, de la Ridwan!

Kamal trăgea cu coada ochiului cînd la Ibrahim, cînd la Khalil cu un zîmbet statornic pe buze, pentru a-şi ascunde plictiseala acelei conversaţii stînjenitoare pentru el. Buna-cuviinţă îl obliga să participe sau cel puţin să asiste la ea. Ibrahim vorbeşte cu beatitudine despre mîncare, ca şi cînd ar fi tot la masă... Mîncare... mîncare... mîncare. De ce atîta veneraţie pentru mîncare? Bărbaţii

---

1. Legumă comună (*Corchorus olitorius* sau *Olus judaicum*), cultivată mai ales în Egipt, din care se prepară o supă groasă.
2. Termen comun de adresare în dialectul egiptean – formă contrasă din *sayyid* („domn"), alături de *sidi* („domnul meu") şi *sidna* („domnul nostru").

aceştia ciudaţi nu se schimbă deloc, deşi anii continuă să curgă peste ei. Ibrahim este la fel ca în ziua în care l-am văzut prima oară, chiar dacă în curînd va împlini cincizeci de ani. Doar sub ochi şi la colţurile gurii i s-au ivit nişte riduri fine, abia vizibile. Privirea sa calmă şi grea nu i-a sporit gravitatea, ci mai degrabă indiferenţa. Şi nu i-a albit nici un fir de păr – nici pe cap şi nici în mustaţa răsucită. E destul de robust, dar deloc puhav. Cei doi fraţi seamănă foarte bine, cu excepţia cîtorva detalii nesemnificative, cum ar fi tunsoarea: Khalil are părul lung şi lins, iar Ibrahim este tuns scurt. Altfel, amîndoi sînt zdraveni şi indiferenţi ca o statuie. Îmbrăcaseră costume de mătase albă, îşi scoseseră haina şi rămăseseră în cămaşă, lăsînd să se vadă butonii strălucitori de aur. O înfăţişare distinsă! În decursul celor şapte ani, de cînd se uniseră cele două familii, i se ivise de mai multe ori prilejul să rămînă cu unul sau cu celălalt, dar niciodată nu reuşise să încropească o discuţie mai de Doamne-ajută. Acum, n-are nici un motiv să-i ponegrească! Dacă n-ar fi fost aşa cum sînt, nu s-ar fi potrivit atît de bine cu surorile lui! Din fericire, dispreţul nu exclude afecţiunea. Se părea că discuţia despre *tawagin* nu se terminase; Khalil Şawkat tocmai se pregătea să adauge ceva.

— Fratele meu Ibrahim a avut perfectă dreptate... Să trăiască mîinile care au pregătit o astfel de masă demnă de toată lauda!

Amina se simţea măgulită, mai ales că nu avea în fiecare zi parte de laude şi de multe ori suferise, tînjind după un cuvînt frumos pentru osteneala ei îndelungată în slujba casei şi a familiei. De multe ori şi-a dorit o vorbă bună din partea stăpînului, dar cum el era nespus de zgîrcit cu laudele, nu avusese parte de mulţumirea asta decît rareori – şi atunci doar în treacăt, fără multă insistenţă. Din pricina aceasta, laudele celor doi fraţi o înduioşaseră cu adevărat.

— Mă tem că exageraţi, *si* Khalil, încercă ea să se apere, vădit stînjenită. Aveţi o mamă care mă întrece... Iar cine s-a obişnuit cu bucatele pregătite de dînsa nu-şi mai doreşte altceva...

În vreme ce Khalil continua să laude priceperea şi îndemînarea soacrei, ochii lui Ibrahim întîlniră privirea încremenită a Khadigăi, care părea gata de atac.

— Dar mai sînt şi unii care-s de altă părere, mamă-soacră..., i se adresă el Aminei, zîmbind victorios.

Yasin pricepu primul la cine face aluzie şi chicoti. Amina zîmbi, stăpînindu-şi cu greu rîsul şi lăsînd capul în jos, ca şi cum ar fi privit în poală. Doar Khadiga rămase în continuare împietrită şi aşteptă pînă cînd se termină furtuna.

— Nu de la mîncare a început gîlceava noastră, aşa cum bine ştii, zise ea cu ostentaţie, ci de la dreptul meu de a fi stăpînă în propria casă... Şi eu n-am nici o vină!

Îşi reamintiră cu toţii de neînţelegerile dintre Khadiga şi soacra ei, apărute în primul an de la căsătorie din pricina bucătăriei. Khadiga voise să aibă bucătărie separată, astfel încît să nu mai fie sub controlul soacrei şi la dispoziţia întregii familii. Cearta ameninţase să dezbine unitatea familiei Şawkat şi, în curînd, ştirile rele au ajuns şi în Bayna el-Qasrein. Toţi au aflat, în afara domnului Ahmad; n-avusese nimeni curajul să-i vorbească de aşa ceva, nici despre primul scandal, nici despre cele care au urmat. Khadiga şi-a dat seama din clipa cînd a izbucnit rivalitatea că trebuie să se bizuie numai pe forţele proprii. Soţul ei era aşa cum îl caracterizase – „un adormit" care nu se putea hotărî să fie nici alături de ea, nici împotriva ei. De fiecare dată cînd insista pe lîngă el ca să-şi obţină un drept, îi răspundea mai mult în glumă: „Nu vreau să am dureri de cap, *sitt*..." N-o sprijinea, dar nici n-o ţinea în frîu. Aşa încît a intrat în luptă singură, ridicînd capul împotriva bătrînei venerabile cu o îndrăzneală neaşteptată şi cu o îndărătnicie de neînduplecat. Soacra a fost destul de contrariată de impertinenţa fetei care îşi făcuse un

rost în lume numai datorită ei şi astfel s-a încins vrajba. I-a reproşat, bineînţeles, că dacă n-ar fi fost ea, n-ar fi visat în vecii vecilor să se mărite cu un bărbat din neamul Şawkat. Khadiga şi-a mai stăpînit mînia, dar a rămas neclintită în hotărîrea de a-şi dobîndi ceea ce socotea a fi dreptul ei. În acelaşi timp, a evitat să facă uz de limba ei ascuţită ; nu atît pentru recunoştinţa pe care i-o purta bătrânei cît de teama că aceasta s-ar putea plînge domnului Ahmad. A făcut tot ce i-a stat în putinţă ca s-o instige şi pe Aişa la nesupunere, dar sora ei s-a eschivat – nu din dragoste pentru soacră-sa, ci mai degrabă din dorinţa de a nu avea bătăi de cap, chiar dacă nu-i prea convenea nici ei tutela bătrînei asupra tuturor. Khadiga s-a năpustit cu ocările asupra Aişei, acuzînd-o că e slabă şi trîndavă. A continuat lupta cu o îndărătnicie sporită, fără nici o şovăială, pînă ce soacră-sa n-a mai fost în stare să-i ţină piept şi a consimţit să-i acorde „ţigăncii" de noră-sa dreptul de a avea bucătărie proprie. Nu însă înainte de a se fi zborşit la fiul cel mare: „Treaba ta! Eşti un bleg! N-ai fost în stare s-o pui la punct, te-ai lins pe bot de mîncarea mea pentru totdeauna!". Khadiga şi-a văzut visul împlinit. Şi-a redobîndit vasele de aramă din zestrea ei, iar Ibrahim i-a aranjat bucătăria aşa cum i-a cerut ea. A pierdut în schimb afecţiunea cu care soacră-sa o înconjurase din vremea cînd era în leagăn. Amina nu a suportat să le ştie supărate şi a aşteptat pînă ce s-au mai liniştit apele, după care a intervenit pe lîngă bătrînă, reuşind să le domolească şi să le împace. Dar n-a fost decît o împăcare fragilă, căci curînd după aceea a izbucnit iarăşi rîca. Şi iarăşi a urmat împăcarea, şi din nou cearta şi tot aşa... Fiecare arunca vina asupra celeilalte. Amina trebuia să cadă la mijloc descumpănită, iar Ibrahim rămînea un spectator neutru, ca şi cînd chestiunea nu l-ar fi privit şi pe el. Iar dacă uneori catadicsea să se amestece, se mulţumea să repete nişte sfaturi vagi, fără să-i pese prea mult nici de dojenile mamei, nici de învinuirile soţiei. Dacă n-ar fi fost

Amina cu afecțiunea și delicatețea ei, bătrîna i s-ar fi plîns cu siguranță domnului Ahmad. Așa încît și-a vărsat focul numai în discuțiile nesfîrșite cu cei din familie și cu vecinii, mărturisind că alegerea Khadigăi pentru fiul ei fusese cea mai mare greșeală pe care o săvîrșise în viață și că merită din plin să tragă ponoasele.

— Dar, dacă nu mă trădează memoria, tu nu ți-ai cerut doar dreptul despre care vorbești, ci ai spus o mulțime de vrute și nevrute..., comentă Ibrahim vorbele Khadigăi, cu un zîmbet care ar fi trebuit să aibă darul de a o îmblînzi.

Însă Khadiga își înalță capul acoperit cu o basma cafenie și se burzului la soțul ei ca o furie:

— Și de ce, mă rog, să te trădeze memoria? îl întrebă cu ironie. Ca și cînd ai avea cine știe ce gînduri și preocupări care să te obosească într-atît încît să te trădeze memoria! Ce bine ar fi dacă toată lumea ar putea să fie așa de liniștită cum ești tu și ar avea numai gîndurile tale! Nu te-a trădat deloc memoria, *si* Ibrahim! Mai degrabă m-a trădat pe mine... De fapt, eu nu i-am negat priceperea și îndemînarea mamei tale. N-a fost vorba de așa ceva! Eu îmi cunosc – slavă lui Allah! – toate îndatoririle și știu să mă achit de ele cît mai corect, dar mie nu mi-a plăcut să stau în casă ghemuită ca un arici și să aștept să mi se aducă mîncarea ca la hotel. În plus, n-am suportat să dorm sau să mă distrez toată ziua – așa cum le place altora să facă – și să aștept ca alții să ducă în cîrcă toate poverile casei...

Aișa pricepu imediat la cine face aluzie prin cuvîntul „altora", dar o lăsă să-și ducă vorba pînă la capăt.

— Tu poți să faci ce te taie capul, dar lasă lumea în pace! replică ea cu calm și înțelegere. Acum ce te mai deranjează? Ești stăpînă, ți-ai dobîndit independența... Acum e rîndul Egiptului! Trebăluiești peste tot de cum se crapă de ziuă pînă la căderea nopții: și la bucătărie, și la baie, și pe terasă... Te ocupi în același timp și de mobile, și de găini, și de copii... Biata Suwaydan, slujnica, nu mai

îndrăznește să se apropie de ușa apartamentului vostru sau să ia în brațe vreun copil de-al tău... Doamne ferește! Dar nu pricep de ce atîta trudă, cînd ar fi de-ajuns și mai puțină!

Khadiga răspunse cu o mișcare a bărbiei, stăpînindu-și un zîmbet ce dovedea că găsise în cuvintele Aișei motive de mulțumire.

— Unii oameni au fost creați ca să fie stăpîni, alții ca să fie sclavi..., se amestecă și Yasin în vorbă.

— *Hanem* Khadiga este o gospodină model, numai că-și cam neglijează dreptul la odihnă, interveni Khalil Șawkat, zîmbind astfel încît să i se vadă incisivii încălecați.

— La fel zic și eu! aprobă Ibrahim Șawkat vorbele tatălui său. I-am spus asta de mai multe ori, dar m-am lăsat păgubaș, ca să nu mai am dureri de cap.

Kamal se uită la mamă-sa, care tocmai umplea pentru a doua oară ceașca lui Khalil. Îi veni în minte chipul tatălui său, asociat cu amintirile samavolniciei lui, și i se ivi un zîmbet pe buze.

— Parcă ți-ar fi teamă de ea! zise el, uitîndu-se nedumerit la Ibrahim.

— Eu evit necazurile cît timp pot să găsesc o cale de scăpare, spre deosebire de sora ta, care caută cu tot dinadinsul necazurile, chiar dacă le-ar putea ocoli! răspunse bărbatul, clătinînd din cap.

— Auziți judecată! izbucni Khadiga. Tu eviți să stai treaz ori de cîte ori găsești o cale ca să dormi! continuă apoi provocatoare.

— Khadiga! strigă mamă-sa, mustrînd-o din ochi.

— Toată ziua avem zîzanii de-astea! zise Ibrahim, bătînd-o ușor pe soacră-sa pe umăr. Bine că ai și dumneata prilejul să asiști la ele...

Yasin se mișcă intenționat, pentru a atrage atenția asupra sa, și privi cînd la Khadiga – robustă și planturoasă –, cînd la Aișa – slăbănoagă și firavă – și conchise, ca și cînd ar fi vrut să protesteze:

— Spuneaţi că biata Khadiga ar trudi fără încetare din zori şi pînă în noapte. N-aş zice că se vede. Mai degrabă aş crede că ea se distrează şi că Aişa asudă!

— Şi cine-ar putea să fie cel mai invidios, dacă-i vorba de invidie? întrebă Khadiga, desfăcîndu-şi larg degetele în faţa lui.

Vorbele astea nu erau deloc pe placul Aişei. În ochii ei albaştri şi senini se ivi o undă de protest. Ignorînd ţinta observaţiei lui Yasin, se porni să-şi apere fragilitatea, cu invidie în glas:

— Nu mai e la modă să fii gras! Cînd o văzu pe Khadiga întorcîndu-se mirată spre ea, continuă: Sau, cel puţin, sînt în pas cu moda şi cei subţiri...

— E la modă să fii subţire pentru cine nu se poate îngrăşa! îi răspunse Khadiga cu ironie.

Inima lui Kamal tresări, căci în minte i se ivi o altă siluetă mlădioasă. Imaginea începu să-i danseze în faţa ochilor cuprinsă de beţia unei muzici astrale, iar el pluti pe aripile visului uitînd de sine, de locul în care se afla şi de cei din jur. Nu-şi dădu seama cît timp rătăci astfel, dar se trezi umbrit de un nor de amărăciune, ivit pe neaşteptate ca o trenă a visului, torcîndu-se din firul lui, invadîndu-l uşor ca o pînză de păianjen. Respiră adînc, plimbîndu-şi privirea visătoare peste feţele îndrăgite de demult, care păreau să se mîndrească într-un fel sau altul cu frumuseţea lor. Îşi opri privirea asupra chipului alb al Aişei, învăluit de părul blond. Cînd îşi aduse aminte că numai în urmă cu cîţiva ani simţea o plăcere teribilă să atingă cu buzele lui locul de unde sorbiseră buzele ei, îl cuprinse o sfială amestecată cu ciudă şi-şi dădu seama că orice alt tip de frumuseţe, în afara adoratei lui, nu face decît să-i stîrnească dezaprobarea, chiar dacă se bucurase cîndva de simpatia şi dragostea lui.

— Nu-mi place să văd nici un bărbat slab, darămite o femeie, reluă Khadiga firul discuţiei. Uitaţi-vă la Kamal! Ce bine-ar face dacă şi-ar da osteneala să sporească şi el

puțin în greutate! Să nu-ți închipui, băiete, că învățătura este totul pe lume!

Kamal ascultă zîmbind flegmatic, în vreme ce-i măsura corpul, preschimbat într-un morman de carne și grăsime, și fața, într-atît de rotunjită, că nu i se mai vedeau nici măcar defectele. Era puțin surprins de beția și fericirea victoriei care o cuprinsese, dar nu mai avea nici un chef să comenteze observația ei.

— Înseamnă că-ți plac eu..., o provocă Yasin cu ironie. Acum să nu te împotrivești!

Își îndoise piciorul drept sub el, iar pe cel stîng îl întinsese pe podea. Din cauza căldurii, își desfăcuse *gulbab*-ul la gît și prin deschizătura largă a flanelei i se vedea părul negru și des de pe piept.

— Tu ai întrecut măsura cu două boabe de mușstar..., îl răspunse ea, țintuindu-l cu o privire pătrunzătoare. Și pe urmă, ție ți s-a urcat grăsimea la creier și asta-i deja altceva...

— Spune-mi și mie cum poți să rezișsti între soția asta a ta – în halul în care o văd – și biata mamă-ta? îl întrebă Yasin pe Ibrahim Șawkat cu compătimire și simpatie, stăpînindu-se să nu pufnească în rîs.

Ibrahim aprinse o țigară, trase un fum și-l scoase în volute pe nas, țuguindu-și buzele, participînd astfel la vicierea aerului din salon împreună cu fratele său, care nu-și scotea pipa din gură decît atunci cînd vorbea.

— Mi-astup urechile, ce să fac? răspunse Khalil imperturbabil. Așa m-a învățat viața!

— Viața n-are nici un amestec în asta! i se adresă Khadiga lui Yasin cu o voce tăioasă, care trăda mînia. N-are absolut nici un amestec! Toată explicația este că Domnul l-a dăruit cu o fire insensibilă, semănînd cu înghețata vîndută de *amm*[1] Badr et-Turki. Poate să se clatine și minaretul moscheii El-Husein și el nu mișcă un deget!

---

1. Cuvînt însemnînd „unchi din partea tatălui", utilizat în Egipt ca formă de adresare a bărbaților în vîrstă.

Amina îi aruncă o privire dojenitoare, care o făcu să zîmbească şi să lase capul în pămînt.

— Asta-i firea neamului Şawkat! răspunse Khalil, fălindu-se fără ostentaţie. Fire de sultani, ce să-i faci?

— Din păcate, *si* Khalil, mamă-ta nu are firea asta de sultani! zise Khadiga cu tîlc, în vremea ce rîdea pentru a atenua efectul dur al vorbelor ei.

— Soacra ta n-are pereche printre femei, să ştii! o întrerupse Amina, pierzîndu-şi răbdarea. Este o adevărată doamnă, în adevăratul sens al cuvîntului.

Ibrahim îşi întoarse capul încet, uitîndu-se de sus la soţia lui, cu licăriri mucalite în ochii bulbucaţi.

— O spune cineva din familia ei! observă el, oftînd triumfător. Allah să fie generos cu dumneata, mamă-soacră! Apoi adăugă, adresîndu-se tuturor: Aşa e! Mama e o doamnă şi, în plus, are o vîrstă care cere cruţare şi îngăduinţă... Dar soţia mea nu ştie ce-i aceea îngăduinţă...

— Eu nu mă înfurii fără motiv! izbucni Khadiga, încercînd să se apere. Nu-mi stă în fire să mă oţărăsc. Uite-i, sînt de faţă... Întreabă-i, dacă vrei...

Se lăsă tăcerea. Descumpăniţi, cei din familia ei nu ştiură ce să răspundă. Kamal însă nu se mai putu stăpîni şi scăpă un chiot, atrăgînd toate privirile spre el.

— *Abla*[1] Khadiga este cea mai îndîrjită blajină pe care am cunoscut-o, zise el.

— Sau cea mai blajină îndîrjită! comentă Yasin, prinzînd curaj. Allah ştie cum este mai potrivit!

Khadiga aşteptă pînă ce se potoli rîsul, pe urmă făcu semn spre Kamal, clătinînd din cap mustrător, şi zise:

— M-a trădat tocmai acela pe care l-am purtat mai mult în braţe. Mai mult chiar decît pe Ahmad şi pe Abd el-Mun'im!

— Dar nu cred că am spus un secret..., răspunse Kamal, ca şi cînd ar fi vrut să se disculpe.

1. Termen cu care copiii se adresează surorilor mai mari şi altor femei din familie.

Amina își schimbă atitudinea, luînd de data aceasta apărarea Khadigăi, aflată într-o situație care nu era de invidiat.

— Cei desăvîrșiți sînt sublimi! zise ea, zîmbind.

— Așa este! încuviință Ibrahim cu abilitate. De fapt, soția mea are multe calități. Blestemata asta de furie care-l cuprinde pe om! După părerea mea, nu merită să te mînii pentru nimic pe lumea asta.

— Fiecare cum i-a fost norocul! zise Khadiga rîzînd. De-aia trec zilele și tu nici vorbă să-mbătrînești!

— Domnul să-i ocrotească tinerețea! interveni Amina – pentru prima oară indignată. Și lui, și celorlalți!

—Tinerețea?! zise Ibrahim, rîzînd mirat și bucuros totodată de urarea soacrei.

— Patruzeci și nouă de ani nu înseamnă nimic în familia Șawkat! adăugă Khalil cu emfază.

— Nu vorbi așa, *si* Ibrahim. Și hai să terminăm cu fandoselile astea! încercă Amina să pună capăt discuției.

Khadiga zîmbi, căci știa prea bine temerile Aminei. În casa cea veche nu se obișnuia să se laude sănătatea în gura mare, din teama de deochi. Probabil că nici Khadiga n-ar fi îndrăznit să vorbească în gura mare despre sănătatea soțului, dacă n-ar fi trăit ultimii șase ani în mijlocul familiei Șawkat, unde nimeni nu credea în deochi și unde se discuta, fără nici o teamă de *djinn*-i[1], despre boli și despre moarte – lucruri care nu erau îngăduite în casa cea veche nici măcar în gînd. În plus, legăturile dintre cei doi soți erau cu mult mai puternice decît păreau la prima vedere. Nu le amenința nici o vorbă și nici o gîlceavă din lume. Soții se potriveau de minune și fiecare simțea în adîncul inimii că are nevoie de celălalt, cu toate defectele sale. Odată, cînd s-a îmbolnăvit Ibrahim, s-a ivit prilejul

1. Conform concepției musulmane și credințelor populare, *djinn*-ii ar fi niște ființe invizibile, înzestrate cu inteligență, care intervin în viața oamenilor pentru a le provoca necazuri sau pentru a-i ajuta.

ca soţia să-i arate toată dragostea şi devotamentul. Este adevărat că se ciorovăiau tot timpul şi principalul vinovat de această situaţie nu era decît Khadiga. În ciuda diplomaţiei cu care o trata soţul, ea găsea în fiecare zi motiv de reproşuri: o dată că a dormit prea mult, altă dată că stă toată ziua în casă fără să mişte un deget, altă dată că pălăvrăgeşte la nesfîrşit sau că nu-i pasă de scandalurile ei cu soacră-sa şi tot aşa. Zile în şir – aşa cum spusese Aişa – nu făcea decît să-l înţepe cu vorba. Dar în pofida acestui lucru sau – cine ştie? – tocmai datorită lui, căci ciondăneala are efectul ardeiului care stîrneşte apetitul, sentimentele ei au rămas statornice, netulburate, asemeni curenţilor din adîncul oceanului, al căror curs nu-l pot schimba clocotul şi furtunile de la suprafaţă. În plus, bărbatul nu putea să nu-i aprecieze grija deosebită pentru casă: toate camerele lună, mîncare delicioasă, veşminte dichisite, copii îngrijiţi... „Ştii că eşti o adevărată comoară, ţigăncuşo?", i-a zis el într-o zi, în glumă, în ciuda părerii mamei sale, care nu se sfia să trîmbiţeze dispreţul ei pentru osteneala nurorii. „Ăsta-i motiv de laudă pentru servitoare, nu pentru cucoane!", a apostrofat-o ea pe Khadiga în timpul unei altercaţii... „Voi nu ştiţi decît să mîncaţi şi să beţi! i-a replicat Khadiga. Dar să ştii că adevăratul stăpîn al casei este cel care are grijă de ea!" „Ţi-au băgat vorbele astea în cap la voi acasă, ca să te convingă pe tine că nu eşti bună decît pentru a-i sluji!", a continuat bătrîna cu năduf. „Ştiu de ce eşti furioasă pe mine! s-a zborşit Khadiga. Ştiu! Pentru că nu mai ai nici un cuvînt în casa asta! De-aia!" „Allah mi-e martor! Domnul Ahmad Abd el-Gawad e un om tare bun, dar habar n-are ce diavoliţă a zămislit..., a urlat bătrîna. Merit să fiu lovită cu papucii pentru alegerea făcută!" „Meriţi să fii lovită cu papucii..., a bombănit Khadiga, astfel încît să n-o audă. Nu te contrazic!"

— Ce fericită eşti tu, Aişa! zise Yasin uitîndu-se la sora mai mică şi zîmbind maliţios. Tu te ai bine cu toate partidele!

Khadiga pricepu unde vrea să bată şi i-o reteză scurt, ridicînd din umeri, ca şi cînd ar fi vrut să pară indiferentă:

— Intrigantule! Nu ştii decît să bagi zîzanie între surori!

— Eu? Allah mi-e martor, căci numai el îmi cunoaşte intenţiile bune...

— Niciodată n-ai avut intenţii bune! replică tăios Khadiga, clătinîndu-şi ameninţător capul.

— Noi trăim în pace şi ne călăuzim după deviza „Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască!", se amestecă Khalil Şawkat, comentînd observaţia lui Yasin.

— Casa lui *si* Khalil este plină de veselie, continuă Khadiga cu aceeaşi ironie maliţioasă şi rînji, astfel încît i se văzură toţi dinţii lucioşi şi mărunţi. Mîngîie tot timpul coardele lăutei, iar *hanem* îl ascultă sau discută din balcon cu vecinele, în vreme ce Na'ima, Osman şi Muhammad se joacă trîntind scaunele şi bătîndu-se cu pernele. Cîteodată mai scapă şi Abd el-Mun'im şi Ahmad de sub controlul meu şi dau buzna în apartamentul mătuşii; atunci să vezi dezastru!

— Doar atît vezi tu în casa noastră fericită? o întrebă Aişa, zîmbind.

— Cîteodată mai cînţi şi tu, iar Na'ima dansează! adaugă Khadiga pe acelaşi ton.

— Mie mi-e îndeajuns că vecinele şi soacră-mea mă iubesc..., îi răspunse Aişa, fălindu-se.

— Eu nu mă încumet să-mi deschid inima faţă de femeile acelea guralive... Cît despre soacră-mea, toată lumea ştie că-i plac numai linguşitorii şi cei care-i cad în genunchi...

— Trebuie să ne avem bine cu toată lumea... Oameni sîntem, doar! Toate vecinele se tem de tine. Mi-au zis de mai multe ori că nu le saluţi şi că te ţii mare... Apoi adăugă veselă către mamă-sa: Şi-acum are obiceiul să le pună oamenilor porecle... Pe urmă trăncăneşte toată ziua şi face glume pe seama lor în casă. Fireşte că Abd el-Mun'im şi Ahmad le ţin minte, le repetă cu copiii pe stradă şi uite-aşa se răspîndesc vorbele...

Amina rîse în barbă. La fel şi Khadiga, dar încercară cu toţii să se ascundă după deget.

— Cu alte cuvinte, sîntem un taraf în toată legea – cu lăutar, cu cîntăreaţă şi dansatoare..., interveni Khalil, încercînd să tempereze discuţia. Ne mai lipsesc nişte voci bărbăteşti, dar eu îmi leg speranţele de băieţii mei... Chestiunea e doar de timp!

— Nepoata dumitale, Na'ima, e o dansatoare foarte pricepută, într-adevăr, i se adresă Ibrahim Şawkat soacră-sii.

— Am văzut-o. E tare nostimă! aprobă Amina, rîzînd pînă ce i se îmbujoră faţa palidă.

— Dar ce frumuşică e! exclamă şi Khadiga cu entuziasm şi cu obişnuita ei afecţiune pentru cei din familie. Parcă ar fi o poză de reclamă!

— Ar fi taman nimerită de mireasă pentru Ridwan! conchise Yasin.

— Dar ea este primul nostru copil! observă Aişa rîzînd. Nu pot să uit şi nici să mă prefac că nu ştiu... Ea este mai mare decît toţi ceilalţi...

— Nu pricep de ce pune lumea condiţia ca mireasa să fie mai mică decît ginerele..., zise Yasin cu nedumerire şi indiferenţă.

— N-o să fie cazul să aştepte Na'ima prea mult după mirele potrivit..., îi răspunse Amina, văzînd că nu se oferă altcineva s-o facă.

— Doamne, ce frumoasă e! exclamă Khadiga din nou. N-am mai văzut un copil aşa frumos!

— Dar mamă-sa cum a fost? Pe mamă-sa n-ai văzut-o? întrebă Aişa rîzînd.

— Na'ima e mai frumoasă decît tine, orice-ai zice..., îi răspunse Khadiga, încruntîndu-se pentru a da vorbelor ei mai multă gravitate. Apoi adăugă, cu obişnuita-i ironie: Iar eu sînt mai frumoasă decît voi două la un loc...

Ei vorbesc despre frumuseţe! se gîndea Kamal. Ce ştiu ei despre adevărata frumuseţe? Se topesc după culori: albul fildeşului, aurul bănuţilor. Întrebaţi-mă pe mine ce-i

adevărata frumusețe! N-o să vă vorbesc despre culoarea boabei de cafea, nici despre ochii negri ca lemnul de tec, nici despre talia mlădioasă ca trestia! Nimic din toate astea! Sigur că toate țin de frumusețe, dar sînt numai linii, forme și culori, toate văzute numai cu ochiul! Frumusețea este cutremurul care-ți rănește inima, este viața care-ți înflorește în suflet, este extazul în care plutești, simțind că poți atinge cerul! Vorbiți-mi despre asta, dacă puteți...

— Cum să caute femeile din Es-Sukkariyya prietenia Khadigăi? S-ar putea să aibă calități – așa cum spunea soțul ei, nu zic ba. Dar lumea mai caută și o față fermecătoare, o limbă dulce..., o sîcîi din nou Yasin cînd văzu că discuția riscă să se îndepărteze de la subiect.

Khadiga se întoarse spre el și-i aruncă o privire care parcă-l amenința: „Nu vrei deloc să fiu îndurătoare cu tine!".

— Doamne ferește! N-am știut că dau de altă soacră aici! protestă ea, oftînd adînc. Apoi reveni la celălalt subiect, lăsîndu-l pe Yasin în pace, și trecu la un ton serios: Eu n-am timp de pierdut cu vizitele! Casa și copiii îmi răpesc tot timpul, mai ales că soțului meu nu-i pasă nici de casă, nici de copii!

— Nu ți-e teamă de Allah să vorbești așa? protestă Ibrahim Șawkat, apărîndu-se. Lucrurile stau în realitate altfel: cine are o soție ca a mea trebuie să stea din cînd în cînd în apărare. Trebuie să apere mobila care plesnește de-atîta lustruit, să-i apere pe bieții copii, cărora le pune în cîrcă mai mult decît pot duce... Ultima noutate: nu știați că l-a trimis pe Abd el-Mun'im la *kuttab*, cu toate că n-a împlinit nici cinci ani, sărmanul!

— Dacă ar fi să mă iau după tine, ar trebui să-l țin acasă pînă la majorat. Voi parcă ați fi certați cu știința. Nu, dragul meu! Copiii mei vor crește și vor învăța ca unchiul lor... Eu însămi repet lecțiile cu Abd el-Mun'im!

— Repeți lecțiile cu el? întrebă Yasin stupefiat.

— De ce nu? Aşa cum făcea şi mama cu Kamal. În fiecare seară îl pun să-mi repete ce-a învăţat la *kuttab*... Apoi continuă rîzînd: Şi în felul ăsta îmi mai aduc şi eu aminte să scriu şi să citesc, altfel mă tem că o să uit cu trecerea timpului...

Amina se îmbujoră din nou, de sfială şi de bucurie. Se uită la Kamal, invitîndu-l parcă să-şi amintească de nopţile de demult. Zîmbi măgulită. Khadiga să-şi crească copiii, aşa cum au crescut unchii lor. Să-i semene lui Kamal, care are drumul deschis către şcoala superioară, să-i semene lui... Oof! Simte că nu e în stare să se stăpînească. Dacă trăia, azi ar fi judecător... sau pe cale de a deveni. Ţi-a vorbit de-atîtea ori despre speranţele lui! Erau de fapt şi speranţele tale... şi unde sînt toate astea acum? De ce n-a trăit? Chiar dacă ar fi rămas un om de rînd!

— Nu sîntem nici noi chiar aşa cum vrea să zică soră-ta, i se adresă Ibrahim Şawkat lui Kamal, încercînd să se apere. Eu mi-am dat examenul de primară în 1895, iar Khalil şi l-a dat în 1911. Primara, pe vremea noastră, era lucru mare... Nu era ca azi, cînd nu se mai mulţumeşte aproape nimeni cu ea... Noi n-am mai continuat şcoala, fiindcă n-am vrut să devenim slujbaşi sau, mai bine zis, n-am avut nevoie de o slujbă...

Kamal se stăpîni cu greu să nu zîmbească la vorbele lui Ibrahim. Ce caraghios! „Mi-am dat examenul de primară..." Apoi îngînă cu amabilitate:

— Desigur...

Ce valoare să aibă învăţătura pentru doi tauri fericiţi? Am învăţat, oricum, din experienţa alături de ei că pot să iubesc – într-un fel sau altul – şi pe cineva demn de dispreţ sau să doresc binele unei fiinţe, chiar dacă principiile ei de viaţă îmi stîrnesc aversiunea. Instinctiv, însă, urăsc din adîncul sufletului siguranţa asta de animal ghiftuit, sentiment ce mi-a devenit cu atît mai clar odată ce inima mi-a fost atinsă de adierea paradiziacă...

— Trăiască vechea primară! izbucni Yasin cu un entuziasm caraghios.

— În orice caz, noi sîntem partidul majorității!

Yasin se simți puțin deranjat cînd Khalil se introduse – și, implicit, îl introdusese și pe fratele său – în partidul primarei, deoarece știa că nu reușiseră s-o ducă pînă la capăt nici pe aceasta, dar se stăpîni.

— Abd el-Mun'im și Ahmad vor învăța pînă la obținerea diplomei superioare, zise Khadiga. Ei vor deschide o etapă nouă în istoria familiei Șawkat! Fiți atenți la numele astea: Abd el-Mun'im Ibrahim Șawkat și Ahmad Ibrahim Șawkat. Nu vi se pare că au ceva din rezonanța numelui Saad Zaghlul?

— Ooo, da' de unde atîta ambiție? o întrebă Ibrahim rîzînd.

— De ce nu? Ce, Saad-pașa n-a fost „vecin"[1] la Al-Așari și pe urmă a ajuns prim-ministru? Un singur cuvînt al lui face lumea să se ridice sau să se așeze! Păi asta e ceva, nu?

— Nu te-ai mulțumi dacă ar ajunge ca Adli și Sarwat[2]? o întrebă Yasin cu ironie.

— Trădătorii?! exclamă ea, ca și cînd s-ar fi rugat la Allah s-o apere de așa ceva. N-o să ajungă ai mei ca ăștia! Zi și noapte strigă lumea în gura mare, cerînd îndepărtarea lor...

Ibrahim scoase batista din buzunar și-și șterse fața congestionată, care asudase din pricina apei cu gheață și a cafelei fierbinți.

— Dacă asprimea mamelor ar putea influența viitorul copiilor, așa încît să ajungă oameni de vază, ai putea prevedea de pe-acum că-i așteaptă o mare glorie pe copiii tăi! zise el în vreme ce-și tampona de zor fața cu batista.

---

1. Poreclă dată studenților care frecventau cursurile universității religioase Al-Așari din Cairo.
2. Adli Yakan (1864-1933), om politic egiptean, prim-ministru în perioadele 1921-1922, 1926-1927 și 1929, ministru de externe, ministru de interne și purtător de cuvînt al Senatului, și Abdel Khaliq Sarwat (1873-1928), prim-ministru al Egiptului în 1922 și 1927-1928, ambii acuzați de trădare.

— Ai vrea să-i las de capul lor?

— Nu-mi amintesc ca mama să-l fi ocărît pe vreunul din noi şi cu atît mai puţin să-l fi bătut, se amestecă şi Aişa în discuţie. Tu ţi-aminteşti aşa ceva, Khadiga?

— Mama n-a trebuit să recurgă la violenţă, fiindcă exista şi tata! răspunse Khadiga înţepată. Era de-ajuns să pomenească numele lui şi nu mai mişca unul. Pe cînd la mine şi la tine lucrurile stau cu totul altfel: nu există tată decît cu numele! (La ultima remarcă se sili să zîmbească.) În situaţia asta, ce pot face? Dacă tatăl este mamă, trebuie ca mama să fie tată!

— Sînt convins că ai reuşit de minune să joci rolul tatălui! izbucni Yasin, jubilînd. Eşti într-adevăr un tată straşnic! Mi-am dat seama de lucrul ăsta de mai mult timp, dar am aşteptat s-o recunoşti singură!

— Îţi mulţumesc, duduie Bamba Kişr[1]! îi răspunse ea, simulînd o satisfacţie deplină.

Aişa şi Khadiga sînt două fiinţe total diferite, se gîndi Kamal. Priveşte-le cu atenţie! Cu care dintre ele ai vrea să semene zeiţa ta? Allah să mă ierte! Zeiţa mea nu are asemănare! Nu mi-o pot imagina în nici un caz în chip de gospodină! Nici vorbă de aşa ceva! O zeiţă în haine de casă, alintînd copiii sau ocupîndu-se de bucătărie! Oribil! Ea trebuie să se distreze, să n-aibă nici o grijă, să se plimbe mîndră, îmbrăcată în straie alese, într-un parc luxuriant sau cu automobilul, să meargă la spectacol! Ea este un înger, venit în această lume într-o vizită neaşteptată! Ea este o făptură unică şi doar inima mea o cunoaşte! Ea nu este legată de aceste femei decît printr-un nume generic, atribuit de cei care nu-i pot cunoaşte adevăratul nume! Numai aceştia ar putea să asemuiască frumuseţea ei cu frumuseţea Aişei sau a altor femei... Îmi voi consacra viaţa cunoaşterii zeiţei mele! Nu cred că dincolo de aceasta ar mai putea exista sete de cunoaştere!

---

1. Pseudonimul actriţei egiptene Nadia El Guindy (n.r.).

— Ce-o mai fi făcînd Maryam? întrebă Aişa pe neaşteptate, aducînd astfel vorba despre vechea ei prietenă.

Rostirea acestui nume stîrni reacţii ciudate în sufletele celor prezenţi. Amina făcu feţe-feţe, ascunzîndu-şi cu greu mînia. Yasin se apucă să-şi cerceteze unghiile, prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea. Toate amintirile de odinioară răsăliră în sufletul lui Kamal, răscolindu-l.

— Ce-ai vrea să afli? o întrebă Khadiga cu indiferenţă. A divorţat şi s-a întors acasă...

Aişa îşi dădu prea tîrziu seama că făcuse o gafă aducînd vorba despre vecina lor în prezenţa mamei, şi asta pentru că atunci, demult, Amina rămăsese cu impresia că Maryam şi mama ei n-au împărtăşit durerea profundă provocată de moartea lui Fahmi; ba poate chiar se bucuraseră de nenorocirea lor, socotind-o drept pedeapsă pentru refuzul obţinut de a consimţi la logodna lui Fahmi cu Maryam. Fusese de-ajuns ca această bănuială să fie exprimată de Khadiga pentru ca Amina să o repete întruna fără chibzuinţă. Treptat, sentimentele pentru vecina lor s-au schimbat, intervenind mai întîi înstrăinarea şi apoi ruptura.

— Nu ştiu de ce m-am pomenit întrebînd de ea! bombăni Aişa încurcată, scuzîndu-se pentru pozna făcută.

— Nu trebuie să-ţi mai aduci aminte de ea! zise mamă-sa vădit tulburată.

Aişa fusese singura care se îndoise de vinovăţia prietenei sale, susţinînd că discuţiile despre logodnă nu putuseră ajunge la casa lui Maryam şi, prin urmare, nici ea şi nici mama ei nu aveau vreun motiv să se bucure de nenorocirea lor. Amina susţinuse că nu e cu putinţă ca o chestiune atît de importantă să nu ajungă la urechile celor interesaţi. Însă Aişa nu dorea să fie acuzată de părtinire, aşa încît n-a mai insistat.

— Numai Allah ştie adevărul, mamă! încercă ea să atenueze efectul nepotrivit al discuţiei. Poate că am bănuit-o pe nedrept...

Contrar aşteptărilor Aişei, nemulţumirea Aminei spori, preschimbîndu-se în mînie, ceea ce i se păru cu totul

neobişnuit, Amina fiind un model de îngăduinţă şi cumpătare.

— Să nu mai aduci niciodată vorba despre Maryam! zise mama cu glasul tremurat. Ai înţeles, Aişa?

— Să nu ne mai aducem aminte de Maryam şi de purtarea ei! interveni Khadiga în sprijinul Aminei.

Aişa zîmbi încurcată, fără să mai scoată o vorbă. Yasin îşi văzu mai departe de unghii, pînă ce se potoli furtuna. Încurajat de intervenţia Aişei, fusese pe punctul să se amestece şi el în discuţie, dar mînia din vocea tremurată a Aminei l-a avertizat la timp de primejdia ce-l pîndea. Kamal urmărise discuţia atent, fără să reacţioneze în nici un fel. Dragostea îl ajutase să înveţe cum să-şi ascundă adevăratele sentimente. Dacă era nevoie, putea să afişeze o figură veselă tocmai atunci cînd suferea mai mult. Îşi aduse aminte de povestea de demult despre pretinsa bucurie maliţioasă a familiei lui Maryam, cu toate că el nu luase nici o clipă acuzaţia în serios. Îi veni, de asemenea, în minte mesajul secret pe care i-l încredinţase Fahmi pentru a-l transmite lui Maryam, cît şi răspunsul cu care se întorsese la el. Păzise taina aceea cu sfinţenie, respectînd promisiunea făcută şi dorinţa fratelui său. Se miră cum de n-a fost în stare să pătrundă sensul mesajului decît acum, de curînd, cînd sufletul lui cunoscuse sentimente asemănătoare cu cele încercate de Fahmi. Fusese ca o piatră gravată cu simboluri, al căror tîlc n-a fost în stare să-l descifreze decît dragostea. Observase şi el mînia mamei. Cum ar fi putut să-i scape? Era un lucru nou în casa din Bayna el-Qasreyn. După nenorocirea care-i lovise, mama se schimbase mult. Înainte nu i se întîmpla să se mînie sau, dacă se întîmpla, nu lăsa să se vadă. Să se mai întrebe despre pricina mîniei? O ştie foarte bine! E inima rănită a mamei care şi-a pierdut fiul! Dar ce se întîmplă cu Aişa şi cu Khadiga? Nu suportă nici măcar să-şi închipuie că Aişa ar putea să-şi amintească de fratele pierdut cu indiferenţă! E o femeie mult prea generoasă

şi delicată. Se pare, mai degrabă, că vrea s-o apere pe Maryam. Şi are şi motive s-o facă! Khadiga, în schimb, nu vrea să ştie nimic altceva în afara casei. Ea nu este decît mamă şi gospodină! N-are nevoie nici de Maryam, nici de nimeni altcineva! N-a mai păstrat din trecut decît dragostea statornică pentru familie şi mai ales pentru mama ei! În rest, n-o interesează nimic pe lume! Ce ciudaţi sînt cu toţii!

— Iar tu, *si* Yasin, pînă cînd o să mai stai aşa becher? întrebă Ibrahim Şawkat, cu intenţia vădită de a limpezi atmosfera.

— Ce să fac, dacă mi s-a dus tinereţea? îi răspunse Yasin glumind.

— Eram cam la vîrsta ta cînd m-am însurat, se amestecă în vorbă şi Khalil Şawkat, care nu pricepu gluma lui Yasin. Ai douăzeci şi opt de ani, nu-i aşa?

— Nu te mai însori şi tu odată, ca să nu mai aibă lumea motiv să vorbească despre burlăcia ta? interveni Khadiga îmbufnată, dîndu-şi seama că pomenirea vîrstei lui Yasin trădează indirect şi vîrsta ei.

— Anii ăştia m-au făcut să uit de mine! răspunse Yasin, cu intenţia de a intra în graţiile Aminei.

Khadiha tresări, apoi se uită la el încruntîndu-se, ca şi cînd ar fi vrut să-i zică: „M-ai învins, diavol ce eşti!".

— Cît eşti de şiret! exclamă ea după un oftat adînc. Ar fi mai cinstit dacă ai recunoaşte că te-ai obişnuit şi-ţi place să stai aşa.

— Yasin e un băiat socotit! Şi omul socotit nu fuge de însurătoare, decît dacă împrejurările îl silesc la asta! zise Amina îndatorată. E vremea să te gîndeşti să-ţi duci datoria pînă la capăt...

Se gîndise şi el mereu să-şi ducă datoria pînă la capăt. Nu numai pentru că ar fi vrut să-şi încerce din nou norocul, dar şi pentru a scăpa de ruşinea şi umilinţa pe care nu le mai putea îndura din ziua aceea, cînd domnul Ahmad acceptase divorţul de Zeinab. N-o făcuse decît de hatîrul

lui Muhammad Iffat – tatăl ei. Pe urmă a venit moartea lui Fahmi, obligîndu-l să renunţe la gîndul căsătoriei pentru mult timp... Apoi s-a obişnuit liber.

— Trebuie să fac şi treaba asta de care nu există scăpare..., îi răspunse el Aminei cu convingere. Dar fiecare lucru la sorocul lui...

Discuţia a fost întreruptă pe neaşteptate de ţipetele de pe scară, ce se amestecau cu tropotul paşilor. Toate privirile se îndreptară mirate spre uşă. După o clipă, se ivi în prag *umm* Hanafi, gîfîind:

— Copiii, stăpînă! strigă ea. *Si* Abd el-Mun'im se încaieră cu *si* Ridwan... Am încercat să mă bag între ei ca să-i despart şi-au aruncat cu pietre după mine...

Yasin şi Khadiga o luară la fugă pe scară în jos. După cîteva minute se întoarseră: Yasin îl ţinea pe Ridwan de mînă, iar Khadiga îl împingea uşor pe Abd el-Mun'im cu pumnul în spate. Apoi intrară şi ceilalţi copii, jubilînd. Na'ima alergă la Khalil, Osman la Aişa, Muhammad la bunică, iar Ahmad la Ibrahim. Khadiga se porni să-l ocărască pe Abd el-Mun'im, ameninţîndu-l că n-o să mai vadă a doua oară casa bunicului.

— Mi-a zis că ei sînt mai bogaţi decît noi, îi răspunse el smiorcăindu-se, în vreme ce arăta acuzator spre Ridwan, care se aşezase între tatăl său şi Kamal.

— Ba minte, că el a zis că sînt mai bogaţi decît noi..., protestă Ridwan. Mi-a zis că ei au şi Poarta El-Mitwalli cu comorile ei...

— Iartă-l, fiul meu, încercă Yasin să-l potolească. El e lacom ca mamă-sa.

— Vă certaţi pe Poarta El-Mitwalli? îl întrebă Khadiga pe Ridwan, fără să-şi poată stăpîni rîsul. Ai şi tu, domnule, Poarta En-Nasr... E la doar doi paşi de casa bunicului... Ia-o şi nu vă mai certaţi!

— Acolo sînt morţi, nu comori! răspunse Ridwan, refuzînd cu o mutră îmbufnată. S-o ia el!

— Rugaţi-vă pentru Profet! se ridică în clipa aceea glasul Aişei, blînd şi ispititor. Aveţi o ocazie rară s-o auziţi pe Na'ima cîntînd... Ce ziceţi de propunerea mea?

Din toate colţurile salonului izbucniră aclamaţii. Khalil o ridică pe Na'ima şi o luă în braţe, spunîndu-i:

— I-auzi cum te cheamă publicul! Vaaai, vai! Să nu-ţi fie ruşine! N-are de ce să-ţi fie ruşine!

Dar pe Na'ima o copleşi sfiala şi-şi ascunse capul la pieptul tatălui, lăsînd să i se vadă numai nimbul părului auriu. Aişa se întoarse spre Amina şi îl surprinse pe Muhammad, care tocmai se chinuia să-i smulgă o aluniţă de pe obraz. Se ridică şi-l aduse lîngă ea, fără să ţină seama de împotrivirea lui. După aceea continuă să o încurajeze pe Na'ima împreună cu Khalil. În cele din urmă, fetiţa îi şopti tatălui la ureche, impunîndu-i condiţii: ou va cînta decît dacă-i dă voie să se ascundă în spatele lui. Tatăl acceptă şi ea se tîrî de-a buşilea, ascunzîndu-se între spinarea lui şi spătarul canapelei. Întregul salon se cufundă în linişte, aşteptînd cu nerăbdare. Tăcerea se prelungi însă prea mult, iar Khalil simţi că-şi pierde stăpînirea de sine. Însă glasul subţire al fetiţei se auzi la început ca un firicel, apoi din ce în ce mai tare, pînă ce inflexiunile sale ajunseră să trimită căldură în sufletele ascultătorilor:

„Fugi de-acolo,
Vin' la noi
Să ne iubim
Amîndoi."

Şi mîinile micuţe începură să aplaude în ritmul cîntecului.

4

— Cred că e timpul să-mi spui şi mie la ce şcoală ai vrea să te înscrii...

Domnul Ahmad Abd el-Gawad stătea pe canapea cu picioarele adunate sub el. Kamal se aşeză smerit la capătul dinspre uşă, împletindu-şi mîinile în poală. Stăpînul ar fi vrut să-l audă răspunzîndu-i: „Cum crezi dumneata, tată... aşa voi face". Alegerea drumului de urmat în continuare nu era un lucru simplu, aşa încît socoti potrivit să-l consulte şi pe băiat, ba socoti chiar că părerea lui este, la urma urmei, hotărîtoare. Mai ales că nu ştia mare lucru despre treburile astea; doar ce mai auzise şi el de la funcţionarii şi avocaţii cu care se întîlnise din cînd în cînd la petreceri. Toţi fuseseră de părere că pentru a evita insuccesul trebuie să li se dea copiilor posibilitatea de a-şi alege facultatea pe care vor s-o urmeze. Tocmai de aceea judecase că nu este cazul să-i impună nimic şi lăsase lucrurile să meargă de la sine.

— M-am gîndit să mă înscriu la Şcoala Normală Superioară, tată... Dacă o să fii şi dumneata de acord, firește...

Stăpînul dădu din cap stingherit, lăsîndu-l să înţeleagă că nu este deloc încîntat de răspunsul primit. Rămase o vreme cu ochii holbaţi, neştiind ce să răspundă.

— Normala Superioară? întrebă el cînd se dezmetici, fără pic de entuziasm în glas. Nu se plătesc nici un fel de taxe la şcoala asta, aşa-i?

— Probabil..., răspunse Kamal şovăind. Nu ştiu nimic în legătură cu aspectul ăsta...

Tatăl făcu dispreţuitor semn cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „S-ar cădea să cugeţi înainte de a lua o hotărîre în legătură cu lucrurile de care habar n-ai..."

— Aşa e, cum îţi spun eu..., reluă el discuţia pe acelaşi ton nemulţumit. Tocmai din acest motiv nu se îndreaptă spre ea, decît în mod cu totul excepţional, copiii de neam bun... Pe urmă, meseria de dascăl... Tu ştii ceva despre meseria asta sau tot atît de multe cîte ştii despre şcoală? E o meserie jalnică, dispreţuită de toată lumea... Eu cunosc lucrurile astea foarte bine, pe cînd tu eşti un ageamiu: nu ştii nimic despre lumea în care trăieşti! Ascultă-mă ce-ţi spun: e o meserie care nu-ţi oferă nimic. Am cunoscut oameni de vază şi funcţionari respectaţi care nici nu se gîndesc să-şi dea fetele după un dascăl, oricare-ar fi rangul lui. Stăpînul rîgîi, respiră adînc şi continuă: Fu'ad – băiatul lui Gamil el-Hamzawi – îl ştii... a purtat hainele tale ponosite... O să se înscrie la Şcoala de Drept... Băiat isteţ, deosebit, dar nu mai deştept decît tine... I-am promis lui tată-său c-o să-l ajut să-i plătească taxele pînă cînd obţine scutirea. Vasăzică eu plătesc taxe pentru copiii altora la şcoli onorabile, iar băiatul meu învaţă pe gratis la o şcoală de nimic...

Kamal era surprins, ba chiar uluit de părerea tatălui său despre dascăli şi menirea lor. De ce s-o fi împotrivind cu atîta îndîrjire? Să fie oare din pricină că şcoala unde se pregăteşte un dascăl este gratuită? Nu-şi închipuise că bogăţia sau sărăcia ar avea vreo legătură cu ştiinţa şi nici că ştiinţa ar putea să aibă o altă valoare în afara ei înseşi. Oricum ar fi, încrederea lui în ştiinţă rămîne neclintită, ca şi încrederea în judecăţile şi părerile luminate întîlnite în operele unor scriitori pe care-i are la suflet, cum sînt al-Manfaluti, al-Muwaylihi[1] şi alţii asemenea

1. Muhammad Lutfi al-Manfaluti (1876-1924), scriitor egiptean de formaţie aşarită tradiţională, elev al lui Muhammad Abdo – unul dintre reformatorii Islamului; Muhammad al-Muwaylihi (1858-1930), jurnalist şi scriitor de formaţie tradiţională.

lor. Trăia cu toată ființa lui în lumea idealurilor zugrăvită în paginile cărților citite. De aceea, socoti părerea tatălui său neîntemeiată, în ciuda respectului pe care i-l purta. Încercă să găsească scuze pentru mentalitatea lui înapoiată și se gîndi la influența negativă pe care o exercitau asupra lui prietenii săi ignoranți. Îi păru rău, dar nu se putu abține să-i răspundă cu un citat din lecturile sale:

— Știința este deasupra puterii și averii, tată...

Stăpînul își roti privirea perplexă între Kamal și dulapul de haine, de parcă ar fi căutat un martor împotriva fiului său.

— Chiar așa? Am trăit ca să aud și niște vorbe goale ca astea? întrebă el indignat. Bați cîmpii, băiete... Nu există știință fără putere și fără bani! Și, pe urmă, cum vorbești despre știință, ca și cum ar fi una singură? Nu ți-am spus că ești un țînc ageamiu? Există științe și științe... Hoții au știința lor, pașii au știința lor... Ia aminte la ce-ți spun pînă nu e prea tîrziu. Nu fi nătîng, că pe urmă o să-ți pară rău.

Știa prea bine că tatăl lui respectă religia și pe slujitorii ei, de aceea recurse la un truc, zicînd:

— Și așariții învață gratuit și pe urmă lucrează în învățămînt, dar nimeni nu ia în deșert învățătura lor.

— Religia e una și slujitorii ei alta, răspunse tatăl, făcînd un gest de dispreț cu bărbia.

— Dar știu că dumneata îi prețuiești, tată, și-i iubești pe savanții teologi, zise el, luîndu-și inima în dinți, în încercarea disperată de a-l convinge pe omul în fața căruia se supusese întotdeauna.

— Hai să nu amestecăm lucrurile! i-o reteză stăpînul îndîrjit. I-adevărat că-l respect și-l iubesc pe șeicul Mitwalli Abd es-Samad, dar nu e mai puțin adevărat că aș prefera să te văd mai degrabă funcționar distins decît împărțind binecuvîntări și amulete. Fiecare eră cu bărbații ei! Dar nu vrei să pricepi și pace!

Stăpînul îl cercetă atent, încercînd să descifreze efectul vorbelor sale. Kamal lăsă ochii în pămînt şi începu să-şi muşte buza de jos, să clipească des şi să-şi strîmbe colţul gurii. Ce ciudat! Oare pentru acest prezent nenorocit stăruie unii oameni să facă lucruri care nu le pot aduce nimic bun?

Tatăl îşi stăpîni mînia, consolîndu-se cu gîndul că este vorba de o chestiune în care el nu mai poate avea mînă liberă, şi-l întrebă:

— Dar, de fapt, de ce eşti atît de entuziasmat de Şcoala Normală, ca şi cînd numai acolo s-ar găsi ştiinţa? De ce nu-ţi place Şcoala de Drept, de pildă? Că doar de-acolo ies oamenii mari şi miniştrii... Acolo a învăţat şi Saad-paşa şi alţi bărbaţi de seamă. Apoi continuă pe un ton mai scăzut, cu o privire deznădăjduită în ochi: Şi răposatul Fahmi a optat pentru Şcoala de Drept după ce-a stat şi-a chibzuit îndelung... Dacă nu se prăpădea, azi ar fi procuror sau judecător, nu-i aşa?

— Tot ce spui dumneata e adevărat, tată, dar mie nu-mi place Dreptul, îi răspunse Kamal înduioşat.

— Nu-i place! exclamă stăpînul, lovindu-şi palmele una de alta. Ce treabă are plăcerea cu ştiinţa şi cu şcoala? Spune-mi şi mie, ce-ţi place la Şcoala Normală? Vreau să ştiu şi eu cu ce te-a vrăjit pe tine şcoala asta. Sau vrei să ai numai atît cît să trăieşti de pe-o zi pe alta? Hai, deşartă-ţi sacul pînă la fund, că vreau să te aud...

Kamal făcu un gest de parcă ar fi vrut să-şi adune toate forţele pentru a-l convinge pe tată-său, deşi îşi dădea seama cît de grea este o astfel de încercare şi, pe deasupra, se temea că va avea în continuare parte numai de ironii. Şi, colac peste pupăza, nu ştia nici el prea bine de ce a ales tocmai Şcoala Normală Superioară. Ce să-i spună? Dacă ar fi avut puţin timp să mediteze, poate că ar fi descoperit lucruri de care n-ar fi nici el prea încîntat. Nu după Drept aleargă el. Nici după economie, nici după geografie şi nici după istorie şi engleză, chiar dacă ultimele

două sînt importante pentru ceea ce-l interesează pe el. Deci toate acestea sînt lucruri pe care nu le dorește. Atunci ce dorește? Trebuie să mai cumpănească înainte de-a ști precis la ce aspiră și dacă Școala Normală îl va putea ajuta să-și împlinească dorințele. Acum e tentat să creadă că drumul cel mai scurt către împlinirea dorințelor trece prin această școală. Sînt dorințe stîrnite de nenumăratele lecturi ce nu par să aibă nimic comun între ele: articole literare și sociale, religia, epopeea despre Antar[1], *O mie și una de nopți*, *al-Hamasa*[2], al-Manfaluti, bazele filozofiei. Nu sînt lucruri cu totul străine de visele pe care le sădise Yasin cu ani în urmă în sufletul lui și nici de legendele pe care le ascultase de la mamă-sa, chiar mai înainte de asta. Îi plăcea să numească lumea asta „gîndire" învălmășită și stufoasă și să se socotească pe sine un „gînditor". Era convins că nimic nu poate fi mai presus de gîndire, căci prin caracterul ei luminos, aceasta se ridică deasupra lucrurilor mărunte, deasupra puterii, titlurilor și atîtor altor manifestări de falsă măreție. Era convins de asta, indiferent dacă noțiunea de gîndire era clară sau mai puțin clară în mintea lui și indiferent dacă Școala Normală îl va ajuta să se lumineze sau va fi numai un început. Trebuia să recunoască, în același timp, că inima lui sau, mai bine zis, iubirea lui îl împinge cu putere în aceeași direcție. Dacă putea afirma hotărît că între zeița lui și între Drept sau economie nu există nici o legătură, în shimb, între ea și marile probleme ale religiei, filozofiei, muzicii sînt nenumărate fire invizibile, care strălucesc în clipele de bucurie și încîntare. Numai sorbind din aceste izvoare își va potoli setea de cunoaștere. Aceste gînduri îl

1. *Sirat Antar*, celebru roman arab cavaleresc de tip epopeic, grupînd legendele care s-au țesut în decursul secolelor în jurul personalității poetului preislamic Àntara Ben Șaddad (aprox. 525 – 614).
2. Antologie de poezie medievală arabă (n.r.).

frămîntau întruna, dar ce-ar putea oare să-i spună tatălui său ?

— La Şcoala Normală se învaţă ştiinţe foarte importante, tată, cum sînt istoria universală, plină de atîtea învăţături, şi limba engleză! răpunse el după un timp, căutînd să ocolească răspunsul categoric.

Stăpînul îl urmări atent în vreme ce vorbea, simţind că fierbe de indignare. Se uita la el ca şi cum l-ar fi văzut pentru prima oară. Abia acum îşi dădea seama cît de sfrijit era băiatul. Niciodată nu observase că gîtul lui firav şi nefiresc de lung poartă un cap prea mare, din care crescuse o trompă în loc de nas. Înfăţişarea fiului său i se păru la fel de ciudată ca şi gîndirea lui. Se simţi tentat să rîdă, dar afecţiunea şi dragostea îl opriră. Slăbănogeala asta o să se ducă mai devreme sau mai tîrziu; nasul l-a moştenit de la mine, dar de unde o fi avînd capul ăsta atît de ciudat? se întrebă stăpînul în sinea lui. Oare cusurgiii puşi pe glumă tot timpul, ca mine, n-or fi făcînd haz pe seama lui? Gîndul acesta îl descumpăni, stîrnindu-i compătimirea, dar şi ciuda.

— Află că ştiinţa în sine nu înseamnă mare lucru, începu el pe un ton pe care se chinuia să-l menţină calm şi blînd. Rezultatul final contează! Dreptul te conduce apoi magistratură, pe cînd cu istoria şi cu învăţăturile ei nu rămîi decît un biet dascăl. La consecinţe trebuie să chibzuieşti îndelung! Apoi adăugă pe un ton mai ridicat: Nu există forţă şi putere în afara lui Allah! Învăţături, istorie... Praf în ochi! Nu mi-ai spus nimic cu noimă pînă acum!

Kamal se îmbujoră de sfială şi durere la auzul unei asemenea păreri despre cunoştinţele şi valorile supreme, pe care le venera, iar tatăl său le disprețuia vădit. Se consolă gîndindu-se că ştiinţa şi caracterul ei sacru sînt apărate de gînditorii pe care îi citise. Îşi aminti de aluziile acestora la adresa ignoranţilor care disprețuiesc ştiinţa şi aleargă numai după cîştig şi după putere. Bine, dar tatăl

său! Nu poate înțelege cum de poate gîndi tatăl său astfel! El este, indiscutabil, minunat, dar este victima timpului și locului în care trăiește și, mai ales, a prietenilor care roiesc în jurul lui. Avea oare rost să mai continue discuția cu el? Să-și mai încerce încă o dată norocul?

— De fapt, să știi, tată, că științele astea se bucură de cea mai mare apreciere la națiunile civilizate... Europenii le cinstesc și ridică statui geniilor și oamenilor de cultură.

Stăpînul își întoarse fața de la el, zicîndu-și: „Trebuie să ai răbdare!". Dar nu lăsă să i se vadă mînia. Probabil că vorbele lui Kamal îl luaseră prin surprindere, dar nu i se părură în nici un caz vrednice de luat în seamă.

— Îți sînt tată și răspund pentru viitorul tău! rosti el răspicat, întorcîndu-și din nou fața spre Kamal. Vreau să ai parte de o slujbă demnă de respect! Ești de acord cu mine? Interesul meu este să ajungi funcționar onorabil, nu un biet dascăl, chiar dacă ți s-ar ridica o statuie ca lui Ibrahim-pașa[1]. Doamne, am trăit s-o aud și s-o văd și pe-asta! Ce treabă avem noi cu europenii? Tu trăiești aici, în țara asta! Ai văzut tu pînă acum vreo statuie ridicată dascălilor? Arată-mi măcar una! Apoi zise pe un ton dezaprobator: Spune-mi, fiule, tu vrei să ajungi într-o funcție înaltă sau vrei statuie?

Kamal rămase foarte descumpănit și nu se simți în stare să scoată o vorbă.

— Nu știu de unde ți-au venit ideile astea, continuă tatăl cu amărăciune. Eu te poftesc să iei seama bine și să-ți intre în cap că trebuie să ajungi un bărbat mare... Să tremure lumea cînd te vede sau numai cînd aude numele tău... Ai tu în cap ceva anume și eu nu știu? Spune-mi deslușit ce ai tu pe suflet, ca să pricep și eu ce vrei și să mi se ridice o piatră de pe inimă... Crede-mă, sînt foarte neliniștit din pricina ta...

1. Ibrahim-pașa (1789-1848), primul dintre fiii lui Muhammad Ali, general și viceregе al Egiptului.

Să mai încerce încă un pas și să mai dea ceva în vileag, lăsîndu-se în voia lui Allah!

— E o rușine, tată, dacă vreau să ajung și eu într-o zi ca al-Manfaluti? întrebă Kamal cu teamă.

— Șeicul Mustafa Lufti al-Manfaluti? întrebă stăpînul uluit. Allah să fie milostiv cu el! L-am văzut de mai multe ori la moscheea lui *sidna*[1] El-Husein. Dar, din cîte știu, el n-a fost dascăl... A fost mult mai mare! A fost unul dintre tovarășii cei mai apropiați ai lui Saad și unul din secretarii lui. Și, pe urmă, el a studiat la Al-Așari, nu la Normală! Să știi că Al-Așari l-a făcut atît de mare! El a fost un dar al lui Allah! Așa zice lumea... Dar noi discutăm acum despre viitorul tău și despre școala pe care trebuie s-o urmezi. Să-i lăsăm lui Allah ce-i al lui! Dacă și tu ești un dar al lui Allah, o să te bucuri și tu de gloria lui al-Manfaluti, dar ca procuror sau judecător... De ce nu?

— Nu aspir doar la faima lui al-Manfaluti, ci și la cultura lui, zise Kamal, luîndu-și inima în dinți. Și nu văd altă școala mai potrivită decît Școala Normală Superioară pentru atingerea acestui scop sau cel puțin pentru deschiderea drumului spre știință. De aceea am optat pentru ea! Nu țin neapărat să devin dascăl... Mai degrabă n-aș vrea decît de ales, fiindcă aceasta este singura cale către cultură și gîndire...

Gîndire? Stăpînului îi veni în minte un stih dintr-un cîntec al lui el-Hamuli: „Gîndurile-mi rătăcesc, ajutați-mă voi, lacrimi". Îi plăcuse foarte tare și-l repetase multă vreme. Asta o fi gîndirea după care aleargă fiul meu?

— Și ce sînt, mă rog, gîndirea și cultura de care-mi vorbești? îl întrebă el nedumerit.

Kamal nu se așteptase la această întrebare. Înghiți în sec și abia reuși să îngaime:

---

1. *Sidna* („domnul nostru"), inițial titlu comun de respect, apoi titlu acordat descendenților lui El-Husein; într-o întrebuințare particulară precede numele sfinților și martirilor musulmani.

— Cred că nu ştiu nici eu prea bine... Apoi zîmbi, ca şi cum s-ar fi străduit să-i cîştige bunăvoinţa: Dacă aş şti exact, probabil că n-aş mai avea nevoie să învăţ...

— Atunci cum de-ai ales aşa ceva, dacă habar n-ai despre ce e vorba? Ştii că ai haz?! Bîjbîi aşa, fără rost!

— De fapt, am vrut să spun că este un lucru mult prea complicat ca să poată fi explicat în cîteva cuvinte..., se corectă Kamal, învingîndu-şi stînjeneala cu un efort disperat. Printre altele, ştiinţa aceasta cercetează şi originea vieţii şi dezvoltarea ei...

— Şi pentru asta vrei tu să-ţi jertfeşti viitorul? îl întrebă tatăl stupefiat, după ce-l cercetă îndelung. Originea şi dezvoltarea vieţii, vasăzică... Păi neamul omenesc se trage din Adam[1] şi, după ce murim, ajungem fie în rai, fie în iad... Ce vrei să ştii mai mult? Sau... a mai apărut ceva nou?

— Nu! Asta o ştiam şi eu, dar voiam să spun că...

— Ai înnebunit? îl întrerupse brusc tatăl. Nu vezi că baţi cîmpii? Eu te întreb ce ai de gînd să faci tu în viitor, iar tu îi dai înainte cu originea vieţii... Şi pe urmă ce faci? Deschizi o dugheană de prezis viitorul?

Kamal se sperie, dîndu-şi seama că tăcerea ar putea fi luată drept acceptare, iar punctul de vedere al tatălui său îl rănea profund.

— Iartă-mă, tată, dacă n-am reuşit să mă exprim suficient de clar..., încercă el să arunce ultima carte în joc. Vreau să-mi continui studiile umaniste pe care le-am început după ce mi-am dat capacitatea. Să învăţ istoria, limbile străine, estetica şi poezia... Cît despre viitor, rămîne să-l hotărască Allah!

— Şi să mai învăţ şi meşteşugul scamatorilor şi vrăjitorilor şi *qaragoz*[2]-ului, şi-aşa mai departe..., îl maimuţări

---

1. Preluată ca atare, legenda biblică despre originea neamului omenesc revine în Coran de mai multe ori (sura a II-a, *al-Baqara*, versetele 30-39, sura a VII-a, *al-A'raf*, versetele 11-27, sura XX, *Ta Ha*, versetele 115-126 etc.).
2. Numele dat de arabi teatrului turcesc de umbre, după personajul lui principal.

stăpînul, ieşindu-şi din fire. Iartă-mă, Doamne! Chiar mi-ai rezervat mie o astfel de surpriză? Nu există forţă şi putere în afară de Allah!

Domnul Ahmad îşi dădu seama că situaţia este mult mai gravă decît socotise iniţial şi rămase descumpănit, întrebîndu-se în sinea lui dacă nu cumva greşise îngăduindu-i fiului său să-şi spună părerea. Se arătase prea înţelegător, iar Kamal insistase cu încăpăţînare să lungească discuţia. În sufletul său se dezlănţui o luptă între firea lui orgolioasă şi despotică şi dorinţa de a fi îngăduitor cu fiul său, cel puţin într-o astfel de chestiune importantă de alegerea facultăţii. Pe de o parte nu suporta gîndul că ar putea fi învins, iar pe de altă parte nu-i dădea pace grija pentru viitorul lui Kamal. În cele din urmă precumpăni înţelepciunea, ceea ce nu i se întîmplase prea des pînă atunci.

— Nu fi neghiob! reluă el discuţia. Cred că eşti cam înte-o doagă. Mîntuieşte-l, Doamne! Nu-i de glumit cu viitoru'! E vorba de viaţa ta... Gîndeşte-te bine la treaba asta! Eu înţeleg nişte lucruri mai bine decît poţi tu s-o faci. Am prieteni din toate straturile sociale şi nici unul nu gîndeşte altfel decît mine. Eşti încă ţînc... Tu ştii ce-nseamnă să fii procuror sau judecător? Păi astea sînt funcţii care fac lumea să tremure... Şi tu ai putea să ocupi una din ele! Nu pricep de ce fugi de ele şi vrei cu tot dinadinsul să te faci... dascăl?!

Vorbele tatălui îl mîhniră nespus pe Kamal. El n-avea deloc o părere bună despre funcţiile care fac lumea să tremure. Lecturile din ultima vreme i le dezvăluiseră ca fiind glorie efemeră şi falsă măreţie. Tot din aceste lecturi mai aflase că nu există glorie şi măreţie decît în ştiinţă şi în adevăr! În plus, tot ce avea legătură cu puterea şi gloria se asocia în mintea lui cu falsitatea şi inepţia. Dar se feri să-i declare tatălui această convingere, de teamă să nu-i stîrnească mînia.

— Şcoala Normală este, în orice caz, o şcoală superioară! zise el politicos, încercînd să-i intre în graţii.

— Dacă nu-ţi place Dreptul – căci unii oamenii preferă mizeria –, alege-ţi cel puţin o şcoală mai de Doamne-ajută; Academia Militară, Poliţia..., zise tatăl, făcînd haz de necaz, după ce rămase o vreme pe gînduri. Oricum, e mai bine să faci ceva decît nimic...

— Să mă duc la Academia Militară sau la Poliţie după ce mi-am luat bacalaureatul? întrebă Kamal contrariat.

— Păi ce poţi face, dacă n-ai avut parte de ceva mai bun?

În clipa aceea îi atraseră atenţia razele soarelui, care se strecurau prin fereastra dinspre curte, reflectîndu-se în oglindă şi vestindu-i că a sosit vremea să plece la prăvălie. Se mişcă puţin pentru a scăpa de fascicolul luminos care-l sîcîia, răsuflă adînc, vărsîndu-şi năduful şi anunţînd astfel că discuţia se apropie de sfîrşit.

— Nu mai există şi altă şcoală în afară de astea nesuferite? întrebă stăpînul abătut.

— A mai rămas Şcoala de Comerţ, care nu-mi surîde, răspunse Kamal cu ochii în podea, din ce în ce mai stînjenit şi mai abătut.

Pe domnul Ahmad îl cam scoase din sărite graba cu care îi răspunse fiul la ultima întrebare, deşi nici el nu era entuziasmat de această şcoală care nu scotea decît „sfîrnari". Nu-i trecuse niciodată prin cap să facă din Kamal un negustoraş. Îşi dăduse seama de la bun început că un magazin ca al lui nu va putea să le asigure urmaşilor veniturile pe care i le adusese lui, mai ales că ele trebuiau să fie împărţite între atîţia moştenitori. De aceea nici nu-şi bătuse capul să-l pregătească pe vreunul dintre ei pentru a-i lua locul. Dar nu acesta era motivul propriu-zis al lipsei de entuziasm, ci respectul dus pînă la veneraţie pentru funcţie şi pentru înaltul funcţionar, domnul Ahmad fiind conştient de poziţia şi rolul acestora în viaţa publică. Ajunsese la această convingere observîndu-i îndeaproape pe cei cîţiva prieteni care aveau slujbă la stat şi pe cei cîţiva cunoscuţi cu care venise în contact prin obligaţiile impuse de meseria sa. Tot timpul a visat

ca fiii lui să devină slujbaşi şi se străduise să-i orienteze în această direcţie. Ştia foarte bine că în ochii lumii negoţul nu se bucura nici pe sfert de consideraţia de care se bucura o funcţie, chiar dacă negoţul aduce venituri de cîteva ori mai mari decît o slujbă oarecare. Nu e mai puţin adevărat că se simţea măgulit văzîndu-se respectat de funcţionari şi ajunsese să se socotească egalul lor. Dar care alt negustor în afara lui ar putea să mai fie egal cu funcţionarii? De unde să aibă copiii lui o personalitate atît de impunătoare ca a lui? Numai decepţii! Cu ani în urmă dorise cu tot dinadinsul ca unul dintre copii să devină medic şi-şi legase toate speranţele de Fahmi, dar cînd a aflat că bacalaureaţii de la uman nu sînt admişi la Şcoala de Medicină, s-a împăcat şi cu gîndul că va trebui facă Dreptul, ba chiar îi surîsese ideea unei cariere strălucite pe care ar fi putut s-o facă după terminarea studiilor. Apoi a urmat dezamăgirea, iar speranţele lui s-au legat de Kamal, dar şi acesta a optat pentru secţia umanistă şi din nou tatăl a început să viseze la cariera înaltă care-l aştepta după facultate. Nici o clipă nu-şi imaginase, însă, că lupta dintre speranţele sale şi destinul necruţător ar putea să se termine cu moartea „geniului" familiei. Iar acum mai venea şi Kamal, cu stăruinţa lui stupidă să se facă dascăl! Numai decepţii!

— Eu te-am sfătuit cu cele mai bune intenţii, dar tu eşti liber să alegi, desigur, îi zise stăpînul mîhnit. Să nu uiţi însă niciodată că eu n-am fost de acord cu alegerea ta. Gîndeşte-te bine! Nu te grăbi, căci mai este încă timp! Dacă nu m-asculţi, o să regreţi toată viaţa pentru încăpăţînarea ta! Mă închin lui Allah şi mă rog să mă apere de omul prost!

Tatăl întinse un picior spre podea, pregătindu-se să coboare. Cînd înţelese că discuţia s-a sfîrşit, Kamal se ridică, salută politicos şi ieşi mai mult în fugă.

În salon o găsi pe mamă-sa stînd la taifas cu Yasin. Îl copleşiră remuşcările din pricina încăpăţînării cu care i

se împotrivise tatălui său tocmai acum, cînd acesta se arătase atît de blînd şi îngăduitor, precum şi din pricina tristeţii şi dezamăgirii care se iviseră pe chipul lui. Îi povesti şi lui Yasin pe scurt discuţia avută cu stăpînul. Acesta îl ascultă cu un zîmbet ironic, trădînd nemulţumirea. Cînd îşi termină povestirea, află că şi Yasin este de aceeaşi părere cu stăpînul, ba mai mult, acesta se arătă extrem de contrariat cînd văzu că fratele lui nu cunoaşte adevăratele valori din această lume şi se lasă ademenit de năluci.

— Vrei să te consacri ştiinţei? Ce înseamnă asta? Aşa cum spune al-Manfaluti într-unul din eseurile[1] sale, această alegere reprezintă o atitudine minunată. Dar este o absurditate să-ţi închipui că aşa se întîmplă şi în viaţă. Iar tu trăieşti pe pămînt, cu lumea, nu cu cărţile lui al-Manfaluti. Nu-i aşa? În cărţi întîlneşti lucruri ciudate şi extraordinare. Am citit şi eu undeva că dascălul este un apostol... Dar hai cu mine la şcoala En-Nahhasin! Sau mai bine adu-ţi aminte de dascălii tăi! Arată-mi şi mie unul singur care să merite să fie numit om, necum apostol! Ce ştiinţă e asta după care alergi tu? Etică, istorie, poezie... Toate astea sînt frumoase, dar să te delectezi cu ele, nu să-ţi faci o meserie din ele... Ia bine seama să nu pierzi şansa unei vieţi demne! Nici nu pot să-ţi spun cît de rău îmi pare cîteodată că n-am putut să-mi continui studiile...

Cînd tatăl şi Yasin plecară, se întrebă în sinea lui ce părere ar putea avea mamă-sa în aceeaşi chestiune cu şcoala. Sigur că nimeni nu ţinea seama de părerea ei într-o problemă atît de importantă, dar Amina urmărise o bună parte din discuţia lui cu Yasin şi, pe deasupra, cunoştea şi dorinţa stăpînului ca fiul său să urmeze Şcoala de Drept. Lucrul ăsta îi stătea ca o piatră pe suflet, căci nu văzuse în el nici un semn bun.

---

1. *An-Nazarat* (*Reflecţii*), titlul culegerii de eseuri şi articole publicate de al-Manfaluti în diverse gazete în decursul anilor şi adunate ulterior în volum.

— Ştiinţa pe care vreau eu s-o învăţ este strîns legată de religie, deschise Kamal discuţia, urmînd calea cea mai uşoară pentru a o îndupleca pe Amina. Înţelepciunea, morala, meditaţia asupra atributelor lui Allah şi asupra sensului ascuns al versetelor din cartea lui – iată doar cîteva capitole din care este alcătuită...

— Asta este adevărata ştiinţă! exclamă Amina entuziasmată, cu faţa senină. Ştiinţa pe care au învăţat-o şi tata, şi bunicul... Nu există ştiinţă mai înaltă decît ea!

Amina rămase pe gînduri puţin, în vreme ce Kamal trăgea cu coada ochiului spre ea, surîzînd.

— Cine îndrăzneşte să-l defăimeze pe dascăl, fiul meu? continuă apoi cu acelaşi entuziasm. Nu zice un proverb că "Am devenit sclavul celui care m-a învăţat o buche"?

— Se spune că dascălii nu pot obţine funcţii înalte..., repetă el argumentul stăpînului, străduindu-se s-o cîştige pe mamă-sa de partea lui.

— Dascălii cîştigă suficient cît să trăiască, nu-i aşa? zise ea, gesticulînd indiferentă. Ce altceva îţi mai trebuie? Mă rog lui Allah să ai parte de sănătate, viaţă lungă şi succes la învăţătură! Bunicu-tău avea o vorbă – zicea că ştiinţa e mai preţioasă decît banii...

Nu-i ciudat că mama lui are o judecată mai sănătoasă decît a tatălui? Probabil că tocmai necunoaşterea lumii i-a apărat sentimentele de pervertire şi i-a păstrat gîndirea nedănătoasă. Dar care este oare valoarea unor sentimente şi a unor aprecieri născute din ignoranţă şi lipsă de experienţă? Nu cumva şi părerile tatălui său îşi au izvorul în aceeaşi ignoranţă? Respinse acest raţionament, zicîndu-şi că el şi-a dat seama citind de ceea ce este bun şi ce este rău pe lume şi a preferat binele din convingere şi după multă chibzuinţă. Se poate întîmpla, însă, ca sentimentele funciare, naive să se întîlnească la acelaşi om cu chibzuinţa, fără ca ele să ştirbească în vreun fel înţelepciunea. Într-adevăr, nu are nici un fel de îndoieli în legătură cu temeinicia hotărîrii luate şi cu intenţiile nobile de care

este animat. Dar ştie el cu adevărat ce vrea? Nu meseria de dascăl în sine îl ispiteşte! El visează de fapt să scrie o carte! Ăsta-i adevărul! Ce fel de carte? Nu ştie încă precis! Nu va fi poezie, în orice caz! Dacă în caietul său de însemnări sînt notate şi versuri, asta se datorează Aidei, care a prefăcut proza în versuri, şi nicidecum unui talent poetic autentic. Va fi o carte în proză! Va fi un volum mare, de dimensiunile şi forma Coranului celui generos. Paginile vor fi tivite cu note şi comentarii. Dar despre ce-ar mai putea el să scrie, de vreme ce tot adevărul este spus în Coran? Totuşi să nu se deznădăjduiască! O să găsească şi el un subiect într-o zi! Deocamdată este de-ajuns că ştie ce dimensiuni şi ce formă va avea cartea şi faptul că ea va fi încărcată de note şi comentarii... O carte care zguduie lumea nu este oare mai bună decît o funcţie care face lumea să tremure? Toţi oamenii învăţaţi au auzit de Socrate şi de meritele lui, dar nu există nici unul care să se fi interesat de judecătorii care l-au condamnat.

5

— Bună seara!

Nu vrea să-mi răspundă... Mă aşteptam să se întîmple asta. Aşa-i orice început, de cînd e lumea şi pămîntul, şi asa va fi în veci... Dar iată că-mi întoarce spatele... S-a îndepărtat de zid, mergînd către frînghia de rufe. Pune cîrligele. Dar parcă le-ai mai prins o dată! Bineînţeles! Acum doar te prefaci! Te înţeleg foarte bine, căci nu degeaba umblu de zece ani prin lume... Uită-te bine la ea cît mai e lumină... S-a mai împlinit puţin, dar îi stă mult mai bine aşa. Cînd era fetişcană semăna cu o gazelă. N-avea coapse rotunjite ca acum... Dar nu te pripi! Are destulă graţie feciorelnică. Cîţi ani ai, dulceaţă, ia spune-mi! Pe vremuri, ai tăi pretindeau că eşti de-o seamă cu Khadiga... Dar soră-mea zicea că ai fi cu cîţiva ani mai mare decît ea. Iar mama mea vitregă afirmă că ai avea chiar treizeci de ani, amintindu-şi că tu aveai cinci ani cînd a venit Khadiga pe lume... De fapt, ce contează vîrsta? De parcă o să trăieşti cu ea pînă la bătrîneţe? Cît vrei tu să stai cu ea, o să fie încă tînără şi nurlie... Aah! A privit spre stradă şi te-a văzut... S-a uitat la tine pe sub sprîncene.. N-am să mă mişc de-aici, drăguţo! Nu e mai bun un ţînăr pe care-l cunoşti decît englezul ăla de demult? Ştii şi cît de chipeş e şi ce avere are...

— Voi nu ştiţi să răspundeţi la salut? încercă el din nou să intre în vorbă cu ea.

Iar a-ntors spatele! Mai zăboveşte şi tu niţel! N-ai băgat de seamă că a zîmbit? Ba bine că nu! E de-a dreptul

încîntătoare, bat-o vina! Vasăzică a zîmbit... Înseamnă că ai chibzuit bine pasul ăsta de la urmă... Ştie – fără doar şi poate – toate mişcările şi manevrele mele anterioare... Acum e momentul! Din fericire, nu eşti prea fandosită. Ce, ai uitat de englezul ăla... Jolyon? Nu vezi cu cîtă nerăbdare te-aştept?

— Dar n-ai dreptul să procedezi aşa! auzi un glas slab, ce părea îndepărtat din pricină că fata stătea cu spatele la el.

În sfîrşit, a întrebat cine bate la uşă şi a tras zăvorul. Trebuie să te înarmezi cu răbdare şi să insişti...

— Nu mi-aş ierta-o toată viaţa, dac-aş face ceva care să te supere..., zise el în şoaptă, ca „vecinii".

— Vezi că terasa doicii *umm* Ali e la aceeaşi înălţime cu a noastră..., îl admonestă ea. Dacă te vede cineva stînd cu mîinile în şolduri şi holbîndu-te la mine, în vreme ce eu întind rufele, ce-o să spună? Sau vrei să mă faci de rîsul lumii? întrebă apoi cu ironie.

Să n-ai parte decît de bine! Dar ia spune-mi, atunci, cu Jolyon, tot aşa grijulie ai fost? Las' că ştiu eu! Ia-o-ncet! Ochii frumoşi şi coapsele rotunjite îţi aduc iertare şi pentru păcatele trecute şi pentru cele viitoare!

— Să nu mă mai ţină Allah în viaţă o clipă, dacă am avut de gînd să-ţi fac vreun necaz! Am stat ascuns sub bolta de iasomie pînă la asfinţitul soarelui... Şi nu m-am apropiat de zid decît după ce m-am convins că nu-i nimeni pe terasa doicii *umm* Ali. Yasin oftă şi după aceea continuă tot în şoaptă: Şi încerc de-un car de vreme să te prind singură pe terasă, iar acum nu-mi pot stăpîni bucuria... Oricum, Domnul să ne aibă în pază!

— Ciudat! Şi pentru ce atîta osteneală?

Întrebarea asta îmi spune că ştii prea bine despre ce e vorba! A acceptat să stea de vorbă cu mine şi trebuie să profit de situaţie!

— Mi-am zis că nimic nu-i mai plăcut decît să dai cuiva bineţe şi să-ţi răspundă...

Ea se întoarse spre el în semiîntuneric, făcînd un gest cu capul, care dovedea că-şi stăpîneşte cu greu rîsul.

— Ai limba cam lungă... mai lungă decît trupul..., rosti ea. Nu prea ştiu ce se ascunde în spatele ei...

— În spatele ei, zici? Nu vrei să vii mai aproape de zid să-ţi spun ceva? Acum cîteva zile, cînd am ieşit din casă, am zărit umbra unei mîini mişcîndu-se de zor... M-am uitat în sus şi erai chiar tu! Priveai de sus, de pe terasă. Un tablou splendid... de neuitat!

Ea se întoarse pe călcîie, dar nu se apropie nici un pas.

— Cum de te uiţi în sus? îl întrebă ea acuzator. Dac-ai fi fost un vecin adevărat şi-ai fi avut gînduri curate, nu ţi-ai fi îngăduit să priveşti în sus şi să-ţi jigneşti vecina... Dar, aşa cum spui că ai făcut şi cum văd că faci şi-acum, nu cred că ai gînduri curate...

Bine zici! Sigur că n-am gînduri curate! Sfidarea decentă nu este cea mai bună dovadă a intenţiilor necurate? Necurate-necurate, dar tînjeşti după ele... Ce ţi-e cu femeile astea! Peste-un ceas o să-l socoteşti un drept al tău şi-o să vrei să-l ţii sub călcîi, iar peste două ceasuri o să fug şi-o să alergi după mine! Oricum, va fi o noapte de vis!

— Mi-e martor Allah că n-am decît intenţii bune! Privirile mi-au zburat spre terasă fiindcă nu mă pot stăpîni să nu mă uit spre locul unde te afli tu... N-ai priceput lucrul ăsta? N-ai simţit? Vechiul tău vecin vorbeşte în amănunt, chiar dacă o face cam tîrziu... Dar, vorba aceea, mai bine mai tîrziu decît niciodată!

— Pălăvrăgeşte! îl întrerupse ea. Dezleagă-ţi limba! Urlă în gura mare! Dar ia să te văd pe unde scoţi cămaşa cînd o să-o găsi femeia lui tată-tău aici, cu mine?

Nu te îndepărta, fiică de leoaică! O să fie nemaipomenit dacă reuşesc să-ţi sucesc minţile! Chiar ţi-e teamă de femeia lui tata? Aah! Tu ştii că o noapte în braţele tale face cît toată viaţa?

— O să-i aud paşii, dacă se apropie... Hai să rămînem unde sîntem!

— Dar unde sîntem?

— E greu de descris, dacă nu chiar imposibil...

— Nu pricep ce tot îndrugi... Numai tu ştii ce spui!

— Pesemne! Dar ar fi regretabil! Ar fi trist să spui ce ai pe inimă şi să nu te asculte cine-ar trebui! Mi-aduc aminte de vremea cînd veneai în casa noastră, de parcă am fi fost o singură familie... Şi tînjesc după vremea aceea!

— Ce zile! îngăimă ea, clătinînd din cap.

De ce te-ai întors în trecut? Ai făcut o mare greşeală! Fii atent că strici totul! Concentrează-ţi voinţa ca să nu te mai gîndeşti decît la prezent!

— Şi cînd te-am văzut din nou acum, de curînd, mi-am dat seama că eşti ca o floare care se ridică în întunericul nopţii, răspîndind lumină în jur... Parcă te-aş fi văzut prima oară! Să fie vecina noastră Maryam, care se juca pe vremuri cu Aişa şi cu Khadiga? m-am întrebat în sinea mea. Nu se poate! mi-am răspuns tot eu. Fata asta-i întruchiparea perfecţiunii... Şi-am simţit că lumea din jurul meu se schimbă...

— Pe vremea aceea nu-ţi îngăduiai să priveşti la nimeni! îl dojeni ea mai mult în glumă. Erai vecin în adevăratul sens al cuvîntului! Dar n-a mai rămas nimic din zilele acelea... S-au schimbat toate... Am ajuns ca nişte străini... De parcă n-am fi crescut împreună, ca o singură familie. Aşa au vrut ai tăi...

— Hai să nu ne mai aducem aminte de asta! Mă tem că o să mă împovărezi cu griji pe care n-o să mai fiu în stare să le duc.

— Acum te uiţi la fereastră... pe stradă... Ba chiar te încumeţi să stai de vorbă cu mine pe terasă!

Şi, mă rog, ce te opreşte să nu pleci, dacă nu vrei să stai cu mine? Ştii că-mi place jocul tău? E mai dulce decît un fagure de miere, iar tu eşti o strălucire în negura nopţii!

— Te văd şi din multe alte locuri, de care tu habar n-ai... Te văd în închipuirea mea mai mult decît ai putea

crede tu... Şi-acum ţi-o spun cu mîna pe inimă că nu se mai poate: sau vin lîngă tine, sau îmi pierd cumpătul şi mă prăpădesc.

Inima i se înfioră cînd observă ca ea se chinuie să-şi stăpînească rîsul.

— De unde scoţi vorbele astea? întrebă ea după cîteva clipe.

— Chiar din inimă! îi răspunse el fără ezitare, ducîndu-şi mîna la piept cu un gest patetic.

Fata se foi puţin, mutîndu-şi greutatea de pe un picior pe altul şi tîrîndu-şi papucii, dar nu se îndepărtă.

— Păi dacă s-a ajuns la inimă, cred că e cazul să plec! zise ea.

— Ba e musai să vii! îi răspunse el entuziasmat, uitînd că trebuie să vorbească mai mult în şoaptă. Adică să vii la mine..., continuă apoi, coborînd glasul. Acum şi pentru totdeauna! Adică lîngă inima mea, adăugă cu şiretenie. I-a ta cu tot ce ţine de ea...

— Nu crezi că renunţi prea uşor? întrebă ea pe un ton glumeţ. Cum aş putea să te las fără inimă şi tot ce ţine de ea?

Unde te-a dus mintea? Eu mă adresez leoaicei din tine, la care rîvnesc. Nu eşti tu atît de naivă! Ce, ai uitat de Jolyon? Hai, apropie-te spre mine... Simt cum trupul îmi ia foc şi risipeşte bezna din jurul nostru...

— De bună voie ţi-am dăruit-o, cu tot ce ţine de ea. Va fi fericită să o primeşti şi să-i fii stăpînă. Şi să fii numai a ei...

— Păi vezi ce şiret eşti? De fapt tu vrei să iei, nu să dai...

Ce limbă ascuţită ai! Nici Zenoba nu ştia să mă-ntoarcă aşa! Dar ce pot să mai fac? Umblu după tine ca după iarba de leac!

— Vreau ca tu să fii a mea, tot aşa cum şi eu o să fiu al tău... Ce ţi se pare nedrept în asta?

Tăcere. Cele două umbre schimbară priviri.

— Cred că se întreabă ce-i cu tine de-ntîrzii atîta..., reluă ea discuția în cele din urmă, încercînd să treacă la alt subiect.

— Nimănui nu-i pasă de mine pe lumea asta, îi răspunse el, străduindu-se să o înduioşeze.

— Ce-ţi face copilul? întrebă ea, de data aceasta serios. Stă tot la bunici?

Unde-o fi ţintind cu întrebarea asta în aparenţă nevinovată?

— Da.

— Cam cîţi ani are-acum?

— Cinci...

— Mamă-sa ce mai face?

— Cred că s-a şi măritat... Sau dacă nu încă, o s-o facă foarte curînd.

— Păcat! De ce nu te recăsătoreşti cu ea? Cel puţin pentru Ridwan!

Fiică de leoaică! Hai să te vedem unde vrei s-ajungi!

— Într-adevăr, aşa ai vrea tu?

— Ce norocos este cel care poate face ca doi oameni să trăiască împreună! exclamă ea, rîzînd forţat. Şi legiuit!

Ba şi nelegiuit!

— Dar eu nu mă uit înapoi...

Se aşternu o tăcere stranie încărcată de suspiciune.

— Fereşte-te să mai ieşi altă dată cînd sînt eu pe terasă! îl preveni ea, cu blîndeţe în glas.

— Ţi-ascult porunca! răspunse el, prinzînd curaj. Terasa nu-i un loc sigur! Fiindcă veni vorba, tu nu ştii că am casa mea în Qasr eş-Şawq[1]?

— Ce vorbeşti? Vasăzică eşti proprietar? Te felicit! exclamă ea cu ironie.

Yasin rămase un timp pe gînduri, aşteptînd circumspect.

— Ghici la ce mă gîndesc...

---

1. În traducere literară, „Palatul dorinţei"; în contextul de faţă, numele unei străzi din Cairo.

— Nu mă interesează!

Tăcere desăvîrşită, se gîndi el – doarme şi pămîntul sub paşi... Pustiu... Nici urmă de om... Ce beznă apăsătoare...

— Mă gîndeam la zidurile lipite ale teraselor noastre... Tu ce-ţi sugerează?

— Nimic!

— Parc-ar fi doi îndrăgostiţi lipiţi unul de altul.

— Nu-mi place să aud astfel de vorbe...

— Aşa cum stau ele lipite, poţi să bănuieşti că nimic nu va reuşi să le despartă...

— Ei, ia vezi! exclamă ea, dînd din cap ameninţător.

— Am impresia că mă îndeamnă... treci dincolo! continuă el, răsfăţîndu-se.

Maryam făcu doi paşi în spate, atingînd cu spatele *milaa*[1] întinsă pe frînghie.

— Nu încerca, fiindcă nu sînt de acord cu asta..., îl avertiză ea în şoaptă, dar ferm.

— Asta? Care asta?

— Vorba asta!

— Dar cu fapta? insistă el.

— Să ştii că mă supăr şi plec...

Ba în nici un caz să nu faci aşa ceva! Tu îţi dai seama ce spui? Nu ştiu, sînt eu mai prost decît credeam sau eşti tu mai şmecheră decît îmi închipuiam eu? Ce-a apucat-o de-a adus vorba despre Ridwan şi mama lui? Nu cumva o fi vrut să facă aluzie la căsătorie? M-a scos din minţi... Sînt nebun după ea...

— Aah! De fapt, de ce mai stau? întrebă Maryam pe neaşteptate.

Se răsuci pe călcîie şi se aplecă puţin, făcîndu-şi loc pe sub rufe.

— Pleci aşa, fără să spui nici „la revedere"? strigă Yasin după ea speriat.

---

1. Bucată de pînză, de obicei de culoare neagră, pe care femeile din Egipt o înfăşoară peste îmbrăcămintea obişnuită, pentru a-şi acoperi corpul şi capul (şi varianta *milaya*).

— În casă trebuie să intri pe uşă... Asta-i ce vreau să-ţi spun în loc de „la revedere", mai adăugă ea, întinzîndu-şi gîtul peste frînghie.

Apoi se îndreptă spre uşă în vîrful picioarelor şi dispăru.

Yasin se întoarse în salon şi încercă să se scuze faţă de Amina, plîngîndu-se de zăpuşeala dinăuntru. Plecă imediat spre camera lui să se îmbrace. Kamal îl urmări uluit cu privirea. Se uită şi la mamă-sa, care tocmai terminase de ghicit în ceaşca de cafea, şi i se păru liniştită şi împăcată. În sinea lui se întrebă cum ar reacţiona, dacă ar şti ce s-a petrecut pe terasă. La un moment dat, a urcat acolo ca să vadă de ce întîrzie Yasin şi cînd l-a văzut şuşotind cu Maryam, s-a retras tiptil, fără să le lase timp să-l vadă, dar din clipa aceea neliniştea nu-i mai dăduse pace. Cum de putuse Yasin să facă aşa ceva? A uitat de Fahmi? Imposibil! Fusese alături de el cu trup şi suflet! Nu se îndoieşte nici un moment că suferise cumplit după ce el s-a stins din viaţă. Numai că astfel de nenorociri se uită. Şi, pe urmă, el se tot frămîntase, întrebîndu-se de ce numele lui Fahmi era întotdeauna asociat cu acela al lui Maryam. Fratele lor aflase de întîmplarea cu Jolyon la vremea ei, dar după aceea a trecut mult timp fără ca el să-şi mai aducă aminte de ea; probabil că uitase cu desăvîrşire de incidentul cu pricina, lăsîndu-se prins în vîltoarea unor lucruri mult mai importante. Nici nu s-ar fi cuvenit să facă altfel, căci ea nu fusese niciodată potrivită pentru el. Asta îl îndeamnă uneori să se întrebe dacă iubirea poate fi uitată. Nu! Iubirea nu poate fi uitată, oricît de mult timp s-ar scurge! E absolut sigur! Dar de unde să ştie dacă Fahmi a iubit-o pe Maryam aşa cum înţelege sau cum simte el dragostea? Poate că a fost stăpînit numai de o pornire puternică, aşa cum se întîmplă acum şi cu Yasin şi cum i se întîmplase şi lui în adolescenţă, căci Maryam se jucase şi cu visele lui. Ţ se întîmplase şi lui, într-adevăr! Şi fusese nevoit să lupte cu două dureri contradictorii: dorinţa şi remuşcarea. Fuseseră la fel de

puternice amîndouă şi nu reuşise să scape de ele decît după ce Maryam s-a căsătorit şi a dispărut din preajma lui. Ar vrea să ştie dacă şi Yasin încearcă aceeaşi durere şi mustrare în clipa aceasta. Nu poate să creadă că lucrurile sînt atît de simple, chiar dacă ştie foarte bine că Yasin e dominat de instincte şi nu are nici un fel de sentimente nobile. Şi, cu toate că este înţelegător faţă de Yasin, nu-şi poate înăbuşi nemulţumirea şi frămîntarea. Sînt stări firesti pentru un om ca el, animat de idealuri înalte.

Yasin reapăru, îmbrăcat pentru oraş, salută şi ieşi. La puţină vreme după plecarea lui, urmară cîteva ciocănituri timide în uşa salonului. Kamal îl strigă pe nou-venit pe nume şi-l invită să intre – sigur că nu putea fi altcineva decît invitatul lui. Se ivi un tînăr scund, de vîrsta lui Kamal, destul de elegant, purtînd o haină peste *ghilbab*. Se duse mai întîi spre Amina şi-i sărută mîna, apoi îl salută şi pe Kamal şi luă loc lîngă el. Cu toate că-şi impunea să fie cuviincios, se putea observa din gesturile lui că nu era deloc stingherit. Cine l-ar fi văzut pentru prima oară ar fi putut să creadă uşor că face parte din familie. Amina i se adresă cu blîndeţe şi simplitate, întrebîndu-l de sănătatea tatălui său, Gamil el-Hamzawi, şi a mamei. Fu'ad răspunse, bucuros de căldura cu care fusese primit. Kamal se retrase pentru cîteva clipe în dormitorul său, apoi îşi luă haina şi ieşi împreună cu prietenul lui.

6

O luară pe calea Qirmiz, evitînd strada En-Nahhasin, ca să nu ajungă la dugheana unde se aflau părinţii lor. Contrastul izbitor din înfăţişarea celor doi tineri atrăgea atenţia trecătorilor – Kamal lung şi deşirat, iar Fu'ad ca un prîsnel.

— Unde te duci astă-seară? întrebă Fu'ad cu glasul lui liniştit.

— La cafeneaua lui Ahmad Abdo, îi răspunse Kamal înţepat.

Fu'ad aproba fără nici o obiecţie tot ce-i propunea Kamal, chiar dacă el era mai ager la minte şi unele propuneri ale prietenului său i se păreau caraghioase. Aşa fuseseră, de pildă, invitaţiile lui repetate să urce pe colinele El-Muqattam[1], la Citadelă sau la El-Khaymiyya, pentru a-şi clăti ochii – cum zicea el – privind vestigiile trecutului şi minunile prezentului. În realitate, însă, diferenţa socială avea o mare înrîurire asupra raporturilor dintre cei doi tineri, căci unul era fiul stăpînului prăvăliei, iar celălalt era fiul unui biet simbriaş, care făcea pe vînzătorul în această prăvălie. În copilărie, Fu'ad primise deseori sarcina să ducă la domnul Ahmad acasă cumpărăturile, pentru ca acolo să primească de la Amina dulciuri

1. Platou stîncos situat în partea de est a oraşului Cairo, pe ale cărui pante se ridică Citadela – complex arhitectural construit în Evul Mediu.

şi delicatese – căci de cele mai multe ori vizita avea loc la vremea prînzului – sau lucruri vechi de îmbrăcat, după ce Kamal renunţa la ele. De aceea, legătura dintre ei se bazase de la bun început pe sentimentul de superioritate al unuia şi pe complexul de inferioritate al celuilalt. Deşi Kamal nu-l privea niciodată de sus şi-l trata întotdeauna ca pe un egal, Fu'ad nu se putea elibera de complexul său. Întîmplarea făcuse ca, în afara lui Fu'ad el-Hamzawi, Kamal să nu mai întîlnească nici un alt prieten în tot cursul vacanţei de vară. Este adevărat că nici nu prea avea prieteni în cartier. Doi dintre tovarăşii din copilărie abandonaseră şcoala, unii găsiseră cîte o slujbă, mulţumindu-se cu primara sau cu capacitatea, alţii nu ajunseseră nici pînă acolo şi se ocupau cu diverse îndeletniciri: băiat de prăvălie la cafeneaua Bayna el-Qasrein sau ucenic la călcătoria municipală din Khan Gaafar. Pe vremuri merseseră împreună cu el la *kuttab*. Se salutau şi acum, ori de cîte ori se întîlneau; ei o făceau cu respectul impus de distincţia pe care i-o oferea şcoala în ochii lor, iar el o făcea cu modestia care-i stătea în fire. Noii săi prieteni din El-Abbasiyya – Hasan Selim, Ismail Latif şi Husein Şaddad – îşi petreceau vacanţa la Alexandria şi la Ra's el-Barr. Aşadar, singutrul camarad care-i mai rămăsese era Fu'ad.

După cîteva minute de mers ajunseră la cafeneaua lui Ahmad Abdo; coborîră în catacomba de sub cartierul Khan el-Khalili şi intrară într-un separeu.

— Am crezut c-o să te duci la film astă-seară, zise Fu'ad într-o doară, cu oarecare sfială, după ce luară loc la o masă unul în faţa celuilalt.

Din tonul lui se putea înţelege că ar fi vrut să meargă la cinema. Poate că-l ispitise gîndul acesta înainte de a se întîlni cu Kamal, dar nu îndrăznise să-l exprime. Ştia foarte bine că nu-l poate clinti pe Kamal din hotărîrea luată şi că biletul de intrare trebuia să fie suportat tot de el. De aceea, nu îndrăzni să aducă vorba despre cinematograf

decît după ce se instalaseră la masă, avînd siguranța că nu se vor mai mișca de-acolo.

— O să mergem joia viitoare la Clubul egiptean... O să-l vedem pe Charlie Chaplin... Acum hai să facem o partidă de domino.

Își scoaseră *tarbuș*-urile și le așezară pe un scaun de-alături. Apoi Kamal chemă un ospătar și-i ceru un ceai verde și un domino.

Cafeneaua din catacombă semăna cu un animal preistoric. Nu mai rămăsese din el decît capul uriaș, cu gura căscată, lăsînd să i se vadă maxilarele care luaseră înfățișarea unor scări lungi. În interior se întindea un careu acoperit cu dale. În mijlocul lui susura o fîntînă arteziană, încojurată de ghivece cu garoafe. Urmau apoi cîteva canapele cu rogojini colorate și perne. De jur împrejurul sălii fuseseră amenajate separeuri ce păreau grote săpate în zid, fără uși și ferestre. În fiecare dintre ele se afla o masă de lemn, patru scaune și un felinar, care ardea zi și noapte într-o mică firidă din peretele orientat spre intrare. Cafeneaua dobîndise avantaje deosebite de la această amplasare ciudată: în ea domnea o atmosferă tihnită și somnolentă neîntîlnită în alte localuri, în parte datorată luminii palide și atmosferei jilave de seră. Fiecare grup de clienți avea o lume a lui, complet izolată de a celorlalți, limitată la separeul său. Trăgeau din narghilea, din cînd în cînd mai sorbeau și cîte o înghițitură din ceștile cu ceai, pierduți într-o flecăreală nesfîrșită; semăna întru cîtva cu un cîntec în surdină, întrerupt doar în răstimpuri de cîte o tuse seacă sau de gîlgîitul narghilelei.

Kamal socotea cafeneaua lui Ahmad Abdo un loc de meditație cum nu se putea mai potrivit pentru firile înclinate către visare și un giuvaier greu de prețuit pentru lumea de rînd. La început i s-a părut și lui Fu'ad destul de interesantă, dar cu trecerea timpului a început să-l plictisească. Acum o găsea chiar tristă și avea impresia că se înăbușă din pricina umidității aerului viciat, dar nu avea de ales, întrucît era invitatul lui Kamal.

— Ţi-aduci aminte cînd ne-a văzut *si* Yasin aici?

— Sigur! îi răspunse Kamal, surîzînd. Dar *si* Yasin e drăguţ şi înţelegător. Niciodată nu m-a lăsat să simt că e fratele meu mai mare... Atunci, însă, l-am rugat să nu facă nici o aluzie la întîlnirea noastră. Nu mi-a fost teamă de tata, căci nimeni n-ar avea curajul să-i spună aşa ceva... Mai degrabă mi-a fost frică să nu-i spună mamei, pentru că n-aş fi vrut s-o supăr... Imaginează-ţi ce spaimă ar fi tras, dac-ar fi aflat că noi mergem la cafenea! Şi ştii pentru ce? Fiindcă în închipuirea ei toţi clienţii cafenelelor sînt deocheaţi şi fumează haşiş.

— Şi *si* Yasin? Nu ştii că şi el umblă prin cafenele?

— Ba da, dar dacă i-aş spune aşa ceva, ar tuna şi-ar fulgera... Mi-ar spune că nu se teme pentru *si* Yasin, fiindcă el este mare. Pe cînd eu sînt mic! Şi mi se pare că o să mă socotească aşa şi după ce o să-mi albească părul...

Ospătarul apăru cu un domino şi două pahare cu ceai pe o tavă galbenă. Kamal nu stătu nici o clipă pe gînduri – apucă paharul, îl duse la gură şi începu să soarbă. Sufla de cîteva ori în ceai, lua o înghiţitură şi din nou sufla, sugîndu-şi tot timpul buzele din pricina arsurii. Nu se descuraja şi relua tentativa cu îndărătnicie, de parcă l-ar fi silit cineva să golească paharul într-un minut sau două. Fu'ad îl măsura tăcut, prefăcîndu-se că priveşte în gol. Se rezemase de spătarul scaunului şi luase o poză gravă, nepotrivită cu vîrsta lui. În ochii-i mari şi senini se deslueşea o privire adîncă şi liniştită. Nu întinse mîna spre pahar decît după ce termină Kamal. Abia apoi începu să soarbă şi el tacticos, savurînd pe îndelete ceaiul aromat şi exclamînd la fiecare înghiţitură:

— Ce grozav e!

Kamal simţea că-şi pierde răbdarea şi-l îmboldea întruna să termine, ca să înceapă jocul.

— Îţi trag o bătaie astăzi s-o ţii minte toată viaţa, îl ameninţă el, vorbindu-i de sus.

— O să vedem..., bombăni Fu'ad, zîmbind.

Jocul începu.

Kamal se concentră surescitat, de parcă s-ar fi angajat într-o luptă de care depindea viaţa sau onoarea lui, în vreme ce Fu'ad aranja piesele cu calm şi îndemînare. Surîsul plutea tot timpul pe faţa lui, fie că norocul era de partea sa, fie că-l părăsea, fie că prietenul Kamal zîmbea sau se încrunta.

— Nu ştii să joci, dar ai noroc..., izbucni Kamal scos din sărite, ca de obicei.

Celălalt rîse cu poftă, străduindu-se să nu-i sporească necazul şi să nu-i lase impresia că l-ar sfida. N-am ce-i face... E norocos..., îşi zicea Kamal tot timpul în gînd, furios peste măsură. El nu trata jocul cu îngăduinţa cuvenită în astfel de ocazii. Ba mai mult, cînd se pierdea cu firea, nu mai era în stare să facă distincţie între lucrul serios şi glumă. Dar Fu'ad nu-l întrecea numai la domino, ci şi la învăţătură. În timp ce Fu'ad era premiantul clasei, Kamal se situa între primii cinci din frunte. Tot norocul să fi fost la mijloc? Îl privea de sus din cauza poziţiei sociale şi nu reuşea să-şi dea seama că este mai ager la minte şi mai înzestrat decît el. A căutat fel de fel de argumente pentru a subestima calităţile prietenului său. Odată l-a acuzat c-ar fi tocilar şi a insistat să precizeze că dac-ar fi atît de isteţ cum se zice, şi-ar permite să-şi mai folosească timpul şi în afara învăţăturii – la sport, bunăoară. Fu'ad nu practica nici un sport, pe cînd Kamal se remarcase la cîteva. În cele din urmă, a insinuat că Fu'ad se limitează numai la ce scrie în manuale, iar dacă se întîmpla să citească şi altă carte în vacanţă, alegea una din care să tragă foloase în anul următor. Lecturile lui Kamal, însă, erau nelimitate şi variate şi el nu ţinea seamă în alegerea lor de nici un profit. În aceste condiţii, desigur, nu trebuia să se mai mire nimeni că Fu'ad avea note mai bune ca el. Dar în ciuda invidiei care-l stăpînea, nu putuse renunţa la prietenia lui; ba chiar îl iubea şi-i plăcea compania sa. Pe deasupra, nu se ferea să-i recunoască meritele şi calităţile – cel puţin în sinea lui.

Jocul continuă şi, contrar aşteptărilor, partida se încheie cu victoria lui Kamal. Faţa i se lumină şi izbucni fericit în hohote de rîs.

— Mai facem zece? îl întrebă pe adversar.

— Cred că ne-au fost de-ajuns zece pentru azi! îi răspunse Fu'ad zîmbind.

Fie că s-a plictisit, fie că s-a temut să nu-l învingă pe Kamal în partida următoare şi să-i strice tot cheful, Fu'ad a renunţat.

— Tu eşti imperturbabil... nu te mişcă nimic, observă Kamal, clătinînd din cap. Apoi adăugă cu ifos, mîngîindu-şi cu degetele vîrful nasului borcănat: Nu ştiu cum eşti tu... Tot timpul mă mir şi mă întreb... Te-am învins şi puţin îţi pasă! Îl iubeşti pe Saad, dar te-ai eschivat de la participarea la demonstraţia organizată în ziua cînd a preluat conducerea cabinetului. Ai căutat binecuvîntarea lui *sidna* El-Husein[1], dar n-ai schiţat nici un gest de nedumerire în ziua cînd ai aflat că trupul lui nu se află în moscheea care-i poartă numele. Nu ştiu ce fel de om eşti tu!

Răceala şi echilibrul lui Fu'ad îl iritau cumplit. Nu suporta oamenii care se conduc numai după ceea ce se cheamă „raţiune". Lui îi plăcea îndrăzneala şi nebunia! „Mormîntul lui El-Husein este un simbol şi nimic mai mult", le-a spus profesorul de istoria islamului. În ziua aceea, după terminarea lecţiilor, a plecat împreună cu Fu'ad de la şcoală şi pe drum s-a pomenit cu el repetînd vorbele profesorului. Cum de-a avut prietenul său tăria să primească afirmaţia aceea ca şi cînd ar fi fost vorba de un lucru neînsemnat? Nu, el nu se putea împăca uşor cu aşa ceva şi refuza să se gîndească la ceea ce auzise. Mergea şi avea senzaţia că se clatină, din cauza groazei ce-l copleşise. Se tînguia pentru o himeră dispărută şi pentru visul risipit. El-Husein nu mai era vecin cu el! Şi nici nu

1. Sfînt şi martir musulman venerat de sectele şiite; adevăratul său mormînt se află în Kerbala' (în Irak).

fusese vreodată vecin cu el! Atunci ce se întîmplase cu sărutările fierbinți care le lăsase pe ușa mausoleului? Se mîndrise tot timpul cu faptul că locuiește la o aruncătură de băț de *sidna* El-Husein. Și-acum? N-a mai rămas nimic din toate astea! Moscheea nu este decît un simbol, iar sufletul lui s-a umplut de amărăciune și dezamăgire. A bocit toată noaptea pînă ce a udat perna... Șocul acesta nu-l impresionase defel pe prietenul său „rațional"; el nu făcuse decît să repete vorbele profesorului de istorie. Ce hidoasă este „rațiunea" asta!

— Spune-mi, tatăl tău știe că vrei să te înscrii la Școala Normală?

— Bineînțeles! răspunse Kamal înțepat, dînd frîu liber furiei stîrnite de răceala și indiferența prietenului său și de amintirea discuției cu stăpînul.

— Și ce-a zis?

— Ce să zică? încercă el să se eschiveze de la un răspuns precis. Tata, asemeni multor oameni ca el, se lasă amăgit de false aparențe: funcții... procuratură... magistratură... Astea-l interesează pe el. N-am prea reușit eu să-l conving că gîndirea și înaltele valori ale științei sînt singurele lucruri pentru care merită să te ostenești în viață, dar în cele din urmă mi-a dat voie să-mi aleg ce-mi place.

— Valori înalte... într-adevăr... însă n-avem noi condițiile și cultura potrivite pentru a le ridica la rangul cuvenit, comentă Fu'ad cu multă îndoială în glas, în vreme ce degetele sale mîngîiau o piesă de domino.

— Nu pot renunța la o convingere numai pentru că cei din jurul meu nu o împărtășesc...

— Meriți toată admirația! zise Fu'ad, încercînd să-l liniștească. Dar n-ar fi oare mai potrivit să fii ceva mai realist cînd vine vorba de viitorul tău?

— Crezi că liderul nostru, dacă ar fi ținut seama de un astfel de sfat, s-ar mai fi dus la Sediul Protectoratului pentru a revendica independența țării sau nu? întrebă Kamal cu dispreț.

Fu'ad zîmbi, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună că, în ciuda temeiniciei, argumentul său nu poate fi luat drept principiu general de viaţă.

— Fă Dreptul şi asigură-ţi o meserie onorabilă, iar după aceea te poţi ocupa de cultura ta cum îţi place...

— Nu există un om cu două inimi în piept! răspunse Kamal iritat. Şi, pe urmă, dă-mi voie să nu fiu de acord cu tine, pentru că nu numai Dreptul te pregăteşte pentru o profesie onorabilă... Ce, în învăţămînt nu poţi face dovada măsurii tale? Nu e o meserie la fel de onorabilă?

— N-am vrut să spun aşa ceva..., se grăbi Fu'ad să-i răspundă, încercînd să risipească orice bănuială. Cine-ar putea pretinde că însuşirea ştiinţei şi răspîndirea ei n-ar fi o îndeletnicire onorabilă? Am repetat şi eu ce zice lumea, fără să-mi dau seama, căci oamenii – aşa cum ai spus şi tu – sînt orbiţi de putere şi de influenţă...

— Tot ce pot să-ţi spun cu mîna pe suflet este faptul că nimic nu poate fi mai măreţ decît o viaţă închinată gîndirii şi ştiinţei, insistă Kamal, dînd din umeri cu un gest ce sugera indiferenţă şi afectare.

Fu'ad se mulţumi să încuviinţeze din priviri, fără să rostească nici un cuvînt.

— Tu de ce-ai ales Dreptul, îl întrebă Kamal după o pauză.

— Pentru că nu m-am îndrăgostit de „gîndire" ca tine, răspunse Fu'ad după ce chibzui puţin. A trebuit să aleg o şcoală superioară numai după perspectivele pe care mi le oferă... Posibilităţile mele mi-au impus-o, mai degrabă.

Nu-i ăsta glasul raţiunii? Ba da! Chiar el este! Şi nu poate decît să-l revolte! Nu-i o nedreptate că el este obligat să-şi petreacă întreaga vacanţă fără să iasă din acest cartier şi fără să întîlnească un prieten, în afara acestui „raţional"? Există şi o altă viaţă, total diferită de cea a vechiului cartier – pe care i-a fost dat s-o cunoască – şi alţi prieteni care nu seamănă nici pe departe cu Fu'ad. După acea viaţă şi după acei prieteni tînjeşte el – după

El-Abbasiyya. După acei tineri şi după rafinamentul lor, după accentul lor parizian... după visul mirific, după adorata lui... Simte nevoia să fie acasă, în camera lui... să fie singur... să deschidă caietul pentru a reciti o însemnare sau o amintire, pentru a aşterne pe hîrtie încă un gînd. Oare nu e timpul să se ridice şi să propună plecarea?

— Ştii că m-am întîlnit cu cineva care m-a întrebat de tine?

— Cu cine? întrebă Kamal, smulgîndu-se cu greu din şuvoiul gîndurilor.

— Cu Qamar şi Narghis! răspunse Fu'ad, înveselindu-se.

Qamar şi Narghis! Fetele lui Abu Sari', proprietarul micului bufet... Bolta Qirmiz... Uliţele întunecoase după asfinţit... joaca amestecată cu naivitatea vinovată sau cu vinovăţia naivă... adolescenţa înflăcărată... de toate şi-aduce aminte! De ce se strîmbă cu aversiune? Asta-i o poveste mai veche... dinaintea iubirii lui ideale. Aşa se întîmplă: ori de cîte ori îşi aminteşte de ea, simte că inima i se revoltă, mîhnită şi ruşinată; nici nu s-ar putea altfel, după ce a sorbit din licoarea iubirii pure.

— Unde le-ai întîlnit?

În îmbulzeala de la *mawlid*[1]-ul lui *sidna* el-Husein. Am mers alături de ele fără nici o şovăială sau stînjeneală, ca şi cum am fi fost o singură familie, venită la moschee să facă înconjurul lăcaşului sfînt...

— Ce îndrăzneţ eşti!

— Cîteodată... Le-am salutat şi mi-au răspuns. Pe urmă am stat de vorbă pe îndelete. Şi, pe neaşteptate, Qamar m-a întrebat de tine, ce mai faci...

— Şi-apoi? întrebă Kamal, roşind puţin.

— Ne-am înţeles, în principiu, să-ţi spun şi să ne întîlnim toţi patru într-o zi..., încercă Fu'ad să-l ispitească.

— În nici un caz! i-o reteză Kamal scurt, clătinînd din cap speriat.

---

1. Ziua de naştere a martirului, devenită sărbătoare naţională.

— În nici un caz? repetă Fu'ad nedumerit. Credeam că n să fii bucuros să ne întîlnim cu ele sub boltă sau în curtea casei părăsite... Știi că s-au mai maturizat? În curînd vor arăta ca niște femei adevărate... Qamar se înfășurase cu o *mila'a*, dar își lăsase fața descoperită. „Dacă aveai și văl, nu îndrăzneam să vorbesc cu tine", i-am zis în glumă.

— Nu, nici în ruptul capului! Degeaba insiști! răspunse Kamal la fel de categoric.

— De ce?

— Pentru că nu mai suport murdăria! Apoi adăugă pe un ton iritat ce trăda mînie și durere: Nu pot să mă întîlnesc cu Allah în timpul rugăciunii și trupul să-mi fie murdar!

— Purifică-te și spală-te înainte de rugăciune![1]

— Apa nu curăță de păcate! răspunse Kamal cu convingere.

Ce luptă se dăduse mai demult în sufletul lui! Pleca la întîlnirea cu Qamar tulburat de dorință și frămîntare și se întorcea chinuit de remușcări, cu inima plîngînd. După rugăciune își cerea iertare îndelung, dar curînd după aceea se ducea din nou la ea înfrînt și iar se întorcea trist, cerînd îndurare. Au fost zile încărcate de dorință, amărăciune și durere. Apoi s-a ivit lumina! Și din clipa aceea, i-a fost îngăduit și să iubească, și să se roage în același timp. Cum s-ar putea altfel, de vreme ce iubirea izvorăște din credință și curge limpede?

— Nici eu nu m-am întîlnit cu Narghis de cînd i-au interzis să mai iasă în uliță la joacă, zise Fu'ad cu mîhnire.

---

1. Abluțiunea sau spălarea ritualică este obligatorie la musulmani înainte de fiecare dintre cele cinci rugăciuni zilnice, precum și înainte de rugăciunea din ziua de vineri la moscheea congregațională; spălarea este necesară pentru purificare și după relații intime.

— Şi cum s-a împăcat evlavia ta cu această prietenie? Tu n-ai avut deloc remuşcări? îl întrebă Kamal curios.

— Tu nu ştii că există şi rele necesare? îi răspunse celălalt, lăsînd capul în piept. Apoi se întoarse la subiectul iniţial al discuţiei, insistînd cu un fel de timiditate în glas: Şi chiar nu vrei să te mai întîlneşti cu ea?

— Niciodată!

— Şi numai din evlavie?

— Nu-i de-ajuns?

— De ce vrei să-ţi impui lucruri insuportabile? întrebă Fu'ad, zîmbind deschis.

— Aşa sînt eu şi numai aşa trebuie să fiu! stărui Kamal.

Se priviră îndelung. În ochii lui Kamal se citea neînduplecarea şi sfidarea, iar pe faţa lui Fu'ad domnea un surîs jucăuş, ca razele de soare nestatornice care dansează pe luciul apei cu sclipiri amăgitoare.

— Pofta trupească mi se pare un instinct demn de dispreţ şi-mi repugnă gîndul de a fi stăpînit de ea... Probabil că ne-a fost inspirat pentru ca prin el să ne educăm voinţa şi să ne putem înălţa cu adevărat la starea de oameni! Sau sînt om, sau sînt animal!

— Eu nu cred că este o întruchipare a răului pur, îngăimă Fu'ad după ce şovăi puţin. Într-un fel, este o chemare la întemeierea unei familii şi la perpetuarea speciei umane...

Inima lui Kamal începu să se zbuciume, fără ca Fu'ad să-şi dea seama. Vasăzică la asta se reduce căsătoria în cele din urmă? Nu-i era cu totul necunoscut acest adevăr, chiar dacă nu-şi dădea seama prea bine cum împacă lumea iubirea cu căsătoria. În dragostea lui nu se lovise pînă acum de o astfel de problemă; de fapt, nici nu putuse măcar visa la căsătorie. Dar asta nu o putea împiedica să existe ca o problemă ce se cere rezolvată. El nu putea concepe ca relaţia fericită dintre el şi adorata lui să fie mai mult decît o afinitate spirituală, în ceea ce o privea pe ea, şi o aspiraţie sublimă şi continuă pentru el. Ceva

ce seamănă mai degrabă cu adoraţia. Ba este însăşi adoraţia! Şi căsătoria n-are ce căuta aici!

— Cei care iubesc cu adevărat nu se căsătoresc...

— Ce-ai spus? întrebă Fu'ad consternat.

Kamal îşi dădu seama chiar înainte de întrebarea lui Fu'ad că s-a dat de gol şi simţi că-şi pierde glasul. Pentru o clipă rămase descumpănit. Se chinui să-şi reamintească ultimele cuvinte ale lui Fu'ad dinaintea acestei mărturisiri ciudate. Da, parcă spunea ceva despre căsătorie şi familie. Se agăţă de acest subiect, străduindu-se să nu cadă în cursă, şi căpătă din nou glas.

— Cei care iubesc lucruri situate mai presus de lumea asta nu se căsătoresc, îngăimă el. Cam asta am vrut să spun...

Fu'ad zîmbi pieziş, stăvilindu-şi cu greu rîsul. Numai că ochii lui adînci nu lăsau să se citească tot ce se ascundea în spatele frunţii.

— Astea-s lucruri mut prea serioase! zise el. Cred că e prematur să vorbim acum despre ele. Hai să le lăsăm pentru vremea lor!

— Să le lăsăm şi să aşteptăm..., încuviinţă Kamal, ridicînd din umeri cu indiferenţă.

Fu'ad era într-o vale, iar el în altă vale! O deosebire ca de la cer la pămînt între ei doi şi totuşi erau prieteni! Poate că tocmai acest contrast îl atrăgea spre Fu'ad şi-l îmbia să stea de vorbă cu el, în ciuda efortului nervos şi efectului obositor al conversaţiei.

Oare nu e timpul să se întoarcă acasă? Simte nevoia să stea de vorbă doar cu el însuşi. Carnetul de însemnări îl aşteaptă în sertarul de la birou. Cine se simte istovit de realitatea vieţii nu-şi poate găsi liniştea decît strîngîndu-se în sine.

— Cred că e timpul să mergem...

7

Trăsura se opri în faţa unuia din bacurile ancorate la malul Nilului, pe drumul spre Ambaba[1], şi din ea coborî domnul Ahmad Abd el-Gawad, urmat de domnul Ali Abd el-Rahim.

Întunericul nopţii învăluia totul în jur. Prin ferestrele bacurilor, rînduite de-a lungul celor două maluri de la podul Ez-Zamalek[2] în jos, licărea ici şi colo cîte un bec, iar în depărtare pîlpîiau cîteva luminiţe palide, indicînd foarte vag locul satului în zarea semănînd cu un nor luminat de soare pe cerul întunecat.

Domnul Ahmad venea pentru prima oară la bac, cu toate că Muhammad Iffat îl închiriase cu patru ani în urmă şi-l amenajase pentru petrecerile de noapte. După moartea lui Fahmi, nu-şi mai îngăduise astfel de escapade.

Ali Abd el-Rahim o luă înainte, conducîndu-l spre punte. Cînd ajunse aproape de scară, îi zise, prevenindu-l:

— Ai grijă că scara e cam îngustă, are trepte înalte şi îi lipseşte balustrada. Sprijină-te de umărul meu şi mergi încet...

Coborîră cu băgare de seamă, în vreme ce clipocitul apei care izbea malul şi partea din faţă a bacului le delecta

---

1. Cartier periferic al oraşului Cairo.
2. Numele unuia din podurile construite peste Nil în dreptul insulei Ez-Zamalek, considerată cartierul aristocrat al capitalei egiptene.

auzul. Mirosul buruienilor și al mîlului purtat cu generozitate de revărsarea Nilului la acel început de septembrie le umplea nările.

— O să fie o noapte de pomină și pentru tine, și pentru noi..., bombăni Ali Abd el-Rahim, în vreme ce bîjbîia după butonul soneriei de la intrare. Hai să-i dăm un nume pe măsura ei! Noaptea întoarcerii bătrînului! Cum ți se pare?

— Bine, dar eu nu sînt bătrîn! protestă domnul Ahmad, strîngîndu-l de umăr. Bătrîn cu adevărat a fost tată-tău!

— Acum vei avea ocazia să vezi chipuri pe care nu le-ai mai întîlnit de cinci ani, îi zise Ali Abd el-Rahim, rîzînd.

— Te cred, dar asta nu-nseamnă că o să-mi schimb purtarea sau că o să mă abat de la socotelile mele, îi răspunse stăpînul șovăind. Apoi, după o clipă de tăcere, adăugă: S-ar putea...

— Închipuie-ți un cîine care a promis să nu se apropie de carne, dacă i se va îngădui să intre în bucătărie...

— Cîine cu adevărat a fost tată-tău, nevrednicule ce ești...

Soneria zbîrnîi. Cam după vreo jumătate de minut, ușa se deschise și din spatele ei se ivi chipul unui nubian bătrîn. Ridică palma la frunte, salutîndu-i pe cei doi, și se dădu în lături pentru a le face loc. Aceștia intrară și cotiră spre ușa din stînga. Trecură de ea și ajunseră într-un mic coridor, luminat doar de un bec atîrnat de tavan. Pe pereți fuseseră agățate două oglinzi și sub fiecare din ele se afla cîte un fotoliu și o măsuță joasă. Din celălalt capăt al coridorului, prin ușa întredeschisă răzbăteau glasurile jovarășilor de petrecere. La auzul lor, pieptul lui Ahmad Abd el-Gawad tresări. Ali Abd el-Rahim împinse ușa și intră, urmat de prietenul său. Cum trecu pragul, cei prezenți se ridicară în picioare și se apropiară de el, salutîndu-l emoționați. Bucuria revederii se citea pe toate chipurile. Muhammad Iffat se apropie primul și-l îmbrățișă, zicînd:

— S-a zărit de lună plină...

— În sfîrşit, timpul mi-a adus şi o mîngîiere, încercă să-l măgulească Ibrahim el-Far, în vreme ce-l strîngea la piept.

Cînd bărbaţii se dădură la o parte, le văzu şi pe Galila şi Zabida. Nu i-a fost greu s-o recunoască nici pe Zenoba – cîntăreaţa la lăută – care se oprise cu doi paşi în spatele celorlalte. Tot trecutul se adunase în acest tablou. Şi chiar dacă părea oarecum încurcat, fruntea i se descreţi numaidecît. Galila rîse din tot sufletul, îşi deschise braţele larg şi-l strînse la piept, zicîndu-i cu melancolie în glas:

— Unde-ai fost atîta vreme, drăguţule?

Cînd îi dădu drumul, Zabida se şi apropie de el, codindu-se; dar chipul ei radia de bucuria întîlnirii. Întinse braţele şi ea i le strînse, încruntîndu-şi sprîncenele înnegrite.

— Au trecut treisprezece ani..., zise ea cu reproş şi ironie în glas. Parcă te-ar fi înghiţit pămîntul...

Ahmad nu se putu stăpîni şi izbucni în hohote de rîs. În cele din urmă, rămase faţă în faţă cu Zenoba, chiar dacă ea nu se mişcase nici o palmă. Zîmbea sfios, căci nimic din trecut nu-i îngăduia să ignore buna-cuviinţă. Dădu mîna cu ea şi o încurajă, curtenitor:

— Te salut, prinţesă a lăutăreselor!

Apoi se întoarse fiecare la locul său bine ştiut. Muhammad Iffat îl luă pe Ahmad de braţ şi-l conduse, invitîndu-l să ia loc alături de el.

— Ai picat întîmplător sau dorinţa ţi-a dat ghes? îl întrebă rîzînd.

— Mi-a dat şi dorinţa ghes, şi-am picat şi-ntîmplător..., bombăni domnul Ahmad, mai în glumă, mai în serios.

Primirea caldă şi glumele îl împiedicaseră să observe din prima clipă încăperea în care intrase. Cînd atmosfera se mai linişti, începu s-o studieze cu atenţie: era un salonaş cu pereţii şi tavanul verzui. Două ferestre dădeau spre Nil şi alte două spre stradă. Toate erau deschise, dar cu

ploanele trase. În tavan atîrna un singur bec. Abajurul conic din cristal îndrepta lumina spre măsuţa joasă din mijloc, pe care fuseseră rînduite paharele şi sticlele de whisky. Culoarea covorului se asorta cu zugrăveala. Pe laturile salonaşului se aflau două canapele, acoperite cu pleduri colorate. Fiecare dintre ele avea cîte o pernă la mijloc. În colţuri şi pe jos erau răspîndite alte perne şi salteluţe. Galila, Zabida şi Zenoba aleseseră canapeaua dinspre Nil, iar cei trei bărbaţi stăteau pe cealaltă, faţă în faţă cu femeile. Pe salteluţe erau risipite în dezordine instrumentele: lăuta, *duff*[1]-ul, darabuka şi chimvalul. Domnul Ahmad îşi plimbă privirea peste toate, pe îndelete, apoi oftă satisfăcut şi exclamă încîntat:

— Vai! Vai! Totul îmi pare atît de frumos! Dar de ce nu deschideţi ferestrele dinspre Nil?

— Le deschidem după ce vor trece corăbiile cu pînze..., îi răspunse Muhammad Iffat. Dacă sînteţi tentaţi, răbdaţi!

— Iar dacă aţi răbdat, făceţi-vă de cap! îi veni Ahmad în întîmpinare, zîmbind.

— Hai să-ţi vedem din nou dibăcia de odinioară! încercă Galila să-i zgîndăre vanitatea.

Voise doar să facă o glumă; de fapt, el nu cutezase să vină la bac decît după o îndelungă şovăială şi nici acum nu se eliberase de tulburarea ce-i năpădise sufletul. Dar se mai întîmpla ceva ciudat, o schimbare pe care simţea că trebuie s-o descopere singur! Hai, să se concentreze şi să privească atent! Ce observă? Uită-te bine la Galila şi la Zabida. Amîndouă sînt ca nişte litiere – aşa cum îţi plăcea să le zici odinioară. Amîndouă s-au îngrăşat. Dar mai este încă ceva. Ceva mai uşor de simţit decît de văzut. Trebuie să fie una din feţele bătrîneţii! Probabil că prietenii – stînd tot timpul împreună – n-au putut observa schimbarea asta. Nu s-o fi petrecut şi cu tine acelaşi lucru? Inima i se strînse şi înflăcărarea i se stinse. Nu

1. Un fel de tamburină sau dairea.

există oglindă mai limpede pentru un om decît prietenul revenit după o absență îndelungată. Cît ar da să știe cum ar putea fi stăvilită această schimbare! N-au nici un fir de păr alb pe cap! Dar ce-are a face încărunțirea cu femeile frumoase? N-au nici un rid! Să te fi înșelat tu? Imposibil! Privește în ochii lor! Nu zărești în ei sufletul stins? Ba da! Chiar dacă este încă învăluit de o lumină care licărește... Uneori încearcă să se ascundă în spatele zîmbetului și a glumelor, dar imediat după aceea iese la iveală așa cum este în realitate și descifrezi în el că tinerețea e pe ducă. Așta-i adevărul gol-goluț! Zabida să aibă în jur de cincizeci de ani... Iar Galila are chiar ceva mai mult... Este cam de-o vîrstă cu tine, cu toate că nu vrea să recunoască... Dar și cu inima lui s-a întîmplat ceva: o schimbare ciudată prevestitoare de rău. Alergase cu sufletul la gură, în căutarea unei imagini pe care n-a mai aflat-o așa cum o știuse. A simțit dintr-odată că i se taie aripile... Fie! Dar nu se cuvine în nici un caz să te predai! Bea! Veselește-te! Trebuie să fii stăpîn pe tine și nimeni n-o să te forțeze să faci ceea ce nu dorești!

— Nu credeam c-o să te mai văd pe lumea asta, rupse Galila tăcerea după un timp.

— Și cum ți se pare că arăt? întrebă el curios.

— Ca de obicei! se amestecă Zabida în vorbă. Același cămiloi! Numai că-ți licăresc cîteva fire albe de sub *tarbuș*... Încolo, nimic!

— De ce nu mă lași să-i răspund eu? protestă Galila. Pe mine m-a întrebat... Apoi continuă, adresîndu-se domnului Ahmad: Nu te-ai schimbat deloc... Și nu-i de mirare, căci noi încă sîntem niște tinerei...

Stăpînul pricepu la ce face aluzie și-i răspunse cu un compliment:

— Voi două, în schimb, v-ați făcut și mai frumoase.... sînteți și mai fermecătoare! Nici nu mă așteptam să vă găsesc așa!

— Dar cum ai putut să lipsești atîta vreme din mijlocul nostru? îl întrebă Zabida, cercetîndu-l cu interes. Ai fi

putut, dacă voiai, să te întîlneşti cu noi şi altfel... Ce, nu mai există şi întîlniri nevinovate? Nu ne putem întîlni decît cu aşternutul sub noi?

— Nici el şi nici noi nu ne-am închipuit vreodată că între noi şi voi ar putea exista şi întîlniri nevinovate..., interveni domnul Ibrahim el-Far, ridicînd un braţ pentru a-şi da caftanul la o parte.

— Doamne fereşte! exclamă Zabida, oftînd. Cum sînteţi voi, bărbaţii! Femeia nu este pentru voi decît un simplu animal de călărie...

— Trebuie să-l lauzi pe Atotputernicul pentru asta, doamna mea! zise Galila printre hohote. Crezi că te-ai fi împlinit aşa, dacă n-ai fi fost animal de călărie?

— Dă-mi voie, te rog, să-mi continui ancheta cu împricinatul..., o întrerupse Zabida, dojenitor.

— Am fost condamnat la cinci ani nevinovaţi şi fără muncă..., îi răspunse domnul Ahmad zîmbind.

— I-auzi, sărmanul! Şi te-ai oprit de la toate plăcerile! De la toate, bietul de tine! continuă Zabida să-l atace cu ironie. Nu ţi-au mai rămas decît mîncarea, băutura, voselia, gluma şi veghea, noapte de noapte, pînă la ivirea zorilor!

— Sînt lucruri trebuincioase pentru o inimă tristă..., încercă el să se scuze. Pe cînd celelalte...

— Abia acum mi-am dat seama că noi sîntem socotite păcatul cel mai mare..., zise Zabida, ameninţîndu-l cu degetul ei plinuţ ca şi cînd ar fi vrut să zică: „Vezi cum eşti?".

— Am venit de la capătul pămîntului ca să ne înnădim la vorbă şi să lăsăm paharele să aştepte? strigă Muhammad Ilhat pe neaşteptate, de parcă şi-ar fi adus aminte de un lucru foarte important şi n-ar fi vrut să-l uite. N-are cine să se ocupe de ele? Umple paharele, Ali! Struneşte lăuta, Zanoba! Scoate-ţi hainele, domnule inculpat. Ce, te crezi la şcoală? Scoate-ţi *gubba* şi *tarbuş*-ul! Să nu-ţi închipui că ai scăpat de anchetă, dar mai întîi hai să îmbătăm

tribunalul şi parchetul şi pe urmă ne întoarcem la ea... Galila a insistat să amînăm băutura pînă ce vine „sultanul alinărilor" sau cam aşa ceva... Să ştii că femeia asta ţine la tine aşa cum ţine satana la un păcătos inveterat. Allah să vă binecuvînteze şi pe tine, şi pe ea!

Domnul Ahmad se apucă să-şi scoată *gubba*, iar Ali Abd el-Rahim se ridică şi începu să toarne în pahare, ca de obicei. Lăuta scoase cîteva sunete slabe. Zabida începu să fredoneze, iar Galila îşi aranjă şuviţele de păr şi dantelele rochiei cu vîrful degetelor. Ochii urmăreau nerăbdători mişcările lui Ali Abd el-Rahim, care umplea paharele. Domnul Ahmad se aşeză cu picioarele adunate sub el, plimbîndu-şi privirea prin încăpere şi peste cei prezenţi, pînă ce ochii săi îi întîlniră pe ai Zenobei şi zăboviră acolo puţin, surîzînd ca şi cînd ar fi vrut să o salute. Ali Abd el-Rahim îi invită la primul pahar.

— În sănătatea şi pentru prietenia noastră! închină Muhammad Iffat.

— Pentru revenirea lui *si* Ahmad printre noi! urmă Galïla.

— Pentru întoarcerea la calea cea dreaptă după rătăcire! adăugă Zabida.

— Pentru cei dragi, de care doliul m-a ţinut departe! răspunse domnul Ahmad.

Ridicară paharele şi sorbiră din ele toţi deodată. Pe deasupra paharului, domnul Ahmad zări chipul Zenobei, care-l privea intens, şi prospeţimea ei îl tulbură.

— Mai umple-le o dată! se adresă Muhammad Iffat lui Ali Abd el-Rahim.

— Şi încă o dată, ca să punem temelii trainice..., propuse şi Ibrahim el-Far.

— Slujitorul norodului este domnul lui, zise Ali el-Rahim, suflecîndu-şi mînecile.

Domnul Ahmad se trezi urmărind degetele Zenobei, care se jucau cu coardele lăutei. O măsură din ochi, întrebîndu-se cîţi ani o fi avînd, şi aprecie că trebuie să aibă

între douăzeci și cinci și treizeci. Apoi se întrebă ce-ar fi putut s-o aducă aici. Lăuta... sau o învață mătușă-sa Zabida cum să-și cîștige traiul? La un moment dat, domnul Ibrahim el-Far le spuse că amețește cînd privește apa Nilului.

— Fiu de amețită! se zborși Galila.

— Oare dacă e aruncată în apă o femeie rotundă – așa cum sînt Galila și Zabida – se duce la fund sau plutește? întrebă Ali Abd el-Rahim.

Domnul Ahmad răspunse ceva nu tocmai cuviincios, întrebîndu-se în gînd ce-o să se-ntîmple dacă Zenoba o să-l ispitească. Își zise că ar fi o rușine să se întîmple așa ceva, deși după cinci pahare omul se întrece cu gluma, iar după o sticlă întreagă o asemenea ispită i se pare chiar o datorie. Muhammad Iffat propuse să se bea un pahar în sănătatea lui Saad Zaghlul și a lui Mustafa en-Nahhas, care la sfîrșitul lunii urmează să plece de la Paris la Londra pentru negocieri. Imediat după aceea propuse și Ibrahim el-Far să se mai bea un pahar în sănătatea lui Macdonald, prietenul egiptenilor. Ali Abd el-Rahim întrebă ce-o fi vrut să spună Macdonald cînd a afirmat că el este în stare să rezolve problema egipteană înainte de a goli ceașca de cafea din fața lui. Ahmad Abd el-Gawad îi răspunse că asta nu poate să însemne decît că un englez golește ceașca de cafea într-o jumătate de secol. Apoi își aduse aminte cum ajunsese să urască revoluția, din pricina pierderii lui Fahmi, cum revenise treptat la vechile sentimente, pe măsură ce lumea îl copleșea cu laude pentru calitatea sa de părinte al unui tînăr martir, cum tragedia lui Fahmi s-a preschimbat cu trecerea timpului într-un motiv de fală, fără ca el să-și dea seama.

— Sănătate, cămiloiul meu! zise Galila, ridicînd paharul spre domnul Ahmad. M-am întrebat de mai multe ori: chiar să fi uitat domnul Ahmad de noi? Dar de fiecare dată m-am rugat lui Allah – care mi-e martor! – să te-ajute să înduri și să te aline... Nu te mira, căci eu ți-s soră și tu mi-ești frate!

— Păi dacă-i eşti soră şi el ţi-e frate, aşa cum pretinzi, cum de-aţi putut face ce-aţi făcut la vremea voastră? o întrebă Muhammad Iffat maliţios.

Galila izbucni în hohote de rîs, ducîndu-se cu gîndul la lucruri care se întîmplaseră cu mai bine de şase ani în urmă.

— Întreabă-le pe mătuşile tale mai bine! îl repezi ea cînd se opri din rîs.

— Eu mi-am închipuit altceva, cînd am văzut că nu mai dă nici un semn de viaţă..., interveni Zabida, privind cu şiretenie la Ahmad Abd el-Gawad.

Cîţiva dintre cei prezenţi o întrebară într-un glas ce şi-a închipuit, în vreme ce domnul Ahmad bombănea, implorînd:

— Izbăveşte-mă, Doamne!

— Mi-am închipuit că l-a cuprins şi pe el nevolnicia care-i loveşte pe bărbaţii de vîrsta lui, iar doliul a fost doar un pretext ca să dispară...

— El este cel din urmă pe care o să-l ajungă bătrîneţea..., se amestecă Galila, însoţindu-şi vorbele cu mişcări unduioase, aşa cum fac cîntăreţele de obicei.

— Care-i adevărul? insistă domnul Muhammad Iffat.

— Prima părere exprimă teama, iar a doua dorinţa, răspunse domnul Ahmad cu tîlc.

— Să ştiţi că dorinţele mele nu pot fi înşelate niciodată! insistă Galila triumfătoare.

Îi stătea pe limbă să le spună că numai după probă omul poate fi onorat sau umilit, dar i-a fost frică să nu fie invitat la probă sau să se înţeleagă că ar fi dispus la aşa ceva. De fapt, pe măsură ce privea mai atent la ele, îşi dădea seama că e din ce în ce mai puţin dornic; ba chiar încerca un sentiment vag de aversiune şi plictiseală pe care nu-l mai cunoscuse pînă atunci. Într-adevăr s-au schimbat mult. Ce-a fost s-a dus, iar ziua de azi nu mai e ca cea de ieri... Nici Zabida şi nici Galila nu mai sînt ce-au fost... Nu mai are nici un chef de aventură... Mai bine se mulţumeşte cu calitatea de frate, la care făcuse Galila aluzie.

— Cum să-l ajungă bătrîneţea pe cel ce e înconjurat de voi? întrebă domnul Ahmad cu multă delicateţe.

— Care dintre voi e cel mai mare? întrebă Zabida, plimbîndu-şi privirea peste cei patru bărbaţi.

— Eu m-am născut după revoluţia lui 'Arabi[1]..., încercă domnul Ahmad să scape. Asta-i una la mînă...

— Asta să i-o spui lui mutu'! protestă Muhammad Ilfat. Eu am auzit c-ai fost soldat în oastea lui 'Arabi...

— Mai degrabă cred că eram oştean în pîntecele mamei pe vremea aceea..., zise domnul Ahmad.

— Şi ce făcea răposata mamă-ta cînd tu intrai şi ieşeai din luptă? îl întrebă Ali Abd el-Rahim.

— Nu recurgeţi la glume ca să scăpaţi de întrebare! insistă Zabida să i se răspundă, după ce dădu paharul peste cap. Eu v-am întrebat ce vîrstă aveţi!

— Păi toţi trebuie să avem între cincizeci şi cincizeci şi cinci... Şi-acum, spuneţi-ne şi voi cît aveţi! le răspunse Ibrahim el-Far provocator.

— Păi eu m-am născut..., începu Zabida, clătinînd din cap cu indiferenţă şi mijindu-şi ochii rimelaţi cu *kuhl*, ca şi cînd s-ar fi chinuit să-şi aducă aminte.

— După revoluţia lui Saad-paşa[2], îi sări domnul Ahmad în ajutor.

Rîseră îndelung, căci băutura începuse să se joace cu minţile lor. Se pare că Galilei nu-i făcea deloc plăcere un asemenea subiect, căci se repezi la ei, mustrîndu-i:

— E mai mare ruşinea! Ce-i purtarea asta? Ce ne pasă nouă de vîrstă! Numai stăpînul din ceruri ştie secretele ei... Pe cînd noi.... Femeia este tînără cîtă vreme găseşte un bărbat care rîvneşte la ea, iar bărbatul este tînăr cîtă vreme găseşte o femeie care tînjeşte după el...

---

1. Aluzie la revoltele social-politice, conduse de Ahmad 'Arabi-paşa, care au avut loc în anii 1881-1882.
2. Aluzie la mişcările de masă care au avut loc în Egipt în cursul anului 1919 în sprijinul revendicărilor politice prezentate de Saad Zaghlul englezilor.

— Felicitaţi-mă! strigă Ali Abd el-Rahim pe neaşteptate.

Îl întrebară în cor pentru ce trebuie felicitat.

— M-am îmbătat! răspunse el sec.

Trebuie să-l urmeze şi ceilalţi înainte de-a mă rătăci şi eu în lumea beţiei, îşi zise Ahmad Abd el-Gawad în sinea lui. Galila îi îndemnă să-l lase în plata Domnului, drept pedeapsă pentru că se grăbise să abdice primul.

— Căutaţi-vă alt paharnic! le zise apoi Ali Abd el-Rahim, retrăgîndu-se într-un colţ cu paharul plin ochi.

Zabida se ridică, scotocind insistent în poşetă. Ibrahim el-Far folosi prilejul şi-i ocupă locul. Apoi îşi sprijini capul de umărul Galilei şi oftă leneş. Muhammad Iffat se duse la cele două ferestre dinspre Nil şi deschise obloanele. Suprafaţa apei semăna cu nişte umbre în mişcare, întrerupte din loc în loc de firele de lumină desenate de razele becurilor de pe bac. Zenoba începu să mîngîie strunele lăutei în ritmul unei melodii de dans. Domnul Ahmad o urmări un timp, apoi se ridică şi-şi umplu din nou paharul. Zabida se întoarse şi se aşeză între Muhammad Iffat şi Ahmad Abd el-Gawad, atingînd în trecere spatele celui din urmă. Galila începu să îngîne:

— În ziua-n care m-a lovit năpasta...

— Felicitaţi-mă! strigă şi Ibrahim el-Far.

Muhammad Iffat şi Zabida porniră să ţină isonul Galilei:

— Ei mi-au adus în cupă groaza asta...

Apoi li se alătură şi Zenoba. Domnul Ahmad privi din nou la ea şi se trezi fredonînd alături de ceilalţi. Chiar şi Ali Abd el-Rahim sări din colţul lui să le ţină isonul.

— Şase cîntăreţi şi un singur ascultător – şi acela sînt eu! strigă la un moment dat Ibrahim el-Far, care continua să se sprijine de umărul Galilei.

Cred că o să accepte, căci este în culmea fericirii! îşi zise domnul Ahmad în sinea lui, fără să-şi întrerupă cîntecul. Noaptea asta e trecătoare sau aşa voi simţi mereu? se întrebă apoi, cuprins de îndoieli.

Ibrahim el-Far se ridică pe neaşteptate şi se porni să danseze. Începură să bată cu toţii din palme, cîntînd în cor:

— Ia-mă-n sîn la tine, între cordon şi cingătoare...

Oare va consimţi Zabida să mă primească la ea în casă? se întrebă domnul Ahmad.

Cîntecul şi dansul luară sfîrşit şi porniră să se întreacă spunînd glume. După fiecare anecdotă care i se părea mai hazlie, Ahmad Abd el-Gawad trăgea cu coada ochiului la Zenoba, pentru a vedea reacţia fetei. Zarva se înteţi şi timpul trecu în zbor, pînă cînd într-un tîrziu se treziră cu Ali Abd el-Rahim pregătindu-se de plecare. Se îndreptă grăbit spre haine, declarînd ferm:

— E vremea să plec...

— Ţi-am spus s-o aduci aici ca să nu ne mai întrerupi petrecerea şi să ne strici tot cheful..., mormăi Muhammad Ifat furios.

— Şi cine-i, mă rog, protejata? întrebă Zabida, arcuindu-şi sprîncenele.

— O prietenă nouă..., răspunse Ibrahim el-Far în locul celui întrebat. Ţiitoare şi stăpînă a unei case în Wagh el-Baraka...

— Cine-i? întrebă şi domnul Ahmad cu vădită curiozitate.

— Cine alta decît vechea ta prietenă, Saniyya el-Qilali? îi răspunse Ali Abd el-Rahim rîzînd, în vreme ce-şi încheia *kubba*.

În ochii albaştri, larg deschişi ai domnului Ahmad se putea citi un vis îndepărtat.

— Transmite-i salutări din partea mea! zise el în cele din urmă, rîzînd contrariat.

— Ştii, chiar a întrebat de tine şi mi-a propus să te invit să petrecem împreună o seară la ea, după programul de lucru, îi răspunse Ali Abd el-Rahim, răsucindu-şi mustaţa şi pregătindu-se de plecare. I-am explicat că băiatul tău cel mare a ajuns la vîrsta cînd trebuie să mai dea cîte o raită prin Wagh el-Baraka şi prin alte locuri deocheate şi că nu e lucru de şagă, căci tu nu rişti să te întîlneşti cu el acolo şi să păţeşti vreo ruşine.

Apoi rîse cu gura pînă la urechi, salută şi părăsi salonaşul, urmat de Muhammad Iffat şi de Ahmad Abd el-Gawad, care-l conduseră pînă la uşa de la intrare. Continuară să pălăvrăgească şi să facă haz, pînă cînd domnul Ali urcă scara îngustă şi dispăru în întuneric. În clipa aceea, Muhammad Iffat îl pişcă uşor de braţ pe Ahmad Abd el-Gawad şi-l întrebă în şoaptă:

— Zabida sau Galila?

— Nici una, nici alta! răspunse domnul Ahmad fără să ezite.

— De ce? Allah să te ferească de rău!

— Pas cu pas! Ajunge că mi-am călcat o dată pe inimă... O să petrec restul nopţii bînd şi ascultînd lăuta...

Muhammad îl rugă insistent să încerce încă un pas, dar domnul Ahmad se scuză şi ceru să fie lăsat în pace. Reveniră în salonaşul întors pe dos şi-şi reluară locurile. Ibrahim el-Far trecu pe post de paharnic. Semnele ameţelii ieşeau la iveală în scăpărarea ochilor, dîndu-i de gol prin împleticeala limbii şi mişcările dezordonate ale braţelor. Ţinură isonul Zabidei, fredonînd în cor:

— De ce rîde marea...

La un moment dat, Ahmad Abd el-Gawad se dezlănţui, acoperind glasul Zabidei. Apoi Galila le povesti frînturi din aventurile ei.

Mi-am dat seama de cum te-am văzut că noaptea asta nu va trece fără o aventură! Cît de bine arată Zenoba! Cred şi eu; doar e mai tînără cu un sfert de veac decît celelalte!

Ibrahim el-Far începuse să suspine după epoca de aur a aramei, din anii războiului, şi le zise morocănos, fără nici o legătură cu subiectul general:

— Eraţi în stare să-mi pupaţi mîinile, dacă vă dădeam un *ratl*[1] de aramă...

---

1. Unitate de măsură a greutăţii datînd din perioada preislamică, a cărei valoare a variat de la o epocă la alta şi de la o regiune la alta; în Egiptul modern, un *ratl* este egal cu 0,499 kg.

— Ce să-i faci? Dacă ai nevoie de cîine, îi zici şi „stăpîne", îi răspunse domnul Ahmad.

Zabida se plînse că e foarte ameţită şi începu să se plimbe încoace şi încolo, iar bărbaţii se apucară să bată din palme în ritmul mersului ei legănat şi să strige în cor:

— Taa-taa... Treci pragul! Taa-taa... Treci pragul!

— Ne-ajunge..., bîigui Galila în cele din urmă şi se ridică.

Ieşi în micul coridor din faţa celor două cămăruţe şi deschise uşa dinspre Nil. Auziră imediat scîrţîitul patului sub greutatea trupului masiv. Se părea că Zabidei îi plăcu ideea, căci o urmă imediat, dispărînd în cămăruţa cealaltă, de unde răzbătu un scîrţîit şi mai violent decît primul.

— Aţi auzit? S-a dezlegat pînă şi limba patului, zise Ibrahim el-Far.

— Vino, vino, dragul meu..., îngînă Galila slab şi răguşit, încercînd s-o imite pe Munira.

— Iată-mă-s sosit..., îi răspunse Muhammad Iffat, tot fredonînd.

Ibrahim el-Far se uită spre Ahmad Abd el-Gawad, întrebător.

— Dacă n-ai jenă, faci cum te taie capul, îi zise Ahmad.

— Pe bac nu există jenă! răspunse Muhammad, ridicîndu-se.

Rămase, în sfîrşit, numai cu ea. Aşteptase cu înfrigurare momentul ăsta. Micuţa împinse lăuta la o parte şi-şi strînse picioarele sub ea, învelindu-le cu poala rochiei. Cîteva clipe domni tăcerea. Se uitară îndelung unul în ochii celuilalt. Apoi ea rămase cu privirea aţintită în gol. Tăcerea deveni electrizantă şi insuportabilă. Se ridică brusc.

— Încotro? o întrebă el.

— La baie..., răspunse ea abia auzit, strecurîndu-se pe uşă.

Se ridică şi el şi se aşeză în locul ei. Luă lăuta şi începu să-i mîngîie strunele, întrebîndu-se în sinea lui: O mai fi existînd şi o a treia cameră? De ce-ţi bate inima ca atunci cînd te-a escortat soldatul englez prin bezna străzii? Povestea aceea de demult cu *umm* Maryam... Ţi-aduci

aminte? Dar e mai bine, dacă nu ţi-o mai aminteşti, căci nu este deloc plăcută...

Zenoba se întoarse de la baie. Ce tînără şi proaspătă e... Acum sau niciodată!

— Ce faci, cînţi la lăută?

— Nu vrei să mă înveţi? o întrebă domnul Ahmad la rîndul lui, zîmbind.

— Ţi-ajunge *duff*-ul! Ştii cît de meşter eşti la el!

— S-au dus zilele-acelea! zise Ahmad oftînd. Au fost tare frumoase! Tu erai o copilă... Dar de ce nu şezi?

Este aşa de aproape! Mai că te-atinge! Începutul e minunat!

— Hai, ia lăuta şi cîntă...

— Ajunge atîta cîntec şi rîs! În noaptea asta am înţeles mai bine de ce se plîngeau că le lipseşti...

— Dar n-ajunge cît ai băut, zise el rîzînd cu şiretenie, trădîndu-şi bucuria nestăvilită.

— Aşa e! îi răspunse ea, zîmbind.

Domnul Ahmad se repezi la masă şi se întoarse cu o sticlă pe jumătate goală şi cu două pahare.

— Hai să bem împreună! o îmbie el aşezîndu-se din nou.

Nesăţioasă şi frumoasă foc! Ochii ei scînteiază viclenie şi farmec! Încearcă marea cu degetul... Întreab-o despre o a treia cameră! Şi întreabă-te pe tine dacă o doreşti pentru o noapte sau vrei să-ţi fie prietenă de-o viaţă... Mai bine nu-ntreba despre urmări... Ahmad Abd el-Gawad cel solemn şi grav îşi deschide braţele pentru Zenoba... cîntăreaţa la lăută... fata care îi întindea platoul cu fructe... Dar să coboare peste tine fericirea, ca răsplată pentru tinereţea ta! Bătrîneţea nu mi-a plăcut niciodată!

Se trezi cu paharul ei foarte aproape. Întinse palma şi-o mîngîie cu gingăşie, dar ea îşi retrase mîna în poală fără să se uite la el şi fără să scoată o vorbă. Se întrebă dacă se cuvine să cocheteze la o oră atît de tîrzie din noapte, mai ales cînd cel care o cheamă este un bărbat ca el, iar cea invitată este o tînără ca ea... Continuă însă s-o mîngîie cu blîndeţe şi gingăşie.

— Nu există şi o a treia cameră pe bac? o întrebă în cele din urmă.

— Ba da! În partea cealaltă..., îi răspunse ea, ignorînd tîlcul vorbelor lui şi făcu semn cu indiferenţă spre uşa de la coridor.

— Avem amîndoi loc în ea? continuă el, răsucindu-şi mustaţa.

— Cred că ţi-ajunge, dacă vrei să dormi, îi răspunse ea destul de rece, dar fără să depăşească limitele bunei-cuviinţe.

— Şi tu? o întrebă el, făcînd ochii mari.

— Mă simt bine aici, răspunse fata, părînd în continuare indiferentă.

Încercă să se apropie, dar ea se ridică imediat, puse paharul pe masă şi se aşeză pe canapeaua cealaltă. Chipul îi era sever, cu fruntea încreţită şi îndărătnică. Domnul Ahmad rămase cîteva clipe nedumerit. Apoi simţi cum i se stinge înflăcărarea, lăsînd locul numai cenuşii orgoliului rănit.

— Şi de ce te-ai supărat? insistă holbîndu-se la ea cu un zîmbet forţat, ce trăda şi el nedumerirea.

Ea îşi încrucişă mîinile la piept, fără să rostească nici un cuvînt.

— Te-am întrebat de ce te-ai supărat? repetă el.

— E mai bine să nu-ntrebi despre lucruri pe care le cunoşti foarte bine! i-o reteză ea.

Domnul Ahmad izbucni în hohote de rîs, pentru că nu dorea de fapt nici o explicaţie. Se ridică şi umplu din nou cele două pahare.

— Domoleşte-te şi hai să facem pace! încercă el s-o îmbuneze.

Ea luă paharul din politeţe, dar îl puse imediat pe masă, bombănind:

— Îţi mulţumesc.

Domnul Ahmad se întoarse la locul lui şi se aşeză. Apoi duse paharul la gură, îl goli dintr-odată şi izbucni din nou în hohote.

Te-ai fi putut aștepta la o surpriză ca asta? Dacă aș putea să mă întorc un sfert de ceas înapoi! Zenoba... Zenoba... Nimic în afară de Zenoba... Îți vine să crezi așa ceva? Dar nu trebuie să te dai bătut... Cine știe? Poate că așa e moda cochetăriei acum, în 1924... Eu o știam bine pe cea de la 1900... S-a produs vreo schimbare cu mine? Nimic... Dar Zenoba... Nu ăsta e numele ei? Fiecare bărbat trebuie să dea odată și-odată peste o femeie care-l refuză... În vreme ce Zabida, Galila și *umm* Maryam au alergat după tine, gîza-boului îndrăznește să te respingă... Trebuie să ai răbdare și să te stăpînești... Nu-i nici o nenorocire! Dar ce-mi văd ochii? Privește la piciorul ăsta superb cu brățară! Chiar crezi că vrea să fugă de tine?

— De ce nu vrei să bei, frumoaso?

— O să beau cînd o să am chef, îi răspunse ea sec.

— Și cînd o să ai chef? o întrebă el cu subînțeles, uitîndu-se în ochii ei ca și cum ar fi vrut s-o oblige să mărturisească.

Zenoba se încruntă, prevenindu-l că a înțeles aluzia, dar nu răspunse la provocare.

— Toată truda și afecțiunea mea sînt în deșert? insistă domnul Ahmad simțind că se prăbușește.

— N-ai renunțat încă? îi răspunse ea tot cu o întrebare, dar pe un ton rugător și hotărît în același timp.

Apoi lăsă capul în jos, încercînd să-și ascundă chipul de privirile lui insistente.

Domnul Ahmad simți pe neașteptate că-și pierde cumpătul și o întrebă nedumerit:

— Atunci pentru ce vii aici?

— Pentru asta! zise ea fără ezitare, arătînd lăuta care zăcea pe canapea, nu departe de ei. Pentru asta vin...

— Numai pentru lăută? Dar nu-i nici o contradicție între muzică și ceea ce doresc eu de la tine!

— Cu forța vrei să dobîndești? întrebă ea jignită.

— Nu! Nici vorbă! Dar nu văd de ce te încăpățînezi și stărui să mă refuzi, zise el torturat de mînia eșecului.

— Poate că am suficiente motive, răspunse ea cu răceală.

Domnul Ahmad rîse sec. Apoi îi zise cu ironie, simţind că-şi pierde răbdarea.

— Nu cumva ţi-e frică să nu-ţi pierzi fecioria?

— Să ştii că nu-l accept decît pe acela pe care-l iubesc, îi răspunse ea plină de mînie, săgetîndu-l îndelung cu privirea.

Domnul Ahmad se simţi gata să izbucnească din nou în bohote, dar i se păru de prisos şi se opri la timp. Întinse mîna spre sticlă şi-şi turnă în pahar pînă la jumătate, dar îl lăsă pe masă şi continuă să privească năuc la femeia din faţa lui, neştiind cum să iasă din încurcătura în care se vîrîse de bună-voie. Năpîrca! Pui de năpîrcă! Nu-l acceptă decît pe cel pe care-l iubeşte... Ce poate să-nsemne oare, decît că alege în fiecare noapte alt bărbat? Nicicînd nu se va mai şterge ruşinea acestei nopţi de pe chipul tău, domnule Ahmad! Ceilalţi se desfată acolo înăuntru, iar tu stai aici, la cheremul unei lăutărese capricioase. Huleşte-o! Loveşte-o cu piciorul! Cel mai bine ar fi să-i întorci spatele şi să părăseşti imediat locul. Din cauza ochilor noştri blestemaţi ajungem să ne umilim şi să ne plecăm grumazul. Ei ne bagă în cele mai complicate încurcături. Dar pentru că veni vorba, vezi ce grumaz splendid are?! Într-adevăr, nimeni nu-i poate contesta frumuseţea. Ţi-ai pierdut capul şi n-o să ai parte decît de necazuri din pricina ei!

— Nu m-am aşteptat să fii atît de neînduplecată..., îşi încruntă el sprîncenele şi se înnegură. Apoi se ridică, clătină din umeri cu indiferenţă şi adăugă: Mi-am închipuit că eşti la fel de gentilă ca mătuşă-ta, dar m-am înşelat... N-am să mi-o iert niciodată!

Zenoba înghiţi în sec, cu un gest de protest, dar el se îndreptă spre cuier şi se îmbrăcă în grabă, fără să-i pese cum arată. Era hotărît şi mînios peste măsură. Disperarea nu ajunsese însă la limită, căci o parte ascunsă din sufletul lui refuza să creadă cele întîmplate. Îşi luă bastonul, dar

mai pregetă, aşteptînd să se întîmple dintr-o clipă în alta minunea care să-i risipească bănuiala şi să confirme speranţele întreţinute de orgoliul său rănit – s-o vadă izbucnind în rîs, alergînd în drumul lui cu braţele deschise pentru a-l împiedica să plece. Dar nu se întîmplă nimic din toate astea. Rămase nemişcată privind în gol, ca şi cum nu l-ar fi văzut.

Domnul Ahmad străbătu grăbit culoarul şi, cînd ajunse în stradă, oftă cu ciudă şi-şi iuţi pasul prin beznă. Merse pe jos pînă la podul Ez-Zamalek, lăsînd aerul răcoros de toamnă să se joace în voie cu poalele straielor sale. Acolo opri un taxi, care porni mîncînd pămîntul. Tot timpul drumului rămase descumpănit, din pricina gîndurilor învălmăşite. Nu-şi dădu seama unde se află decît în momentul cînd ajunse în Piaţa Operei şi maşina vră spre cartierul El-Ataba el-Khadra. În clipa aceea se întoarse spre stînga şi în lumina becurilor zări parcul El-Azbakiyya. Continuă să-l urmărească cu privirea pînă ce maşina coti şi apucă pe o nouă stradă. Simţi pe neaşteptate o înţepătură în inimă şi închise ochii. Un glas dinăuntru, semănînd cu un geamăt, ceru în şoaptă îndurare pentru fiul cel drag, răpus de gloanţe în faţa parcului care tocmai zburase prin faţa ochilor săi. Îi trecu prin minte să repete cu glas tare implorarea, dar nu avea cutezanţa să rostească numele lui Allah.

Cînd deschise pleoapele, două lacrimi mari îi brăzdară obrajii.

8

Nu-şi dădea seama prea bine ce se petrecuse cu el. Îl lovise sminteala sau necuratul i se strecurase în suflet? Se culcase cu speranţa că va uita ce s-a întîmplat noaptea trecută. Crezuse că a fost din pricina băuturii, căci beţia e, fără îndoială, o prostie care îi strică omului toate plăcerile. Dar dimineaţa, cînd se trezise, începuse din nou să se perpelească plin de nelinişti. De-abia cînd se băgă sub duşul rece simţi că i se limpezesc gîndurile şi inima începu să-i bată cu putere. În faţă îi apăru chipul ei şi-n urechi îi răsună ecoul şoaptelor sale. Ieşi năuc pe uşă, frămîntat de aceste gînduri întocmai ca un adolescent. Porni pe stradă, răspunzînd absent la saluturi. Vecinii te salută, socotindu-te pildă de cumpătare şi evlavie. Habar n-au ei unde-ţi umblă gîndurile. Dacă ar şti că nu mai eşti în stare să te gîndeşti la altceva decît la o biată lăutăreasă, la o muieruşcă ce-şi oferă trupul în fiecare noapte, nu te-ar mai saluta nimeni; te-ar urmări numai zîmbete ironice şi compătimitoare. S-o aud pe năpîrcă zicînd „Da" şi atunci s-o alung eu, dar vreau s-o fac cu dispreţ şi cu satisfacţie. Ce m-o fi apucat? Ce oi fi vrînd oare? Te-a ajuns bătrîneţea, domnule Ahmad?! Ai văzut cum şi-a lăsat timpul urmele pe chipul Galilei şi al Zabidei? Sînt urme nesuferite pe care doar inima le află, fără să poată fi percepute de simţuri. Dar ai grijă! Nu trebuie să te laşi pradă închipuirilor, căci ele nu fac decît să te împingă la prăbuşire. N-ai încă părul alb... Din altă

pricină te-a alungat lăutăreasa demnă de dispreţ... Fugi de ea! Fă-te că nici n-o vezi! Vai de tine! Baţi cîmpii! Ştii prea bine că nu poţi fugi de ea! Vrei numai să te răzbuni! Să-ţi speli ruşinea celui alungat şi nimic mai mult! Trebuie să spună „Da" şi-atunci ai s-o părăseşti fericit. N-are nimic pentru care să merite să te zbaţi... Ţi-aminteşti de picioarele şi de grumazul ei? Şi de dorinţa din ochii ei? Dacă ai fi avut un pic de răbdare, puteai să dobîndeşti chiar noaptea trecută tot ce-ţi poftea inima... Dar de ce sînt atît de neliniştit şi mîhnit? Cred că sufăr cu adevărat... Sînt îndurerat pentru că m-a umilit... Îmi repet întruna că o dispreţuiesc, dar numai ce mi-amintesc de ea şi simt că iau foc. Trebuie să te stăpîneşti, ca să n-ajungi de rîsul lumii! Gîndeşte-te la copiii tăi – la cei care sînt în viaţă şi la cel dispărut! Haniyya a fost singura femeie care te-a părăsit şi după care ai alergat cu adevărat. Ce-ai găsit la ea? Ţi-aminteşti? Ştii cine-i bărbat cu adevărat? Zurbagiul din alaiul nuntaşilor, care joacă, bea, ţopăie şi aleargă încolo şi încoace, învîrtind bastonul printre becuri, printre buchetele de flori, printre fluiere şi printre invitaţi, stîrnind o zarvă atît de mare, încît nu se mai aud nici chiotele... Ăsta-i bărbat cu adevărat! Fii zurbagiul baculuí şi învinge-ţi adversarii, ignorîndu-i şi ţinîndu-te departe de ei! Cît de slabi sînt adversarii tăi şi ce puternic eşti tu! Un picior care de-abia se mişcă, dar e-n stare să dărîme munţii semeţi! Zilele fierbinţi de septembrie sînt insuportabile din pricina umezelii. Serile, în schimb, mai ales cele petrecute pe bac, sînt foarte plăcute... După trudă vine şi uşurarea!

Gîndeşte-te bine încotro o iei! Dar să ştii că nu scapi de ce ţi-e scris... Îndrăzneala are amărăciunea ei, dar retragerea este cumplită. Ai văzut-o de nenumărate ori cînd era în floarea tinereţii, dar nu te-a ispitit niciodată. Treceai pe lîngă ea ca şi cînd n-ar fi existat. Ce s-a întîmplat cu tine? Renunţi la femeia pe care ai iubit-o şi te laşi ispitit de cea pentru care n-ai simţit niciodată

nimic? Nu este deloc mai frumoasă decît Galila sau Zabida. Dac-ar fi mai chipeşă decît ele, le-ar face concurenţă şi n-ar mai cără-o după ele peste tot. Şi totuşi tu o doreşti... La ce-o fi bună semeţia asta? Nu mă simt împăcat decît cu femeia care-mi place! Şi-mi place puiul ăsta de leoaică! O să te înăbuşi de-atîta chin! Eşti vrednic de milă! Ce faci, te duci la bac? Nu e locul cel mai potrivit ca să te faci de rîs? Acolo o să dai peste Zabida. Bine-ai venit! Bine-ai venit! Te-ai întors, în sfîrşit, la vizuina ta. Şi ce-ai să-i răspunzi? Nu pentru tine m-am întors, ci pentru nepoată-ta! Ce caraghios! Lasă fleacurile! Ce-i cu tine? Ţi-ai pierdut minţile? Cere o mînă de ajutor de la el-Far sau de la Muhammad Iffat. Domnul Ahmad Abd el-Gawad are nevoie de un mijlocitor ca să ajungă la... La cine? La Zenoba! Bine-ai ajuns!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad încuie prăvălia şi o porni agale, scrutînd atent strada şi ferestrele. Peste El-Ghuriyya se lăsase întunericul şi toate dughenele trăseseră obloanele. La ferestrele Zabidei se zărea lumină, dar de unde să ştie ce se întîmplă în spatele lor? Iuţi pasul, umblînd fără nici o ţintă. În cele din urmă se întoarse de unde plecase şi se decise s-o ia spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya – locul de întîlnire al celor patru tovarăşi, înainte de a merge la petrecere.

— Sînt foarte plăcute nopţile pe bac! zise Ahmad Abd el-Gawad, adresîndu-se lui Muhammad Iffat. Ştii că am ajuns să tînjesc după ele?

— Îţi stă la dispoziţie oricînd doreşti! îi răspunse Muhammad Iffat, rîzînd triumfător.

— Tînjeşti după Zabida, codoş ticălos ce eşti! comentă şi Ali Abd el-Rahim.

— Cîtuşi de puţin! răspunse el răspicat.

— Atunci Galila?

— Bacul şi nimic altceva!

— Vrei să ne întîlnim doar între noi sau le invităm şi pe prietenele de odinioară? întrebă Muhammad Iffat cu viclenie.

Domnul Ahmad rîse, gata să se dea de gol.

— Invită-le, fiu de marghioală! Pentru mîine-seară, căci acum e prea tîrziu... Dar să ştiţi că eu o să mă desfăt ţinîndu-vă doar companie...

— Bineînţeles! exclamă Ibrahim el-Far.

— Complice-s împotriva mea! adăugă Ali Abd el-Rahim, citînd cuvintele unui cîntec îndrăgit.

— Zi-i cum vrei, căci e totuna, chiar dacă numele sînt felurite! zise şi Muhammad Iffat ironic.

A doua zi descoperi, parcă pentru prima oară, cafeneaua lui *si* Ali. Spre asfinţit, paşii îl purtară spre ea, unde luă loc pe banca de sub mica ferestruică. Se apropie să-l salute însuşi proprietarul cafenelei.

— Mă întorceam de la nişte treburi şi mi s-a făcut poftă de-un ceai dulce..., zise domnul Ahmad, apucîndu-se fără să-şi dea seama să dea explicaţii.

Nu cred c-o să se mai repete vizita asta... Ia-o mai uşurel! Ai să ajungi să te dai de gol faţă de toată lumea! Ce rost au copilăriile astea? Ai vrea să te vadă din spatele oblonului ca să-şi bată joc de tine? Ţi-au obosit ochii şi-ai ameţit tot privind în sus, fără nici un folos, căci n-o să se ivească... Şi ce este şi mai rău e că ea s-ar putea să te vadă din spatele oblonului şi să se distreze pe seama ta. Ce te-a adus aici? Vrei s-o vezi, recunoaşte! Să-i urmăreşti trupul mlădios... S-o admiri cînd zîmbeşte sau îşi dă ochii peste cap... Să-i urmăreşti mişcările degetelor cu vîrfurile vopsite... Şi la ce bun toate astea? Nu ţi s-a mai întîmplat aşa ceva cu alte femei, nici cu cele mai frumoase şi mai vestite decît ea. Ţi-a fost sortit să te zbuciumi şi să te umileşti pentru un lucru de nimic! Poţi să te holbezi oricît... Tot n-o să apară! Domnul Ahmad Abd el-Gawad în cafeneaua lui *si* Ali, trăgînd cu coada ochiului prin ferestruică... Rău ai ajuns! De unde ştii că ea nu le-a spus şi celorlalţi? S-ar putea ca tot tarafuI să ştie... S-ar putea ca Zabida însăşi să ştie... S-ar putea să ştie şi să facă haz cu toţii... „A întins mîna împodobită cu inelul de

olmaz spre mine şi i-am respins-o. Pe urmă s-a făcut luntre şi punte să-mi intre în graţii, dar eu am rămas neînduplecată. Ăsta-i domnul Ahmad Abd el-Gawad pe care mi-l lăudaţi atîta!" Rău ai ajuns! Şi ceea ce este şi mai grav e că insişti să te prăbuşeşti în continuare... Insişti să aluneci cu bună ştiinţă în prăpastie, cu toate că ştii mai bine decît oricine cît de înjositor este ceea ce faci... Pe unde scoţi cămaşa dacă au aflat şi prietenii, şi Zabida, şi Galila? Te pricepi tu să ascunzi durerea cu zîmbetul şi gluma, dar în faţa valului de hohote n-o să mai fii în stare să te prefaci. Nu trebuie să te amăgeşti... Îţi lasă gura apă, ăsta-i adevărul gol-goluţ. Dar ce-mi văd ochii? se întrebă pe neaşteptate, ţinîndu-şi răsuflarea. În faţa casei se opri o căruţă. Curînd după aceea se ivi Ayyuşa – cîntăreaţa la *duff* – trăgîndu-l după ea pe Abdo – cîntăreţul la *qanun*[1] –, urmaţi de restul tarafului. Îşi dădu seama că pleacă la o nuntă şi simţi cum îi bate inima, în vreme ce căuta spre uşă cu dor şi speranţă. Îşi lungi gîtul fără să-i pese de lumea din jur. Din spatele uşii se auzi un chicotit. Se arătă mai întîi lăuta, într-o husă roz, apoi şi stăpîna ei, care ieşi valvîrtej, rîzînd cu gura pînă la urechi. Puse mai întîi lăuta în partea din faţă a căruţei şi după aceea urcă lîngă ea, sprijinindu-se de Ayyuşa. Cînd urcă şi cîntăreaţa la *duff*, nu mai zări decît un umăr al Zenobei. Domnul Ahmad scrîşni din dinţi cu ciudă. Urmări îndelung cu privirea căruţa care porni hurducîndu-se, fără să mai ştie pe ce lume se află. Să se ridice şi să pornească după ea? Cum să facă aşa ceva? A fost o nebunie şi faptul că am venit aici..., îşi zise în gînd, fără să se clintească.

În seara următoare, veni într-un suflet la bacul din Ambaba. Cu toate că întorsese chestiunea pe toate feţele, nu găsise un răspuns clar pentru ce avea de făcut şi hotărîse să lase lucrurile să meargă de la sine, urmînd să

1. Instrument muzical cu coarde, cu o cutie de rezonanţă de formă trapezoidală.

se descurce la fața locului. Era mulțumit că o vede și că după petrecere o să rămînă doar cu ea. Probabil că va încerca din nou, recurgînd de data aceasta la propuneri mai ademenitoare. Se îndreptă spre scara bacului destul de speriat. Dacă i-ar fi găsit pe amicii lui într-o stare asemănătoare cu a lui și, pe deasupra, ar mai fi cunoscut și cauza, cu siguranță nu și-ar fi putut stăpîni rîsul. Înăuntru dădu peste prieteni, peste Galila și Zabida, dar nici urmă de lăutăreasă. Îl întîmpinară cu multă căldură; nici nu apucă să-și scoată *gubba* și *tarbuș*-ul că izbucniră cu toții în hohote. Nu putu decît să rîdă laolaltă cu ei și să se alăture voioșiei generale. Glumi, spuse anecdote – făcu tot ce-i stătu în putință ca să-și uite frămîntarea sau cel puțin să și-o ascundă. Numai că sub torentul veseliei, temerile așteptau la pîndă, așa cum așteaptă durerea să treacă efectul narcoticelor. Continuă să spere că ușa se va deschide și ea va apărea sau că unul dintre ei va spune o vorbă, explicînd de ce întîrzie. Pe măsură ce timpul se tîra anevoios, speranțele începură să-i pălească, înflăcărarea i se stinse și peste ele începură să se aștearnă norii deznădejdii.

De fapt, care fusese o întîmplare? Prezența ei alaltăieri sau absența ei de astăzi? N-am să întreb pe nimeni! Se pare că deocamdată nimeni n-are habar de cele petrecute. Este neîndoielnic că Zabida nu s-ar sfii să facă scandal și să te ocărască zdravăn dacă ar ști cum stau lucrurile. Se veseli mult și bău și mai mult. La un moment dat, se trezi cerîndu-i Zabidei să-i cînte „Din gură rîd, dar în adîncul sufletului plîng...“ Se gîndi preț de o clipă să-i spună lui Muhammad Iffat ce are pe suflet. Se răzgîndi și intenționă să-i vorbească Zabidei, dar reuși să se stăpînească, depășind momentul critic și apărîndu-și taina.

Pe la miezul nopții, cînd Ali Abd el-Rahim îi anunță că se pregătește să se ducă la prietena lui din Wagh el-Baraka, se ridică și el pe neașteptate să plece spre casă... În zadar

se osteniră să-l abată de la hotărîrea lui; se retrase, lăsînd în urmă nedumerire şi dezamăgiri.

Într-o vineri o porni spre moscheea El-Husein cu puţin înainte de rugăciune. Cînd ajunse pe strada Khan Gaafar, o zări traversînd Uliţa Liliecilor şi apucînd-o pe strada moscheii. Inima nu i-a zvîcnit niciodată cu atîta putere! Foarte curînd după aceea, toată frămîntarea sufletească se stinse şi avea impresia că-l cuprinde o stare de leşin, că lumea din jurul său a amuţit, întocmai ca o maşină căreia i s-a oprit motorul şi i-a pierit duduitul, dar ea continuă să meargă într-o linişte desăvîrşită. Cînd se dezmetici, o zări la o distanţă destul de mare în faţa lui. Porni în urma ei fără să stea pe gînduri. Trecu pe lîngă moschee, fără să se abată din drum, apoi tot pe urmele ei, pe Calea Nouă, păstrînd aceeaşi distanţă. Ce-o fi căutînd? se întrebă, frămîntîndu-şi mintea. De unde să ştie? Mergea bezmetic, lăsîndu-se în voia paşilor. Nu i se mai întîmplase să urmărească o femeie pe stradă. Nici măcar în anii primei tinereţi. Începu să se simtă stingherit şi deveni deodată conştient că ar putea fi surprins de Yasin sau de Kamal. Păstrase tot timpul aceeaşi distanţă, dar o sorbea din ochi cu lăcomie, dîndu-se de ceasul morţii. În cele din urmă o văzu cotind spre dugheana unui giuvaiergiu – o cunoştinţă de-a lui – pe care-l chema Jacob. Încetini pasul, încercînd să mai cîştige timp pentru a chibzui, simţindu-se din ce în ce mai stînjenit. Să facă stînga-mprejur şi să se-ntoarcă pe unde venise? Să treacă pe lîngă dugheană, prefăcîndu-se că n-o vede? Să se uite prin vitrină, aşteptînd să vadă ce se-ntîmplă?

Se apropie încet de dugheană, iar cînd mai rămăseseră doar cîţiva paşi pînă la intrare, îi veni o idee plină de îndrăzneală, pe care o aplică fără şovăire: s-o ia agale pe trotuarul din faţa dughenei, în speranţa că giuvaiergiul o să-l zărească şi-o să-l invite, ca de obicei, înăuntru. Zis şi făcut: traversă strada şi se trezi mergînd alene, iar cînd ajunse în dreptul dughenei, aruncă o

privire, ca din întîmplare, prin uşa deschisă. Cum îl văzu, *khawaga*[1] Jacob îl şi strigă:

— Bine-ai venit, domnule Ahmad! Poftim... poftim...

Stăpînul zîmbi prietenos, trecu pragul şi-şi strînseră mîinile cu căldură. *Khawaga* îl pofti să ia un pahar cu sirop de roşcove, iar el acceptă invitaţia cu plăcere. Luă loc la capătul unei canapele îmbrăcată în piele fină, aşezată în faţa măsuţei pe care trona cîntarul. Privirea-i rătăci în jur ca şi cînd n-ar fi observat prezenţa unei a treia persoane. Abia după ce se aşeză lăsă să se înţeleagă că o văzuse pe Zenoba, care cerceta un pandantiv, întorcîndu-l pe toate feţele. Se arătă mirat cînd li se întîlniră privirile. Zîmbiră amîndoi. Apoi îşi duse palma la piept, salutînd-o:

— Bună dimineaţa! Ce mai faci?

— Bine... Allah să te ocrotească! răspunse ea, cercetînd mai departe pandantivul.

Khawaga Jacob îi oferea pandantivul în schimbul cîtorva brăţări vechi şi al unei diferenţe, asupra căreia nu se prea înţelegeau. Stăpînul folosi prilejul pentru a se delecta privindu-i chipul. Ştia prea bine să folosească prilejul unei tocmeli sau unui schimb pentru a interveni cu o vorbă bună. Cine ştie? Numai că ea nu-i oferi posibilitatea să-şi arate priceperea, căci dădu pandantivul înapoi, renunţînd la schimb, şi-i ceru giuvaiergiului să-i repare brăţările vechi. Apoi îi salută pe amîndoi, se întoarse pe călcîie şi părăsi brusc dugheana. Totul se precipitase, nelăsîndu-i timp să intervină. Se gîndea buimăcit că, de fapt, nu avusese nici un motiv s-o facă. Din nou puse stăpînire pe el sentimentul acela ciudat de stînjeneală şi indiferenţă. Rămase cu *khawaga* Jacob, schimbînd complimente, pînă ce goli paharul de sirop. Apoi îşi ceru scuze şi se retrase.

Şi-aduse aminte de rugăciunea de vineri şi simţi că îi e ruşine de el însuşi. N-avea curajul ca, după urmărirea

1. Termen folosit în Egipt ca formulă de adresare a nemusulmanilor şi europenilor, în general, echivalent cu „domnule".

unei femei, să treacă pe la moschee, cu toate că mai era timp să prindă rugăciunea. Oare nesăbuința lui nu anulase abluțiunea? Nu l-a făcut chiar nevrednic să stea dinaintea celui milostiv? Renunță la rugăciune, înghițind cu noduri, și hoinări pe străzi mai bine de un ceas fără nici o țintă. Se întoarse acasă, chinuit de remușcări pentru păcatul săvîrșit. Dar nu reuși să uite de Zenoba nici în clipele acelea pline de remușcări.

Seara trecu mai devreme pe la Muhammad Iffat, ca să se sfătuiască cu el înainte de venirea celorlalți prieteni.

— Te-aș ruga să-mi faci un serviciu..., deschise el discuția, ezitînd. Cheam-o mîine-seară pe Zabida la bac!

— Da' pentru ce atîta codire, dacă o vrei? întrebă Muhammad Iffat, rîzînd. Dacă i-ai fi propus, ți-ar fi deschis larg brațele chiar din prima seară...

— Te-aș ruga s-o inviți numai pe ea..., continuă Ahmad Abd el-Gawad oarecum descumpănit.

— Singură? De ce ești egoist? Nu te gîndești decît la tine! Și el-Far și cu mine ce facem? Hai să punem la cale o noapte de pomină și să le invităm și pe Zabida, și pe Galila, și pe Zenoba!

— Și pe Zenoba? întrebă el contrariat.

— De ce nu? E o rezervă la care se poate recurge oricînd!

Ah, îmi arde inima să aud una ca asta, își spuse domnul Ahmad. Atunci cum de s-a împotrivit blestemata și de ce?

— Tu n-ai priceput ce vreau eu? Nu-nțelegi că eu n-am să vin mîine la bac?

— Cum adică? Îmi ceri s-o invit pe Zabida și pe urmă îmi spui că tu nu vii? îl întrebă Muhammad Iffat nedumerit.

— De ce ești catîr?! zise el exasperat. Te rog s-o inviți doar pe Zabida, ca să rămînă Zenoba singură acasă...

— Zenoba, fiu al lui *umm* Ahmad? Apoi continuă, fără să-și poată stăpîni rîsul: Dar pentru ce toată osteneala asta? De ce nu i-ai propus din prima noapte pe bac? Nu trebuia să-i faci decît un semn cu degetul și te urma imediat...

Domnul Ahmad zîmbi silit, în ciuda mîhnirii care-l copleşise.

— Fă aşa cum îţi poruncesc! continuă el. Asta-i dorinţa mea!

— S-a făcut! Nu-i nici o supărare! zise Muhammad Iffat, răsucindu-şi mustaţa.

— Dar nu ştim decît noi doi..., încheie Ahmad Abd el-Gawad cu voce gravă.

9

Cînd se făcu întuneric beznă şi nu mai era nici ţipenie pe stradă, ciocăni la uşă. Ceasul arăta aproape nouă. Într-un răstimp, uşa se deschise, dar nu văzu pe nimeni.

— Cine-i? întrebă un glas, care făcu să-i tremure inima.

— Eu! zise el, simţind că i se taie picioarele, şi intră fără să ceară permisiunea.

Împinse uşa încet şi se trezi faţă în faţă cu Zenoba, care stătea pe ultima treaptă a scării, ţinînd lampa într-o mînă.

— Tu? bombăni ea, uitîndu-se la el uluită.

Rămase o vreme fără să scoată un cuvînt. Zîmbetu-i slab trăda teama şi neliniştea. Văzînd că nu dă nici un semn de împotrivire, el îşi luă inima în dinţi şi-i zise:

— Aşa întîmpini tu un vechi prieten?

— Poftim! îi răspunse ea întorcîndu-se cu spatele pentru a urca scara.

O urmă îndeaproape tăcut. Înţelese că e singură în casă şi că nimeni nu luase încă locul slujnicei Gulgul, care se petrecuse din această lume cu doi ani în urmă. Zenoba se opri pe coridorul de sus şi agăţă lampa într-un cui bătut în peretele de lîngă uşă. Apoi intră singură în salon şi aprinse lampa cea mare atîrnată de plafon. Acest gest îi spori încrederea. Apoi reapăru şi-i făcu semn să poftească înăuntru.

Cînd se văzu în salon, domnul Ahmad se aşeză pe canapeaua din mijloc, pe care obişnuise să stea cu ani în urmă. Îşi scoase *tarbuş*-ul şi-l puse pe perna canapelei,

privind cercetător în jurul său. Căzu pe gînduri, amintindu-şi de obiectele din salon ca şi cum le-ar fi văzut chiar ieri: cele trei canapele moi, fotoliile adînci, covorul persan şi cele trei măsuţe incrustate cu sidef. Nu se schimbase aproape nimic. Încercă să-şi aducă aminte cînd stătuse ultima oară pe canapeaua aceea. Amintirile legate de sala de petreceri îi stăruiau şi mai limpede în memorie. Nu uitase – de bună seamă – nici de prima întîlnire cu Zabida. Fusese chiar în acest salon. Stătea exact unde se află acum. Poate să o reconstituie în cele mai mici amănunte. Nimeni nu era pe-atunci mai liniştit şi mai sigur pe sine decît el. Pe neaşteptate, începură să-l năpădească grijile. Cînd o să se întoarcă Zenoba oare? Ce i-o fi stîrnit în suflet vizita lui? Cum se va purta? Va fi în continuare arogantă şi îndărătnică? O fi priceput oare că el a venit pentru ea şi nu pentru mătuşă-sa? Dacă n-o să reuşească nici de data asta, n-o să mai îndrăznească nici să mai dea ochii cu ea, nici să mai scoată capul în lume...

În sfîrşit, îi ajunse la urechi foşnetul uşor al unor papuci-tîrşîiţi pe podea. În uşă se ivi Zenoba – într-o rochie albă, împodobită cu un trandafir roşu, încinsă cu un cordon de paiete şi cu capul descoperit. Îşi împletise părul în două cosiţe groase lăsate pe spate. La întoarcerea ei, domnul Ahmad se ridică în picioare, zîmbind încrezător. Ea îi răspunse cu un zîmbet amabil şi-l invită să ia loc. Apoi se aşează şi ea pe canapeaua din dreapta lui şi i se adresă politicos, însă fără să-şi ascundă nedumerirea:

— Bine-ai venit! Nu mă aşteptam la această surpriză...

— Şi ce fel de surpriză ţi-am făcut? întrebă domnul Ahmad, surîzînd.

— Îmbucurătoare, de bună seamă! răspunse Zenoba, arcuindu-şi sprîncenele, gest care mai mult îl derută, neştiind dacă vorbeşte serios sau glumeşte.

De vreme ce m-am lăsat în voia picioarelor care m-au purtat aici, acum trebuie să-i suport toate capriciile, îşi zise el fără să-şi fi venit în fire pe de-a-ntregul.

O măsură în tăcere cu priviri cercetătoare, ca şi cînd ar fi vrut să descopere ce-l torturase şi-i sucise minţile. Fata ridică faţa spre el, dar nu scoase nici o vorbă. Schiţă în schimb un gest ceremonios, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „Vă stau la dispoziţie, ce doriţi?".

— O mai aşteptăm mult pe sultana? întrebă el cu şiretenie. N-a terminat cu dichiseala?

— Sultana nu-i acasă..., îi răspunse ea, mijindu-şi ochii.

— Dar unde e? întrebă el, prefăcîndu-se mirat.

— Cum ştii tu, aşa ştiu şi eu..., răspunse ea, clătinînd din cap şi zîmbind cu şiretenie.

— Credeam că-ţi spune unde se duce..., adăugă domnul Ahmad după ce stătu puţin pe gînduri.

— Ai o părere prea bună despre noi..., răspunse ea, făcînd un gest de lehamite. Apoi adăugă rîzînd: S-a terminat cu autoritatea militară! Şi-a luat mîinile de pe mine... Dacă vrei să ştii, eşti mai îndreptăţit decît mine s-o întrebi pe unde umblă...

— Eu?

— Da-da! Ce, nu eşti vechiul ei prieten?

— Prietenul vechi şi străin în acelaşi timp..., zise el, zîmbind pieziş. Da' ce, tu le spui vechilor tăi prieteni ce faci?

— Ce-aş putea spune? Ştii prea bine că eu n-am prieteni... Nici mai vechi, nici mai noi, îi răspunse Zenoba bosumflată, ridicînd umărul drept.

— Vorbe de clacă pentru neghiobi..., zise el jucîndu-se cu mustaţa. Cine are măcar un dram de minte nu-şi poate imagina că bărbaţii printre care stai nu s-ar întrece ca să-ţi cîştige prietenia!

— Astea-s fanteziile unor bărbaţi generoşi, aşa cum eşti tu... Simple fantezii! Chiar tu eşti prietenul acestei case de-atîta vreme şi nu ţi-a trecut niciodată prin cap să-mi dai vreo atenţie!

— Pe-atunci... Vreau să zic că au fost nişte condiţii care..., încercă el să se justifice, încruntîndu-se.

— Poate că tocmai aceste condiții m-au împiedicat și pe mine, stimate domn..., îi răspunse ea cu ironie, pocnind din degete.

Domnul Ahmad se rezemă de spătarul canapelei cu un gest teatral, privind la ea peste umăr și clătinînd neputincios din cap, apoi zise:

— Ești o enigmă și recunosc că n-am nici o putere asupra ta...

— Nu pricep ce vrei să spui..., îi răspunse Zenoba, ascuzîndu-și zîmbetul stîrnit de complimentele lui. Se pare că eu vin dintr-o lume, iar tu dintr-alta. Important e că ai venit, așa cum mi-ai spus, să te întîlnești cu mătușă-mea... Vrei să-i lași vreo vorbă? Îi comunic cînd se-ntoarce...

— Spune-i așa: Ahmad Abd el-Gawad a venit ca să se plîngă de mine și nu te-a găsit..., zise el, rîzînd sec.

— Să te plîngi de mine? Dar ce ți-am făcut?

— Spune-i c-am venit să mă plîng de cruzimea ta, care nu-ți stă bine și nu-i în firea femeilor frumoase!

— Te distrezi, ca de obicei, făcînd haz din orice...

— Allah mi-e martor, dacă vreau să fac haz pe seama ta! zise el grav, în timp ce se îndrepta de spate. Plîngerea mea este foarte sinceră! Doar știi tu prea bine despre ce-i vorba... Femeilor frumoase le-a plăcut întotdeauna să cocheteze... Și au tot dreptul s-o facă! Dar se cuvine să mai arate și îndurare.

— Ciudat! exclamă ea, ţuguindu-și buzele.

— Ce ți se pare ciudat? Ia gîndește-te la întîlnirea de ieri! Ai uitat de dugheana giuvaiergiului Jacob? Crezi că meritam să mă tratezi așa tocmai pe mine, care mă laud cu prietenia și cunoștința noastră de-atîta vreme? Mi-ar fi făcut plăcere să fi apelat la mine, de pildă, ca să te-ajut în tocmeala cu bijutierul. Aș fi vrut să-mi pun priceperea în serviciul tău și să mă fi lăsat pe mine să preiau întreaga chestiune, ca și cînd brățările ar fi fost ale mele sau stăpîna lor ar fi fost stăpîna mea...

— Îți mulţumesc! răspunse ea laconic, zîmbind și privind pe sub sprîncene cu o înduioșare prefăcută.

— Un bărbat ca mine n-are nevoie numai de mulţumiri! zise el patetic, după ce respiră adînc. Ce folos că i-ai zis flămîndului „Allah să te ocrotească" şi pe urmă l-ai alungat?! Flămîndul are nevoie de mîncare, nu de vorbe frumoase!

— Chiar eşti tare flămînd, *si* Ahmad? întrebă ea ironic. Avem *mulukhiyya* şi nişte friptură de iepure de-ţi lasă gura apă...

— Nemaipomenit! exclamă el printre hohote. Înseamnă că ne-am înţeles de minune! Vasăzică, *mulukhiyya* şi iepuri îmi trebuie mie? Fie! Dar să mai punem lîngă astea şi o sticlă de whisky şi să ne mai desfătăm ascultînd lăuta şi dansînd... Şi pe urmă să ne odihnim amîndoi un ceas ca să ni se-aşeze mîncarea...

— Gata... gata! îl întrerupse ea, făcînd semn cu mîna. Vorba aceea: îi dai un deget şi-ţi ia toată mîna.

Domnul Ahmad îşi încleştă degetele de la mîna dreaptă şi începu să-şi strîngă şi să-şi desfacă pumnul, pregătindu-se să înceapă un discurs plin de învaţăminte şi sfaturi:

— Femeia care are minte nu-şi pierde vremea cu fleacuri...

— Mai bine-ai zice: nu-şi pierde vremea cu bărbaţii, continuă ea să-i ţină piept, clătinînd mîndră din cap, ca o fată alintată.

Domnul Ahmad îşi mîngîie pieptul lat cu palma într-un gest provocator şi-i zîmbi ţanţoş, dar ea ridică din umeri şi îngăimă, rîzînd:

— Şi chiar dacă...

— Şi chiar dacă ce? Eşti aşa o copilă! Ar fi păcat să închid ochii, pînă nu te-am învăţat ce trebuie să ştii... Adu *mulukhiyya* şi iepurii, sticla de whisky, lăuta şi eşarfa de dans şi hai la treabă! Haide, nu pierde vremea!

Fata îşi îndoi arătătorul de la mîna stîngă şi-şi frecă uşor sprînceana.

— Şi nu te temi că dă sultana peste noi? întrebă ea.

— Nu! Şi nu trebuie să-ţi fie frică nici ţie, fiindcă sultana nu vine acasă noaptea asta!

— Şi de unde ştii, mă rog? întrebă ea, tresărind bănuitoare.

La un moment dat crezu că se va da de gol, dar în cele din urmă reuşi să-şi ţină limba şi zise cu abilitate:

— Sultana nu rămîne afară pînă la ora asta decît dacă nu se mai întoarce pînă dimineaţa...

Fata rămase un timp pe gînduri, privindu-l fix şi fără să scoată o vorbă. Apoi clătină din cap mustrător şi exclamă:

— Viclenia bărbaţilor care se-apropie de bătrîneţe! Toate le slăbesc, mai puţin viclenia! Mă crezi atît de proastă? Te-nşeli, jur pe viaţa ta! Ştiu totul!

— Ce ştii? întrebă el puţin încurcat, jucîndu-se din nou cu mustaţa.

— Totul! Zenoba şovăi puţin pentru a-i spori tulburarea şi adăugă: Ţi-aduci aminte ziua cînd ai stat la pîndă în cafeneaua lui *si* Ali? Ai privit atît de insistent, încît ai străpuns pînă şi zidurile casei cu ochii! O să ne urmărească aşa cum fac puştii? m-am întrebat în clipa cînd am urcat în telegă alături de ceilalţi din taraf. Se pare că ai avut destulă minte şi-ai aşteptat o ocazie mai potrivită...

Domnul Ahmad rîse în hohote, pînă ce i se congestionă faţa.

— Iartă-ne, Doamne! zise în cele din urmă învins.

— Dar ieri, cînd m-ai văzut în faţă la Khan Gaafar, ţi-ai pierdut cumpătul şi-ai plecat după mine. M-ai urmărit şi-ai intrat după mine şi la Jacob în dugheană... Asta a pus capac la toate!

— Nu ţi-a scăpat nici asta, nepoată a Zabidei!

— Nu, frumuseţea amanţilor, după cum vezi... Dar nu mi-am închipuit c-o să intri după mine şi în prăvălie... M-am trezit cu tine aşezîndu-te pe canapea, diavol împieliţat! Am fost gata să-mi las limba slobodă cînd făceai pe miratul, dar pe urmă mi-am zis că-mi stă mai bine să fiu cuviincioasă...

— N-am spus eu că eşti o enigmă? întrebă el rîzînd şi bătînd din palme.

— Spre seară mă trezesc cu sultana că-mi zice: „Pregăteşte-te să mergem la bacul lui Muhammad Iffat!". Şi m-am apucat să mă dichisesc... Dar pe urmă o aud că-mi zice: „Sîntem invitatele domnului Ahmad". Şi-am intrat la bănuieli. Domnul Ahmad nu propune nimic aşa, de dragul de a propune, mi-am zis eu. Am priceput despre ce e vorba şi i-am spus că mă doare capul şi vreau să rămîn acasă...

— Sărmanul de mine! Am căzut în ghearele unei fiare care nu cunoaşte îndurarea... Mai ai ceva de zis?

— Numai o clipă... Despre invitaţia din noaptea asta... Ce spui? A fost invitată de fapt numai sultana!

— Allah să fie îngăduitor cu tine! o blagoslovi el, rîzînd cu gura pînă la urechi. Apoi o întrebă, fără să-şi ascundă bucuria: Vasăzică ai înţeles şi trucul ăsta, dar nici n-ai plecat de acasă şi nici nu te-ai ascuns...

În vreme ce vorbea, domnul Ahmad se ridică şi se mută lîngă ea. Pe urmă apucă şalul împodobit cu paiete şi-l sărută, îngînînd:

— Doamne, mărturisesc că această făptură gingaşă este mai dulce decît unduirile lăutei ei. Limba ei este şfichi, dar dragostea pentru ea este pară. Martor este cel ce-o iubeşte. Noaptea asta o să rămînă de neuitat...

— Nu mă asalta pe mine cu astfel de declaraţii..., îl întrerupse ea, împingîndu-l cu palma. Du-te la locul tău!

— De-acum nu ne mai poate despărţi nimic pe lume!

Zenoba îi trase pe neaşteptate şalul din mînă şi se ridică, îndepărtîndu-se puţin. Rămase în picioare cam la un braţ de el şi privi fix în ochii lui, fără să scoată un cuvînt, ca şi cînd ar fi chibzuit asupra unui lucru extrem de important.

— Un bob zăbavă, căci mai am o vorbă... Nu m-ai întrebat de ce n-am venit la bac în ziua cînd ne-a invitat Muhammad Iffat la propunerea ta.

— Ai vrut să aprinzi focul şi mai tare.

Ea chicoti de trei ori, după care tăcu iarăşi o vreme.

— Interesantă idee, dar e veche, reluă ea discuţia. Nu-i aşa, cavaler al destrăbălaţilor? Voi păstra taina cît am eu chef şi pe urmă o să spun la toată lumea...

— Să ştii că-mi pun viaţa chezăşie pentru păstrarea tainei...

Pentru prima dată descifră un zîmbet senin şi suav în ochii ei. După toate înţepăturile de pînă atunci, veni ca un balsam. Schimbarea asta bruscă prevestea o atitudine nouă. Zenoba făcu un pas către el, întinse mîinile spre mustăţile lui şi începu să i le răsucească, plină de gingăşie.

— Dacă-ţi pui viaţa chezăşie, mie ce-mi mai rămîne? întrebă ea cu inflexiuni pe care nu le mai sesizase în glasul ei pînă atunci.

Domnul Ahmad simţi că-l inundă o linişte adîncă. Nu mai avusese parte de linişte din noaptea aceea pierdută pe bac. Era ca şi cum ar fi stat pentru prima oară în viaţa lui cu o femeie. Îi luă mîinile de pe mustăţi şi i le reţinu între palmele lui mari.

— Sînt vrăjit, stăpînă a întregii firi... Nici nu pot să-ţi descriu cît sînt de beat... Rămîi cu mine pentru totdeauna! Pentru totdeauna! Să nu mai am parte de zile, dacă o să-ţi refuz vreo rugăminte sau cerere! Vreau să-ţi intru în graţii. Noaptea asta e altfel decît toate celelalte... Se cuvine să petrecem pînă la revărsatul zorilor.

— Într-adevăr, noaptea asta e altfel decît toate celelalte nopţi..., repetă ea, jucîndu-se cu degetele între palmele lui. Dar trebuie să te mulţumeşti cu puţin de la ea.

Cu puţin? După atîta bunăvoinţă mai încape vreun refuz? Simţi cum îl mistuie nerăbdarea! Îi mîngîie palmele în tăcere, apoi i le desfăcu şi privi fermecat la pielea rozalie vopsită cu *hinna*[1].

— Ştie să ghicească şi-n palmă bătrînul nostru domn? îl întrebă ea, cochetînd.

---

1. Arbust (*Lawsonia inermis*) originar din Arabia, din ale cărui frunze se extrage o vopsea roşie, folosită în cosmetica tradiţională din Orient.

— Sînt renumit pentru ghicitul în palmă! glumi el. Vrei să-ţi ghicesc?

Fata clătină din cap afirmativ, iar el începu să privească atent în palma ei dreaptă, prefăcîndu-se că stă pe gînduri.

— Se îndreaptă spre tine un bărbat care o să joace un rol deosebit în viaţa ta..., îi spuse el în cele din urmă, arătîndu-se preocupat.

— Prin căsătorie?

Domnul Ahmad ridică din sprîncene, concentrîndu-se asupra palmei.

— Nu! Nu prin căsătorie! îi răspunse solemn, iar pe chipul său nu se ivi nici cel mai mic semn de glumă.

— Doamne fereşte! Şi cîţi ani are?

Domnul Ahmad se uită la ea pe sub sprîncene şi spuse:

— Nu e prea desluşit, dar dacă-l judeci după vigoare, arată în floarea tinereţii...

— O fi generos? continuă ea cu şiretenie.

Aah! Generozitatea a fost dintotdeauna cartea lui de vizită.

— Inima lui nu ştie ce-i zgîrcenia...

— Şi i-ar conveni să rămîn ca o slujnică în casa asta? întrebă Zenoba după ce mai stătu puţin pe gînduri.

Viţelul a căzut, aduceţi cuţitele!

— Ba te va face stăpînă pe viaţă!

— Şi unde o să locuiesc ocrotită de el?

Se-ntrece cu şaga! Nici Zabida nu ţi-a cerut aşa ceva! O să se spună pe seama ta fel de fel de vorbe...

— Un apartament frumos...

— Apartament?

— Nu-ţi place? întrebă el contrariat.

— Nu se vede o apă curgînd? continuă ea să-l descoasă, arătînd spre palmă. la uită-te mai bine!

— Apă curgînd? Da' ce, vrei să locuieşti în baie?

— Nilul nu se vede? Şi un bac... un fel de corabie, aşa...

Patru, cinci lire pe lună dintr-un foc... Başca celelalte cheltuieli! Aah! Aşa păţeşti cînd te-ncurci cu neamul prost...

— Dar de ce vrei să locuieşti tocmai la capătul pămîntului?

Fata se apropie de el pînă cînd genunchii li se atinseră și începu să pledeze cu foc:

— Nu ești cu nimic mai prejos decît Muhammad Iffat. Iar eu nu trebuie să am mai puțin noroc decît sultana, de vreme ce mă iubești, așa cum pretinzi... Poți să vii să petreci împreună cu prietenii. E visul meu și te rog să mi-l împlinești.

Domnul Ahmad îi cuprinse mijlocul și rămase cîteva clipe în tăcere, dorind parcă să prelungească la infinit starea aceea de liniște greu cucerită.

— Ai tot ce-ți dorești, speranța mea..., îi zise el în cele din urmă.

Zenoba îi cuprinse fața cu palmele și se porni să turuie, îmbătată de fericire:

— Să nu-ți închipui că dai și nu primești nimic în schimb... Gîndește-te că pentru tine am să părăsesc casa în care am trăit toată viața și n-o să mă mai întorc la ea. Dacă-ți cer să mă faci stăpînă, este pentru că cine ți-e prietenă nu se cade să fie decît stăpînă. Domnul Ahmad își strînse brațele în jurul mijlocului ei, lipindu-și fața de pieptul Zenobei.

— Înțeleg totul, lumina mea... O să ai tot ce-ți dorești. Ba chiar mai mult! Vreau să ajungi așa cum poftești. Acum pregătește-te pentru petrecere... Vreau să începem viața chiar din noaptea asta...

Zenoba îl prinse de brațe și-i zîmbi, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare:

— Cînd o să ne întîlnim în bacul nostru de pe Nil..., îi spuse cu glasul cel mai dulce.

— Îți faci osînda cu mine! Nu mă-nnebuni..., insistă el, simțind că i se strînge inima. Crezi că o să poți opune rezistență forței mele?

— Nu în casa în care am fost slujnică! spuse fata cu o voce gîtuită, în care se amestecau implorarea și îndărătnicia. Așteaptă pînă cînd o să avem casa noastră și o să fiu stăpînă pe viața mea. Casa ta și-a mea. Atunci o să fiu a ta pentru totdeauna! Dar nu înainte de asta! În nici un caz!

10

Sper să fie o veste bună, îşi zise Ahmad Abd el-Gawad în clipa cînd îl văzu pe Yasin îndreptîndu-se spre dugheană. O vizită cu totul neaşteptată, oarecum ciudată, care-i aducea aminte de vremea cînd Yasin venise la prăvălie în urmă cu ani de zile, pentru a-i anunţa decizia mamei sale de a se mărita pentru a patra oară. Era convins că nu vine la el doar pentru a-l saluta sau discuta lucruri obişnuite. Aşa ceva putea să facă foarte bine şi acasă. Yasin nu venea la prăvălie dacă n-avea să-i spună ceva important. O fi păţit iar ceva? Stăpînul îi întinse mîna şi-l invită să ia loc.

— Sper să fie o veste bună! începu el discuţia.

Yasin se aşeză pe un scaun aproape de tatăl său, cu spatele spre Gamil el-Hamzawi, care tocmai cîntărea ceva pentru nişte clienţi. Băiatul se uita la stăpîn, preocupat şi stingherit. Domnul Ahmad închise un registru după ce însemnă nişte cifre şi se îndreptă de spate, arătîndu-se pregătit să-l asculte.

În dreapta lui se afla casa de bani deschisă pe jumătate, iar deasupra capului – tabloul cu Saad Zaghlul în ţinută oficială, atîrnat sub rama veche care încadra cunoscuta *basmala*. Yasin nu venise la prăvălie întîmplător, ci după multă chibzuinţă, socotind-o a fi locul cel mai potrivit pentru o discuţie cu tatăl său. Gamil el-Hamzawi şi eventualii clienţi îi serveau drept pavăză împotriva furiei stăpînului. Este adevărat că, de cînd devenise bărbat

în toată firea, tatăl se purta destul de îngăduitor cu el, dar socotise că este totuşi mai prudent să nu rămînă între patru ochi cu stăpînul cînd va ridica o chestiune atît de spinoasă ca aceea pentru care venise.

— Tată, aş vrea să schimb cîteva vorbe cu dumneata..., începu el pe un ton neobişnuit de respectuos. Şi te rog să mă ierţi că-ţi răpesc din timpul foarte preţios. Dacă n-ar fi fost vorba de un lucru important, nu îndrăzneam să te deranjez. N-am vrut să fac un astfel de pas fără să-ţi cunosc părerea şi fără să am încuviinţarea dumitale...

Vorbele lui Yasin îl unseră la inimă. Îl măsură pe fiul său robust, chipeş şi elegant din creştet pînă-n tălpi. Poposi cu privirea, rînd pe rînd, asupra mustăţii răsucite cu grijă, costumului bleumarin, cămăşii cu guler scrobit, papionului albastru, pămătufului cu mîner de fildeş pentru alungat muştele, pantofilor negri lustruiţi... Din respect pentru tatăl său, Yasin îşi ascunsese batista înfoiată de mătase din buzunarul de la piept şi-şi îndreptase *tarbuş*-ul, pe care-l purta de obicei înclinat pe o sprînceană. Vasăzică nu vrea să facă nici un pas fără să-mi cunoască părerea... Bravo! Dar cînd s-a apucat de băutură mi-a cerut mie părerea? Sau cînd a luat-o razna, colindînd prin Wagh el-Baraka, cu toate că-i interzisesem să ajungă pe-acolo? Dar cînd a încălecat-o pe slujnică, sus pe terasă?! Bravo! Şi-acum vine să-mi ceară părerea! Ce s-o fi ascunzînd, oare, în spatele acestei predici potrivite pentru amvon?

— De bună seamă! Un bărbat cu judecată ca tine nici n-ar putea să facă altfel... Sper să fie vorba de ceva bun!

Yasin se întoarse pentru a arunca o privire spre Gamil el-Hamzawi şi clienţii care se tocmeau cu el, apoi îşi trase scaunul mai aproape de birou şi îşi luă inima în dinţi, zicînd:

— Am luat hotărîrea să mă recăsătoresc... Bineînţeles, după ce-ţi dai şi dumneata binecuvîntarea.

O surpriză, într-adevăr! Ba chiar îmbucurătoare! Dar ia stai! O fi ea îmbucurătoare, dar numai în anumite condiţii... Trebuie să aibă răbdare pînă află lucrul cel mai

important. Ce, n-are motive să fie neliniştit? Ba bine că nu! În primul rînd, introducerea asta cu care a vrut cu tot dinadinsul să i se bage în suflet. Pe urmă, cum s-ar putea să-i scape tocmai lui motivul pentru care a ales prăvălia pentru discuţie? Şi el şi-a dorit atît de mult să-l vadă pe Yasin recăsătorit; de-aia l-a şi rugat pe Muhammad Iffat să-i dea fata înapoi, de-aia l-a implorat de-atîtea ori pe Allah la sfîrşitul rugăciunilor să-i călăuzească paşii pe calea cea bună şi să-l ajute, să aibă parte de-o fată de neam... Dacă nu s-ar fi temut că-l va face din nou de rîs, aşa cum i se întîmplase cu Muhammad Iffat, poate că ar fi umblat chiar el să-l însoare a doua oară. Dar hai, să aibă puţină răbdare! S-ar putea să nu se adeverească nici una din bănuielile lui...

— Frumoasă decizie! Să ştii că sînt întru totul de acord! Şi te-ai oprit la o familie anume?

Yasin lăsă ochii în jos pentru o clipă, apoi îi ridică şi răspunse:

— Cred c-am găsit exact ce-mi doream. O casă cumsecade vecină cu noi... L-ai cunoscut pe stăpînul ei prea bine şi ştiu că ai avut un respect deosebit pentru el.

Stăpînul ridică din sprîncene întrebător.

— Domnul Muhammad Ridwan, răposatul...

— Nu se poate! protestă domnul Ahmad, fără să stea pe gînduri.

Apoi îşi dădu seama că trebuie să aducă un argument temeinic pentru a-şi justifica împotrivirea şi a-şi ascunde adevăratele sentimente.

— Dar fata lui nu-i divorţată? întrebă el, negăsind argumentul căutat. Chiar nu mai sînt fete pe lume, de-ai ajuns să te însori cu o femeie divorţată? încercă el să-i taie aripile.

Nemulţumirea tatălui nu era cîtuşi de puţin o surpriză pentru Yasin, care se aşteptase să se lovească de ea din clipa cînd se hotărîse să se însoare cu Maryam, dar nu-şi închipuise nici un moment că ar putea fi o piedică de

neînvins. Stăpînul ar fi preferat, indiscutabil, ca Yasin să fi ales tot o fată şi, în orice caz, o fată care să nu-i aducă aminte de tragedia fiului său. Crezuse însă că stăpînul este destul de înţelept ca să treacă peste cele două neajunsuri. Ba sperase chiar să-l ajute pentru a învinge împotrivirea la care se aştepta din partea femeii tatălui său. Cînd se gîndea la ea, se simţea tare încurcat. La un moment dat îi venise ideea să fugă de-acasă şi să se-nsoare cu cine-i place, punîndu-i pe toţi în faţa faptului împlinit. Şi dacă nu s-ar fi gîndit că-i frînge inima tatălui său, poate că ar fi făcut-o. Nu voise nici să ignore simţămintele mamei vitrege, ba – de ce nu? – ale adevăratei sale mame, şi-şi propusese să facă tot ce-i stătea în putinţă pentru a-l îndupleca pe stăpîn să accepte alegerea făcută de el.

— Nu pentru că n-ar mai fi fete pe lume, tată, dar se pare că aşa mi-e scris..., zise Yasin într-un răstimp. N-am nevoie de avere şi de nu ştiu ce situaţie... Mi-ajunge ca fata să fie de neam bun şi să se poarte cumsecade.

Dacă stăpînul voia cu tot dinadinsul să se consoleze cu ceva în această situaţie încurcată şi regretabilă, atunci trebuia să se gîndească la faptul că părerea pe care şi-o formase despre Yasin nu i-a fost dezminţită nici de data aceasta. Ăsta-i Yasin şi n-are ce să-i facă: un om – sau un animal – care n-are parte şi n-aduce decît necazuri. Dacă i-ar fi adus o veste îmbucurătoare, n-ar mai fi fost Yasin, iar el ar fi rămas deziluzionat. Nu-i nici o nenorocire că nu aleargă după avere şi după cine ştie ce situaţie. Cît despre purtare – lucrurile se schimbă puţin. Dar catîrul are scuze, căci nu ştie nimic – şi e firesc să nu ştie – despre purtarea mamei fetei. Numai el o ştie prea bine şi o mai ştiu şi alţii care l-au precedat sau i-au urmat. Fata s-ar putea, într-adevăr, să fie cumsecade şi bine-crescută, dar pe de altă parte nu-i mai puţin adevărat că ea n-a avut parte de o mamă ca lumea şi, prin urmare, nici de mediul cel mai fericit. Din păcate, nu poate să-i împărtăşească această convingere şi lui Yasin, de vreme ce nu

poate aduce nici o probă. Şi – lucrul cel mai grav – nu poate să facă nici măcar aluzie la aşa ceva, căci asta l-ar putea împinge pe Yasin să facă investigaţii şi să dea de urmele lăsate de respectatul lui părinte. S-ar isca un scandal de pomină.

Chestiunea este, aşadar, destul de delicată. Iar punctul cel mai spinos în toată povestea asta este istoria cu Fahmi; să fi uitat Yasin de ea? Să nu-i pese că este vorba de fata pe care o iubise fratele său? Este de-a dreptul revoltător, chiar dacă n-are nici cea mai mică îndoială în legătură cu respectul pe care-l poartă memoriei celui răposat. Şi cu toate astea, experienţa vieţii oferă suficiente scuze pentru cei aflaţi în situaţia lui Yasin. Dorinţa este tiranică şi oarbă – nu cunoaşte îndurare. Doar el ştie cel mai bine lucrul ăsta!

Stăpînul strîmbă din nas, pentru a-l face pe Yasin să simtă mîhnirea ce-l copleşise.

— Să ştii că inima mea nu-i deloc împăcată cu alegerea făcută, zise el într-un tîrziu. Nu-mi dau prea bine seama de ce... Domnul Muhammad Ridwan a fost un om bun, într-adevăr, dar boala l-a împiedicat să se mai ocupe de casă cu mult timp înainte de a se fi petrecut din viaţă. Nu vreau să judec greşit pe nimeni. Doamne fereşte! Dar aşa se zice! Probabil că au apucat cîţiva oameni să spună astfel şi pe urmă a mers vorba... Dar lucrul cel mai important pentru mine este divorţul. De ce a fost divorţată? Asta e una din numeroasele întrebări pentru care s-ar cuveni să găseşti răspuns. Nu se cade să ai încredere într-o femeie divorţată, decît după ce-ai despicat firul în patru şi-ai aflat totul. Cred că asta era ceea ce voiam eu să spun mai înainte... Şi, la urma urmei, lumea e plină de fete de familie bună.

— Am cercetat şi personal, am verificat şi prin alţii şi-am aflat că fostul ei bărbat a fost de vină, răspunse Yasin, încurajat de tonul tatălui său, care se limitase doar la a-i da cîteva sfaturi vagi. N-a dus casă bună cu ea

fiindcă el mai avea o nevastă... Şi le-a ascuns lucrul ăsta. Şi, colac peste pupăză, n-avea nici cine ştie ce venituri ca să ţină două familii, unde mai pui că se purta şi urît...

Se purta urît! El vorbeşte despre purtare urîtă! Şi nu-i e pic de jenă! Catîrul îţi oferă motive să te distrezi o noapte întreagă!

— Şi zici că ai terminat cu cercetările?

— Absolut! răspunse Yasin cu oarecare sfială, ocolind tot timpul privirea pătrunzătoare a stăpînului.

— Bine! Asta treacă-meargă, dar tu nu-ţi dai seama că ne leagă amintiri foarte neplăcute şi triste de fata asta? îl întrebă tatăl său, cu ochii în pămînt.

— Cum aş fi putut să uit lucrul ăsta, tată? răspunse el tot cu o întrebare, dar simţi că păleşte şi-i fuge pămîntul de sub picioare. Să ştii că sînt numai nişte bănuieli lipsite de temei... nişte închipuiri... Eu ştiu mai bine decît oricine că Fahmi a fost preocupat de fata asta doar vreo cîteva zile şi pe urmă a uitat-o cu totul. Şi sînt mai mult decît convins că a renunţat la ea fără nici o părere de rău cînd şi-a dat seama că speranţele i-au fost înşelate.

O fi spunînd adevărul sau vrea numai să-şi salveze situaţia? A fost omul cel mai apropiat de Fahmi şi probabil că nimeni n-a ştiut mai bine decît el ce se zbătea în sufletul fratelui său. Ce bine ar fi să spună adevărul! Ce bine-ar fi! L-ar scuti de remuşcările pe care le încearcă de fiecare dată cînd îşi aduce aminte că într-o zi s-a pus stavilă în calea fericirii copilului său. Nu-l părăseşte gîndul că Fahmi s-a stins cu inima neîmpăcată, din pricina samavolniciei şi îndărătniciei propriului său tată. Chinurile astea i-au întunecat viaţa tot timpul, de la moartea lui Fahmi încoace. Oare Yasin o fi încercînd să-l izbăvească de ele?

— Tu eşti sigur de ce spui? îl întrebă pe Yasin cu nelinişte şi insistenţă în glas. Ţi-a spus ţie lucrul ăsta?

Numai în ziua dispariţiei lui Fahmi îl mai văzuse Yasin pe tatăl său atît de zdrobit ca acum.

— Spune-mi adevărul gol-goluţ... adevărul întreg..., reluă el cu aceeaşi insistenţă. Nici nu-ţi închipui cît de

mult doresc să-l cunosc. Era pe punctul să-şi dea toate simţămintele pe faţă, dar în ultima clipă reuşi să se stăpînească: Întregul adevăr, Yasin!

— Sînt cu totul şi cu totul convins de ce ţi-am spus! răspunse Yasin fără nici o ezitare. L-am descusut în persoană şi l-am auzit cu urechile mele. N-am nici cea mai mică îndoială.

În alte condiţii, vorbele astea şi nici chiar altele mult mai grave n-ar fi fost de-ajuns pentru a-l convinge de sinceritatea lui Yasin. Dar dorea din tot sufletul să fie adevărat ce i se spune, aşa că-i dădu crezare. Şi, ca prin farmec, inima i se umplu de recunoştinţă pentru fiu-său şi simţi cum îl învăluie o linişte adîncă. În clipele acelea uită cu desăvîrşire de căsătorie. I se păru un timp că i s-a încleştat gura şi nu mai scoase o vorbă. Se bucură în tăcere de pacea care-i inundase inima. Dar încet-încet îşi reveni, îl văzu din nou pe Yasin înaintea ochilor şi începu să se gîndească la Maryam şi la *umm* Maryam, la îndatoririle lui, la ceea ce se cuvine să spună şi la ceea ce se cuvine să rămînă lăcătuit în sufletul lui.

— Oricum ar sta lucrurile, reluă tatăl discuţia, eu te-aş ruga să te gîndeşti serios şi să fii mai prevăzător. Nu te grăbi! Deschide ochii bine şi chibzuieşte îndelung! Este vorba de viitorul, de demnitatea şi de fericirea ta! Asta-i una la mînă! Pe urmă, să ştii că eu sînt gata să-ţi găsesc din nou o fată, dacă-mi promiţi că n-o să mă mai faci de rîs şi n-o să mai trag ponoase... Ce zici?

Yasin tăcu dus pe gînduri, nemulţumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Observase blîndeţea ciudată din glasul stăpînului, dar nu-i scăpaseră nici frămîntarea şi nemulţumirea ce se citeau pe faţa lui. Dacă se încăpăţînează s-o ţină mai departe tot aşa, riscă să ajungă la rezultate nedorite. Dar nici nu poate să bată în retragere pentru a scăpa de astfel de urmări. Nici vorbă! Doar nu mai e copil! O să se însoare cu cine vrea el şi cum vrea el! Dar ar fi mai bine să aibă şi consimţămîntul tatălui...

— N-aş vrea să te împovărez cu griji noi, tată... Îţi mulţumesc! Lucrul la care ţin cel mai mult este încuviinţarea dumitale. Şi, bineînţeles, aş vrea să fii mulţumit de mine şi de pasul făcut...

— Aşadar, refuzi să deschizi ochii şi să chibzuieşti la propunerea mea..., zise stăpînul mînios, gesticulînd nerăbdător cu amîndouă mîinile.

— Nu te supăra, tată..., îl rugă Yasin fierbinte. Te implor pe Allah să nu te superi... Mulţumirea ta este o binecuvîntare şi nu suport să mă lipseşti de ea... Lasă-mă să-mi încerc norocul şi urează-mi succes.

Ahmad Abd el-Gawad îşi dădu seama că n-are rost să mai insiste şi acceptă faptul împlinit, resemnîndu-se cu tristeţe şi disperare. Cine ştie? S-ar putea ca Maryam să nu semene cu mamă-sa, să fie o fată cinstită şi o soţie bună. Nu-i mai puţin adevărat, însă, că Yasin n-a reuşit să aleagă cea mai potrivită soţie şi să dea peste cea mai bună casă!

Ce-o vrea Allah! S-a dus vremea cînd îl putea strînge în chingi, impunîndu-şi voinţa după bunul plac, fără să i se împotrivească nimeni. Yasin este de-acum bărbat în toată firea şi orice strădanie din partea lui va fi întîmpinată cu refuz şi nesupunere. Poate e mai potrivit să accepte faptul împlinit şi să se roage lui Allah să fie bine!

Încercă din nou să-i dea poveţe, dar Yasin recurse la fel de fel de subterfugii pentru a-l îndupleca. În cele din urmă părăsi prăvălia, încercînd să se mintă că a obţinut încuviinţarea şi mulţumirea stăpînului, dar conştient că scandalul cel mai mare va începe acasă. Înţelesese, fără să fie nevoie să-i spună nimeni, că va trebui să se mute din casa tatălui său. Chiar şi numai gîndul că Maryam va intra în familia lui i se păruse o nelegiuire. I-ar fi plăcut şi-şi dorise cu adevărat ca, plecînd din casa aceea, să nu lase în urma lui vrajbă, căci se simţea foarte îndatorat faţă de femeia tatălui său şi nu suporta ideea că ar putea răspunde cu o necuviinţă. Nu se aşteptase ca lucrurile să

evolueze vreodată astfel încît să fie nevoit să se rupă de casă şi de familie. Dar ele s-au încurcat într-atîta, iar căile au devenit atît de înguste şi întortocheate, încît nu mai exista altă portiţă de scăpare în afara căsătoriei. Şi – ciudat lucru – a înţeles foarte bine politica celor două femei, altfel destul de veche: să-i arate afecţiune şi să cocheteze, dar să nu accepte nimic în afara căsătoriei.

N-a avut de ales; a pus ochii pe ea şi dorinţa i s-a înrădăcinat în suflet. Trebuia găsită o cale pentru a şi-o potoli. Oricare ar fi fost. Şi, în ultimă instanţă, n-a rămas decît căsătoria. Dar lucrul cel mai ciudat este faptul că el ştia foarte bine istoria alesei lui, poate chiar mai bine decît toţi ceilalţi din familie – cu excepţia tatălui său, firește – şi, cu toate astea, dorinţa îl copleşise şi nimic nu-l mai putea abate de la gîndul ce-l urmărea ca o obsesie. De ce să mă perpelesc din pricina trecutului, pentru care nu am nici o vină? Cu mine o să înceapă o viaţă nouă şi de aici încolo va fi răspunderea mea. Eu am o încredere desăvîrşită în mine. Dacă o să se întîmple, totuşi, să mă dezamăgească, o s-o arunc aşa cum arunci un papuc vechi şi uzat. Adevărul este că n-a chibzuit prea mult înainte de a lua decizia. Mai degrabă, acum încearcă să găsească o justificare pentru dorinţa lui neînduplecată. De data aceasta se agăţase de căsătorie ca de ultima şansă, dar asta nu înseamnă că i-ar fi displăcut cu totul. În ciuda firii nestatornice, începuse şi el să tînjească după o viaţă tihnită şi simţea nevoia să se adune de pe drumuri.

Toate astea îi trecură prin cap în timpul cafelei de după-amiază, ocupîndu-şi locul de lîngă Kamal. S-ar putea să bea pentru ultima oară cafeaua împreună cu ei. Îşi plimbă privirea peste sofalele, rogojinile colorate şi felinarul atîrnat în tavan, simţind o amărăciune adîncă în suflet. Amina stătea, după rînduiulă, pe sofaua dintre dormitorul stăpînului şi sufragerie, cu picioarele adunate sub ea şi aplecată deasupra mangalului – în ciuda zăpuşelii din atmosferă –, fiind ocupată cu pregătitul cafelei. Peste

ghilbab-ul violet îşi aruncase un şal alb, care lăsa să se vadă cît de mult slăbise în ultima vreme. În jurul ei plutea o linişte adîncă, învăluită de tristeţe. Ca apa mării, prin care, dacă se linişteşte, poţi să vezi pînă la stratul de nisip. Yasin se simţea destul de stînjenit cînd se pregăti să-i destăinuie ce-i apasă inima. Dar trebuia s-o facă!

— Aş vrea să-ţi cer sfatul, *nina*[1], în legătură cu o chestiune, deschise el subiectul după ce goli ceaşca, fără să fi simţit gustul cafelei.

Yasin schimbă o privire cu Kamal. Acesta era numai ochi şi urechi, aşteptînd cu încordare să vadă deznodămîntul, căci ştia intenţia lui Yasin de a vorbi cu Amina.

— Sper să fie o veste bună, fiule..., zise ea.

— Am hotărît să mă însor, o trînti Yasin scurt.

În ochii ei căprui, înguşti se ivi un surîs.

— Cred că te-ai gîndit foarte bine, fiule. Mai curînd sau mai tîrziu tot trebuia s-o faci... Nu e cazul să mai aştepţi.

Privirea-i deveni întrebătoare, dar preferă să-l ia pe ocolite, pentru a-l obliga să-i spună el singur toate amănuntele.

— Îi spui tu lui tată-tău ori vrei să-i spun eu? Sînt sigură că o să-ţi găsească o soţie mult mai bună decît prima...

— I-am spus lui tata! îi răspunse Yasin cu o gravitate mai mare decît o cerea situaţia. Şi nu mai e nevoie să-i mai fac necazuri, fiindcă mi-am şi ales soţia. Tata a fost de acord. Aş vrea să am şi consimţămîntul dumitale.

— Domnul să-ţi dea noroc! îi ură ea, cu faţa îmbujorată de sfială şi de bucurie. Grăbeşte-te, căci avem un etaj întreg care ne-a rămas liber. Dar spune-mi, la ce fată te-ai oprit?

— O fată de prin vecini... Îi cunoşti, zise el, schimbînd din nou o privire speriată cu Kamal.

---

1. Mamă (în limbajul familiar egiptean).

Amina se încruntă, privind în gol în vreme ce-şi mişca degetul arătător, de parcă şi-ar fi petrecut prin minte vecinii unul după altul.

— Tu mă zăpăceşti, Yasin... Mai bine vorbeşte, ca să mă liniştesc.

— Vecinii noştri cei mai apropiaţi..., continuă Yasin, zîmbind palid.

— Cine? întrebă Amina repezită şi vocea-i ajunse aproape un ţipăt.

Yasin lăsă capul în jos şi-şi strînse buzele posomorît.

— Astea? întrebă ea cu vocea tremurîndă, făcînd semn cu degetul mare în spate. E cu neputinţă! Îţi dai seama ce spui, Yasin?

Tînărul rămase în continuare posomorît şi nu scoase o vorbă.

— Ce veste dureroasă! exclamă ea. Astea, care s-au bucurat de nenorocirea noastră? În nici un caz!

— Te implor pe Allah să nu mai repeţi vorbele astea! îi zise Yasin rugător. Şi eu am fost înclinat cîndva să cred la fel, dar mi-am dat seama că e o bănuială fără nici un temei.

— Le iei apărarea, bineînţeles, dar să ştii că n-o să mă poţi înşela! Nu te obosi degeaba, că n-o să mă convingi pe mine... Doamne! De ce trebuie să ne facem de rîs? N-au decît cusururi! Există măcar o singură virtute care să justifice această alegere nedreaptă? Şi zici c-ai obţinut încuviinţarea lui tată-tău? El habar n-are de multe lucruri... Înseamnă că l-ai înşelat!

— Linişteşte-te! o imploră Yasin. Să ştii că nimic nu-mi displace mai mult decît să te supăr. Hai să vorbim în linişte!

— Cum aş mai putea să te-ascult, cînd primesc o lovitură atît de cumplită? Spune-mi c-a fost numai o glumă... o glumă proastă.... Maryam? Fata asta stricată despre care ştim cu toţii ce-a făcut? Ai uitat povestea aceea scandaloasă? Cum ai putut să uiţi aşa ceva? Şi vrei s-o aduci pe fata asta în casa noastră?

— Nu mi-a trecut prin cap să spun aşa ceva! zise el, oftînd adînc pentru a-şi uşura inima. Ăsta-i un lucru fără importanţă... Pentru mine e important să judeci întreaga chestiune cu toată seriozitatea şi fără nici o patimă!

— Despre ce patimă e vorba? Am acuzat-o pe nedrept? Şi zici că tată-tău a fost de acord? Dar lui i-ai spus de joaca ei ruşinoasă cu soldaţii englezi? Ce-am ajuns să-mi vadă ochii, Doamne?

— Domoleşte-te! Hai să vorbim în linişte! Nu ne foloseşte la nimic să ne înfuriem...

— Inima mea nu se poate domoli cînd e vorba de demnitate! ţipă ea neobişnuit de tăios. Apoi continuă cu glas tînguitor: Inima mea nu poate avea linişte cînd e vorba de demnitate...

— Te gîndeşti la fratele meu? o întrebă Yasin direct, înghiţind în sec. Allah să-l ierte şi să-l aibă în pază! Să ştii că situaţia de faţă nu are nici o legătură cu el... Bag mîna în foc pentru asta! Hai să nu-i tulburăm odihna!

— Nu eu i-o tulbur! Fratele lui, care o doreşte pe fata aceasta, i-o tulbură... Tu ştii lucrul ăsta foarte bine, Yasin... Să nu încerci să tăgăduieşti... Apoi continuă, cu o înfrigurare sporită: Probabil că o doreai şi-atunci, demult.

— *Nina!*

— Nu mai am încredere în nimeni! Cum aş mai putea să am încredere, după atîta făţărnicie? Lumea asta a devenit într-atît de mică şi pustie, încît tu nu mai găseşti pe cine să iei de nevastă în afara fetei care a făcut să sîngereze inima fratelui tău? Nu-ţi aduci aminte ce mîhnire l-a cuprins cînd a ascultat împreună cu noi povestea cu soldatul englez?

— Hai să amînăm discuţia asta pentru altă dată, o imploră Yasin, întinzînd braţele disperat. Am să-ţi dovedesc că fratele meu s-a petrecut din această lume fără ca fata despre care vorbim să fi lăsat vreo urmă în inima lui. Acum văd că nu e potrivit să vorbim despre aşa ceva.

— Niciodată n-o să fie potrivit să vorbim despre asta! țipă ea înfuriată. Tu n-ai pic de respect pentru memoria fratelui tău...

— Dac-ai şti cît mă întristează vorbele dumitale!

— Ce tristeţe? urlă ea, pierzîndu-se cu firea. Tu n-ai fost niciodată trist după fratele tău! Alţii, străini, au suferit mai mult după el!

— *Nina!*

— Să nu-mi mai spui *nina* din clipa asta! ţipă Amina ca din gură de şarpe, după ce-i făcu lui Kamal semn să tacă, în clipa cînd îl văzu pregătindu-se să se amestece în vorbă. Ţi-am fost ca o adevărată mamă, dar tu nu mi-ai fost fiu şi nici copilului meu nu i-ai fost frate..., continuă ea, înghiţindu-şi lacrimile.

Yasin nu mai suportă; se ridică amărît şi ieşi din salon. Kamal îl urmă în dormitor, la fel de trist ca şi el, încercînd să-l consoleze:

— Nu ţi-am spus eu?

— Nu mai rămîn în casa asta nici un moment! zise Yasin încruntat.

— Trebuie s-o ierţi! interveni Kamal, încercînd să-l domolească. Tu ştii că mama nu mai este aşa cum a fost... Chiar şi tata îi mai trece cu vederea greşelile. Nu e decît un acces de furie trecător... Nu-i lua vorbele în nume de rău, te rog...

— Nu i le iau în nume de rău, Kamal, îi răspunse Yasin oftînd. N-o să uit de anii frumoşi pentru o clipă urîtă. Am şi iertat-o, dar cum vrei să mai apar în faţa ei, dacă are bănuiala asta? După cîteva clipe de tăcere pline de amărăciune, continuă: Să nu crezi că Maryam a făcut să sîngereze inima răposatului... Este adevărat că lui i s-a năzărit într-o zi să se logodească cu ea şi că tata s-a împotrivit, dar el s-a prefăcut că uită şi curînd după aceea a uitat într-adevăr totul. Acum ce vină are fata? Şi ce vină am eu, dacă vreau să mă însor cu ea după şase ani de la povestea aceea?

— Ai dreptate în tot ce spui şi foarte curînd o să se convingă şi *nina* de adevărul vorbelor tale. Dar te rog să-ţi retragi ameninţarea că o să ne părăseşti.

— Să ştii că în primul rînd mie îmi pare nespus de rău că trebuie să plec din casa asta, zise Yasin, clătinînd din cap cu tristeţe. Dar mai devreme sau mai tîrziu tot va trebui s-o părăsesc, avînd în vedere că Maryam nu se poate muta aici. Acesta-i motivul şi aşa trebuie să vezi plecarea... O să mă mut în casa mea din Qasr eş-Sawq... Din fericire, apartamentul mamei e încă liber. O să-l vizitez pe tata la prăvălie şi-o să-i explic motivele plecării, încercînd să nu-l tulbur prea mult. Nu m-am supărat. Îmi pare foarte rău că trebuie să părăsesc casa, că trebuie să mă despart de familie şi, în primul rînd, de *nina*. Nu fi amărît, căci în curînd apele vor reintra în matcă. În casa asta nu există nici o inimă neîndurătoare, iar inima mamei tale este cea mai milostivă dintre toate.

Yasin se îndreptă spre dulapul de haine şi-i deschise uşa la perete: ezită cîteva clipe, petrecîndu-şi privirea peste lucrurile dinăuntru, apoi se uită la Kamal şi zise:

— Am să mă însor cu Maryam, aşa cum a vrut destinul, dar eu sînt pe deplin convins – şi Allah mi-e martor – că n-am întinat memoria lui Fahmi cîtuşi de puţin. Tu ştii, poate, cel mai bine, Kamal, cît de mult am ţinut la el. Iar dacă există cineva căruia să-i pară rău pentru această căsătorie, acela sînt eu...

11

O slujnică deschise uşa şi-l conduse pe Yasin în salon. Apoi se retrase, lăsîndu-l singur. Intra în locuinţa răposatului Muhammad Ridwan pentru prima oară în viaţa lui. Salonul semăna cu cel din casa tatălui său – o cameră spaţioasă şi înaltă. Avea un balcon spre strada Bayna el-Qasrein şi două ferestre spre ulicioara laterală, unde se afla intrarea în casă. Pe jos, cîteva covoraşe, iar pe laturi, canapele şi fotolii. În dreptul uşilor şi ferestrelor atîrnau draperii decolorate de soare şi de ani. Pe peretele din faţa uşii de la intrare spînzura o ramă mare, neagră, încadrînd o *basmala*, iar la mijlocul peretelui din dreapta – deasupra canapelei mari –, se afla un portret din tinereţe al răposatului Muhammad Ridwan.

Yasin se aşează pe canapeaua cea mai apropiată, cercetă încăperea cu grijă şi-şi plimbă privirea peste chipul domnului Muhammad Ridwan, avînd impresia că acesta se uită la el cu ochii lui Maryam. Zîmbi satisfăcut şi începu să agite pămătuful cu mîner de fildeş, de parc-ar fi vrut să alunge ceva stînjenitor. Din clipa cînd se gîndise să ceară mîna ei, îl frămînta gîndul că în casa aceea nu exista nici un bărbat, iar el n-a reuşit să găsească nici o femeie pentru a o trimite în peţit. Şi iată-l aici, în salon, aşteptînd. Avea impresia că este precum o creangă ruptă dintr-un arbore, lăsată în voia vîntului. Ca bărbat obişnuit de tatăl lui să se laude cu familia şi cu neamul, se simţea acum stingher, dar nu avea de ales. Pe de altă parte, era

convins că Maryam pregătise terenul, anunţînd-o pe mamă-sa de căsătoria lor, aşa încît vizita nu mai era decît o simplă formalitate.

Fata în casă reapăru, purtînd o tavă cu cafea. O aşeză pe măsuţa din faţa lui, îl anunţă că stăpîna trebuie să apară dintr-o clipă în alta şi dispăru din nou. Maryam o fi aflat, oare, de sosirea lui? Şi ce ecou o fi avut în sufletul ei sensibil ştirea dusă de slujnică? O să se mute împreună cu ea în Qasr eş-Şawq, fie ce-o fi! Cine şi-ar fi putut închipui că Amina e în stare să se înfurie într-atît? Era blîndă ca un înger. Allah să ucidă tristeţea şi necazurile! Şi tată-său s-a mîniat cînd l-a vizitat la prăvălie pentru a-l anunţa că a părăsit casa, dar parcă se arătase ceva mai îngăduitor şi impresionat! Oare o să-i spună Amina povestea lui Maryam? Furia şi durerea mamei care şi-a pierdut copilul sînt înspăimîntătoare! Kamal îi promisese că se va strădui s-o liniştească. În Qasr eş-Şawq a avut, însă, şi o surpriză plăcută: vînzătorul de fructe – amantul răposatei sale mame – murise şi în locul lui se mutase un ceasornicar. Auzi pe cineva tuşind uşor pentru a-şi drege glasul şi sări în picioare, cu ochii în direcţia uşii. Se ivi numaidecît o doamnă încîntătoare. Se strecură pe-o parte prin canatul deschis, căci lăţimea ei nu-i îngăduia să intre cu faţa înainte. Observă fără voie liniile trupului ei masiv, iar cînd îi văzu spatele, nu se putu stăpîni să nu se minuneze, căci semăna cu un balon uriaş. Se apropie de el cu paşi lenţi, sub povara trupului greoi. Îi întinse o mînă, a cărei piele catifelată ieşea din mîneca largă a rochiei albe, salutîndu-l:

— Bine-ai venit! Ne-ai făcut o mare cinste!

Yasin dădu mîna cu ea politicos şi rămase în picioare, pînă cînd o văzu aşezîndu-se pe canapeaua vecină. După aceea luă şi el loc. O vedea pentru prima oară de aproape, căci vechile ei relaţii cu familia lui o făcuseră să dobîndească o poziţie asemănătoare cu cea a mamei. Vîrsta şi respectul nu-i îngăduiseră să o cerceteze – aşa cum se

întîmpla cu celelalte femei – cînd o văzuse de la distanţă pe stradă. Avu, de aceea, impresia unei revelaţii. Rochia îi acoperea trupul de la gît şi pînă la tălpi, ba chiar şi tălpile îi erau încălţate, în ciuda căldurii înăbuşitoare, cu ciorapi albi. Mînecile îi ascundeau braţele pînă la încheietura pumnului, iar capul şi gîtul şi le acoperise cu un văl alb, ale cărui capete atîrnau pe piept şi pe spate. Decenţa ei era pe măsura poziţiei şi vîrstei, căci – din cîte ştia el – trebuia să se apropie de cincizeci de ani. Cu toate astea, arăta foarte bine – înfăţişarea generală exprima seninătatea firii şi tinereţea inimii. Băgă de seamă că nu avea nici un fel de fard pe faţă, deşi pe vremuri îi plăcea să se dichisească şi era vestită în tot cartierul pentru gustul şi priceperea cu care se machia. Şi-aduce aminte că Amina îi lua apărarea ori de cîte ori îndrăznea cineva să clevetească pe seama felului cum se gătea. Pe urmă şi-a schimbat atitudinea, iar în ultimii ani a ajuns s-o bîrfească din te miri ce, învinuind-o de necuviinţă şi de nesocotirea manierelor potrivite pentru vîrsta ei.

— Un pas lăudabil, Yasin *efendi*[1] !

— Îţi mulţumesc...

A fost cît pe-aci să adauge şi cuvîntul *tiza*[2], dar în ultima clipă se opri, din instinct, mai cu seamă că ea nu i se adresase cu „fiule", cum ar fi fost de aşteptat.

— Ce mai faceţi ? reluă ea discuţia. Tata, *umm* Fahmi, Khadiga, Aişa, Kamal ?

— Sînt bine cu toţii ! răspunse el, puţin stînjenit de întrebarea despre aceia care-i erau ostili fără temei. Îţi doresc sănătate !

Fără îndoială că se gîndeşte la ostilitatea şi antipatia pe care i-o arătase familia domnului Ahmad după dispariţia

---

1. Cuvînt de origine turcească însemnînd „domn".
2. Cuvînt de origine turcă (*teyze*), desemnînd mătuşa din partea mamei, folosit în vorbirea familiară egipteană aproximativ cu sensul de „tuşă".

lui Fahmi, punînd capăt unei prietenii îndelungate. Dar ce ostilitate! Adevărată urgie nerostită! Într-o zi s-au pomenit cu Amina declarîndu-le categoric că intuiţia ei îi spune cum că Maryam şi mamă-sa n-au fost sincer mişcate de nenorocirea lui Fahmi. Din ce pricină? Allah să ne apere de rău! Nu se poate ca ele să nu fi aflat într-un fel sau altul de împotrivirea stăpînului în privinţa logodnei lui Fahmi cu Maryam. Probabil din pricina asta poartă ranchiună întregii familii. Amina a repetat de mai multe ori că a aflat cum că Maryam ar fi plîns moartea lui Fahmi, zicînd: „Îmi pare rău că nu te-ai putut bucura de tinereţe...", iar ea a tălmăcit aceste vorbe astfel: „Îmi pare rău că familia a stat în calea fericirii tale şi nu te-ai putut bucura de tinereţe..." Tristeţea şi amărăciunea Aminei n-au făcut decît să-i sporească resentimentele. Nici un efort n-a fost de-ajuns pentru a o convinge că presimţirea ei nu este îndreptăţită. Curînd după aceea, atitudinea ei faţă de Maryam şi de mama acesteia s-a schimbat radical şi orice relaţie cu ele s-a întrerupt.

— Allah să-l blesteme pe diavol! exclamă el, lăsînd ochii în pămînt de sfială.

— O mie de blesteme! adăugă ea fericită, vrînd să întărească vorbele lui. Tot timpul m-am întrebat cu ce am păcătuit, de a trebuit să-mi poarte *umm* Fahmi atîta pică... Şi cu toate astea, eu îi doresc să aibă parte de alinare, sărmana!

— Allah să te răsplătească pe măsura firii generoase şi inimii bune... Într-adevăr, se cuvine s-o laşi în apele ei, căci este nemîngîiată şi are nevoie de îndurare!

— Dar ce vină am eu?

— N-ai nici o vină! Numai diavolul – blestemul lui Allah asupra lui!

Femeia clătină din cap, făcînd gestul unei victime nevinovate, şi rămase pe gînduri pînă cînd privirea îi căzu asupra ceştii de cafea uitate pe tavă.

— N-ai băut cafeaua? întrebă ea, făcînd semn spre ceaşcă.

Yasin duse ceaşca spre buze şi sorbi ultimele picături dintr-o înghiţitură. Apoi o puse la loc şi îşi drese glasul.

— La drept vorbind, pe mine m-a îndurerat tare mult situaţia în care au ajuns relaţiile dintre familiile noastre..., începu el. Dar ce să facem? Cred că cel mai bun lucru ar fi să lăsăm timpul să rezolve lucrurile... De fapt, eu n-am avut intenţia să stîrnesc amintiri triste. Nu de asta am venit. Dimpotrivă, am gîndurile cele mai frumoase, care n-au nici o legătură cu necazurile din trecut.

Femeia clătină din cap, încercînd parcă să-şi domolească zbuciumul inimii. Apoi zîmbi şi se arătă din nou gata să-l asculte. Gestul şi zîmbetul ei au fost aidoma unui instrument muzical ce-şi schimbă tonalitatea în clipa în care cîntăreţul acompaniat se pregăteşte să treacă la o nouă melodie.

— Şi eu am rămas cu unele amintiri triste..., zise Yasin încurajat de zîmbetul ei. Mă refer la prima mea căsătorie. N-am avut parte de-o fată cumsecade... Ce să-i faci? Dar nu la asta voiam să mă refer... De fapt, eu am venit aici după ce-am chibzuit îndelung şi m-am decis să încep o viaţă nouă. Am venit cu cele mai bune intenţii.

Ochii li se întîlniră şi Yasin îşi dădu seama că i-a intrat în graţii. Oare am făcut bine aducînd vorba despre prima căsătorie? Oare la urechile ei n-o fi ajuns nimic despre motivul adevărat al divorţului? Nu trebuie să-ţi faci griji! Chipul ei senin inspiră optimism. Chipul ei senin! Nu-i aşa? Ba da! Dacă n-ar fi diferenţa de vîrstă, ar fi mai frumoasă decît Maryam! Fără îndoială că în tinereţe a fost mai frumoasă decît Maryam! Dar de ce „a fost"? „Este"! Este mai frumoasă decît Maryam, în ciuda diferenţei de vîrstă! De bună seamă!

— Cred că ai înţeles ce vreau să spun. Vreau să zic că am venit să cer mîna fiicei dumitale, *hanem* Maryam...

Faţa ei se lumină, străbătută de un zîmbet larg.

— Nu pot decît să te binecuvîntez! zise ea. Halal familie, halal bărbat! Ieri ne-a adus neşansa un bărbat nevrednic.

Astăzi o cere pe Maryam un bărbat adevărat, vrednic s-o facă fericită! Şi – graţie lui Allah! – va fi şi ea vrednică să-l facă fericit! Oricît ne-ar despărţi vechile neînţelegeri, noi am fost o singură familie. Dintotdeauna!

Copleşit de mulţumire şi entuziasm, Yasin începu să se joace involuntar cu papionul.

— Îţi mulţumesc din adîncul inimii! răspunse el, cu faţa îmbujorată. Allah să te răsplătească pentru vorbele dulci! Sîntem o singură familie, aşa cum ai spus... Indiferent ce s-ar întîmpla... Iar *hanem* Maryam e o fată cu care se mîndreşte tot cartierul. Şi cu originea, şi cu firea ei! Aş vrea ca Allah să ne răsplătească pe-amîndoi pentru aşteptarea noastră...

— Amin! îngînă femeia în vreme ce se ridica.

Apoi se îndreptă spre masă, luă tava de cafea şi o strigă pe Yasmina. Servitoarea apăru de îndată şi o primi de la stăpînă.

— Sînt încîntată că ne-ai vizitat! exclamă deodată, întorcîndu-se pe neaşteptate cu faţa spre el.

Yasin îşi dădu seama că l-a surprins holbîndu-se la coapsele ei şi lăsă ochii în jos, încercînd să-i dea impresia că se uita în podea. Dar era prea tîrziu! Simţi că-şi pierde capul şi se întrebă în sinea lui ce-o fi crezînd despre el. După ce se întoarse la loc, îi aruncă o privire pe furiş şi observă pe buzele ei un zîmbet abia mijind, ca şi cînd ar fi vrut să-i zică: „Te-am prins!". Yasin îşi blestemă ochii care nu cunosc sfiala şi se întrebă ce gînduri or fi trecînd prin capul ei. Într-adevăr, ea vrea să pară că n-a observat nimic, dar nu numai zîmbetul, ci întreaga ei înfăţişare vrea să-i spună „Te-am prins!". Să uite de pasul greşit! Ăsta-i cel mai bun remediu! Dar oare Maryam o să se facă vreodată ca mamă-sa? Cînd o să fie ziua aceea? Timpul nu este darnic cu virtuţile mamei decît foarte rar! Ce mai femeie!

— Dacă cererea mea va fi acceptată, vă stau la dispoziţie pentru a discuta celelalte detalii..., rupse el tăcerea,

în speranţa că va scăpa de gîndurile ce-i dădeau tîrcoale şi va risipi norul îndoielii.

Femeia rîse şi faţa ei se lumină toată, părînd fermecătoare şi tînără.

— Cum ar putea să nu fie acceptată, Yasin *efendi*? îi răspunse ea printr-o întrebare retorică. Bagă de seamă şi caută-ţi vecini de neam! cum zice proverbul.

— Mă cucereşti cu delicateţea dumitale! zise el, înroşindu-se.

— N-am spus decît adevărul – Allah mi-e martor! Apoi făcu o mică pauză, după care adăugă: Şi familia a fost de acord? reveni ea cu o întrebare directă, vrînd să vadă în ce ape se scaldă domnul Ahmad şi femeia lui.

Pentru o clipă, în ochii lui Yasin se ivi o umbră, dar imediat îşi reveni şi strîmbă din nas cu un zîmbet indiferent.

— Hai să nu aducem vorba despre familie. Ce are a face ea cu treaba asta?

— Dar de ce? Allah să ne ferească de rău!

— Fiindcă familia nu-i aşa cum s-ar cuveni să fie...

— Nu l-ai consultat şi pe domnul Ahmad?

— Ba da. Tata e de acord...

— Am înţeles! zise ea simţind pulsul, în timp ce-şi mîngîia palmele. *Umm* Fahmi, nu-i aşa? La ea m-am gîndit şi eu, de îndată ce-ai deschis subiectul! N-a fost de acord, nu-i aşa? Slavă celui care nu se schimbă! Femeia tatălui tău e tare ciudată!

— N-are nici în clin, nici în mînecă cu mine!

— Tot timpul m-am întrebat cu ce i-am greşit..., se lamentă ea. Ce rău i-am făcut?

— N-aş vrea să ne îndepărtăm de la chestiunea noastră şi să discutăm despre nişte lucruri din care nu te alegi decît cu dureri de cap. Treaba ei ce crede! Pe mine mă interesează consimţămîntul dumitale şi nimic mai mult.

— Dacă nu mai ai loc în casa ta, casa noastră îţi stă la dispoziţie!

— Mulţumesc! Dar am şi eu locuinţa mea în Qasr eş-Şawq, departe de cartierul ăsta... Am părăsit casa tatei de cîteva zile...

— Te-a alungat? strigă ea, lovindu-se cu palma peste piept.

— Nu! N-am ajuns chiar pînă acolo, zise el, rîzînd. Se pare că alegerea făcută de mine a tulburat-o din pricini mai vechi... legate de fratele meu răposat, adăugă după o pauză, uitîndu-se la ea cu subînţeles. N-am vrut s-o tulbur mai mult şi am socotit că e mai potrivit să-mi aranjez propria mea casă.

— De ce n-ai rămas acolo cel puţin pînă la căsătorie? insistă ea, arcuindu-şi sprîncenele şi clătinînd din cap cu un fel de şovăială.

— Am preferat să plec, de teamă să nu-mi caute nod în papură la tot pasul şi să se agraveze lucrurile..., răspunse el, rîzînd cu resemnare.

— Domnul o să îndrepte lucrurile! zise ea uşor ironic, ridicîndu-se din nou.

O văzu îndreptîndu-se spre fereastra ce dădea spre ulicioara laterală, sub pretextul că vrea s-o deschidă pentru a pătrunde lumina mai blîndă dinaintea asfinţitului, pe care uşa balconului cu zăbrele o împiedica să intre. Se trezi din nou trăgînd cu coada ochiului, fără să vrea, la comoara cea de preţ aidoma unei cupole. Apoi o zări sprijinită cu un genunchi pe canapea şi aplecată pe marginea ferestrei pentru a prinde cîrligele. De data aceasta se simţi martor la o privelişte tulburătoare. De ce n-a chemat-o pe slujnică să deschidă fereastra? se întrebă el, simţindu-şi gîtul uscat. Cum de-a putut să se dea din nou în spectacol în faţa lui, după ce cu numai cîteva clipe în urmă îi surprinsese privirile insistente. Fără îndoială că tîlcul acestei privelişti nu-i este nici ei necunoscut. Dar de ce şi cum? Cum şi de ce? Avusese un simţ foarte ascuţit în relaţiile cu femeile şi, în general, se pricepea să le ghicească intenţiile. De data aceasta, însă, avea o îndoială, ceva îl împiedica

să meargă cu gîndurile mai departe şi preferă să închidă ochii, simţind că lucrurile pot să ia o întorsătură primejdioasă. Ori este el nebun, ori ea! Sau nici unul, nici altul! Cine-ar putea să-l scoată din încurcătură şi să-i spună care-i adevărul? *Umm* Maryam se ridică în picioare şi se îndepărtă de fereastră. Înainte de a se îndrepta spre locul ei, Yasin apucă să-şi ridice ochii spre *basmala*, prefăcîndu-se că este cufundat în cercetarea tabloului. Nu se uită spre ea decît în clipa cînd auzi scîrţîitul canapelei sub greutatea trupului masiv. În clipa aceea, ochii li se întîlniră. Privirea ei surîzătoare şi vicleană îl anunţa că nu i-a scăpat nimic, ca şi cînd i-ar fi spus răspicat: „Te-am prins!". Rămase o vreme nedumerit, fără să ştie ce să creadă. Îi veni în minte gîndul că s-ar putea să fi fost nedrept cu ea. Apoi îl încercă teama că s-ar putea ca ea să-l socotească vinovat şi să-şi taie singur craca de sub picioare. I se năzări că o să fie tras la răspundere pentru fiecare gest şi că orice pas greşit îi submina poziţia.

— E tot cald şi, pe deasupra, mai e şi umed..., zise ea pe cu un ton liniştit şi firesc, vrînd să rupă tăcerea.

— Aşa e..., aprobă el mulţumit.

Yasin îşi recăpătă calmul, dar în faţa ochilor îi dansa imaginea văzută la fereastră. Apoi se trezi – fără voia lui – tînjind cu părere de rău că nu dăduse peste ceva asemănător în timpul aventurilor sale. Dacă ar avea şi Maryam un trup ca al ei! „Şi întru aceasta să se întreacă cei ce se întrec."[1]

Ea îşi închipuie, probabil, că tot mai este preocupat de discuţia stîrnită în legătură cu neînţelegerea dintre el şi mama vitregă.

— Nu trebuie să-ţi faci atîtea gînduri... Pentru nimic în lume nu merită să-ţi faci griji...

Pe urmă *umm* Maryam făcu un semn cu mîinile şi cu capul, ca şi cînd ar fi vrut să accentueze îndemnul, iar trupul ei se înfioră din creştet pînă-n tălpi.

---

1. Coran, 83:26 (n.r.).

— Adevăr grăieşti! bombăni el, zîmbind ascultător.

Numai că trebui să facă un efort serios pentru a se putea stăpîni. Se întîmplase ceva cu totul neobişnuit. În aparenţă, fusese doar un gest cu care voise să exprime indiferenţa şi să-l îndemne să nu-şi facă griji, dar în realitate fusese un gest cu semnificaţii mult mai adînci; prin el îşi lepădase masca, arătîndu-se în adevărata ei înfăţişare de femeie uşuratică. Totul se întîmplase într-o clipă de neatenţie, uitînd de tactul şi de sfiala pe care le dovedise pînă atunci. Firea ei ascunsă s-a dat în vileag, fără ca ea să-şi dea seama. Sau poate chiar şi-a dat seama? Nu poate băga mîna în foc nici pentru una, nici pentru alta, dar este neîndoielnic că se află dinaintea unei femei demne să fie mama lui Maryam, aşa cum i s-a dus pomina cu ani în urmă. Nu va da înapoi de la hotărîrea lui cu nici un preţ! O femeie virtuoasă n-ar face un astfel de gest! Nedumerirea nu dură decît o clipă. Apoi locul i-a fost luat de o bucurie senzuală şi perfidă şi Yasin căzu pe gînduri, întrebîndu-se unde şi cînd mai văzuse un gest asemănător. La Zenoba? La Galila, în noaptea cînd a dat buzna peste tatăl lui în salonul din casa familiei Şawkat? Da! Asta era!

În ciuda vîrstei, îi păru mai senzuală şi mai ispititoare decît Maryam. Instinctul învinse şi inima îi dădu ghes să pipăie pulsul şi să nu se oprească, dacă nu va fi cazul. Simţi dorinţa să rîdă de gîndurile lui ciudate. Se pare că o va apuca pe o cale nouă, necunoscută lui pînă atunci. Dar el nu şi-a pus niciodată frîu pasiunilor. Unde o să-l conducă oare drumul acesta? S-ar putea să renunţe la Maryam pentru mama ei? Asta în nici un caz! Dar închipuiţi-vă un cîine care în drum spre bucătărie dă peste un ciolan! O să se poată abţine? Astea-s doar gînduri, închipuiri şi supoziţii! Mai bine să rămîn unde mă aflu! Schimbară un zîmbet în tăcerea care se aşternuse din nou între ei. Zîmbetul ei părea să fi izvorît din îndatorirea de gazdă, pe cînd al lui pornea dintr-un sentiment confuz – un amestec de descumpănire şi dorinţă înăbuşită.

— Ne-ai adus lumină în casă, Yasin *efendi*!

— Casa dumitale nu mai are nevoie de altă lumină, doamna mea. Dumneata faci lumină pentru tot tîrgul.

— Allah să fie generos cu tine, Yasin *efendi*! bombăni ea rîzînd, cu capul dat pe spate.

S-ar fi cuvenit să se întoarcă la cererea lui sau să se scuze şi apoi să plece, stabilind o altă dată pentru a continua discuţia, dar el nu făcu nici una, nici alta. Începu să-i arunce ocheade – cînd mai lungi, cînd mai scurte – într-o tăcere care deveni suspectă. Cine are ochi să vadă pricepe imediat tîlcul privirilor. Trebuie să-i transmită gîndurile numai prin priviri şi să urmărească reacţia. Ştiu locul în care vei călca înainte de-a face pasul. Poftim privirea asta aprinsă de foc şi pe urmă să-mi mai spui că nu pricepi ce vreau... că doar nu sînt nebun să te cred. Uită-te la ea cum îşi plimbă privirea rătăcită în sus şi-n jos. Ce altă dovadă mai vrei? Acum poţi zice că viitura a ajuns la Aswan, iar deschiderea stăvilarului este inevitabilă.[1] Şi o ceri pe fata ei în căsătorie! Nebun cel care nu crede în nebunie de astăzi încolo! În clipa asta, sufletul meu nu tînjeşte după nimic altceva decît după tine... Pe urmă poate să vină şi potopul! Chipul tău nu-mi inspiră deloc deznădejde!

— Şi stai singur în Qasr eş-Şawq?

— Da!

— O să fie şi inima mea cu tine de-acum înainte...

Vorbele astea pot fi rostite la fel de bine şi de-un diavol, şi de-un înger! Nu cumva Maryam ascultă acum în spatele uşii? se întrebă el, intrînd la bănuieli.

— Ai încercat singurătatea în noua ta locuinţă... Nu-i aşa că e insuportabilă?

— Într-adevăr, e insuportabilă!

---

1. Aluzie la un baraj mai vechi, construit pe Nil în zona oraşului Aswan, care servea la reglarea debitului apelor fluviului şi atenuarea efectelor inundaţiilor.

Se pomeni cu ea ridicînd pe neașteptate mîna și dîndu-și la o parte voalul de pe cap și de pe gît.

— Iartă-mă, dar e prea cald..., încercă ea să se scuze.

Rămase cu o basma portocalie pe cap și cu gîtul splendid descoperit. Yasin privi o vreme cu jind la gîtul ei, apoi își întoarse ochii spre ușă, ca și cînd ar fi vrut să întrebe dacă nu cumva stă cineva la pîndă în spatele ei. Ajutați-l pe cel care a venit cu intenția să ceară mîna fetei și-a căzut în mrejele mamei!

— Stai liniștită! o încurajă el, răspunzînd scuzelor ei. Ești în casa dumitale doar... Nu-i nici un străin în casă.

— Dacă Maryam ar fi fost acasă, îi spuneam vestea!

— Dar unde e? o trase el de limbă, în vreme ce inima îi tresări ca un semnal de atac.

— La niște rude, în el-Darb el-Ahmar.

Mi-am pierdut capul! își zise Yasin, simțind că pică cerul pe el. Cel care a cerut mîna fetei rîvnește acum la tine... Și-l vrei și tu... Allah să fie îndurător cu cei care au încredere în femei! Muierea asta nu cred că are minte-n cap! Ești vecin de-o viață cu ea și n-ai descoperit-o decît astăzi... Nu e zdravănă! Are cincizeci de ani și se poartă ca o fetișcană!

— Și cînd se-ntoarce *hanem* Maryam?

— Spre seară...

— Am impresia că vizita mea s-a cam lungit..., zise el cu viclenie.

— Ba nu s-a lungit deloc. Ești în casa ta.

— Și crezi că aș putea spera să-mi întorci vizita? o întrebă el cu aceeași șiretenie.

Umm Maryam rîse cu gura pînă la urechi, ca și cînd ar fi vrut să-i zică: „Las' că știu eu ce se ascunde în spatele invitației!". Pe urmă lăsă capul în jos, stingherită. Lui Yasin nu-i scăpă gestul ei teatral. Dar nu-i dădu nici o atenție și se apucă să-i descrie locul unde se află casa și poziția apartamentului său, în vreme ce *umm* Maryam asculta tăcută, zîmbind cu ochii în pămînt. Oare nu-și

dădea seama cît de mare este răul pe care-l făcea fetei sale?

— Şi cînd o să ai amabilitatea să mă vizitezi?

— Nu ştiu ce să zic, îngăimă ea, ridicînd în cele din urmă capul.

— Să spun eu în locul tău? Mîine-seară! zise el cu încredere. Am să te aştept!

— Poate că ar trebui să ne mai gîndim la nişte lucruri...

— O să ne gîndim împreună... la mine acasă!

Yasin sări în picioare şi intenţionă să se apropie de ea, însă *umm* Maryam îi făcu semn cu mîna, prevenitoare.

— Mîine-seară..., zise ea, vrînd parcă să evite apropierea lui.

12

Cum se lăsa întunericul, Bahiga se înfăşura în *mila'a* şi traversa cartierul El-Gamaliyya, oprindu-se la casa Haniyyei, unde îl găsea pe Yasin în aşteptarea ei, în singura cameră mobilată din apartament. N-a mai venit vorba despre Maryam decît o singură dată, cînd s-a pomenit cu ea zicîndu-i:

— Ştii, atunci nu i-am putut ascunde lui Maryam vizita ta, fiindcă ştia şi slujnica. I-am spus că ţi-ai arătat dorinţa să te însori cu ea, dar că mai ai încă de trecut peste nişte neînţelegeri de familie.

Vorbele ei îl găsiră nepregătit şi nu făcu decît să o aprobe şi să o felicite. Altfel duseră noapte de noapte, vreme de o săptămînă, o viaţă plină de plăceri. Este adevărat că singura cameră din apartament – şi aceea mobilată la repezeală – nu era locul cel mai potrivit pentru întîlnirile lor, însă Yasin nu se zgîrci la cheltuieli, pregătind tot felul de bunătăţi. Dar nici nu se încheie săptămîna şi simţi că începe să-l cuprindă plictiseala. Leacul căutat ajunge şi el în cele din urmă o boală, dacă nu-l mai schimbi. N-a fost cîtuşi de puţin surprins că s-a întîmplat aşa, fiindcă nu avusese de la bun început nici o intenţie precisă cu această relaţie destul de ciudată şi nici nu-i trecuse prin cap că ea ar putea dura mai mult. Ştiuse oricum că va fi ceva trecător, dar s-a trezit cu femeia aceea agăţată de el, sperînd să renunţe la căsătoria cu fiica ei. A acceptat să-i cînte în strună de hatîrul ei, convins că odată cu trecerea zilelor

lucrurile se vor aranja de la sine. Iar el a revenit foarte curînd la matcă, chiar mai repede decît se aşteptase. Crezuse că noutatea îl va ţine lîngă femeia aceea cîteva săptămîni sau cel puţin o lună, dar se înşelase. Era de ajuns că înfăţişarea ei ispititoare îl împinsese la cea mai mare neghiobie din viaţa lui, de altfel plină de asemenea neghiobii. În spatele frumuseţii amăgitoare se ascundea însă bătrîneţea, aşa cum roşeaţa obrajilor ascunde febra. Formele opulente strînse în faldurile veşmintelor erau cu totul altfel sub privirea cercetătoare a ochiului critic. Nimic nu înregistrează mai bine decît pielea omului urmele devastatoare ale scurgerii timpului. Acum pricep de ce sînt femeile sclavele veşmintelor, îşi zise Yasin în sinea lui. Cînd pornirea nebunească se stinse, Maryam reveni în gîndurite lui Yasin. De fapt, imaginea ei nu-l părăsise nici o clipă, dar izbucnirea neaşteptată o acoperise, aşa cum ascunde un nor în treacăt faţa lunii. Ciudat! El nu o dorea pe Maryam doar în virtutea pasiunii, ci o găsea potrivită pentru a întemeia o familie – lucru inevitabil şi de mult rîvnit. Se hotărî să mai rabde – tot în speranţa că Bahiga o să-şi vină în fire şi o s-o audă într-o bună zi spunîndu-i: „De-ajuns cu joaca! Du-te la mireasa ta!". Dar ţi-ai găsit! Ei nici prin cap nu-i trecea aşa ceva! Continua să vină noapte de noapte cu aceeaşi rîvnă, fără să-i pese de ce gîndea el. Îşi dădu seama că, pe măsură ce trecea vremea, începea să ridice pretenţii de-a deveni stăpîna lui şi – mai mult decît atît – de a fi stăpîna lui exclusivă.

Aşadar ea nu lua deloc lucrurile în glumă. În plus, i se arăta destul de necumpănită şi uşuratică şi asta îl convinse că purtarea ei ciudată din timpul primei întîlniri nu fusese ceva întîmplător. Acum ajunsese s-o privească cu dispreţ, iar defectele ei crescuseră imens în ochii lui, care căutau cu tot dinadinsul cusururi. În cele din urmă, găsind-o cu totul nesuferită, se hotărî să scape de ea, cu toate că ar fi preferat ca lucrurile să se aranjeze calm, pentru a nu ridica obstacole în drumul lui spre Maryam.

— Maryam nu te-a întrebat niciodată de ce am dispărut? o iscodi el într-o zi.

— Ea ştie că ai tăi se împotrivesc, îi răspunse, clătinînd din cap pentru a-l linişti.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că aveam obiceiul să mai stau de vorbă cu ea din cînd în cînd pe terasă şi că i-am repetat hotărîrea de a trece peste orice ca să mă însor cu ea, zise Yasin după ce stătu un timp pe gînduri.

— Şi de fapt ce vrei? întrebă Bahiga sărind ca arsă şi fixîndu-l cu o privire nedumerită.

— Vreau să spun că a auzit din gura mea această hotărîre şi că ştia de vizita pe care urma să o onorez, îi zise el, făcînd pe nevinovatul. Prin urmare, trebuie convinsă că am avut motive temeinice ca să dispar.

— N-o să fie nici o pagubă, dacă n-o s-o faci! i-o întoarse ea cu o indiferenţă care-l derută. Nu înseamnă că, dac-ai aruncat o vorbă acolo, ai cerut-o şi de nevastă, nici că, dacă ai cerut mîna cuiva, e musai să te însori cu ea... Şi ea ştie lucrurile astea foarte bine. Pe urmă adăugă pe un ton mai coborît: Şi să ştii că nu-i nici o pagubă pentru ea, dacă te-a pierdut. E încă tînără şi destul de chipeşă — slavă Domnului! Azi-mîine apare alt peţitor...

Yasin avea impresia că vrea să se scuze pentru egoismul ei sau să facă aluzie la faptul că ea, şi nu fiica ei va fi păgubită de pierderea lui. Dar vorbele ei nu făcură decît să-l întărîte şi mai mult. În plus, începu să se teamă de relaţia cu o femeie mai mare decît el cu douăzeci de ani, gîndindu-se în acelaşi timp la vorba ştiută din popor că însoţirea cu muierea bătrînă te trage spre ţărînă. Întîlnirile cu ea deveniră o povară şi în cele din urmă i se acri de-a binelea. Asta era starea lui cînd se întîlni într-o zi cu Maryam pe Calea Nouă. Se apropie de ea fără şovăială, o salută şi porni alături, de parcă ar fi fost rude apropiate. Ea părea neliniştită şi posomorîtă. O anunţă că l-a convins pe tată-său să consimtă la căsătorie şi că el îşi aranjează casa din Qasr eş-Şawq pentru a o primi aşa cum se cuvine.

Încercă să se scuze pentru absența îndelungată, pretextînd că a fost foarte ocupat.

— Spune-i mamei tale că o să vin mîine pe la voi ca să ne înțelegem în privința contractului de căsătorie, îi zise el la despărțire.

Apoi plecă, bucurîndu-se de prilejul care i se oferise pe neașteptate, fără să-i pese de ce o să zică mama ei. Seara, cînd veni ca de obicei în Qasr eș-Șawq, Bahiga era extrem de agitată și, înainte de a-și scoate vălul, începu să tune și să fulgere cu inima zdrobită.

— Ești un ticălos fără pereche! Apoi se așeză pe pat și se apucă să-și desfacă vălul cu mișcări nervoase. Nici nu mi-a trecut prin minte că ai putea să fii atît de netrebnic! Laș și ticălos, ca toți bărbații!

— Lucrurile nu sînt chiar așa cum îți închipui..., încercă Yasin să se dezvinovățească. Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător.

— Mincinosule! Mincinosule! urlă ea ca din gură de șarpe. Îmi înșiri mie verzi și uscate? N-o să mai dau crezare vorbelor tale cît oi trăi. Apoi, imitindu-l, spuse cu ironie: Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător... Ce întîmplare? Și presupunînd că ar fi fost o întîmplare, cum de ți-ai îngăduit să stai de vorbă cu ea pe stradă, de față cu toată lumea? Vezi cît ești de ticălos? Apoi îl imită din nou, plină de ironie: Am întîlnit-o cu totul și cu totul întîmplător...

— M-am trezit pe neașteptate față în față cu ea și mîna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta, zise el puțin încurcat. Nu puteam să mă fac că n-o cunosc, după ce-am stat de vorbă cu ea pe terasă...

— Și mîna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta..., repetă ea din vîrful buzelor, cu fața galbenă de furie. Să știi că mîna nu se ridică decît dacă stăpînul dorește asta! Usca-s-ar și mîna, și stăpînul ei! Mai bine ai recunoaște că ai întins mîna spre ea ca să scapi de mine.

— Trebuia s-o salut... Sînt om și am obraz.

— Ai obraz? Unde e, să-l văd şi eu! Mă mir că nu-ţi crapă, ticălosule! Fiu de ticălos! Bahiga înghiţi în sec şi continuă: Şi promisiunea că o să vii să ne înţelegem în legătură cu contractul de căsătorie ţi-a scăpat tot aşa instinctiv, ca şi mîna? Hai, îndrăzneşte, *si* Obraz!

— Tot cartierul ştie de-acum că eu am părăsit casa tatălui meu ca să mă însor cu fiica ta. Nu puteam să stau de vorbă cu ea şi să mă prefac că am uitat de treaba asta, îi răspunse Yasin cu o linişte ciudată.

— Puteai să găseşti scuze cu duiumul, dacă ai fi vrut..., urlă ea, spărgîndu-şi pieptul. Nu eşti tu dintre cei care nu se pricep să mintă! Dar ai vrut să scapi de mine, ăsta-i adevărul!

— Domnul mi-e martor că n-am avut decît intenţii bune..., îi luă el vorba din gură, evitîndu-i privirea.

— Adică vrei să zici că i-ai promis fără să-ţi dai seama ce spui? îl întrebă Bahiga amenităţător, după ce se uită la el îndelung.

Yasin îşi dădu seama de gravitatea recunoaşterii şi lăsă privirea în jos, fără să scoată o vorbă.

— Vezi că-ţi răceşti gura degeaba şi că eşti un mincinos şi-un ticălos, aşa cum am zis eu? îl acuză ea din nou, oftînd cu năduf. Apoi urlă din nou: Vezi? Vezi? Ticălosule! Fiu de ticălos!

— O taină nu poate fi ţinută ascunsă la infinit! încercă Yasin să se disculpe, după ce ezită o clipă. Imaginează-ţi ce-ar zice lumea, dacă ar afla de legătura dintre noi! Imaginează-ţi ce-ar zice Maryam!

— Cîine! urlă ea, scrîşnind din dinţi. De ce nu te-ai gîndit la asta şi în ziua cînd îţi curgeau balele ca la un cîine dinaintea mea? continuă Bahiga, simţind că-i năvăleşte tot sîngele în cap. Seminţia asta blestemată a bărbaţilor! Focul iadului este o osîndă mult prea mică pentru ce meritaţi voi!

Yasin schiţă un zîmbet uşor. Dacă nu l-ar fi reţinut laşitatea, ar fi izbucnit în hohote.

— Am petrecut împreună clipe plăcute, de care o să-mi aduc aminte mereu, zise el cu delicateţe, încercînd s-o îmblînzească. De-ajuns cu mînia şi cu supărarea! Maryam e fata ta! Şi tu eşti prima care-i doreşte fericirea!

— Şi tu o s-o faci fericită? întrebă ea, clătinînd din cap cu ironie. Să creadă cine-o vrea! Pereţilor să le-o spui, nu mie! Habar n-are sărmana de ea cu ce diavol o să se mărite! Tu nu poţi să aduci decît nenorocirea! Domnul s-o apere de beleaua care m-a lovit pe mine!

— Domnul să ne ajute! exclamă el, fără să-şi piardă cumpătul. Îmi doresc sincer să mă adun de pe drumuri şi să am parte de-o soţie cumsecade!

— Mîinile mi le tai, dacă tu spui adevărul! îl luă ea în şfichi. Om trăi şi-om vedea... Şi să nu-ţi închipui că eu nu sînt o mamă adevărată! Să ştii că doresc din tot sufletul ca fata mea să fie fericită! Dacă nu m-ai fi înşelat şi n-ai fi fost ticălos cu mine, nu m-aş teme pentru ea, dar aşa...

A trecut momentul cel mai critic? se întrebă Yasin în sinea lui. Se aştepta ca ea să-şi pună vălul şi să plece, dar nu se întîmplă aşa. Ea a stătu mai departe pe pat, iar el rămase ţintuit pe scaunul din faţa ei, fără să poată bănui nici cum, nici cînd se va încheia această întîlnire neobişnuit de încordată. Se uită la ea pe furiş şi îi zări privirea înnegurată pironită în pămînt, într-o stare de resemnare ce-i stîrni compătimirea. O să se mai facă iarăşi foc şi pară? Tot ce se poate! Părea să se gîndească la situaţia ei delicată – se afla la mijloc, între el şi fiica ei! Se trezi însă pe neaşteptate că *umm* Maryam îşi scoate *mila'a* de la mijloc în sus.

— E tare cald! bombăni ea, trăgîndu-se spre capul patului şi rezemîndu-se de tăblie.

Apoi se aşeză în pat de-a binelea şi-şi întinse picioarele, fără să-şi scoată pantofii şi fără să-i pese că tocurile lor se înfipseră în saltea. Pe urmă continuă să privească în gol. O mai fi avînd ceva de zis?

— Îmi permiţi să vă vizitez mîine? întrebă el exagerat de politicos.

Trecu aproape un minut fără ca Bahiga să dea atenţie întrebării lui. Pe urmă îi aruncă o privire soră cu un blestem şi zise:

— Eşti bine-venit, ce să facem?

Yasin zîmbi satisfăcut, cu toate că simţea ochii femeii biciuindu-i faţa.

— Să nu-ţi închipui că sînt atît de proastă..., reluă ea discuţia după un timp. Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple lucrul ăsta. Numai că tu l-ai grăbit într-un fel. Ce să facem? încheie ea cu un gest de resemnare şi dispreţ.

Încercă s-o flateze, prefăcîndu-se că o crede, şi îi spuse că o înţelege perfect. O rugă să-l ierte şi să fie îngăduitoare cu el, dar ea nu se sinchisi nici măcar să-l asculte. Reveni pe marginea patului, îşi coborî picioarele pe podea, se ridică şi începu să-şi strîngă *mila'a*, zicînd:

— Te las în grija lui Allah!

Yasin alergă la uşă înaintea ei, o deschise şi o luă pe scări în jos. Se trezi cu o palmă zdravănă peste ceafă şi o văzu pe Bahiga ţîşnind pe lîngă el. Rămase descumpănit, pipăindu-şi locul unde-l plesnise.

— O să trăieşti şi-o să mai primeşti..., îl ameninţă Bahiga, întorcîndu-se spre el cu o mînă pe balustradă. Tu m-ai chinuit pe mine şi mai tare. N-am şi eu dreptul să mă răcoresc măcar cu o palmă, fiu de cîine?

13

— Domnule Ahmad, să nu te superi pe mine, dacă-ţi spun deschis că dumneata cheltuieşti cam fără socoteală în ultima vreme, zise Gamil el-Hamzawi pe un ton în care se amestecau buna-cuviinţă şi respectul slujbaşului şi libertatea pe care şi-o îngăduie un prieten.

Gamil era încă zdravăn şi energic, cu toate că împlinise cincizeci şi şapte de ani. Avea părul înspicat, dar vîrsta nu-i ştirbise cu nimic vigoarea. Îşi petrecea ziua într-un du-te-vino neîntrerupt, în serviciul prăvăliei şi al clienţilor, întocmai ca în vremea primei tinereţi, cînd se angajase aici. Odată cu trecerea anilor, dobîndise nişte drepturi şi se bucura de respect pe măsura hărniciei şi loialităţii, devenind într-un fel şi prietenul stăpînului Ahmad Abd el-Gawad; la rîndul lui, îşi dovedise simpatia pentru el în nenumărate ocazii; de curînd îl ajutase să-şi înscrie băiatul la Şcoala de Drept. Era, aşadar, de datoria lui să-i vorbească deschis, cînd socotea că e cazul, pentru a îndepărta un rău sau pentru a realiza un folos. Ahmad îi răspunse însă liniştit, gîndindu-se probabil la căsătoria despre care continua să vorbească tîrgul:

— Avuţia este o mină – slavă lui Allah!

— Domnul s-o binecuvînteze şi s-o sporească! bombăni Gamil el-Hamzawi, zîmbind. Numai că eu îţi repet: dacă ai fi învăţat de la negustori şi moravurile lor, aşa cum le-ai deprins meseria, astăzi te-ai număra printre marii bogătaşi.

Stăpînul zîmbi satisfăcut, ridicînd nepăsător din umeri. N-a trăit niciodată de azi pe mîine – a şi cîştigat mult, a şi cheltuit mult. N-a strîns niciodată cureaua şi nu se poate plînge că nu s-a bucurat de viaţă. A păstrat întotdeauna un echilibru între venituri şi cheltuieli şi a reuşit să pună şi deoparte, pe măsura nevoilor. Aişa s-a măritat. S-a măritat şi Khadiga. Kamal a intrat la facultate. N-are motive să-şi facă inimă rea şi merită să se bucure, după toate astea, de plăcerile vieţii. El-Hamzawi n-are dreptul să-l acuze că e risipitor, dar nu e mai puţin adevărat că în ultima vreme nu numai că n-a mai strîns băierile pungii, dar a uitat şi de cumpătare. Cheltuielile s-au înmulţit, cadourile înghit bani cu nemiluita, bacul îi stoarce osînza, iar metresa îi cere mereu ofrande. Pe scurt, Zenoba îl împinge la risipă, iar el nu opune nici o rezistenţă. Lucrurile stăteau cu totul altfel pînă la ea. Este adevărat, cheltuise cu generozitate, dar nici o femeie nu reuşise să-l scoată din limitele cumpătării şi să-l oblige la risipă. Altădată se simţea puternic şi nu punea prea mult preţ pe felul cum îi răspundea femeia iubită, nici nu-i păsa cine ştie ce dacă ea îşi îngăduia mai multe libertăţi decît se cuvenea – era mîndru de tinereţea şi de bărbăţia lui, de nu-l mai încăpea pămîntul. Pe cînd astăzi lucrurile s-au schimbat – pasiunea pentru femeia iubită l-a robit, iar lucrul scump nu mai contează ; nimic nu-l interesează mai mult decît să-i cîştige şi să-i păstreze inima şi bunăvoinţa. O bunăvoinţă greu de cîştigat şi o inimă greu de păstrat! Era conştient de schimbarea situaţiei. Îşi dădea seama de ea cu durere şi cu tristeţe! Şi se frămînta tot timpul, căci odată cu asta îşi dădea seama, cu mîhnire şi amărăciune, de zilele gloriei, chiar dacă nu voia să recunoască faptul că ele s-au dus. Nu încercă nici o clipă să se împotrivească, ştiind probabil că nu poate aduce nici un alt argument.

— Poate că mă socoteşti pe nedrept negustor ! îi răspunse stăpînul lui Gamil el-Hamzawi, plin de ironie. Pe urmă continuă resemnat: Numai Allah este bogat!

În clipa aceea intră un grup de clienţi şi El-Hamzawi se îndreptă spre ei. Dar numai ce rămase singur şi domnul Ahmad observă că cineva dă buzna pe uşă, oprindu-se chiar în faţa lui. Adevărată surpriză! Îşi aduse imediat aminte că n-o mai văzuse pe femeia care intrase de patru ani sau chiar mai mult. Politeţea îl obligă să se ridice în picioare şi să o salute:

— Bine-ai venit, stimată vecină!

— Bine te-am găsit, domnule Ahmad! răspunse *umm* Maryam, întinzîndu-i mîna înfăşurată în poalele *mila'ei*.

O invită să ia loc şi ea se aşeză imediat pe scaunul pe care stătuse şi cu ani în urmă. Apoi luă şi el loc, întrebîndu-se ce vînt o fi adus-o. Cam la un an de la moartea lui Fahmi, venise tot aici, la prăvălie, încercînd să-l ademenească să se ducă din nou la ea acasă. Atunci o văzuse ultima oară. Nu era vremea de şagă şi se arătase destul de contrariat de îndrăzneala ei. Pe atunci încă nu-şi revenise după durerea ce-l lovise şi de aceea o întîmpinase cu multă răceală. Dar ce-o fi adus-o acum? se întrebă el, dîndu-şi seama că are ceva pe suflet. O măsură cu privirea de sus în jos şi de jos în sus şi o găsi la fel cum o ştia: planturoasă şi elegantă. Răspîndea un parfum discret, iar pe deasupra vălului îi licăreau ochii. Numai că, oricît s-ar fi dichisit, nu reuşea să ascundă semnele lăsate de scurgerea timpului: cearcănele de sub ochi erau dovada cea mai evidentă. Privind-o, îşi aduse aminte de Galila şi Zabida. Cu ce curaj se avîntă femeile astea în lupta pentru viaţă şi pentru apărarea tinereţii! Iar Amina a căzut aşa de repede pradă tristeţii şi ofilirii!

— Să mă ierţi, *si* Ahmad, pentru vizita asta, dar – ce să fac? – m-a obligat nevoia! zise Bahiga aproape în şoaptă, după ce-şi apropie scaunul de masă.

— Bine-ai venit! îi răspunse Ahmad numaidecît, luînd o pozăgravă. Vizita dumitale ne face onoare şi cinste.

— Mulţumesc! zise ea zîmbind cu recunoştinţă. Slavă lui Allah că te-am găsit sănătos şi bine!

Schimbară în continuare cîteva amabilităţi şi formule de salut. Apoi urmară cîteva clipe de tăcere.

— Am venit la dumneata ca să avem o vorbă în legătură cu o treabă importantă. Mi-a spus că te-a anunţat la timp şi că a obţinut încuviinţarea dumitale. Vreau să zic Yasin *efendi*, care a cerut mîna fetei mele. E adevărat ce mi-a spus? De-asta am venit. Ca să mă conving.

Ahmad Abd el-Gawad lăsă ochii în jos, ca să nu observe Bahiga cum i se aprinde mînia în suflet. Nu reuşi să-l înşele cu tertipul ei, căci fusese convins de cum o văzuse că altul era motivul vizitei. Să-ncerce să-i înşele pe alţii care nu ştiu ce ştie el! N-are nici cea mai mică îndoială că pentru ea e totuna dacă el a încuviinţat sau nu. Oare ea n-o fi priceput de ce n-a vizitat-o împreună cu Yasin? Ea a venit ca să-i smulgă cu orice preţ consimţămîntul? Sau a mai venit şi cu un alt scop? O să afle el îndată!

— Yasin mi-a spus, într-adevăr, care este dorinţa lui, iar eu i-am urat succes, zise Ahmad, ridicînd liniştit ochii spre ea. Maryam a fost şi este ca şi copila noastră...

— Allăh să te binecuvînteze şi să ai parte de viaţă lungă, *si* Ahmad... Încuscrirea cu dumneata o să ne facă mare cinste.

— Îţi mulţumesc pentru gîndurile bune şi pentru vorbele frumoase!

— Îţi mărturisesc sincer că eu n-am catadicsit să-mi dau consimţămîntul înainte de a cunoaşte părerea dumitale..., declară ea cu entuziasm.

Ticăloasa! Ea şi-a dat binecuvîntarea, probabil, înainte de a-l vedea pe Yasin!

— Îţi mulţumesc încă o dată, *sitt umm* Maryam!

— De-aia, primul lucru pe care i l-am spus lui Yasin *efendi* a fost ăsta: să-mi dea puţin răgaz ca să mă conving că tată-său e de acord... căci toate sînt fleacuri pe lîngă mînia lui.

Vai de ea! N-a ajuns să sfeterisească bine catîrul şi se pregăteşte să arunce laţul ca să-l prindă şi pe stăpîn.

— Nu mă mir să aud vorbele astea alese din gura dumitale.

— Dumneata, *si* Ahmad, eşti bărbatul nostru şi omul cel mai bun cu care se poate mîndri tot cartierul! continuă Bahiga cu şi mai mult entuziasm.

Viclenia şi cochetăria femeilor! Şi una, şi alta îl stînjenesc la fel de tare! Ce, i-ar fi trecut vreodată prin cap c-ar fi în stare să se tăvălească în ţărînă pentru a dobîndi bunăvoinţa unei lăutărese, de care se feresc pînă şi beţivii?

— M-ai măgulit nespus! răspunse Ahmad cu modestie.

— M-am întristat cînd mi-a spus Yasin că a părăsit casa dumitale..., schimbă ea vorba, uitînd de clienţii din prăvălie şi ridicînd puţin glasul.

Domnul Ahmad făcu semn cu capul spre ei, prevenind-o, şi-i răspunse cu faţa puţin posomorîtă:

— E-adevărat că purtarea lui m-a nemulţumit... M-am întrebat şi eu cum de i-a trecut prin cap să facă o prostie ca asta. Trebuia să se sfătuiască şi cu mine înainte de-a face aşa ceva. Or, el şi-a cărat mai întîi lucrurile în Qasr eş-Şawq şi pe urmă a venit la mine ca să-şi ceară iertare. Copilării, *sitt umm* Maryam! L-am dojenit zdravăn şi nici n-am vrut să-l ascult cînd a încercat să se scuze, pretinzînd că nu se poate înţelege cu Amina... Un pretext stupid cu care a încercat să justifice o neghiobie!

— Exact aşa i-am spus şi eu! Jur pe viaţa dumitale! Dar diavolul e tare viclean! Am încercat să-i dovedesc că biata *sitt* Amina are motive să se poarte aşa: Domnul s-o ajute ca să suporte nenorocirea care a lovit-o! În orice caz, un om ca dumneata trebuie să fie îngăduitor, *si* Ahmad!

Ahmad făcu un semn cu mîna, ca şi cum ar fi vrut să zică „Nu-i nimic!".

— Dar eu nu sînt cu inima împăcată decît dacă dumneata l-ai iertat..., continuă ea, încercînd să i se bage în suflet.

Oof! Cît de împăcat ar fi şi el, dacă ar putea să-i spună că i s-a făcut lehamite de toţi – şi de ea, şi de fiică-sa, şi de catîrul lui cel mare!

— Oricum, Yasin e băiatul meu..., îngăimă el. Allah să-l îndrume pe calea cea bună!

Bahiga își înclină capul puțin pe spate și rămase un timp așa, delectîndu-se cu plăcerea izbînzii.

— Domnul să-ți aline sufletul, *si* Ahmad! reluă ea discuția îndulcindu-și tonul. În drum spre dumneata, mă întrebam: oare o să mă dojenească și o să plec dezamăgită sau o s-o trateze pe vechea lui vecină așa cum obișnuia s-o trateze cu ani în urmă? Slavă lui Allah că dumneata ai fost întotdeauna bun! Domnul să-ți dea viață lungă și sănătate!

Crezi că a rîs de tine? Ar avea tot dreptul s-o facă! Nu ești decît un biet tată dezamăgit și păcălit! Copilul cel mai bun ți s-a prăpădit, al doilea se pare că nu s-a născut sub o stea mai norocoasă, iar al treilea ți s-a suit în cap. Și toate astea împotriva voinței mele, ticăloaso!

— Nici nu știu cum aș putea să-ți mulțumesc..., îi răspunse el.

— Orice-aș spune despre dumneata, tot ar fi prea puțin..., continuă Bahiga, lăsînd capul în jos. Întotdeauna a fost așa. Și în trecut!

Aah, trecutul ăsta afurisit! Uită de el, te implor pe viața catîrului pe care ai venit să-l iei în stăpînire!

Bahiga își duse palma la piept în semn de mulțumire.

— Cum să nu? urmă visătoare. Nu te-am prețuit eu cum n-am mai prețuit pe nimeni altcineva, nici înainte și nici după aceea?

Vasăzică asta era! Aici voia s-ajungă! Cum de nu și-a dat seama de la început? N-ai venit nici pentru Yasin, nici pentru Maryam, ci pentru mine... Ba pentru tine! Timpul nu te-a schimbat deloc! Doar tinerețea s-a dus! Dar ia stai oleacă! Oare n-ai putea să chemi înapoi ziua de ieri, care s-a dus?

Nu dădea nici o atenție vorbelor ei, dar simți cum îi surîde inima. Zîmbi și ea cu gura pînă la urechi și Ahmad îi zări dinții prin văl ca printr-o sită.

— Mi se pare că nu-ți mai amintești nimic, îi zise ea cu reproș.

— Crede-mă că nici nu mai am minte ca să judec cum trebuie..., încercă el să se scuze pentru răceala cu care întîmpinase vorbele ei.

— Te-ai cufundat atît de tare în tristeţe! rosti ea în şoaptă, cu părere de rău în glas. Viaţa nu admite aşa ceva! Dumneata – şi să nu-mi iei în nume de rău ce spun acum – eşti un bărbat obişnuit cu plăcerile şi dacă tristeţea are pentru omul de rînd un singur carat, pentru dumneata să ştii că are douăzeci şi patru de carate!

Pildă cu care predicatorul nu urmăreşte altceva decît propriul cîştig! Ce bine ar fi fost dacă şi Yasin simţea aşa cum simt eu! Dar de ce oi fi avînd eu atîta aversiune faţă de tine, cînd tu pari mult mai smerită decît Zenoba şi incomparabil mai puţin costisitoare decît ea? Se pare că inimii mele îi plac numai dificultăţile!

— Cum ar putea o inimă zdrobită să rîdă? se căină el.

— Rîzi şi vei vedea că o să-ţi rîdă şi inima! izbucni ea, căpătînd aripi de parcă ar fi observat o licărire de speranţă nutrită îndelung. Nu trebuie să aştepţi pînă cînd ea va rîde de la sine. Nici n-ar putea să rîdă după o deznădejde atît de lungă! Întoarce-te la viaţa cea veche şi ai să vezi că revine şi bucuria de altădată. Caută plăcerile de odinioară şi fiinţele dragi! De unde ştii că nu există inimi care te aşteaptă cu înfocare şi care ţi-au rămas credincioase, chiar dacă ai fost atîta vreme departe de ele?

Domnul Ahmad oftă din adîncul sufletului, fără voia lui, şi simţi că se pierde cu firea. Astea sînt, într-adevăr, vorbele ce i se cuvin spuse lui Ahmad Abd el-Gawad! Şi ce-i ajungea la urechi printre clinchetele paharelor în nopţile de petrecere! Unde-i lăutăreasa ca s-audă aceste laude? Poate ar lăsa-o mai domol şi nu şi-ar mai face atîta osîndă cu el! Dar vorbele astea ţi le şopteşte femeia pe care tu nu o vrei!

— S-a dus vremea aceea! răspunse el cu un glas trist, în care nu se deslușea nici urmă de bucurie.

— Eşti încă tînăr, jur pe Allah! şopti ea, lăsîndu-se puţin pe spate, într-un gest dezaprobator. Apoi, zîmbind sfioasă, adăugă: Un cămiloi ca o lună plină! Nu ţi-a trecut timpul şi nici n-o să-ţi treacă vreodată! De ce vrei cu tot dinadinsul să pari bătrîn înainte de vreme? Lasă-i mai bine pe alţii să judece, căci ei te văd cu alţi ochi decît ai dumitale.

— Fii sigură, *umm* Maryam, că mi se frînge inima de tristeţe, zise el pe un ton în care politeţea se îmbina cu dorinţa de a pune capăt discuţiei. Încerc şi eu să mă consolez într-un fel sau altul...

— Şi asta e de-ajuns pentru un bărbat ca dumneata? făcu ea o ultimă încercare, dar cu aripile frînte, de data aceasta.

— Sufletul meu nu mai aspiră la altceva. Se mulţumeşte cu atît.

— Slavă lui Allah că te-am găsit împăcat şi senin..., mai zise ea, vrînd să pară mulţumită.

Devenise limpede că n-avea rost să mai insiste. Apoi se ridică şi-i întinse mîna înfăşurată în poalele *mila'ei*, ca şi la sosire.

— Să ai parte numai de sănătate! mai adăugă ea în timp ce-şi strîngeau mîinile, pregătindu-se de plecare.

Bahiga ieşi, fără să-şi mai întoarcă spre el ochii umbriţi de dezamăgire.

14

Trăsura străbătuse strada El-Huseiniyya, pe urmă cei doi cai slăbănogi cotiră şi o luară la trap pe asfaltul din El-Abbasiyya, în timp ce vizitiul îi şfichiuia cu biciul. Kamal stătea pe banca din faţă, lîngă vizitiu, şi văzu strada El-Abbasiyya care se întindea sub ochii lui – mult mai largă decît uliţele din cartierul cel vechi şi atît de lungă, încît nu i se putea zări capătul. Pavajul era perfect, iar pe laturi se ridicau case masive, cu grădini luxuriante şi curţi întinse.

Avea pentru acest cartier o admiraţie nesfîrşită, care mergea pînă la veneraţie. Admiraţia se datora curăţeniei arhitecturii deosebite şi liniştii odihnitoare care domnea pretutindeni – caracteristici neîntîlnite în cartierul său vechi şi zgomotos, iar dragostea şi consideraţia se datorau faptului că aici se afla palatul adoratei, căreia i se închina, pentru totdeauna, inima lui.

De patru ani îl vizitează şi-l cunoaşte în toate detaliile – ori încotro şi-ar întoarce privirea vede un tablou cunoscut, ca şi cînd ar fi faţa unui vechi prieten. Toate clădirile, priveliştile şi străzile din cartierul El-Abbasiyya se asociază în memoria lui cu sentimente şi închipuiri care deveniseră pentru el esenţa vieţii şi punctul în care i se concentrau toate visele.

Scoase din buzunar o scrisoare primită cu două zile în urmă. I-o trimisese Husein Şaddad; îl anunţa că el şi ceilalţi doi prieteni – Hasan Selim şi Ismail Latif – s-au

întors din vilegiatură şi îl invită la o întîlnire la el acasă. Se uită la scrisoare cu un aer visător, nu atît pentru că ea fusese expediată de fratele adoratei, cît mai degrabă pentru că îşi închipuia că ochii ei fermecători căzuseră din întîmplare pe plicul acela sau poate că degetele ei îl atinseseră vreodată. Era de-ajuns că plicul trecuse prin casa ei ca să se preschimbe într-un simbol sacru, slăvit de sufletul şi de inima lui. Citi pentru a zecea oară scrisoarea, pînă cînd ajunse la fraza care anunţa sosirea: „Ne-am întors la Cairo în seara de 1 octombrie..." Vasăzică, ea se afla în capitală de patru zile şi el habar nu avea. Cum de n-a aflat? Cum de se întinsese umbra grea a singurătăţii şi peste aceste patru zile binecuvîntate, după ce-l învăluise cît fusese vara de lungă? Să se fi aşternut tristeţea şi peste sensibilitatea lui? În orice caz, în clipa asta inima i se înfioară, iar sufletul îi pluteşte în înaltul cerurilor. Acum priveşte peste lume de pe culmea cea mai înaltă şi toate din jur îi par nişte umbre slabe tivite cu nimburi, de parcă s-ar afla în lumea îngerilor! Acum fiinţa lui este plină de vioiciune şi de beţia fericirii! Acum – sau chiar şi în această clipă – simte durerea care-i însoţeşte bucuria dragostei, aşa cum ecoul însoţeşte un sunet! Mai demult, trăsura îl purtase pe acest drum fără ca inima lui să fi ştiut ce e dragostea. Care erau sentimentele şi speranţele lui atunci? De ce anume se temea şi care-i erau dorinţele? Viaţa de dinaintea iubirii sale se reduce la nişte amintiri anoste. Nu mai vrea să audă de ea, cînd cunoaşte măsura dragostei, dar tînjeşte după ea atunci cînd durerea îl copleşeşte. Este într-atît de legat de prezent, încît viaţa liniştită de altădată i se pare de domeniul legendei. Tocmai de aceea a şi ajuns să-şi dateze întîmplările din viaţa lui, zicînd că asta s-a întîmplat înainte de iubire (î.i.), iar asta s-a întîmplat după iubire (d.i.).

Cînd trăsura se opri la El-Wayliyya, puse scrisoarea în buzunar. Se îndreptă spre strada Seraiurilor, căutînd cu privirea primul palat cu două etaje care părea o construcţie

impunătoare, solidă. Faţada clădirii ajungea pînă la strada Seraiurilor, iar spatele ei se pierdea într-un parc întins. Peste zidul cenuşiu, care desena un dreptunghi uriaş în jurul palatului şi grădinii, se ridicau vîrfurile arborilor. Spre sud şi spre est, în afara zidului, se întindea cîmpul: Tabloul se imprimase pe retina lui în cele mai mici detalii. Măreţia şi somptuozitatea lui îl fermecau. Ferestrele închise sau cu storurile trase în atmosfera liniştită şi rezervată erau pentru el simboluri ale splendorii şi purităţii fiinţei iubite – simboluri pe care le exprimau şi grădina întinsă, şi deşertul care se pierdea în zare. Ici şi colo se iveau palmieri semeţi şi tufe de glicină şi iasomie revărsîndu-se peste ziduri, emanînd efluvii de parfumuri ademenitoare. Toate au devenit umbre ale fiinţei iubite, adieri ale spiritului ei, oglinda calităţilor ei. Toate astea – alături de ştirea că stăpînii palatului se aflau la Paris în exil – răspîndeau un aer de strălucire misterioasă, care se armoniza cu iubirea lui şi cu atracţia sa către necunoscut.

Cînd se apropie de intrarea în palat, zări pe o bancă obişnuitul grup: portarul, bucătarul şi şoferul. Acolo îşi făceau veacul în fiecare după-amiază.

— Hasan-bek te aşteaptă în chioşc! îi zise portarul, ridicîndu-se în picioare cînd el ajunse în dreptul lor.

Îl întîmpinară miresmele de *full*, garoafe şi trandafiri care inundau laturile scării ce ducea la veranda cea mare. Coti la dreapta pe o alee laterală, întortocheată ca un labirint, care ducea la marginea parcului din spatele verandei mari.

Nu era un lucru neînsemnat pentru el să treacă prin acest *mihrab*[1] uriaş, nici să păşească pe pămîntul pe care călcaseră mai înainte picioarele ei. Era tentat să se oprească şi să întindă mîna spre zidul casei pentru a cere

1. Nişă în moschei, situată în mijlocul peretelui orientat către Mecca, pentru a indica direcţia în care trebuie să privească în timpul rugăciunii credincioşii musulmani.

binecuvîntarea, întocmai cum făcea pe vremuri în mausoleul lui *sidna* El-Husein.

Oare unde s-o fi aflînd acum adorata lui? Şi ce-o să facă, dacă îl va privi cu ochii ei fermecători? Ar fi minunat, dacă ar găsi-o şi pe ea în chioşc – ochii i-ar fi răsplătiţi pentru aşteptarea îndelungată, dorinţă şi nesomn!

Aruncă o privire cuprinzătoare pînă la zidul din fund, dincolo de care se întindea grădina. Soarele care tocmai trecuse de palat şi ajunsese deasupra străzii făcea să strălucească vîrfurile palmierilor şi bolţilor de iasomie care acopereau zidul. Straturile de trandafiri desenau cercuri, careuri şi semiluni pe laturile aleilor pavate cu mozaic. Se îndreptă apoi spre aleea centrală, care ducea la pavilionul din mijlocul parcului. De la distanţă îl zări pe Husein Şaddad împreună cu cei doi musafiri – Hasan Selim şi Ismail Latif. Stăteau pe scaunele de bambus în jurul unei mese rotunde, pe care se aflau cîteva pahare şi o carafă cu apă. Husein îl salută de la distanţă, vestindu-l astfel că a observat venirea lui. Se ridicară toţi trei pentru a-l întîmpina şi-i îmbrăţişă pe rînd. Nu se mai întîlniseră cu toţii de la începutul verii. Slavă Domnului că sînt sănătoşi! Ţi-am simţit lipsa! Ce tare v-aţi bronzat! Acum nu mai este nici o diferenţă între voi doi şi Ismail. Tu pari un european printre nişte negri! Dar în curînd o să revină totul la starea normală... Ne întrebam de ce nu ne bronzează soarele la Cairo! Cine are curajul să se expună la soare aici? Doar dacă vrei neapărat să te alegi cu o insolaţie! Dar care este secretul bronzului? Mi-amintesc că am găsit o explicaţie într-una din lecţii... Poate la chimie? Am învăţat despre soare şi la geografie, şi la chimie, şi la fizică... Nu-mi amintesc exact unde am găsit explicaţia brozului de la mare... Dar ce rost are să-mi mai bat capul? Am terminat cu şcoala secundară! Aşadar, spune-ne ce noutăţi sînt la Cairo! Sau, mai bine, povesteşte-ne tu despre Ra's el-Barr, iar Hasan şi Ismail despre Alexandria. Aveţi răbdare, căci este timp suficient pentru toate...

Chioşcul nu era, în realitate, decît o umbrelă rotundă din lemn, sprijinită pe un stîlp gros. Pe jos era nisip înconjurat de ghivece cu flori. În centru – masa de lemn şi cele cîteva scaune de bambus. Se aşezară în jurul mesei, în semicerc, cu spatele spre parc. Părea că bucuria lor nu mai are margini, căci nu se văzuseră toată vara. Doar Hasan Selim şi Ismail Latif îşi petrecuseră vacanţa împreună, la Alexandria. Se trezeau rîzînd din nimic – uneori numai privindu-se – ca şi cum şi-ar fi amintii de nişte glume din trecut. Cei trei prieteni îmbrăcaseră bluze de mătase şi pantaloni gri. Doar Kamal îşi pusese costum, căci pentru el vizita în El-Abbasiyya avea un caracter oficial. Prin cartierul lui se mulţumea să se îmbrace doar cu o jachetuţă peste *gallabiyya*[1]. În acest chioşc avusese revelaţia iubirii. Doar grădina cunoştea taina lui. Pe tinerii aceştia îi iubeşte de două ori – o dată pentru că sînt prietenii lui şi a doua oară pentru că, într-un fel, povestea iubirii lui este legată de ei. Avea impresia că totul se adresează iubirii şi inimii lui. Cînd o să apară? se întrebă în sinea sa. S-ar putea ca întîlnirea să ia sfîrşit fără s-o vadă? Începu să-l soarbă pe Husein Şaddad din priviri. Se uita la el ca la soare, căci nu era un simplu prieten – el era fratele adoratei lui şi asta îi conferea un farmec deosebit şi taine pe care doar el reuşea să le pătrundă. Ajunsese să nutrească pentru el nu numai prietenie, ci să-l preamărească şi să-l venereze întocmai ca pe fiinţa adorată. Husein semăna destul de bine cu sora lui: avea ochi negri, statură înaltă şi suplă, părul lins, de culoarea cărbunelui, iar în privirile şi în gesturile lui largi se îmbina sobrietatea cu blîndeţea. Nu îl deosebea de ea decît nasul acvilin. Cum atît Kamal, cît şi Husein şi Ismail reuşiseră în vara aceea să treacă examenul de bacalaureat – cu observaţia că primii doi aveau numai şaptesprezece ani,

1. Cămaşă lungă şi largă purtată în Egipt, mai ales de oamenii de rînd.

iar al treilea avea douăzeci şi unu –, discuţia se axă pe acest subiect şi perspectivele ce le aveau în viitor. Primul care deschise discuţia a fost Ismail Latif – cînd vorbea îşi lungea gîtul, încercînd parcă să compenseze statura scundă şi trupul mic şi îndesat. Avea o constituţie impunătoare, cu muşchi puternici, iar privirea lui pătrunzătoare şi ironică, nasul ascuţit, sprîncenele dese, maxilarele late şi zdravene erau avertismente suficiente pentru cel care ar fi îndrăznit să-l atace.

— Anul ăsta am reuşit cu toţii..., zise el. Cum s-ar spune, sută la sută! Nu s-a mai întîmplat aşa ceva pînă acum. Cel puţin în ce mă priveşte. Am scos-o şi eu la capăt, în sfîrşit... Ar fi trebuit să intru şi eu în ultimul an de facultate, căci am început liceul Fu'ad I odată cu Hasan, în acelaşi an şi-n aceeaşi zi. „Oare o să-mi dea Allah viaţă ca să te văd şi cu diplomă?" m-a întrebat tata ironic cînd mi-a văzut numele în ziar printre cei care au trecut baca-laureatul.

— Dar nu eşti chiar atît de întîrziat încît să intre tată-tău în griji..., încercă Husein Şaddad să-l liniştească.

— Ai dreptate! remarcă Ismail rîzînd. Doi ani în fiecare clasă nu-i prea mult... Apoi i se adresă lui Hasan Selim: Probabil că tu eşti acum preocupat de ce-o să faci după ce-ţi iei licenţa?

Hasan Selim, care intrase în ultimul an la Şcoala de Drept, înţelese că Ismail Latif vrea să-l tragă de limbă ca să afle ce are de gînd după terminarea facultăţii, dar Husein Şaddad i-o luă înainte, răspunzînd în locul lui:

— N-are nici un motiv să-şi facă griji... O să obţină, cu siguranţă, o repartiţie în procuratură sau în diplomaţie!

Hasan Selim se hotărî să vorbească şi pe faţa lui delicată se iviră semnele pregătirii de atac.

— Ce motive aş avea să fiu atît de sigur cum zici? îl întrebă el cu aroganţă.

Era mîndru de sîrguinţa şi inteligenţa lui şi toţi îl invidiau pentru ele. Nimeni nu i le contesta. Dar toţi ştiau

în acelaşi timp că el este fiul lui Selim Bek Sabri, consilier la Curtea de Apel, şi această descendenţă era mai presus decît inteligenţa şi sîrguinţa lui.

— Sîrguinţa şi rezultatele tale sînt cea mai bună garanţie! îi răspunse Husein Şaddad, evitînd să-l provoace.

— Pe urmă mai e şi tată-tău..., se amestecă Ismail Latif, fără să-i dea răgaz să se bucure de laudele aduse de Husein. Şi – sincer să fiu – el mi se pare mai important decît notele tale.

Hasan primi atacul cu o indiferenţă neaşteptată. Fie pentru că i se făcuse lehamite să se mai certe cu Ismail, de care nu se despărţise aproape nici o zi cît stătuseră la Alexandria, fie pentru că ajunsese să vadă în prietenul său un scandalagiu înrăit, peste ale cărui vorbe trebuia să treacă fără să se mînie. Din cînd în cînd se mai certau unul cu altul. Ba ajungeau chiar la altercaţii, dar asta nu reuşea să slăbească forţa prieteniei lor.

— Dar în cazul tău cum au funcţionat intervenţiile? întrebă Hasan Selim, privindu-l ironic pe Ismail.

Acesta rîse cu gura pînă la urechi, lăsînd să i se vadă dinţii ascuţiţi şi îngălbeniţi de la fumat, căci fusese printre primii care se apucaseră de la fumat din clasa lui.

— N-am obţinut un rezultat nemaipomenit! Cu media mea nu intru nici la Medicină, nici la Inginerie. Nu mi-au rămas decît Comerţul şi Agronomia... Şi-am ales Comerţul.

Kamal constată cu emoţie că Şcoala Normală Superioară nici nu conta pentru prietenul său. Şi totuşi el o prefera, cu toate că media obţinută îi permitea să intre chiar şi la Drept, care avea indiscutabil o poziţie apreciată. Se potrivea cu idealismul lui şi-l ajuta să-şi aline tristeţea şi singurătatea.

— Şi de ce n-ai ales, mă rog, Agronomia? îl întrebă Husein Şaddad cu rîsul lui plăcut, care-i evidenţia linia frumoasă a gurii şi a ochilor. Închipuie-ţi-l pe Ismail pe ogor, petrecîndu-şi viaţa printre *fellahi*...

— N-aş avea nimic împotrivă, dacă ogoarele s-ar afla în cartierul Imad ed-Din, răspunse Ismail cu convingere.

— Dar tu? întrebă Kamal în clipa aceea, uitîndu-se la Husein Şaddad.

Husein rămase pe gînduri, privind în gol, înainte de a-i răspunde, şi-i dădu lui Kamal prilejul să-l cerceteze atent. Îl încînta gîndul că el este frate cu adorata lui, între el şi ea existînd apropierea care existase cîndva între el şi surorile sale – Khadiga şi Aişa. Îi place să-şi închipuie această familiaritate. Stă împreună cu ea, vorbeşte cu ea, rămîn singuri, poate chiar să o atingă cu mîna... Să o atingă? Mănîncă împreună cu ea... Chiar, ea cum o fi mîncînd oare? O fi mîncînd şi ea *mulukhiyya* şi *full medammas*[1]? E greu de crezut aşa ceva! Important este că Husein este fratele ei şi că el – Kamal – poate să atingă mîna lui, care atinge mîna ei. Iar acum îl soarbe din priviri.

— Şcoala de Drept... dar provizoriu, răspunse Husein Şaddad, după ce ezită îndelung.

S-ar putea să-l cunoască acolo şi să devină chiar prieten cu Fu'ad Gamil el-Hamzawi. De ce nu? Fără doar şi poate că Dreptul este o facultate de prestigiu, dacă şi Husein se înscrie la ea... Ar fi o nesăbuinţă să încerci să-i convingi pe oameni de valoarea unui ideal spiritual.

— N-am ştiut pînă acum că există şi studenţi înscrişi în mod provizoriu la o şcoală superioară..., îl înţepă Ismail Latif cu vorba. Explică-ne şi nouă cum vine asta, te rog!

— Pentru mine toate şcolile sînt egale, zise Husein Şaddad serios. Nu mă atrage vreuna în mod special. Într-adevăr, vreau să învăţ, dar nu vreau să muncesc. Şi nu voi găsi în nici una din şcolile noastre ştiinţa căutată de mine, ştiinţa care să nu urmărească numai pregătirea pentru o muncă anume. Nimeni din familie nu este, însă, de acord cu mine... Şi cum n-am găsit nici o scăpare, a trebuit să aleg ceva. I-am întrebat ce facultate ar dori ei să fac şi tata mi-a spus că nici una nu e mai potrivită decît Dreptul... Bine, fie Dreptul! am răspuns eu.

---

1. Mîncare populară egipteană preparată din *full*.

— Provizoriu..., completă Ismail Latif, imitînd tonul şi gesturile lui.

Rîseră cu toţii. Pe urmă Husein Şaddad reluă discuţia:

— Da, gîlcevitorule, provizoriu... Fiindcă nu e exclus ca – dacă lucrurile vor evolua aşa cum doresc eu – să-mi întrerup studiile aici şi să plec în Franţa, chiar şi sub pretextul că voi studia acolo Dreptul... Acolo am să mă adăp la izvoarele culturii fără nici o îngrădire. Acolo pot să gîndesc, să văd, să aud...

— Să gust... să pipăi... să miros..., adăugă Ismail Latif, imitîndu-i din nou tonul şi gesturile. Aşa mai vii de-acasă!

— Fii convins că eu doresc altceva decît ce visezi tu, îi răspunse Husein Şaddad cînd se termină toana de rîs.

Lui Kamal îi săltă inima de bucurie – îl crezu fără să aibă nevoie de nici o dovadă. Nu numai pentru că nu l-ar fi putut bănui de ipocrizie, ci şi pentru că viaţa la care aspiră Husein în Franţa este singura în stare să fascineze cu adevărat sufletele. Nici vorbă să priceapă Ismail adevărul acesta, chiar dacă e la mintea cocoşului. El şi cei de teapa lui nu cred decît în cifre şi în aparenţe. Husein n-a făcut decît să-i răscolească lui Kamal visurile. Şi ăsta era unul din cele mai frumoase pe care le intuise vreodată! Cît de mult mi-a dat şi mie tîrcoale – şi în somn, şi treaz! După îndelungi căutări, am ajuns la Şcoala Normală Superioară!

— Şi ai fost sincer cînd ai zis că nu vrei să munceşti? îl întrebă Kamal.

— N-o să fac specualţii de bursă ca tata, fiindcă nu suport ideea de a munci întruna pentru bani, zise Husein Şaddad, privindu-i visător. Nu vreau să mă fac nici funcţionar, fiindcă slujba este o sclavie pentru a-ţi cîştiga mijloacele de existenţă, pe care eu le am din belşug. Vreau să călătoresc prin lume... Să citesc, să văd, să aud, să gîndesc, să mă mut de la munte la mare şi de la mare la munte...

— Slujba nu este întotdeauna un mijloc pentru a-ţi cîştiga existenţa, obiectă Hasan Selim, după ce se uitase

la el, tot timpul cît vorbise, cu un dispreţ aristocratic, reţinut. Nici eu, de pildă, n-am nevoie să-mi cîştig mijloacele de existenţă, dar mă interesează să ocup un post înalt. Omul trebuie şi să lucreze ceva – să nu mi-o iei în nume de rău –, iar o funcţie înaltă poate fi chiar un ţel în sine.

— Ai dreptate! îl aprobă Ismail Latif. Funcţiile în magistratură şi în diplomaţie sînt rîvnite pînă şi de cei mai mari bogătaşi. Apoi continuă, întorcîndu-se spre Husein Şaddad: De ce nu te gîndeşti să-ţi alegi o funcţie în aceste domenii, care-ţi sînt la îndemînă?

— Diplomaţia îţi pregăteşte o carieră înaltă şi-ţi dă şi posibilitatea să te plimbi, se amestecă şi Kamal în discuţie, adresîndu-se tot lui Husein.

— E o poartă prea strîmtă! zise Hasan Selim cu tîlc, zîmbind enigmatic.

— Diplomaţia îţi oferă avantaje frumoase, indiscutabil! răspunse Husein Şaddad. Numai că funcţia pe care ţi-o oferă e mai degrabă onorifică. De accea, nu vine prea tare în contradicţie cu dorinţa mea de a nu deveni sclavul muncii. Faci şi turism, ai şi timp liber... Poţi să te ocupi de latura spirituală şi estetică, după cum îţi convine... Dar nu cred că am să ajung să fac o astfel de carieră. Nu pentru că ar fi o poartă prea strîmtă – cum s-a exprimat Hasan –, ci pentru că eu mă îndoiesc că o să-mi duc studiile pînă la capăt...

— Am impresia că de fapt tu doreşti Franţa pentru lucruri care n-au nici o legătură cu cultura... Şi bine faci! interveni din nou Ismail Latif pe un ton maliţios.

— Nici vorbă! răspunse Husein Şaddad fără cea mai mică ezitare, rîzînd şi clătinînd din cap. Nu încape discuţie că tu judeci după înclinaţiile tale... Lipsa mea de interes pentru studiu are cu totul alte motive. Mai întîi – pe mine nu mă pasionează Dreptul. Apoi – nu cred că există o şcoală în care să poţi învăţa atîtea ştiinţe şi arte cîte mă interesează pe mine: teatrul, pictura, muzica, filozofia... Nici o şcoală de la noi nu face decît să-ţi umple capul cu

ţărînă pentru a da – dacă asta o să se întîmple vreodată – şi peste cîteva grăunţe de aur. Pe cînd la Paris ai posibilitatea să asişti la nenumărate cursuri, fără să fii constrîns de regulamente şi examene. Ca să nu mai vorbim de viaţa minunată pe care ţi-o oferă! Apoi continuă aproape în şoaptă, ca şi cînd şi-ar fi vorbit sieşi: Şi poate că o să mă şi căsătoresc acolo, pentru a-mi petrece viaţa în lumea realităţii şi fanteziei.

Pe faţa lui Hasan Selim se putea citi faptul că nu dă prea mare atenţie discuţiei. Ismail Latif, în schimb, ridică din sprîncenele stufoase, lăsînd să i se vadă şiretenia şi ironia care-i mocneau în suflet. Doar Kamal părea impresionat şi entuziasmat, căci şi pe el îl frămîntau aceleaşi gînduri şi aspiraţii. Cu o mică deosebire, ce nu afecta esenţa: nu-l interesa să se plimbe şi nici să se căsătorească în Franţa. Dar unde să găsească aceste cunoştinţe, fără să fie constrîns de regulamente şi examene? Indiscutabil că ele ar fi mai folositoare decît ţărîna cu care o să-şi umple capul la Şcoala Normală Superioară, pentru ca în cele din urmă să descopere cîteva firicele de aur. Parisul! A devenit un vis fascinant din clipa cînd a aflat că adorata lui şi-a petrecut o bună perioadă din copilărie acolo. Şi-acum continuă să-l ademenească pe Husein cu vraja sa şi să-i stîrnească pînă şi lui imaginaţia cu fel de fel de speranţe. Cum ar putea să se vindece de atîtea speranţe?

— Am impresia că singura şcoală egipteană care ar putea să răspundă cît de cît dorinţei tale este Şcoala Normală Superioară, zise Kamal cu teamă, după ce stătu pe gînduri îndelung.

— Tu ce-ai ales? îl întrebă Ismail Latif, uitîndu-se la el temător. Să nu-mi spui că Şcoala Normală! Vai! Era să uit că şi ţie îţi lipseşte o doagă, la fel ca lui Husein!

— M-am înscris la Normală din motivul pe care l-am pomenit deja..., zise Kamal, cu un zîmbet care-i lărgi şi mai tare nările, oricum prea mari.

— Fără îndoială că ai şovăit mult înainte de a alege ceva care să corespundă cu înclinaţiile tale culturale, nu-i aşa? îl întrebă Husein Şaddad surîzător, privind fix în ochii lui.

— Şi să ştii că tu suporţi o mare răspundere pentru accentuarea acestor pasiuni, îi zise Ismail Latif acuzator. Realitatea este, însă, că tu vorbeşti mult şi citeşti puţin, pe cînd el, săracul, a luat lucrurile în serios şi citeşte aşa de mult, încît o să orbească. Vezi ce influenţă nefastă ai avut asupra lui şi cum l-ai împins să ajungă la Normală?

— Şi tu eşti convins că la Normală o să găseşti ceea ce doreşti? continuă Husein să-l descoasă, ignorînd remarcile lui Ismail.

— Mi-e de-ajuns chiar şi numai faptul că acolo o să pot învăţa engleza şi din ea o să fac un mijloc util pentru o informare nelimitată..., îşi deschise Kamal sufletul, fericit că în sfîrşit aude pe cineva întrebînd fără dispreţ despre şcoala lui. În plus, o să am şi posibilitatea să studiez istoria, pedagogia şi psihologia...

— Să-ţi spun drept, eu am cunoscut îndeaproape destui profesori cu care am luat lecţii particulare, dar nici unul nu m-a impresionat cu cultura lui şi n-aş putea zice că mi-ar servi ca model, zise Husein Şaddad, după ce stătu puţin pe gînduri. Dar poate că e de vină sistemul învechit de învăţămînt...

— Mi-ajunge, dacă am dobîndit mijlocul, răspunse Kamal cu aceeaşi înflăcărare. Cultura adevărată depinde de om, nu de şcoală!

— Şi ai de gînd să devii dascăl? întrebă şi Hasan Selim, ca să se afle în treabă.

Deşi Hasan îi adresă întrebarea cu destulă delicateţe, Kamal o primi cu multă rezervă, căci ştia prea bine că buna-cuviinţă face parte din firea lui Hasan şi nu-l părăseşte decît rareori. Era rezultatul normal, pe de o parte, al firii sale sobre, pe de altă parte, al educaţiei aristocratice alese. De aceea, lui Kamal nu-i veni deloc uşor să sesizeze

tîlcul întrebării şi răspunse, ridicînd din umeri cu indiferenţă:

— Se-nţelege de la sine, de vreme ce m-am hotărît să învăţ ce-mi place!

Ismail Latif îl cercetă pe Kamal pe ascuns – capul, nasul, gîtul lung, statura firavă – şi-şi imagină reacţia pe care ar stîrni-o această înfăţişare în rîndul elevilor, în general, şi cu deosebire printre cei răi.

— Ar fi o nenorocire, jur pe viaţa mea! bombăni el, fără să se poată stăpîni.

— Funcţia este o chestiune secundară pentru oamenii cu idealuri înalte, zise Husein Şaddad cu vădită simpatie pentru Kamal. Şi pe urmă, nu trebuie să uităm că o seamă de personalităţi de vază din Egipt au studiat la această facultate.

Discuţia despre şcoală se termină aici şi se aşternu o tăcere desăvîrşită. Kamal ar fi dorit să-şi continue gîndurile rătăcind prin parc, atîta doar că încă era sub influenţa discuţiei şi avea nevoie de puţin timp pentru a se linişti. Ochii îi căzură asupra carafei cu apă rece de pe masă şi-i trecu prin minte, ca de obicei în astfel de momente, să umple un pahar şi să-l golească, sperînd că buzele lui vor atinge un loc pe care îl vor fi atins şi buzele ei cîndva. Zis şi făcut! Se apropie de masă, umplu paharul şi-l dădu peste cap pe nerăsuflate. Apoi se întoarse la scaunul său şi rămase nemişcat. Ar fi vrut să se întîmple o minune: din sufletul lui să izbucnească o forţă necunoscută, cu ajutorul căreia să se îmbete şi să se ridice în înaltul cerurilor. În cele din urmă se consolă doar cu plăcerea aventurii şi bucuria speranţei. Cînd o să vină? se întrebă neliniştit. S-ar putea să n-o vadă nici astăzi, aşa cum n-a văzut-o trei luni de zile? Privirea îi căzu din nou asupra carafei şi-i veni în minte o discuţie mai veche, avută de mult cu Ismail Latif, pornind tocmai de la acest vas şi de la apa cu gheaţă – singurul lucru care li se oferea în seraiul Şaddad! Ismail făcuse aluzie la sistemul foarte

riguros de economii aplicat în întregul serai – de la terasă pînă la subsol. Nu ți se pare că miroase a calicie? întrebase Ismail. Kamal ridicase obiecții, refuzînd să accepte astfel de vorbe grele la adresa familiei ființei adorate, de natură să-i strice buna reputație. Ba mai mult decît atît, respinsese acuzația, aducînd drept dovezi fastul palatului și al grădinii, mulțimea de servitori și cele două mașini. Cum ar mai putea fi acuzați de calicie, după toate astea? Ismail remarcase – căci, slavă Domnului, are limba destul de lungă! – că zgîrcenia ar fi de mai multe feluri și că Șaddad-Bek, după ce s-a văzut milionar cu adevărat, a socotit de cuviință să-și dea o poleială de mărire, limitîndu-se de fapt la ceea ce este considerat de către oamenii cu starea lui „strict necesar". Nu fusese niciodată mînă spartă. Dimpotrivă, rînduiala pe care o introdusese în casă nu îngăduia să se cheltuiască nici un singur *mallim*[1] fără rost. Se știa că servitorii lui primesc cele mai mici salarii și mănîncă cel mai prost. Iar dacă se întîmpla ca vreunul dintre ei să spargă o farfurie, contravaloarea ei i se reținea în mod automat din simbrie. Husein Șaddad însuși – singurul băiat din familie – nu primea bani de buzunar ca ceilalți tineri de-o seamă cu el, ca să nu se obișnuiască să cheltuiască fără socoteală. Probabil că tată-său cumpărase pe numele lui, cu diferite ocazii, acțiuni și hîrtii de valoare, dar nu-i dăduse pe mînă nici măcar un singur piastru. Iar musafirilor scumpei lui odrasle nu li se oferea decît apă cu gheață. Asta nu era calicie? Chiar dacă era o „calicie aristocratică"! Uitîndu-se la carafă, Kamal se întrebă cu emoție – așa cum se mai întrebase și altă dată – dacă se va putea apropia cît de cît de familia adoratei. Inima sa refuza să creadă așa ceva, căci perfecțiunea este ferită de orice lipsuri, chiar și de cele mai neînsemnate. Avu însă impresia că în sufletul

1. Unitate monetară echivalînd cu a mia parte dintr-o liră egipteană.

său mijeşte un sentiment asemănător cu satisfacţia, care-i dă tîrcoale şi-i şopteşte la ureche: „Nu te teme! Un defect – dacă există – o coboară cel puţin cu o treaptă către tine sau te ridică pe tine cel puţin cu o treaptă către ea!". Cu toate că adoptase o atitudine destul de circumspectă faţă de vorbele lui Ismail, se trezi clasînd, fără să-şi dea seama, viciul parcimoniei şi stabili o categorie inferioară şi o categorie superioară, aceasta din urmă fiind în realitate o politică destul de chibzuită, care oferă vieţii economice temeiuri minunate de ordine şi disciplină şi care nu trebuie socotită în nici un caz calicie, de vreme ce ea asigură palate, maşini şi o viaţă de lux. Aşa este, mai ales că ea vine de la nişte suflete alese, ce nu cunosc răutăţile şi josnicia.

Se pomeni cu mîna lui Ismail zgîlţîindu-l de braţ şi trezindu-l la realitate. Apoi îl auzi adresîndu-se lui Hasan Selim:

— Fii atent că acum îţi dă reprezentantul *Wafd*-ului replica!

Pricepu imediat că schimbaseră subiectul discuţiei şi trecuseră la politică. Îl şi deranjează, îi şi place în acelaşi timp! Ismail îl numise în bătaie de joc „reprezentantul *Wafd*-ului". Poate să-şi bată joc cît i-o plăcea! *Wafd*-ul este pentru el un crez moştenit de la Fahmi, care s-a stins în floarea vîrstei. Va rămîne întotdeauna legat în sufletul lui de amintirea lui Fahmi şi de sacrificiul lui.

— Ce-ai spus despre Saad, prietene orbit de aroganţă? întrebă el surîzător, uitîndu-se la Hasan Selim.

Acesta nu lăsă să se vadă că aluzia la aroganţă i-ar fi atras atenţia în vreun fel şi nici Kamal nu se aşteptase să se întîmple aşa ceva. Îl atacase de mai multe ori pentru a afla părerea lui Hasan Selim – probabil aceeaşi cu a tatălui său – despre Saad Zaghlul, pe care el îl iubea şi îl respecta pînă la veneraţie. Pentru Hasan, în schimb, acesta nu era nici mai mult, nici mai puţin decît un măscărici. Şi-i plăcea să repete acest epitet cu ostentaţie, aversiune şi dispreţ, în totală contradicţie cu obişnuita

lui bună-cuviinţă şi firea lui blajină. Mergea chiar mai departe, vorbind cu ironie despre politica lui, luîndu-i în zeflemea sentinţele. În acelaşi timp, nu contenea cu elogiile la adresa lui Adli, Sarwat, Muhammad Mahmud şi a altor liberali constituţionalişti, care – în opinia lui Kamal – erau nişte „trădători" sau englezi cu *tarbuş*-uri.

— Vorbeam despre tratativele care n-au durat decît trei zile şi pe urmă s-au întrerupt! răspunse Hasan Selim, fără să-şi piardă calmul.

— Un act patriotic, pe măsura demnităţii lui Saad! exclamă Kamal cu însufleţire. A insistat pentru dobîndirea drepturilor noastre naţionale, fără să accepte nici o tocmeală, iar cînd a văzut că se izbeşte de o împotrivire îndîrjită, s-a retras, rostind faimoasele cuvinte: „Ne-au invitat aici ca să ne sinucidem, dar noi am respins sinuciderea! Asta-i tot ce s-a întîmplat!".

— Dacă s-ar fi sinucis, ăsta ar fi fost cel mai mare serviciu adus ţării! glumi Ismail Latif, ca de obicei cînd venea vorba de chestiuni politice.

Hasan Selim aşteptă pînă ce Ismail şi Husein se opriră din rîs şi reluă discuţia pe un ton serios:

— Şi, mă rog ţie, ce foloase am tras din cuvintele astea frumoase? Patriotismul nu este pentru Saad decît un prilej pentru a spune vorbe de haz cu care să-i amăgească pe oamenii de rînd. „Ne-au invitat acolo ca să ne sinucidem" şi aşa mai departe... „Îmi place să fiu sincer" şi aşa mai departe... Vorbe goale! Există alţi oameni care tac şi fac. Aceştia au adus de fapt singurul profit din istoria modernă a ţării.

Kamal simţi că începe să fiarbă de mînie. Probabil că, dacă n-ar fi fost respectul pentru vîrsta lui Hasan, ar fi urlat la el. Se întrebă, însă, cum se poate ca un tînăr ca el să gîndească la fel ca tată-său care, oricum, aparţinea unei alte generaţii.

— Tu ignori vorbele ca şi cînd ele n-ar avea nici un rost. În realitate, cele mai mari fapte din istoria omenirii

au pornit în ultimă instanţă de la nişte idei şi vorbe. În cuvintele mari se află speranţă, putere şi adevăr. Noi păşim în viaţă călăuziţi de nişte vorbe. Pe lîngă toate astea, viaţa lui Saad este plină şi de fapte!

— Sînt de acord cu ce-ai spus despre valoarea cuvîntului, indiferent dacă e vorba de Saad sau de altcineva, se amestecă în discuţie Husein Şaddad, trecîndu-şi degetele lungi şi subţiri prin părul negru.

— Naţiunile există şi progresează datorită înţelepciunii politice şi braţelor, nu datorită baloanelor de săpun şi clovneriilor ieftine, îi răspunse Hasan lui Kamal, fără să dea atenţie întreruperii lui Husein Şaddad.

— Tu nu vezi că cine se osteneşte, vorbind despre reformarea acestei ţări, suflă într-un burduf găurit? întrebă Ismail Latif cu ironie, uitîndu-se spre Husein Şaddad.

Kamal se întoarse spre Ismail, adresîndu-se de fapt lui Hasan, în dorinţa de a-i transmite ceea ce ezitase să-i spună de la obraz.

— Pe tine nu te interesează cîtuşi de puţin politica, iar gluma ta trădează atitudinea unei categorii de egipteni sus-puşi, al căror purtător de cuvînt te faci. Îi vezi luptînd disperaţi pentru progresul patriei, dar disperarea lor nu dă expresie aspiraţiei şi cerinţei de depăşire a stării actuale, ci dispreţului şi lipsei de consideraţie pentru acest popor. Iar dacă politica n-ar fi o cale pentru realizarea ambiţiilor personale, i-ai vedea stînd frumos deoparte, aşa cum faci şi tu.

— Eşti un partener de discuţie foarte îndîrjit! îi zise Husein Şaddad cu surîsul lui agreabil şi-l strînse de braţ. Îmi place entuziasmul tău, cu toate că nu-l împărtăşesc, căci – după cum bine ştii – eu sînt neutru. Nici cu *wafd*-iştii, nici cu constituţionaliştii! Şi asta nu din dispreţ, ca Ismail Latif, ci din pricină că politica – zic eu – îi strică omului dreapta judecată şi inima. Este de preferat să te ridici deasupra ei pentru ca lumea să ţi se arate ca un tărîm nemărginit al înţelepciunii, frumuseţii şi toleranţei, nu ca un cîmp de luptă şi ca o capcană.

Cuvintele lui Husein veniră ca un balsam şi furia lui Kamal se potoli. Aprobarea lui îl ungea întotdeauna la suflet. Şi cu toate că socoti argumentul neutralităţii neconvingător, iar sentimentele lui patriotice destul de slabe, atitudinea lui Husein nu i se păru a fi un cusur, ca în cazul lui Ismail, sau dacă i se păru aşa – o privi eu destulă îngăduinţă.

— Pe astea-i clădită viaţa! îl aprobă Kamal. Luptă, viclenie, înţelepciune şi frumuseţe! Iar dacă ignori una din feţele ei, nu mai ai posibilitatea să o înţelegi pe deplin şi nici capacitatea de a o influenţa pentru a o călăuzi spre mai bine. Nu e drept să dispreţuieşti politica, fiindcă ea reprezintă o jumătate a vieţii sau chiar întreaga viaţă, dacă socoteşti înţelepciunea şi frumuseţea mai presus de viaţa noastră obişnuită.

— Îţi mărturisesc sincer că n-am nici o încredere în oamenii care se ocupă de politică, zise Husein Şaddad, ca şi cum ar fi încercat să se scuze.

— Şi ce te-a făcut să nu mai ai încredere în Saad? îl întrebă Kamal încercînd să-l îmblînzească.

— Mai bine dă-mi voie să te întreb de ce ar trebui să am încredere în el. Saad sau Adli... Adli sau Saad... E la fel de absurd! Ca oameni politici pentru mine sînt egali, dar ca bărbaţi nu! Şi asta pentru că nu pot uita sîngele albastru al lui Adli, nici gloria lui şi nici cultura lui aleasă. Pe cînd Saad – şi-acum te rog să nu te înfurii – nu este decît un aşarit de modă veche!

Vorbele lui Husein îl răneau cumplit, trădînd dispreţul profund pentru popor. Avea impresia că-l dispreţuieşte chiar şi pe el sau că exprimă atitudinea întregii familii – şi asta îl deranja cel mai tare. Discuţiile obişnuite despre politică îi lăsau un gust amar. Avea întotdeauna impresia că Husein vorbeşte despre un popor cu totul străin pentru el. Să fie doar o impresie? Şi lucru ciudat – această atitudine a lui Husein nu-l deranja atît prin ea însăşi, cît prin faptul că provenea din această familie pe care el o respecta. În plus, n-a fost în stare să-i stîrnească o împotrivire

categorică. Sentimentele lui patriotice au fost înfrînte de zîmbetul senin al sincerității și bunelor intenții și au dat înapoi în fața unei iubiri: pe care nu sînt în stare s-o zdruncine nici părerile, nici evenimentele, oricare ar fi ele. Cu totul altceva simțea cînd era vorba de atitudinea lui Hasan Selim față de popor, chiar dacă nu se deosebea mai cu nimic de aroganța lui Husein Șaddad. În ciuda prieteniei dintre ei, simțea că începe să clocotească de furie cînd venea vorba de patrie. Și nu se sfia cîtuși de puțin să-și exprime dezaprobarea față de fanatismul aristocratic și antipopular care reieșea din cuvintele lui Hasan.

— Oare mai e nevoie să-ți reamintesc că gloria nu are nimic în comun nici cu *tarbuș*-ul sau cu turbanul, nici cu sărăcia sau bogăția? îl întrebă Kamal pe Husein. Mi se pare că politica ne obligă uneori să punem în discuție lucruri arhicunoscute.

— Știți ce-mi place mie la *wafd*-iștii de soiul lui Kamal? întrebă Ismail Latif. Fanatismul lor fără margini. Apoi spuse plimbîndu-și privirea peste cei prezenți: Și știți ce nu-mi place la ei? Cred că tot fanatismul lor fără margini!

— Tu ești un norocos, îi răspunse Husein Șaddad, pentru că indiferent ce spune despre politică, nimeni nu te va lua vreodată în seamă!

—Vrei să zici că nu te interesează politica! i se adresă Hasan Selim lui Husein Șaddad. Spune-mi, te rog, dacă tot așa stau lucrurile și cînd e vorba de fostul *hediv*[1]?

Se uitară toți la Husein, zîmbind ostentativ, căci știau că tatăl său – Șaddad-Bek – petrecuse cîțiva ani în exil la Paris din pricina legăturilor cu fostul *hediv*.

— Nu mă interesează cîtuși de puțin lucrurile astea, răspunse Husein nepăsător. Tata a fost într-adevăr adeptul *hediv*-ului și mai este și acum, dar asta nu înseamnă că eu trebuie să îmbrățișez neapărat părerile lui.

---

1. Cuvînt de origine persană însemnînd „domn, stăpîn"; aici, aluzie la Abbas Hilmi (1874-1944), *hediv* al Egiptului între 1892-1914.

— Şi tată-tău s-a aflat într-adevăr printre cei care scandau „Allah *hayy!* Abbas *gayy!*"[1]? îl întrebă Ismail Latif cu o licărire şireată în ochii înguşti.

— Ca să fiu cinstit, eu n-am auzit povestea asta decît de la voi, dar ştiu sigur că tata a fost prieten cu *hediv*-ul şi că i-a rămas credincios pînă la capăt. Dar – după cum bine ştiţi – în momentul de faţă nici un partid nu mai cere revenirea *hediv*-ului.

— Acest bărbat, ca şi epoca lui, sînt de-acum de domeniul istoriei, adăugă Hasan Selim. Astăzi, Saad se încăpăţînează să rămînă singurul om cu drept de a vorbi în numele Egiptului şi nu îngăduie altcuiva să facă lucrul acesta, chiar dacă ar fi cel mai inteligent şi cel mai înţelept bărbat din lume!

— Ba să mă iertaţi! sări Kamal ca ars. Astăzi nu există un alt bărbat în afara lui Saad care să poată vorbi în numele Egiptului. Şi numai strîngerea întregii naţiuni în jurul lui ar putea garanta înfăptuirea aspiraţiilor ei.

După ce termină de vorbit, Kamal îşi duse mîinile la piept şi se relaxă, ajungînd cu vîrfurile pantofilor la piciorul mesei. Cînd tocmai era pe punctul să reia discuţia, din spatele lor se auzi un glas întrebînd:

— Nu vrei să-i saluţi pe vechii tăi prieteni, Budur?

În clipa aceea, simţi că i se încleştează gura şi nu mai putu să rostească nici un cuvînt. Inima îi tresări şi începu să bată cu putere, mai să-i sară din piept. În prima clipă simţi spaimă şi durere. Dar această senzaţie dură cît o licărire de fulger, apoi îl cuprinse o stare de beatitudine. Se ridică în picioare odată cu prietenii săi şi, cînd se întoarseră, se treziră cu Aida la un pas de chioşc, ţinînd-o de mînă pe sora ei, care nu împlinise decît trei anişori. Se uitau amîndouă la ei, surîzînd. Iat-o, în sfîrşit! Aştepta clipa asta de trei luni de zile sau poate chiar mai mult. Iată, în sfîrşit, chipul care nu-i dădea pace nici cînd era treaz, nici în somn. Iat-o stînd în picioare dinaintea lui,

---

1. „Allah este veşnic! Abbas va veni!"

ca o dovadă a faptului că durerea fără margini şi bucuria de nedescris, nesomnul mistuitor şi visele plutind în cer se datorează unei fiinţe vii, ale cărei picioare ating dalele acestei grădini! O privea, fără să ştie pe ce lume se află. Îi răpi întreaga simţire. Se trezi în afara timpului şi spaţiului, străin de lume şi de el însuşi, plutind în văzduh către adorata lui. Părea că vederea i-a slăbit şi în cele din urmă s-a stins cu totul. Forţa tulburării sale pusese stăpînire pe întreaga fiinţă, simţurile şi raţiunea intraseră într-o stare de letargie, vecină cu agonia. De aceea, ea era mai aproape de amintirea decît de simţurile lui. Cînd se afla în prezenţa ei, nu mai vedea nimic; după ce rămînea singur, însă, îi apăreau rînd pe rînd toate detaliile; silueta ei zveltă, faţa bronzată – frumoasă ca o lună plină, părul negru – tuns *à la garçon*[1], cu o buclă ce-i umbrea fruntea, ochii blînzi a căror privire mîngîietoare îţi aminteau de dulceaţa crepusculului. Îşi alcătuia în memorie acest chip, nefiind în stare să-l perceapă cînd se afla în apropierea lui. Era ca o muzică fermecătoare: cînd o ascultăm, ne pierdem şi nu ne putem aminti nici măcar o frază din ea pînă cînd echilibrul se reface complet, iar mintea se limpezeşte, scăpînd de sub imperiul puternicelor impresii, şi o auzim repetîndu-se în adîncul simţirii noastre de la un capăt la altul. Oare se va fi schimbat ceva? Îi va întinde mîna pentru a i-o atinge cel puţin o dată în viaţă? întrebară visele şi speranţele lui. Nici vorbă! Îi salută, trimiţîndu-le un surîs şi înclinîndu-şi uşor capul.

— Ce mai faceţi? întrebă apoi şi în glasul ei păreau să vibreze toate armoniile primăverii.

Se întrecură să o salute, să-i mulţumească pentru întrebare şi să-i ureze bun venit, cu ocazia întoarcerii în capitală.

— Dă mîna cu prietenii tăi! o invită ea pe Budur, în vreme ce-şi plimba degetele delicate prin părul ei. Întinde-le mînuţa prietenilor tăi! o îndemnă din nou Aida.

Budur începu să-şi muşte buzele, în vreme ce-şi plimba privirea de la unul la altul cu sfială. În cele din urmă,

---

1. Băieţeşte (în fr. în orig.).

ochii ei se opriră asupra lui Kamal şi-i zîmbi. Îi răspunse şi el cu un surîs la fel de blînd.

— Îi zîmbeşte celui pe care-l iubeşte! glumi Husein Şaddad, făcînd aluzie la prietenia mai veche dintre fetiţă şi Kamal.

— Îl iubeşti cu adevărat? o întrebă Aida. Apoi îi spuse, împingînd-o spre el: Atunci salută-l!

Kamal întinse mîinile spre ea, cu faţa îmbujorată de bucurie, o ridică în braţe şi începu s-o sărute pe obraji copleşit de emoţie. Era fericit şi mîndru de dragostea ei. Fetiţa din braţele lui era o mlădiţă din trupul familiei; strîngînd-o pe ea la piept, îmbrăţişa de fapt întreaga familie. Oare ar fi fost posibil ca robul să o atingă pe zeiţa lui? Asemănarea dintre fetiţă şi sora ei era într-atît de frapantă, încît Kamal avea impresia că cea care stătea liniştită la pieptul lui era însăşi Aida. Cîndva trebuie să fi avut şi ea vîrsta aceasta, să fi fost la fel de gingaşă şi de generoasă. Trebuie să se bucure de această iubire nevinovată! Să se bucure că îmbrăţişează un trup pe care-l strînge la piept şi ea, că sărută un obraz pe care-l sărută şi ea! Şi să viseze, la nesfîrşit, uitînd de el! Acum înţelege perfect de ce o iubeşte pe Budur, de ce-l iubeşte pe Husein; de ce-i plac palatul, grădina şi cei care le slujesc! Totul din veneraţie pentru Aida! Ceea ce nu cunoaşte el, însă, e dragostea Aidei însăşi!

— Cum a fost la Alexandria? întrebă ea uitîndu-se cînd la Hasan Selim, cînd la Ismail Latif.

— Splendid! se grăbi Hasan să-i răspundă.

— Eu nu pricep de ce vă place vouă Ra's el-Barr atît de mult..., zise şi Ismail cu nedumerire.

— Am petrecut de cîteva ori vacanţa la Alexandria, dar la Ra's el-Barr e mult mai frumos şi de aceea îl preferăm. Acolo găseşti linişte, simplitate şi o atmosferă intimă pe care nu le întîlneşti la Alexandria.

— Ce-i drept e drept, dar din nefericire nouă nu ne place liniştea! exclamă Ismail, rîzînd.

Parcă toată lumea ar fi a lui cînd participă la o astfel de discuţie şi aude glasul ei! Oare nu este chiar fericire? Un fluture în adierea zorilor, reflectînd lumina soarelui în culorile sale încîntătoare şi sorbind nectarul florilor! Aşa mă simt eu în clipa asta! De ce trebuie să se sfîrşească, oare, clipa?

— A fost o vacanţă minunată! exclamă Aida. Nu v-a povestit Husein?

— S-au ambalat iar în discuţii despre treburi politice! răspunse Husein pe un ton critic.

— Cunosc persoana căreia îi place să discute numai despre astfel de lucruri..., zise ea, întorcîndu-se spre Kamal.

Privirea ei exprimă îngăduinţă, iar limpezimea ochilor o blîndeţe fără margini. Ai tresărit, aşa cum învie floarea soarelui odată cu lumina răsăritului! De ce trebuie să se sfîrşească, oare, clipa?

— Astăzi n-am adus eu vorba..., începu el timid.

— N-ai adus vorba, dar ai folosit ocazia..., zise ea zîmbind.

Zîmbi şi el, recunoscînd că are dreptate.

— Vrei să adormi în braţele lui? o întrebă Aida pe surioara ei. Gata, ţi-ajunge!

Budur îşi lipi sfioasă capul de pieptul lui, ca şi cînd ar fi încercat să se ascundă. Kamal începu s-o mîngîie pe cap cu duioşie.

— Atunci te las şi mă întorc singură.

— Nu..., bombăni Budur, ridicînd capul şi întinzînd mîinile spre ea.

Kamal o sărută şi o lăsă jos, iar ea alergă imediat spre sora mai mare şi o prinse de mînă. Aida îi salută, făcîndu-le semn cu mîna şi se îndepărtă încet. Băieţii se întoarseră la scaunele lor şi îndrugară ceva la întîmplare. Aşa erau scurtele vizite ale Aidei la chioşcul din grădină – surprize fericite. Dar Kamal era nespus de mulţumit. Simţi că aşteptarea lui din lunga vară nu fusese în zadar. De ce nu s-a sinucis nimeni pentru a-şi prelungi la infinit fericirea, aşa cum se sinucid oamenii pentru a scăpa de

mizerie? El n-are nevoie să plece în lumea largă, aşa cum doreşte Husein, pentru a-şi desfăta simţurile, mintea şi spiritul. El le poate dobîndi într-o singură clipă, fără să fie nevoie să plece nicăieri. Dar nu toţi oamenii au posibilitatea să dobîndească ceea ce doresc. Unde sînt pasiunea politică, febra discuţiei, disputa aprinsă şi conflictul dintre clase? Toate s-au topit şi au dispărut în faţa ochilor tăi, adorata mea zeiţă! Care este deosebirea dintre vis şi realitate şi unde rătăcesc eu acum?

— În curînd începe sezonul fotbalistic..., zise unul dintre ei.

— Sezonul trecut a aparţinut clubului El-Ahli... N-a avut nici un rival!

— Combinata a fost învinsă, cu toate că are jucători excepţionali.

Kamal se porni să apere Combinata, aşa cum îl apărase pe Saad, respingînd din nou atacurile lui Hasan Selim. Toţi patru jucau fotbal – fiecare după propria putere şi pricepere: Ismail era de departe cel mai iscusit, detaşîndu-se net de ceilalţi, ca un profesionist printre amatori, Husein Şaddad era cel mai slab, iar Kamal şi Hasan – între ei. Disputa dintre ultimii doi se înteţi. Unul punea înfrîngerea Combinatei pe seama neşansei, iar celălalt o punea pe seama condiţiei excelente a noilor jucători de la El-Ahli. Nici unul nu voia să renunţe la părerea sa. Lui Kamal i se păru la un moment dat ciudat şi se întrebă de ce s-o fi aflînd întotdeauna în opoziţie cu Hasan Selim – *Wafd*-ul şi liberalii, Combinata şi El-Ahli, Hegazi[1] şi Mukhtar[2], iar în cinematografie primul îl prefera pe Charlie Chaplin, iar al doilea pe Max Linder[3].

---

1. Salama Hegazi (1852-1917), vestit cîntăreţ egiptean, întemeietorul unei trupe de teatru liric.
2. Cîntăreţ egiptean renumit, contemporan cu Salama Hegazi.
3. Artist francez de cinema (1883-1925), creatorul unui gen comic foarte personal.

Cu puţin înainte de asfinţit, Kamal se despărţi de prietenii săi.

— Uite-l! auzi el un glas, în timp ce trecea pe aleea ce ducea spre poartă.

Ridică vrăjit ochii şi la una din ferestrele de la primul etaj o zări pe Aida, ţinînd-o pe Budur cu o mînă pe pervaz şi arătînd cu cealaltă spre el. Kamal se opri chiar sub fereastră, cu capul în sus, răspunzînd fericit la semnele fetiţei şi la răstimpuri căutînd cu privirea spre chipul de care-şi legase speranţele în această viaţă şi dincolo de ea, în vreme ce inima i se zbătea copleşită de fericire. Budur îi mai făcu încă o dată semn cu mîna.

— Vrei să te duci la el? o întrebă Aida.

Fetiţa dădu din cap afirmativ, dar Aida începu să rîdă, ştiind prea bine că dorinţa copilei nu se va putea împlini. Încurajat de zîmbetul ei, Kamal o privi drept în ochi, implorînd-o parcă să mai rîdă, pentru a asculta iarăşi ecourile cristaline ale glasului ei cald. Simţi că i se curmă răsuflarea de atîta emoţie şi dorinţă. Socoti că situaţia îi îngăduia să vorbească şi o întrebă pe zeiţa inimii lui, făcînd semn spre Budur:

— Şi-a adus aminte de mine şi la mare?

— Întreab-o pe ea! îi răspunse Aida, trăgîndu-şi capul puţin înapoi. Eu nu ştiu ce este între tine şi ea! Apoi continuă, nelăsîndu-i copilei timp să vorbească: Dar tu ţi-ai adus aminte de ea?

Ce ciudat! Scena îi amintea de rolul său din copilărie în idila dintre Maryam şi Fahmi!

— Nu mi-a dispărut din minte nici măcar o singură zi!

În clipa aceea, auzi un glas strigînd din interiorul casei şi Aida se îndreptă de spate, luînd-o pe sora ei în braţe.

— Ce dragoste ciudată! apucă ea să zică, înainte de a se retrage.

Apoi dispăru de la fereastră.

15

La obișnuita cafea de după-amiază nu se mai întîlneau decît Amina și Kamal. Ba de multe ori, spre asfințit Kamal se strecura afară, iar mamă-sa rămînea singură sau o chema pe *umm* Hanafi ca să-i țină de urît pînă venea vremea să meargă la culcare. Plecarea lui Yasin lăsase un mare gol în casă. Cu toate că Amina avusese grijă să nu mai aducă vorba despre el, Kamal îi simțea cel mai mult absența, întîlnirea din jurul cafelei pierzîndu-și tot hazul pentru el. Mai demult cafeaua fusese un prilej pentru a sta la taifas; acum ea devenise pentru Amina totul. Golea o ceașcă după alta fără să-și dea seama ce face. Cafeaua era acum singura alinare pentru singurătatea ei. Cinci, șase cești reprezentau porția zilnică obișnuită, dar de multe ori ajungea chiar la zece. Kamal o urmărea îngrijorat, iar din cînd în cînd încerca s-o prevină asupra consecințelor excesului de cafea. Femeia îi răspundea cu un zîmbet trist, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Ce altceva aș putea să fac, dacă nici cafeaua asta n-aș mai bea-o?". După aceea îi răspundea pe un ton ce voia să fie deopotrivă ferm și indiferent:

— Cafeaua nu face rău...

Acum se așezară unul în fața celuilalt: ea stătea pe canapeaua dintre dormitor și sufragerie, iar Kamal pe cea din mijloc, situată între dormitor și birou. Mama se aplecă asupra mangalului și începu să sufle în spuza în care ibricul stătea îngropat pînă la jumătate, în timp ce Kamal rătăcea cu gîndurile aiurea, fără să scoată o vorbă.

— La ce te tot gîndeşti tu? îl întrebă Amina pe neaşteptate, încercînd să afle în ce ape se scaldă. Mi se pare că te frămîntă tot timpul ceva important.

— Omul găseşte mereu un lucru cu care să-şi bată capul..., răspunse el în doi peri, avînd impresia că mamă-sa voia să-i reproşeze ceva.

— Odinioară nu ne mai ajungea vremea pentru poveşti... S-au dus zilele acelea! zise ea cu un fel de sfială, ridicînd întrebătoare ochii spre el.

Într-adevăr, s-au dus zilele acelea! Lecţiile de religie, poveştile despre profeţi şi diavoli... Nu-i mai dădea pace cu întrebările lui iscoditoare! Zilele acelea s-au dus! Acum despre ce-ar putea să mai vorbească? Dacă n-ar mai sporovăi ea cînd şi cînd, nu s-ar mai auzi nici o vorbă în toată casa! Kamal zîmbi, vrînd parcă să-şi ceară iertare pentru muţenia neîntreruptă.

— Vorbim ori de cîte ori avem ceva de spus, adăugă el.

— Cine vrea să vorbească are mereu ceva de spus, dar tu pari tot timpul absent..., remarcă ea cu delicateţe, încercînd din nou să-l descoasă. Apoi, după ce rămase puţin pe gînduri, adăugă: Tu citeşti foarte mult... Văd că citeşti şi în vacanţă la fel de mult ca în timpul şcolii. Nu te-ai odihnit nici un pic. Mă tem să nu fi obosit mai mult decît ar trebui.

— Ziua e destul de lungă şi nu oboseşti dacă citeşti cîteva ceasuri, răspunse Kamal pe un ton ce dovedea că nu e deloc entuziasmat de o astfel de anchetă. Cititul este o plăcere care, pe deasupra, e şi folositoare.

— Mă tem să nu fie cărţile motivul tăcerii şi rătăcirii tale..., zise ea după o uşoară ezitare.

Nu! Nici vorbă! Nu-i lectura de vină! Dimpotrivă, lectura este un refugiu pentru a scăpa de oboseală, dacă vrei să ştii. Alte lucruri îl preocupau pe el şi nu reuşea să scape de ele nici în timpul lecturii! Ceva căruia nu-i găseşti leac nici în citit şi nici în vreo altă bucurie! Este durerea din inimă, faţă de care n-are nici o putere! Nu

ştie ce-ar trebui să facă sau ce-ar putea să-şi mai dorească după chinurile ei!

— Cititul – ca şi cafeaua – nu face rău, mamă! încercă el să scape de insistenţa ei, recurgînd la un şiretlic. Nu vrei să mă fac mare „savant", aşa cum a fost bunicu'?

— Ba da! răspunse ea cu entuziasm, în vreme ce bucuria şi mîndria începeau să-i coloreze faţa subţiată şi palidă. Vreau din tot sufletul s-ajungi ca el, dar totodată aş vrea să te văd mereu vesel!

— Dar sînt vesel, aşa cum îţi place să mă vezi! răspunse el zîmbind. Nu-ţi face griji de pomană!

Kamal observase cît de mult crescuse grija mamei pentru el în ultimii ani. Mai mult decît s-ar fi cuvenit şi mult mai mult decît ar fi dorit el. Se agăţase de el cu toate speranţele. Grija pentru el şi teama că i s-ar putea întîmpla ceva rău deveniseră preocuparea ei de căpătîi. Începuse să-l stînjenească neliniştea ei şi căuta să-şi apere libertatea şi demnitatea, pe care şi le simţea sufocate. Cunoştea, desigur, şi motivele acestei stări – ea începuse cu moartea lui Fahmi şi cu durerea pricinuită de pierderea lui. Încerca, într-adevăr, să-şi apere libertatea, dar nu depăşise niciodată limitele bunei-cuviinţe.

— Sînt nespus de încîntată să aud vorbele astea din gura ta, dar aş vrea să fie rostite din inimă, să fie adevărate. Nu-mi doresc nimic mai mult decît să te ştiu fericit! M-am rugat astăzi pentru tine la moscheea lui *sidna* el-Husein şi sper din tot sufletul ca Allah să-mi asculte ruga.

— Amin!

Kamal o urmări atent cum ridică ibricul pentru a-şi umple ceaşca pentru a patra oară şi colţul buzelor i se deschise într-un zîmbet discret. Îşi aduse aminte de vremea cînd Amina nici nu putea visa că ar putea merge la moscheea lui *sidna* el-Husein şi iat-o astăzi vizitînd-o ori de cîte ori se ducea la cimitir sau în Es-Sukkariyya. Dar ce mare a fost preţul acestei libertăţi neînsemnate! Se gîndi apoi la speranţele lui, care sînt de domeniul imposibilului.

Ce preţ ar trebui să plătească pentru a i se împlini? Orice preţ, oricît de mare ar fi, i se pare neînsemnat!

— Ne-au rămas amintiri de neuitat din prima vizită la moscheea lui *sidna* el-Husein..., zise el după ce rîse scurt.

— Şi urme care n-or să dispară niciodată..., adăugă el zîmbind, în vreme ce-şi pipăia clavicula.

— Dar astăzi nu mai eşti prizoniera casei ca odinioară..., continuă Kamal. Acum ai dreptul să mergi în vizită la Khadiga, la Aişa sau chiar la *sidna* el-Husein, oricînd pofteşti. Imaginează-ţi ce-ar fi însemnat, dacă tata nu ţi-ar fi dezlegat cătuşele...

Amina ridică ochii puţin stînjenită, ca şi cum i-ar fi venit greu să audă vorbindu-se despre un privilegiu pe care-l dobîndise cu preţul vieţii unuia dintre copii. Apoi se uită în jos abătută, vrînd parcă să zică: „Aş prefera să fi rămas aşa cum am fost şi să nu-mi fi pierdut copilul..." Însă evită să spună cu glas tare ceea ce gîndea, de teamă să nu-i tulbure bucuria.

— Dar să ştii că nu simt nici o plăcere ieşind, încercă ea să se scuze pentru libertatea dobîndită. Merg la *sidna* el-Husein ca să mă rog pentru tine, iar la surorile tale, ca să mă liniştesc în privinţa lor şi să le ajut la unele treburi pe care nu ştiu cum le-ar rezolva dacă n-aş fi eu!

Kamal pricepu imediat la ce face aluzie şi – cum ştia că în ziua aceea fusese în Es-Sukkariyya – o întrebă:

— Şi ce mai este nou în Es-Sukkariyya?

— Ca de obicei..., îi răspunse ea, oftînd.

— O fiinţă născută parcă numai pentru scandaluri! Asta-i Khadiga. Caută pricină cu lumînarea! comentă el zîmbind, în timp ce clătina din cap cu regret.

— Orice discuţie cu ea este o aventură ce nu se termină niciodată bine, aşa mi-a zis soacră-sa!

— Dar se pare că şi soacră-sa a dat în mintea copiilor!

— Cel puţin ea are scuze, că-i o biată bătrînă, dar soră-ta ce scuză are?

— Şi i-ai luat apărarea sau i-ai spus verde în faţă că n-are dreptate?

Amina rîse cu tîlc, apoi oftă din nou şi se apucă să explice:

— Soră-ta asta este nemaipomenit de irascibilă, se enervează din te miri ce... Chiar şi atunci cînd îi dai un sfat. Închipuie-ţi ce nenorocire mă paşte dacă încerc să fiu înţelegătoare cu soacră-sa, din respect pentru părul ei alb şi pentru situaţia ei. I se înroşesc ochii în cap şi sare ca arsă: „Tu eşti cu mine sau împotriva mea?". Doamne fereşte! Cu mine sau împotriva mea! Ca şi cînd am fi într-un război, fiul meu! Dar lucrul care mie mi se pare cel mai ciudat e că şi atunci cînd soacră-sa are dreptate, ea insistă cu cearta pînă cînd dreptatea trece de partea ei!

Nici vorbă ca el să se înfurie pe Khadiga! A fost şi încă e pentru el ca o a doua mamă şi o sursă inepuizabilă de afecţiune. Aişa, chipeşă şi făloasă, nu semăna nici pe departe cu Amina. Mentalitatea familiei Şawkat i se impregnase în toată înfăţişarea.

— Şi ce-a scos ancheta la iveală?

— De data asta, scandalul a pornit de la soţul ei. De obicei, ştii că nu se întîmplă aşa. Am intrat în apartament şi i-am găsit certîndu-se aprig. M-am mirat şi eu ce-a putut să-l scoată din sărite pe omul ăsta atît de blajin şi m-am băgat între ei, încercînd să-i împac. Mi-ar fi fost imposibil să nu mă amestec. Pe urmă am aflat şi motivul. Ea vrusese să deretice casa, dar la ora nouă el nu se sculase încă. Ei, şi Khadiga s-a apucat să-l bată la cap, iar în cele din urmă omul s-a trezit furios, dar s-a încăpăţînat şi-a refuzat să se dea jos din pat. Cît ai plesni din palme, a apărut şi bătrîna – la auzul ţipetelor – şi focul s-a încins. Şi nu s-a terminat bine tărăboiul ăsta, că a început altul. De data asta din cauza lui Ahmad, care s-a întors din stradă cu *ghilbab*-ul plin de noroi. Mamă-sa l-a lovit şi i-a cerut să se spele din nou. Copilul l-a chemat în ajutor pe tată-său şi omul n-a avut încotro şi-a sărit să-i ia apărarea. Şi uite-aşa, în cîteva ceasuri s-a iscat al doilea tărăboi...

— Şi tu ce-ai făcut? o descusu Kamal rîzînd.

— Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, dar nu m-am ales decît cu ocări. M-a acuzat că stau întotdeauna la mijloc şi n-am trecut niciodată de partea ei, ca să-i iau apărarea, aşa cum soacră-sa luase apărarea fiului ei. Oftînd pentru a treia oară, Amina începu: Nu-ţi aduci aminte cum mă vedeai pe mine dinaintea lui tată-tău? am întrebat-o eu pe Khadiga. Dar ce, îţi închipui că mai există pe lumea asta un bărbat ca tata? m-a întrebat ea tăios.

Pe neaşteptate, Kamal îi văzu cu ochii minţii pe Abd el-Hamid-Bek Şaddad şi pe Saniyya *hanem* – soţia lui – îndreptîndu-se unul alături de celălalt spre maşina care-i aştepta la intrarea în palat. Păreau doi prieteni egali, nu era unul stăpîn şi celălalt supus. Discutau veseli, iar ea îl ţinea de braţ. Cînd ajunseseră la maşină, beiul se dăduse la o parte, făcîndu-i ei loc să urce. Crezi că o să-i vezi pe părinţii tăi vreodată mergînd aşa? Rîse de această amintire stranie. Firea lor nobilă era pe măsura zeiţei adorate pe care o zămisliseră. *Hanem* nu era mai tînără decît mamă-sa, dar ea purta un pardesiu scump, extrem de elegant; nu avea văl şi umbla cu faţa descoperită – o faţă frumoasă de înger – răspîndind în jurul ei o mireasmă plăcută. Ar fi vrut să ştie ce discută ei, cum se înţeleg şi cum se ceartă, dacă ajung vreodată să se certe. Ardea de curiozitate să cunoască viaţa lor, care se lega prin mii şi mii de fire de viaţa adoratei lui. Ţi-aduci aminte? Te uitai la ei, aşa cum un cucernic priveşte la marele preot, sorbindu-l din ochi.

— Dacă Khadiga ar fi cu scaun la cap şi ar avea cît de cît ceva din firea ta, s-ar bucura numai de fericire..., reluă Kamal discuţia.

Faţa Aminei se destinse într-un surîs, la gîndul tristului adevăr că, în ciuda firii ei blajine, nu avusese parte de cine ştie ce fericire. Apoi zise, cu zîmbetul pe buze, străduindu-se să-şi ascundă gîndurile negre în faţa fiului său:

— Doar El este Călăuzitorul... Domnul nostru să-ţi sporească frumuseţea firii, pentru a-i iubi pe semenii tăi şi pentru a fi iubit de ei.

— Chiar aşa! Pe mine cum mă găseşti, mamă? o întrebă el pe neaşteptate.

— Tu aşa eşti, fiul meu! îi răspunse ea, fără să stea pe gînduri. Ba chiar mai mult...

Dar ce-ar trebui să faci ca să te iubească şi îngerii? se întrebă Kamal, dîndu-şi frîu liber gîndurilor. Priveşte puţin la chipul fericit al adoratei tale! Ai putea să ţi-o imaginezi osîndită să nu poată dormi, pradă iubirii şi pasiunii? Nici vorbă de-aşa ceva! Ea este deasupra iubirii, de vreme ce iubirea este o suferinţă. Îndură fără să ţi se frîngă inima de durere! E de-ajuns că tu iubeşti!

Ţi-ajung chipul ei care-ţi luminează sufletul şi glasul ei care te îmbată şi te incintă! Sub strălucirea răspîndită de adorata ta, întreaga fire se transformă: iasomia şi glicina ajung să-şi şoptească una alteia, minaretele şi cupolele moscheilor zboară către cer pe catifeaua amurgului, monumentele vechiului cartier grăiesc despre înţelepciunea generaţiilor, liniştea blîndă se revarsă pretutindeni din ascunzişuri, uliţele şi străzile se împodobesc, păsările se întrec ciripind deasupra grădinilor, curcubeul se iveşte pe rogojina aşternută sub tălpile tale... Aşa-ţi pare lumea în prezenţa adoratei tale!

— Cînd am ajuns prin faţă pe la Al-Aşari, în drum spre *sidna* el-Husein, m-am întîlnit cu o mulţime strigînd lozinci şi mi-am adus aminte de trecut. S-a întîmplat ceva nou? Sînt iar demonstraţii?

— Englezii nu vor să plece de bunăvoie...

— Englezii! Iar blestemaţii de englezi! exclamă ea, cu un fulger de mînie în privire. Cînd o să pogoare asupra lor răzbunarea lui Allah cel drept?

Şi lui Saad i-ar fi purtat aceeaşi duşmănie, dacă fiul ei Kamal n-ar fi convins-o în cele din urmă că nu se cuvine să urască un om pe care Fahmi îl iubise.

— Ce vrei să spui, Kamal? întrebă ea cu neliniște în glas. Ne întoarcem din nou la zilele acelea nenorocite?

— Numai Allah poate ști ce ne-așteaptă! îi răspunse el înciudat.

Pe fața ei palidă se așternu din nou tristețea și îngrijorarea.

— Apără-ne, Doamne, de suferință! E mai bine să ne rugăm Celui atotputernic să-i pedepsească! E cel mai bine! Ar fi o nebunie să ne aruncăm de bunăvoie în ghearele pieririi și să murim cu zile! Doamne, ferește-ne!

— Liniștește-te! Nimeni nu scapă de moarte! Oamenii mor fie dintr-un motiv, fie din altul... sau pur și simplu fără nici un motiv.

— E-adevărat ce-mi spui tu, dar tonul pe care-mi vorbești nu-mi place deloc! zise ea indignată.

— Dar cum ai vrea să vorbesc?

— Aș vrea să mărturisești, ca și mine, că e un mare păcat ca omul să se arunce de bunăvoie în ghearele morții, răspunse ea tulburată.

— Sînt de acord cu ce-ai spus tu, mamă..., declară el, ascunzîndu-și zîmbetul.

— Și să spui lucrul ăsta din inimă, nu din vîrful buzelor, îl imploră Amina, uitîndu-se la el neîncrezătoare.

— Din inimă am vorbit, mamă.

Ce mare deosebire este între realitate și ideal! Tu aspiri cu mintea și cu tot sufletul către idealurile înalte, iar mamele nu se gîndesc decît la liniște și pace. Nu există mamă care să dorească să-și înmormînteze copiii. Dar pentru a ajunge la viața ideală este nevoie de jertfe și de martiri. Trupul, mintea și spiritul sînt ofrandele ce se aduc pe altarul ei. Fahmi a jertfit o viață promițătoare pentru o moarte sublimă. Oare tu ai putea să primești moartea așa cum a primit-o el, cu inima deschisă? Fără îndoială că inima ta n-ar șovăi să aleagă o moarte care ar tămădui răni și suferințe, chiar dacă ar fi ca inima nefericitei mame să se zdrobească. Da, da! De fapt, tu știi

prea bine că eu nu o iubesc pe Budur! Adevărata iubire îți este închinată ție! Știi prea bine că umblu după tine ca după iarba de leac! Dragostea mea este un argument al acestei lumi împotriva pesimismului. Ea m-a ajutat să înțeleg că moartea nu este lucrul cel mai îngrozitor de care trebuie să ne temem și că viața nu este lucrul cel mai minunat la care s-ar cuveni să jinduim, că în viață există și lucruri urîte, de care omul nu scapă decît prin moarte, dar și lucruri sublime, pentru care merită să-și dorească veșnicia. Acestea din urmă te îmbie cu un glas seducător asemeni notei fa din gama do major, zburînd de pe struna lăutei; iar dacă ți-ai putea imagina și culoarea lui, aceasta n-ar putea fi decît albastrul adînc al cerului, chemînd către înalturi.

16

— Joia viitoare o să aibă loc încheierea căsătoriei!

— Să fie într-un ceas bun!

— O să fie, dacă-l ştiu pe tatăl meu cu sufletul împăcat.

— Tată-tău e cu sufletul împăcat, slavă lui Allah!

— N-o să participe decît familia. N-o să fie nimic care să te deranjeze.

— Foarte bine! Perfect!

— Mi-ar fi făcut plăcere să fie şi *nina* prezentă, dar...

— Nu-i nimic! Important e ca noaptea să treacă în liniştе... să nu se facă nici un fel de tărăboi...

— Firеşte! N-avem de gînd să întindem masă mare! Nimic mai mult decît scrierea contractului de căsătorie şi-acolo, un pahar, două de sirop...

— Foarte bine! Domnul să te călăuzească pe calea cea dreaptă!

— L-am împuternicit pe Kamal să-i transmită mamă-sii salutări din partea mea şi să-i ceară să se roage pentru mine, aşa cum a făcut întotdeauna, şi să mă ierte pentru ce s-a-ntîmplat...

— Foarte bine! Foarte bine!

— Aş vrea să repeţi în prezenţa mea că eşti cu sufletul împăcat...

— Sînt cu sufletul împăcat şi mă rog lui Allah să ai parte numai de noroc! Să fie într-un ceas bun!

Lucrurile au evoluat contrar voinţei domnului Ahmad şi el n-a mai putut sta de-a curmezişul. A încuviinţat

alegerea făcută de fiul său din dorinţa de a rămîne în relaţii bune cu el. A ştiut să evite cu abilitate un scandal serios cu Yasin şi cu atît mai mult ruperea relaţiilor. Treacă-meargă, şi-a zis el în cele din urmă şi a binecuvîntat legămîntul prin care băiatul său cel mai mare se înrudea cu fiica Bahigăi, astfel încît vechea lui prietenă se apropia din nou de familia sa. Mai mult decît atît, s-a arătat nespus de contrariat cînd Amina i-a exprimat dorinţa ca „fraţii lui Fahmi" să nu fie de faţă la căsătoria lui Yasin cu Maryam. A simţit că-şi iese din fire şi a bombănit pe un ton răspicat: „O idee stupidă! Există cazuri de bărbaţi căsătoriţi cu văduvele propriilor fraţi, chiar dacă i-au iubit şi i-au respectat. Or, Maryam nu i-a fost lui Fahmi soţie... nici măcar logodnică. Asta-i poveste veche de-acum! Au trecut şase ani. Nu tăgăduiesc că n-a fost prea inspirată alegerea lui Yasin, dar în acelaşi timp nu pot tăgădui nici că el este bine intenţionat... Cel puţin în aceeaşi măsură în care rămîne şi un mare catîr. Nu face nimănui nici un rău! Numai lui! Putea să găsească o fată de familie mult mai bună şi nedivorţată. Dar dacă aşa a vrut Allah! El singur o să suporte ponoasele..." Amina n-a mai scos o vorbă, de parcă argumentele lui ar fi convins-o. Cu toate că în ultima vreme îşi mai lua inima în dinţi şi-i mai comunica stăpînului şi cîte o părere de-a ei, de data aceasta nu a avut tăria să i se mai împotrivească. Ba mai mult, cînd Khadiga veni la ea şi o anunţă că Yasin a invitat-o să ia parte la căsătorie şi că ea are intenţia să facă pe bolnava pentru a nu se duce, Amina îi spuse că nu e de acord cu ea şi o sfătui să accepte invitaţia.

Apoi sosi şi ziua de joi. Cînd intră în casa răposatului Muhammad Ridwan, domnul Ahmad Abd el-Gawad se trezi întîmpinat de Yasin şi de Kamal. Îndată după aceea, sosiră Ibrahim şi Khalil Şawkat, însoţiţi de Khadiga şi Aişa. Din partea lui Maryam erau prezente doar cîteva femei. Domnul Ahmad era convins că ziua va trece cu bine. În drum spre salon, străbătu anumite locuri ce-i

erau bine cunoscute de odinioară. Amintirile începură să-l năpădească, stîrnindu-i indignarea, şi simţi mînia gîlgîindu-i în gîtlej. Avea impresia că ceilalţi rîd cu cruzime de noul rol penibil pe care era nevoit să-l joace. În adîncul sufletului, începu să-l blesteme pe Yasin pentru că-l tîrîse după el în această strîmtoare fără ieşire. O lăsă baltă, pricepînd că este inutil să mai încerce să dea înapoi. Îşi zise că s-ar putea totuşi ca Yasin să ajungă pe mîini bune, căci pentru Allah nu este deloc greu s-o plămădească pe fiică din cu totul alt aluat decît pe mama ei, astfel încît fiul său să aibă parte de o soţie evlavioasă – în toate sensurile cuvîntului –, departe de frivolitatea mamei sale. Apoi îl imploră pe Allah să-l ocrotească.

Yasin era fercheş şi flacăra veselă a bucuriei îl însoţea pretutindeni, în ciuda ceremoniei modeste. Prezenţa tuturor fraţilor îl impresiona mai mult decît orice, căci zile în şir nu-i dăduseră pace gîndurile negre. Se temea că Amina s-ar putea să-i convingă pe toţi să lipsească de la cununia lui. Să fi renunţat la Maryam de hatîrul lor? N-ar fi fost cu putinţă! Îi căzuse cu tronc şi pace! Şi-a dat seama că altă cale pentru a ajunge la ea nu există. Obiecţiile tatălui şi ale mamei vitrege nu putuseră să-l înduplece să se răzgîndească de teama urmărilor. Apoi, Maryam este prima femeie cu care doreşte să se însoare după ce a cunoscut-o şi a văzut-o cu ochii lui. În plus, el este destul de optimist şi doreşte din tot sufletul să rămînă toată viaţa alături de ea. Avea el presentimentul că ar fi doi soţi potriviţi şi că Ridwan va avea parte de o casă fericită. După una şi alta, s-a cam săturat şi el să bată uliţele şi simte că a venit vremea să se aşeze la casa lui. În alte condiţii, n-ar fi şovăit să organizeze şi o petrecere distractivă, căci nu era nici bătrîn, nici calic. Şi nici nu se socotea printre aceia care pretind că nu le plac zaiafeturile, astfel încît să fie mulţumit cu această ceremonie posomorîtă şi mută, ce-aduce mai degrabă a înmormîntare decît a nuntă. Ce altceva ar fi putut face? Nevoia l-a

obligat şi a trebuit să ţină seama de regulile ei! Să fie o jertfă în amintirea lui Fahmi!

Maryam nu le mai văzuse pe Khadiga şi pe Aişa de ani de zile. De aceea, întîlnirea se dovedi emoţionantă, în ciuda unor ezitări stînjenitoare. Se sărutară şi se felicitară, discutară îndelung despre vrute şi nevrute, dar – pe cît le stătu în putinţă – evitară să aducă vorba despre trecut. Primele clipe au fost ceva mai delicate, căci fiecare aştepta să se pomenească de ceva din vremurile de odinioară pentru a începe reproşurile şi invectivele. Dar începutul dificil a fost depăşit cu bine. Maryam conduse discuţia cu abilitate, mai întîi spre veşmintele Khadigăi, apoi spre graţia Aişei, care continua să fie suplă, în ciuda celor trei naşteri. La un moment dat, Maryam şi mama ei aduseră vorba despre Amina, întrebînd ce mai face, şi cele două surori le răspunseră că e sănătoasă, iar lucrurile se opriră aici. Aişa o măsură pe vechea ei prietenă cu ochii plini de dragoste şi nostalgie şi cu inima însetată de veşnica iubire pentru semeni. Dacă teama nu i-ar fi dat tîrcoale, s-ar fi apucat să depene amintiri şi s-ar fi amuzat cu gura pînă la urechi. Khadiga, în schimb, stătu tot timpul cu ochii pe ea, cercetînd-o. Cu toate că trecuseră ani de zile fără să-şi mai aducă aminte de Maryam, vestea despre căsătoria cu Yasin îi dezlegase limba. Din vorbă în vorbă, a ajuns şi la incidentul cu soldatul englez şi s-a întrebat faţă de Aişa ce l-o fi apucat pe Yasin de-a rămas orb şi surd. Sentimentul puternic al solidarităţii de familie, care pentru ea era mai presus decît orice alte considerente, nu-i îngăduise însă nicidecum să rostească vreun cuvînt despre astfel de lucruri faţă de cei din neamul Şawkat, nici chiar faţă de soţul ei. Ba mai mult decît atît, îi atrăsese şi mamei atenţia asupra acestui amănunt, insistînd asupra concluziei: „Ne convine sau nu, Maryam o să se încuscrească în curînd cu noi..." Şi nu-i de mirare că se purta aşa, de vreme ce chiar şi după naşterea lui Abd el-Mun'im şi a lui Ahmad, Khadiga continua să-i socotească pe cei

din neamul Şawkat – cel puţin într-o oarecare măsură – străini.

Ma'dhun[1]-ul veni spre seară şi încheie contractul de căsătorie de-ndată ce sosi. Paharele cu şerbet trecură din mînă în mînă. Nu răsună decît un singur chiuit prelung. Yasin primi felicitările şi urările celor prezenţi, iar după aceea mireasa a fost invitată să-l salute pe stăpînul ei cel mare şi să se întreţină cu familia soţului. Veni împreună cu mamă-sa, cu Khadiga şi cu Aişa. Se înclină, sărută mîna stăpînului şi îi salută pe ceilalţi, unul cîte unul. Domnul Ahmad îi oferi darul de nuntă: cîteva brăţări de aur cu mici pietre de olmaz şi de smarald. Rămaseră un timp la taifas şi cam pe la ora nouă invitaţii începură să se retragă. Sosi o trăsură şi cei doi miri urcară în ea, îndreptîndu-se spre casa din Qasr eş-Şawq, unde îi aştepta pregătit apartamentul de la etajul de sus. Toată lumea îşi închipuia că peste cea de-a doua căsătorie a lui Yasin – cu toate avantajele şi ponoasele ei – s-a lăsat cortina.

Dar foarte curînd, la numai două săptămîni de la acest eveniment, casa răposatului Muhammad Ridwan asistă la o nouă ceremonie, socotită drept o surpriză ciudată atît în casa domnului Ahmad, cît şi în casele din Es-Sukkariyya, din Qasr eş-Şawq şi din Baya el-Qasrein. Lumea se trezi pe neaşteptate că Bahiga se mărită cu Buyumi – vînzătorul de şerbeturi. Toţi au rămas contrariaţi la aflarea veştii şi pentru prima oară şi-au dat seama că dugheniţa lui Buyumi era situată la colţul fundăturii pe care se afla casa familiei Ridwan, exact sub unul din balcoanele cu zăbrele ale vechii clădiri. Şi se mirau pe bună dreptate, căci nu pricepeau cum de acesta reuşise să sucească mintea văduvei unui bărbat cunoscut în timpul vieţii pentru bunătatea şi evlavia lui, ea însăşi socotită printre „doamnele respectate" din cartier, măcar că-i plăcea să umble

1. Persoană autorizată de cadiu să oficieze căsătoria civilă şi să înregistreze căsătoriile şi divorţurile.

puţin cam înzorzonată. Şi pe urmă, era o femeie la cincizeci de ani, pe cînd el nu împlinise nici patruzeci şi, pe deasupra, era un necăjit care purta *galabiyye* şi vindea sirop de roşcove şi de tamarin într-un chioşc prăpădit. Colac peste pupăză, mai era şi însurat de mai bine de douăzeci de ani şi avea nici mai mult, nici mai puţin decît nouă copii. Se iscară fel de fel de vorbe, mai ales în legătură cu antecedentele căsătoriei, de care nimeni nu avusese habar. Cînd şi cum începuseră să se înfiripe relaţiile dintre ei? Cum au avansat pînă cînd au ajuns la căsătorie? Care din cele două părţi a deschis discuţia şi care a venit în întîmpinare?

Frizerul *amm* Hasanein, al cărui salonaş se afla pe cealaltă latură a străzii, colţ cu calea Bayna el-Qasrein, mărturisi că din cînd în cînd a zărit-o pe *sitt* Bahiga oprindu-se dinaintea chioşcului lui Buyumi ca să bea un pahar de sirop de roşcove şi că, pesemne, de fiecare dată au stat şi de taină, avînd în vedere intenţiile lor. Abu Sari', proprietarul micului bufet din vecinătate, care-şi închidea uşile în urma tuturor celorlalte dughene, pretinse că a văzut în mai multe rînduri pe cîte cineva strecurîndu-se la ea în casă în miez de noapte, dar că nu-i trăsnise niciodată prin minte că printre vizitatori s-ar fi putut afla şi Buyumi. Şi-au mai dat cu părerea Darwiş, vînzătorul de *full*, şi El-Fuli, lăptarul. Amîndoi s-au prefăcut că-i plîng de milă răposatului şi-au rostit fel de fel de invective la adresa bărbatului slab de înger care se însurase cu o femeie de vîrsta mamei lui, dar este neîndoielnic că în adîncul sufletului îl pizmuiau pentru norocul ce dăduse peste el pe neaşteptate, ajutîndu-l să se ridice deasupra clasei lor prin mijloace socotite de ei necinstite. Pe urmă, lumea începu să-i preţăluiască moştenirea din casă, banii şi bijuteriile pe care, chipurile, ar fi pus mîna.

Întreaga familie a domnului Ahmad, precum şi ceilalţi locatari din Es-Sukkariyya şi din Qasr eş-Şawq au rămas

consternaţi la auzul acestei veşti şi-au exclamat, parcă punîndu-se cu toţii de acord: „Ce ruşine!". Domnul Ahmad se înfurie atît de tare, că nimeni din casă nu mai îndrăzni să-i adreseze un cuvînt zile în şir. Treacă-meargă, şi-a zis el, dar să pretindă Buyumi, vînzătorul de sirop, că-i este cuscru! Blestemat să fie canalia de Yasin cu poftele lui neînfrînate! Vînzătorul de sirop îi e cuscru şi nu-i mai pasă de nimeni şi de nimic! „Ce veste stupidă!" exclamă Khadiga, sărind ca arsă atunci cînd află de cele întîmplate. „Cine-o să mai îndrăznească de-acum încolo s-o ocărască pe mama? Inima n-o înşală niciodată!" urmă ea, adresîndu-se Aişei. Yasin se jură în faţa lui tată-său că nici el şi nici Maryam n-au ştiut nimic înainte de a-i fi lovit năpasta, că vestea căzuse ca un trăsnet şi proaspăta lui soţie n-a mai putut face nimic. Dar ruşinea nu s-a oprit aici; cînd a aflat de cele întîmplate, prima soţie a lui Buyumi şi-a ieşit din minţi şi a pornit cu liota de plozi spre chioşcul bărbatului ei. S-a stîrnit o încăierare violentă, în prezenţa copiilor, care au început să urle, chemîndu-i pe trecători în ajutor. Mulţimea de gură-cască – lumea de pe stradă, prăvăliaşi, femei şi copii – se îmbulzi în jurul lor. În cele din urmă, intervenira cîţiva şi reuşiră să-i despartă, tîrînd-o pe biata femeie mai mult pe sus în stradă. Ea se opri – cu *ghilbab*-ul sfîşiat, cu *mila'a* făcută ferfeniţă, cu părul despletit şi cu nasul plin de sînge – sub balconul cu zăbrele al Bahigăi, înălţă capul spre ferestrele zăvorîte şi-şi slobozi limba, care porni să şfichiuie ca un bici cu plesne împovărate de plumbi scăldaţi în otravă. Dar nu se limită numai la atît, ci porni glonţ spre prăvălia domnului Ahmad, căşunînd pe el – în calitate de tată al ginerelui Bahigăi – şi implorîndu-l să stea în calea soţului ei, pentru a-l da pe brazdă şi a-l întoarce de pe calea rătăcirii. Asta pusese capac la toate. Stăpînul se sili cu greu s-o asculte, simţind că fierbe de furie şi de amărăciune. Pe urmă o luă cu duhul blîndeţii, explicîndu-i, pe cît îi stătu în putinţă, că e vorba de o chestiune în care el

n-are nici un amestec, în vreme ce o împinse cu binişorul şi reuşi s-o scoată în stradă. Rămase apoi deoparte pe gînduri, întrebîndu-se îndelung ce-o împinsese pe Bahiga la căsătoria asta bizară, mai ales că el ştia prea bine că ar fi putut să-şi stingă focul inimii fără să fie nevoie să se expună şi pe ea, şi restul familiei la tot felul de umilinţe, chiar dacă-i căzuse Buyumi cu tronc. Cum de-a fost în stare să facă o astfel de prostie, fără să-i pese nici de nevasta nătîngului, nici de gloata de copii prăpădiţi, nici de fiica ei şi de noua familie cu care se încuscrise? Parc-ar fi lovit-o nebunia! Nu cumva sentimentul deprimant de bătrîneţe o împinsese să recurgă la căsătorie şi să sacrifice multe din lucrurile pe care le avea, în goana după fericirea pierdută a tinereţii? Domnul Ahmad meditä la această idee cu tristeţe şi amărăciune, amintindu-şi cum şi el se umilise în faţa lăutăresei, care refuzase chiar şi numai să-i acorde o privire de simpatie înainte de a-i închiria bacul – o umilinţă ce-i zdruncinase încrederea în sine şi-l dusese şi pe el cu gîndul la scurgerea ireversibilă a timpului, la tragedia bătrîneţii.

Dar nici Bahiga nu a avut parte de o bucurie prea lungă. Cam la vreo trei săptămîni de la căsătorie, se plînse de un abces la o coapsă. La controlul medical s-a constatat că are zahăr în sînge şi a fost îndrumată către spitalul Qasr el-Ayni. După vreo cîteva zile s-a auzit că starea ei s-a înrăutăţit şi curînd după aceea a pus mîinile pe piept.

17

Kamal stătea ca ţintuit în faţa seraiului familiei Şaddad, cu o mică geantă sub braţ. Purta un costum gri, destul de elegant, şi pantofi negri lustruiţi. *Tarbuş*-ul stătea drept pe capul lui mare. Părea lung şi deşirat, iar din gulerul cămăşii se ivea gîtul subţire, fără să-i pese nici de capul greu pe care-l purta, nici de trompa semeaţă din mijlocul chipului. Aerul era plăcut – adierile răcoroase vesteau apropierea lunii decembrie. Fuioare de nori albi se destrămau agale pe bolta albastră, ascunzînd din cînd în cînd soarele dimineţii. Kamal stătea în aşteptare, cu ochii ţintă la garajul din care apăru în curînd un Fiat condus de Husein Şaddad. Maşina o luă pe strada Seraiurilor şi se opri în faţa lui. Husein îşi scoase capul prin fereastră şi-l întrebă:

— N-au venit încă?

Husein claxonă de trei ori scurt, apoi se întoarse spre Kamal şi-i zise, în vreme ce deschidea portiera:

— Vino şi aşază-te aici, lîngă mine!

— Nu-i nici o grabă..., îngăimă Kamal, mulţumindu-se să-şi pună doar geanta.

Dinspre parc ajunse pînă la ei vocea lui Budur. Kamal se întoarse spre direcţia din care venise glasul şi o zări pe fetiţă alergînd într-un iureş, iar în urmă mergea mîndră Aida. Da, e chiar adorata lui! Îşi pusese o rochie gri destul de scurtă, croită după ultima modă, care îmbrăca de minune talia ei suplă. Bustul i se ascundea sub o jacheţică

bleumarin cu mîneci scurte, lăsînd să i se vadă braţele bronzate. Părul negru, care i se părea un nimb, îi contura faţa angelică semănînd cu luna plină, şi se unduia în valuri odată cu mişcarea paşilor, lăsînd libere pe frunte cîteva bucle mătăsoase. Rămase înmărmurit la vederea ei. Simţea că nu e nici treaz, nici adormit şi că întreaga fire se reducea la un sentiment de recunoştinţă şi extaz. Fata se apropie cu acelaşi mers vioi şi mîndru, iar cînd se află lîngă el, Kamal simţi că-l inundă valuri de parfum. Privirile li se întîlniră – ochii şi buzele Aidei se luminară de un surîs calm şi mulţumit. Kamal îi răspunse cu zîmbetul lui pierit şi schiţă o uşoară plecăciune, în semn de salut.

— Tu stai pe bancheta din spate, împreună cu Budur, o anunţă Husein în clipa aceea.

Kamal îşi dădu seama că glasul i s-a stins; se dădu un pas înapoi şi deschise portiera din spate. Apoi rămase nemişcat, asemeni unui servitor umil. Primi drept răsplată un surîs şi un cuvînt de mulţumire. Aşteptă pînă ce Budur şi adorata se aşezară comod, pe urmă închise portiera şi urcă lîngă Husein. Acesta mai claxonă o dată, căutînd cu privirea spre palat, şi imediat apăru portarul, cărînd un coşuleţ pe care-l aşeză lîngă geanta lui Kamal, între el şi Husein.

— Ce-ar fi o excursie, fără mîncare? murmură tînărul de la volan, lovind tacticos cu degetele în coş şi în geantă.

Motorul dudui şi maşina se puse în mişcare, apucînd-o pe strada El-Abbasiyya.

— Am aflat multe lucruri despre tine, rupse Husein Şaddad tăcerea, adresîndu-se lui Kamal. Azi o să am ocazia să adaug la ele altele noi: o să mă informez în legătură cu stomacul tău. Am impresia că eşti un mare mîncău, în ciuda faptului că eşti atît de slab. Corectează-mă, dacă greşesc cumva.

— Mai ai puţină răbdare şi-o să vezi cu ochii tăi! îi răspunse Kamal, zîmbind neînchipuit de vesel şi fericit.

Se află în aceeaşi maşină cu ea! Nici măcar n-a visat aşa ceva! Dac-ai fi stat tu pe bancheta din spate şi ea în

față, ai fi sorbit-o din ochi tot drumul fără să te vadă nimeni. Nu fi lacom și nerecunoscător. S-ar cuveni mai degrabă să cazi în genunchi, în semn de slavă și de mulțumire! Încearcă să te eliberezi din vălmășagul gîndurilor haotice și să trăiești cu toată ființa fericirea clipei, care face cît o viață întreagă sau chiar mai mult.

— N-am putut să-i iau și pe Hasan și Ismail în excursia noastră, schimbă Husein subiectul.

Kamal privi spre el puțin nedumerit și nu scoase o vorbă, dar inima lui începu să-și iuțească bătăile, de bucurie și sfială. Sufletul îi rîdea de fericire că această cinste i s-a oferit tocmai lui.

— După cum vezi, nu încăpeam toți în mașină, întregi el, ca și cum s-ar fi scuzat.

— Normal! îl susținu Kamal, fără să-și dea seama ce-ar fi fost mai potrivit să spună.

— Iar dacă trebuie să faci o alegere, atunci alege-l pe cel care-ți seamănă. Am impresia că înclinațiile noastre sînt foarte apropiate. Nu-i așa?

— Desigur! încuviință Kamal fără să stea pe gînduri și bucuria care-i inunda inima i se putea citi pe chip. Numai că eu o să mă mulțumesc cu călătoria spirituală, pe cînd tu se pare că o vei lega de voiajul în jurul lumii, adăugă el după o clipă, surîzînd.

— Tu nu te simți atras să colinzi lumea de la un capăt la altul?

— Am impresia că mai degrabă sînt înclinat spre sedentarism, spuse Kamal după ce stătu puțin pe gînduri. Parcă mă sperie puțin ideea călătoriilor... Nu mă gîndesc, bineînțeles, la dorința de a explora și de a vedea, ci mai degrabă la efortul și la agitația pe care le presupune această căutare. Dac-ar fi posibil, aș prefera ca lumea să se învîrtă prin fața ochilor mei.

— N-ai decît să te instalezi într-un balon staționar, dacă există așa ceva, și să privești pămîntul cum se învîrte sub tine, murmură Husein Șaddad rîzînd din inimă, cu multă poftă, așa cum făcea de obicei.

În vreme ce savura rîsul acesta vioi şi molipsitor, lui Kamal îi veni în minte chipul lui Hasan Selim şi se apucă să cumpănească între cele două maniere aristocratice: unul era delicat şi mereu surîzător, celălalt era ursuz şi arogant. Dar şi unul, şi celălalt i se păreau minunaţi.

— Din fericire, călătoriile cu gîndul nu presupun în mod obligatoriu şi deplasarea, se străduí Kamal să înnoade firul conversaţiei.

Husein Şaddad îşi încruntă sprîncenele neîncrezător, dar renunţă la continuarea discuţiei şi zise glumeţ:

— Lucrul cel mai important este că noi facem o scurtă excursie împreună şi că înclinaţiile noastre în această viaţă se aseamănă.

— Într-un cuvînt, Husein te are la suflet..., auzi glasul suav din spatele lui. Aşa cum te are şi Budur!

Vorbele acestea încărcate de parfumul iubirii, rostite de un glas îngeresc îi ajunseră direct la inimă, făcînd-o să se înfioare şi să plutească în vis. Îi păreau o melodie fantastică, neînchipuită, care-l vrăjeşte pe ascultător. Adorata glumeşte, jucîndu-se cu vorbele de dragoste, fără să se sinchisească de inima lui mistuită. Ecoul vorbelor ei îi stărui îndelung în urechi. Iubirea este o melodie veche, dar murmurată de ea devine nouă şi stranie. Doamne, simt că mă sting – atît sînt de fericit!

— Aida traduce gîndurile mele în limba ei de femeie, comentă Husein vorbele surorii sale.

Maşina străbătu strada Es-Sakakini, apoi zbură pe bulevardul Regina Nazli şi de acolo coti pe bulevardul Fu'ad I. În cele din urmă, pătrunse cu o viteză ce lui Kamal i se păru nebunească în Ez-Zamalek.

— Ar fi şi mai bine dacă nouraşii fugari de pe cer s-ar strînge şi-ar acoperi soarele. Am avea parte de-o zi minunată pe platoul de la piramide!

— Mai ai un pic de răbdare... îndată ajungem la piramide, se auzi glasul fermecător din spate, încercînd s-o domolească pe Budur.

— Ce vrea Budur? întrebă Husein.

— Nu mai are răbdare! Vrea să stea neapărat lîngă prietenul tău, domnule!

„Prietenul tău"! De ce nu spui „lîngă Kamal"? Ar fi mai mult decît un vis!

— Ieri m-a întrebat aşa, pe neaşteptate: „Nu vine şi *uncle* Kamal cu noi la piramide?". Era şi tata de faţă şi m-a întrebat cine este Kamal. Cînd i-am spus cine-i, a întrebat-o în glumă: „Vrei să te măriţi cu *uncle* Kamal?". „Da!" i-a răspuns ea, fără să stea pe gînduri.

Kamal privi înapoi, dar Budur se retrase, lipindu-se de spătarul banchetei şi ascunzîndu-şi faţa în umărul Aidei. Însă el profită de situaţie şi-şi petrecu ochii în fugă şi peste chipul Aidei. Apoi se întoarse la loc şi zise rugător:

— Sper să nu-şi ia vorba înapoi cînd o să se facă mare!

Cînd răzbiră dincolo de străzile înţesate, pe calea El-Ghiza, Husein ambală motorul şi maşina se aşternu la drum, scoţînd un zgomot asurzitor. Toată lumea din maşină rămase mută. Kamal se bucură, căci tăcerea îi oferi prilejul să se concentreze asupra visului său pentru a savura pe îndelete scînteierile de fericire. Vasăzică, ieri s-a discutat în familie despre el şi tatăl l-a ales să-i fie soţ lui Budur! Ce minunat! Nu trebuie să-ţi scape nici unul din cuvintele rostite şi să-ţi umpli sufletul cu parfumul lor. Îndestulează-ţi auzul cu uguitul de columbă şi cu tînguitul de gazelă! În nopţile de veghe o să te întorci, probabil, la toate astea. Graiul adoratei este lipsit de înţelepciunea înţelepţilor şi de eclocvenţa poeţilor. Atunci prin ce o fi reuşind să te zguduie pînă în străfundurile sufletului, să-ţi răscolească sîngele în toată făptura, făcînd să ţîşnească izvoare de fericire în inima ta? Mă adresez vouă, celor care rîvniţi şi trudiţi să aflaţi ce-i fericirea şi vă mărturisesc că eu am descoperit-o în cuvîntul gol, în tăcere şi chiar în nimic. Doamne, ce semeţi sînt pomii de pe marginea şoselei! Iar crengile lor parcă au moliciunea braţelor şi se înlănţuie deasupra drumului, ţesînd un cer de culoarea verdelui copt. Iar Nilul, curgînd alături, şi-a

meșterit mantie brodată cu perle din scăpărările razelor ce se strecoară printre norii zdrențăroși. Cînd am trecut ultima oară pe acest drum? Cred că a fost cu ocazia unei excursii la piramide în clasa a unsprezecea. De fiecare dată cînd am făcut o excursie, mi-am propus să vin cîndva și singur. Dar acum, în spatele tău se află un demon care-ți insuflă sentimentul de insolit și ireal chiar și dinaintea vestigiilor străvechi, ce se ridică înaintea ochilor tăi în toată măreția și splendoarea. Ar mai putea exista vreo dorință mai mare decît asta? Da! Mașina să meargă la nesfîrșit, să nu se mai oprească niciodată! Doamne, acesta e răspunsul pe care-l cauți de-atîta timp, întrebîndu-te ce-ai vrea de la această iubire? De ce cauți lucruri imposibile? Mai bine bucură-te de clipa prezentă! Iată, se zăresc piramidele! Acum ajungem la ele. De departe par niște jucării, dar cînd o să fii lîngă ele o să fii ca o furnică lîngă trunchiul unui copac uriaș.

— O să vedem mormîntul primului nostru strămoș...

— Hai să recităm *Al-Fatiha* în limba hieroglifelor, propuse Kamal în glumă.

— O țară care nu are altă moștenire în afara mormintelor și cadavrelor! bombăni Husein ironic. Uitați-vă cîte eforturi irosite fără noimă...

— Asta-i nemurirea! exclamă Kamal înflăcărat.

— Aah! Iar o să sari în apărare și-o să mă contrazici. Ești bolnav, pătruns de patriotism pînă în măduva oaselor. Vezi, aici nu ne potrivim noi... Mie, de pildă, mi-ar fi plăcut să trăiesc mai degrabă în Franța decît în Egipt!

— O să te trezești, cînd ajungi acolo, că nu există pe tot pămîntul patrioți mai fanatici decît francezii, zise Kamal, ascunzîndu-și mîhnirea în spatele unui zîmbet șters.

— Știu că patriotismul a devenit boala întregii lumi, dar mie-mi place Franța. Sincer vorbind, îmi plac alte virtuți ale francezilor, care n-au nici o legătură, de fapt, cu exaltarea lor patriotică!

Kamal își strînse buzele cu amărăciune. Îi părea rău că aude vorbele astea din gura lui Husein Șaddad, dar nu se

putea supăra pe el. Disprețul cu care vorbea Ismail Latif cîteodată îl scotea din sărite, aroganța lui Hasan Selim îl agasa de-a dreptul, dar Husein Şaddad avea voie să spună orice, vorbele lui îi mergeau aproape întotdeuna la inimă.

În răstimp, maşina ajunse pe platou şi se opri lîngă baza celei mai mari piramide, într-un şir lung de vehicule goale. Ici şi colo se zăreau grupuri mici de vizitatori: unii călare pe măgari sau cămile, alţii cățăraţi pe treptele piramidei. Ceva mai încolo se aflau cîţiva vînzători cu tarabele întinse, stăpîni de măgari şi cămile pentru închiriat. Apoi urma o întindere nesfîrşită de piatră şi nisip. Piramida se înălța în mijlocul nemărginirii, asemeni unui uriaş din basme. Iar la extremitatea cealaltă, la poalele pantei, se ivea oraşul: vîrfurile unor copaci, firul argintiu al apei şi puzderia de terase. Oare casa lor din Bayna el-Qasrein cam pe unde o fi? Ar putea s-o întrezărească pe mamă-sa, punînd apă pentru păsări sub bolta de iasomie?

— Lăsăm toate lucrurile în maşină, ca să ne putem plimba lejer.

Părăsiră maşina şi porniră toţi patru în linie: în stînga Aida, apoi Husein şi Budur şi, în sfîrşit, Kamal, ţinînd-o de mînă pe mica lui prietenă. Dădură mai întîi tîrcoale marii piramide, scrutîndu-i toate laturile, iar după aceea se afundară în adîncul deşertului. Nisipul se împotrivea paşilor, îngreunîndu-le mersul, dar în atmosferă plutea o adiere plăcută, înviorătoare. Soarele ba se ivea, ba dispărea, iar peticele de nori se răzleţiseră spre toate zările, desenînd pe bolta imensă imagini ciudate, cu care mîna nevăzută a văzduhului se juca la întîmplare.

— Frumos! Minunat! exclamă Husein, trăgînd aer în piept cu putere.

Aida îngăimă ceva în franceză. Cu toate că nu avea cine ştie ce cunoştinţe despre această limbă, Kamal înţelese că nu făcuse decît să traducă vorbele rostite de fratele ei. Cu felul ei de-a vorbi, reuşise să-i mai potolească fanatismul lui pentru limba maternă.

— Splendid, într-adevăr! Slavă lui Allah cel sublim! exclamă Kamal, privind în jur impresionat.

— Tu întotdeauna îl găseşti în spatele lucrurilor fie pe Allah, fie pe Saad Zaghlul, strigă Husein şi izbucni în rîs.

— Cred că în privinţa primului sîntem amîndoi de acord..., îngăimă Kamal.

— Dar pomenirea lui la fiecare pas îţi conferă un aer de slujitor al religiei... La urma urmei, de ce mă mir, devreme ce trăieşti în cartierul credinţei?

O fi vrut să-l înţepe cu vorbele astea? S-ar putea ca şi Aida să împărtăşească ironia lui? Ce părere or fi avînd ei despre vechiul cartier? Cu ce ochi i-or fi privind cei din El-Abbasiyya pe locuitorii din Bayna el-Qasrein şi En-Nahhasin? Nu-i nici o ruşine! N-ai de ce să te temi! Husein nu dă aproape nici o atenţie religiei! Iar adoratei tale îi pasă şi mai puţin de ea! N-ai auzit-o odată mărturisind că merge la lecţiile de creştinism organizate pe lîngă o biserică şi că asistă la slujbă, cîntînd în cor cu ceilalţi creştini? Dar ea este musulmană, cu toate că nu ştie mai nimic despre islam... Ce zici de asta? Oricum, eu o iubesc! O iubesc pînă la adoraţie! Şi iubesc pînă şi religia ei, chiar dacă o mărturisesc cu mustrări de conştiinţă... Recunosc şi cer îndurarea Domnului meu!

— Pe mine asta mă fascinează! reluă Husein discuţia, arătînd cu amîndouă mîinile spre monumentele frumuseţii şi măreţiei din jur. Pe cînd tu eşti fascinat numai de ideea patriei! Fă şi tu o comparaţie între natura asta minunată şi între demonstraţii, Saad, Adli şi camioanele înţesate de soldaţi!

— Am impresia că natura şi politica sînt două lucruri la fel de mari! mormăi Kamal zîmbind.

— Apropo, era să uit... Ştii că liderul tău a demisionat? îl întrebă Husein pe neaşteptate, de parcă şi-ar fi adus aminte de acest lucru printr-o simplă asociaţie de idei.

Kamal zîmbi trist, fără să comenteze vorbele lui, dar celălalt continuă, cu intenţia vădită de a-l necăji:

— A demisionat după ce-a pierdut şi Sudanul, şi Constituţia, nu-i aşa?

— Asasinarea lui Sir Lee Stack este de fapt o mare lovitură, îndreptată în primul rînd împotriva cabinetului lui Saad..., se mulţumi Kamal să răspundă cu un calm neobişnuit.

— Să-ţi spun ce-a zis Hasan Selim... El pretinde că atentatul ar fi expresia urii nutrite de unii – şi printre ei şi de asasini – împotriva englezilor, iar Saad ar fi principalul vinovat de stîrnirea acestui sentiment.

— Asta-i părerea englezilor! se grăbi Kamal să-i răspundă, stăpînindu-şi cu greu mînia stîrnită de afirmaţiile lui Hasan Selim. N-ai citit telegramele publicate în *Al-Ahram*[1]? Nu ţi se pare ciudat că tocmai liberalii constituţionalişti pretind aşa ceva? Şi, la urma urmei, nu e un motiv de mîndrie pentru Saad, dacă a reuşit să stîrnească ura împotriva englezilor?

— Facem excursie sau politică? se amestecă Aida în vorbă, măsurîndu-i cu priviri piezişe ce ascundeau un surîs ademenitor.

— El e de vină, fiindcă el a început discuţia..., se dezvinovăţi Kamal, făcînd semn către Husein.

— Am vrut numai să-ţi spun cîteva cuvinte de alinare pentru demisia liderului, zise Husein şi izbucni în rîs, în vreme ce-şi trecea degetele delicate prin părul mătăsos. Doar atît! Apoi reluă, pe un ton serios: Tu n-ai luat parte la marile demonstraţii care s-au desfăşurat la voi în cartier în timpul revoluţiei?

— Nu, n-aveam încă vîrsta legală!

— Dar întîmplarea de la chioşcul cu *basbusa*[2] nu-i socotită participare la revoluţie? îl descusu Husein cu o uşoară ironie în glas.

---

1. *Piramidele* – numele unui important cotidian egiptean, fondat în anul 1875 de către fraţii libanezi maroniţi Selini şi Bişara Teqla, care continuă să apară şi astăzi la Cairo.
2. Mîncare populară egipteană – un fel de păsat din griş.

Izbucniră cu toţii într-un haz straşnic: un cvartet compus din două trompete, o violină şi un fluieraş.

— Nu-i de-ajuns că şi-a pierdut fratele? interveni Aida iarăşi, după o scurtă pauză, lăsînd impresia că i-ar lua apărarea.

— Într-adevăr, a pierit cu zile cel mai destoinic dintre toţi fraţii! sări Kamal, împins de sentimentul de mîndrie care i se furişă în suflet, amplificat sub înrîurirea afecţiunii din glasul ei.

— Era student la Drept, nu-i aşa? îl descusu Aida cu un interes lămurit. Cîţi ani ar fi avut acum, dac-ar fi trăit?

— Douăzeci şi cinci. Era un adevărat geniu, spuse Kamal cu regret în glas. În adevăratul sens al cuvîntului.

— Ar fi avut..., se tîngui Husein, pocnind din degete. Ăsta-i patriotismul! Eu nu pricep cum de te mai poţi agăţa de el după nenorocirea asta.

— Despre fiecare dintre noi se va vorbi la trecut, cu „a fost", dar depinde cum ţi-ai dat duhul, căci există feluri şi feluri de-a muri...

Husein mai pocni o dată din degete, de data asta fără să scoată vreun cuvînt. Părea că nu vrea să desluşească tîlcul ultimelor vorbe. Dar ce i-o fi apucat, de-au deschis discuţia despre chestiuni politice chiar acum? Nu poate ieşi nimic bun din ea. Ce rost are să vorbească aici despre grijile poporului şi ura lui împotriva englezilor? La naiba cu toate astea! Cînd respiri miresmele paradisului, se cuvine să uiţi de grijile acestei lumi, cel puţin pentru un răstimp. Acum cutreieri prin deşertul piramidelor în compania Aidei. Meditează la adevărul acesta sublim, bucură-te şi avîntă-te, pînă ce te vor auzi cei care-au durat piramidele! Un zeu înotînd prin nisip umăr la umăr cu adoratorul lui! Zeul se amuză, numărînd pietricelele, iar adoratorul rezistă cu greu dinaintea vîntului pasiunii. Dacă boala iubirii ar fi molipsitoare, n-ai suferi din pricina ei. Adierea îi flutură poalele rochiei, i se strecoară prin cununa părului şi ajunge pînă în adîncul pieptului. Cît de fericită trebuie

să fie această adiere. Spiritele îndrăgostiților de deasupra piramidei binecuvîntează caravana, admirînd-o pe zeiță și plîngîndu-l pe adorator, repetînd împreună cu timpul: „Doar iubirea este mai puternică decît moartea". E doar la cîteva palme de tine, dar în realitate e asemeni zării necuprinse – o închipui întinzîndu-se peste fața pămîntului, pe cînd ea zboară întruna, pierzîndu-se în înalturile cerului. Sperase și că excursia asta îți va oferi liniștea! Dar vai! Se pare că vei părăsi lumea aceasta și nu vei mai avea parte de liniște. De ce n-ai îndrăzneala să te apleci și să săruți urmele lăsate de pașii ei pe nisip? Sau să-ți umpli pumnul cu nisip și să faci din el talisman cu care să te aperi de chinurile dragostei în nopțile cînd gîndurile îți vor răpi somnul? Ce păcat! Toate semnele arată că nu se poate intra în legătură cu zeul decît prin imnuri sau prin vrăji. Așadar, nu-ți rămîne decît să-i închini imnuri de slavă sau să te lași stăpînit de *djinn*-i.

Simți că mîna mică a lui Budur o smucește pe-a lui. Privi spre ea nedumerit și se trezi că fetița ridică amîndouă mîinile, implorînd s-o ia în brațe. Kamal se aplecă și-o strînse la piept cu gingășie, dar Aida protestă:

— Nu! A-nceput să obosească. Hai să ne odihnim puțin!

Se așezară pe o stîncă, aproape de poalele pantei ce cobora spre Sfinx, în ordinea în care merseseră pînă atunci: Husein întinse picioarele relaxat, înfigîndu-și călcîiele în nisip. Kamal se așează picior peste picior, cu Budur lipită de el, iar Aida – la stînga fratelui ei – își scoase pieptenele și începu să și-l treacă prin șuvițele de păr, mîngîindu-le cu degetele în urma lui.

Husein rămase cu ochii ațintiți la *tarbuș*-ul lui Kamal și-l întrebă critic:

— De ce ți-ai pas *tarbuș*-ul?

— Nu sînt obișnuit fără el, răspunse Kamal, scoțîndu-l și punîndu-l în poală.

— Tu ești exemplul tipic al tînărului conservator! îl apostrofă Husein, surîzînd cu înțeles.

O fi vrînd să mă laude sau să mă ocărască? se întrebă Kamal în sinea lui. I se năzări să-l tragă de limbă, ca să vadă ce gîndeşte exact, dar tocmai în clipa aceea Aida se aplecă puţin în faţă, uitîndu-se fix la capul lui. Se fîstîci şi uită ce voia să întrebe, căci toată atenţia i se concentră asupra propriului cap enorm, tuns chilug şi lipsit de orice podoabă. Ochii în care scînteiau două diamante negre stăruiau sfredelitori asupra lui. Ce impresie le-o fi făcînd?

— De ce nu-ţi laşi părul să crească? îl iscodi glasul unduios.

Nu-i trecuse prin cap pînă atunci că i s-ar putea adresa o asemenea întrebare. Aşa umblă şi Fu'ad Gamil el-Hamzawi şi ceilalţi prieteni din cartier. Yasin nu şi-a lăsat părul lung şi mustaţă decît după ce-a intrat în slujbă. Şi-ar fi închipuit oare Kamal că se poate întîlni cu tată-său la micul dejun în fiecare dimineaţă cu părul aranjat şi frizat?

— De ce l-aş lăsa să crească?

— Nu e mai frumos? întrebă Husein, rămînînd pe gînduri.

— Ce-are a face?

— Acum mi se pare mai mult ca niciodată că ai fost născut ca să fii dascăl..., îl luă Husein peste picior.

Laudă sau ocară? Orice-ar fi, capul tău se bucură în clipele astea de o atenţie deosebită.

— Am fost născut pentru a căuta întruna, fără repaus!

— Frumos răspuns! exclamă Husein. Apoi continuă, pe un ton ceva mai ridicat: Nu mi-ai spus mai nimic despre Şcoala Normală... Au trecut aproape două luni. Cum ţi se pare?

— Cred că va fi o bună introducere pentru lumea la care aspir. În momentul de faţă mă străduiesc să pătrund, cu ajutorul profesorilor englezi, sensul încurcat al unor termeni cum sînt „literatură", „filozofie" şi „gîndire"...

— Asta-i cultura umanistă la care rîvnim amîndoi.

— Dar am impresia că-i un ocean foarte învolburat..., îl completă Kamal descumpănit. Trebuie să stabilim nişte

limite. Trebuie să definim mai exact ce vrem. Asta-i problema...

— Pentru mine, de-acum nu mai e o problemă, luă cuvîntul Husein, cu un interes evident. Eu citesc proză şi teatru în franceză, apelînd la ajutorul Aidei pentru a înţelege pasajele mai complicate. Ascult împreună cu ea piese din muzica occidentală. Unele le interpretează şi ea la pian cu virtuozitate. Recent, am terminat de citit o carte, un fel de sinteză foarte reuşită a filozofiei greceşti. Eu îmi doresc să călătoresc prin lume ca să-mi cizelez spiritul şi, de bună seamă, n-am uitat nici de trup. Pe cînd tu vrei să scrii. Pentru asta ai într-adevăr nevoie de nişte delimitări şi de precizarea unor ţeluri.

— Nu sînt însă prea încîntat, fiindcă deocamdată nu-mi dau prea bine seama de ce o să mă apuc.

— Ţi-ai pus în gînd să devii scriitor? îl iscodi Aida.

— Cred că da, şopti el înfiorat.

— Poet sau prozator? continuă Aida interviul. Lasă-mă să ghicesc! adăugă ea, aplecîndu-se puţin în faţă şi cercetîndu-l cu ochi curioşi.

Poezia am epuizat-o, vorbind în şoaptă umbrei tale. Poezia e graiul sfînt cu care mă adresez numai ţie. Cum aş putea să fac o meserie din ea? Prin lacrimile prelinse din ochii mei în negurile nopţii, izvoarele ei s-au stins. Cît de fericit sînt în prezenţa ta şi cît de nefericit sînt totodată! Cînd tu eşti de faţă, sînt ca un însetat sub dogoarea cea mai crîncenă a globului de foc la vremea amiezii.

— Poet! Da, tu eşti poet!

— Adevărat? Şi cum ţi-ai dat seama?

Aida se îndreptă de spate şi izbucni în triluri de rîs semănînd cu şoapta speranţelor.

— Intuiţia! Nu se poate explica!

— Glumeşte cu tine! interveni Husein, rîzînd din toată inima.

— Cîtuşi de puţin! protestă ea. Dacă nu-ţi place, atunci să nu te faci poet...

Albinei natura i-a creat o regină. Sălaşul ei este grădina, iar nectarul florilor îi e licoarea aleasă pe care apoi o toarnă în faguri. Răsplata omului care dă tîrcoale tronului ei este o înţepătură... Dar ea a spus „Cîtuşi de puţin!".

— Spune-mi, ai citit ceva din proza franceză?

— Ceva tradus din Michel Zévaco. Nu pot să citesc în franceză, după cum ştii...

— N-o să fii scriitor, dacă n-o să ştii bine franceza. Citeşte Balzac, George Sand, Madame de Staël şi Loti... Numai după aceea să te apuci să scrii un roman.

— Un roman? întrebă el reprobator. Asta-i literatură periferică. Eu aspir spre o literatură serioasă.

— Dar în Europa romanul acum îşi trăieşte epoca lui de aur. Există scriitori care se dedică numai acestui gen, făcînd o carieră strălucită. Profesorul de franceză mi-a spus lucrurile astea.

Kamal clătină din cap neîncrezător, însă Husein se grăbi să-l avertizeze, făcînd semn din ochi către sora lui:

— Să nu cumva s-o superi pe Aida! Ea este pasionată de romanul francez. Ba chiar mai mult decît atît, aş putea zice că este una din eroinele lui.

Kamal se aplecă puţin, ascultînd cu urechi lacome şi urmărind cu ochii larg deschişi efectul vorbelor pe chipul ei.

— Cum aşa? întrebă el vădit surprins.

— Romanul o fascinează într-un mod ciudat şi imaginaţia ajunge să-i domine mintea. Odată am surprins-o fandosindu-se în faţa oglinzii şi cînd am întrebat-o ce se petrece cu ea, mi-a răspuns: „Aşa se plimba Afrodita pe nisipul plajei din Alexandria..."

— Nu-l lua în serios! protestă Aida încruntîndu-se, însă fără ca zîmbetul să i se stingă de pe buze. Imaginaţia lui e mult mai bogată decît a mea, dar el n-are astîmpăr dacă nu mă tachinează.

Afrodita? Cine-i Afrodita, zeiţa mea? Sînt mîhnit să aud că tu te poţi socoti altfel decît eşti în realitate!

— Nu trebuie să te supere treaba asta! Să ştii că şi eroii lui al-Manfaluti îmi stăpînesc la fel imaginaţia!

— Ar fi nemaipomenit dacă şi noi toţi am deveni eroii unei cărţi! strigă Husein cu înflăcărare şi izbucni în rîs. Cum de mai putem sălăşlui pe acest pămînt, cînd ne lăsăm purtaţi de fantezie într-atît? Tu trebuie să ne împlineşti acest vis! Eu nu sînt scriitor şi nici nu vreau să fiu, dar tu poţi să scrii o carte despre noi toţi. Numai să vrei...

Aida – eroina unei cărţi scrise de tine! Rugăciune, sufism sau nebunie!

— Şi eu? sări Budur pe neaşteptate, protestînd.

Izbucniră toţi trei într-un haz straşnic.

— Ia aminte! Nu uita să rezervi şi pentru Budur un loc în cartea ta! îl atenţionă Husein.

— De bună seamă! Tu o să figurezi chiar pe prima pagină! glumi Kamal, cuprinzînd-o cu braţul şi îmbrăţişînd-o cu privirea.

— Şi ce-o să scrii despre noi? îl iscodi Aida, cu ochii pierduţi în necuprinsul zării.

Întrebarea îl luă pe nepregătite şi Kamal îşi ascunse stinghereala în spatele unui surîs.

— Ce scriu toţii romancierii! sări Husein, scoţîndu-l din încurcătură. O poveste despre o iubire pasională, neîmpărtăşită, ce sfinţeşte cu moartea sau cu sinuciderea.

Se joacă, fără să-şi dea seama că-ţi calcă inima în picioare.

— Aş vrea ca numai eroul să aibă acest sfîrşit..., bîigui Aida, surîzînd cu înţeles.

Nici nu s-ar putea altfel, căci eroul nu-şi poate închipui că zeiţa lui ar fi muritoare!

— Dar trebuie neapărat ca sfîrşitul să fie moartea ori sinuciderea? se interesă el.

— Ăsta-i sfîrşitul firesc al unei poveşti despre o iubire pasională! îi răspunse Husein, tot cu surîsul pe buze.

Moartea devine o dorinţă pentru a scăpa de durere sau din pricina iubirii neîmpărtăşite?

— Păcat că trebuie să se întîmple aşa! bolborosi el cu ironie în glas.

— N-ai ştiut asta? Se pare că n-ai trăit încă o astfel de experienţă...

— Să nu uiţi să-mi rezervi şi mie un loc în cartea ta, chiar dacă o să fiu departe de ţară, reînnodă Husein firul discuţiei. Ăsta-i lucrul cel mai important pentru mine.

— Gîndul plecării continuă să te preocupe? îl întrebă Kamal după ce-l fixă îndelung cu privirea.

— Vreau să trăiesc fiecare clipă. Vreau să colind lumea în lung şi-n lat. Pe urmă poate să vină şi moartea! conchise Husein Şaddad, de data aceasta foarte serios.

Şi dacă vine mai devreme? S-ar putea întîmpla şi aşa ceva? De ce te-ai întunecat la faţă? Ai uitat de Fahmi? Viaţa nu se măsoară întotdeauna în lung şi-n lat. Viaţa lui a fost ca o străfulgerare, dar a fost desăvîrşită. Şi care-i, oare, folosul virtuţii şi al nemuririi? De fapt, tu eşti abătut din alte motive! Din cu totul alte motive! Ţi se pare nespus de greu să te desparţi de prietenul care nu se mai gîndeşte decît la plecare! Ce-o să se întîmple cînd el nu va mai fi aici? Cum vei suporta să nu mai vezi palatul fiinţei adorate? Cît de mincinos este surîsul din ziua de azi! Ea stă acum la doi paşi de tine: glasul ei îţi stăruie în auz, iar mireasma pe care o răspîndeşte în jur ţi s-a strecurat pînă în adîncul sufletului. Dar poate cineva să oprească roata timpului? Oare ţi-e scris să ţi se topească inima şi să dai tîrcoale de la distanţă palatului, cu sufletul şi mintea rătăcite, prăpădindu-te de dor?

— Dacă vrei să-mi cunoşti părerea, eu ţi-aş recomanda să mai amîni plecarea cîţiva ani, pînă ce termini facultatea...

— Exact aşa i-a spus şi tata! Şi nu o singură dată! îi ţinu Aida isonul cu entuziasm.

— Aşa şi este cel mai înţelept!

— E musai să ştiu pe de rost dreptul civil şi dreptul roman ca să-mi tihnească preumblarea prin lume şi să gust farmecul acestei vieţi? se burzului Husein ironic.

— Uită-te la el cum îşi bate singur joc de toate visurile şi speranţele! îl provocă Aida pe Kamal. Tata ar vrea să-l

vadă jurist sau lucrînd împreună cu el în domeniul finanţelor.

— Justiţia! Finanţele! N-o să mă fac în nici un caz jurist! Chiar dacă o fi să-mi iau licenţa! O să chibzuiesc serios înainte de a-mi alege meseria. Cred că în cele din urmă o să optez pentru cariera diplomatică. Ce-mi trebuie finanţele? N-aveţi suficienţi bani? Sîntem destul de bogaţi, mult prea bogaţi, insuportabil de bogaţi.

Ce ciudat! Cum o fi arătînd un om care nu-şi mai poate suporta bogăţia? Mai demult te gîndeai să te faci negustor, să ai şi tu o casă de bani, la fel ca tată-tău. Acum nu mai aspiri la bogăţie. Acum ai dori să-ţi dedici întreaga viaţă aventurii spirituale! Cît de searbădă poate să fie o viaţă irosită pentru cîştigarea existenţei!

— Nimeni din familie nu-mi poate înţelege năzuinţele. Toţi mă socotesc un copil răsfăţat. Un unchi din partea mamei a zis odată batjocoritor, în prezenţa mea: „Nici nu era de aşteptat să iasă altfel, de vreme ce-i singurul băiat din familie!". Şi pentru ce atîtea discuţii? Pentru că nu sînt sclavul banilor şi pentru că prefer să-mi trăiesc viaţa! Ai văzut? Familia noastră socoteşte că orice activitate care nu contribuie la sporirea averii este în deşert. Nu visează decît la titluri, ca şi cînd ele ar fi paradisul pierdut! Ştii de ce tînjesc ei atîta după *hediv*? Am aflat secretul de la mama, care mi-a repetat de nenumărate ori aceste vorbe: „Dacă *efendi* al nostru ar fi rămas pe tron, tată-tău ar fi dobîndit titlul de paşă de multă vreme..." Iar banii nu mai au nici o valoare şi se cheltuiesc cu nemiluita cînd vreo beizadea sau alt prinţişor catadicseşte să ne onoreze cu vreo vizită! Ia aminte! spuse ea rîzînd. Nu uita să consemnezi şi amănuntele astea bizare, dacă într-o zi o să ajungi să scrii cartea despre care tot vorbim.

Aida nu-l lăsă nici măcar să-şi termine discursul şi se grăbi să-l prevină pe Kamal:

— Te rog să nu cumva să te laşi influenţat în cartea ta de părerile fratelui meu recalcitrant, care le caută tuturor

pricină. Ai risca să fii nedrept cu familia noastră şi nu se cuvine aşa ceva.

— Allah să mă păzească! N-aş putea în nici un caz să fiu nedrept cu familia voastră! o încredinţă Kamal, cu capul plecat în semn de umilinţă. Apoi adăugă cu jumătate de glas: Cu toate că nu-i nimic compromiţător în ce-a spus el.

Aida rîse triumfătoare, în vreme ce buzele lui Husein se arcuiră într-un zîmbet de satisfacţie, deşi continua să-şi încrunte sprîncenele puţin uluit. Prima impresie pe care o lăsaseră vorbele lui Husein în sufletul lui Kamal era destul de imprecisă; i se părea că el nu fusese deloc sincer în ceea ce spusese despre familia lui. Nu punea la îndoială refuzul lui Husein de a fi sclavul banilor şi preferinţa lui pentru o viaţă de aventuri spirituale. Este adevărat că nu-i trecuse prin minte să pună această atitudine numai pe seama belşugului. O pusese în aceeaşi măsură sau poate chiar mai mult pe seama gîndirii lui deschise şi aspiraţiilor sale de a cunoaşte lumea şi civilizaţia europeană. În schimb, avusese vaga impresie că Husein exagerase întru cîtva aducînd vorba despre *hediv*, titluri şi primirea beizadelelor. Intenţionat amestecase, probabil, lauda cu critica. Nici numai laudă, nici numai critică! Inima-i era încîntată şi se făIea cu familia lui, dar raţiunea nu se putea reţine să n-o judece. Să fi fost oare zeflemeaua lui sinceră?

— Şi care dintre noi va fi eroul cărţii – eu, Aida sau Budur? îl întrebă Husein şi un zîmbet uşor îi încremeni pe buze.

— Eu! sări Budur.

— E-n regulă! Ne-am înţeles! o linişti Kamal, strîngîndu-i palma.

— Probabil că o să rămînă un mister pînă în clipa cînd o să vedem cartea, continuă Husein.

— Şi ce titlu o să-i dai?

— *Husein în jurul lumii.*

Izbucniră într-un hohot năstruşnic, căci se gîndiră imediat la piesa *Barbarul în jurul lumii*, care tocmai atunci se juca la Majestic.

— N-ai fost încă la teatru, nu-i aşa? îl descusu Husein mai departe.

— Nu! Deocamdată mă mulţumesc cu cinematograful.

— Autorului cărţii noastre nu-i e îngăduit să rămînă în afara casei după nouă seara! O înştiinţă Husein pe Aida.

— Oricum, e mai bine aşa decît să ţi se îngăduie să colinzi în jurul lumii! îl luă ea peste picior. După aceea, se întoarse spre Kamal şi-l întrebă cu o delicateţe ce reuşi să-l atragă anticipat de partea ei: Spune-mi, tu vezi ceva rău în strădania unui tată de a-şi creşte fiul după modelul său de activitate şi demnitate? E o ruşine să aspiri în viaţă la avere, la demnitate, la titluri şi la valorile înalte?

Rămîi acolo unde eşti, căci averea, demnitatea, titlurile şi valorile înalte se vor întrece să ajungă la tine, să sărute urmele paşilor tăi. Ce-aş putea să-ţi răspund, ştiind că răspunsul dorit de tine mă înăbuşă? Inima ta va fi nefericită dorind ceea ce nu se cuvine!

— Fără îndoială că nu poate fi vorba de nici o ruşine... Cu condiţa să se potrivească şi cu firea omului.

— Şi care-i firea aceea nepotrivită pentru aşa ceva? se repezi ea cu întrebarea. Ciudat este că Husein nu renunţă la pregătirea lui de dragul unei aspiraţii mai înalte. Nu, domnule! El o ţine una şi bună: nu vrea să muncească şi pace! Vrea să trîndăvească, pricepi? Nu ţi se pare ciudat?

— N-o duc aşa beizadelele şi ceilalţi prinţi pe care-i adoraţi voi? întrebă Husein, pufnind într-un rîs sarcastic.

— Pentru că beizadelele au primit de la viaţă absolut totul şi nu mai au spre ce să aspire. Dar unde eşti tu şi unde sînt ei, trîntorule?

Husein se întoarse spre Kamal şi începu să-şi verse amarul:

— Ştii care e principiul familiei noastre? Să te străduieşti pentru sporirea averii şi cîştigarea prieteniei

personalităților influente, aspirînd la dobîndirea titlului de bei. Apoi trebuie să te osteneşti înzecit pentru a înzeci averea agonisită şi a cîştiga prietenia elitei, jinduind la titlul de paşă. Pe urmă prietenia beizadelelor şi a celorlalţi prinţi şi prinţişori devine ţelul suprem al vieţii, de vreme ce titlul de prinţ nu se poate obţine prin muncă şi abilitate. Ştii cît ne-a costat ultima vizită a prinţului? Zeci de mii de lire... Bani irosiţi ca să cumpărăm mobilă nouă şi cadouri de la Paris.

— Banii ăştia n-au fost cheltuiţi doar de dragul prinţului, îl întrerupse Aida. Ştii foarte bine că el e frate cu *hediv*-ul. Am fost culanți nu atît ca să intrăm în graţiile lui, cît pentru a ne arăta loialitatea şi prietenia pentru *hediv*. Şi la urma urmelor, e o cinste pe care nimeni care are un dram de minte n-o poate contesta.

— Dar tata are relaţii destul de strînse cu Adli, cu Sarwat, cu Ruşdi şi cu alţii, care nu pot fi bănuiţi de fidelitate faţă de *hediv*... Dimpotrivă! continuă Husein cu obstinaţie, punîndu-şi paie în cap. Ce altceva poate să însemne asta, decît că scopul scuză mijloacele, cum zice un aforism?

— Husein! urlă ea în gura mare.

N-o mai auzise pînă atunci ţipînd. Glasul ei exprima totodată orgoliul, indignarea şi admonestarea. Voise să-i atragă luarea-aminte că nu se cuvine ca astfel de vorbe să fie rostite şi, mai ales, nu se cuvine să fie rostite cu glas tare faţă de un străin.

Kamal se înroşi de sfială şi durere. Simţi că fericirea în care plutise vreme de un ceas şi mai bine se stinge brusc. Aida îşi aruncă deodată capul pe spate şi strînse din buze, apoi îl fixă cu ochi măriţi, sugerînd încruntarea, chiar dacă semnele acesteia nu i se iviră pe frunte. Pe scurt, era orbită de furie. N-o mai văzuse niciodată clocotind ca acum şi nici nu şi-ar fi închipuit că ea şi-ar putea ieşi din sărite pînă într-atît. Îi privi uluit chipul şi-l copleşi stînjeneala – ar fi dorit în clipele acelea să găsească

un pretext pentru a se îndepărta de la discuţia nefastă. Dar după cîteva secunde, se trezi din buimăceală şi prinse a savura farmecul mîniei crăieşti întrezărite pe chipul ei angelic, să guste dogoarea orgoliului, superioritatea refuzului şi încruntarea cerului.

— Prietenia tatei cu cei pomeniţi de tine datează dintr-o perioadă mai veche, anterioară mazilirii *hediv*-ului, spuse Aida cu o voce repezită, ca şi cînd ar fi vrut să-l disculpe pe tatăl ei faţă de Kamal.

— Dacă asta-i părerea ta, atunci cum de-l dispreţuieşti pe Saad pentru că a fost aşarit? întrebă Kamal într-o doară, cu intenţia sinceră de a schimba subiectul discuţiei.

— Îmi displac încercările făcute cu tot dinadinsul de a intra pe sub pielea celor mari, dar asta nu înseamnă că am vreo consideraţie pentru norod, şuieră Husein după un rîs sarcastic. Îmi place frumuseţea, dar dispreţuiesc urîţenia şi, din păcate, nu dai peste ceva frumos la oamenii de rînd decît nespus de rar.

— La ce faci aluzie cînd vorbeşti despre încercările de a intra pe sub pielea celor mari? interveni Aida în discuţie. Poţi reproşa cui vrei lucrul ăsta, dar nu nouă, fiindcă şi noi ne numărăm printre cei mari... Încercăm să le intrăm în graţii în aceeaşi măsură în care şi ei se străduiesc să facă acelaşi lucru cu noi.

— Este absolut adevărat ce-ai spus! se oferi Kamal să răspundă în locul lui Husein.

— Am stat destul jos! zise Husein, ridicîndu-se pe neaşteptate. Hai să ne mai plimbăm!

Se ridicară cu toţii şi o luară agale spre Sfinx. Atmosfera se mai răcorise întru cîtva, căci scamele de norişori cuprinseseră toate zările şi ascunseseră soarele sub vălul diafan de un alb imaculat, prin care se filtra puritatea şi graţia. În drum se întîlniră cu grupuri de studenţi şi turişti europeni.

— Europencele te măsoară cu invidie şi curiozitate. Le place rochia ta... Îţi pare bine? o întrebă Husein pe sora lui, silindu-se să-i cîştige bunăvoinţa.

Chipul Aidei se lumină, exprimînd mirare şi mulţumire.

— De ce nu mi-ar plăcea? îi răspunse ea pe un ton ce sugera încredere şi trufie.

Kamal încercă să-şi ascundă zîmbetul, în timp ce Husein izbucni în hohote, cu gura pînă la urechi.

— Aida e socotită oglinda gustului parizian în cartierul nostru..., îl asigură Husein pe celălalt.

— E normal! întări Kamal vorbele lui, rîzînd de data aceasta cu toată sinceritatea.

Aida îi mulţumi cu un surîs şăgalnic, abia schiţat. Urmele slabe lăsate în inima lui de sfada aristocratică dispăruseră pe loc. Iscusit este cel ce ştie unde-i va călca piciorul înainte de-a face pasul. Se cuvine să iei bine seama unde eşti tu şi unde sînt aceşti îngeri – zeiţa care priveşte la tine de dincolo de înaltul norilor se socoteşte mai presus chiar decît stirpea ei! Ce-i de mirare în asta? Nici nu se cuvine ca ea să aibă neam sau familie! Neamul ei nu există decît pentru a mijloci legătura dintre ea şi adoratori! Mă minunez, indiferent dacă e liniştită ori mînioasă, modestă sau orgolioasă, cînd o văd venind ori îndepărtîndu-se, cînd e mulţumită ori neînduplecată. Toate astea sînt stările ei şi se cuvine să-ţi ogoieşti setea inimii sorbind din fiecare. Priveşte spre ea! Înoată prin nisip anevoie, cu paşi largi şi stinşi. Bustul i se mlădiază ca un ram ameţit sub adierea slabă. Dar frumuseţea paşilor ei nu este cu nimic mai prejos de cea a mersului pe mozaicul din grădină! Iar dacă te uiţi înapoi şi scrutezi urmele imprimate în nisip de tălpile ei înguste, află că ceea ce vezi nu sînt altceva decît semne pe un drum neştiut, după care se călăuzesc aceia care bîjbîie exaltaţi, căutînd scînteierile fericirii. În vizitele anterioare prin acest deşert îţi petreceai ziua zbenguindu-te, fără să-ţi pese de nimic sau alergînd încolo şi încoace ca un zănatic, căci mugurii inimii tale nu se deschiseseră încă. Pe cînd acum ei s-au preschimbat în ramură şi frunzele-i sînt

mîngîiate de sărutările văzduhului, din ele picură bucurie şi durere. Iar dacă ţi-a fost răpită liniştea inocenţei, ai primit în schimb neliniştea supremă – viaţa inimii şi scînteia fericirii.

— Mi-e foame..., se plînse Budur pe neaşteptate.

— Trebuie să ne întoarcem, propuse Husein fără altă introducere. Ce părere aveţi? Mai avem încă o bună bucată de mers, aşa că mă tem să nu li se facă foame şi acelora care acum n-o simt.

Cînd ajunseră la maşină, Husein scoase geanta şi coşul. Le aşeză pe capotă şi se apucă să descopere coşul, dar Aida veni cu ideea să mănînce pe una din treptele piramidei. Fără să mai stea pe gînduri, se apropiară de baza piramidei şi se căţărară pe prima treaptă. Puseră geanta şi coşul în mijlocul unui bloc de piatră, iar ei se aşezară pe margine, lăsîndu-şi picioarele să le atîrne în afară. Kamal întinse tacticos un ziar, pe care-l avea în geantă, şi scoase pe el merindele: doi pui cu cartofi, brînză, banane şi portocale. După aceea îl urmări pe Husein cum scoate bunătăţile din coş: cîteva tartine învelite frumos, un termos şi patru pahare. Deşi avea mai multă mîncare decît ei, i se năzări că nu este atît de arătoasă ca a lor şi se simţi copleşit de nelinişte şi sfială. Husein se întrebă, uitîndu-se cu jind la cei doi pui, dacă prietenul lui o fi adus şi tacîmuri. Chiar în clipa aceea, Kamal strecură mîna în geantă, de unde scoase cuţite şi furculiţe şi începu să taie puii în bucăţi. Între timp, Aida deşurubă capacul termosului şi turnă în cele patru pahare o licoare aurie.

— Ce-i asta? întrebă Kamal uluit.

Aida izbucni în rîs, dar nu-i răspunse.

— Bere! interveni Husein, făcînd semn cu coada ochiului către soră-sa.

— Bere? întrebă Kamal intrigat.

— Şi carne de porc, adăugă Husein ostentativ, arătînd spre sendvişuri.

— Glumeşti, nu-i aşa? Nu pot să cred!

— Ba te rog să mă crezi şi să încerci, ingratule! Ţi-am adus cea mai bună mîncare şi cea mai plăcută băutură!

Lui Kamal nu-i venea să-şi creadă urechilor; ochii îl exprimau nedumerirea şi încurcătura, iar limba i se împletici şi nu mai reuşi să scoată o vorbă. Coşul fusese pregătit în casă, cu ştirea şi cu încuviinţarea familiei — ăsta era lucrul care-l intriga cel mai tare.

— N-ai gustat niciodată din bunătăţile astea?

— Ce-ai vrea să-ţi răspund la o asemenea întrebare?

— Asta înseamnă că azi o să le încerci pentru prima oară. Deci meritul va fi al nostru.

— În nici un caz!

— De ce?

— De ce? Ce-aş putea să-ţi răspund şi la întrebarea asta?

Husein, Aida şi Budur ridicară paharele, sorbiră cîteva înghiţituri şi le puseră la loc. Se uitară la Kamal zîmbind, de parcă ar fi vrut să-i zică: „Vezi că nu ni s-a întîmplat nimic?".

— Religia? se tîngui Husein. Hm! Nu te-ameţeşti dintr-un pahar de bere! Iar carnea de porc e delicioasă! Nu pricep ce treabă are religia cu mîncarea...

Kamal simţi cum i se strînge inima la auzul acestor cuvinte. Cu greu se stăpîni să rămînă în limitele bunei-cuviinţe.

— Nu huli, Husein! îl mustră el.

— Să nu-ţi faci o părere greşită despre noi, interveni şi Aida în discuţie, pentru prima oară de cînd începuseră să mănînce. Noi nu bem bere decît ca să ne facem poftă de mîncare. Dovadă că o îndemnăm şi pe Budur să ni se alăture. Iar carnea de porc n-are nimic deosebit, e foarte plăcută. Încearcă, nu fi habotnic! Există numeroase alte împrejurări, mult mai însemnate, în care se cuvine să te supui rosturilor religiei...

Cu toate că vorbele rostite de Aida nu se deosebeau în esenţă de cele spuse de Husein, ele avură darul să-i ridice

o piatră de pe inimă, fiind ca un balsam răcoritor şi liniştitor. Pe deasupra, ele veniră în întîmpinarea dorinţei lui de a nu le tulbura seninătatea şi de a nu le răni sentimentele. Cumpăni o clipă, zîmbi îngăduitor şi se încăpăţînă să ia mai departe din mîncarea lui.

— Lăsaţi-mă cu mîncarea mea obişnuită şi făceţi-mi plăcerea de a lua şi voi din ea..., îngăimă el.

— Ne-am înţeles de-acasă că, dacă tu nu catadicseşti să guşti din mîncarea noastră, să nu luăm nici noi o firimitură de la tine, îi mărturisi Husein cu gura pînă la urechi, arătînd spre sora lui. Se pare că noi nu ne-am dat prea bine seama de situaţia ta. Din respect pentru tine, eu mă dezic de această învoială şi probabil că şi Aida va face la fel.

Kamal căută rugător spre ea.

— Dacă-mi promiţi că n-o să rămîi cu o părere urîtă despre noi şi n-o să ne scorneşti un nume rău, şopti ea zîmbind.

— Să mor dacă gîndesc urît despre voi, se jură Kamal, simţind că nu-l mai încape locul de bucurie.

Se apucară să înfulece cu poftă; mai întîi Husein, apoi şi Aida. Pe urmă îşi luă inima în dinţi şi-i urmă şi Kamal. Totodată, el avea grijă şi de Budur, dar ea se mulţumi cu un sendviş şi o bucată de piept de pui, după care tăbărî asupra fructelor. Kamal nu-şi putu stăpîni curiozitatea şi începu să-i cerceteze pe furiş pe Husein şi Aida, dornic să vadă cum mănîncă ei. Husein înfuleca fără să-i pese de nimeni, dar firea şi spontaneitatea lui aristocratică nu pierdea nimic prin asta. Aida, în schimb, îi dezvălui aceeaşi graţie, eleganţă şi rafinament prin felul cum tăia carnea sau cum ţinea sendvişul cu vîrfurile degetelor. Totul decurgea simplu şi firesc, fără nici un gest artificial. Aşteptase clipa aceasta cu nerăbdare, îndoindu-se că ea ar putea să mănînce la fel ca restul lumii. Cu toate că sentimentele sale religioase fuseseră jignite cînd aflase ce mănîncă ea, acum era mulţumit să constate că totuşi

este un om ca toţi ceilalţi, că se hrăneşte asemenea lor cu mîncare, chiar dacă era de un soi mai ciudat. Imaginaţia sa contrariată şi nedumerită reintră în matca ei. Dar imediat se simţi copleşit de lupta a două sentimente total opuse: mai întîi o nelinişte, care ameninţa să-i distrugă idolul cînd o văzu mîncînd – o funcţie comună omului şi animalului –, apoi o mulţumire fără margini cînd înţelese că amîndoi aparţin prin această funcţie uneia şi aceleiaşi specii, chiar dacă se aflau poate pe trepte diferite. Ajuns în acest punct al raţionamentului, curiozitatea lui se înflăcără şi se trezi ispitit să-şi pună întrebări legate şi de alte funcţii naturale comune. Nu putea spune „Nu!", dar nu-i era indiferent nici faptul că fusese obligat să spună „Da!". Se codi să-şi formuleze un răspuns prea clar şi încercă o senzaţie şi un sentiment pe care nu le mai cunoscuse pînă atunci – o revoltă bizară împotriva legilor naturii.

— Să ştii că te admir pentru sentimentele tale religioase şi pentru etica ta ideală, spuse Husein pe neaşteptate, rupînd tăcerea.

Kamal se uită la el cu ochi mari, neîncrezători.

— Nu glumesc deloc! Vorbesc foarte serios! întări Husein.

Celălalt zîmbi sfios. Apoi Husein făcu semn cu capul către sendvişurile şi berea rămase şi se înnădi la vorbă:

— În ciuda ăstora, Ramadanul în casa noastră este fără de seamăn. Peste tot orgie de lumini... Psalmodierea Coranului în salonul de oaspeţi... Muezinii anunţînd vremea rugăciunilor din selamlîc... Fantastic! Nu-i aşa?

— Tata sărbătoreşte nopţile Ramadanului cu dragoste şi generozitate, cu respect pentru tradiţiile pe care şi bunicul nostru le preţuia. În plus, şi el, şi mama postesc.

— Şi eu, adăugă Aida, cu un zîmbet luminos pe buze.

— Aida posteşte în prima zi din lună, dar am impresia că nici măcar aceea întreagă, se împotrivi Husein cu ironie.

— Iar Husein mănîncă în luna Ramadanului de patru ori pe zi – cele trei mese obişnuite şi, pe deasupra, masa

de dinainte de faptul zilei[1], se repezi să adauge Aida cu ciudă.

— Nu-i curios că nu ştim mai nimic despre religia noastră? întrebă Husein, trăgîndu-şi brusc capul pe spate, ca să nu-i scape îmbucătura din gură. Dar nici tata şi mama n-au ştiut mare lucru... Iar bona noastră a fost grecoaică. Aida ştie despre creştinism şi ritualurile lui mai mult decît despre islam. Sîntem nişte păgîni în comparaţie cu tine. Apoi spuse, făcîndu-i Aidei semn spre Kamal: El ştie tot Coranul şi *sira*[2]...

— Adevărat? întrebă ea admirativ. Bravo! Ştiu şi eu cîteva sure, aşa că te rog să nu-ţi faci o părere mai proastă decît s-ar cuveni despre mine.

— Nemaipomenit! murmură Kamal ca şi cum ar fi visat. Şi ce ştii, de pildă?

Aida rămase cîteva clipe pe gînduri, uitînd de mîncare, apoi răspunse cu acelaşi zîmbet:

— Vreau să zic mai degrabă că învăţasem cîteva sure, dar nu ştiu ce mi-a mai rămas din ele... Apoi ridică pe neaşteptate tonul, de parcă şi-ar fi adus aminte un lucru la care se gîndise îndelung: Cum ar fi sura care zice că Dumnezeul nostru este unul singur şi aşa mai departe...

Kamal surîse îngăduitor şi-i întinse o bucată de piept de pui. Fata o luă, mulţumindu-i, dar mărturisi că a mîncat mai mult ca de obicei, chiar prea mult.

— Dacă am mînca aşa la fiecare plimbare, s-ar termina cu supleţea..., bombăni ea.

---

1. Musulmanii care respectă postul Ramadanului nu mănîncă decît în timpul nopţii: o masă principală imediat după asfinţitul soarelui şi o alta înainte de ivirea zorilor (momentul nopţii numit *suhar*).
2. Ca termen comun, *sira* înseamnă „povestea vieţii, biografia unei persoane"; cuvîntul a dobîndit şi o semnificaţie particulară, specializîndu-se pentru desemnarea biografiei profetului Muhammad (de obicei cu determinantul adjectival *nabawi* – „profetic").

— Femeilor din cartierul nostru nu le place deloc să fie slabe..., se încumetă Kamal să zică, după ce se codi puţin.

— Şi mama spune că nu le stă bine..., îi sări Husein în ajutor. Dar Aida e pariziană, ce să-i faci?

Allah s-o ierte pe zeiţa mea pentru nepăsarea ei! Cît de grea ţi-e inima preacredincioasă! Sufletul ţi-e la fel de tulburat ca în timpul lecturilor, cînd te copleşeau întrebările şi îndoielile! Crezi că ai putea să te înfurii pe zeiţa nepăsătoare, aşa cum ai făcut cu îndoielile tale de odinioară. Nici vorbă! Nutreşti pentru ea numai dragoste curată! Îţi plac chiar şi cusururile ei! Cusururi zici? Dar ea nu are nici un cusur, chiar dacă nu se sinchiseşte prea mult de religie şi de cele sfinte! Ăsta-i un cusur doar la alţii, nu la ea! Mă tem că s-ar putea ca de astăzi înainte să nu-mi mai placă nici o femeie, dacă nu nesocoteşte religia şi lucrurile neîngăduite! Te-ai scrîntit de-a binelea! Ai început să baţi cîmpii! Cere îndurarea lui Allah şi pentru tine, şi pentru ea! Şi recunoaşte că totul este straniu! Straniu peste măsură, ca şi Sfinxul! Cît de bine seamănă iubirea ta cu el! Sau cît de bine seamănă el cu iubirea ta! Şi el, şi ea sînt şi vor rămîne enigme veşnice!

Aida goli restul de bere din termos în al patrulea pahar, pe care i-l întinse lui Kamal, ispitindu-l.

— Nu ţi-ai schimbat părerea? Nu-i decît o simplă băutură răcoritoare!

Kamal îi mulţumi şi se scuză. În clipa aceea, Husein înşfăcă paharul şi-l duse la gură, bolborosind:

— Îl dau eu pe gît în locul lui Kamal... După ce-l bău pînă la fund, respiră o dată adînc, apoi adăugă: Trebuie să ne oprim, căci altfel o să explodăm.

Cînd declarară cu toţii că s-au săturat, constatară că mai rămăseseră o jumătate de pui şi trei sendvişuri; Kamal se gîndi să le dea copiilor care se hlizeau la ei, dar cînd o văzu pe Aida punînd la loc în coş sendvişurile, împreună cu paharele şi termosul, se văzu nevoit să pună şi el restul de pui în geantă. Îşi aminti imediat discuţia

avută cu Ismail Latif despre spiritul economic al familiei Şaddad.

— Avem o surpriză veselă pentru tine! strigă Husein, coborînd de pe treapta piramidei. Am adus cu noi un fonograf şi cîteva plăci, ca să ne-ajute la digestie. Avem nişte plăci cu melodii europene, alese de Aida, precum şi cîteva melodii egiptene: *Ghici, ghici!*, *După cină*, *Fugi de-aici* şi altele. Ce zici de surpriza asta?

Şi Husein se îndreptă cu paşi repezi spre maşină, pentru a aduce fonograful.

18

Era cam pe la mijlocul lui decembrie, dar vremea continua să fie destul de frumoasă, cu toate că luna începuse cu o vijelie – vînt, răpăieli de ploaie şi un frig muşcător. Kamal se apropia de seraiul familiei Şaddad cu pas liniştit, simţindu-şi sufletul debordînd de fericire. Aerul destul de blînd îl făcuse acum să-şi scoată paltonul, pe care-l purta strîns pe braţul stîng. Îşi cărase paltonul, nu atît de teamă că s-ar putea schimba vremea, cît mai degrabă pentru a dobîndi mai multă eleganţă şi distincţie. Soarele dimineţii strălucea cu putere. Kamal întrezărea că întîlnirea cu prietenii va avea loc în chioşcul din grădină, nu în salonul de oaspeţi, unde se vedeau în zilele friguroase, şi-n suflet îi pîlpîia o flacără sfioasă de nădejde că o va vedea şi pe Aida. Nu putea fi în apropierea ei decît în grădină. În zilele de iarnă, ea nu se ivea decît arareori la fereastra ce dădea spre alee sau în balconul dinspre curtea palatului. Fie într-un loc, fie în celălalt, la sosire sau la plecare. Se întîmpla s-o surprindă cu coatele sprijinite pe marginea pervazului sau pe balustrada balconului ori cu bărbia cufundată în palme, iar ochii lui căutau spre ea scăpărători. Apoi înclina capul, asemeni unui adorator, iar ea răspundea semnelor de salut cu un zîmbet scînteietor, luminîndu-i visele din vremea treziei şi somnul deopotrivă. Cînd intră în curte, privi pe furiş spre balcon, apoi la fereastră, dar nu dădu cu ochii de ea nici într-un loc, nici în celălalt. Încă mai păstra nădejdea că o va găsi în

grădină; se îndreptă către chioşc, dar acolo se afla doar Husein. Nu se întîmpla decît rareori să-l întîmpine singur. Îşi strînseră mîinile prieteneşte. Chipul senin al lui Husein, atît de familiar şi apropiat spiritului şi minţii lui Kamal, trezi în inima oaspetelui licăriri de fericire.

— Bine-ai venit, dascăle! îl salută gazda cu bucurie în glas. *Tarbuş* şi palton? Vezi, data viitoare să nu uiţi să-ţi iei *kufiyya*[1] şi bastonul! Bine-ai venit!

Kamal îşi scoase *tarbuş*-ul şi-l aşeză pe masă, apoi azvîrli paltonul pe un scaun şi-l întrebă pe Husein:

— Ce-i cu Ismail şi cu Hasan?

— Ismail a plecat la ţară cu tată-său şi n-o să-l vedem astăzi, iar Hasan mi-a dat telefon azi-dimineaţă că o să întîrzie, poate un ceas sau chiar mai bine, fiindcă are de copiat nişte cursuri. Ştii că e un student excepţional, ca şi tine, de altminteri. E hotărît să-şi ia licenţa anul ăsta.

Luară loc pe două scaune aşezate unul lîngă altul, cu spatele spre palat. Absenţa unei a treia persoane promitea o întîlnire tihnită, lipsită de zarva şi neînţelegerile obişnuite. Nu vor încerca nici lupta ostenitoare şi totodată plăcută la care-l provoca Hasan Selim şi va scăpa în acelaşi timp şi de observaţiile înţepătoare de care Ismail Latif nu-l scutea niciodată.

— Spre deosebire de voi, eu sînt un student delăsător. Îmi place să ascult cursurile şi sînt destul de atent la unele din ele, dar nu suport să răsfoiesc o carte. Tot timpul mi-au băgat în cap că trebuie să fii grozav de inteligent ca să faci Dreptul. Mai degrabă mi-ar fi spus că trebuie să fii prost, dar tenace. Hasan Selim e pus pe lucruri mari, e un băiat sîrguincios şi ştie ce doreşte, ca toţi aceia pe care-i mînă aspiraţiile înalte. Dac-ar vrea, s-ar limita doar la atît cît să-şi ia examenele. Doar e fiu de

---

1. Un fel de şal din mătase care se pune pe cap, de obicei pe sub *iqal* (nişte şnururi confecţionate din păr de cămilă), sau care se înfăşoară în jurul gîtului.

consilier şi tată-său are destulă influenţă ca să-i deschidă porţile şi să-i asigure funcţia pe care o rîvneşte. Nu găsesc explicaţia eforturilor lui decît în orgoliul său fără margini. Orgoliul îl îmboldeşte să se afle mereu în frunte. Tu ce părere ai?

— Hasan e demn de toată admiraţia pentru firea şi inteligenţa lui, recunoscu şi Kamal fără să stea pe gînduri.

— L-am auzit odată cu urechile mele pe tata zicînd că tată-său, Selim-Bek Sabri, e un consilier excepţional şi nespus de drept, mai puţin cînd e vorba de procese politice.

Remarca de la sfîrşit nu-i pică deloc bine lui Kamal, fiindcă ştia că Selim Sabri era cu liberalii constituţionalişti.

— Înseamnă că e un jurist remarcabil, dar nu-i potrivit pentru magistratură.

— A! Uitasem că stau de vorbă cu un *wafd*-ist, grăi el, însoţindu-şi cuvintele cu hohote de rîs.

— Dar tată-său nu-i *wafd*-ist! îl întrerupse Kamal triumfător. Te rog să ţi-l închipui pe Selim-Bek Sabri arbitru într-un proces în care ar fi judecat Abd er-Rahman Fahmi sau En-Nuqraşi[1]...

Oare o fi fost mulţumit de aprecierile lui în legătură cu Selim-Bek Sabri? Neîndoielnic! Se citea clar în ochii lui neobişnuit de luminoşi, care nu suportau minciuna şi făţărnicia. Probabil că atitudinea lui Husein se explică prin rivalitatea şi concurenţa care se naşte de obicei între oameni de aceeaşi talie, chiar dacă este voalată, îmbrăcînd forme destul de rafinate şi sofisticate. Şaddad-Bek a fost milionar şi bancher renumit. În plus, toată lumea vorbeşte despre legăturile lui cu *hediv*-ul Abbas. Numai că şi Selim-Bek Sabri este consilier la cea mai înaltă instituţie judecătorească. Şi asta unde? Într-o ţară în care funcţiile fascinează, ajungînd să fie socotite sfinte. Nu-i de mirare, de aceea, că funcţia înaltă se uită din cînd în cînd chiorîş la maldărele de bani. Husein îşi plimbă privirea în linişte

1. Doi dintre colaboratorii apropiaţi ai lui Saad Zaghlul.

peste întinderea grădinii. Iar ochii lui erau plini de nostalgie – ciorchinii de curmal erau acum goi, pe lăstarii de trandafir mai rămăseseră doar cîteva frunze, verdele copt se veştejise, surîsul florilor se stinsese. Grădina toată se cufundase într-o tristeţe adîncă, pălind în faţa sosirii inexorabile a iernii.

— Uită-te ce face iarna, îl invită el pe Kamal să privească, făcînd un semn larg spre parcul din faţă. Am impresia că asta o să fie ultima noastră întîlnire din chioşc. Dar ştiu că ţie-ţi place iarna...

Îi place iarna, într-adevăr. Dar Aida îi place mai mult decît iarna şi vara şi toamna şi primăvara la un loc şi nu poate-n ruptul capului să ierte iarna pentru isprava pe care i-o face, privîndu-l de întîlnirile fermecate din chioşc.

— Iarna-i un anotimp frumos şi scurt, îl aprobă el totuşi. Frigul, norii şi ploaia măruntă au un farmec şi o viaţă aparte, care-mi vrăjesc inima.

— Am auzit că îndrăgostiţii de iarnă sînt oameni activi şi perseverenţi. Şi tu, şi Hasan Selim sînteţi aşa...

Kamal se simţi măgulit, deşi ar fi fost mai bucuros să nu-l fi pus în rînd cu Hasan Selim şi să-i fi atribuit doar lui aceste calităţi.

— Dar să ştii că eu nu-mi consacru studiului decît cam jumătate din timpul pe care-l am. Eu socotesc că viaţa spirituală este mult prea largă ca să te limitezi numai la ceea ce îţi oferă şcoala.

— Nu cred că există vreo şcoală care să-ţi ceară aşa de mult timp pentru studiu cît consacri tu zilnic lecturilor, îşi dădu Husein cu părerea, clătinînd din cap. Nu pot să fiu însă de acord cu excesul tău de zel, chiar dacă te invidiez cîteodată. Spune-mi, ce citeşti în momentul de faţă?

Discuţiile de felul acesta îi bucurau nespus sufletul. După Aida, erau pentru el lucrul cel mai drag.

— Aş putea zice că lecturile mele au devenit mult mai organizate, răspunse Kamal. Nu mai citesc pe apucate, tot ce-mi pică în mînă – traduceri de romane, poezii,

articole de critică... Cred că mi s-a mai luminat şi mie mintea şi am început să-mi găsesc drumul. Nu mai bîjbîi! În ultimul timp citesc în fiecare seară cîte două ceasuri la Biblioteca Naţională. Răsfoiesc *Enciclopedia*, în căutarea sensului unor termeni care nu-mi erau suficient de lămuriţi şi care au ajuns să mă vrăjească, aşa cum ar fi, de pildă, literatura, filozofia, gîndirea sau cultura. În acelaşi timp, îmi notez titlurile cărţilor ce-mi pică în mînă şi acele lucruri din ele care mi se par a fi cele mai interesante. Mi se pare o lume minunată şi am impresia că sufletul mi se topeşte de pasiune, iar curiozitatea mă devorează.

Husein era numai ochi şi urechi. Se rezemase de spătarul scaunului de bambus, cu mîinile în buzunarele jachetei negre englezeşti, cu privirea înotînd într-un zîmbet mai luminos ca niciodată.

— Nemaipomenit! exclamă el. Pînă mai ieri mă consultai pe mine în legătură cu lecturile tale, iar acum a venit rîndul meu să te întreb. Şi zici că drumul ţi s-a limpezit?

— Încet-încet... Am impresia că o să mă îndrept spre filozofie...

— Filozofie? repetă Husein, ridicînd din sprîncene puţin nedumerit. Cuvîntul este ispititor, dar fereşte-te să-l rosteşti în prezenţa lui Ismail, că rişti să dai de belea cu el. De fapt, nici eu nu-mi dau seama ce te-a apucat. Tot timpul am trăit cu impresia c-o să te îndrepţi către literatură...

— Nu-i nici o nenorocire c-ai crezut aşa. Deşi mi se pare că literatura e o desfătare supremă, constat că ea nu-mi oferă răspunsuri la întrebările ce mă frămîntă. Eu caut în primul rînd adevărul! Vreau să ştiu ce este Allah, ce este omul, ce este spiritul, ce este materia. De curînd am aflat că numai filozofia îmi va putea lămuri toate lucrurile astea. Doresc din tot sufletul să găsesc răspuns la întrebările care nu-mi dau pace. Asta-i adevărata călătorie de-a lungul şi de-a latul lumii. O călătorie în jurul ei, aşa cum visezi tu, este un lucru secundar pentru mine. Îţi dai seama că mi se vor putea limpezi toate lucrurile astea?

— E minunat, într-adevăr! întări Husein, cu faţa luminată de dorinţă şi înflăcărare. Nu voi şovăi să te urmez în lumea asta fermecată. Am citit şi eu cîte ceva despre filozofia greacă, dar nu mi-a rămas mare lucru. Nu sînt în stare de o pasiune ca a ta. Eu îmi fac cărare printre straturi şi culeg de ici o floare, de dincolo alta... Dar dă-mi voie să-ţi mărturisesc că mă încearcă o oarecare îndoială – mă tem că filozofia te va îndepărta de literatură. Tu nu te mulţumeşti să afli, tu vrei să meditezi şi să scrii. Nu cred că o să poţi fi şi filozof, şi scriitor în acelaşi timp.

— N-am să mă îndepărtez de literatură, în nici un caz. Dorinţa de a afla adevărul nu exclude pasiunea pentru frumos. Dar munca e ceva şi odihna e altceva. Şi m-am hotărît ca filozofia s-o străbat şi s-o înţeleg muncind, iar literatura în momentele de răgaz şi desfătare.

— Mi se pare că vrei să scapi de promisiunea de a scrie un roman despre noi! îl apostrofă Husein, izbucnind pe neaşteptate în hohote de rîs.

— Sper să scriu cîndva despre *om*, în general, deci şi despre voi, îşi dădu Kamal gîndurile pe faţă, fără să-şi poată stăvili rîsul.

— Pe mine nu mă interesează *omul*, în general, cît mă interesează persoanele noastre! Bagă de seamă că mă plîng Aidei!

La auzul numelui ei, inima îi tresări de dor. Simţea că pluteşte, beat de fericire, pe aripile unui cîntec lin. Husein e atît de naiv încît să creadă că merită dojenile Aidei? El nu ştie că toate sentimentele, gîndurile şi idealurile îi sînt inspirate şi luminate de Aida?

— O să vezi! Timpul îţi va dovedi că mă voi ţine de cuvînt, orice s-ar întîmpla... După o scurtă pauză, Kamal schimbă vorba şi-l întrebă serios: Tu de ce nu te gîndeşti să te apuci de scris? Ai şi vei avea şi în viitor, cu siguranţă, toate condiţiile pentru a te dedica exclusiv acestei arte.

— Adică eu să scriu şi alţii să citească? întrebă Husein puţin contrariat. De ce să nu scrie alţii şi eu să citesc?

— Care din cele două ipostaze ţi se pare ţie a fi mai importantă?

— Nu mă întreba care e mai importantă, ci care e mai comodă! Eu socot munca a fi un blestem şi o povară pentru om. Nu c-aş fi leneş sau mi-ar plăcea să stau cu mîinile în şold. Nici vorbă! Ci pentru că eu consider că munca este o irosire de timp, o temniţă şi o piedică în calea omului. Adevărata viaţă fericită stă în timpul neocupat de nici un fel de obligaţii...

Kamal se uită la el neîncrezător, cu ochii măriţi de uimire.

— Nu ştiu ce-ar fi viaţa omului fără muncă, înnodă el şirul vorbelor. Un ceas fără pic de muncă trece pentru mine mai greu decît un an plin, încărcat peste măsură cu treburi.

— Ce nenorocire! Sinceritatea ta confirmă blestemul şi povara de care-ţi vorbeam. Dar chiar ţi-ai închipuit că eu am avut vreodată senzaţia de vid? Nici vorbă! Trebuie să-ţi spun din capul locului că şi timpul meu e ocupat cu nenumărate treburi – unele folositoare, altele dimpotrivă. Dar sper ca într-o zi să pot găsi o bună companie în acest vid absolut.

Kamal intenţionă să comenteze vorbele lui, dar în clipa aceea îi ajunse la urechi un glas întrebător:

— Despre ce discutaţi voi acolo?

Un glas care pentru Kamal avea rezonanţa clopoţeilor de argint. Îi stărui în urechi, repetîndu-se la nesfîrşit, iar în ascunzişurile inimii lui începură să vibreze strune invizibile, armonizîndu-se într-o melodie fantastică. În clipa aceea, simţi că se goleşte de toate gîndurile şi rămîne suspendat între cer şi pămînt. Oare acesta să fie vidul absolut la care visează Husein? Nu, asta-i fericirea desăvîrşită!

Întoarse capul şi rămase încremenit. Budur se apropia de el în grabă, urmată la cîţiva paşi de Aida. Se opriră chiar în faţa scaunelor pe care şedeau ei. Aida purta o

rochie cafenie şi o jacheţică bleu din lînă, cu nasturi aurii. Pielea ei bronzată avea strălucirea cerului azuriu şi limpezimea apei cristaline. Kamal simţi cum o mînă nevăzută îl smulge de pe scaun; se aplecă spre Budur, o ridică în braţe şi o strînse la piept, ca şi cînd ar fi încercat să topească văpaia dorului ce-l mistuia. În clipa aceea, lîngă ei apăru un servitor care se opri smerit în faţa lui Husein, anunţîndu-l:

— Sînteţi chemat la telefon.

Husein se scuză şi porni spre salonaş, urmat de slujitor.

Şi astfel, Kamal se trezi faţă în faţă cu Aida; numai ei doi – căci Budur nu conta – pentru prima oară în viaţă. Va rămîne sau va pleca? se întrebă Kamal în sinea lui. Ea înaintă doi paşi, ajungînd sub umbrela chioşcului, de cealaltă parte a mesei. Kamal îi făcu semn cu mîna să ia loc, dar ea clătină din cap, scuzîndu-se cu un zîmbet seducător. O aşeză pe Budur chiar în mijlocul mesei şi continuă să o mîngîie pe cap, stingherit peste măsură şi făcînd eforturi disperate pentru a-şi învinge tulburarea. Simţea că-şi pierde capul. Trecu un răstimp în care nu auzi decît freamătul ramurilor, foşnetul frunzelor uscate, risipite pe jos şi ciripitul cîtorva păsărele stinghere. Priveliştea din faţa ochilor, atît cît putea vedea el – o bucată de pămînt şi una de cer, cîţiva pomi, zidul ce separa grădina de deşert, şuviţele de păr atîrnînd pe fruntea zeiţei şi scăpărările diamantelor negre din ochii ei –, i se întipări pe retină ca un tablou dintr-un vis fericit. Nu mai era în stare să distingă lămurit şi să spună dacă acel chip din faţa ochilor lui exista aievea sau era doar o închipuire. Înţelese adevărul doar în clipa cînd auzi vocea ei melodioasă, prevenind-o pe Budur:

— Ai grijă să nu-l deranjezi.

— Ce deranj? rosti el, tresărind. Nu-i nici un deranj, continuă apoi, dezmeticindu-se uşor-uşor.

O privea cu jind, la adăpost de orice ochi străini. O contemplă, dăruindu-i-se cu toată fiinţa, străduindu-se

să-i scruteze toate tainele şi să-şi imprime imaginea ei în memorie, cu toate trăsăturile şi simbolurile ei. Înfăţişarea ei îl fascina şi din nou rămase descumpănit, întrebîndu-se dacă ceea ce vedea e realitate sau vis.

— De ce te uiţi aşa ciudat la mine? îl întrebă ea pe neaşteptate.

De data asta îşi reveni brusc din rătăcirea gîndurilor, luminîndu-se.

— Vrei să-mi spui ceva? insistă ea, ca şi cînd ar fi dorit cu tot dinadinsul să-l provoace la vorbă.

Vrea să-i spună ceva? Nici el nu-şi dă prea bine seama ce vrea! De fapt, nu ştie deloc ce-ar vrea!

— Ai citit în ochii mei c-aş vrea să-ţi spun ceva? i se dezlegă limba, după ce ezită o clipă.

— Da, murmură ea absentă, cu un zîmbet şters încremenit pe buze.

— Şi ce-ai citit în ei? o descusu el mai departe, simţind că i se taie răsuflarea.

— Păi tocmai lucrul ăsta voiam să-l aflu de la tine, răspunse Aida, încruntîndu-şi nedumerită sprîncenele.

Să-i spună deslușit ce are pe suflet? Să-şi asume toate riscurile şi să-i spună răspicat: „Te iubesc"?

Dar la ce bun? Ce s-ar putea întîmpla? Probabil că prietenia lor s-ar rupe pentru totdeauna. În timp ce cugeta, porni să urmărească firul privirii ce izvora din ochii ei splendizi. O privire calmă, dar semeaţă, plină de încredere, nicidecum stingherită de sfială. Avea impresia că ar cădea asupra lui grea, de undeva de sus, cu toate că ochii ei nu puteau fi deasupra înălţimii lui. Nu-l încuraja în nici un fel. Ba chiar îi spori şovăiala. Ce-o fi ascunzînd în sufletul ei? Cînd i se părea indiferentă, cînd sfredelitoare şi ironică. Părea un adult care priveşte cu condescendenţă la un puşti. Ba i se părea că descifrează în ea chiar şi un aer de superioritate, care nu se explica doar prin diferenţa de vîrstă, căci nu putea să fie mai mare decît el decît cu cel mult doi ani. Aducea mai degrabă cu acest palat impozant din strada Seraiurilor măsurîndu-se pieziş cu casa cea

veche din Bayna el-Qasrein. Dar cum de n-a mai deslușit-o pînă acum în ochii ei? Poate pentru că n-a mai rămas niciodată doar cu ea sau poate pentru că nu i se mai ivise prilejul să privească drept în ochii ei, ca acum. Îl întristă cumplit descoperirea și simți beția din sufletul său pălind și amenințînd să se stingă. Budur întinse mîinile spre el, implorîndu-l să o ridice, dar fără să rostească o vorbă. O luă numaidecît în brațe și imediat o auzi pe Aida grăind repezită:

— Ciudat! De ce te-o fi iubind Budur așa de mult?

— Pentru că și eu o iubesc pe ea la fel sau poate chiar mai mult, șopti el, privind-o întruna în ochi.

— Și asta-i o regulă? insistă ea, pentru a vedea în ce ape se scaldă.

— Nu cunoști proverbul despre vestitorul care poartă soliile de la o inimă la alta?

Aida începu să bată darabana în masă cu degetele.

— Să presupunem că mai mulți băieți iubesc o fată frumoasă! Ea ce va face? Trebuie să le răspundă tuturor cu o iubire asemănătoare? Atunci cum se mai potrivește regula ta?

— S-ar cuveni ca ea să vină în întîmpinarea celui care o iubește cel mai mult..., răspunse el vrăjit de orice dialog cu ea, chiar și despre propria suferință.

— Și ce-ar trebui să facă pentru a-l separa de ceilalți?

Ce bine-ar fi dacă dialogul nu s-ar mai sfîrși pînă-i lumea!

— Ne întoarcem iar la proverbul despre vestitorul care poartă soliile de la o inimă la alta...

Ea izbucni într-un rîs scurt, ce imita timbrul suav al unei strune.

— Dac-ar fi adevărat ce spui tu, nici un îndrăgostit n-ar mai dispera de atîta deznădejde, adăugă ea provocator. Nu-i așa?

Vorbele ei îl izbiră, la fel cum întîmplările vieții îl izbesc pe cel care se bizuie doar pe logică și are încredere

numai în ea. Dacă judecata lui ar fi corectă, atunci el ar fi omul cel mai fericit, căci ar avea numai noroc în dragoste. Dar nici vorbă de-aşa ceva! Realitatea e cu totul alta – au existat în această poveste a iubirii lui multe clipe de speranţă amăgitoare, care i-au scăpărat în noaptea inimii cu licăriri de fericire iluzorie. Ele au însoţit un zîmbet dulce, dăruit de iubită, o vorbă aruncată în trecere, ce putea fi tradusă în fel şi chip, dar mai ales visurile fericite din nopţile grele de nesomn. Se agăţa cu o nădejde înşelătoare şi cu insistenţa omului disperat de astfel de năluci, pînă ce realitatea dureroasă se limpezea din nou din negura compactă a speranţei amăgitoare. Iată-l primind vorbele ei ironice ca pe o doctorie amară, pentru ca de acum înainte să se lecuiască de speranţele mincinoase şi să-şi vadă de lungul nasului. Cum i se încurcase limba şi nu se mai simţise în stare să găsească un răspuns potrivit la întrebările ei, zeiţa lui tiranică izbucni triumfătoare:

— Ai fost învins!

Din nou se lăsă tăcerea şi din nou deslusi freamătul ramurilor, foşnetul frunzelor uscate şi ciripitul păsărelelor stinghere. De data asta o întîmpină cu inima strînsă, deznădăjduită. Observă că ochii ei îl sfredeleau acum semeţi şi încrezători, cu luciri stranii, prevestind că s-a terminat cu gluma. Simţi o împunsătură în inimă şi un val rece inundîndu-i sufletul. Se întrebă dacă nu cumva îi fusese scris să rămînă numai el cu ea pentru ca toate visurile lui să se destrame dintr-odată. Aida băgă de seamă că e tulburat şi izbucni în rîs, grozav de amuzată.

— Am impresia că tot nu vrei să-ţi laşi părul să crească..., îl luă ea peste picior, făcînd semn spre capul lui.

— Nu, răspunse el monosilabic.

— De ce? Nu-ţi place?

— Nu.

— Dar să ştii că ţi-ar sta mai bine... Ar fi mai frumos.

— Un bărbat are nevoie să fie frumos?

— Bineînţeles! De ce nu? Frumuseţea este la fel de plăcută la bărbaţi ca şi la femei.

Kamal căzu pe gînduri, întrebîndu-se dacă este sau nu cazul să-i răspundă cu un aforism, cum ar fi, de pildă, acela care spune că „Frumusețea bărbatului stă în virtuțile lui" sau cam așa ceva. Instinctul îl îndemnă totuși să renunțe, căci astfel de maxime spuse de o persoană cu înfățișarea lui nu puteau să-i trezească decît dispreț și ironie.

— Nu sînt de aceeași părere cu tine, îngăimă el, mascînd o nouă înțepătură în inimă cu un surîs prefăcut.

— Sau poate că fugi de frumusețe la fel cum fugi cînd vezi berea și carnea de porc? îl tachină ea din nou.

Kamal încercă să-și aline disperarea și amărăciunea cu un rîs forțat.

— Părul e o podoabă nativă, căreia cred că i-ar sta bine și pe capul tău. Știi că ai capul puțin cam mare, nu-i așa?

Cel cu două capete! Ai uitat porecla cu care te-au blagoslovit în copilărie? Vai de tine și de tine!

— Ai dreptate! Știu c-așa e.

— Dar de ce?

— N-aș putea să-ți spun. Poate știi tu, bolborosi el, clătinînd din cap stingherit.

Aida rîse compătimitor, după care urmară iarăși momente de tăcere. Zeița ta este într-adevăr frumoasă! E chiar fermecătoare! Dar e nespus de tiranică! Așa se și cuvine să fie, de fapt, o zeiță! Încearcă fructul acestei tiranii și îndestulează-te cu toate umilințele pe care ți le oferă! Nu pare c-ar avea de gînd să se oprească aici! Te măsoară din tălpi pînă-n creștet, apoi își plimbă ochii senini peste fața ta, sfredelind-o, pentru ca în cele din urmă să rămînă ațintiți asupra... Da, chiar asupra nasului! Simți pe loc cum i se strecoară un fior de groază în tot trupul. Nu-i putu suporta privirea grea și lăsă de îndată ochii în pămînt, așteptînd cu spaimă. Rîsul ei începu din nou să-i plesnească timpanele.

— Ce-i de rîs? gemu el, ridicîndu-și ochii măriți de groază.

— Mi-am adus aminte, nu știu cum, de niște bazaconii peste care am dat într-o piesă franțuzească. Îi spune *Cyrano de Bergerac*[1]... N-ai citit-o?

Cel mai potrivit moment pentru a reuși să treci peste o durere este atunci cînd ea a depășit punctul maxim.

— N-are rost să mă amăgesc! i-o luă el înainte pe un ton indiferent. Știu că nasul mi-e mai mare și decît capul, dar te rog să nu mă mai întrebi încă o dată de ce, fiindcă tot n-o să știu să-ți răspund. Poate o să găsești răspunsul singură, dacă ții neapărat.

Budur întinse pe neașteptate palma cu degetele îndoite și-l prinse de nas. Aida izbucni în rîs cu mare poftă, înclinîndu-și capul pe spate. Kamal n-avu de ales și glasurile tuturor se preschimbară în hohote stranii.

— Și tu, Budur? întrebă el, ascunzîndu-și stinghereala. Te-ai speriat de nasul meu?

Se auziră pașii lui Husein coborînd scara de la verandă. Aida își schimbă fulgerător tonul, șoptindu-i prevenitor:

— Să știi c-am glumit... Să nu cumva să te superi!

Husein reveni în chioșc, se lăsă pe scaun și-l pofti și pe Kamal să ia loc. Acesta șovăi cîteva clipe, apoi șezu și-o așeză pe Budur în poala lui. Dar curînd după aceea, Aida se ridică în picioare și o coborî pe Budur, luîndu-și rămas-bun. Se mai întoarse o dată și-i aruncă lui Kamal o privire cu tîlc, ca și cînd ar fi vrut să-l mai roage o dată să nu se supere. El nu mai avea nici un chef să continue discuția. Se mulțumi să asculte, intervenind doar din cînd în cînd cu cîte o întrebare, mirîndu-se, aprobînd sau negînd, după caz, doar pentru a-și confirma prezența și nimic mai mult. Din fericire, Husein reveni la chestiunea mai veche a dorinței lui de a pleca în Franța și a împotrivirii tatălui, pe care spera s-o învingă în curînd. Însă inima și gîndurile lui Kamal erau încă stăpînite de noua înfățișare în care i

1. Comedie eroică în versuri, scrisă de Edmond Rostand (1868-1918).

se arătase Aida în puținele momente cît rămăseseră singuri. O ființă ironică și neîndurătoare. Da, chiar neîndurătoare! Îl luase în zeflemea fără pic de milă. Împunsăturile ei avuseseră efectul unui vîrf de penel care îngroașă o caricatură, accentuîndu-i hidoșenia și expresivitatea. Simțea durerea alergîndu-i prin suflet ca otrava prin vene, strecurîndu-i printre cute o umbră grea de deznădejde și tristețe. Cu toate astea, nu avea tăria nici să se mînie pe ea, nici s-o disprețuiască. Ce altceva ar putea fi, decît o altă întruchipare a zeiței lui? Ironia ei ar putea fi la fel de curioasă ca oricare alta dintre pasiunile ei sau dintre gusturile ei ciudate pentru bere sau carnea de porc. Dar, ca oricare dintre ele, și răutatea ei îi părea o însușire demnă numai pentru că îi aparținea zeiței lui, chiar dacă în ochii altora trecea drept cusur. Ea nu poartă nici o vină, dacă dintr-una din însușirile ei s-au născut durerea și disperarea din sufletul lui. Vina este numai și numai a lui. A fost cumva prea aspră, făcînd glume pe seama unor lucruri dureroase? Nici vorbă de-așa ceva! Ei nu i se cuvine nici o dojană! Își merită durerea și trebuie s-o suporte cu smerenie de *sufi*[1], așa cum un evlavios acceptă destinul, încredințat că-l merită, oricît de crud ar fi în realitate, și că este darul unui zeu a cărui perfecțiune nu se poate pune la îndoială. Ieșise din scurta experiență ce-l zguduise violent numai cu cîteva clipe în urmă, îndurerat și zbuciumat peste fire, dar fără ca asta să-i afecteze în vreun fel strălucirea iubirii pentru zeița lui. În clipa cînd a hotărît să accepte aspra ei sentință, și-a dat seama

1. Adept al unuia din curentele mistice din islam; apărută inițial în sudul Irakului (El-Kufa), mișcarea mistică s-a răspîndit încă din primele secole ale islamului în toate regiunile califatului arab; adepții acestor curente se numeau *sufi* (*suf* – „lînă"), după veșmintele confecționate din lînă albă purtate inițial de participanții la ritualurile mistice, iar mișcarea se numea *sufyya* sau *tasawwuf*.

că va avea parte de noi dureri, care-i vor deveni cu timpul la fel de familiare ca şi chinurile despărţirii, tortura îndoielii şi cazna disperării. Le va accepta şi pe acestea ca pe orice durere care nu cunoaşte alinarea, oricîte suspine şi lacrimi ar primi ca ofrandă. Părea că îi fusese dat să iubească pentru a învăţa întregul dicţionar al durerii – un dicţionar care-l ajuta să cunoască mai bine lumea şi pe el însuşi. Nu e suficient să afle numai ce este Allah, ce este spiritul şi ce este materia! Trebuie să cunoască şi ce este iubirea, ce este ura, ce este frumuseţea, ce este urîţenia, ce este femeia şi ce este bărbatul... Toate astea trebuia să le afle. Cele mai apropiate trepte de pierzanie se învecinează cu primele trepte ale izbăvirii. Aminteşte-ţi rîzînd sau rîzi amintindu-ţi că ţi-a trecut prin cap să-i mărturiseşti taina ascunsă din sufletul tău. Adu-ţi aminte şi plîngi pentru cocoşatul din Notre-Dame, care s-a aplecat cu duioşie asupra celei pe care o iubea, dar a trezit în sufletul ei numai spaimă şi nu a reuşit să-i cîştige afecţiunea decît în ultimele clipe de viaţă. „Să ştii c-am glumit... Să nu cumva să te superi!" Nu vrea să-ţi lase nici măcar liniştea disperării! Se încăpăţînează să ascundă ce are în suflet şi nu te-ajută să ieşi din infernul îndoielii. Nici vorbă ca disperarea să smulgă rădăcinile iubirii din inima mea, dar oricum, ea e o şoaptă născută din speranţe mincinoase!

Husein se întoarse spre el pentru a-l întreba de ce-a rămas mut, dar din spate se auziră nişte paşi grăbiţi.

— Uite că a venit, în sfîrşit, şi Hasan! izbucni el. Cît o fi ceasul?

Kamal se întoarse şi, într-adevăr, îl zări pe Hasan ca printr-o pîclă, apropiindu-se de chioşc.

19

Hasan şi Kamal părăsiră seraiul familiei Şaddad către ora unu. Kamal se gîndi să se despartă de prietenul său chiar în faţa porţii, dar se trezi cu el propunîndu-i pe neaşteptate:

— Nu vrei să ne plimbăm puţin?

Răspunse cu plăcere invitaţiei şi o luară agale pe strada Seraiurilor. Silueta subţiratică şi deşirată a lui Kamal contrasta cu statura lui Hasan, care nu-i ajungea nici pînă la umăr. Se întrebă imediat ce se ascunde în spatele propunerii, mai ales că nu era deloc momentul potrivit pentru plimbări.

— Despre ce discutaţi cu atîta aprindere? începu Hasan să-l descoasă fără ocolişuri.

— Despre te miri ce... Ca de obicei, îi răspunse Kamal în doi peri, devenind şi mai nedumerit. Politică, artă şi multe altele.

— Vreau să zic, tu şi cu Aida! preciză Hasan pe neaşteptate, cu glasul calm şi măsurat.

Kamal rămase pentru cîteva clipe năuc, nefiind în stare să scoată o vorbă.

— Da' de unde ştii? îl întrebă el cu inima stinsă, după ce se mai dezmetici oleacă.

— Păi eu am sosit tocmai cînd discuţia era în toi, grăi Hasan Selim la fel de stăpînit. Şi-am socotit că e mai nimerit să mă retrag, ca să nu vă stînjenesc.

Oare, dacă ar fi fost în locul lui, ar fi procedat la fel? Presimți că discuția va lua o întorsătură neplăcută și descumpănirea îi spori brusc.

— Nu pricep de ce-ai făcut asta. Fii sigur că, dacă te vedeam, nu-ți îngăduiam să te retragi, bîigui Kamal.

— Cuviința are rînduielile ei. Iar eu țin la ele. Ce să-i faci, manierele aristocratice! Tu nu poți să le înțelegi! încercă Hasan să se justifice, plin de ifose.

— Să mă ierți dacă-ți mărturisesc că ești mai atent decît s-ar cădea cu astfel de lucruri...

Hasan schiță un zîmbet abia perceptibil, care nu dură mai mult de-o secundă. Pe urmă rămase în așteptare, sperînd că celălalt va continua.

— Așa! Și despre ce zici că discutați? reluă el întrebarea, cînd văzu că prietenul său nu se îndeamnă la vorbă.

Cum se împacă pretinsa lui cuviință cu interogatoriul la care-l supune acum? Nu i se pare că se întrece cu gluma? Kamal pregetă cîteva clipe, căutîndu-și cuvintele potrivite cu care să-l atenționeze, căci nu i-o putea spune fiecum. Nu atît din cauza diferenței de vîrstă, cît mai degrabă din respectul pe care i-l inspira personalitatea lui.

— Lucrurile sînt mult mai simple decît îți închipui tu, probabil. Totuși mă întreb cu ce drept îmi pui o astfel de întrebare și în ce măsură aș fi obligat să-ți răspund la ea.

— Te rog să nu mi-o iei în nume de rău și să nu mă învinuiești că m-aș amesteca în treburile tale... Am niște motive cu totul deosebite ca să-ți adresez o astfel de întrebare. O să discutăm și despre treaba asta, la urma urmei. N-am adus niciodată vorba despre ea pînă acum. Bazîndu-mă pe prietenia noastră, nu mi-am închipuit că întrebarea mea ar putea să te deranjeze. Te rog să nu mi-o iei în nume de rău!

Tensiunea se mai atenuă întru cîtva. Poate și din pricină că era fericit să audă vorbe atît de delicate rostite de Hasan Selim, care tot timpul trecuse în ochii lui drept modelul aristocrației și noblețeî. În plus, se simțea și el

ispitit să aducă vorba despre chestiuni ce aveau legătură cu zeița lui. Dacă întrebarea i-ar fi fost adresată de Ismail Latif, lucrurile ar fi fost cu mult mai simple, n-ar fi trebuit să-și caute cuvintele, să șovăie întrebîndu-se despre ce trebuie și ce nu trebuie, ce se cuvine și ce nu. Probabil că-i spunea totul din capul locului și-ar fi izbucnit amîndoi într-un rîs strașnic. Cu Hasan Selim lucrurile stăteau, însă, cu totul altfel. El reușea să rămînă întotdeauna extrem de sobru și la fel de reticent chiar și cu prietenii cei mai apropiați. Deci merită să-și primească răsplata cu vîrf și îndesat!

— Îți mulțumesc pentru bunele intenții! reluă Kamal firul discuției, examinîndu-l bănuitor. Fii sigur că dac-ar fi ceva care să merite, ți-aș fi spus numaidecît, fără cea mai mică umbră de șovăială. Îți mărturisesc cu mîna pe inimă că n-am discutat decît niște banalități! Nimic mai mult! Dar știi că m-ai făcut curios? Acum aș putea și eu să te întreb ce ți s-a năzărit să mă descoși atîta? Sigur că nu țin morțiș să aflu... Ba dacă te deranjază întrebarea, am și renunțat la ea.

— Am să-ți răspund, de bună seamă, continuă Hasan, după ce cumpăni o clipă, fără să se arate deloc contrariat: Dar te-aș ruga să mai ai răbdare un pic. Am impresia că te încăpățînezi să nu-mi spui ce-ați discutat... Sigur că ești liber să procedezi cum te taie capul. Asta nu va afecta în nici un fel prietenia noastră. Te-aș ruga doar să fii cu luare-aminte la ce vreau să-ți spun. Ia seama că mulți s-au lăsat amăgiți de vorbele Aidei și le-au răstălmăcit. Și din asta n-au pierdut și n-au gustat amărăciunea decît ei...

De ce o fi ocolind să spună lămurit unde vrea s-ajungă? În atmosferă plutesc prevestiri rele, ce nu vor întîrzia să se dezlănțuie într-o furtună cumplită, amenințînd să-ți cutremure inima sfîșiată. De parcă în ea s-ar mai afla vreun loc nestrăpuns! Te înșeli! Te înșeli amarnic, amice! Să știi că, de fapt, numai buna-cuviință mă împiedică

să-ţi mărturisesc ce-a fost! Ce mai atîta vorbă! Nici mort-copt n-o să-ţi ofer prilej ca să te bucuri!

— N-am înţeles nici o iotă din ce-ai spus!

— Fără multă vorbă, îţi repet că ea e extrem de generoasă cu vorbele delicate, reluă Hasan ideea pe un ton ceva mai ridicat. Iar cine le aude îşi închipuie că ele ascund vreun tîlc sau cine ştie ce pasiune. Ia seama! Ele nu sînt decît nişte cuvinte comune aruncate cu aceeaşi indiferenţă atît acelora care i se adresează în şoaptă, cît şi acelora care-i vorbesc cu glas tare! Şi sînt foarte mulţi cei care s-au lăsat amăgiţi!

S-a dat de gol? De-acum e limpede că prietenul tău e lovit de aceeaşi patimă care te-a răzbit şi pe tine! Dar, de fapt, cine-i el ca să pretindă că ştie ce se ascunde în sufletele altora? Ştii că-mi placi?

— Se pare că eşti foarte sigur de ce spui! zise Kamal cu un zîmbet umilit, vrînd să pară nepăsător.

— O cunosc pe Aida prea bine! Doar sîntem vecini de-atîta vreme!

Numele pe care el de-abia dacă îndrăzneşte să-l şoptească în gînd e rostit în gura mare de-acest smintit, fără cea mai mică sfială, ca şi cînd ar fi un nume din potopul de milioane! Cutezanţa asta îl coboară mult în inima lui. Cuvintele „Doar sîntem vecini de-atîta vreme!“ s-au înfipt în inima lui ca un hanger, sfredelind adînc.

— Poate că şi tu te-ai înşelat, la fel ca toţi ceilalţi! observă Kamal pe un ton politicos, din care nu lipsea o undă de ironie.

— Eu am o situaţie total diferită de a celorlalţi, socoti Hasan nimerit să-l lămurească, aruncîndu-şi mîndru capul pe spate.

Kamal simte că-l scoate din sărite vanitatea şi siguranţa de sine cu care i se adresează odrasla spilcuită şi răsfăţată a unui consilier de vază, ale cărui sentinţe în procesele politice dau de bănuit în cele mai multe cazuri. Hasan scăpă un „Ha!“, aducînd cu un hohot de rîs, cu

toate că pe chipul lui nu se citea amuzamentul. Probabil că-şi dresese glasul pentru a trece de la tonul arogant la unul mai agreabil.

— E o fată cu totul şi cu totul deosebită, chiar dacă înfăţişarea şi felul ei de-a comunica s-ar putea să-i atragă bănuielile unora.

— Ba dimpotrivă, înfăţişarea şi felul ei de-a comunica sînt dincolo de orice bănuieli! se grăbi Kamal să accentueze cu entuziasm.

Hasan înclină capul recunoscător, ca şi cum i-ar fi zis „Bravo!" şi reluă firul vorbei, spunînd:

— Un om priceput şi zdravăn la minte îşi dă imediat seama de lucrul ăsta, dar nu toată lumea pricepe ce trebuie. Pentru a înţelege mai exact ce vreau să-ţi spun, am să-ţi dau cîteva exemple. Unii nu văd cu ochi buni faptul că ea stă de vorbă în grădină cu prietenii lui Husein, fără să-i pese de datinile orientale şi de gura lumii. Alţii se întreabă ce-ar putea ea să discute cu ei. Mai există şi unii care-şi închipuie că glumele ei potolite ascund cine ştie ce tîlcuri. Înţelegi ce vreau să spun?

— Normal că pricep ce vrei să spui! îl asigură Kamal cu acelaşi entuziasm. Dar mă tem să nu mergi şi tu prea departe cu bănuielile. În ceea ce mă priveşte, nu am avut nici cea mai mică îndoială în legătură cu atitudinea ei. Şi asta fiindcă discuţiile şi glumele ei mi se par cu totul nevinovate şi pentru că ştiu foarte bine că ea nu a primit o educaţie orientală; prin urmare, ar fi absurd să i se ceară să respecte tradiţiile noastre. Dar cred că şi ceilalţi gîndesc la fel.

Hasan clătină din cap, străduindu-se parcă să-l convingă că are dreptate cînd vorbeşte de alţii, dar Kamal nu dădu atenţie gestului său. Sufletul îi rîdea de fericirea imensă că putuse s-o apere pe zeiţa lui, că i se oferise prilejul să depună mărturie în legătură cu nevinovăţia ei. Este adevărat că nu fusese prea sincer în entuziasmul lui. Nu că ar fi crezut altceva decît ceea ce mărturisise, căci

întotdeauna o situase deasupra oricăror suspiciuni, dar îi părea rău după visurile fericite, izvorîte din speranța că glumele și aluziile ei nevinovate tăinuiau ceva mai mult. Iar Hasan risipise visurile astea tot așa cum o făcuse și conversația de sub umbrela chioșcului. Deși inima lui rănită se zbătea în taină, agățîndu-se de ultima licărire de nădejde, Kamal îi cîntă în strună lui Hasan Selim, amăgindu-l și încercînd să-și ascundă înfrîngerea.

— Nu-i de mirare că ai priceput lucrul ăsta, grăi ipocrizia din Hasan, fiindcă ești destul de isteț. Realitatea este – așa cum ai declarat și tu – că Aida e nevinovată și trebuie să fii înțelegător cu ea, dacă ți-a vorbit cumva mai ciudat. Mă refer la ambiția ei de a fi „fata visurilor" pentru toți tinerii pe care-i cunoaște. Dar să știi că e o copilărie! Îți spun cu toată sinceritatea că eu n-am cunoscut fată mai serioasă decît ea, dar – ce să-i faci? – citește tot timpul romane franțuzești și-i stăruie în minte eroinele lor, despre care vorbește întruna, fără să se plictisească.

Kamal zîmbi liniștit, ca și cînd ar fi vrut să-i dea de înțeles că n-a aflat nimic nou de la el.

— Știam toate lucrurile astea! i-o reteză el scurt, cu intenția lămurită de a-l scoate din sărite. Într-o zi am stat la taclale cu Husein și cu ea și mi-aduc aminte că a venit vorba și despre subiectul ăsta.

De data asta îl făcu pe Hasan să uite de gravitatea lui aristocratică. Pe chip i se putea citi cu ușurință stupoarea.

— Cînd s-a întîmplat asta? sări el ca ars. Eu nu mi-aduc aminte să fi auzit de-o astfel de discuție. S-a rostit în prezența Aidei că ea ține cu tot dinadinsul să fie „fata visurilor" pentru toți tinerii?

Kamal observă shimbarea de pe figura lui Hasan și dădu să rîdă triumfător, atîta doar că nu mai avea chef să lungească vorba și-i răspunse circumspect:

— Nu chiar cu vorbele astea, dar aluzia a fost destul de transparentă. S-a-ntîmplat odată, cînd am discutat tocmai despre pasiunea ei pentru romanele franțuzești și despre fantezia ei stăpînită de ele.

Hasan își redobîndi liniștea și echilibrul. Un răstimp tăcu mîlc, chinuindu-se să-și adune gîndurile, pe care Kamal reușise să i le răvășească. Șovăi cîteva clipe, încăpățînîndu-se probabil să afle totul despre discuția aceea mai veche. Cînd s-a petrecut? Cum de-a venit vorba despre chestiuni atît de delicate? Ce s-a spus despre el? Cu toate detaliile! Numai orgoliul îl opri să mai insiste cu alte întrebări.

— Am înțeles că tu ești întru totul de acord cu mine, zise el în cele din urmă. Din păcate, însă, mulți n-au înțeles corect atitudinea Aidei și n-au intuit un lucru esențial: faptul că ei îi place ca toți să se topească după ea, fără ca ea să țină la vreunul.

Dacă zevzecul ar ști adevărul – se gîndi Kamal – nu și-ar mai bate capul fără rost. Habar n-are că mi-am dat prea bine seama că nu pot spera nimic. Nici măcar să se bucure că mă prăpădesc de dorul ei. Uită-te bine la capul și la nasul meu și liniștește-te!

— Îi place ca alții să se topească după ea, dar ea nu iubește pe nimeni! repetă Kamal cu ironie în glas. Ce mare filozofie am aflat!

— E un adevăr pe care eu îl știu foarte bine!

— Dar tu nu poți garanta că el e valabil în toate împrejurările!

— Ba da! Pot să bag mîna-n foc!

— Tu poți avea certitudinea că ea nu iubește pe nimeni? continuă Kamal să-l descoasă, prefăcîndu-se surprins.

— Pot să afirm fără strop de îndoială că ea nu l-a iubit pe nici unul dintre cei care și-au închipuit că pot fi aleși! confirmă Hasan cu siguranță.

Doar doi oameni ar avea dreptul să afirme ceva cu atîta încredere: un credincios fanatic și-un nătîng sadea. Or, el nătîng nu este! Dar de ce se furișează durerea tiptil în inima ta, de vreme ce n-ai aflat nimic nou? Realitatea e că astăzi m-au năpădit atîtea suferințe cîte n-au fost într-un an întreg!

— Dar pe ce te bizui cînd afirmi că ea nu iubeşte pe nimeni?

— N-am spus aşa ceva!

Kamal rămase cu ochii ţintă la el, ca şi cum ar fi aşteptat prezicerea unui ghicitor.

— Deci ştii că ea ar iubi pe cineva?

— Tocmai de-aceea te-am invitat să ne plimbăm puţin, îi răspunse Hasan, clătinînd din cap. Vreau să stăm puţin de vorbă despre chestiunea asta...

Kamal simţi cum inima i se cufundă într-un hău nemărginit, în încercarea disperată de a se salva de o nouă durere, dar valurile se îngrămădiră peste ea fără noimă, izbind-o din toate părţile. Pînă acum suferise pentru că ea nu poate să-l iubească şi iată că-n clipa asta gîdele îi spune că zeiţa lui cunoaşte şi acest sentiment. Adorata lui iubeşte! Înseamnă că şi inima ei ştie ce sînt dorul, nostalgia, speranţa şi jalea! Ce-i drept, mintea lui – mintea, nu simţirea! – acceptase uneori posibilitatea aceasta, dar tot cam aşa cum accepta şi posibilitatea morţii – ca o idee abstractă, şi nu ca o realitate ce s-ar putea agăţa de trupul unei fiinţe dragi. Din pricina asta, cuvintele lui Hasan îl şocară de-a dreptul, transformînd posibilitatea într-o realitate percepută cu mintea şi cu inima deopotrivă.

— Ţi-am spus din capul locului că nu întîmplător am vrut să avem discuţia asta, continuă Hasan. Altfel nu mi-aş fi îngăduit să mă amestec în treburile tale personale.

S-ar cuveni să-l mistuie flăcările cele sfinte pînă la ultimul grăunte de cenuşă.

— Sînt convins de ce-mi spui şi tocmai de aceea îţi stau la dispoziţie.

Hasan ascunse un zîmbet vag, ce trăda şovăiala dinaintea cuvîntului hotărîtor. Kamal îşi dădu seama că nu mai e în stare să îndure tărăgănarea şi-l încurajă să-i spună tot adevărul, deşi inima lui începuse să-l citească.

— Zici că ştii că ea iubeşte? întrebă el nerăbdător.

— Da! răspunse Hasan fără să mai stea pe gînduri. Am destule temeiuri ca să-ţi răspund afirmativ.

Hei, voi, ceruri, auzit-aţi? Aida iubeşte! Simţi cum ţi se strînge inima înălţînd spre ceruri un imn funebru. Oare inima ei o fi nutrind pentru acest fericit ceea ce inima mea nutreşte pentru ea? Nu-i cu putinţă! Altfel, lumea asta ar trebui să se despice şi să se prăvălească în abis. Prietenul tău nu poate să mintă? Un tînăr distins şi chipeş cum este el nu poate minţi! Tot ce mai poţi spera acum este ca dragostea ei să fie altfel decît dragostea ta! Iar dacă nenorocirea trebuie să se întîmple, consolează-te cu gîndul că cel pe care-l iubeşte e Hasan! Trebuie să te consolezi şi să recunoşti – în pofida mîhnirii şi geloziei – că el este un tînăr bogat şi fermecător.

— Trebuie să ştii că discuţia noastră – vreau să zic discuţia dintre mine şi ea – a fost întotdeauna deschisă şi n-a lăsat loc pentru nici un alt tîlc, sublinie Hasan.

Ce discuţie o fi avut loc între ei? Aş fi în stare să-mi dau viaţa pentru a afla ce şi cum. Aş şti întregul adevăr şi aş sorbi cupa amărăciunii pînă la fund. Glasul ei melodios i-o fi şoptit: „Te iubesc"? În ce limbă o fi rostit cuvintele magice?

— Te felicit! bîigui Kamal cu o linişte ciudată în glas.

— Îţi mulţumesc!

— Stau şi mă-ntreb, totuşi, de ce mi-ai dezvăluit tocmai mie secretul ăsta deosebit?

— Cînd te-am surprins doar cu ea, mi-a fost teamă să nu te laşi şi tu amăgit de vorbele ei, aşa cum s-au păcălit mulţi. Şi chiar în clipa aceea m-am decis să-ţi mărturisesc adevărul. Nu mi-ar fi plăcut să fii printre cei înşelaţi.

Kamal îngăimă un cuvînt de mulţumire, ca şi cum ar fi vrut să-şi exprime recunoştinţa în faţa acestui tînăr înzestrat, care-l ucisese spunîndu-i adevărul, numai pentru a nu-l vedea înşelat. Oare nu-l împinsese gelozia să i se destăinuie? Dar ce, el n-are ochi ca să-i vadă scăfîrlia şi trompa?

— Vine adesea împreună cu mamă-sa în vizită pe la noi, reluă Hasan dialogul. Atunci avem prilejul să stăm de vorbă...

— Între patru ochi? îi luă Kamal vorba din gură, fără să-şi dea seama.

Apoi se zăpăci şi faţa i se îmbujoră brusc.

— Cîteodată..., îi răspunse Hasan cu dezinvoltură.

Ar vrea foarte tare s-o vadă în rolul de îndrăgostită, la care nu se gîndise niciodată pînă în clipa asta. Cum or fi arătînd ochii ei, scăpărînd de suferinţă şi dor? Sufletul îi tremură şi se agită ca o pasăre care se zbuciumă să scape din captivitate. Lumea ţi se pare un morman de ruine din care ai vrea să fugi. Chiar dacă ai şti cu certitudine că buzele lor s-au întîlnit, plăcerea iubirii absolute tot nu va fi distrusă în vîrtejul nebuniei.

— Atunci cum de accepţi ca ea să stea de vorbă cu prietenii lui Husein? întrebă Kamal, împins de dorinţa irezistibilă şi neînţeleasă de a se sinucide.

— Nu-mi prea convine lucrul ăsta, dar nici nu-l consider o nenorocire prea mare, de vreme ce fratele ei este prezent, zise Hasan după o uşoară şovăire. Ce să-i faci? Asta-i educaţia europeană! Nu tăgăduiesc că au fost momente cînd m-am simţit ispitit să-i mărturisesc nemulţumirea mea, dar m-am abţinut. N-aş fi vrut să mă învinuiască de gelozie, mai ales că ea ţinea morţiş să mă vadă gelos. Cunoşti, de bună seamă, trucurile astea feminine. Pe mine, unul, nu mă încîntă cîtuşi de puţin!

— Parcă intenţionat ar fi vrut să te tulbure.

— Deşi eu aş putea în orice clipă s-o strunesc şi s-o domesticesc, îţi dai seama..., bîlbîi cel cu orgoliu-i nemăsurat.

Ultimele cuvinte şi, mai ales, tonul cu care fuseseră rostite îl aţîţară cumplit pe Kamal. Ar fi vrut să mai aibă şi-un alt motiv pentru a-l izbi cu toată puterea în moalele capului, să-l vadă rostogolindu-se umilit în ţărînă. Se simţea în stare de orice în momentul acela. Se uită la el de sus şi se simţi mult mai înalt decît în realitate. Se mira cum de acceptă Aida să iubească un bărbat mai scund decît ea şi se întrebă nedumerit de ce nu-l poate

iubi şi pe el, chiar dacă are un an, doi mai puţin decît ea. Inima lui era convinsă că, pentru el, partida din această lume a fost jucată şi pierdută.

Hasan îl invită să ia masa împreună la el acasă, dar Kamal se scuză, mulţumindu-i politicos. Apoi dădură mîna şi o luară în direcţii diferite.

Kamal porni alene, cu sufletul abătut şi cu inima frîntă. Voia să rămînă cît mai repede singur, pentru a rememora întîmplările din ziua aceea şi a reflecta îndelung la ele, pînă ce i se va lămuri adevăratul lor tîlc. Viaţa îi apăru în straie cernite. Dar oare nu ştiuse din capul locului că iubirea aceasta nu are nici o şansă? Doar nu aflase nimic nou! În orice caz, trebuia să se consoleze cu gîndul că el iubeşte cu toată fiinţa, în vreme ce alţii nu ştiu decît să vorbească despre iubire. Nimeni, în afară de el, nu ştia ce este iubirea adevărată, care luminează sufletul şi mintea cu văpaia ei. Prin asta se deosebeşte de toţi ceilalţi! Şi nu va renunţa la visul său de a o dobîndi pe zeiţa lui măcar în lumea cealaltă, unde dispar deosebirile artificiale şi unde nu mai există nici capete uriaşe, nici oameni care se împiedică de nas. În virtutea legilor cereşti, Aida va fi acolo a mea şi numai a mea...

20

Parcă nici nu mai exista. Îl ocolea cu bună ştiinţă, îşi dădu seama de lucrul ăsta chiar în vinerea următoare – adică la o săptămînă după dialogul cu Hasan Selim pe strada Seraiurilor – cînd se întîlni din nou cu prietenii la chioşcul din grădină. Erau în toiul discuţiei cînd se ivi Aida însoţită de Budur. Rămase un timp cu ei, adresîndu-i unuia o vorbă, altuia o glumă, dar fără să se întoarcă spre el nici măcar o singură dată. La început, îşi închipui că trebuie să-i vină şi lui rîndul, dar aşteptarea se dovedi zadarnică. Pe deasupra, băgă de seamă că ochii ei scăpărători evitau cu tot dinadinsul să-i întîlnească privirea. Atunci îşi luă inima în dinţi şi se amestecă şi el în discuţie, strecurînd cîte o observaţie, dar ea continuă să vorbească fără să-l ia în seamă. Se părea că nimeni nu observase manevrele lui, căci toţi erau absorbiţi de conversaţia uşoară şi agreabilă, dar asta nu atenua cu nimic lovitura primită. Nu putea pricepe motivul supărării ei. Nu-i venea să creadă ce vedea şi ce simţea şi se strădui să-şi ascundă îndoiala care-l măcina, aşteptînd înciudat să se ivească un alt prilej pentru a-şi încerca norocul. Pe neaşteptate, Budur începu să se smucească din mîna Aidei, făcînd semne disperate spre el. Kamal se apropie încet de Budur şi întinse braţele spre ea, dar Aida o trase înapoi, bruscînd-o.

— Trebuie să plecăm! o anunţă ea.

Apoi îi salută pe ceilalţi şi se îndepărtară amîndouă.

Ce-nseamnă asta? se întrebă el pălind de spaimă. Aida e pornită împotriva lui şi n-a venit în chioşc decît ca să-l

înştiinţeze despre mînia ei. Ce-o fi avînd să-i reproşeze? Cu ce-a greşit? Nu se simte vinovat de nimic! Nedumerirea îşi rîdea de logica lui, risipindu-i şi ultima brumă de încredere. Reuşi să se stăpînească şi să-şi ascundă durerea, aşa încît să nu-l dea de gol. Înţelese că nu-i vreme de şagă şi începu să-şi joace rolul obişnuit cu destulă abilitate, ascuzîndu-şi necazurile de ochii prietenilor. Un aparat extrem de sensibil din inima lui înregistra orice şoaptă sau privire a fiinţei iubite. Îl prevenea chiar şi asupra intenţiilor şi gîndurilor ei. Oricare ar fi fost motivul supărării sau chiar dacă n-ar fi existat nici un motiv, a ajuns să se simtă ca o frunză smulsă de vijelie şi aruncată în ţărînă.

Îl alina doar gîndul la ultimele cuvinte rostite de Hasan Selim. Nu se lăudase la sfîrşitul discuţiei că el poate s-o subjuge pe Aida în orice clipă, dacă vrea? Dar ea a venit astăzi în chioşc ca în oricare altă zi. Nenorocirea i se trage de la faptul că ea refuză să-l mai ia în seamă. Pare că nici nu-l vede. Şi-apoi, el şi Hasan s-au despărţit ca doi buni prieteni, fără să se fi ivit între ei vreun semn de discordie, aşa încît Hasan n-ar fi avut nici un motiv să-i ceară Aidei să-l ocolească. Şi nu este nici ea atît de lipsită de personalitate ca să joace cum îi cîntă Hasan. În ce-l priveşte, nu se simte vinovat cîtuşi de puţin. Atunci care-i pricina, stăpîn al cerurilor?! În timpul întrevederii din chioşc, se arătase destul de caustică, dar întîlnirea lor de astăzi îl lovise mai rău decît moartea. Oricum, e preferabil ca fiinţa iubită să fie neîndurătoare şi crudă decît să treacă pe lîngă adoratorul ei prefăcîndu-se că nu-l vede. Ce tristeţe! Un nou sens al durerii se adaugă la dicţionarul ei pe care-l poartă în piept! Un nou tribut plătit dragostei!

Simţi că i se strînge inima de obidă. Îi veni nespus de greu să vadă că dragostea lui atît de puternică este întîmpinată cu o indiferenţă trufaşă şi rece. Dar, în mod paradoxal, obida lui făcea să-i sporească dragostea şi

devotamentul, iar la lovitura primită nu putea răspunde altfel decît rugîndu-se şi cerînd îndurare. Dacă altcineva l-ar fi răsplătit astfel – chiar Husein Şaddad dac-ar fi fost acela –, l-ar fi prăpădit fără cea mai mică şovăire; dar cum împricinata nu este alta decît zeiţa lui, mînia se descarcă în mod fatal tot asupra lui, iar vrajba nu se poate revărsa decît în cutele sufletului său. Se simţi ispitit să se răzbune pe vinovat, adică pe el însuşi, condamnîndu-l să evadeze din lumea aceasta; îl copleşi un sentiment stăruitor de mîhnire, care-i dicta să fugă de ea pentru totdeauna. S-ar fi mulţumit chiar şi numai cu prietenia ei. Ba o socotea chiar mai presus de speranţele şi visurile sale, cu toate că forţa iubirii lui nu putea fi cuprinsă nici de ceruri şi pămînt la un loc. I-ar fi fost de-ajuns chiar şi mai puţin decît atît – ar fi acceptat chiar şi disperarea, în speranţa unui zîmbet şi a unei vorbe blînde. Gîndurile nu-i dădură pace toată săptămîna, care trecu fără să vadă palatul familiei Şaddad. Sentimentul eşecului nu-l slăbi nici o clipă – nici dimineaţa, cînd lua micul dejun împreună cu tată-său, nici cînd străbătea cu paşi largi drumul de-acasă pînă la facultate, nici în sălile de curs, unde asculta absent, cu ochii în gol, nici seara cînd, citea cu atenţia împrăştiată, nici cînd se zvîrcolea, cerşind somnului să-l poarte pe tărîmurile visului. Iar înainte de faptul zilei, cînd în văzduh începeau să plutească primele fulguiri de raze, nici n-apuca să deschidă ochii, că iarăşi gîndurile lacome se năpusteau învălmăşite, să-l devoreze. Cît de odios este sufletul cînd şi-a trădat stăpînul!

Vinerea următoare, Kamal o apucă din nou înspre palatul dragostei şi suferinţei. Ajunse în dreptul lui ceva mai devreme decît de obicei. Aşteptase ziua aceasta cu o nerăbdare greu de imaginat. Nici el nu-şi dădea prea bine seama ce spera să-i aducă. Visase că adorata devenise printr-un miracol îngăduitoare şi blîndă, aşa cum fusese înainte de a se fi produs cataclismul? Sau încerca să

obțină din infern setea aprinsă, alături de cenușa de gheață? O luă pe aleea amintirilor, îndreptîndu-se spre grădină. Cînd o zări pe Aida, stînd pe un scaun, cu Budur pe marginea mesei dinaintea ei, se zăpăci și zăbovi un răstimp șovăind. Nu-și dădea seama dacă trebuie să-și urmeze pașii ori e mai bine să se întoarcă înainte ca ea să-l vadă. În cele din urmă, își învinse ezitarea și se apropie de chioșc, împins de dorința nestăvilită de a dezlega enigma care-i răpise liniștea și pacea pînă la ultima picătură. Ființa aceasta nespus de delicată și sufletul acesta limpede, ascuns într-un veșmînt de femeie vor fi știind, oare, cît de neîndurătoare au fost cu el? Ar mai avea ea somn? N-ar îngrozi-o suferința pricinuită? Silnicia ei aduce cu silnicia soarelui, în jurul căruia a fost condamnat să se învîrtă la nesfîrșit pămîntul, fără să se poată apropia sau contopi cu el, fără să se poată îndepărta pentru a se pierde în spațiu. Un zîmbet, un singur zîmbet dăruit de ea l-ar putea tămădui de toate chinurile! Pe măsură ce înainta, simțea cum i se taie picioarele și își tîrșîia dinadins tălpile, pentru a-i atrage atenția. Aida întoarse capul și, cînd dădu cu ochii de el, luă o poză indiferentă, înțepată și nu scoase o vorbă. Kamal se opri la doi pași de ea, înclinîndu-se smerit și politicos.

— Bună ziua! șopti el stins, cu zîmbetul încremenit pe buze.

Aida clătină din cap, fără să-i răspundă la salut și privi în direcția opusă.

Orice licărire de speranță se stinse. „Îndepărtează-te, ca să nu-mi ascunzi lumina soarelui cu scăfîrlia și cu trompa ta!“ o auzi țipînd în gîndurile sale învălmășite. Dar Budur porni să-i facă semne cu mînuța. Își plecă ochii sfios spre fața ei senină și se apropie de ea într-o încercare disperată de a-și ascunde înfrîngerea. Copila se agață de brațele lui fără să stea pe gînduri, iar el o sărută pe obraz cu tandrețe și recunoștință.

— Te rog să n-o mai săruți! se năpusti asupra lui cu brutalitate glasul care mai înainte îi deschidea porțile

muzicii divine. Sărutul este un lucru neigienic! urmă Aida, parcă stăruind să-i taie orice speranţă.

Buzele lui Kamal începură să-i tremure într-un zîmbet uluit şi băiatul se făcu livid. Rămase năuc preţ de un minut, pe urmă începu să se dezmeticească şi-i răspunse cu un curaj de care se miră şi el:

— Din cîte mi-aduc aminte, nu-i prima dată cînd o sărut...

Se trezi cu ea ridicînd din umeri – semn că nu era de-a bună – şi-o şi auzi în închipuire, repezindu-l: „Şi ce-are-a face?". Aah! Trec la o nouă săptămînă de chinuri, fără să pot rosti un cuvînt de apărare? se întrebă el contrariat.

— Îngăduie-mi, te rog, să te-ntreb care e secretul acestei schimbări ciudate? Mi-am bătut capul toată săptămînă trecută şi n-am fost în stare să găsesc o explicaţie.

Aida nu schiţă nici un gest cum c-ar fi auzit vorbele lui şi privi mai departe în gol, îndărătnicindu-se să persiste în muţenia ei.

— Ştiu că n-am comis nici o greşeală pentru care să fiu pedepsit, că n-am nici un fel de vină şi din pricina asta mă doare cumplit gestul tău.

Kamal rosti cuvintele acestea aproape gemînd, cu sufletul strivit de nelinişte.

Aida rămase mai departe mută şi la un moment dat Kamal tresări speriat, la gîndul că ar putea să se ivească Husein înainte ca el să fi smuls vreo mărturisire de la ea.

— Nici cu gîndul n-am gîndit că s-ar putea întîmpla aşa ceva! se tîngui el. Un prieten vechi ca mine n-are dreptul să ştie cel puţin de ce se face vinovat? încercă el s-o ia mai cu binişorul.

Aida întoarse capul pe jumătate şi-i aruncă o privire mohorîtă, ca norii aducători de ploaie.

— Vrei să zici că eşti nevinovat? se burzului ea, rupînd în sfîrşit tăcerea, în vreme ce-l măsura cu dispreţ.

— Stăpîn al cerurilor, se pot comite păcate fără ca omul să-şi dea seama de ele? izbucni el, mîngîind mecanic mînuţele lui Budur, care se chinuia să-l tragă spre ea,

fără să înţeleagă nimic din ce se petrecea între el şi Aida. Deci bănuielile mele se confirmă! Îmi spunea mie inima, dar eu mă încăpăţînam să nu-i dau crezare... După părerea ta, eu sînt vinovat de ceva, nu-i aşa? Dar ce anume îmi reproşezi, nu ştiu! Te implor pe viaţa ta, spune-mi! Nu mi-o lua în nume de rău, dar nu mă ştiu vinovat de nimic şi prin urmare n-am ce să recunosc, nu ştiu ce-aş putea spune... Oricît aş despica eu firul în patru, oricît aş scormoni în ascunzişurile sufletului şi vieţii mele de pînă acum, nu voi reuşi să dau peste o intenţie rea, o vorbă sau o faptă îndreptată împotriva ta. Ăsta-i adevărul gol-goluţ şi mă minunez aflînd că ai avea chiar şi cea mai mică îndoială...

— Nu te pricepi să joci teatru! îi luă ea vorba din gură. Mai bine încearcă să-ţi aduci aminte ce-ai spus despre mine, continuă apoi cu acelaşi dispreţ.

— Ce-am spus despre tine? sări el ca ars. Şi cui am spus? Jur că...

— Nu-mi trebuie nici un jurămînt! replică ea tăios. Păstrează-l pentru tine! Cel care cleveteşte şi-a mîncat credinţa! Mai bine ai încerca să-ţi aminteşti ce-ai spus despre mine!

Kamal rămase consternat. Aruncă paltonul la întîmplare pe masă, ca şi cum ar fi vrut să se pregătească de luptă, se dădu un pas înapoi de lîngă Budur, pentru a scăpa de insistenţa ei nevinovată, şi zise cu o însufleţire care-i sublinia sinceritatea:

— N-am spus despre tine nici un cuvînt pe care să-mi fie ruşine să-l repet acum în faţa ta. N-am spus despre tine un singur cuvînt urît în toată viaţa mea, repetă el, scuturat de un fior cumplit. Şi ştii prea bine că n-aş fi putut face aşa ceva în ruptul capului. Iar dacă cineva a pus pe seama mea lucruri care te-au necăjit, acela a făcut-o cu rea-credinţă şi nu poate fi decît un clevetitor demn de dispreţ. Tu eşti lipsită de orice cusur, aşa că n-aş fi putut spune nimic rău despre tine. Să ştii că ai fost nedreaptă cu mine dînd crezare clevetirilor!

— Îţi mulţumesc pentru complimentele astea, chiar dacă nu le merit, izbucni ea cu ironie. Nu se poate să nu am şi cusururi. Chiar şi numai faptul că n-am primit o educaţie pur orientală...

Kamal tresări la ultimele cuvinte, căci îşi aduse aminte că le rostise chiar el în timpul discuţiei cu Hasan Selim, cînd încercase să alunge suspiciunile care planau asupra ei. Te pomeneşti că Hasan le-a răstălmăcit pentru a-i stîrni îndoiala asupra bunelor lui intenţii. Hasan Selim, nobilul! Ar fi cu putinţă aşa ceva? Simţi că se-nvîrte pămîntul cu el.

— Ce vrei să spui? întrebă el cu ochii holbaţi de spaimă şi mirare. Într-adevăr, eu am rostit aceste cuvinte, dar Hasan Selim îţi poate confirma că n-am făcut decît să-ţi laud virtuţile cu ele.

— Virtuţile? interveni ea, aruncîndu-i o privire vrăjmaşă, ca de gheaţă. Şi dorinţa mea de a fi cu orice chip „fata visurilor" pentru toţi tinerii e una din virtuţile astea?

— Asta a spus-o el, nu eu! răcni Kamal, cotropit de indignare. Aşteaptă pînă cînd vine, ca să poată recunoaşte!

— Şi bunăvoinţa pe care ţi-o arăt ţie e una din virtuţile astea? continuă ea şirul întrebărilor ironice.

— Bunăvoinţa pe care mi-o arăţi? Unde? Şi cînd? insistă el disperat, incapabil să se apere în faţa potopului de acuzaţii.

— Chiar în acest chioşc! Ce, ai uitat? Adică vrei să zici că nu i-ai dat de înţeles lucrul ăsta?

Ironia şfichiuitoare cu care rosti întrebarea „Ce, ai uitat?" îi stîrni o amărăciune clocotitoare. Dincolo de întrebări, întrezări că se petrecuse un lucru necurat. Probabil că Hasan Selim pusese pe seama lui vorbe pe care nu le rostise. Ajunsese victima unui om cu intenţii rele.

— Contest c-aş fi spus aşa ceva! răsună glasul lui cu mîhnire şi înverşunare. Tăgăduiesc în modul cel mai categoric şi-mi pare rău că pînă acum am avut o părere atît de bună despre Hasan!

— Nici n-ai putea să ai o altă părere despre el! interveni ea cu trufie, apărîndu-l pe Hasan cu deosebită tărie.

Kamal oftă din adîncul sufletului. I se năzări că Abu al-Hawl[1] a ridicat pumnul uriaş de granit, încremenit de mii de ani, şi l-a prăvălit asupra lui, făcîndu-l una cu pămîntul.

— Dacă Hasan a scornit minciunile astea pe seama mea, reluă el firul cu glas tremurat, înseamnă că a dat cinstea pe ruşine şi nu mai am pentru el nici cel mai mic respect. Să ştii că el m-a defăimat pe mine şi că nu eu îl defăimez pe el!

— Adică tu te încăpăţînezi să negi că m-ai fi blamat pentru libertatea de a sta de vorbă cu prietenii lui Husein?

Vasăzică aşa răstălmăceşte nobleţea aristocratică vorbele?

— Neg! strigă glasul lui mai categoric decît oricînd pînă atunci. N-a fost nici vorbă despre aşa ceva! Allah mi-e martor că nu vreau să-i caut pricină, dar el a pretins... A spus... Mi-a destăinuit că tu îl iubeşti... Că el, dacă vrea, poate în orice clipă să-ţi interzică să te mai întîlneşti cu noi... Să ştii că eu n-am vrut...

— Aiurezi! îi tăie ea şirul vorbelor ridicîndu-şi capul cu semeţie, astfel încît coroana părului se undui în urma mişcării bruşte. Nu-mi pasă ce se spune pe seama mea! continuă ea batjocoritoare. Eu mă aflu deasupra tuturor lucrurilor mărunte... Şi nu cred că am comis altă greşeală în afara faptului că am înţeles să fiu amabilă cu toată lumea, fără deosebire.

În timp ce-i arunca aceste vorbe, Aida o coborî pe Budur de pe masă şi o luă de mînă. Apoi îi întoarse spatele lui Kamal şi ieşi din chioşc.

— Aşteaptă o clipă, te rog, ţipă el disperat, ca din gură de şarpe.

---

1. „Tatăl groazei" – metaforă cu care arabii au denumit Sfinxul egiptean din vecinătatea marilor piramide de la Ghiza.

Dar ea îşi văzu mai departe de drum. Kamal îşi dădu seama că ţipase prea tare – avea impresia că-l auzise întreaga grădină, că tot chioşcul, scaunele şi pomii căutau spre el sarcastic. Îşi strînse buzele palide, apoi îşi lăsă capul în jos şi-şi înghiţi plînsul, apucînd cu palma marginea mesei. Silueta lui deşirată părea că se chirceşte sub povara grea a înfrîngerii. Dar nu rămase multă vreme singur, căci curînd după aceea se ivi Husein Şaddad, cu chipul radiind de fericire ca întotdeauna. Îl salută cu obişnuita seninătate în priviri şi luară loc pe două scaune alăturate. După puţin timp, se auziră paşii precipitaţi şi apăru Ismail Latif. Nu trecu mult şi se apropie şi Hasan Selim, mergînd ţanţoş. Kamal se întrebă nedumerit dacă nu cumva îl urmărise iarăşi de la distanţă, ca data trecută, şi dacă n-a fost martor la sfada care a avut loc între el şi Aida. Simţi cum în pieptul lui se revarsă torente de furie şi gelozie. Îşi struni sufletul să nu-l dea de gol, hotărît să nu-i ofere lui Hasan prilejul să se bucure de suferinţa lui, nici să-l căineze şi nici să-i îngăduie cuiva să-i citească frămîntarea din suflet. De aceea, se avîntă cu tot elanul în conversaţie, rîse cu hohote prefăcute la glumele lui Ismail Latif, se lăsă antrenat în discuţia despre constituirea Partidului Uniunii, răzvrătirea împotriva lui Saad Zaghlul şi rolul lui Naş'at-paşa în toate astea. Pe scurt, reuşi să-şi joace destul de bine rolul pînă la sfîrşit. Spre prînz, cei trei musafiri – Kamal, Ismail şi Hasan – îşi luară rămas-bun de la Husein şi părăsiră seraiul familiei Şaddad.

— Aş vrea să stau puţin de vorbă cu tine, i se adresă Kamal lui Hasan înainte de a se despărţi, simţind că a ajuns la capătul răbdării.

— Poftim! îl îmbie Hasan cu amabilitate.

— Aş fi preferat să rămînem numai amîndoi, adăugă el, uitîndu-se la Ismail cu o privire prin care îşi cerea iertare.

Ismail dădu să se retragă, dar Hasan îl opri cu un semn din mînă, zicînd:

— Eu n-am nimic de ascuns față de Ismail...

Gestul îl stînjeni cumplit. În spatele lui întrevăzu laşitatea lui Hasan, dar nu voia să mai lungească vorba şi consimţi să discute în prezenţa lui Ismail, bolborosind:

— De fapt, poate să rămînă. Nici eu n-am nimic de ascuns... Apoi aşteptă să se îndepărteze puţin de serai şi spuse direct: Astăzi, înainte de venirea voastră, s-a întîmplat s-o găsesc numai pe Aida în chioşc şi-am avut cu ea un schimb de cuvinte destul de ciudat. Am înţeles, din ce mi-a spus, că i-ai răstălmăcit vorbele mele şi i-ai înfăţişat într-un chip deformat discuţia noastră de-acum cîteva zile... Ţi-aminteşti despre ce e vorba, fără îndoială! Într-un cuvînt, i-ai dat de înţeles că eu aş fi bîrfit-o.

— Răstălmăcit... deformat..., bîlbîiră buzele palide ale lui Hasan. Apoi îi aruncă o privire rece şi vrăjmaşă, ca şi cum ar fi vrut să-i aducă aminte că în faţa lui se află Hasan Selim şi nu altcineva. S-ar cuveni să te gîndeşti puţin şi să cauţi cuvinte mai potrivite înainte de-a deschide gura! îl repezi el pe un ton ireverenţios, încercînd să-l intimideze.

— Exact aşa am şi făcut! rispostă Kamal scurt. Şi ca să revin la ce spuneam mai înainte, din vorbele ei am înţeles foarte lămurit că de fapt tu ai umblat cu intrigi ca să stîrneşti zîzanie între mine şi ea.

Ochii lui Hasan aruncau scîntei de mînie, dar izbuti să se stăpînească şi reveni la tonul rece de mai înainte, bombănind:

— Am avut impresia că pricepi cum stau lucrurile, dar văd că m-am înşelat. Apoi spuse, luîndu-l în zeflemea: Şi, mă rog, ce-ar urma să culeg eu de pe urma acestor pretinse intrigi, poţi să-mi spui şi mie? Adevărul este că tu taberi pe om fără să-ţi măsori cuvintele şi să chibzuieşti puţin înainte...

— Ba purtarea ta este cu adevărat necinstită! zbieră Kamal nespus de îndîrjit.

— V-aș propune să amînați discuția asta pentru altă dată, cînd o să vă mai liniștiți, se amestecă Ismail, încercînd să le domolească mînia.

— Lucrurile-s așa de clare, că nu mai e nevoie de nici o discuție! continuă Kamal, subliniind fiecare cuvînt. Și el știe treaba asta la fel de bine ca și mine!

— Fii bun și povestește-ne și nouă ce-ai vorbit cu ea în chioșc, ca să..., interveni Ismail pentru a doua oară.

— Nu admit nici un fel de anchetă! îl întrerupse Hasan trufaș.

— În orice caz, i-am spus tot adevărul și-am lăsat-o să judece ea care dintre noi e sincer! minți Kamal, vărsîndu-și tot veninul.

— S-o lăsăm să cîntărească ea singură între ce-a pretins o odraslă de prăvăliaș și fiul unui consilier! urlă Hasan, vînăt de furie.

Kamal se repezi spre el cu pumnii încleștați, dar Ismail interveni să-i potolească, fiindcă era mai vînjos decît ei, chiar dacă părea mai firav.

— Pînă aici! se împotrivi el cu hotărîre. Nu admit așa ceva! Sînteți prieteni și amîndoi faceți parte din familii respectate! Terminați cu copilăriile astea!

Kamal o luă spre casă grăbit, clocotind de furie și înaintînd cu pași apăsați și agresivi. Inima i se topea de mîhnire, iar ochii îi scînteiau, cu lacrimile gata să țîșnească. Îi rănise inima și demnitatea, pe zeița și pe tatăl lui. Ce i-a mai rămas pe lumea aceasta? Îl respectase pe Hasan ca pe nici un alt prieten; nu avusese pentru nimeni atîta admirație. Cum de-a fost cu putință să devină peste noapte clevetitor și grosolan? E adevărat că-l urăște de moarte, dar nu-i dau pace îndoielile și de aceea stă pe gînduri, întrebîndu-se cu un grăunte de nesiguranță în suflet dacă nu cumva atitudinea lui se explică prin sentimente ce-i rămîn necunoscute. Să fi răstălmăcit Hasan vorbele lui și Aida să fi luat de bun ce i-a spus el? Să fi înțeles Aida greșit și să fi exagerat, făcîndu-și fel de fel de gînduri și

căzînd în cele din urmă pradă mîniei? Dar cu comparația între odrasla de prăvăliaș și fiul de consilier s-a întrecut cu gluma și a reușit să și-l ridice de-a binelea în cap. Ar fi fost de-a dreptul absurd să mai încerce să-i găsească vreo scuză.

Săptămîna următoare, cînd veni din nou la seraiul familiei Șaddad la ora obișnuită, i se spuse că a intervenit ceva care l-a împiedicat pe Hasan să ajungă la întîlnirea lor obișnuită. Cînd plecară de-acolo, Ismail Latif îi transmise scuzele lui Hasan pentru cuvintele necugetate referitoare la „odrasla de prăvăliaș și fiul de consilier", care-i scăpaseră la mînie. Totodată, Ismail fusese însărcinat să-i aducă la cunoștință speranța lui Hasan că incidentul nu va afecta prietenia lor și că totul nu fusese altceva decît o închipuire nejustificată. Mai mult decît atît, ticluise și-un răvaș, în care își exprima dorința de a nu mai reveni niciodată asupra celor întîmplate, încheindu-l astfel: „Adu-ți aminte vorbele cu care m-ai jignit și vorbele cu care te-am jignit eu și vei fi convins că amîndoi am greșit. În consecință, nici unul dintre noi nu are dreptul să refuze scuzele celuilalt". Kamal se lumină la față după citirea scrisorii, dar nu întîrzie să remarce contradicția dintre orgoliul cunoscut al lui Hasan și aceste scuze neașteptate. Veniseră ca o surpriză, într-adevăr! N-ar fi crezut în ruptul capului că Hasan ar concepe să-și ceară iertare. Ce s-o fi întîmplat? Orgoliul lui nu se îndupleca numai de dragul prieteniei! Și-a dat seama că l-a luat gura pe dinainte și e cu ochi și cu sprîncene că nu prietenia l-a determinat să-și ceară scuze, ci mai degrabă grija pentru reputația lui. Se temea probabil și că zvonurile despre scandal ar putea să ajungă la urechile lui Husein Șaddad. Așa cum îl cunosc ei, n-ar fi exclus ca atitudinea Aidei să-i stîrnească nemulțumirea. Nu are nici o importanță dacă Hasan se va împăca sau nu cu el. Esențial pentru el este ce are de gînd să facă Aida, căci n-a venit nici la întîlnire și nu s-a mai ivit nici la fereastră sau pe terasă. Dispăruse parcă fără urmă, nu

numai din casă sau din cartier, ci din lumea aceasta în întregul ei. Ar fi cu putinţă să nu se mai întîlnească în veci? Spera ca Husein Şaddad să motiveze cumva absenţa ei pentru a-i risipi temerile, dar nici aceasta nu se întîmplă.

Timpul trecea şi de fiecare dată cînd se ducea în vizită la serai, simţea că-şi pierde inima; cerceta toate ungherele cu ochi neastîmpăraţi, zbătîndu-se între disperare şi rugăciune. Arunca priviri scrutătoare spre terasa de la intrare, apoi spre fereastra ce dădea către grădină şi spre balconul dinspre chioşc, în timp ce străbătea aleea pînă la pavilion. Pe urmă cădea zdrobit pe scaun, în mijlocul prietenilor, pierdut adînc în gînduri, visînd îndelung la surpriza fericită ce refuza să se ivească. Întîlnirile se sfîrşeau şi Kamal părăsea grădina trimiţînd iarăşi şi iarăşi priviri obosite şi abătute către fereastră şi balcoane, mai ales către fereastra ce dădea spre alee, a cărei imagine îi umplea zilele, încadrînd chipul adoratei. Se îndrepta spre poartă, respirînd deznădejdea odată cu aerul. Disperarea lui nu mai cunoştea margini; se stăpînea cu greu să nu-l întrebe pe Husein Şaddad care-i secretul dispariţiei Aidei. Tradiţiile vechiului cartier, de care îi era îmbîcsită întreaga făptură, îl împiedicau în ultima clipă să rostească vreun cuvînt. Începuse să se frămînte şi să se întrebe dacă Husein o fi cunoscînd adevăratul motiv al dispariţiei Aidei. Hasan Selim se ţinu într-adevăr de cuvînt – nu făcu nici cea mai mică aluzie la cele întîmplate şi nu lăsă nici o clipă să i se citească pe faţă că i-ar putea trece prin minte aşa ceva. Fiecare nouă întîlnire era pentru el încă o dovadă a înfrîngerii lui Kamal. Şi tocmai acest gînd îl tortura din cale-afară! Simţea în fundul sufletului o temere surdă amestecată cu suferinţă, care-i întuneca mintea. Cel mai greu de suportat i se părea umilinţa. „Cît de departe eşti tu de aceşti fericiţi, biată făptură slută!", îşi zise el dus pe gînduri. La ce bun să mai trăiască, dacă ea stăruie să nu se mai arate? De unde vor mai primi ochii lui lumină?

De unde va mai căpăta inima lui căldură? De unde va mai dobîndi bucurie? Nu mai are altă dorinţă decît s-o vadă din nou pe zeiţa lui adorată. Indiferent cu ce preţ! Indiferent pe cine ar iubi! Să se arate, să-şi rîdă de tigva şi de trompa lui în tihnă, oricît îi va pofti inima! Nu-l mai interesează nimic altceva decît s-o vadă şi s-o audă iarăşi! Să se ivească, indiferent care va fi preţul, chiar dacă privirile ei nu se vor abate niciodată asupra lui! Dispariţia ei i-a răpit liniştea şi echilibrul; se simte greoi şi inert, inutil şi umilit.

Nu putea aştepta nici să treacă săptămîna pînă la întîlnirea cu prietenii săi; paşii îl purtau spre El-Abbasiyya fără voia lui, pentru a hoinări în jurul seraiului, sperînd s-o zărească pe Aida la un balcon sau în timpul vreunei plimbări de-ale ei. Tot zbuciumul se dovedi în van, căci nu reuşi s-o zărească nici măcar o singură dată. Întrezări de cîteva ori năluca unui servitor, ieşind ori intrînd pe poartă. Îl urmărise cu ochi lacomi şi nedumeriţi, întrebîndu-se de fiecare dată pentru ce destinul îi hărăzise acestui sărman să se afle în apropierea zeiţei, s-o vadă zi de zi în cele mai diverse împrejurări – tolănită într-un pat ori pe un divan, cîntînd sau rătăcind cu gîndurile fără să-i pese de nimic. Norocul acestui biet om, care sălăşluieşte într-un mihrab fără să aibă habar ce este evlavia!

Într-una din aceste hoinăreli, îl zări şi pe Abd el-Hamid-Bek Şaddad împreună cu soţia lui, părăsind palatul într-o maşină ce aştepta în faţa porţii. Sînt singurii oameni în faţa cărora Aida stă cu respect şi smerenie, ascultînd sfioasă de glasul lor poruncitor. Nimeni nu cunoaşte copilăria zeiţei lui mai bine decît această fericită mamă, căci e incontestabil faptul că şi Aida a fost cîndva asemeni micilor creaturi aduse pe lume de Aişa şi de Khadiga. Cum vor trece nopţile lungi de ianuarie care-l găsesc cu ochii înlăcrimaţi îngropaţi în pernă? Kamal întinse palmele spre cer, implorînd:

— Doamne, spune-i acestei iubiri: „Preschimbă-te în cenuşă!“, aşa cum i-ai spus focului lui Avraam: „Fii răcoare

şi mîntuire!"[1]. Ar fi vrut ca în trupul lui să existe un organ special al iubirii care să poată fi extirpat ca orice alt mădular atins de o maladie incurabilă. Striga numele ei drag pentru a-i asculta cu inima smerită ecoul în liniştea odăii, ca şi cînd altcineva l-ar fi strigat. Îşi schimonosea vocea, imitînd-o cum îi rostise numele, pentru a rememora visul fericirii dispărute. Îşi petrecea privirea peste întîmplările trecutului, încercînd să se convingă că totul se desfăşurase aievea şi că nu fuseseră simple năluciri.

Se duse cu gîndul pentru prima oară după ani de zile la vremurile de dinaintea iubirii, tînjind după ele aşa cum tînjeşte ocnaşul după libertatea pierdută. Gratiile închisorii i se păreau însă mai blînde şi mai uşor de sfărîmat decît lanţurile iubirii, care încătuşează deopotrivă simţurile şi mintea. Într-o zi se pomeni întrebîndu-se dacă şi Fahmi va fi încercat chinuri asemănătoare. Şi amintirile despre fratele dispărut îi năpădiră gîndul, asemeni unei melodii triste ce creşte şi se revarsă din adîncul sufletului. Şi, pe neaşteptate, i se lumină în minte ziua cînd a dat în vileag aventura lui Maryam, împlîntînd cu răutatea inconştientă a copiilor un hanger otrăvit în inima fratelui său. Apoi rememoră chipul lui, ce-i păruse atunci liniştit. Abia acum deslusi clar în amintire contracţiile de durere de pe chipul lui Fahmi, suspinele şi gemetele în care se cufundase după ce rămăsese singur, întocmai cum i se întîmplă şi lui acum. Durerea încercată de Fahmi în clipa morţii trebuie să fi fost nimic pe lîngă ce simţise atunci. Cu timpul, Kamal începu să vadă în evenimentele politice imagini mărite ale unor întîmplări din viaţa lui. Ştirile

1. Aluzie la versetele coranice 68-70 din sura XXI, numită *Sura profeţilor*, care înfăţişează episodul distrugerii unui templu al idolilor de către Avraam; conform legendei coranice, păgînii ar fi încercat să-l ucidă pe Avraam aruncîndu-l în foc, dar Allah i-a poruncit focului: „O, foc! Fii răcoare şi mîntuire pentru Avraam!" (versetul 69), salvîndu-l astfel de la pieire.

citite în ziare se asociau în mintea lui cu episoade petrecute în Bayna el-Qasrein sau în El-Abbasiyya. Saad Zaghlul, de pildă, i se părea, ca şi el, pe jumătate întemniţat, trădat de prieteni, ţintă a unor atacuri nedrepte. Şi el, şi Saad îndurau nedreptăţi pricinuite de pătura aristocratică; oameni cu poziţie socială înaltă, dar josnici prin faptele lor. Privea la situaţia politică şi la starea lui cu acelaşi sentiment de nelinişte şi înfrigurare. Cînd se întreba dacă acest bărbat devotat patriei merită tratamentul nedrept la care este supus, se gîndea fără doar şi poate şi la sine. Cînd zicea că Zayyur a înşelat speranţele şi şi-a îngăduit fapte condamnabile cu intenţia vădită de a se ridica deasupra guvernului, se gîndea bineînţeles şi la Hasan Selim, iar cînd afirma că Egiptul l-a abandonat pe bărbatul curajos care-l apăra, o avea în minte şi pe Aida.

21

Casa familiei Şawkat din Es-Sukkariyya nu avea parte de liniște nici o clipă. Şi asta nu atît din pricina celor din neamul Şawkat, care ocupaseră toate cele trei nivele ale casei, cît mai ales din cauza Khadigăi, care era pricină de scandal mai mult decît toţi ceilalţi laolaltă. Bătrîna locuia la parter, Khalil şi Aişa împreună cu copiii – Na'ima, Osman şi Muhammad – ocupau primul etaj, iar Ibrahim şi Khadiga, împreună cu cei doi băieţi ai lor – Abd el-Mun'im şi Ahmad – se instalaseră la etajul al doilea. Dar vacarmul stîrnit de toţi aceştia la un loc nu însemna nimic pe lîngă vălmăşagul de strigăte iscat de Khadiga, cu toate că în rînduiala casei se schimbaseră multe, ceea ce s-ar fi cuvenit să pună capăt tărăboiului sau cel puțin să-l mai potolească. Khadiga îşi separase complet gospodăria şi bucătăria, dispunînd de terasă după bunul plac. O evacuase pe bătrîna soacră cu orătăniile ei cu tot şi se apucase ea să crească păsări, aranjîndu-şi şi o grădiniță pe terasă, după modelul celei din casa părintească. Şi cu toate astea, hărmălaia nici vorbă să se stingă. Poate că se mai domolise într-o vreme, dar nu într-atît încît să fie uitată cu totul.

Într-una din zile, conflictul izbucni din nou cu violență. Khadiga părea copleşită de deznădejde. Secretul ei era de-acum cunoscut, de vreme ce Aişa venise în vizită împreună cu Khalil, într-o încercare disperată de a găsi o ieşire din criză. Da, da, chiar criză! Se aşezară faţă în

față – frații pe o canapea, surorile pe alta. Toți arătau din cale afară de gravi, ba Khadiga era de-a dreptul posacă. Rămaseră un timp uitîndu-se unul la altul încurcați, fără să îndrăznească nici unul să înceapă vorba.

— Mici neînțelegeri se întîmplă, de bună seamă, în fiecare casă. Așa-i de cînd lumea! Dar asta nu-nseamnă că trebuie să afle tot orașul de pricinile noastre. Se vede cît de colo că ea a ținut morțiș să facă din treburile noastre un scandal public...

Ibrahim se foi puțin, ca și cînd l-ar fi incomodat pardesiul sau ar fi vrut să se îndrepte de spate. Strîmbă din nas, fără să-și poată stăpîni un rîs straniu, dar nimeni nu pricepu ce voia să exprime prin el.

— Poți să ne spui și nouă ce-i cu chicotitul ăsta? sări Khadiga ca arsă, aruncîndu-i o privire iscoditoare. Ție nu-ți pasă de nimic pe lumea asta... Apoi îl lăsă în pace și continuă, adresîndu-li-se doar lui Khalil și Aișei: Voi sînteți de acord cu ea, să se ducă peste tata la dugheană și să se plîngă de mine? Ce-are a face tata cu neînțelegerile și ocările noastre muierești? Se cuvine ca un bărbat, și mai ales unul ca tata, să fie amestecat în astfel de nimicuri? Fără îndoială că vizita și pîra ei l-au stingherit și, dacă n-ar fi așa amabil, cum îl știți, i-ar fi spus lucrul ăsta pe șleau... Sînteți de acord cu mine că tata n-are timp pentru prostii de-astea, nu-i așa? Ce părere ai, *si* Khalil?

— Sigur că mama a greșit și eu i-am spus lucrul ăsta destul de lămurit, încît și-a vărsat pînă la urmă mînia pe mine! o aprobă Khalil, încruntîndu-se consternat. Dar tu știi că ea e femeie bătrînă și oamenii de vîrsta ei se cuvine să fie menajați, ca și copiii... Trebuie să te arăți îngăduitor cu ei. Ce minunat ar fi!

— Ce minunat! Ce minunat! îl întrerupse Ibrahim vexat. Ai repetat de-atîtea ori vorbele astea, că m-am săturat de ele! Mamă-ta este o femeie bătrînă, așa cum ai

spus, dar nora pe care şi-a ales-o este neîndurătoare! N-are stare dacă nu-şi dă în petic!

Khadiga îl măsură înciudată pe sub sprîncenele încordate, cu nările tremurînde, şi se zborşi la el:

— Vai de mine şi de mine! Ştii că ai haz? N-a mai rămas decît să faci mărturia asta nedreaptă şi faţă de tata!

— Tata nu-i acum aici ca să ne audă! îngăimă Ibrahim, făcînd cu mîna un semn de lehamite. Şi pe urmă, chiar dacă o să vină, n-o să asculte la ce zic eu. Eu repet însă un lucru cunoscut de toată lumea: tu n-o suferi pe mama în ruptul capului şi pace! Doamne fereşte! Pentru ce atîta nebunie, femeie, cînd cu puţină îngăduinţă puteai să te pui bine cu ea şi nu mai aveai nici un fel de bătaie de cap? Dar e mai uşor de-ajuns în lună decît de obţinut îngăduinţa ta! Poţi să tăgăduieşti ceva din ce-am spus eu?

Khadiga se uită rînd pe rînd, vădit încurcată, cînd la Khalil, cînd la Aişa, ca şi cum ar fi vrut să-i ia de martori împotriva acestei „nedreptăţi" strigătoare la cer, dar şi unul, şi celălalt se codea să-i sară în ajutor.

— *Şi* Ibrahim vrea să spună că ar trebui să mai treci şi tu cu vederea peste vorbele ei..., bombăni Aişa în cele din urmă, extrem de temătoare.

Khalil clătină din cap aprobator şi mulţumit, ca şi cînd ar fi ajuns cu mîna la colacul de salvare.

— Exact! încuviinţă el. Mama se mînie repede, dar nu este un om rău. Cu puţină bunăvoinţă, ai putea să-ţi cruţi nervii şi să eviţi discuţiile inutile...

— Cred că ar fi mai cinstit să recunoaşteţi că ea nu mă poate înghiţi cu nici un chip, murmură Khadiga cu răsuflarea curmată. Mi-a distrus nervii. O dată nu ne întîlnim fără să aud din gura ei vorbe care fac să-mi fiarbă sîngele în cap. Nu mi-ajunge dezordinea pe care o stîrnesc Abd el Mun'im şi Ahmad toată ziua? Cînd o să găsesc şi eu pe cineva nepărtinitor?

— S-ar putea să-l găseşti chiar în persoana lui tată-tău! îi răspunse Ibrahim, făcînd haz de necaz.

— Ce mai la deal, la vale, e cu ochi şi cu sprîncene că te bucuri de nenorocirea mea! izbucni ea, simţind că-i fuge pămîntul de sub picioare. Să ştii că pricep totul! Să-ţi fie ruşine obrazului! Domnul e cu noi şi te-aude!

— Domnul e cu noi! repetă Ibrahim, lungind cuvintele pe un ton ce dovedea în acelaşi timp şi capitularea, şi sfidarea.

— Încearcă să te potoleşti acum, ca să-l întîmpini pe tată-tău calmă, o îndemnă Khalil cu bunăvoinţă.

De unde atîta calm, cînd bătrîna s-a răzbunat pe ea cum nu se putea mai crunt? Dintr-o clipă în alta aşteaptă să fie chemată la tată-său şi nu-i convine deloc situaţia în care se află. În clipa aceea răzbătură pînă la ei ţipetele lui Abd el-Mun'im şi Ahmad, care se aflau în dormitorul lor. Apoi Ahmad începu să plîngă de-a binelea. Khadiga sări în picioare şi o luă cu paşi grăbiţi spre camera lor. Împinse uşa şi începu să urle la ei:

— Ce-nseamnă asta? Ce v-a apucat? V-am spus de-o mie de ori să nu vă mai aud certîndu-vă. Să ştiţi că cine începe scandalul, de-acum încolo e duşmanul meu!

— Sărmana de ea! exclamă Ibrahim, după ce-o văzu dispărînd în spatele uşii. N-are pic de odihnă. Din faptul zilei şi pînă noaptea tîrziu e într-o luptă necurmată. Nu ştie ce-i liniştea decît în clipa cînd s-a culcat. Nimic din casa asta nu scapă de sub supravegherea ei: slujnica, mîncarea, băutura, mobila, orătăniile, Abd el-Mun'im, Ahmad, eu... La toate se gîndeşte! Mi-e şi milă de ea, vă mărturisesc sincer. Şi cred că am avea numai linişte şi ordine în casă, dacă n-ar exista suspiciunile astea...

— Domnul s-o ajute! îngăimă Khalil, zîmbind.

— Să-mi ajute şi mie ca să scap de gura ei! adăugă Ibrahim, clătinînd din cap surîzător.

Apoi se scotoci în buzunarul pardesiului negru şi scoase un pachet de ţigări. Îl întinse mai întîi fratelui său, care luă o ţigară, îndemnînd-o şi pe Aişa să ia una, dar aceasta refuză, rîzînd cu subînţeles şi făcînd semn spre uşa în spatele căreia dispăruse Khadiga.

— Nu-i acum momentul potrivit, se scuză ea.

Ibrahim își aprinse țigara și se întoarse la locul lui pe canapea.

— Tribunalul! gîlgîi el, făcînd cu ochiul spre aceeași ușă. Acum îi judecă, dar o să fie destul de îndurătoare cu acuzațiile, chiar dacă nu-i stă în fire să fie așa.

— Cum să ai parte de odihnă în casa asta? bombăni Khadiga necăjită, ivindu-se din nou în ușă. Cum și cînd? Se lăsă pe canapea oftînd, apoi continuă, adresîndu-se Aișei: M-am uitat din balcon și-am văzut că ulițele sînt pline de noroi de la ploaia de ieri. Spune-mi și mie, cum o să-și croiască tata drum pînă aici? Pentru ce atîta îndărătnicie?

— Și cerul cum mai arată? o întrebă Aișa într-o doară.

— Smoală! Stă să plouă dintr-o clipă în alta și pînă-n seară ulițele or să ajungă lacuri. Dar ți-ai găsit s-o împiedice vremea asta pe soacră-ta și să scăpăm de belea măcar o zi! Nici vorbă! A înotat prin tină și nu s-a lăsat pînă n-a ajuns la prăvălie. Și-a stat pe capul bietului om pînă i-a smuls promisiunea c-o să vină. Dac-aș ști că a fost cineva de față cînd i s-a plîns de mine pe-o vreme ca asta, credeți-mă că m-aș socoti răzbunată.

Folosiră prilejul pentru a-și vărsa năduful și glasurile tuturor se preschimbară în vîrtejuri de hohote.

— Nu crezi că meriți să se spună la fel și despre tine? o provocă Ibrahim.

În clipa aceea se auziră ciocănituri și în deschizătura ușii se ivi chipul slujnicei Suwaydan, care privi spre Khadiga îngrijorată, cu ochii cît cepele.

— A venit stăpînul cel mare..., îi dădu ea de știre și se retrase grabnic.

— Nu ne lăsați singuri..., îngăimă Khadiga cu fața palidă și glasul stins, în vreme ce se îndepărta.

— Sîntem alături de tine, Khadiga *hanem*, pînă la capăt! o încurajă Khalil, mai mult în glumă.

— Şi să-mi luaţi apărarea..., îi mai rugă ea cu glas domol.

Înainte de a părăsi camera, Aişa se opri în faţa oglinzii, aruncînd o privire cercetătoare peste chipul ei, pentru a se încredinţa că nu i-a rămas nici o urmă de sulimanuri.

Domnul Ahmad Abd el-Gawad se aşezase pe canapeaua de sub tabloul cel mare, care-l înfăţişa pe răposatul Şawkat, iar bătrîna se ghemuise într-un fotoliu apropiat, înfăşurată într-un palton gros care nu reuşea să-i ascundă trupul sfrijit, adus de spate. Faţa i se uscase şi se acoperise de zbîrcituri adînci; nu mai rămăseseră decît dinţii de aur din ceea ce fusese odinioară. Încăperea nu-i era necunoscută stăpînului, iar caracterul ei vetust nu-i diminuase prea mult splendoarea de altădată. Dacă storurile se decoloraseră întru cîtva, iar plușul fotoliilor şi canapelelor se rosese pe la braţe şi pe la spătare, covorul persan îşi păstrase întreagă splendoarea, iar valoarea îi sporise odată cu vechimea. În atmosfera camerei pluteau aromele plăcute de care bătrîna nu se despărţea niciodată.

— Dacă domnul Ahmad nu catadicseşte să vină, aşa cum mi-a promis, mi-am zis în sinea mea, nu mai e ca şi copilul meu şi nu-i mai sînt mamă..., începu bătrîna să grăiască în dodii, sprijinindu-se într-o umbrelă ponosită.

— Doamne fereşte! exclamă stăpînul. Întotdeauna mă aflu la dispoziţia dumitale! Mai cu seamă că eu îţi sînt ca şi un fiu, tot aşa cum Khadiga e şi ea fiica dumitale.

— Toţi sînteţi copiii mei..., completă ea, ţuguindu-şi buzele. Amina *hanem* este copila mea cea bună, dumneata eşti stăpînul tuturor oamenilor... Khadiga, în schimb – urmă ea, uitîndu-se la el cu ochii holbaţi – n-a moştenit nici o însuşire de la părinţii ei atît de cumsecade... Cu cine-o fi semănînd, Doamne? mai adăugă ea, clătinînd din cap cu deznădejde.

— Stau şi eu şi mă minunez cum de-a putut să te necăjească într-atît? îi cîntă stăpînul în strună, ca şi cînd ar fi vrut să-şi ceară iertare. Mărturisesc că e o mare

surpriză pentru mine... Mi se pare de necrezut! Dar n-ai vrut cu nici un chip să-mi spui ce-a făcut de fapt!

— Povestea e mai veche, îi luă ea vorba din gură, încruntîndu-se. Am cedat rugăminților Aminei și-am ascuns totul de dumneata. Biata femeie a făcut tot ce i-a stat în putință ca s-o îndrepte, însă fără nici un folos... Dar, așa cum ți-am promis la prăvălie, n-o să rostesc nici un cuvînt decît în fața ei... în fața ei, stăpîne!

În clipa aceea, se auzi ușa scîrțiind și intrară unul după altul Ibrahim, urmat de Khalil, Aișa și – la sfîrșit de tot – Khadiga. Dădură în aceeași ordine mîna cu stăpînul, iar cînd veni rîndul Khadigăi, făcu o temenea adîncă dinaintea lui și-i sărută mîna.

— Cîtă cuviință, Doamne! exclamă bătrîna, minunîndu-se. Nici nu-mi vine să cred că ești Khadiga! Să nu te lași înșelat de aparențe, domnule Ahmad!

— De ce nu l-ai lăsat pe tata să-și vadă de treaba lui? o apostrofă Khalil pe bătrînă. Nu există nici un motiv ca să provoci aici o anchetă!

— Dă cine te-a chemat pe tine? se răsti bătrîna la el. Cine v-a chemat aici? Lăsați-ne cu treaba noastră și duceți-vă în plata Domnului!

— Mai bine mărturisește că Allah este unul singur! încercă Ibrahim s-o domolească pe un ton delicat.

— Eu știu mai bine decît tine, catîrule, că e unul singur! îl repezi ea. Dacă ai fi fost bărbat cu adevărat, n-ar fi trebuit să-l aduc astăzi aici pe omul ăsta cumsecade... Ce cauți tu aici? La ora asta tu trebuia să sforăi!

Felul cum începu discuția îi dădu Khadigăi o mare siguranță de sine. Ar fi vrut să rămînă în continuare cu acest avantaj, dar stăpînul o întrebă pe un ton răstit, punînd capăt oricărei speranțe:

— Ce mi-au auzit urechile despre tine, Khadiga? E-adevărat că nu-i dai ascultare mamei tale – Allah să mă ierte! – mamei noastre, a tuturor celor care sîntem aici, de față?

Khadiga se simţi destul de încurcată. Speranţele i se risipiră pe loc şi ochii ei coborîră supuşi. Clătină din cap şi-şi mişcă buzele, mormăind ceva nedesluşit. Bătrîna le făcu semn cu mîna celor prezenţi fără să mai zăbovească şi începu să turuie:

— Povestea e destul de veche, ca să pot să ţi-o înşir de la un cap la altul. Ea a început din ziua cînd s-a mutat în casa asta. De-atunci o duce tot într-o gîlceavă cu mine, fără nici un fel de motiv, şi-mi vorbeşte cum nu se poate mai urît. Nici nu vreau şi nici n-aş fi în stare să-ţi redau ce mi-au auzit urechile în cei cinci ani şi mai bine care au trecut. Lucruri rele, foarte multe şi extrem de urîte! A-nceput de la bucătărie – poţi să-ţi închipui aşa ceva, domnule? S-a tot băgat în sufletul meu pînă cînd a ajuns să se separe cu totul de mine şi casa s-a împărţit în două. Unde mai pui că nu i-a mai îngăduit nici lui Suwaydan să-i treacă pragul, sub pretext că e slujnica mea şi şi-a angajat fata ei în casă? Tot aşa şi cu terasa; m-a înghesuit încet-încet, pînă ce m-a obligat să-mi mut orătăniile în curte... Cu asta a pus capac la toate. Parc-ar fi fost chitită să-mi facă numai necazuri! Ce să-ţi mai spun, fiule? Astea-s doar cîteva belele! Dar ce să-i faci? Doar nu s-o dărîma lumea, mi-am zis în sinea mea. Ce-a fost să fie s-a dus! Am crezut că odată cu separarea n-o să mai existe nici un motiv de gîlceavă. Dar ţi-ai găsit! Nici vorbă – jur pe viaţa mea!

Se întrerupse, scuturată de-o tuse bruscă ce făcu să i se umfle toate venele gîtului, în vreme ce Khadiga se uita la ea, implorîndu-l în gînd pe Allah s-o prăpădească înainte de a termina de povestit. Dar accesul se opri pe neaşteptate, iar ea îşi trase sufletul, rosti *şahada*[1], apoi ridică

1. Recunoaşterea credinţei într-un singur Dumnezeu, care se realizează formal prin rostirea expresiei: „Mărturisesc că nu există un alt zeu în afară de Allah şi că Muhammad este trimisul lui".

ochii înlăcrimaţi spre stăpîn şi-l întrebă cu glasul puţin răguşit:

— Ţi-e lehamite să-mi mai zici mamă, domnule Ahmad, nu-i aşa?

— Allah să mă ferească, mamă! se apără stăpînul, prefăcîndu-se, fără să ia în seamă zîmbetele lui Ibrahim şi Khalil.

— Să ai parte numai de sănătate, domnule Ahmad! se apucă bătrîna din nou să-l sîcîie. Dar să ştii că fata dumitale nu se învredniceşte în ruptul capului să-mi zică aşa... I-am cerut de mai multe ori să mi se adreseze cu *nina*, însă de fiecare dată m-a repezit cu întrebarea: „Şi-atunci cum o să-i zic mamei mele din Bayna el-Qasrein?". „Şi eu sînt *nina*, şi ea e *nina*!" i-o întorc eu. Şi ce crezi că-mi răspunde la urmă? „Eu nu cunosc decît o singură *nina* – Allah s-o păzească!" Vezi, *si* Ahmad, ce primesc drept răsplată pentru că am moşit-o?

Domnul Ahmad o măsură pe fiica lui cu ochi răi.

— E-adevărat ce mi-aud urechile, Khadiga? strigă el înăbuşit de o mînie straşnică. Îmi stă mintea-n loc de ce mi-e dat s-ascult! Vreau să te-aud, ce răspunzi?

Khadiga se fîstîci de tot, simţind că i se înţepeneşte limba. O năpădea o ciudă fără margini, mai ales văzînd încotro merg lucrurile. Instinctul de autoapărare îi dădu însă un curaj neaştepat.

— Sînt nedreptăţită! îngăimă ea umilită, cu glasul stins. Toţi cei care sînt aici, de faţă pot recunoaşte că sînt nedreptăţită! Sînt năpăstuită, tată – jur pe Allah!

Stăpînul rămase stupefiat la auzul vorbelor ei. Deşi înţelese de la bun început că bătrîna cam bate cîmpii şi că în atmosferă pluteşte o undă hazlie, care se oglindea lămurit pe chipurile lui Ibrahim şi Khalil, rămase hotărît să păstreze aceeaşi gravitate, cu intenţia de a-i da bătrînei satisfacţie şi de a o speria puţin pe Khadiga. Nu-i trecuse nici un moment prin cap că fiica lui s-ar putea dovedi atît de îndărătnică şi rămase contrariat de atitudinea ei. Asta

să fi fost firea ei şi pe vremea cînd trăia sub acelaşi acoperiş cu el? Amina o fi cunoscînd-o mai bine şi-o fi ştiind mai multe despre ea? Abia acum s-o descopere şi să constate că este cu totul altfel decît şi-o închipuise el, aşa cum se întîmplase şi cu Yasin?

— Vreau să ştiu adevărul! se auzi glasul de stăpîn al tatălui, care-şi încruntă sprîncenele nemulţumit. Vreau să ştiu întregul adevăr despre tine! Mama noastră vorbeşte acum despre o altă Khadiga decît cea cunoscută de mine! Vreau să ştiu care dintre ele două este cea adevărată!

Bătrîna îşi strînse în pumn degetele palmei drepte şi începu s-o clatine în sus şi-n jos într-un gest care-l invita să mai asculte, fiindcă n-a terminat tot ce avea de spus.

— „Cînd ai venit pe lume, în mîinile mele te-ai oprit..." i-am zis eu. Şi ce crezi că mi-a răspuns? „Cu alte cuvinte, am scăpat de la moarte ca prin urechile acului..." Eu n-am auzit o vorbă mai urîtă ca asta de cînd sînt.

Ibrahim şi Khalil izbucniră în rîs, cu gura pînă la urechi, în vreme ce Aişa lăsă capul în pămînt ca să-şi ascundă zîmbetul.

— Rîdeţi! Faceţi haz pe seama mamei voastre! îi mustră bătrîna, strîmbînd din nas.

Stăpînul rămase mai departe încruntat, chiar dacă în sinea lui începuse să se amuze. Şi fetele seamănă tot cu el? Merită să le povestească aşa ceva prietenilor săi Ibrahim el-Far, Ali Abd el-Rahim şi Muhammad Iffat!

— Nu, nu! Nu-ţi este îngăduit să spui lucruri de felul ăsta! se răsti domnul Ahmad la ea. Las' că ştiu eu ce pedeapsă o să primeşti pentru felul cum te-ai purtat!

— Cît despre scandalul de ieri – reluă bătrîna firul povestirii –, s-a stîrnit din te miri ce! Ibrahim a invitat cîţiva prieteni la o petrecere şi printre alte mîncăruri li s-a servit şi o *cerchează*. Seara au coborît la mine Ibrahim, Khalil, Aişa şi Khadiga şi, din vorbă-n vorbă, am ajuns la *cerchează*... Ibrahim mi-a spus şi mie că musafirilor le-a plăcut foarte tare. *Sitt* Khadiga s-a bucurat din cale-afară.

Dar ea nu s-a oprit numai la atît, ci s-a apucat să se laude că a-nvăţat să pregătească mîncarea asta în casa cea veche. Am contrazis-o, dar fără nici o intenţie rea, amintindu-i că Zeinab, prima soţie a lui Yasin, a introdus *cercheza* în casa voastră şi că trebuie s-o fi învăţat de la ea. Îţi jur că am vorbit cu bună intenţie şi că n-am urmărit să jignesc pe nimeni. Dar ei i-a sărit pe dată muştarul şi ce mi-aud urechile? „Cunoşti casa noastră mai bine decît mine?" îmi strigă ea în faţă. „Ehei, eu am cunoscut casa voastră cu mult înainte s-o fi cunoscut tu!" îi zic eu. Şi mă trezesc cu ea urlînd cît o ţinea gura: „Nu ne vrei binele, asta e! Şi nu suporţi să auzi spunîndu-se nimic demn de laudă la adresa noastră! Nici măcar despre nenorocita asta de *cercheză*! Şi dacă vrei să ştii care-i adevărul, atunci află că nici nu se născuse Zeinab şi la noi în casă se mînca *cercheză*! Şi e ruşine ca o femeie de vîrsta dumitale să mintă!". Da, domnule, cum îţi spun... Mi-a zis de la obraz, de faţă cu toată lumea. Acum grăieşte dumneata şi mărturiseşte pe legea lui Allah care dintre noi două minte?

— Te-a făcut mincinoasă în faţă?! urlă stăpînul, nemaiputîndu-şi controla furia. Ooo, Domn al cerurilor şi al pămîntului, asta nu este fiica mea! Acum şi-a dat arama pe faţă!

— Pentru atîta lucru l-ai cărat pe tata pe vremea asta pînă aici? se amestecă Khalil în vorbă, protestînd. E frumos din partea dumitale să-i tulburi tihna şi să-l pui pe drumuri din pricina unei copilării, a poveştii ăsteia cu *cercheza*? Mi se pare prea de tot, mamă!

— Tu ţine-ţi gura şi să piei din faţa ochilor mei! se răsti bătrîna la el, holbîndu-se încruntată. Eu nu sînt mincinoasă şi nu îngădui nimănui să mă învinuiască de minciună! Eu ştiu ce spun şi nu-i nimic rău în respectarea adevărului! Casa domnului Ahmad nu cunoştea *cercheza* înainte ca Zeinab să fi intrat în ea... Ce nenorocire e-n asta? E un lucru adevărat şi-atît! Stăpînul este aici, de

față, și poate să mă contrazică, dacă n-am dreptate... Într-adevăr, nu vă întrece nimeni în prepararea aperitivelor calde și a umpluturilor cu orez, dar voi n-ați avut *cerchează* pe masă înainte de venirea lui Zenaib... Spune, *si* Ahmad, dacă nu-i așa?

Domnul Ahmad se amuză tot timpul cît pălăvrăgi ea și doar cu greu se stăpîni să nu izbucnească în hohote.

— Măcar dacă ar fi fost vorba numai de minciună și de pretenții absurde! Dar ea a mai fost și obraznică! izbucni stăpînul pe un ton violent, în timp ce pumnul viguros începu să i se încleșteze. Ți-ai închipuit, probabil, că dacă ești departe de pumnul meu îți poți îngădui orice. Altfel nu-mi pot explica purtarea asta. Dar să știi că mîna mea ajunge oriunde este nevoie, fără nici cea mai mică șovăială. Este regretabil, într-adevăr, ca un tată să se vadă silit să-și pedepsească fiica tocmai cînd ea a ajuns femeie în toată firea, măritată și cu copii... După o scurtă pauză, își reluă amenințător șirul vorbelor, făcînd semn cu degetul spre ea: Să știi că sînt supărat foc pe tine! Jur pe Allah că nu mai suport nici să te văd înaintea ochilor!

Khadiga tăcu mîlc tot timpul cît vorbi tatăl ei, pîndind pe sub sprîncene, dar cînd el rosti ultimele cuvinte, o podidi un plîns brusc și nervos. O făcu într-un fel și premeditat, căci își dădu seama că nu mai are alt mijloc de apărare.

— Sînt năpăstuită! îngăimă ea printre sughițuri. Jur pe Allah că sînt năpăstuită! Cum mă vede înaintea ochilor, îmi aruncă numai vorbe de ocară. „Dacă nu eram eu, rămîneai toată viața fată bătrînă...“ Nu m-a scos niciodată din vorbele astea... Pe cînd eu nu i-am făcut nimic rău... Ei îmi stau martori...

Atitudinea teatrală a Khadigăi – sinceră și prefăcută în același timp – nu rămase fără urmări: Khalil Șawkat se posomorî de îndată și Ibrahim Șawkat coborî ochii în pămînt, iar inima stăpînului se strînse cînd pomeni ultimele vorbe rostite de bătrînă, căci își aduse aminte că le mai

auzise şi mai demult, dar nu lăsă să i se citească pe faţă nici o schimbare. Bătrîna, în schimb, se apucă să-i arunce Khadigăi priviri mohorîte şi vrăjmaşe pe sub sprîncenele albe şi stufoase, ca şi cînd ar fi avertizat-o: „Joacă-ţi rolul, şireato, dar să ştii că trucul ăsta n-o să-ţi meargă cu mine!".

— Uite-o aici pe sora ei! bolborosi ea provocator, cînd simţi plutind în văzduh o undă de simpatie pentru Khadiga. Îţi cer să juri pe ochii tăi... să juri pe Coranul cel sfînt... Nu vreau să spui decît ce-ai auzit cu urechile tale şi ce-ai văzut cu ochii tăi... N-ai fost de faţă cînd sora ta m-a făcut mincinoasă? N-am istorisit întîmplarea cu *cercheza* întocmai cum s-a petrecut? Vorbeşte, fiica mea! Hai, vorbeşte! o îndemnă ea cu duhul blîndeţii, încercînd s-o tragă pe Aişa de limbă. Sora ta zice acum că eu aş fi nedreaptă, după ce ieri m-a făcut mincinoasă. Vorbeşte, ca să ştie şi stăpînul cu cine are de-a face, cine-i nedrept şi cine provoacă de fiecare dată tărăboiul!

Aişa tresări speriată cînd îşi dădu seama că este atrasă în discuţie. Pînă în clipa aceea, asistase cu totală indiferenţă, închipuindu-şi că va rămîne o simplă spectatoare cît va ţine procesul. Cînd simţi că e încolţită din toate părţile şi nu mai are pe unde scoate cămaşa, începu să-şi plimbe ochii scînteietori între soţul şi cumnatul ei, invitîndu-i să-i sară în ajutor şi să pună o vorbă bună în locul ei sau pentru ea. Tocmai cînd Ibrahim voia să deschidă gura, se amestecă domnul Ahmad, somînd-o să vorbească:

— Mama ta îţi cere să depui mărturie, Aişa, şi nu ai de ales. Te rog să spui drept cum s-au petrecut lucrurile!

Aişa simţea că i s-a pus o piatră pe inimă şi i s-a curmat răsuflarea. Din obraji îi dispăru orice urmă de viaţă, iar buzele i se mişcară abia perceptibil cînd înghiţi o dată în sec. Coborî ochii sfioasă, nefiind în stare să suporte privirea grea a tatălui, şi tăcu mai departe molcom, cu moartea în suflet.

— Eu n-am mai auzit pînă acum ca o femeie să fie chemată pentru a depune mărturie împotriva surorii sale, interveni Khalil, protestînd.

— Dar nici eu n-am crezut pînă acum că ar fi cu putinţă să se înţeleagă copiii pentru a unelti împotriva mamei lor! se zborşi bătrîna la el şi mai îndîrjită. Apoi, îndreptîndu-se spre domnul Ahmad, spuse: Eu cred că tăcerea Aişei e de-ajuns... Nu socoteşti că tăcerea ei este o mărturie de partea mea, domnule?

Aişa nădăjdui că lucrurile se vor opri aici, dar, colac peste pupăză, se trezi cu Khadiga implorînd-o în vreme ce-şi ştergea lacrimile:

— De ce nu vorbeşti, Aişa? Spune, m-ai auzit pe mine insultînd-o vreodată?

O blestemă în gîndul ei, în timp ce capul auriu începu să-i tremure nervos.

— În sfîrşit, ne-a venit izbăvirea! izbucni bătrîna. Dacă chiar ea insistă să depui mărturie, nu mai ai nici un motiv să taci, Şoşo... Doamne, dar dac-am fost nedreaptă – aşa cum pretinde Khadiga – de ce n-am năpăstuit-o şi pe Aişa? De ce cu ea mă înţeleg aşa de bine? De ce, Doamne? De ce?

Ibrahim Şawkat se ridică de pe canapea şi se aşeză lîngă stăpîn, apucîndu-se să-l lămurească liniştit:

— Îmi pare rău, tată, că te-am deranjat şi ţi-am răpit degeaba atîta timp. Hai să lăsăm şi plîngerea, şi mărturia deoparte, să uităm de tot ce-a fost şi să chibzuim la ce-ar trebui să facem de-acum încolo, ca să nu mai avem necazuri de felul ăsta. Vizita dumitale s-o socotim de bun augur şi să punem capăt neînţelegerilor dintre mama şi soţia mea... Să se învoiască şi să promită şi una, şi alta în faţa dumitale că de-acum încolo o s-avem numai pace în casă.

Domnului Ahmad îi surîse mustaţa la auzul acestei propuneri, numai că simulă împotrivirea, clătinînd din cap, şi zise cu abilitate:

— Nu! Nu accept nici o pace, căci la încheierea ei trebuie să fie prezente două părți. În cazul de față, ele sînt de o parte mama noastră, iar de cealaltă parte fiica noastră. Or, fiica nu se află pe același plan cu mama! De aceea, eu socot că mai întîi se cuvine ca fiica mea Khadiga să-i ceară iertare mamei ei pentru ce-a fost, iar mama să cîntărească și să procedeze cum va crede de cuviință. Și numai după aceea vorbim de pace!

Gura bătrînei se întinse într-un zîmbet pînă la urechi și ridurile i se strînseră unul în altul. Privea întrebător cînd la Khadiga, cînd la domnul Ahmad și nu mai scoase o vorbă.

— Pînă una-alta, bag de seamă că propunerea mea n-a fost acceptată, continuă stăpînul, vrînd să simtă pulsul.

— Dumneata ai judecat cinstit și vorbele pe care le rostești sînt cum nu se poate mai drepte – Allah să te binecuvînteze și să ai parte numai de sănătate!

Domnul Ahmad arătă cu capul spre Khadiga, care se mai dezmeticise între timp, și-o văzu ridicîndu-se fără șovăială.și îndreptîndu-se spre el cu inima zdrobită, cum nu mai făcuse niciodată pînă atunci. Rămase dinaintea lui în așteptare.

— Sărută mîna mamei tale! îi porunci el. Și spune-i: „Iartă-mă, *nina*!"

Nici în cel mai îngrozitor coșmar nu se văzuse într-o situație atît de umilă, dar acum nu mai avea de ales, căci i-o cerea chiar tatăl ei. Îi poruncise acela căruia nu i se putea refuza nici o cerere! Facă-se voia lui Allah! Se apropie de bătrînă și se înclină politicoasă. Apoi luă între degete palma pe care bătrîna o ridică spre ea – cu adevărat o ridică, fără să schițeze nici cea mai mică împotrivire, măcar așa, de ochii lumii! – și i-o sărută, cutremurîndu-se de indignare și repulsie. Tuși ca să-și potrivească glasul și în cele din urmă i se dezlegă limba și îngăimă silit:

— Iartă-mă, *nina*!

Bătrîna se holba la ea, ca și cum nu și-ar fi crezut ochilor și urechilor, și o undă de bucurie îi cuprinse întreaga față.

— Te-am iertat, Khadiga! Te-am iertat din respect pentru tatăl tău şi fiindcă am înţeles că te căieşti de ce-ai făcut... Bătrîna chicoti ca un copil, apoi continuă prevenitoare: Carevasăzică, de astăzi înainte nici o vorbă despre *cercheză*! Ajunge că nu vă întrece nimeni în prepararea aperitivelor şi a umpluturilor de orez!

— Slavă Domnului c-am căzut la pace! adăugă stăpînul, la rîndul lui, surîzînd. Apoi i se adresă Khadigăi: Aşadar, întotdeauna *nina*! Să nu-i mai zici niciodată *tiza*! Ea este *nina*, la fel ca şi cealaltă... De unde oi fi ieşit cu firea asta, nu pot să pricep! îi spuse apoi pe un ton dojenitor. Nimeni din casa noastră n-a fost aşa! Ai uitat de mamă-ta, de cuviinţa şi de blîndeţea ei? Ai uitat că mă faci pe mine de ocară cu vorbele şi faptele tale urîte? M-am minunat – jur pe Allah! – ascultînd la ce mi-a povestit mama ta! Şi-o să mă mai minunez încă multă vreme de-aici înainte!

22

După plecarea domnului Ahmad Abd el-Gawad, cele două perechi o luară pe scară în sus, îndreptîndu-se spre apartamentele lor. Khadiga mergea în frunte mohorîtă, vînătă de furie. Ceilalți își dădură seama după tăcerea Khadigăi cam ce va urma. Tocmai din acest motiv, Khalil nu se opri la primul etaj, așa cum s-ar fi cuvenit, pentru a potoli hărmălaia care se auzea din camera copiilor, ci îl însoți pe fratele său împreună cu Aișa la apartamentul de sus. Cînd luară loc cu toții în salon, Khalil deschise vorba, pentru a vedea în ce ape se scaldă Khadiga.

— Intervenția ta de la sfîrșit a fost hotărîtoare și s-a soldat cu un rezultat neașteptat de bun, îi zise el lui Ibrahim.

— A dus la împăcare, nu-i așa? sări Khadiga numaidecît, ca și cum ar fi așteptat cu înfrigurare să înceapă cineva discuția. N-a făcut decît să pună paie pe foc! Din cauza lui am fost umilită mai mult decît oricînd în viața mea.

— Nu văd nici o umilire în faptul că ai sărutat mîna mamei și i-ai cerut iertare..., îi zise Ibrahim mustrător.

— E mama ta, într-adevăr, dar pentru mine nu-i decît o dușmancă, replică ea cu indiferență. Nu i-aș fi spus *nina* în ruptul capului, dacă nu mi-ar fi poruncit tata, înțelegi? Da, da! Ea nu este pentru mine *nina* decît din porunca tatei!

Ibrahim se rezemă de spătarul canapelei, oftînd disperat. Nici Aișa nu era mai liniștită, căci se aștepta dintr-o clipă

în alta să-i vină și ei rîndul. Khadiga evita tot timpul s-o privească și asta îi spori și mai tare neliniștea. În cele din urmă, se decise să înceapă ea prima, ca s-o oblige pe Khadiga să-și declare adevăratele sentimente:

— Nu-i vorba de nici o umilire, dacă v-ați împăcat. Și cred că e mai potrivit să ne aducem aminte doar de sfîrșitul fericit...

Khadiga se sumeți și-i aruncă o privire trufașă și sfidătoare:

— Tu să nu scoți o vorbă, Aișa! se repezi ea și-i tăie șirul vorbelor, strîmbînd din nas. Tu ești ultimul om din lumea asta care are dreptul să vorbească!

Aișa se prefăcu nedumerită și întrebă, uitîndu-se cînd la Ibrahim, cînd la Khalil:

— Eu? Da' de ce? Doamne ferește!

— Mai și întrebi de ce? Pentru că m-ai trădat... Pentru că tăcînd, n-ai făcut decît să depui mărturie contra mea! îi răspunse Khadiga cu un glas rece și greu ca plumbul. Pentru că ai preferat să-i dai satisfacție celeilalte, în loc s-o ajuți pe sora ta! Cum altfel se cheamă asta, decît trădare?

— Mi se pare foarte ciudat ce spui tu, Khadiga, cînd toată lumea știe că, tăcînd, am fost de partea ta!

— Dacă ai fi vrut cu adevărat să sari în ajutorul meu, nu te-ai fi codit atîta și-ai fi depus mărturie în favoarea mea! o întrerupse soră-sa la fel de pornită, străduindu-se cu tot dinadinsul să-i găsească nod în papură. Pe drept sau pe nedrept, nu contează! Pe cînd tu ai preferat să-i cînți în strună soacră-tii, care-ți umple burdihanul... Tu nu mai ai ce să vorbești cu mine! Nici un cuvînt! Avem aceeași mamă și-o să-i cer să te judece ea!

A doua zi, Khadiga porni să înoate prin noroi și bălți dis-de-dimineață și ajunse la mamă-sa cu sufletul la gură. Se opri drept la cuptor și Amina o întîmpină cu o bucurie nespusă. Se apropie de ea și *umm* Hanafi, adresîndu-i cuvinte de bun venit. Khadiga, însă, răspunse destul de

laconic şi asta o făcu pe mamă-sa s-o cerceteze cu ochi sfredelitori, îngrijoraţi.

— Vreau să aflu părerea dumitale despre Aişa, începu ea fără nici o altă introducere. Eu nu mă mai simt în stare să suport mai mult decît am îndurat...

Chipul Aminei exprima un interes amestecat cu amărăciune.

— Da' ce s-a întîmplat? o iscodi ea, făcîndu-i semn cu capul s-o urmeze afară. Allah să ne apere de necazuri! Tată-tău mi-a spus şi mie că a fost în Es-Sukkariyya... Dar nu pricep ce amestec are Aişa în treaba asta?! Of, Khadiga, te-am rugat de nenumărate ori să fii şi tu mai mărinimoasă, o imploră Amina în timp ce urcau scara. Soacră-ta e femeie bătrînă şi s-ar cădea s-o mai cruţi şi tu, ţinînd seama de anii ei. Sigur că a dat în mintea copiilor, dacă a fost în stare să plece de capul ei şi s-ajungă pînă la prăvălie, pe-o vreme ca cea de ieri. Da' ce poţi să-i faci? Tată-tău s-a făcut foc de supărare! Nu şi-ar fi închipuit că ai putea să-i spui vreo vorbă urîtă! Dar nu văd ce-ai putea avea cu Aişa? Nu căuta nici tu pricină cu lumînarea acum! A tăcut, nu-i aşa? Cred că nici n-ar fi putut să facă altfel, sărmana de ea!

Se aşezară pe o canapea în salon – locul cafelei de odinioară –, una alături de cealaltă.

— *Nina*, te rog din suflet să nu te aliezi şi tu cu ei! De ce nu găsesc, Doamne, şi eu pe cineva care să ţină cu mine pe lumea asta şi să-mi sară în ajutor?

— Să nu spui aşa ceva! o întrerupse Amina cu un zîmbet mustrător. Ce-i cu toana asta care ţi s-a năzărit aşa, deodată? Dar spune-mi, fata mea, ce ţi-a căşunat pe Aişa? Ce ţi-a făcut?

— Numai belele! bălmăji ea, ridicînd mîna în aer şi lăsînd-o brusc să cadă, ca şi cum ar fi izbit un vrăjmaş. A depus mărturie împotriva mea, pricinuindu-mi cea mai mare înfrîngere pe care am cunoscut-o pînă acum...

— Cum a fost? Ce-a zis?

— N-a zis nimic!

— Slavă lui Allah!

— Dar beleaua a venit tocmai de la faptul că n-a zis nimic!

— Ce-ai fi vrut să zică? întrebă Amina, zîmbind cu afecţiune.

— Ar fi putut să scoată şi ea o vorbă, două şi să susţină că n-am insultat-o pe bătrînă! ripostă Khadiga cu înverşunare, stingherită de întrebarea Aminei. La urma urmei, de ce nu? N-ar fi făcut decît să se poarte ca o soră adevărată! Să fi zis şi ea acolo cel puţin că n-a auzit nimic. Or, ea i-a dat dreptate bătrînei! M-a lăsat singură cînd am fost la ananghie, s-ajung la mila unei bătrîne viclene... N-o să uit cît oi trăi ce mi-a făcut Aişa!

— Nu mă înspăimînta, Khadiga! încearcă Amina s-o înduplece, după ce o ascultă fără suflare. Dimineaţa s-ar fi căzut să fi uitat totul!

— Să uit, zici? N-am închis ochii un ceas azi-noapte... Nu s-a lipit somnul de mine şi parc-aş fi avut jăratic în cap! Orice necaz m-ar fi lovit ar fi fost mai neînsemnat decît cel care mi-a venit de la Aişa! De la sora mea! A ţinut cu tot dinadinsul să intre în tabăra satanei... Binee! Facă-se voia ei! Pînă acum am avut o singură soacră, iar de-acum înainte o să am două! Aişa! Nu-mi vine să cred, căci i-am luat întotdeauna apărarea! Dac-aş fi fost haină ca ea, i-aş fi povestit de mult tatei cît de necuviincioasă este, căci întotdeauna a fost o neruşinată. Îi place ca lumea să creadă că ea ar fi un înger mărinimos şi că eu sînt un diavol afurisit. Or, lucrurile stau exact pe dos. Eu sînt mai bună decît ea de o mie de ori! Mie nu mi se poate aduce nici o vină! Şi dacă nu era tata la mijloc – şi aici tonul ei deveni şi mai ascuţit –, n-ar fi fost în stare nici o forţă din lumea asta să mă înduplece să sărut mîna vrăjmaşei mele sau să-i zic *nina*!

— Tu eşti catran de mînie, ăsta-i adevărul! o luă Amina cu duhul blîndeţii, bătînd-o uşor pe umăr. Încearcă să te

liniştești! Rămîi să mîncăm împreună de prînz şi pe urmă o să stăm de vorbă pe îndelete...

— Eu sînt în toate minţile şi ştiu ce spun! Pe deasupra, sînt şi în cunoştinţă de cauză! Vreau să-l întreb pe tata doar atît: care din două e mai socotită – cea care nu iese din casă sau cea care umblă toată ziua prin casele vecinilor, cîntă şi-o mai îndeamnă, după una şi alta, şi pe fiică-sa să danseze?

— Ar fi nu ştiu cum să-l întrebi pe tată-tău despre o treabă ca asta, cînd ştii prea bine ce ţi-ar răspunde..., grăi Amina cu amărăciune, după ce oftă adînc. Dar Aişa e măritată şi numai soţul are dreptul s-o întrebe despre purtarea ei. Ce treabă avem noi, de vreme ce el îi îngăduie să-şi viziteze vecinele, care sînt fermecate de glasul ei, şi să cînte împreună? Şi tu numeşti asta necuviinţă, Khadiga? Te supără într-adevăr că Na'ima dansează? Nu-i nici un păcat! N-are decît şase ani şi dansul ei e o simplă joacă! Eşti înfuriată, Khadiga, asta-i! Allah să te ierte!

— Eu sînt conştientă de greutatea fiecărui cuvînt rostit! insistă Khadiga. Dacă-ţi convine ca fiica dumitale să cînte şi ca nepoata dumitale să danseze, ia spune-mi, ce-ai zice dac-ai vedea-o duhănind ca bărbaţii şi dac-ai şti că tutunul e pentru ea ca un narcotic de care nu se mai poate lăsa? Şi să-l auzi pe soţul ei ademenind-o, cînd îi întinde pachetul: „Ţigările tale, Şoşo!". Am văzut-o cu ochii mei trăgînd din ţigară şi trimiţînd rotocoale de fum şi pe gură, şi pe nas! Pe nas, auzi? Să vezi şi să nu crezi! La început, se mai ferea de mine, dar acum nu-i mai pasă c-o văd. Ba o dată m-a îndemnat şi pe mine să încerc, sub pretextul c-ar potoli nervii aprinşi. Asta-i Aişa! Acum ce mai zici? Şi să vedem ce-o să zică tata?

Se lăsă o tăcere încordată. Amina era într-o derută cumplită, dar rămase în continuare hotărîtă s-o îmbuneze.

— Tu ai dreptate! o aprobă ea. Fumatul e un năravnespus de urît. Nici bărbaţilor nu le şade bine cu ţigara în gură... Ce să mai zic atunci de femei? Dar ce poţi să-i

faci, dacă chiar soţul ei i-a dat nas şi-a împins-o să fumeze? Ce să-i mai facem noi, Khadiga? Acum nu mai avem nici un drept asupra ei... Numai el îi porunceşte. Nu ne-a mai rămas decît să-i dăm un sfat, dacă asta îi mai foloseşte la ceva.

Khadiga trase cu coada ochiului spre mamă-sa, într-o muţenie ce trăda şovăiala. Pe urmă îşi luă inima în dinţi şi continuă să bată apa în piuă:

— Numai soţul ei e de vină! El o răsfaţă tot timpul şi-o sminteşte, făcînd-o părtaşă la toate păcatele... Şi încă fumatul nu e beleaua cea mai mare! Să ştii că are o apucătură şi mai rea! În casa lor se află tot timpul cel puţin o sticlă din care bea fără pic de sfială... Parc-ar fi ceva normal! Ce mai la deal, la vale, o s-o împingă şi la băutură, aşa cum a împins-o la tutun... Şi baba ştie, dar nu se sinchiseşte că apartamentul lor a ajuns o crîşmă. O s-o îndemne şi la băutură... Ba sînt sigură c-a şi făcut-o, căci într-o zi am simţit un abur ciudat duhnind din gura ei, şi cînd am luat-o la sigur, a început să dea din colţ în colţ. Pînă la urmă a tăgăduit, de bună seamă, dar eu sînt convinsă că s-a apucat şi de băutură şi că este pe cale să se obişnuiască şi cu ea, la fel cum a făcut cu tutunul...

— Doamne, apără-ne! izbucni mama cu disperare. Fie-ţi milă şi de tine, şi de noi, Khadiga, şi fii cu frică de Allah!

— Eu sînt destul de evlavioasă şi Domnul nostru ştie prea bine! N-am tras în viaţa mea dintr-o ţigară şi n-am pus strop de băutură pe limbă! Ba mai mult decît atît – eu n-am îngăduit să intre băutură în casa mea! Nu zici c-a încercat şi catîrul meu să-şi ţină sticla în apartament? Dar eu l-am pîndit şi-am pus piciorul în prag. „Eu nu stau într-o casă în care s-a adus alcool!" i-am spus răspicat. Şi-a dat înapoi cînd a văzut că sînt nestrămutată în hotărîrea mea. Şi n-a avut încotro! Acum îşi ţine sticla la fratele lui, în apartament la *hanem*, care m-a trădat ieri! Şi de fiecare dată cînd am ţipat, blestemînd băutura şi pe cei care beau, a sărit cu gura la mine, întrebînd – Allah să-i

sece limba! – „De unde mi-ați adus-o pe habotnica asta? Habar n-ai ce om de petrecere e tată-tău și că rareori se întîmplă să se afle undeva fără pahar și fără lăută!". Auzi ce se spune despre tata în casa familiei Șawkat?

Amina căzu pe gînduri, iar în priviri i se citea tristețe și teamă. Trecu un răstimp fără să scoată o vorbă, strîngîndu-și și desfăcîndu-și pumnii, tulburată și nervoasă.

— Îndurare, Doamne! se dezlănțui ea în cele din urmă cu căinare și durere în glas. De ce ne este dat s-auzim așa ceva? Iertare și îndurare! Ce nenorociri se pot abate asupra femeilor din pricina bărbaților! Peste asta nu pot să trec! Nu se cuvine să trec! Aișa va trebui să dea socoteală! Dar mie parcă tot nu-mi vine a crede ce spui tu! Poate că ți-ai închipuit lucrurile astea urîte numai din pricina ranchiunei ce-i porți? Fata mea e curată și va rămîne așa, chiar dacă soțul ei se va preschimba în diavol! Am să vorbesc cu ea deschis, ca de la om la om... Dacă o să fie nevoie, am să stau de vorbă chiar și cu *si* Khalil. Să bea cît o vrea, dar fata mea să fie ferită de diavoli!

Pentru prima oară, Khadiga simți în suflet o adiere de liniște. Urmări tulburarea mamei cu ochi împăcați și acum era convinsă că în curînd Aișei o să-i iasă pe nas și o să-și primească răsplata cu vîrf și îndesat pentru că o trădase. Nu dădu prea mare importanță înfloriturilor cu care-i relatase faptele și nici expresiilor violente pe care le folosise – numise apartamentul surorii sale crîșmă, cu toate că știa foarte bine că Ibrahim și Khalil nu se apropiau decît arareori de băutură și că niciodată nu întrecuseră măsura și nu-i văzuse amețiți. Dar furia și îndîrjirea o orbiseră și-i furaseră mințile. Se spusese despre tatăl ei că este om de petrecere, într-adevăr, dar nimeni în afară de ea nu-l incriminase din pricina asta. Dimpotrivă, cînd aduseseră vorba despre el și pretinseseră c-ar fi om de viață, Ibrahim, Khalil și bătrîna nu voiseră să-l denegrească, ci să-i laude mărinimia și generozitatea, socotindu-l a fi un om și jumătate, bărbatul ideal al generației sale. Primise

vorbele lor cu destulă reticenţă la început. Pe urmă a încercat-o un fel de nesiguranţă, căci îi venea greu să şi-l imagineze pe tatăl său ca pe un petrecăreţ, după ce se obişnuise cu imaginea lui sobră de-o viaţă. Dar nesiguranţa aceasta n-a ştirbit cîtuşi de puţin prestigiul şi autoritatea stăpînului, ba chiar i le sporiseră, adăugînd personalităţii lui un farmec inefabil. Victoria dobîndită n-o mulţumi însă îndeajuns şi reluă şirul uneltirilor pe un ton insinuant.

— Şi-aş mai vrea să ştii că Aişa nu m-a trădat doar pe mine, ci şi pe dumneata... Khadiga făcu o pauză pentru ca vorbele ei să-şi facă efectul, apoi urmă: Habar n-ai de cîte ori a fost în vizită la Yasin şi la Maryam în Qasr eş-Şawq!

— Ce-ai spus? îi ceru Amina să repete, holbîndu-se la ea în neştire.

— Exact ce-ai auzit! E trist, dar adevărat! Yasin a venit de mai multe ori împreună cu Maryam şi pe la Aişa, şi pe la noi. Îţi spun cinstit, i-am primit în casă fiindcă n-am avut de ales... Aşa, mai mult de hatîrul lui Yasin... Numai că întîlnirile noastre au fost destul de reci. Yasin mi-a zis şi mie să mă duc pe la ei prin Qasr eş-Şawq, dar îţi dai seama că nu mi-a ars mie de-aşa ceva. Au venit de cîteva ori pe la noi, dar asta nu m-a clintit din hotărîrea mea. Pînă cînd m-am pomenit cu Maryam într-o zi că mi se adresează direct: „De ce nu vii şi tu pe la noi? Doar ne cunoaştem de-atîta vreme şi sîntem ca două surori!". Am recurs la fel de fel de pretexte ca să scap de insistenţa ei, dar ea încerca să mi se bage în suflet. S-a apucat să mi se destăinuie şi să mi se plîngă de comportamentul lui Yasin, crezînd ca în felul ăsta o să mă înduplece. Dar nu şi-a găsit omul potrivit cu mine. Aişa, în schimb, n-a stat o clipă pe gînduri... Cum o vede, îi sare-n braţe şi-o pupă! Dar lucrul cel mai grav este că s-a dus şi în vizită la ea. O dată l-a luat şi pe *si* Khalil, altă dată i-a cărat după ea pe copii. E fericită peste măsură de reînnodarea prieteniei

cu Maryam. Cînd i-am atras atenţia că se cam întrece cu gluma, ce crezi că mi-a zis? „N-avem dreptul să-i reproşăm nimic lui Maryam, fiindcă noi sîntem cei care n-am încuviinţat logodna răposatului drag cu ea..." Auzi ce-a putut să spună! „Dar de soldatul englez ai uitat?" o întreb eu. „Acum nu se cuvine să ne mai aducem aminte decît de faptul că ea e soţia fratelui nostru..." îmi răspunde ea înţepată. Ţi-au mai auzit urechile aşa ceva pînă în ziua de azi, *nina*?

Amina îşi plecă privirea abătută, fără să scoată un cuvînt.

— Asta-i Aişa, fără nici o exagerare! urmă Khadiga după ce o măsură îndelung. Asta-i Aişa care a depus ieri mărturie împotriva mea şi m-a făcut de rîs în faţa unei babe ramolite.

Amina oftă adînc, cu ochii stăruind asupra Khadigăi.

— Aişa e o copilă fără pic de minte, îngăimă ea în cele din urmă cu glasul stins. Şi-aşa o să rămînă toată viaţa! Ce altceva aş putea să zic? Nici nu pot şi nici nu vreau... Să nu-i fi păsat ei de amintirea lui Fahmi? Nu pot să cred aşa ceva! N-a putut să-şi calce pe inimă faţă de femeia asta? Cel puţin din respect pentru mine... N-o să trec peste asta nici în ruptul capului... O să-i spun cîtă mînie şi tristeţe mi-a stîrnit în suflet şi-o să văd ce-o să mai facă după aceea...

Khadiga îşi aduse brusc aminte că mai avea ceva de cîrtit împotriva Aişei şi continuă:

— Aş înţelege să se poarte aşa, dacă ea ar avea o conduită ireproşabilă... Dar ea parc-ar trăi pe altă lume! Nu sînt deloc nedreaptă cu ea – Domnul mi-e martor! Nu i-am purtat niciodată ranchiună de cînd s-a măritat. E-adevărat că de mai multe ori i-am atras atenţia că-şi cam lasă copiii nesupravegheaţi... N-am cruţat-o nici cînd am văzut-o cum se bagă pe sub pielea soacră-sii şi nici în alte situaţii despre care ţi-am vorbit la vremea lor... Dar n-am făcut decît să-i spun nişte lucruri de la obraz şi să-i

dau cîte o povaţă. Asta-i prima oară cînd m-a călcat de-a dreptul pe bătătură şi cînd i-am declarat război deschis.

— Lasă chestiunea în grija mea, Khadiga, că ştiu eu ce trebuie să fac, i se adresă mama cu glas rugător, dar înciudat. Totodată, ţine minte ce-ţi spun acum: niciodată nu trebuie să ajungeţi să vă pizmuiţi. Nu e bine ca inimile să vi se înstrăineze, mai ales că trăiţi sub acelaşi acoperiş. Nu uita că sînteţi surori... că tu eşti sora ei mai mare. Ştiu că tu ai numai intenţii bune – slavă lui Allah! Ştiu şi cît de largă ţi-e inima cînd e vorba de familia ta! Ori de cîte ori am un necaz, nu găsesc consolare decît la tine... Dar nu trebuie să uiţi că Aişa e sora ta, oricît de tare ar greşi...

— I-am iertat şi-i iert totul, pînă la mărturia de ieri! ţipă ea mînioasă.

— N-a depus mărturie împotriva ta... Ştii prea bine... S-a temut să nu te supere pe tine, tot aşa cum s-a temut să n-o supere pe soacră-sa şi din pricina asta a preferat să tacă. O cunoşti foarte bine şi ştii că nu-i place să supere pe nimeni, chiar dacă îi scoate pe mulţi din sărite cu zăpăceala ei. Nu ţi-a dorit niciodată răul... Nu se cade s-arunci în spinarea ei o vină mai mare decît este în realitate. Mîine vin pe la voi şi lămuresc eu socotelile cu ea. Dar eu o să vă cer să vă împăcaţi, îţi spun de pe-acum. Şi să nu cumva să mi te împotriveşti!

În ochii Khadigăi se putea observa pentru prima dată neliniştea şi teama. Se feri s-o privească pe mamă-sa în ochi şi lăsă capul în jos.

— Chiar vii mîine? o întrebă aproape în şoaptă, după cîteva clipe de tăcere.

— Da! Situaţia asta nu suportă amînare!

— O să mă acuze că i-am dat secretele în vileag, îngăimă Khadiga, ca şi cînd ar fi vorbit singură.

— Chiar dacă...

Amina observă că neliniştea şi temerea fiicei ei sporesc şi se grăbi să adauge:

— Nu-ţi face nici o grijă, fiindcă eu ştiu ce trebuie să spun şi ce nu!

— Aşa e bine, bîigui Khadiga mulţumită. Dar vezi ca nu cumva să pomeneşti de intenţiile mele bune şi de dorinţa de a o readuce pe calea cea bună...

23

Aaah! exclamă Kamal surprins, cu inima zbătîndu-i-se, cînd o zări pe Aida ieşind pe poarta palatului. Aştepta, ca în fiecare zi înainte de asfinţit, pe trotuarul străzii El-Abbasiyya, urmărind casa de la distanţă, mistuit de speranţa că ea se va ivi într-un balcon sau la o fereastră. Îmbrăcase un costum gri, elegant, în ton cu blîndeţea şi lumina sidefie a ultimelor zile de martie. Eleganţa lui părea să sporească odată cu durerea şi deznădejdea care-i puseseră stăpînire pe suflet. N-o mai văzuse din ziua aceea tristă din chioşc, cu toate că fiecare asfinţit îl găsise dînd tîrcoale palatului din El-Abbasiyya, hrănindu-şi sufletul cu vise, mulţumindu-se să contemple lăcaşul şi să rememoreze întîmplările fericite, al căror izvor secase definitiv. În primele săptămîni, a crezut că-şi va pierde minţile. Durerea fusese ca un delir ce nu se mai sfîrşea. Dacă n-ar fi reuşit să depăşească această etapă dramatică, s-ar fi prăpădit. A reuşit tocmai pentru că-şi obişnuise sufletul cu durerea încă de la începutul acelei iubiri nefericite. Fusese ca o criză acută a unei suferinţe cronice, eliberîndu-se de spasmele violente şi intrînd într-o fază de acalmie. Nu se putea lecui şi nici nu dorea să se lecuiască de suferinţa lui, avînd o încredere nestrămutată în veşnicia iubirii şi încercînd să-şi potolească zbuciumul, fiind convins că suferinţa îl va însoţi tot restul vieţii.

Cînd o zări părăsind palatul, oftă şi-şi simţi inima zbătîndu-se, încercînd parcă să-i spargă pieptul. Urmărea

de la distanță, fără să-i vină să-și creadă ochilor, mersul ei grațios, după care tînjise atîta vreme. Sufletul i se lăsă prins într-un dans năvalnic, din care izbucneau strigăte de jale și de bucurie. Zeița adorată coti pe neașteptate la dreapta pe strada Seraiurilor. În clipa aceea simți că din suflet îi răbufnește un torent de revoltă, tîrînd după el înfrîngerea care-l apăsa de aproape trei luni. Inima îl împinse să alerge după ea pentru a-i destăinui neliniștea care nu-i mai dădea pace. O luă și el pe strada Seraiurilor, fără să mai stea nici o clipă pe gînduri. Mai demult se sfiise să-i vorbească, de teamă că o va pierde. Acum porni la noroc, căci oricum nu mai avea nimic de pierdut. Iar chinurile îndurate timp de trei luni, zi și noapte, nu-i mai lăsau cale de întoarcere. Aida simți imediat pași apropiindu-se și privi înapoi, dar numaidecît își întoarse capul nepăsătoare. Nici nu sperase să aibă parte de o primire mai amabilă!

— Așa fac doi prieteni vechi cînd se întîlnesc? îndrăzni Kamal să întrebe pe un ton dojenitor.

Drept răspuns, Aida grăbi pasul, fără să scoată un cuvînt. Dar nici el nu se descurajă, ci porni mai departe în urma ei, trăgîndu-și curaj din durere.

— Nu mă trata cu atîta cruzime, căci n-ai nici un motiv s-o faci, mai ales dacă vrei să fii nepărtinitoare, îndrăzni să spună cînd ajunse în dreptul ei.

Se sperie la gîndul că ar putea să rămînă la fel de indiferentă pînă în clipa cînd va ajunge la destinație, dar glasul ei melodios i se adresă, de data aceasta pentru a-l alunga:

— Te rog să te îndepărtezi! Lasă-mă în pace!

— N-ai de ce să te temi și te voi lăsa în pace, insistă el rugător. Dar nu pot s-o fac înainte de a limpezi niște lucruri.

— Nu știu despre ce lucruri e vorba și nici nu vreau să știu, îi răspunse ea înțepată și glasul îi răsună adînc și

lămurit în strada liniştită şi pustie. Te rog să te porţi ca un gentleman.

— Îţi promit că am să mă port chiar mai frumos decît un gentleman, o asigură el. N-aş putea face altfel, căci numai tu poţi să-mi impui cum să mă port...

— Atunci, ce să mai lungim vorba? Eu îţi cer să mă laşi în pace! insistă ea, fără să-l privească. Asta-ţi cer!

— Nu pot! Nu pot înainte de a-ţi retrage acuzaţiile nedrepte pe care mi le-ai adus, fără a ţine seama de dovezile şi argumentele mele. M-ai pedepsit nevinovat!

— Eu te-am pedepsit?

Kamal amînă puţin răspunsul, profitînd de scurtul răgaz pentru a-şi savura fericirea. Acceptase să-i răspundă şi să-şi încetinească paşii. Indiferent dacă a făcut-o pentru a-l asculta sau pentru a scăpa de el, esenţial rămîne faptul că merg unul alături de celălalt pe strada Seraiurilor, vegheaţi de pomii semeţi de pe stradă, de ochii calzi ai glicinelor şi de corolele albe ale iasomiei ce-i priveau de pe gardurile înalte, într-o linişte totală, după care tînjea de-atîta vreme inima lui istovită de zbucium.

— Ai dispărut trei luni de zile, lăsîndu-mă să mă zvîrcolesc fără nici o vină, murmură el pe gînduri. Nu cred că s-ar fi putut pedeapsă mai mare decît asta!

— Mai bine să nu ne mai întoarcem la povestea aceea...

— Ba trebuie să ne întoarcem, o imploră Kamal tulburat. Stărui să ne întoarcem, pentru chinurile pe care am ajuns să nu le mai pot îndura.

— Şi ce vină am eu pentru asta? îl întrebă ea calmă.

— Nu-mi iese din cap acuzaţia pe care mi-ai adus-o şi vreau să ştiu dacă tot mă mai socoteşti vinovat? Ştii prea bine că n-aş putea să spun o vorbă urîtă despre tine... Dacă te-ai gîndi la respectul pe care ţi-l port de cînd ne cunoaştem, n-ai mai avea nici cea mai mică îndoială. Îngăduie-mi să-ţi înfăţişez lucrurile aşa cum s-au petrecut, cu toate amănuntele. Şi apoi începu să povestească

precipitat: După discuţia noastră din chioşc, Hasan Selim m-a invitat la o plimbare şi...

— Să lăsăm povestea asta, îl întrerupse ea cu un glas ce părea rugător. Eu îţi propun s-o uităm... Sînt lucruri despre care acum nu mai are rost să vorbim.

Ultimele cuvinte îi izbiră timpanele ca jeluirea ascuţită a bocitoarelor.

— Nu mai are rost? Ştiu că nu mai are rost! repetă el descurajat. Dar n-aş vrea să-mi pui pe umeri lucruri pentru care nu am nici o vină. N-aş vrea să pleci şi să rămîi cu părerea c-aş fi un om perfid şi bîrfitor... Îţi mărturisesc încă o dată cu mîna pe inimă că sînt complet nevinovat. M-ar durea cumplit să rămîi cu o impresie urîtă despre un om care nutreşte pentru tine... care nutreşte numai admiraţie şi respect... care nu ţi-a rostit niciodată numele decît însoţit de cuvinte de laudă...

Aida îl măsură cu privirea, înclinîndu-şi capul ca şi cînd i-ar fi zis în glumă: „Vai, ce te pricepi să le mai înfloreşti!".

— Se pare că a fost o neînţelegere la mijloc, dar între timp lucrurile s-au limpezit, murmură ea cu glas destul de blînd.

— Şi totuşi mai citesc urme de îndoială în sufletul tău..., bîigui el, amăgit de o nouă nădejde care începu să-i mijească în suflet.

— Nici vorbă! îl întrerupse ea. Nu tăgăduiesc că am avut nişte bănuieli, o vreme... Dar pînă la urmă adevărul a ieşit la lumină.

Kamal simţi cum începe să plutească, purtat de un val de fericire.

— Şi cînd ai aflat adevărul? încercă el s-o descoasă.

— Mai demult...

Kamal ridică ochii spre ea cu recunoştinţă, simţind cum îl străbate un fior de mulţumire şi uşurare, fiind gata să izbucnească în plîns.

— Deci ştiai că sînt nevinovat? insistă el.

— Da! Ştiam!

Înseamnă că Hasan Selim merită să se bucure din nou de respectul meu?!

— Şi cum ai aflat adevărul?

— L-am aflat şi pace! răspunse ea fără nici o ezitare, ca şi cînd ar fi vrut să pună capăt discuţiei. Restul nu mai contează...

Nu mai insistă s-o descoasă, de teamă să n-o agaseze, dar un nor tulbure se abătu asupră-i, înnegurîndu-i inima.

— Şi, cu toate astea, te-ai îndărătnicit să stai ascunsă? Ţi-ai manifestat mînia în fel şi chip! De ce n-ai vrut să te înduri şi să te milostiveşti, chiar şi numai printr-un gest sau o vorbă? Dar ce să facem? Tu ai o scuză şi te înţeleg...

— Nu pricep la ce scuză te referi!

— Tu n-ai cunoscut niciodată durerea şi mă închin lui Allah să te ferească totdeauna de chinurile ei..., îngăimă el cu glas tînguitor.

— Mi-am închipuit că nici nu-ţi pasă de învinuirile mele, rosti ea, de parcă ar fi vrut să-şi ceară iertare.

— Allah să fie îndurător cu tine! Nici nu poţi să-ţi închipui cît de mult am suferit! Şi m-a durut cumplit că ai stat ascunsă de mine atîta amar de vreme! Dar n-a fost de-ajuns că ai ignorat afecţiunea pe care ştiai că ţi-o port, că m-ai învinovăţit fără nici un temei... În acelaşi timp, trebuie să-ţi mărturisesc deschis că nu acuzaţiile nedrepte m-au durut cel mai tare.

— Înţeleg că au mai fost şi alte motive care te-au făcut să suferi? întrebă ea, cu un zîmbet în colţul gurii.

Surîsul ei îl îmboldi să-şi continue destăinuirea, înflăcărîndu-se ca un copil:

— Întocmai! Ai înţeles perfect! Învinuirea a fost cel mai neînsemnat dintre toate! Nimic nu m-a torturat mai mult decît dispariţia ta fără urmă! În cele trei luni nu am cunoscut o clipă de linişte. Toată vremea am trăit cu impresia că nu mai am mult şi-mi pierd minţile. De aceea mă închin lui Allah să te ferească de chinuri. Le-am

încercat pe pielea mea şi ştiu prea bine ce-nseamnă durerea! Această experienţă crudă m-a făcut să înţeleg că ar fi mai bine să părăsesc această lume decît să dispari din viaţa mea. A fost ca un blestem înfricoşător. Te rog să nu rîzi de mine! Ştiu că tot timpul eşti tentată să faci aşa, dar durerea este mult prea mare ca să-ţi rîzi de ea! Nici nu-mi pot închipui, de altfel, că un înger generos s-ar putea amuza pe seama nenorocirilor altora. Dar ce pot să fac? Mi-a fost hărăzit să te iubesc pe tine şi numai pe tine!

Se aşternu o tăcere adîncă, întreruptă doar de răsuflarea lui precipitată. Ea continua să meargă privind drept înainte şi Kamal nu reuşi să-i citească gîndurile în ochi. Muţenia ei i se păru preferabilă unei vorbe reci, rostită cu indiferenţă, aşa încît socoti că-i aproape o izbîndă. Imaginează-ţi ce s-ar întîmpla dacă şi glasul ei mîngîietor ar exprima aceleaşi sentimente! Ţi-ai pierdut minţile de-a binelea sau văpaia dragostei tale te-a mistuit? Ce te-a apucat de ţi-ai dat frîu liber imaginaţiei şi speranţelor? Parcă ai fi un acrobat care vrea să se ridice un metru de la suprafaţa pămîntului şi se trezeşte plutind către înaltul cerului. Ce forţă ar mai fi acum în stare să te stăvilească?

— Te rog să nu-mi aduci aminte de lucruri pe care nu-mi place să le-aud! urmă el fără să-i mai dea răgaz să spună vreun cuvînt. Ştiu prea bine cum arată capul meu, căci doar eu îl port pe umeri zi şi noapte şi, pe deasupra, îl mai şi văd oglindit de cîteva ori în fiecare zi. Dar am şi eu un lucru rar şi preţios, pe care nu-l întîlneşti la alţii. Iubirea mea nu are seamăn şi eu sînt mîndru de ea peste fire. Şi cred c-ar trebui să fii şi tu mîndră, chiar dacă nu pui nici un preţ pe ea. Aşa a fost să fie de cînd ne-am întîlnit prima oară în parc! Oare tu n-ai simţit? Nu m-am gîndit să-ţi spun toate lucrurile astea mai devreme, de teamă că prietenia noastră se va sfîrşi şi voi fi alungat din paradis! Îţi dai seama că nu mi-ar fi fost deloc uşor! Dar acum, fiind oricum alungat, nu mai am de ce să mă tem!

Destăinuirea îi aluneca pe limbă ca un pîrîu de sînge cu neputinţă de oprit. Din tot ce era în jur, n-o distingea decît pe ea; strada, pomii stingheri, palatele şi rarii trecători păreau că s-au ascuns în spatele unui nor ceţos ce nu lăsa să se ivească decît silueta zveltă a zeiţei adorate, coroana părului ei negru strălucitor şi chipul luminos, închizînd în el toate tainele lumii. În penumbra jucăuşă, pielea ei brună părea mată şi netedă, dar cînd ajunseră în bătaia razelor soarelui de asfinţit, chipul ei i se înfăţişă în toată strălucirea şi seninătatea lui. Ar fi fost în stare să vorbească pînă a doua zi în zori, în speranţa că nu se vor mai despărţi niciodată.

— Am spus că nu m-am gîndit să-ţi mărturisesc mai devreme? Am minţit! Adevărul este că am dorit din suflet să-ţi pot spune încă din ziua cînd am rămas singuri în chioşc. Probabil că, dacă nu te-ai fi grăbit cu ironiile la adresa capului şi nasului meu, mi-aş fi luat inima în dinţi şi m-aş fi destăinuit încă de atunci. Am fost ca oratorul asupra căruia s-a năpustit lumea cu pietre tocmai cînd se pregătea să-şi înceapă discursul.

Rezervată şi tăcută – un înger pogorît din altă lume, care nu poate vorbi limba oamenilor şi nu poate înţelege problemele care-i frămîntă. Oare n-ar fi fost mai bine să nu se fi destăinuit? Vanitatea faţă de zeitatea adorată înseamnă necredinţă. Ţi-aminteşti visul acela fericit, din care te-ai trezit dimineaţa plîngînd? Uitarea înghite neaşteptat de repede visele, dar lacrimile – sau mai bine zis amintirea lor – rămîn un simbol veşnic.

— Ţi-am spus atunci că a fost doar o glumă şi te-am rugat să nu te superi, binevoi ea în cele din urmă să-i răspundă.

— Mă mulţumesc cu mult mai puţin decît aş fi dorit... Şi asta pentru că – aşa cum ţi-am mărturisit – te iubesc prea mult! Mai mult decît poate mărturisi un om obişnuit în cuvinte neputincioase.

Amira se întoarse spre el cu o grație firească și-i aruncă o privire scăpărătoare, zîmbind pieziș. Dar înainte ca el să-i poată desluși tîlcul, ochii ei alunecară pe deasupra caldarîmului și se pierdură în zare. Ce putea să exprime privirea asta? Mulțumire? Duioșie? Simpatie? Milă? Ar putea să fie doar o ironie subtilă? S-o fi amuzînd și acum pe seama scăfîrliei și a nasului sau pe seama întregii lui înfățișări?

— Nu pot decît să-ți mulțumesc! șopti ea. Și-mi cer iertare dacă te-am chinuit, dar să știi că n-am făcut-o înadins.

Se simți tentat să se lase purtat în lumea visurilor fericite, dar ea urmă tot în șoaptă:

— Și-acum dă-mi voie să te-ntreb, unde vrei s-ajungi, de fapt?

E vocea zeiței sau e doar un ecou al propriului său glas? Și el și-a pus această întrebare, care continuă să plutească parcă în tot văzduhul cartierului Bayna el-Qasrein, învăluită de ~~sur~~spine.

— Cînd iubești, trebuie s-ajungi neapărat undeva? încercă el să amîne răspunsul.

Aida zîmbi. Ce tîlc o fi ascunzînd surîsul ei?

— Mărturisirea este doar începutul, nu sfîrșitul, reluă ea. Eu te întreb ce vrei tu cu asta?

— Aș vrea..., începu el încurcat. Aș vrea să-mi îngădui să te iubesc...

Aida nu se mai putu stăpîni și izbucni în rîs.

— Asta vrei cu adevărat? întrebă ea printre hohote. Și dacă nu ți-aș îngădui, ce-ai face?

— Atunci... tot te-aș iubi! îngăimă el, oftînd.

— În cazul ăsta, la ce bun mi-ai mai cerut îngăduința? îl întrebă ea mai degrabă în glumă.

Kamal tresări speriat. Cît este de nepriceput! De nimic nu se temea mai tare în clipa aceea decît de o prăvălire la pămînt, la fel de fulgerătoare cum fusese și înălțarea.

— Mă pui în mare încurcătură, continuă ea. Şi mi se pare că te pui şi pe tine în încurcătură...

— Eu? În încurcătură? bîigui el, dînd din colţ în colţ. S-ar putea... Dar eu te iubesc... Unde vreau să ajung cu asta? Uneori am impresia că aspir la nişte lucruri de neatins. Dar cînd stau să mă gîndesc puţin, îmi dau seama că nu ştiu precis ce-aş vrea... Spune-mi tu, ce-nseamnă toate astea? Aş vrea să vorbeşti tu, iar eu să te ascult. Nu mă poţi scoate tu din încurcătura asta?

— Nu cred c-aş putea să te-ajut cu nimic! spuse ea surîzînd din nou. Normal ar fi ca tu să vorbeşti şi eu să te-ascult. Nu eşti tu filozof?

— Iar îţi rîzi de mine! zise el abătut, cu faţa îmbujorată.

— Nici vorbă! spuse ea scurt. Dar nu mi-a trecut prin minte că voi avea o asemenea discuţie cînd am ieşit pe poartă. M-ai luat pe nepregătite, ăsta-i adevărul! În orice caz, eu îţi mulţumesc şi-ţi rămîn recunoscătoare! Cine-ar putea să ignore sentimentele tale delicate? Cum aş putea să rîd de ele?

O melodie dulce, fermecătoare... Dar el tot nu se poate dumiri dacă zeiţa vorbeşte serios sau glumeşte. Oare porţile speranţei se deschid sau se închid în această adiere uşoară? Nici el nu ştie prea bine ce vrea cu adevărat. Ce s-ar întîmpla, dacă i-ar mărturisi că aspiră ca sufletele lor să se unească pentru totdeauna? Nu acesta este răspunsul? Dar la capătul străzii Seraiurilor se trezi cu Aida oprindu-se şi adresîndu-i-se pe un ton categoric:

— Pînă aici!

Kamal se opri şi o privi consternat în ochi. Înseamnă că aici trebuie să ne despărţim.

— Nu! izbucni el, fără să stea în cumpănă, simţind cum peste bucuria de mai înainte începe să se lase un văl îngrozitor. Apoi urmă, ca şi cînd ar fi pornit pe fasciculul de lumină al unui reflector puternic: Unde vreau s-ajung cu iubirea mea? Nu asta a fost întrebarea? Să nu ne despărţim – iată, acesta este răspunsul!

— Dar acum trebuie să ne despărțim! zise ea cu o adiere de teamă în glas.

— Sper că nu te-am stingherit și nu ai rămas cu o părere proastă despre mine, spuse el cu glasul sugrumat de emoție.

— Cîtuși de puțin!

— Asta înseamnă că de acum încolo o să vii din nou la chioșc?

— Dacă-mi vor îngădui împrejurările...

— Împrejurările ți-au îngăduit și pînă acum, adăugă el puțin tulburat.

— Trecutul era altfel decît prezentul...

Răspunsul ei îi aduse o mîhnire adîncă.

— Am impresia că n-o să mai vii..., abia mai putu el să șoptească.

— Voi veni la chioșc ori de cîte ori îmi vor îngădui împrejurările, îți repet! spuse ea, de data aceasta cu glas precipitat, lăsîndu-l să înțeleagă că nu mai poate rămîne nici o clipă. La revedere!

De dată asta o luă cu pași grăbiți pe strada Școlii, în timp ce el mai zăbovi, uitîndu-se în urma ei vrăjit. Cînd ajunse la o cotitură, se mai uită o dată înapoi și-i trimise un zîmbet fugar. Apoi dispăru.

Ce i-a destăinuit și ce i-a fost dat să audă? După puțin timp o să se dezmeticească și-o să se gîndească pe îndelete la toate astea. Cum să se dezmeticească? Acum a pornit singur... Singur? Dar inima care palpită și sufletul rătăcit și sunetele melodiei divine? Cu toate astea, singurătatea îl copleși cu o forță care-i cutremură sufletul. Îl năpădi un parfum dens de iasomie. Dar nu-și dădea deloc seama de unde izvorăște. Era la fel de încîntător și de nelămurit ca și dragostea lui. Probabil că nu va izbuti să deslușească acest mister decît în clipa cînd se va întoarce din nou la suferință și neliniște...

24

— Asta-i întîlnirea noastră de adio, din păcate! începu Husein Şaddad discuţia.

Cuvîntul „adio" îl izbi într-un mod cu totul neplăcut pe Kamal. Aruncă o privire scrutătoare către Husein, în dorinţa de a afla dacă şi chipul lui exprimă acelaşi simţămînt. Presimţise de mai bine de vreo săptămînă apropierea despărţirii, căci la începutul lui iunie prietenii se pregăteau în fiecare an pentru plecarea la Ra's el-Barr sau la Alexandria. Au mai rămas doar cîteva zile şi nu va mai vedea nici parcul, nici chioşcul, nici prietenii. Zeiţa adorată nu se mai arătase din ziua cînd o întîlnise pe strada Seraiurilor. Dar oare va trece şi această ultimă întîlnire fără ca ea să-i salute? Va părăsi capitala pentru trei luni şi nu se cuvine să fie într-atît de tiranică încît să nu se uite nici măcar în treacăt la ei!

— De ce-ai zis „din păcate"? se strădui Kamal să-i smulgă o explicaţie.

— Pentru c-aş fi vrut să puteţi merge şi voi la Ra's el-Barr, răspunse Husein Şaddad. Ar fi fost o vacanţă minunată!

Fără îndoială c-ar fi fost minunat! Ar fi fost de-ajuns şi numai faptul că s-ar fi aflat în preajma zeiţei adorate şi ea nu s-ar mai fi putut ascunde tot timpul de ochii lui.

— Allah să te ocrotească! îl binecuvîntă Ismail Latif. Eu nu pricep cum de poţi tu suporta arşiţa de aici! Nici n-a început bine vara şi uite ce cald s-a făcut!

Atmosfera era înăbuşitoare, cu toate că soarele îşi adunase ultimele raze de pe pomii din grădină şi de pe faţa aspră a deşertului care se întindea în spatele ei.

— Nu există nici un lucru de nesuportat pe lumea asta..., spuse Kamal liniştit.

Dar în clipa următoare îşi rîse singur de vorbele lui, întrebîndu-se cum de fusese în stare să le rostească şi în ce măsură graiul exprimă ce se ascunde în sufletul omului. Privi în juru-i şi văzu numai chipuri fericite. Prietenii lui îmbrăcaseră cămăşi cu mîneci scurte şi pantaloni de culoare deschisă şi nu le prea păsa de căldură. Doar el era în costum şi-şi pusese nelipsitu-i *tarbuş*, pe care acum şi-l scosese, aruncîndu-l la întîmplare pe masă.

— Toată lumea a reuşit! se amestecă Ismail Latif, aducînd vorba despre examene. Hasan Selim şi-a luat licenţa, Kamal Ahmad Abd el-Gawad – promovat, Husein Şaddad – promovat, Ismail Latif – promovat.

— Cred c-ar fi fost de-ajuns să te referi la ultimul rezultat ca să ne dăm seama de celelalte! îl apostrofă Kamal, nesfiindu-se să-l ia în zeflemea.

— Amîndoi am obţinut acelaşi rezultat! îi răspunse Ismail, ridicînd din umeri cu indiferenţă. Singura deosebire este că tu l-ai obţinut cu preţul ostenelii unui an întreg, iar eu bătîndu-mi capul numai o lună înainte de examene.

— Asta-i dovada că eşti înzestrat cu mult har de la natură!

— N-ai spus chiar tu odată, printre alte bazaconii, că Bernard Shaw a fost elevul cu cele mai multe nereuşite din vremea lui? continuă Ismail dialogul, trecînd la ofensivă.

— Acum nu mai am nici o îndoială că avem şi noi un egal al lui Shaw, cel puţin în ce priveşte insuccesele! sări Kamal înţepat, rîzînd cu poftă.

— Aş vrea să vă aduc la cunoştinţă o veste importantă, înainte să ne lăsăm furaţi de discuţie..., se amestecă în vorbă Husein Şaddad.

Cînd îşi dădu seama că vorbele lui nu reuşiră să atragă luarea-aminte, sări în picioare şi li se adresă pe un ton teatral:

— Domnilor, daţi-mi voie să vă anunţ o veste plăcută! Nu-i aşa? întrebă apoi, uitîndu-se spre Hasan Selim. Ieri, maestrul Hasan Selim s-a logodit cu sora mea Aida! adăugă el, adresîndu-li-se de data aceasta lui Kamal şi lui Ismail.

Kamal se trezi brusc la auzul acestei veşti, care-i veni ca o lovitură în moalele capului. Inima începu să-i bată violent, ca un avion care se prăvăleşte într-un gol de aer. Era ca un ţipăt interior de groază! Se minună singur cum fusese în stare în momentul acela să-şi ascundă adevăratele simţăminte şi să-i zîmbească lui Husein Şaddad, ca şi cum l-ar fi felicitat. Pe moment, nu-şi dăduse seama de dimensiunile nenorocirii, probabil din pricina uluirii. Ismail Latif luă primul cuvîntul, plimbîndu-şi privirea între Husein Şaddad şi Hasan Selim, care părea liniştit şi sobru, ca de obicei, chiar dacă de data asta avea un aer sfios şi părea oarecum stingherit.

— Adevărat? întrebă el, arătîndu-se mirat şi nedumerit. O veste îmbucurătoare! Îmbucurătoare şi neaşteptată! Îmbucurătoare, neaşteptată şi haină! Dar despre asta voi vorbi altă dată! Acum nu fac decît să te felicit din toată inima!

Ismail se ridică şi întinse mîna, mai întîi lui Husein, apoi lui Hasan.

Imediat după aceea, se ridică şi Kamal să-l felicite... În ciuda zîmbetului încremenit, se simţea de-a dreptul paralizat de repeziciunea cu care se succedaseră evenimentele şi de vorbele ciudate pe care le rostise Husein. I se părea că pluteşte într-un vis bizar şi că toarnă ca din cofă, iar el aleargă înnebunit, căutînd adăpost.

— Îmbucurătoare veste, într-adevăr! prinse şi el glas în cele din urmă. Felicitări din toată inima!

Apoi întîlnirea reveni la cursul ei obișnuit. Kamal îi aruncă fără voia lui o privire pe sub gene lui Hasan Selim și constată că acesta rămăsese la fel de liniștit și grav ca și pînă atunci. Se temuse că s-ar putea purta arogant, ca de obicei: cu nasul pe sus și cu zîmbetul trufaș – cum de-și putuse închipui așa ceva? – și simți o undă de bucurie. Se străduí pe cît îi stătu în putință să-și ascundă rana sîngerîndă de ochii curioși, evitînd să se expună ironiei și umilinței. Se rugă cerului să-i dea răbdare, promițîndu-și să revină mai tîrziu la toate lucrările astea pentru a le diseca în singurătate și pentru a-și putea da frîu liber suferinței, departe de ochii străini. Ce poate fi mai apropiat sufletului decît această meditație în miez de noapte, cînd nici un ochi iscoditor nu mai vede și nici o ureche nu mai aude, cînd chinurile și lacrimile se mărturisesc, fără ca nimeni să-l disprețuiască sau să-l ponegrească? Acolo, în grădină, se află puțul cel vechi! N-ai decît să-i dai capacul deoparte și să urli în el, adresîndu-te diavolilor ori șoptind lacrimilor scurse în străfundul pămîntului. Nu trebuie să te dai de gol! Ai grijă, căci lumea aceasta se arată ochilor tăi a fi de pară, aducînd cu infernul!

— Dar un bob zăbavă! izbucni Ismail Latif cu glas acuzator. Avem o socoteală cu voi! Trebuie să aflăm și noi ce și cum! Cum s-au petrecut lucrurile astea, fără să ni se spună nimic? Sau hai să amînăm treaba asta și să vă întrebăm doar atît: cum de-a fost cu putință ca logodna să se petreacă în absența noastră?

— De fapt, să știi că n-a fost prezentă cine știe cîtă lume, încercă Husein Șaddad să se apere. Doar cele două familii! O să ne întîlnim în ziua cînd se va citi Cartea cea Sfîntă... Voi doi vă veți număra nu printre invitați, ci printre cei care adresează invitațiile.

Ziua în care se va citi Cartea cea Sfîntă! Seamănă cu titlul unei melodii funebre, cu care este însoțită o inimă spre ultimul lăcaș, într-o mare de flori și chiote. În numele iubirii, fiica adoptivă a Parisului dă ascultare șeicului cu

turban, care citeşte *Al-Fatiha* din Cartea cea Sfîntă, aşa cum în numele aroganţei, Iblis[1] a părăsit paradisul!

— Am acceptat scuzele şi aşteptăm să vă ţineţi de cuvînt, interveni Kamal din nou în discuţie, cu o închipuire de zîmbet pe buze.

— Asta-i retorică aşarită! sări Ismail Latif. Dacă la orizont se arată o masă, uită de mustrări şi începe să aducă osanale toleranţei! Şi pentru ce toate astea? Pentru o înghiţitură spornică! Fără îndoială că tu ai fire de scriitor, filozof sau alt soi de cerşetor! Pe cînd eu nu sînt aşa! Eu sînt om dintr-o bucată! Apoi ridică glasul, continuînd acuzaţiile la adresa lui Husein Şaddad şi Hasan Selim: Ce vulpoi îmi sînteţi! Nici o vorbă şi ne trezim aşa, ca din senin, cu vestea logodnei! Păi, nu-i aşa? Dumneata eşti, maestre Hasan, succesorul aşteptat al lui Sarwat-paşa! O să ţi se ducă pomina!

— De fapt, nici Husein n-a ştiut de lucrul ăsta pînă acum vreo cîteva zile, încercă Hasan Selim să-l scuze.

— Logodnă unilaterală, ca declaraţia din 28 februarie[2]!? se arătă Ismail contrariat.

Naţiunea înfrîntă a întîmpinat-o cu refuz, dar ea i-a fost impusă cu forţa şi a urmat ceea ce se cunoaşte.

De data aceasta rîse şi Kamal, iar Ismail urmă, făcînd semn cu ochiul către Hasan Selim:

— Ţineţi-vă tainele în ascunsul gîndului pentru a înfăptui... nu mai ştiu ce..., a zis Omar Ibn al-Khattab sau Omar Ibn Abi Rabi'a[3] sau Allah mai ştie care Omar...

---

1. Iblis este numele diavolului în religia islamică.
2. Declaraţia din 28 februarie 1922, prin care guvernul britanic acorda în mod formal independenţa Egiptului, pentru ca la 15 martie 1922, Egiptul să se proclame monarhie independentă şi suverană.
3. Omar Ibn al-Khattab – al doilea calif, succesor al profetului Muhammad şi socru al acestuia; Omar Ibn Abi Rabi'a (644-711, 719), cel mai de seamă reprezentant al eroticii „citadine" omeiade.

— Este adevărat că astfel de lucruri se aranjează în secret, dar dacă stau şi mă gîndesc bine, *ustaz*[1] Hasan a făcut aluzie la aşa ceva într-o discuţie, mai demult..., zise Kamal pe neaşteptate, mai mult pentru sine.

Ismail se uită la el cu sufletul îndoit, în vreme ce Hasan îl măsura cu ochi scrutători.

— Au fost nişte vorbe scăpate doar aşa, ca nişte apropouri, se îndărătnici Kamal să explice.

Pe urmă se minună în sinea lui cum de-a fost în stare să spună aşa ceva. Nu era decît o exagerare. Nădăjduia oare să-l convingă pe Hasan în felul ăsta că el i-ar fi cunoscut intenţiile, că vestea nu a fost o surpriză şi că nu-i pasă de cele întîmplate? Ce prostie! Cîtă naivitate!

— Bine, dar mie nu mi-ai spus nici una din parolele astea, îi reproşă Ismail lui Hasan pe un ton mustrător.

— Eu nu pot să-ţi explic nimic mai mult decît că toate astea sînt rezultatul imaginaţiei lui Kamal – nu mi-a trecut nicicînd prin cap să fac vreo aluzie la acest eveniment.

Husein Şaddad izbucni în hohote şi interveni în discuţie, adresîndu-se lui Hasan Selim:

— Ismail vrea să spună că, întrucît aţi fost colegi de şcoală, nu se cade să te fereşti de el şi să te destăinui altora, chiar dacă ţi-ai luat licenţa cu trei ani înaintea lui.

— Nu mă îndoiesc că ţii la vechea noastră prietenie, dar vreau să te atenţionez ca nu cumva să uiţi să ne dai de ştire şi în ziua nunţii, spuse Ismail zîmbind pentru a-şi ascunde stinghereala.

— Doar sîntem prieteni şi cu mirele, şi cu mireasa... Şi dacă el n-o să-şi aducă aminte de noi, să sperăm că n-o să facă şi ea la fel, se amestecă din nou Kamal în vorbă, cu glasul crispat şi cu zîmbetul încremenit.

Vorbise doar pentru a atrage atenţia că mai exista şi el. În realitate, suferea cumplit din pricina veştii pe care

---

1. Cuvînt de origine persană cu sensul iniţial de „şef, meşter, maestru".

o aflase. Dar ce, parcă-i trecuse vreodată prin minte că iubirea lui ar putea să aibă un alt sfîrşit? Nici vorbă, căci îşi cunoştea prea bine lungul nasului! Cunoaştem prea bine adevărul că moartea este o fatalitate pentru toţi, dar nsta nu ne scuteşte pe nici unul de teama ei! Este o durere mistuitoare, care nu cunoaşte logica. Ar dori acum ca durerea să îmbrace o formă materială, pentru a şti precis unde sălăşluieşte şi ce microb o poartă! Cînd îl părăseşte durerea, se simte copleşit de plictiseală şi apatie.

— Şi cînd o să aibă loc nunta? întrebă Ismail, ca şi cînd ar fi ştiut la ce se gîndea Kamal şi ce-ar fi dorit să afle în momentul acela.

— Chiar aşa! se amestecă şi Kamal în vorbă. E foarte important pentru noi să ştim din timp... Să nu ne mai luaţi prin surprindere. Cînd o să aibă loc nunta?

— De ce vă pripiţi? se miră Husein Şaddad, rîzînd cu seninătate.

— Trebuie mai întîi să mă hotărăsc dacă rămîn în Egipt sau nu, interveni şi Hasan cu calmul său obişnuit, încercînd să schimbe cursul discuţiei.

— Nu ştie încă exact dacă o să lucreze în procuratură sau o să opteze pentru diplomaţie, se simţi dator să explice Husein Şaddad, care părea foarte fericit de logodnă.

Recunosc că l-am urît atunci, dar numai pentru o clipă, căci am avut sentimentul că m-a trădat şi el, ca şi ceilalţi. Stau şi mă întreb dacă m-a trădat în realitate cineva. Şi lucrurile mi se par îndepărtate şi neclare. Ceea ce ştiu precis este că în seara aceasta voi avea parte de cea mai cumplită singurătate de pînă acum.

— Şi tu ce preferi, *ustaz* Hasan?

O să-şi aleagă ce-i poftеşte inima – procuratura... diplomaţia... un post în Sudan... sau, şi mai bine, în Siria...

— Procuratura mi se pare prea anostă. Mă simt ispitit să optez pentru diplomaţie.

— E bine să-l faci şi pe tată-tău să priceapă lucrul ăsta, ca să se zbată puţin pentru a fi admis în diplomaţie!

Cum de i-au scăpat cuvintele astea? se minună Kamal. Fără doar şi poate că şi-au atins ţinta! Trebuie neapărat să-şi stăpînească nervii, căci altfel riscă să se ia la harţă cu Hasan în public. Acum trebuie să se gîndească şi la Husein Şaddad; sînt doar o singură familie!

— Înseamnă că astea-s ultimele zile petrecute împreună, după prietenia de-o viaţă! îngăimă Ismail, clătinînd din cap cu regret. Ce păcat că trebuie să se sfîrşească aşa!

Ce absurditate! Îşi închipuie sărmanul că o inimă care a intrat în graţiile zeiţei adorate ar mai putea fi atinsă de tristeţe?

— Şi mie mi se pare nespus de trist, Ismail, că trebuie să ne despărţim! îngăimă Hasan, fără pic de convingere.

Ce minciună sfruntată! gîndi Kamal. Ca şi felicitările mele, de altfel. De data aceasta, fiul negustorului a fost aidoma cu odrasla consilierului.

— Asta înseamnă că o să-ţi petreci toată viaţa prin străinătăţi? nu se putu stăpîni Kamal să-l întrebe.

— Aşa se pare... N-o să mai vedem Egiptul decît din cînd în cînd.

— Ciudată viaţă! exclamă Ismail. Şi nu te-ai gîndit la greutăţile care-i aşteaptă pe copiii tăi?

Vai de capul lui! Cum de se poate juca astfel cu vorbele? Tembelul îşi închipuie că zeiţa adorată o să ajungă vreodată cu pîntecele la gură şi-o să cunoască durerile facerii, ca să tot aducă la copii pe lume? Îşi dădu frîu liber imaginaţiei şi le văzu pe Khadiga şi pe Aişa cum arătau în ultimele luni înainte de naştere. Oh, dar asta-i de-a dreptul păgîn!

— Doar n-o să se rupă relaţiile între state, ca diplomaţii să-şi poată creşte copiii acasă! răspunse Husein Şaddad în locul lui Hasan.

Nu, nu, desigur! Ele retează în schimb capetele oamenilor! Abd el-Hamid Inayat... El-Kharrat... Mahmud Raşid... Ali Ibrahim... Raghib Hasan... Şafiq Mansur... Mahmud Ismail... şi de ce nu, Kamal Ahmad Abd el-Gawad. Se închipui şi pe el printre cei condamnaţi recent la moarte

prin spînzurare. Judecătorul național – Selim-Bek Sabri... Judecătorul englez – *mister* Karsho... Care trebuie să fie răspunsul? Vrei să ucizi sau să fii ucis?

— Probabil că plecarea surorii tale o să-l determine pe tatăl tău să te oprească acasă! zise Ismail, încercînd să-l tragă de limbă pe Husein.

— Nici vorbă! Azi, mîine va fi hotărîtă și plecarea mea, răspunse Husein Șaddad calm și sigur ca întotdeauna.

Și Aida, și Husein în Europa! Într-o singură clipă pierde și ființa iubită, și prietenul cel mai apropiat! Sufletul tău n-o va mai afla pe zeița căreia i se închină, iar mintea ta nu-l va mai afla pe prietenul său cel mai bun! Vei rămîne singur și uitat în cartierul cel vechi, ca ecoul unor nostalgii ce durează de generații. Durerile stau ascunse, la pîndă. Așteaptă-le! A sosit vremea să culegi roadele visurilor fără noimă! Roagă-te Celui de sus să-ți facă din lacrimi leac pentru ele! Mîine sufletul îți va fi pustiu, așa cum este astăzi pentru tine mausoleul lui El-Husein! Ce carusel sinistru! Oamenii cinstiți sînt spînzurați, iar odraslele trădătorilor ajung ambasadori!

— Cu alte cuvinte, n-o să mai rămînem în Egipt decît eu și Kamal, murmură Ismail Latif, pe gînduri. Mai bine zis, voi rămîne singur. În ce-l privește pe Kamal, nu sînt prea sigur, căci prietenul său cel mai apropiat este cartea...

— Dacă plec, nu înseamnă că n-o să mai am nici o legătură cu voi, îi răspunse Husein cu multă convingere.

— Eu presimt că n-o să poți rămîne pentru totdeauna departe de țară, spuse Kamal timid, încercînd să afle cum sînt întîmpinate speranțele sale.

— E foarte probabil. O să-ți trimit o mulțime de cărți, care sînt convins că-ți vor fi de mare folos, iar discuțiile noastre vor continua prin corespondență.

Husein vorbește ca și cum plecarea sa ar fi iminentă. Vasăzică, o să rămînă și fără acest prieten, a cărui prezență îl face fericit. Dar nu mai are rost să-și facă atîtea griji, căci orice altă nenorocire i se va părea cu totul neînsemnată, după ce zeița adorată l-a părăsit. Așa s-a întîmplat

şi cînd s-a prăpădit bunică-sa. Focul tristeţii pentru moartea lui Fahmi îi mistuia atît de puternic, încît bunica a părăsit această lume neobservată de nimeni. Oricum, nu trebuie să uite nici o clipă că asta e întîlnirea de adio; se cuvine să contemple îndelung florile ce-şi etalează prospeţimea, dorind parcă să sublinieze că nu le pasă de mîhnirea din sufletul lui. Gîndurile îl furau însă şi se pomeni căutînd răspuns unor întrebări care-l frămîntau de multă vreme. Cum s-ar putea ridica oamenii pentru a dobîndi prietenia zeilor sau cum s-ar putea coborî zeitatea cît mai aproape de oameni, pentru a-i înţelege? Atîta timp cît nu va găsi dezlegare acestei probleme, nu-şi va putea sfărîma lanţurile. Iubirea este o amforă plină, cu două braţe graţioase, care trebuie purtată de două fiinţe omeneşti. Cum ar putea s-o ducă el singur? Discuţia continua sărind sprinten de la un subiect la altul – lucruri uşoare şi plăcute care anticipau vacanţa. N-o putea urmări, căci gîndurile-i rătăceau aiurea; înclina din cînd în cînd capul şi intervenea ici şi colo cu cîte o vorbă care-i amintea că nenorocirea nu-l strivise definitiv. Locomotiva vieţii continua cu greu urcuşul, pentru ca undeva, în drum, să dea peste punctul terminus. Iată că se apropie asfinţitul, apoi negura nopţii va trona în liniştea desăvîrşită. O iubea la fel de mult cum iubea fulguirile de raze ale dimineţii. Aida şi durerea sînt sinonime; de astăzi înainte, nu poate decît să iubească durerea şi să se bucure de înfrîngere. Discuţia părea să nu se mai sfîrşească. Ajunsese ca un bondar supărător care nu-i dădea pace. Prietenii flecăreau, amuzîndu-se fără nici o noimă de toate nimicurile; inimile lor păreau să nu cunoască încă nici dragostea, nici durerea. Glasurile lor erau adevărate cascade: rîsul lui Husein era plin de seninătate, Ismail rînjea, pus parcă tot timpul pe harţă, iar Hasan surîdea cinic şi stăpînit... Husein revenea mereu la Ra's el-Barr; locul îl fermecase cu adevărat. Voi ajunge şi eu acolo într-o bună zi, prefirînd în palmă grăunţii de nisip în care s-au scăldat tălpile zeiţei adorate; o să mă aplec cu pietate asupra urmelor

şi-o să le sărut îndelung. Ceilalţi doi ridicau, la rîndul lor, în slăvi plaja San Stefano[1] şi valurile ei înalte cît munţii. Aşa o fi? se întreba el, simţind cum i se strînge inima. Stătură de poveşti pînă seara tîrziu. Cînd veni clipa despărţirii, Kamal strînse mîna lui Husein cu căldură, şoptind cu glasul stins:

— La revedere! Ne reîntîlnim în octombrie!

În toţi anii trecuţi, momentul acesta îl înfiora; dorea să zboare timpul pentru a-şi putea revedea prietenii. De acum încolo, dorul său nu mai era legat de întoarcerea nimănui, îşi luase orice nădejde de la ea! De-acum înainte, dorul lui va rămîne nestins, indiferent dacă va sosi sau nu toamna, indiferent dacă prietenii se vor întoarce sau nu. Nu mai avea nici un motiv să urască lunile de vară care-l ţinuseră departe de Aida, căci prăpastia care-i separa acum era mai adîncă decît timpul. Dacă pînă astăzi a fost în stare să învingă timpul, nutrind nădejde şi răbdare, în viitor va trebui să înfrunte un duşman necunoscut cu o forţă nebănuită. Totul este învăluit într-un nor de mister şi nu are de ales decît tăcerea, pînă în ziua în care Allah va hotărî să-l cruţe. Iubirea i se înfăţişează acum ca pasărea nopţii, planîndu-i alături, asemenea destinului, iar el este legat de ea prin firele trainice ale durerii. Prin forţa ei, este un fenomen cosmic.

La poarta palatului Şaddad, cei trei prieteni se despărţiră – Hasan Selim o luă pe strada Seraiurilor, în vreme ce Kamal şi Ismail porniră domol spre El-Huseiniyya. De cum rămaseră singuri, Ismail izbucni într-un hohot prelung, care-l făcu pe Kamal să se minuneze.

— Cum poţi să fii atît de nerod? Tu n-ai priceput pînă acum că din cauza ta a fost grăbită logodna? întrebă Ismail provocator şi sfidător, în acelaşi timp.

— Eu? Din cauza mea? întrebă Kamal ridicînd din umeri, cu ochii holbaţi de nedumerire.

---

1. Numele uneia dintre cele mai vestite plaje de pe faleza oraşului Alexandria, amenajată cu hoteluri şi cabine.

— Da, da! Chiar așa! insistă Ismail. Hasan n-a fost deloc încîntat de prietenia ei cu tine. Sînt absolut sigur, chiar dacă el n-a suflat nici o vorbă! E un înfumurat cum rar întîlnești. De altfel, îl cunoști prea bine; dar eu mă pricep să obțin de la el tot ce doresc. Îți repet că nu era deloc mulțumit de prietenia voastră. Nu ți-aduci aminte de tărăboiul care s-a stîrnit între voi doi în ziua aceea de pomină? Se pare că el i-a cerut atunci să nu mai stea de vorbă cu noi în grădină, iar ea l-ar fi întrebat – și pe bună dreptate – în virtutea cărui drept îi interzice. Și ca să aibă acest drept, maestrul Hasan s-a grăbit să se logodească!

— Bine, dar n-am fost doar eu prieten cu ea! ripostă Kamal, încercînd să simuleze nepăsarea, cu toate că bătăile inimii aproape că-i acopereau glasul. Vorbele tale mi se par fără noimă, de vreme ce Aida era prietenă cu noi toți.

— Da! Dar ea s-a folosit de tine ca să-i stîrnească gelozia! continuă Ismail cu ironie. Probabil pentru că a găsit la tine o căldură pe care n-a găsit-o la ceilalți. În orice caz, ea n-a luat deloc lucrurile în glumă. De mai mult timp a pus ochii pe Hasan și iată că acum culege roadele șireteniei cu care l-a prins în capcană.

„A pus ochii pe Hasan...", „culege roadele șireteniei cu care l-a prins în capcană". E ca și cum ai pretinde că soarele răsare de la apus.

— Nu, nici poveste! Ai o părere atît de urîtă despre oameni! zise Kamal, simțind că nu-l mai încape pămîntul. Eu cred că te întreci cu gluma! Să știi că Aida nu poate fi așa cum îți închipui!

— Ei, se poate să fi fost doar o întîmplare! Sau poate că Hasan s-a lăsat furat de imaginație, încercă Ismail să îndulcească puțin tonul cînd văzu că prietenul său este neînduplecat. În orice caz, rezultatul e în favoarea ei.

— În favoarea ei? izbucni Kamal îndîrjit. Vorbești de parcă logodna ar fi o victorie a ei și nu a lui!

— Se pare că nu ești de aceeași părere cu mine, dar eu te asigur că băieții de talia lui Hasan se numără pe degete, continuă Ismail cu patos, aruncîndu-i săgeți din priviri.

Familie... poziţie... viitor asigurat... Ce mai vrei? Şi să nu mi-o iei în nume de rău, dar fete ca Aida găseşti cîte vrei... Sînt mult mai numeroase decît îţi închipui tu. Am impresia că tu o apreciezi mai mult decît s-ar cuveni! Cred că familia lui Hasan a fost de acord cu căsătoria numai pentru imensa avere a tatălui ei. Ea e o fată ca toate celelalte! În orice caz, nu-i cine ştie ce de capul ei! încheie Ismail, după o uşoară ezitare.

Sau el este cu capul în nori, sau tu eşti nebun... Nu mai simţise o durere atît de copleşitoare decît în ziua cînd citise un articol ofensator la adresa căsătoriei în islam. Afurisiţi să fie toţi păgînii!

— Atunci de ce-i dau tîrcoale atîţia admiratori? întrebă Kamal, străduindu-se să pară calm şi să-şi ascundă cît mai bine mîhnirea.

— Nu cumva vrei să faci aluzie şi la mine? întrebă Ismail, strîmbîndu-se dispreţuitor. Nu tăgăduiesc că e plină de graţie şi eleganţă, iar manierele ei occidentale te farmecă şi te ispitesc. Dar, dincolo de asta, nu mai e nimic! O negricioasă fără pic de nuri! Vino cu mine în Ghamra, dacă vrei să afli ce-i adevărata frumuseţe! Aida nu-i nimic, pe lîngă ce-o să vezi acolo! O diferenţă ca de la cer la pămînt! Acolo o să înţelegi ce este adevărata frumuseţe... Pielea strălucitoare... sînii rotunjiţi şi plini... conturul rotund al pulpelor şi şoldurilor... Asta-i frumuseţea, dacă vrei să ştii! La Aida ce să vezi? N-are nimic ispititor!

Ca şi cînd ea ar fi fost creată pentru a ademeni bărbaţii, ca Maryam şi Qamar! Sînii rotunjiţi, conturul rotund al pulpelor şi şoldurilor! Sufletul nu-şi găseşte nici un loc printre argumentele lui Ismail! Kamal simţi cum revolta îi năvăleşte în capul pieptului, sufocîndu-l. N-a făcut decît să-i strice inima şi mai tare! I-a fost dat să golească în ziua asta cupa!

Cînd ajunseră în El-Huseiniyya se despărţiră, apucînd-o fiecare în altă direcţie.

25

Anii trec, dar pasiunea lui pentru strada aceasta nici vorbă să se stingă. Dacă dragostea mea pentru aleasa inimii s-ar asemui cu dragostea atît de statornică pentru strada asta, aş scăpa de multe necazuri, îşi zise el, aruncînd priviri cercetătoare în jur. Ciudată stradă! Aduce cu un labirint. După numai cîţiva metri, coteşte la dreapta sau la stînga. La tot pasul te aşteaptă o curbă, după care te pîndeşte necunoscutul. Distanţa atît de mică dintre cele două laturi creează o atmosferă plină de căldură şi intimitate. Stăpînul dughenei de pe partea dreaptă poate să-i strîngă mîna vecinului de vizavi fără să se ostenească nici măcar să se ridice în picioare. Umbrarele din pînză groasă protejează prăvăliile de arşiţa toropitoare şi răspîndesc în atmosfera jilavă o negură paşnică. Pe rafturi stau înşirate în ordine saci cu *hinna*, boia şi piper, şipuri cu parfumuri, maldăre de hîrtie colorată şi cîntare mici. De plafon sînt atîrnate o mulţime de lumînări colorate, ce încarcă şi mai mult atmosfera plină de arome. Totul îi pare un vis de demult, aproape uitat. Mă rog Dătătorului de fericire să mă ferească de ispitele veşmintelor strînse pe trupuri, de vălurile negre, de ochii încondeiaţi cu *kuhl*, de rotunjimile pulpelor şi şoldurilor pline... E plăcut să te strecori visînd printre ornamentele multicolore, dar trebuie să mărturisesc că-mi sînt ochii osteniţi şi inima vlăguită. Ostenesc urmărind femeile care se perindă într-un du-te-vino fără sfîrşit. Binecuvîntate sînt dughenele la care se opresc!

Nu-ţi rămîne decît să strigi din adîncul sufletului: „Nefericit eşti, Yasin!". Dar imediat ce-ai strigat, îţi şi răspunde un glas ce-ţi merge la inimă, îndemnîndu-te să deschizi şi tu o dugheană în Tarbi'a. Tată-tău nu-i negustor? N-are nici o grijă! Cheltuieşte pentru petreceri de cîteva ori mai mult decît leafa ta. Deschide-ţi o dugheană şi vezi-ţi de ea, măcar că o să-ţi vinzi pentru asta casa din El-Ghuriyya şi prăvălia din El-Hamzawi! Vii dimineaţa la dugheană cînd ţi se năzare, ca un sultan, fără să fii legat de programul altora şi fără să-ţi pese de nici un şef! Stai toată ziulica în spatele cîntarului şi te trezeşti cu femeile dînd buzna peste tine din toate direcţiile: „Bună-dimineaţa, *si* Yasin!", „Rămîi sănătos, *si* Yasin!"... Aşa mai merge, nu? N-o să treacă nici o virtuoasă fără să n-o saluţi şi nici o cochetă cu care să nu te înnădeşti la vorbă. Cît de plăcut este visul, dar cît de neîndurătoare este realitatea cu cel căruia îi este sortit să rămînă pînă la sfîrşitul vieţii un amărît de pedagog la şcoala din En-Nahhasin! Pasiunea pentru femei este o maladie incurabilă; simptomele sînt întotdeauna aceleaşi – o foame neîntreruptă şi o inimă veşnic nestatornică. Vai de cel care s-a născut cu aspiraţii de calif şi n-are decît puterea unui pedagog de şcoală! Dorinţa s-a stins... La ce bun să te minţi? În ziua cînd ai condus-o în Qasr eş-Şawq, ai sperat să duci casă bună cu ea, să ai parte de fericire şi de linişte. Dar blestemata asta de plictiseală ţi-a invadat prea curînd inima! Am alergat după ea cu sufletul la gură un an de zile şi m-am plictisit de ea în cîteva săptămîni! Nici o altă casă pe lumea asta n-a mai auzit de plîngeri în luna de miere, aşa cum s-a întîmplat la tine! Întreabă-ţi inima ce mai simte pentru Maryam! Unde este frumuseţea care te-a torturat atîta vreme? Îţi va răspunde cu un rîs plictisit: „M-am ospătat pe săturate şi-am ajuns să-mi fie greaţă numai de mirosul mîncării. Şi, pe deasupra, e mult prea şireată! Nu-i scapă nimic! Afurisită muiere! Ca şi mamă-sa! Dar ce, parcă mama ta a fost altfel? Adu-ţi aminte! Oricum, nu-i ca

Zeinab! Nu e prea greu de păcălit, dar şi cînd îşi iese din ţîţîni, n-o mai poţi aduce pe făgaş cu una, cu două! Nici ea nu e femeia care să-ţi treacă ceva cu vederea, dar nici tu nu eşti niciodată mulţumit cu ce ai! Nici vorbă să-ţi poată oferi o femeie cît îţi cere ţie inima, necum să-ţi poată stinge foamea! Şi totuşi se părea că rîvneai la viaţa de familie. Cît de mare e tată-tău şi ce demn de dispreţ eşti tu! Nu ţi-a fost scris să fii ca el! Doamne, dar ce-mi văd ochii? Asta-i o femeie? Cîte *qintare*[1] o fi avînd? Doamne, n-am mai văzut pînă acum o matahală ca asta! Cum ai putea stăpîni o asemenea moşie? Jur că dacă mi-ar cădea în mînă o femeie ca ea, m-aş învîrti de şapte ori în jurul ei şi tot sărac aş rămîne...

— Tu?!

Îşi dădu seama că glasul vine din spate şi inima porni să-şi iuţească bătăile. Îşi întoarse imediat ochii de la femeia planturoasă spre locul de unde venise glasul şi descoperi o tînără îmbrăcată într-un pardesiu alb.

— Zenoba! strigă el, neputîndu-se stăpîni.

Îşi strînseră mîinile cu căldură, în vreme ce ea rîdea copios. Yasin îi făcu semn să-şi continue mersul pentru a nu atrage atenţia asupra lor. Porniră alături, făcîndu-şi cu greu loc prin mulţime. Nu se mai întîlniseră de amar de vreme. Prins în iţele încîlcite ale veşnicelor sale încurcături, nu-şi mai adusese aminte de ea decît rareori, dar acum o găsi la fel de ademenitoare ca în ziua cînd o părăsise; ba chiar mai frumoasă. Îi atraseră atenţia veşmintele ei moderne care înlocuiseră *mila'a* şi se trezi pe neaşteptate cuprins de fiori.

— Ce mai faci? îl întrebă ea.

— Bine, dar tu?

— După cum vezi...

---

1. Unitate de greutate egală cu 100 de *ratli*, adică aproximativ 45 kg.

— Arăți foarte bine! Slavă lui Allah! Nu ți-ai schimbat decît felul de a te îmbrăca! La început, mai că nu mi-a venit să-mi cred ochilor! Îmi rămăsese în minte imaginea trupului tău strîns în *mila'a*...

— Nici tu nu te-ai schimbat... Poate că te-ai mai împlinit puțin... În rest ești exact așa cum te știam. Nu glumesc deloc!

— Tu, în schimb, arăți ca o europeancă... Dar coapsele ei sînt din El-Ghuriyya, zîmbi el prevenitor.

— Tot așa ai rămas! Cu limba veșnic ascuțită!

— Nu mă dezamăgi! Sper că nici tu nu te-ai pocăit și nici nu te-ai măritat!

— Nimic nu este imposibil!

— De pocăit nu poate fi vorba, doar ești îmbrăcată în alb. Ușuratică, așa cum te știu; dar nu este exclus să aflu într-o bună zi că te-ai măritat...

— Fii atent cum vorbești, sînt ca și măritată.

— Întocmai ca mine! bombăni el, pufnind în rîs.

— Dar tu ești însurat, nu-i așa?

— De unde știi tu? întrebă el, sărind ca ars. Of! Dar de ce să mă mai mir? Am uitat că știți toate secretele noastre...

Zenoba încercă să-și ascundă un zîmbet șiret.

— Te gîndești la casa sultanei? încercă ea să-l tragă de limbă.

— Ba poate chiar la casa tatei! Ce, nu mai sînt prieteni?

— Oarecum...

— La tine toate sînt relative... Tu ești ca și măritată... Eu sînt oarecum însurat... Iar acum îmi caut o iubită...

Urmă o clipă de tăcere. Se auzi clar numai clinchetul cristalin al brățărilor de aur de pe brațul Zenobei, care alunga o muscă ce nu-i dădea pace.

— Eu, dimpotrivă, sînt numai o iubită și-mi caut un soț.

— Iubită? Și cine-i fericitul fiu de cîine?

— Te rog să nu-l ocărăști! îl opri ea făcînd un semn amenințător cu degetul. E un bărbat de onoare!

— Ce vorbeşti? De onoare? repetă el, privind-o cu ironie. Hm! Zenoba! Ştii ceva? Mie mi-e dor de tine!

— Ţi-aduci aminte cînd ne-am întîlnit ultima oară?

— Oho! Ridwan, băiatul meu, are acum şase ani. Ultima dată cînd ne-am întîlnit trebuie să fi fost acum vreo şapte ani. Tot cu aproximaţie...

— Cît de repede a trecut timpul!

— Dar nimeni nu trebuie să deznădăjduiască; nu ştii niciodată cînd ajungi să te întîlneşti cu femeia care ţi-e dragă.

— După cum nimeni nu trebuie să dispere din pricina despărţirii.

— Se pare că de cînd ţi-ai lepădat *mila'a*, ai uitat şi de statornicie...

— Tu vorbeşti de statornicie şi fidelitate, taurule? îl mustră ea, încruntîndu-se.

— Numai Allah ştie cît de fericit sînt că ne-am întîlnit iar! exageră el, mînat de un imbold irezistibil. Să ştii că m-am gîndit mereu la tine, dar lumea asta...

— Lumea femeilor, nu-i aşa? îl întrerupse Zenoba cu ciudă.

— Lumea morţii! răspunse el pe un ton afectat şi grav. Lumea necazurilor!

— Nu arăţi atît de necăjit pe cît vrei să pari! Şi catîrii te-ar putea pizmui pentru cît eşti de zdravăn!

— Numai ochii frumoşi să nu mă pizmuiască!

— Ţi-e teamă? Parc-ai fi Abd el-Halim el-Masri... Eşti aproape cît el de lung şi de solid...

Yasin simţi cum îi creşte inima.

— Şi, de fapt, unde te duceai? o întrebă el, după o scurtă tăcere.

— Ce-ar putea să caute o femeie în Et-Tarbi'a? Sau îţi închipui că toată lumea umblă gură-cască, aşa ca tine, pe străzile înţesate de lume, numai de dragul de a se uita după femei?

— Nu mă certa aşa, căci mă oropseşti!

— Oropsitul de el! Cînd te-am zărit eu, erai cu ochii holbaţi la o femeie cît uşa.

— Eram cu gîndul aiurea... Nici n-am văzut-o. Cred că priveam în gol...

— Tu! Şi vrei să te cred? Dacă cineva vrea să dea de tine, îl sfătuiesc să caute cea mai planturoasă femeie din Et-Tarbi'a şi în spatele ei te va afla negreşit...

— Limba ta afurisită devine din zi în zi tot mai tăioasă...

— Doamne fereşte!

— Hai să vorbim şi de lucruri serioase! Tu încotro te duci?

— Mă plimb niţel prin *suq*[1] şi mă-ntorc acasă...

Yasin se încruntă uşor, străduindu-se parcă să-şi ordoneze gîndurile, apoi se hotărî brusc:

— Una şi cu una fac două! Ce-ai zice dacă ţi-aş propune să petrecem seara asta împreună?

— Să ştii că bărbatul de care ţi-am pomenit e gelos peste fire! îi răspunse Zenoba, arcuindu-şi sprîncenele, iar ochii ei negri şi jucăuşi se agitau ca licuricii.

— Fără vorbă lungă! Mergem la un local cochet şi retras, bem cîte un păhăruţ şi pe urmă...

— Ţi-am spus doar că bărbatul ăsta e foarte gelos! îl întrerupse ea pe un ton dur şi categoric.

— Ce-are a face? continuă el fără să ia în seamă vorbele ei. Ce spui de Tovabian? E un loc destul de plăcut, iar patronul e un om de treabă... Opresc taxiul ăsta!

Zenoba murmură ceva în semn de protest, apoi întrebă cu nemulţumire în glas, deşi faţa ei exprima cu totul altceva:

— Chiar vrei să mă iei pe sus?

Femeia privi cu îngrijorare la ceas şi nu lipsi mult ca Yasin să izbucnească în hohote cînd făcu această descoperire.

---

1. Bazar arăbesc tradiţional, situat de obicei în vecinătatea unei mari moschei, alcătuit dintr-o reţea de străduţe şi pasaje înguste, întortocheate şi acoperite.

— N-am voie să întîrzii..., îl preveni ea, pregătindu-se să pună condiţii. Acum e şase. Înainte de opt trebuie să ajung acasă.

Oare să-l fi văzut cineva în drumul din Et-Tarbi'a pînă în El-Muski? se întrebă el, în vreme ce taxiul gonea. Ridică din umeri nepăsător, împingîndu-şi în sus *tarbuş*-ul lăsat pe sprînceana dreaptă. Şi, la urma urmei, ce-i pasă lui? Maryam e singură pe lume; n-o protejează un animal ca Muhammad Iffat, care-i stricase lui prima căsătorie. Cît despre tatăl lui, e un bărbat prea isteţ ca să nu-şi dea seama că nu-l mai poate ţine în frîu şi că Yasin nu mai este acum copilul lipsit de experienţă pe care-l certase aspru şi-l pedepsise cînd îl zărise în curtea casei vechi.

Intrară în grădina Tovabian şi se aşezară la o masă, unul în faţa celuilalt. Localul era plin de perechi. Pianul mecanic repeta la nesfîrşit melodii monotone şi sacadate, iar dintr-un colţ ceva mai îndepărtat, adierea asfinţitului risipea în văzduh mirosul pătrunzător de friptură şi condimente. Înţelese, după stingherealа ei, că Zenoba intra pentru prima oară într-un local public şi simţi o flacără jucăuşă încălzindu-i inima. În clipa următoare, sîngele lui neastîmpărat începu să clocotească şi îşi dădu seama că nu e vorba de o dorinţă trecătoare. Gîndul îl purtă cu ani în urmă, la zilele petrecute împreună, şi i se părură a fi fost cele mai frumoase. Ceru o sticlă de coniac şi friptură. Imediat simţi sîngele clocotindu-i în obraji, îşi scoase *tarbuş*-ul, descoperindu-şi părul negru ca pana corbului, despărţit cu cărare pe mijloc, ca al tatălui său. De cum îl văzu, Zenoba zîmbi, uimită de asemănarea atît de evidentă, care-i aducea în minte imagini pe care Yasin n-avea cum să le bănuiască. Şi pentru el era prima oară cînd însoţea o femeie într-un local mai deosebit. Nu mai intrase pînă acum cu femei decît în speluncile din Wagh el-Baraka. Şi, în plus, era şi prima lui aventură de după a doua căsătorie, nemaipunînd la socoteală o întîlnire cu totul şi cu totul accidentală din calea Abd el-Khaliq. Şi tot

pentru prima dată își îngăduia să bea un coniac de calitate în afara casei, fiindcă acasă nu ducea niciodată decît băuturi fine. Turnă în cele două pahare, mîndru și satisfăcut. Apoi își ridică paharul și închină:

— În sănătatea Zenobei Martel[1]!

— Eu beau Dewar's[2] cu beiul! zise Zenoba, pe un ton ce voia cu tot dinadinsul să pară modest.

— Nu-mi mai aduce aminte de el, te rog! Domnul să ne ajute să nu mai auzim vorbindu-se de el!

— Nu cred!

— Om trăi și-om vedea! Cu fiecare pahar pe care-l golim ni se deschid noi porți ale paradisului și nodurile se dezleagă...

Simțiră că timpul pe care-l aveau la dispoziție îi zorește și se apucară să golească paharele cu lăcomie, unul după altul. Coniacul începu să alerge cu limbile lui de foc, împrăștiindu-și aburul prin toate arterele. Frunzele tufișului care se holbau la ei din spatele gardului le zîmbeau radios, iar jeluirile răgușite ale pianului mecanic zburau pe lîngă urechile lor fără să le mai atingă. Asfințitul începu să-i învăluie, apropiindu-i.

— Știi ce mi-a venit pe limbă în prima clipă, cînd am dat cu ochii de tine și te-am văzut holbîndu-te răpit la femeia aceea?

— Spune, ce? Dar mai întîi să-ți umplu paharul...

— Era cît pe ce să strig: ce faci acolo, fiu de cîine? zise ea rîzînd, rupînd delicat o bucățică de friptură.

— Și de ce n-ai făcut-o, fiică de blestemată? o provoacă el, izbucnind în hohote.

— Fiindcă nu-mi îngădui să-i ocărăsc decît pe cunoscuți, iar tu erai în clipa aceea un necunoscut pentru mine...

— Dar în clipa asta cum mă socotești?

— Un afurisit!

---

1. Marcă de coniac franțuzesc.
2. Marcă de whisky scoțian.

— Bravo! Uneori o sudalmă te ameţeşte mai tare decît coniacul. Mîine vor scrie şi jurnalele despre noaptea asta binecuvîntată.

— De ce? Allah să ne ferească! Vrei s-ajungem de pomină?

— Allah să fie îndurător şi cu mine, şi cu tine!

— Dar nu mi-ai spus nimic despre soţia ta! îşi aminti Zenoba, schimbînd vorba pe neaşteptate.

— E în doliu, sărmana de ea! mormăi Yasin, mîngîindu-şi mustaţa. A murit mamă-sa...

— Să ai parte de viaţă lungă! Şi era bogată?

— Aşa şi-aşa! Ne-a lăsat o casă... Cea vecină cu a noastră... cu a tatălui meu, vreau să zic... Dar e un tărăboi întreg cu casa asta; trebuie s-o partajăm, căci au apucat-o pandaliile la bătrîneţe şi s-a măritat înainte de a părăsi lumea asta...

— Nevastă-ta trebuie să fie destul de frumuşică, fiindcă te pricepi să alegi...

— Are şi ea hazul ei, nimic de zis! bîigui el destul de circumspect. Dar nu se poate compara cu tine!

— Aaah, ce soi rău eşti! se revoltă ea, dîndu-şi ochii peste cap, vrînd parcă să ia martor cerul.

— Ţi-aduci aminte să fi minţit eu vreodată?

— Tu? Cîteodată stau şi mă-ntreb dacă-i adevărat că te cheamă Yasin...

— Atunci, hai să golim şi paharul ăsta!

— Speri să mă îmbăt şi să te cred?

— Mai pui la îndoială sinceritatea mea, dacă-ţi spun că mi-e dor de tine? Priveşte în ochii mei! Şi pipăie-mi pulsul!

— Eşti în stare să spui vorbele astea oricărei femei care-ţi iese în cale!

— Aşa cum ai spune despre un flămînd că doreşte orice fel de mîncare, ştiind prea bine că *mulukhiyya*, de pildă, este pentru el un deliciu.

— Cînd un bărbat iubeşte cu adevărat o femeie, nu pregetă să se însoare cu ea!

— Nici pomeneală! se grăbi el să-i răspundă, fără să stea o clipă pe gînduri. Aş vrea să mă urc pe masa asta şi să urlu în gura mare: dacă vreunul dintre voi iubeşte cu adevărat o femeie, să nu facă prostia să se însoare vreodată cu ea! Nimic nu ucide dragostea atît de repede cum o face căsătoria! Crede-mă, căci am încercat-o pe pielea mea! M-am însurat o dată... m-am însurat şi a doua oară şi ştiu prea bine ce-ţi spun.

— Poate că n-ai dat de femeia care ţi se potriveşte!

— Să mi se potrivească? Şi cam cum crezi tu c-ar trebui să fie femeia care să mi se potrivească mie? Şi cum aş putea da de ea? Şi unde crezi tu că s-ar afla femeia de care să nu se sature bărbatul cu una, cu două?

— Ei bine, cred că ţie nu ţi s-ar potrivi decît să fii taurul satului! spuse Zenoba în cele din urmă, rîzînd cu poftă.

— Vai de mine! se minună el, pocnind din degete. Chiar aşa? Or, cine-mi zicea mie mai demult taur? Tata – Domnul să-l ţină sănătos! Cît de mult îmi doresc să fiu şi eu ca el! A avut parte de-o soţie supusă şi din cale-afară de cumsecade! A făcut tot ce i-a trăsnit prin cap, fără să întîmpine nici cea mai mică împotrivire. Norocos în căsătorie! Norocos în dragoste! Toate s-au făcut după gîndul şi după placul lui! Aşa mai zic şi eu!

— Şi cîţi ani are acum?

— Păi să tot aibă vreo cincizeci şi cinci... Dar nu se dă nici pe unul de douăzeci de ani!

— Domnul să-i dea sănătate, murmură ea.

— Ăsta-i tata! Amantul amanţilor... Dar nu l-ai mai întîlnit în casa voastră?

— Eu am plecat din casa aia de vreo cîteva luni..., se eschivă ea de la un răspuns lămurit şi-şi făcu de lucru aruncîndu-i un os pisicii care mieuna, frecîndu-se de picioarele ei. Acum am casa mea! Sînt stăpînă!

— Vorbeşti serios? Eu am crezut că glumeşti! Şi-ai părăsit şi taraful?

— Da! Acum stai de vorbă cu o doamnă în toată regula!

— Atunci, hai să mai bem ca să ne treacă focul! o îndemnă el, hohotind. Domnul să fie generos cu noi!

Sufletul lui rîdea de încîntare, iar în văzduh plutea o fericire tihnită. Dar care este, de fapt, glasul şi care este ecoul lui? Ce ciudat! Nu le mai putea distinge. Toate lucrurile din jur prinseseră viaţă: ghivecele cu flori se apropiau unul de celălalt, şoptindu-şi la ureche; parcă şi scaunele se aplecau unul spre altul, murmurînd ceva... Stelele care se iveau una cîte una aruncau priviri curioase spre ei din înaltul cerului. Se priviră un timp în tăcere în atmosfera încărcată de lumini tainice. Se pare că ceva anume îi invită pe toţi clienţii localului să rîdă, căci toate gurile sînt încremenite într-un rictus ciudat. Şi timpul se duce aşa cum trece tinereţea. Melodiile pianului hodorogit par că vin acum de undeva de departe, acoperite de huruitul roţilor de tramvai, iar larma copiilor care se zbenguie pe trotuar seamănă cu bîzîitul unui roi imens de gîze. Înserarea s-a lăsat peste întregul oraş. Dintr-o clipă în alta aştepţi ca un ospătar să anunţe închiderea. Dar nimic din toate astea nu te mai atinge. Te laşi furat de un vălmăşag de gînduri, care te invadează cu încetul, rulîndu-ţi prin faţă cu o viteză nebună imagini ciudate, fără nici o legătură între ele. Ce-ar fi dacă Maryam ar cădea în genunchi dinaintea ta, rugîndu-te să-i laşi o singură cameră pentru penitenţă, iar toate celelate odăi ţi-ar sta la dispoziţie pentru femeile pe care ţi le pofteşte inima? Sau ce-ar fi dacă directorul şcolii te-ar bate pe umăr în fiecare dimineaţă, întrebîndu-te prietenește: ce mai face tata, fiule? Sau dacă te-ai trezi că guvernul a tăiat peste noapte o stradă nouă prin faţa prăvăliei El-Hamzawi? Sau să zicem că Zenoba ţi-ar făgădui solemn să părăsească locuinţa prietenului ei şi să fie preasupusa ta iubită? Dacă s-ar întîmpla aşa ceva, după rugăciunea de vineri, lumea ar ieşi în stradă chiuind într-un iureş năprasnic de fericire. Şi ce altă minune ţi-ai mai putea dori, dacă în noaptea asta tu ai sta tolănit pe-o canapea, iar Zenoba ar dansa goală dinaintea ochilor tăi, îngăduindu-ţi să-i priveşti aluniţa de pe pîntece?

— Ce-ți mai face aluniţa? se trezi întrebînd-o, fără nici o legătură, rîzînd aiurea şi făcînd cu ochiul către pîntecele lui.

— Ce să facă? Îţi spune „bună seara".

— Vezi lumea asta din jur? continuă el să bîiguie fără să ia seama la răspunsul ei. Toţi sînt niște nemernici... Aşa sînt toţi beţivii...

— Sînt încîntată de ce-mi spui... Numai că am început şi eu să simt că-mi zboară minţile...

— Ce bine-ar fi dacă ți-ar zbura tocmai partea aceea în care-l păstrezi pe iubitul tău!

— Aah! Dac-ar şti cu cine stau eu acum! Într-o bună zi o să te ia în vîrful mustăţii...

— E din Şam[1]? Are mustăți uriaşe şi zburlite?

— Din Şam? întrebă ea nedumerită. Pe urmă începu să fredoneze în şoaptă: „Barhum, unde eşti Barhum?".

— Sst! Vrei să se uite lumea la noi?

— Care lume? Eşti orb? Nu vezi că nu mai e aproape nimeni în grădină?

— Băutura asta e nebună! bolborosi el, mîngîindu-şi stomacul bombat.

— Nebună e luna!

— Vorbeşti prea tare şi în dodii! E mai bine să mergem...

— Unde?

— Hai s-o luăm încotro ne poartă picioarele!

— Şi crezi că are noroc cel care se lasă dus de picioarele lui?

— În orice caz, sînt mai sigure decît un creier ameţit...

— Mai bine gîndeşte-te puţin la...

— Mai bine să nu ne mai gîndim la nimic, căci oricum cugetul nu ne mai ascultă pînă mîine-dimineaţă, o întrerupse el în vreme ce se ridica de pe scaun, clătinîndu-se. Hai să mergem!

---

1. Nume sub care sînt cunoscute Siria şi oraşul Damasc, în vorbirea populară.

26

Nici o geană de lumină nu se mai zărea la ferestre; casele îşi închiseseră pleoapele peste secretele lor, iar străzile erau pustii. Doar o boare uşoară alerga hoinar, ameninţînd să stingă ultima pîlpîire a unei lămpi pe jumătate adormită. Tăcerea se aşternuse peste întreaga fire. La ce bun mai există hoteluri, de vreme ce stăpînii lor te întîmpină uitîndu-se la tine chiorîş, de parc-ai fi ciumat? La urma urmelor, puţin îţi pasă cum te privesc, dar necazul e că nu găseşti un adăpost. Şi, după toate astea, nici nu se mai pot ţine pe picioare de somn. Cît timp o să mai rătăciţi aşa, fără nici o ţintă?

Vizitiul se trezi din moţăială şi dădu din cap, ca şi cînd ar fi vrut să-i salute. Vai de cel care-a ajuns să tîrască după el o femeie în miez de noapte şi să se dea de ceasul morţii, neştiind unde s-o ducă.

— Încotro o luăm? îngăimă Yasin, ajuns la capătul puterilor.

— La dispoziţia dumneavoastră, răspunse vizitiul zîmbind.

— Nu te-am întrebat pe tine! îl repezi Yasin.

— Oricum... La dispoziţia dumneavoastră, repetă omul de pe capră.

— Dar de ce mă întrebi pe mine? Întreabă-te pe tine! îi răspunse Zenoba înţepată. De ce nu te-ai gîndit la treaba asta înainte de a mă invita?

— Pe malul Nilului! se amestecă vizitiul cu şi mai multă îndrăzneală, cînd văzu că nu se mai urnesc de lîngă trăsură. E cel mai potrivit loc! Vă duc pe malul Nilului?

— Tu eşti birjar sau marinar? îl întrebă Yasin răstit. Ce să căutăm pe malul Nilului în plină noapte?

— Lumina-i slabă şi nu vă vede nimeni acolo, continuă el cu glas insinuant şi ademenitor.

— Tocmai potrivit pentru tîlhari...

— Vai de mine! sări Zenoba ca muşcată de şarpe. Şi eu, care sînt plină de aur...

— Nu se-ntîmplă nimic! se străduí vizitiul să-i liniştească. Eu mă duc acolo în fiecare noapte, cu fel de fel de clienţi. Toţi s-au întors teferi şi n-au păţit nimic.

— Să nu te mai aud pomenind de Nil! ţipă Zenoba îndîrjită. E mai mare ruşinea! Mă trec fiori prin tot trupul!

— Ba trupul tău să stea departe de toate relele! se amestecă vizitiul din nou în discuţie.

— Tu vorbeşte cu mine! Ce treabă ai tu cu trupul ei? se zborşi Yasin, în vreme ce se chinuia să-şi facă loc lîngă Zenoba.

— Sluga dumitale, *bek*!

— În noaptea asta toate-mi ies pe dos...

— Domnul o să le dezlege pe toate... Dacă vreţi un hotel, vă duc la hotel...

— Ne-am certat la trei hoteluri pînă acum! Trei sau patru, Zenoba? Ia vezi, nu găseşti altceva mai bun?

— Să mergem pe malul Nilului!

— Podoabele mele! ţipă Zenoba din nou.

— Ce să mai vorbim! N-o să găsim nici acolo un loc, bolborosi Yasin, întinzîndu-şi picioarele pe banca din spate.

— Dacă-i vorba numai de loc, aveţi birja la dispoziţie, insistă vizitiul.

— V-aţi pus amîndoi pe capul meu ca să mă scoateţi din sărite? izbucni Zenoba cu indignare.

— Ai dreptate! Ai perfectă dreptate! încercă Yasin s-o potolească, în timp ce-şi răsucea mustaţa încurcat. Pe

urmă, birja e un loc cu totul nepotrivit... Doar n-o să ne jucăm acum ca niște copii, bătînd toată noaptea orașul în lung și-n lat... Ascultă!

Vizitiul își ciuli urechile, iar Yasin îi porunci cu aroganță.

— Ia-o spre Qasr eș-Șawq!

Tropa, tropa – porniră copitele cailor, ridicînd scîntei din caldarîm. Te-afunzi în beznă fără alt tovarăș decît stelele. Numai la orizont se zărește ceva tulbure. Dar imediat te cuprinde marea uitării, căci voința ți s-a topit cu desăvîrșire. „Unde vrei să merg în Qasr eș-Șawq?" auzi ca prin vis întrebarea Zenobei. „La casa mea pe care am moștenit-o de la mama!" se închipui răspunzîndu-i fără să se descurajeze. Destinul a vrut să-i fie adăpost pentru aventurile ei amoroase și s-o lase moștenire tot pentru astfel de isprăvi. Le-a întîmpinat acolo, cu inima jinduind, pe *umm* Maryam și pe odrasla ei. Tot acolo o s-o strîngă la piept și pe doamna nopților lui de demult...

— Și nevasta ta, candriule? O să fie vai și-amar de pielea ta!

— Doarme buștean acum! Nu-ți face griji, că m-am gîndit la toate! O scoatem noi la cap!

— Și, la urma urmelor, tu ești bărbat, nu cîrpă!

— Tu, comoara mea, culege perle din stele să te-mpodobești! Și îngînă-mi la ureche: „Adu-mi dragostea, *nina*, în noaptea asta..."

— Și unde o să-mi petrec restul nopții?

— Te conduc unde vrei tu...

— N-o să mai fii în stare să ridici nici un pai.

— N-am fost eu totdeuna la înălțime?

— Numai dacă nu mi-ar fi teamă de el...

— De cine?

— De nimeni! răspunse ea cu glasul stins, dîndu-și capul pe spate. Aproape că uitasem...

El-Gamaliyya era cufundată în beznă. Pînă și cafeneaua se ascunsese în spatele obloanelor. Trăsura opri la intrarea în Qasr eș-Șawq și Yasin coborî, rîgîind, urmat de Zenoba, care se sprijinea cu nădejde pe brațul lui. Apoi

o luară pe jos clătinîndu-se, petrecuți de tușea vizitiului și de privirile curioase ale străjii, care tocmai trecea pe lîngă birjă.

— Of, și ulița asta nepietruită! se văicări ea.

— Puțină răbdare și-ajungem la liman! Nu-ți fie frică și nu-ți face griji!

În zadar insistă ea să-l trezească, aducîndu-i aminte că în casă o să dea peste nevastă-sa. Se mai și poticni de vreo două ori în timp ce urcau scara, dar în cele din urmă se treziră gîfîind la ușa apartamentului de la etaj. Din pricina spaimei, simți o adiere răcoroasă, gata s-o trezească, pe care în zadar încercă s-o prindă în pumnul prea molatic. El învîrti cu grijă cheia în broască și împinse ușa încetișor. Orbecăi prin întuneric, căutînd urechea Zenobei, și se aplecă spre ea, șoptindu-i să-și scoată pantofii. Apoi făcu și el același lucru și păși în vîrful degetelor. Îi prinse palma de umărul lui și porni încet înaintea ei. Ajunseră în salon, împinse încă o ușă și se pomeniră, în sfîrșit, într-o odaie, oftînd amîndoi ușurați. Apropie încet ușa și o închise cu grijă, conducînd-o pe Zenoba spre o canapea, unde picară amîndoi frînți.

— E prea întuneric! protestă ea îmbufnată. Nu-mi place bezna!

— Ai un pic de răbdare și te obișnuiești, încercă el s-o încurajeze, în timp ce așeza pantofii sub canapea.

— A-nceput să se învîrtească pămîntul cu mine...

— De-abia acum a-nceput?

Yasin se ridică brusc, fără să mai aștepte răspunsul ei, și șopti speriat:

— Am uitat să-nchid ușa de la intrare...

Își duse apoi mîna spre frunte cu intenția de a-și scoate *tarbuș*-ul și, cînd băgă de seamă că-i lipsește, începu să se văicărească:

— Mi-am pierdut *tarbuș*-ul! Nici nu mai știu dacă l-am uitat în trăsură sau la Tovabian?

— Lasă-l în plata Domnului de *tarbuș* și-nchide ușa mai iute!

Se mai strecură încă o dată, traversînd salonul în vîrful picioarelor şi închise uşa de la intrare cu mare atenţie. La întoarcere i se năzări să se abată prin sufragerie, înaintînd cu precauţie, cu mîna întinsă înaintea sa, pipăind aerul ca să nu se izbească de mobilă, şi se întoarse cu o sticlă de coniac, golită pe jumătate.

— Am adus un leac ca să ne treacă spaima..., abia putu el să spună, trîntindu-i sticla în poală.

— Iarăşi? îl întrebă ea cu voce repezită, pipăind sticla cu amîndouă mîinile. Nu crezi că ne-ajunge? Vrei cu tot dinadinsul să ni se facă rău?

— Doar o înghiţitură, ca să ne recăpătăm răsuflarea după atîta trudă...

Cu toate că-şi simţea capul cumplit de greu, Zenoba duse sticla la gură, căutînd curajul disperatului şi socotind că nebunia e o stare agreabilă. Marea porni să se învolbureze, iar el căzu şi se simţi prins într-un vîrtej fără fund. I se năzări că în ungherele odăii aude o învălmăşeală de glasuri, sporovăitul necuviincios sau rîsul prostesc, într-un vacarm aducînd cu cel din *suq*. I se păru apoi că prin aer aleargă frînturi de melodii ciudate. La un moment dat, sticla se rostogoli pe podea cu un zgomot puternic. Nu-şi dădu seama cît timp trecuse, nici dacă fusese mult sau puţin, fiindcă pentru el timpul îşi pierduse cadenţa. Într-un tîrziu, simţi că întunericul începe să se destrame şi un glas îl trezi din visare. Cînd deschise ochii, zări o umbră pe care lumina unei lămpi o făcea să danseze pe pereţi. Îşi răsuci gîtul cu greutate şi, cînd reuşi să-şi ridice privirea, o văzu pe Maryam în uşă, cu lampa în mînă, dezvăluindu-i chipul posomorît şi ochii ce scăpărau de mînie. Cei doi schimbară priviri uluite şi contrariate. Simţeau tensiunea din atmosferă şi-şi dădeau prea bine seama că tăcerea trebuie cumva curmată. Zenoba făcu sforţări disperate să spună ceva, dar simţi un nod cumplit în gît. În cele din urmă, izbucni într-un hohot nebun de rîs şi, văzînd că nu se poate stăpîni, îşi acoperi faţa cu palmele.

— Încetează cu rîsul ăsta nerod! se răsti Yasin la ea, cu limba împleticindu-i-se. Asta-i casă onorabilă, nu-i o speluncă!

Maryam avea aerul că se pregăteşte să spună ceva, dar se trezi neajutorată din pricina furiei.

— Am dat din întîmplare peste doamna asta pe stradă..., bolborosi Yasin, fără să-şi dea seama ce spune. E cam ameţită, sărăcuţa de ea... Şi-am zis s-o iau cu mine şi s-o ţin aici pînă se trezeşte.

— Eu, ameţită? protestă Zenoba. El e turmentat, după cum bine vezi... şi m-a adus aici cu forţa!

Maryam făcu o mişcare bruscă, de parcă s-ar fi pregătit să le arunce lampa în cap.

Yasin îşi încordă trupul şi-o măsură cu priviri încruntate, gata să sară la atac. Ea se trase repede înapoi speriată şi puse lampa pe o măsuţă, scrîşnind din dinţi cu înverşunare. Limba i se dezlegă brusc:

— În casa mea? urlă ea în cele din urmă cu glas sugrumat! În casa mea? În casa mea, păcătosule... fiu de cîine?

Glasul ei se porni apoi ca un tunet, vărsînd asupra lui ocări şi blesteme. Urletele de furie răzbăteau prin pereţi, ridicîndu-se pînă în tării. Îi strigă pe vecini, trezindu-i din somn, pentru a-i lua martori împotriva soţului ticălos. Yasin o ameninţă în fel şi chip, în strădania de a o reduce la tăcere; făcu semne disperate cu amîndouă mîinile, se holbă la ea şi în cele din urmă începu să ţipe şi el cît îl ţinea gura. Cînd înţelese că orice încercare este inutilă, sări în picioare şi se îndreptă spre ea cu paşi mari, silindu-se să nu-şi piardă echilibrul. Se năpusti, încercînd să-i astupe gura cu palma, dar ea continua să urle ca o mîţă încolţită şi-l izbi cu piciorul în burtă. Yasin se trase înapoi, împleticindu-se de durere, cu chipul întunecat de furie, apoi se prăbuşi ca un buştean, cu faţa pe podea. Maryam tăbărî după aceea asupra Zenobei, care se porni să ţipe ca din gură de şarpe. O înşfăcă bine cu mîinile, înfigîndu-şi zdravăn unghiile în carnea ei şi împroşcînd-o cu sudălmi.

Yasin reuşi cu greu să se ridice; îşi scuturâ cu putere capul, să alunge toropeala şi pîcla, apoi trase un pumn vîrtos în spinarea nevestei, aplecată asupra rivalei. De data asta, se porni Maryam să urle ca din gură de şarpe, fugind de mînia lui, pînă ce reuşi să ajungă de partea cealaltă a mesei. Simţindu-se ceva mai în siguranţă, îşi scoase un papuc, pe care-l aruncă în pieptul bărbatului, reluîndu-şi goana prin salon. Fără să mai stea pe gînduri, Yasin îi strigă decizia lui, astfel încît să audă toţi vecinii:

— Piei din ochii mei! Eşti repudiată... repudiată... repudiată![1]

Se auziră lovituri în uşă, urmate de glasul vecinei de la etajul al doilea:

— *Sitt* Maryam! *Sitt* Maryam!

Yasin conteni cu fuga, gîfîind neajutorat, iar Maryam începu să zbiere din toţi rărunchii:

— Vino înăuntru şi priveşte! Şi spune-mi dac-ai mai văzut aşa ceva! O tîrfă în casa mea, moartă de beată şi făcînd şi-tărăboi pe deasupra! Intră şi vezi!

— Linişteşte-te, *sitt* Maryam..., încercă vecina s-o ia cu binişorul. Hai la mine, sus, pînă mîine-dimineaţă!

— Du-te cu ea! răcni Yasin cu indiferenţă. Nu mai ai ce să cauţi în casa asta!

— Nemernicule! îi strigă Maryam în faţă. Păcătosule! Îndrăzneşti să-mi aduci tîrfele în casă?!

— Tîrfă eşti tu! bolborosi el, izbind cu pumnul în perete. Ştiu lucrul ăsta prea bine! Ai uitat de soldaţii englezi? Numai eu sînt de vină, fiindcă nu i-am ascultat pe oamenii de bună credinţă...

— Eu? Eu sînt doamna şi coroana ta! Sînt mai cinstită decît tot neamul tău şi decît mamă-ta, în orice caz! Ce poate fi bărbatul care se însoară cu o femeie, ştiind că ea

---

1. Conform dreptului matrimonial islamic, rostirea de către soţ a expresiei „(Eşti) repudiată!" de trei ori echivalează cu desfacerea căsătoriei.

e necinstită, aşa cum crezi tu despre mine? Ce altceva ar putea să fie decît un pezevenghi ticălos, vrednic de dispreţ?! Însoară-te cu asta! urlă apoi, făcînd un semn spre salon. Ăsta-i soiul care ţi se potriveşte!

— Dacă mai scoţi un singur cuvînt, îţi viu de hac pe dată! se răsti Yasin la ea, simţind că-şi iese din piele. Ce şarpe am putut să încălzesc la sîn!

Nici vorbă ca Maryam să se potolească. Ba se aprinse şi mai tare, aruncînd flăcări din gură şi din priviri. Vecina socoti că a sosit momentul să intervină şi se băgă între ei. O bătu uşurel pe umăr şi-o pofti din nou să rămînă la ea pînă la ziuă.

— Într-o clipă să-ţi strîngi catrafusele şi să dispari! răcni Yasin şi mai iritat. Să nu te mai văd înaintea ochilor! Nu mai eşti nevasta mea şi nu te mai cunosc! Am un pic de treabă înăuntru, dar să ştii că e vai de pielea ta, dacă te mai găsesc aici cînd vin înapoi...

Yasin se întoarse clocotind în salon şi trînti uşa în spatele lui cu atîta putere, încît se cutremurară pereţii. Apoi se aruncă pe o canapea şi se apucă să-şi şteargă sudoarea de pe frunte.

— Mi-e frică! şopti Zenoba cu privirea pierdută.

— Tu să taci! De ce să-ţi fie frică? Acum sînt liber! urlă el. Complet liber!

— Nu pricep ce-a fost în capul meu de te-am ascultat şi-am venit cu tine aici! se tîngui ea.

— Acum taci! Ce-a fost a trecut şi nu-mi pare rău de nimic! îndrugă Yasin, prinzînd curaj şi simţindu-se stăpîn pe situaţie.

După rumoarea care răzbătea prin uşă pînă la ei, îşi dădu seama că se mai adunaseră şi alte vecine pentru a o consola pe Maryam. Apoi o auzi lamentîndu-se:

— Aţi mai auzit una ca asta? Să vină cu o tîrfă de pe stradă peste mine în casă?! M-a trezit larma lor... Rîdeau în gura mare şi se apucaseră să cînte... Vă jur pe Allah că se apucaseră să cînte, fără pic de ruşine, după ce şi-au pierdut minţile... Păi asta mai poate fi numită casă?!

— Şi-acum ai de gînd să-ţi aduni lucrurile şi să pleci? o întrebă o femeie, protestînd. Vino-ţi în fire! Asta-i casa dumitale, *sitt* Maryam, şi nu trebuie s-o părăseşti nicidecum!

— Nu mai e casa mea! o lămuri Maryam. Nemernicul m-a repudiat!

— Nu e-n toate minţile! se amestecă un alt glas de femeie. Hai acum sus, la noi, şi-om vedea dimineaţă ce-i de făcut! Oricum, Yasin *efendi* e om de treabă, dintr-o familie cumsecade... Blestemat fie diavolul! Hai cu noi, fata mea, şi nu mai fi amărîtă!

— Nu-mi mai pasă de nimic! se mai auzi încă o dată glasul lui Maryam. De n-ar mai prinde dimineaţa păcătosul, fiu de şerpoaică!

Apoi paşii se îndepărtară şi rumoarea se stinse. Cînd auzi o uşă trîntindu-se, Yasin răsuflă uşurat şi se întinse pe spate.

27

Se făcuse ziuă de-a binelea şi razele soarelui inundaseră dormitorul cînd se trezi Yasin, frecîndu-se la ochi. Nu-şi simţise niciodată capul atît de greu, cu toate că nu era prima oară cînd întrecea măsura cu petrecutul. După care se întoarse şi o descoperi lîngă el pe Zenoba, iar întîmplările nopţii trecute îl năpădiră într-o clipă. Vasăzică Zenoba doarme în patul lui Maryam. Şi Maryam unde-i? La vecini? Simţi că-i plesneşte obrazul de ruşine. Cum de s-a lăsat tîrît în prăpastia asta fără fund? Dar la ce bun să-şi mai facă inimă rea acum? Ce-a fost a trecut. Toate se pot întoarce, mai puţin ziua de ieri. S-o trezească? La ce bun? Las-o în pace, să se sature de somn, căci oricum nu poate părăsi casa înainte de a se lăsa întunericul! Îl aşteaptă o zi destul de grea, aşa că trebuie neapărat să se mişte pentru a-şi recăpăta cît de cît vigoarea. Dădu uşor pătura la o parte şi alunecă pe podea. Avea părul răvăşit, pleoapele umflate şi ochii roşii. Se tîrî anevoie pînă în holişor, căscă zgomotos şi inspiră profund, întrebîndu-se cum de-a rămas uşa salonului deschisă. Oftă adînc, simţindu-şi capul de plumb, apoi se îndreptă spre baie. Îl aşteaptă o zi grea, într-adevăr! A-ntins prea tare coarda! Maryam, vasăzică, e la vecini, iar Zenoba doarme în patul ei! L-a prins dimineaţa înainte de a fi izbutit să ascundă urmele păcatului. Curată nebunie! Trebuia s-o strecoare afară înainte de a-l lua somnul. Cum de-a pregetat să facă lucrul ăsta? I se întunecase mintea! Cînd şi cum

ajunseseră în dormitor? Nu-şi mai aduce aminte cum s-au petrecut lucrurile. Într-un cuvînt, s-a făcut de rîsul lumii şi măcar dacă ar fi avut pentru ce! Dar de ce să se mai mire, de vreme ce diavolii ruşinii sălăşluiesc de atîta amar de vreme în ungherele acestei case? Asta-i doar moştenirea de la mamă-sa. Allah s-a îndurat de ea şi-a luat-o în cele din urmă. Ea s-a dus, dar l-a lăsat pe fiul ei drept prilej pentru clevetirile şi glumele vecinilor. Mîine vor zbura veştile pînă în Bayna el-Qasrein. Acum nu mai ai de-ales! Nu mai ai cum să ieşi din prăpastia asta fără fund! Ar fi nemaipomenit dacă apa rece a duşului ar putea duce cu ea şi amintirile urîte ale zilei de ieri. Cine ştie? Dacă te uiţi pe furiş de la fereastră, s-ar putea să descoperi în faţa uşii o droaie de gură-cască, pîndind ivirea femeii care ţi-a alungat soţia. N-o să-i îngădui cu nici un preţ să iasă! Iar de Maryam ai divorţat şi pace! Ai repudiat-o pe negîndite, cînd nici măcar nu lepădase doliul după mamă-sa. Acum ce-o să spună lumea pe seama ta? În ciuda duşului rece, se simţea tot mahmur. Se opri drept în bucătărie, pentru a-şi pregăti o cafea tare. După cîteva minute se întoarse în dormitor cu un pahar umplut pe jumătate cu cafea neagră şi dădu din nou cu ochii de Zenoba, care tocmai se ridicase în capul oaselor şi căsca de zor.

— Bună dimineaţa! îl salută ea, privindu-l încurcată. Probabil o să ne revenim de-a binelea la poliţie...

— Zi mai bine „Să ne ferească Allah!", răspunse el morocănos, uitîndu-se la ea pe deasupra paharului, sorbind lacom din cafea.

— Numai tu eşti de vină! gemu ea în cele din urmă, zornăindu-şi brăţările.

— Acum mă judeci, nu-i aşa? îngăimă el cătrănit, aşezîndu-se pe marginea patului.

— Mi-ai stricat casa! bombăni ea, oftînd adînc şi plimbîndu-şi călcîiul mîngîietor pe spinarea lui. Numai Allah ştie ce m-aşteaptă!

Apoi îşi întinse uşor talpa peste genunchiul lui, făcînd să alunece *ghilbab*-ul într-o parte şi dezvelindu-i piciorul puternic, acoperit cu păr negru şi des.

— Ibovnicul tău? întrebă el indignat. Nu i-ar mai ajuta Allah! Chibzuieşte bine şi vezi ce-nseamnă el pe lîngă repudierea nevestei mele! Tu mi-ai stricat mie casa! Mi-ai distrus casa!

— Toată noaptea a fost beznă să-ţi bagi degetele în ochi! se lamentă ea ca şi cum ar fi vorbit singură. Şi un vacarm cumplit! Şi-acum îmi răsună larma glasurilor în urechi. Dar numai eu sînt de vină, căci nu trebuia să-ţi dau ascultare din capul locului.

Yasin căzu pe gînduri, avînd sentimentul că ea e de fapt destul de mulţumită de întorsătura lucrurilor şi că afectează numai regretul şi căinţa. A cunoscut doar destule femei în El-Azbakiyya, care se făleau cu scandalurile stîrnite din pricina lor. Acum, totuna-i! îşi zise el. N-are rost să-şi mai facă sînge rău. Lucrurile au ajuns prea departe ca să mai încerce să repare ceva. Nu-i mai rămîne decît să rîdă a pagubă.

— Cea mai mare nenorocire este aceea care stîrneşte rîsul! spuse Yasin dezamăgit. Mi-ai stricat casa şi mi-ai mai şi ocupat-o! Acum n-ai decît să te scoli şi să te pregăteşti pentru o şedere ceva mai lungă, căci o să ai o zi întreagă răgaz. N-o să mai poţi părăsi casa asta decît după căderea nopţii...

— Ce năpastă! se lamentă ea, arătînd că nu se prea împacă cu gîndul. Cu alte cuvinte, o să stau întemniţată aici... Şi nevasta ta unde-i acum?

— Eu nu mai am nevastă!

— Ai, n-ai, dar unde-i acum?

— La tribunalul religios, probabil...

— Încep să-mi fac gînduri... Mi-e teamă să nu mă atace cînd ies de-aici.

— Ţi-e teamă? Domnul să fie îndurător cu noi! Dar noaptea trecută nu te-ai pierdut deloc cu firea, nepoată ticăloasă a Zabidei!

Zenoba izbucni în rîs, fălindu-se parcă la auzul acuzației lui Yasin. Apoi întinse mîna spre paharul lui cu cafea, sorbi puțin și-l puse la loc.

— Și-acum ce-i de făcut? întrebă ea.

— După cum vezi! Cît știi tu, atîta știu și eu... Ceea ce știu sigur e că o să-mi plesnească obrazul de rușine să mă mai arăt în lume după scandalul de azi-noapte...

— Nu-ți face griji în privința asta, încercă ea să-l liniștească, dînd din umeri cu indiferență. Nu există bărbat să nu fi comis ticăloșii pe care să nu le înghită pămîntul.

— Așa o fi, dar rușinea-i rușine... Închipuie-ți toate bocetele și urletele și repudierea după miezul nopții... Închipuie-ți vecinii, morți de curiozitate, alergînd spre apartamentul meu pentru a vedea cu ochii lor ce se întîmplă.

— E-adevărat, dar ea a început scandalul! încercă Zenoba din nou să-l liniștească.

La o asemenea ipocrizie nu se așteptase nici el.

— Dacă avea un pic de tact, lucrurile se rezolvau altfel. Ai văzut că lumea e destul de înțelegătoare cu scandalagiii pe stradă. Ea e vinovată pentru divorț. Dar și tu parcă i-ai zis ceva destul de urît... Fiică de tîrfă sau cam așa ceva... Și-ai mai îndrugat ceva și despre soldații englezi...

Abia acum își aduse aminte că-i adresase vorbele astea și-i aruncă Zenobei o privire înciudată, minunîndu-se cum de i se întipăriseră în minte astfel de detalii.

— M-am înfuriat foarte tare. Nici nu mi-am dat seama ce prostii spun.

— Așaaa, vasăzică?

— Exact așa... cum îți spun...

— Soldații englezi? Nu cumva ai găsit-o la barul Fanși?

— Doamne ferește! E fată de neam... vecină cu noi. Ne cunoaștem de-o viață... Dar furia mea – blestemată să fie – n-a mai avut margini...

— Vrei să zici că, dacă nu te înfuriai atît de tare, nu-ți lăsai limba slobodă și nu te dădeai de gol, așa-i?

— Te implor să-ncetezi – pe viața mătușii tale! Nu crezi că mi-ajung cîte am pe cap?

— Spune-mi cum a fost cu soldaţii englezi şi pe urmă te las în pace, nu mai vreau nimic!

— Ţi-am spus că numai din pricina mîniei am putut să scap nişte vorbe ca astea! îi răspunse el răstit. Ajunge! Am pierdut şi aşa destul timp cu fleacurile astea!

— Cu alte cuvinte, îi iei apărarea, da? insistă ea, după un oftat. Nu te duci după ea s-o chemi înapoi?

— Ei bine, tu chiar nu mai ştii ce e ruşinea?

— Ruşinea? Ruşine ar trebui să-ţi fie ţie!

Zenoba se dădu jos din pat şi se opri în faţa oglinzii. Luă pieptănul lui Maryam şi se apucă să-şi aranjeze părul în grabă şi să se tînguie:

— Am împlinit-o cu bărbatul meu! Ce mă fac dacă nu mai vrea să audă de mine?

— Spune-i la revedere şi s-a terminat cu el... Uşa mea îţi este deschisă oricînd!

— Unde dai şi unde crapă! Te faci că nu înţelegi ce vreau să zic? continuă ea să se căineze. Ne gîndeam foarte serios la căsătorie...

— Daa? La căsătorie? Şi tot te mai bate gîndul să te măriţi, după ce-ai văzut azi-noapte? N-ar fi mai nimerit să-ţi alungi ideea asta din minte?

— Tu nu vrei să mă înţelegi şi pace! insistă ea cu şiretenie. M-am săturat de viaţa asta fără nici un rost... După ea nu mai există decît pieirea... O femeie ca mine, cînd s-o mărita, ştie ce-i aia casă...

Hm! Şi cine crezi tu că va fi prostul ăla? În taraf nu erai decît o biată cîntăreaţă la lăută... o lăutăreasă! Şi după treizeci de ani – cît o să împlineşti curînd – viaţa e ca şi terminată pentru o femeie de lume ca tine. Căsătoria e ultima ei speranţă. Dar ia stai! Nu cumva se gîndeşte chiar la tine? Nu tăgăduiesc că e destul de nostimă şi că-mi place! Ba îmi place chiar prea mult! Ce altă dovadă îmi mai trebuie, după scandalul pe care l-am făcut azi-noapte pentru ea?

— Şi-ţi place de el? Adică – vreau să zic – îl iubeşti?

— Dacă l-aş iubi, nu cred că m-aş afla acum sechestrată aici, în casa ta! bombăni ea, vrînd să pară înverşunată.

Yasin se înfioră, simţind că-i creşte inima, deşi avea mari îndoieli în privinţa sincerităţii ei. Cu toate că era absolut sigur de nestatornicia Zenobei, de data asta nu se îndoia că-l place.

— Să ştii că eu am mare nevoie de tine, Zenoba! Din pricina ta am comis nebunia asta, fără să-mi pese de urmări. Noi sîntem de multă vreme hărăziţi unul altuia.

Se opri deocamdată la atît. Pe chipul ei înfiorat se vedea însă limpede că jinduia la mai mult.

— Nu prea ştiu ce să fac, îngăimă ea. S-o termin cu el definitiv? N-am chef să-mi complic viaţa cu doi bărbaţi în acelaşi timp...

— Dar cine-i bărbatul ăsta?

— Un negustor din zona Citadelei, Muhammad el-Qilli... Oricum nu-ţi spune nimic numele lui.

— Şi e-nsurat?

— Da! Are şi copii! Dar e om cu dare de mînă...

— Şi ţi-a făgăduit că te ia de nevastă? puse el degetul pe rană, în cele din urmă.

— El mă ispiteşte mereu cu ideea asta. Numai că eu stau pe gînduri... Nu mă pot hotărî. E om însurat... cu copii... Asta nu prea mă încîntă. N-o să am decît necazuri din pricina familiei lui.

Merită să-i suporţi minciunile pentru ochii ei frumoşi.

— De ce n-am rămîne noi aşa cum am fost cîndva, Zenoba? Nu mai sînt nici eu chiar aşa lipsit de stare...

— Dar pe mine nu mă interesează averea ta. Nu mai suport să fiu aşa, fără nici un rost... Asta-i tot!

— Şi ce-i de făcut?

— Asta întreb şi eu...

— Şi de ce nu spui lucrurilor pe nume?

— Ce să spun mai mult? Am spus tot ce-am avut pe suflet...

Atacul ei veni cu totul pe neașteptate și i se păru de-a dreptul comic. Ar fi putut să-i răspundă tot atît de dur, dar nu voia s-o piardă. Mai ales acum!

— Îți mărturisesc sincer că am ajuns să văd un semn rău în căsătorie, spuse el cu cea mai spășită mutră.

— Tot așa cum am ajuns eu să văd un semn rău în viața asta de una singură...

— Dar ieri parcă nu gîndeai astfel. Ce te-a apucat așa, deodată?

— Ce să m-apuce? Ieri eram ca și măritată. Altfel spus, am dat vrabia din mînă pe cioara de pe gard...

— Mai lasă și tu puțin, ca să putem ajunge la o cale de mijloc! Un lucru vreau să-ți fie limpede de pe-acum – n-am să renunț la prietenia noastră, orice s-ar întîmpla!

— Antecedentele tale îmi dovedesc cu prisosință cît de sincer ești și ce intenții bune ai, îl întrerupse ea cu iritare în glas.

— Ce să-i faci? Omul nu învață fără s-o simtă pe pielea lui... Cele întîmplate mi-au fost de învățătură, încercă el să fie cît mai convingător.

— Nu mă mai las amăgită de vorbe frumoase... Aah, cum sînteți voi, bărbații! Toți o apă și-un pămînt!

Dar voi femeile, cum sînteți? Puțintică răbdare, nepoată a Zabidei! A venit la mine amețită, după miezul nopții, și dimineața și-a adus aminte că vrea să fie în rînd cu femeile virtuoase! Ce și-o fi zis? Dacă a doua nevastă i-a fost o ușuratică, de ce n-aș deveni și eu o a treia nevastă? Rău ai mai ajuns, băiete! Ai uitat de necazul care te-așteaptă afară? Acum lasă-le mai bine să rabde decît s-o alungi și pe Zenoba cu o vorbă urîtă, așa cum ai făcut cu Maryam! Maryam? Acum cred că m-ai iertat, frate Fahmi, pentru păcatul săvîrșit

— Nu trebuie să se strice ceea ce s-a înfiripat între noi, își spuse el părerea cu un glas molatic și prietenos, silindu-se s-o înduplece.

— Acum depinde numai de tine!

— Trebuie să ne întîlnim cît se poate de des şi să mai chibzuim...

— Eu n-am ce să mai chibzuiesc. Am hotărît.

— Şi fie tu o să te convingi că eu am dreptate, fie eu o să mă conving că tu ai dreptate, îşi continuă el firul gîndurilor.

— Eu sînt decisă să fac aşa cum ţi-am spus...

Zenoba ieşi din odaie, rîzîndu-şi în barbă, în vreme ce el o urmărea descumpănit. Totul i se pare nespus de straniu. Dar Maryam unde-o fi? se întrebă el pe neaşteptate. Nu ştie unde este, dar e neîndoielnic că a rămas singură şi că sufletul lui o să se zbuciume necontenit, fără să mai aibă parte de tihnă! Mîine o să se intereseze de ea în Bayna el-Qasrein, iar poimîine la tribunalul religios. Viaţa lor împreună devenise de nesuportat; ea ajunsese să-i spună că-l urăşte şi că i s-a acrit să mai stea sub acelaşi acoperiş cu el. Ăsta mi-a fost destinul! N-am noroc în căsătorie şi pace! Aşa o fi fost şi bunicul meu? Prea zic toţi că eu îi semăn leit! Şi totuşi! Şi totuşi, zănatica asta stăruie să se mărite cu mine!

28

Soarele se pregătea să apună, cînd domnul Ahmad Abd el-Gawad traversa cu paşi grei puntea de lemn care lega bacul de mal. Sună şi după puţin timp se ivi în uşă Zenoba, îmbrăcată într-o rochie de mătase albă, vaporoasă, ce lăsa să i se vadă formele ademenitoare.

— Bine-ai venit! Bine-ai venit! îl întîmpină ea ceremonios. Spune-mi, ce-ai făcut ieri? Parcă te văd cum ai venit, ai sunat, ai rămas nedumerit, iar cînd ai văzut că nu apare nimeni, te-ai îndepărtat cu paşi şovăielnici. Spune-mi drept, ce-ai făcut? întrebă ea din nou, rîzînd forţat. Nu-i aşa că te-am pus pe gînduri?

În ciuda înfăţişării elegante şi a parfumului pe care-l răspîndea în jur, faţa domnului Ahmad Abd el-Gawad era posomorîtă, iar ochii-i împietriţi trimiteau săgeţi de indignare.

— Unde-ai fost ieri? o luă el scurt, fără să dea atenţie vorbelor mieroase.

Zenoba o luă înaintea lui cu paşi mărunţi şi repezi şi se opri în salon, aşezîndu-se leneş într-un fotoliu. Domnul Ahmad rămase în picioare, cercetînd-o cu ochi curioşi. Ea încerca să surîdă, silindu-se să pară cît mai liniştită şi sigură de sine.

— Am ieşit – aşa cum ştii – după nişte cumpărături şi cu cine crezi c-am dat nas în nas? Cu cîntăreaţa Yasmina! M-a invitat la ea acasă şi ne-am prins la vorbă pînă cînd s-a făcut întuneric. Pe urmă, ce crezi, c-am mai putut scăpa de ea? Nici vorbă! Zor, nevoie, să dorm la ea! N-o

mai văzusem de cînd m-am mutat aici, pe bac! Dac-ai fi auzit-o cum s-a pornit să ocărască statornicia mea şi să se minuneze de bărbatul misterios care a reuşit să-mi sucească mintea într-atît încît să uit şi de neamuri, şi de prieteni!

O fi sinceră oare? Sau vrea să mă îmbrobodească? Să fi suferit eu ieri şi astăzi aşa, fără nici un temei? Parcă m-au muncit toate blestemele şi farmecele iadului! Să fi fost, oare, totul fără motiv? Lumea e nespus de vicleană! Sînt în stare să sărut ţărîna, dacă netrebnica asta a spus un grăunte de adevăr! Trebuie să mă conving cu orice preţ, chiar şi cu preţul vieţii care mi-a mai rămas de trăit! Se pare că a venit vremea să mi se întoarcă mintea acasă! Un bob zăbavă şi-o să aflu totul! Să nu-mi mai zică lumea Abd el-Gawad, dacă n-o să aflu!

— Şi cînd spui că te-ai întors la bac?

Zenoba îşi ridică piciorul pînă la braţul fotoliului şi-şi plecă privirea, cercetînd papucul roz cu trandafiraşi albi şi degetele colorate cu *hinna*.

— Dar de ce nu iei loc? Şi scoate-ţi *tarbuş*-ul, ca să-ţi văd cărarea! M-am întors azi-dimineaţă, domnul meu!

— E o minciună sfruntată! răcni el cu năduf şi disperare. Minţi! repetă cu aceeaşi violenţă, înainte ca ea să poată răspunde. Nu-i de glumit! Nu te-ai întors nici azi-dimineaţă şi nici măcar după-amiază! Am trecut de două ori pe-aici în cursul zilei şi nici gînd să te găsesc! Nu vezi că-i minciună cusută cu aţă albă?

Zenoba rămase un timp descumpănită. Pe urmă îngăimă ceva cu un glas tremurător, în care se amestecau vinovăţia şi nemulţumirea:

— M-am întors puţin înainte de asfinţit... Ăsta-i adevărul! Acum vreo jumătate de ceas! N-aş fi îndrăznit să născocesc nici o minciună, dacă n-aş fi citit în ochii tăi atîta nemulţumire... De fapt, ştii ce s-a întîmplat? Azi-dimineaţă m-a rugat Yasmina s-o însoţesc la cumpărături... Cînd a aflat c-am părăsit taraful mătuşii, a insistat să intru în trupa ei, urmînd să cînt în locul ei la unele peteceri... Şi-am rămas cu ea, ştiind că tu n-o să te-ntorci

înainte de nouă seara. Asta-i toată povestea! Şi-acum, şezi mai bine şi roagă-te pentru Profet[1]!

O fi şi asta tot o invenţie? Noroc că prietenii tăi nu ştiu cum îşi bate soarta joc de tine! Dar, pentru liniştea mea, trebuie să trec şi peste asta! Ai ajuns să cerşeşti liniştea tu, care pînă mai ieri nu cunoşteai mila? Ai ajuns să te umileşti în faţa unei lăutărese, care pînă acum cîţiva ani nu îndrăznea decît să te servească la masă, pe tine şi pe prietenii tăi, retrăgîndu-se sfioasă? Sau voi avea parte de liniştea dorită, sau să se ridice flăcările iadului!

— Cîntăreaţa Yasmina, zici? Am s-o întreb şi-am să mă conving dacă povestea-i adevărată. Doar se află la doi paşi, nu-i în munţii Waq Waq...

— Desigur, desigur, n-ai decît s-o întrebi..., murmură Zenoba dusă pe gînduri, ridicînd din umeri cu indiferenţă.

— O s-o întreb chiar în seara asta, izbucni el cu îndărătnicie, nemaiputînd să-şi stăpînească furia. Ba mă duc la ea chiar acum! Ţi-am îndeplinit toate dorinţele şi se cuvine să-mi respecţi şi tu drepturile ce mi se cuvin...

Ameninţările nu avură deloc darul s-o îmblînzească pe Zenoba. Ba dimpotrivă, deveni agresivă şi certăreaţă.

— Ia-o mai uşurel şi nu mă învinui degeaba! Nu crezi că am fost destul de îngăduitoare pînă acum? Dar toate au o limită! Sînt o femeie ca toate celelalte, la urma urmei! Mai bine deschide ochii şi roagă-te pentru tatăl Fatimei[2]!

---

1. Profetul Muhammad (570, 571-632) – întemeietorul religiei monoteiste islamice, important legislator, reformator social şi organizator politic.
2. Fiica profetului Muhammad şi a Khadigăi – prima dintre soţiile lui; Fatima a fost căsătorită cu Ali, vărul Profetului, cu care a avut trei fii, doi dintre aceştia – Al-Hasan şi Al-Husayn – fiind personalităţi de seamă în istoria islamului; Fatima însăşi, devenită cea mai renumită dintre fiicele Profetului, a fost înconjurată cu mare veneraţie de către toţi musulmanii, care au adăugat la numele ei, în semn de respect, onorificul Az-Zahra' – „Strălucitoarea".

— Îndrăznești să mi te adresezi mie astfel? întrebă Ahmad sufocat de furie.

— Și de ce nu, de vreme ce tu mi te-ai adresat mie tot așa?!

— Ei bine, merit să îndur toate astea fiindcă am făcut din tine o stăpînă! Altfel, trăgeai targa pe uscat! Ți-am creat o situație pentru care te invidiază și Zabida! Și poftim! Asta mi-e răsplata?!

Vorbele lui o aţîţară și mai tare și se porni fără veste să urle ca o leoaică:

— Allah m-a făcut stăpînă, nu tu! Și nu uita că am acceptat situația asta numai după rugăminţile tale fierbinți! Nu sînt nici prizoniera, nici sclava ta! Să-ți intre bine în cap! Anchetă? Ce părere ai tu despre mine? Crezi că sînt cumpărată cu banii tăi în tîrg? Dacă purtarea mea nu-ți place, să-și vadă fiecare de treaba lui!

Doamne din ceruri, ce mi-aud urechile? Cînd s-au preschimbat în gheare degetele care pînă ieri m-au mîngîiat? Dacă am mai avut îndoieli asupra nopții trecute, acum totul s-a lămurit! Asta ți-a trebuit, asta ai găsit, domnule Ahmad! Acum îndură umilința pînă ce-o să te saturi! Ți-a închis gura! Ce poți să-i zici? Trimite-o în stradă, de unde-ai adunat-o, dacă-ți dă mîna! Răcnește la ea! Zbiară cît poți! Ce te împiedică? Blestemul lui Allah! Nimic nu poate fi mai urît decît trădarea inimii! Asta-i umilirea inimii, de care ai auzit și-ai rîs altădată! Am ajuns să mă blestem pentru ceea ce simt!

— Mă alungi? întrebă el, ferindu-se s-o privească.

— Dacă vrei să mă ții aici ca pe-o sclavă și să-mi arunci vorbe de ocară în obraz ori de cîte ori ți se năzare, atunci cred că e mai bine și pentru mine, și pentru tine să ne despărțim...

Își întoarse fața de la el, dar asta nu-l împiedica să-i contemple obrazul și pielea fină a gîtului, într-o liniște nefirească, uluitoare. Aș fi cum nu se poate mai fericit, dac-aș putea s-o alung fără să-mi pese! Este adevărat că

m-a umilit şi m-a exasperat, dar aş putea oare suporta să viu aici şi să n-o mai găsesc?

— N-am avut niciodată încredere deplină în tine, dar nu mi-am imaginat că ai putea fi atît de nerecunoscătoare!

— Înţeleg că ai prefera să fiu lipsită de orice simţire şi fără pic de demnitate!

— Ba aş vrea să-ţi cunoşti datoria şi obligaţiile, înainte de orice...

— Am făcut pentru tine mai mult decît îţi închipui, continuă ea cu amărăciune în glas. Am consimţit să-mi părăsesc familia şi slujba, ca să stau aici, la cheremul tău. Nu m-am plîns ca să nu-ţi tulbur tihna şi nu ţi-am spus că există şi oameni care s-au oferit să-mi asigure o viaţă mult mai demnă decît asta, dar eu nu i-am luat în seamă...

Hm! Apar nişte trucuri noi pe care nu le-am ştiut.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, îngăimă el cu voce scăzută.

— Un bărbat respectabil îmi dă tîrcoale de mai mult timp, insistînd să se însoare cu mine, întregi ea, învîrtindu-şi de zor brăţările.

Aah! Zăduful şi umiditatea care te sufocă nu sînt nimic pe lîngă această nouă nenorocire care şi-a căscat fălcile să te înghită. Ce fericit trebuie să fie luntraşul acela care-şi strînge pînzele în faţa ferestrei!

— Şi cine este împricinatul?

— Un bărbat pe care n-ai de unde să-l cunoşti... Poţi să-i zici cum vrei!

Domnul Ahmad se trase un pas înapoi şi se lăsă istovit pe canapeaua dintre cele două fotolii, strîngînd mînerul bastonului în pumni.

— Cînd şi unde te-a văzut? o descusu el precipitat. Şi cum de ţi-au ajuns la urechi intenţiile lui?

— Cînd locuiam la mătuşa mea, mă vedea destul de des. În ultima vreme a încercat de mai multe ori să stea de vorbă cu mine, dar eu l-am evitat. Mi-a transmis dorinţa lui printr-o prietenă. Cam asta-i povestea!

Multe poveşti mai are în vremea din urmă! Ieri, cînd n-am găsit-o acasă, m-a lovit o singură durere. A fost ca

o apăsare de neîndurat. Nu mi-am închipuit însă că astăzi vor veni pe capul meu cu duiumul. Nimic n-ar fi mai potrivit decît s-o părăsești, dacă ai putea s-o faci! Numai așa ți-ai putea redobîndi liniștea! Niciodată n-am înțeles mai bine decît acum cît de mult greșesc oamenii închipuindu-și că moartea ar fi nenorocirea cea mai mare care i-ar putea lovi!

— Acum aș vrea să știu lămurit – pe tine te ispitește propunerea asta? insistă domnul Ahmad, simțind cum îi clocotește sîngele în tîmple.

Zenoba îl privi sfidător, contenind cu mîngîiatul brățărilor.

— Ți-am mărturisit doar că l-am evitat tot timpul. Ce vrei să-ți spun mai mult?

— Spune-mi drept, te-ai mai întîlnit cu altcineva în afară de mine aici, pe bac?

— Cu altcineva? Aici, pe bac n-a călcat nimeni în afară de tine!

— Zenoba! Ascultă bine ce-ți spun și nu încerca să ascunzi nimic. Spune-mi absolut totul și te iert, indiferent cum stau lucrurile!

— Dacă te încăpățînezi să fii bănuitor, atunci e mai bine să ne luăm adio!

Ți-aduci aminte de gîza pe care ai văzut-o azi-dimineață zbătîndu-se în pînza de păianjen?

— Ei bine! Acum cred că poți să-mi spui. Ieri te-ai întîlnit cu bărbatul acela?

— Ți-am spus o dată unde-am fost ieri...

— De ce vrei să mă chinui cu tot dinadinsul, o întrebă el cu glas sugrumat. Știi foarte bine cît de mult am ținut să fii fericită...

Zenoba își lovi palmele una de alta, în semn de disperare.

— Nu pricep ce ți s-a năzărit de insiști atîța! Nu vrei să înțelegi că eu am renunțat la toate pentru tine?

Frumos refren, n-am ce zice! Nenorocirea este însă că el izvorăște dintr-o inimă goală, așa cum se întîmplă cu

cîntecele de jale interpretate de un profesionist care plesnește de sănătate și mulțumire.

— Îl iau de martor pe Allah și te implor: spune-mi, cine-i omul ăsta?

— Ce-ai vrea să afli? Ți-am spus doar că nu-l cunoști! Un negustor din alt cartier, care venea din cînd în cînd la cafeneaua lui *si* Ali...

— Și cum îl cheamă?

— Abd el-Tawwab Yasin, spuse ea ezitînd și încercînd parcă să-i scape printre degete. Îți spune ceva numele lui?

Am închiriat bacul pentru a avea parte de clipe fericite... Ți-aduci aminte de vremurile de altădată? V-aduceți aminte de Ahmad Abd el-Gawad de odinioară, căruia nu-i păsa de nimic? Zabida... Galila... Bahiga... Întrebați-le pe ele, să vă spună ele cine-a fost... Nu seamănă nici pe departe cu bărbatul descumpănit căruia au început să-i albească tîmplele.

— Nu pricep de ce-ți sare țîfna de cîte ori te întreb ceva!

— Din pricina îndoielii care te stăpînește...

Domnul Ahmad începu să lovească în podea cu vîrful bastonului.

— Nu accept să fiu îmbrobodit, înțelegi? bubui vocea lui tunătoare. Nu admit și pace! Nimic nu mă poate sili să-mi calc pe inimă și să-mi nesocotesc demnitatea mea de bărbat! Pe scurt, nu-mi intră în cap că tu ai putut dormi noaptea trecută în altă parte decît aici...

— Iar ne întoarcem la povestea asta?

— Și o să mă tot întorc... Doar nu mai ești o copilă. Ești femeie în toată firea. Tot timpul îmi pomenești de bărbatul acela străin. Nu pricep ce te-a apucat! Te-a amăgit într-atît promisiunea lui mincinoasă?

— Știu sigur că vine cu gînd cinstit și că nu mă amăgește... Ce dovadă mai bună aș putea avea decît făgăduiala lui că nu va încerca să se apropie de mine înainte de căsătorie?

— Şi tu ai consimţit să-l iei de bărbat?

Zenoba îi răspunse, încruntîndu-şi sprîncenele de indignare:

— Oare tot n-ai înţeles ce-am spus eu? Nu eşti deloc în apele tale! Vino-ţi în fire şi bagă bine de seamă la ce-ţi spun, căci e ultima dată cînd îţi mai răspund. N-am stat nici o clipă în cumpănă. L-am refuzat pe acest bărbat din primul moment şi n-am făcut-o decît din respect pentru tine.

— Şi-a găsit sacul peticul! Probabil că e vreun ageamiu care aruncă vorbele fără să se gîndească înainte de a deschide gura, zise el cu năduf.

— Nu mai e un puşti! Are treizeci de ani!

Aşadar a venit pe lume cu un sfert de veac mai tîrziu! Întîrzierea nu-i cîtuşi de puţin un lucru frumos! Doar cînd e vorba de vîrstă... Iar gelozia nu se sfieşte să ne pîndească şi să ne chinuie.

— Am renunţat la el, cu toate că promitea să-mi asigure viaţa pe care mi-o doream, continuă ea cu nostalgie în glas.

Afurisită femeie! Chiar şi Zabida ar fi avut multe de învăţat de la ea!

— Vorbeşti serios?

— Trebuie să-ţi spun că m-am cam săturat de viaţa asta...

Din nou i se ivi înaintea ochilor gîza prinsă în firele pînzei de păianjen.

— Tu chiar vrei să mă aduci la deznădejde?

— Da, da! Tînjesc după o viaţă tihnită... Vreau şi eu să mă văd măritată şi la casa mea. N-am dreptate să gîndesc aşa?

Ai venit cu gîndul s-o anchetezi şi iată unde-ai ajuns! Doar că nu ţi-a zis „Pleacă!". Cum de-ai devenit atît de îngăduitor? S-ar cuveni să-ţi fie ruşine de tine toată viaţa de-aici încolo! Ai priceput unde vrea s-ajungă? Cît de minunate sînt valurile clipocind în asfinţit!

— Sper să nu te fi supărat vorbele mele! continuă ea, văzînd că el nu se grăbeşte să-i răspundă. Te ştiu atît de

evlavios şi nu cred c-ai fi în stare să împiedici o femeie să-şi întemeieze căminul ei şi să intre în rîndul lumii... Nu pot trăi ca mătuşa mea, de azi pe mîine. Îţi spun sincer că mă tem şi m-am săturat de viaţa asta păcătoasă şi-aş vrea să trăiesc altfel.

Domnul Ahmad întîmpină ultimele ei cuvinte cu o figură consternată, măsurînd-o înciudat şi strîngîndu-şi buzele palide pentru a-şi ascunde mînia.

— Dar ce te-a apucat aşa, deodată? Nu te-am mai auzit pomenind de-aşa ceva pînă azi, bîigui el. Pînă mai alaltăieri ne înţelegeam perfect. Ce s-a-ntîmplat de ieri pînă azi?

— Nu îndrăzneam să-ţi spun ce-aveam pe suflet...

Se îndepărtează de tine cu o iuţeală înspăimîntătoare. Ce deziluzie! Aş fi gata să închid ochii şi să uit de noaptea trecută. Îmi calc pe inimă şi trec chiar şi peste îndoiala şi peste durerea mea, numai să nu mă mai chinuie cu jocul ăsta de-a şoarecele şi pisica.

— Ne înţelegeam atît de bine! Se pare că nu mai ţii la prietenia noastră!

— Nu, nu-i asta; dar cred că aş putea să fac din ea ceva mai bun... Nu e mai cinstit să fii în rînd cu lumea, decît să trăieşti în păcat?

— Dar tu nu-ţi dai seama de situaţia mea complicată? bolborosi el speriat şi palid.

— Ce vrei să spui?

— Tu nu ştii că eu sînt însurat... că am şi-un băiat însurat şi fete măritate? Lucrurile sînt destul de delicate, după cum vezi... Nu eram destul de fericiţi aşa? se lamentă el apoi, nu fără teamă în glas.

— Bine, dar nu ţi-am cerut nici să divorţezi, nici să-ţi părăseşti copiii, insistă ea jignită. Doar sînt atîţia bărbaţi care au mai multe neveste...

— Căsătoria la vîrsta... într-o situaţie ca a mea nu-i cîtuşi de puţin o treabă simplă! gemu el, ezitînd, cu glasul strivit de teamă. Aşa ceva nu poate trece fără să stîrnească scandal...

— Dar ştie toată lumea că ai o metresă şi văd că puţin îţi pasă de ce zice lumea, replică ea, rîzînd ironic. Ce motiv ai avea să te temi de vorbele altora, cînd e la mijloc o căsătorie legitimă?

— Nu ştiu decît cîţiva prieteni tainele mele. Iar la mine în familie nici pomeneală să-i treacă prin cap cuiva un lucru ca ăsta!

— Eşti chiar atît de sigur? Aşa crezi tu, dar adevărul nu-l ştie decît Allah! zise ea cu voce mieroasă, arcuindu-şi sprîncenele încondeiate. Crezi că se poate păstra vreun secret pe lumea asta? Sau te pomeneşti că nu mă socoteşti demnă să-ţi fiu nevastă? continuă ea apoi, oţărîtă.

Allah să mă apere! Lăutăreasa Zenoba s-ajungă nevasta mea!

— Nu mi-a trecut niciodată prin gînd aşa ceva, Zenoba!

— O să-ţi cunosc eu adevăratele sentimente cît de curînd! sări ea indignată. Dacă n-o să le aflu astăzi, apoi tot o să le aflu mîine... Iar dacă ţi-e ruşine să te însori cu mine, atunci nu mai avem ce vorbi!

Ce zici de ea? Ai venit s-o alungi şi tu eşti cel alungat! Asta le pune vîrf la toate! Tu ai renunţat s-o mai întrebi unde-a fost, iar ea te pune să alegi între căsătorie şi despărţire. Ce faci? Ce te ţine locului? Inima haină! Asta este! Mai uşor ai îndura să ţi se smulgă carnea de pe tine decît să te părăsească lăutăreasa! Ciudat şi trist că ţi-a fost dat să fii încercat de iubirea asta oarbă tocmai acum, la bătrîneţe!

— Asta-i preţuirea pe care o dai tu iubirii mele? o întrebă el mustrător.

— N-am nici o preţuire pentru cel care mă nesocoteşte!

— Dar ţin la tine mai mult decît la sufletul meu, îngăimă el cu tristeţe.

— Sînt sătulă de vorbe-n vînt!

— Ăsta-i adevărul gol-goluţ...

— A venit timpul să şi simt lucrul ăsta, căci de auzit l-am tot auzit...

Domnul Ahmad lăsă ochii în jos, plin de mîhnire şi disperare. Nu-şi dădea seama cum ar putea să accepte, dar n-avea curajul nici s-o refuze. Pe deasupra, era şi tare chinuit de gîndurile învălmăşite care-i stîrneau furtună în cap şi în suflet.

— Dă-mi un răgaz ca să-mi aranjez şi eu treburile, îngăimă el.

— Dacă m-ai fi iubit cu adevărat, n-ai fi şovăit nici o clipă, zise ea calm, ascunzîndu-şi un zîmbet şiret.

— Nu-i numai ceea ce crezi tu în joc, se grăbi el s-o prevină.

Domnul Ahmad făcu un gest nelămurit cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să adauge mai mult temei vorbelor sale, cu toate că nici el nu-şi dădea prea bine seama ce voia să spună.

— Dacă aşa stau lucrurile, sînt dispusă să te aştept, se prinse ea în joc, zîmbind ademenitor.

Îl inundă un val de linişte – dar numai un val trecător –, simţindu-se ca un boxer gata să cadă în corzi, aşteptînd gongul salvator.

Încercă să scape de nelinişte şi întinse mîinile spre ea, cerşind afecţiune.

— Vino aici, lîngă mine, se auzi glasul lui implorînd.

— Cînd o să îngăduie Allah! murmură ea, îndărătnicindu-se să rămînă pe loc.

29

Domnul Ahmad părăsi bacul şi o luă pe drumul pustiu, îndreptîndu-se prin beznă către podul Ez-Zamalek. Adia o briză plăcută, purtînd cu ea foşnetul copacilor falnici cu crengi împletite. În întuneric semănau cu nişte dune uriaşe sau cu norii negri, plumburii. De fiecare dată cînd ridica ochii, i se părea că-l învăluie şi-l strivesc, aidoma grijilor care-i gîrboveau umerii. Or mai exista griji ca ale tale pe lumea asta? Cel care moare nu e la fel cu cel care se sinucide, iar tu ai consimţit fără doar şi poate să te sinucizi. Nimic nu i se părea mai plăcut în clipele acelea decît să colinde pe jos pentru a-şi linişti nervii şi a-şi orîndui gîndurile, înainte de a ajunge la prieteni. Acolo vor fi numai ei şi-o să le mărturisească totul. Nu-i va consulta, căci bănuieşte cam ce-ar putea să-i răspundă, dar simte o dorinţă insistentă să se plîngă cuiva, asemeni unui înecat tîrît de valurile învolburate, care strigă disperat după ajutor. N-a uitat, bineînţeles, că Zenoba contează pe acordul lui. Nu poate tăgădui că n-ar ţine la ea. Dimpotrivă! Dar nu şi-a închipuit niciodată că ar trebui să plătească asta cu căsătoria. Nici nu-şi imaginează cum ar putea anunţa o asemenea veste familiei, copiilor şi lumii, în general. Cu toate că ar fi vrut să colinde cît mai mult, se trezi grăbindu-şi paşii mari şi izbind cu bastonul în pămîntul prăfos, ca şi cînd ar fi alergat către o ţintă precisă, cu toate că nu avea nici una. Vasăzică, l-a respins şi i-a arătat uşa! Are o experienţă de viaţă bogată, dar n-a mai

întîlnit așa ceva pînă acum. Cel slab cade însă în laț cu bună știință. Cu toate că mersul în aer liber i-a potolit întru cîtva tulburarea, gîndurile lui continuă să rămînă împrăștiate și încîlcite, izbindu-i tîmplele în neorînduială.

În negura asta grea poate să stea de vorbă cu el însuși fără șovăială și fără sfială. Crengile copacilor ce se împletesc deasupra, pe bolta de nepătruns îl apără de cer. Ogoarele întinse din dreapta îi ascund gîndurile, iar apa Nilului, care curge în stînga, îi înghite în adîncuri sentimentele. Dar trebuie să se ferească de lumină! Să se păzească de ea, căci și-a pus capul teafăr sub sabie! O să fie de-acum încolo precum o căruță de circ, în urma căreia se adună grămadă copiii și mulțimea de gură-cască, arătînd-o cu degetul. Cît despre demnitatea lui, har Domnului! Are, așa cum a avut întotdeauna, două fețe: una pentru prieteni și femeile iubite, iar cealaltă pentru familie și lume. Aceasta din urmă i-a salvat poziția socială la care a ținut atît de mult. Împotriva ei urzesc acum capriciile, amenințînd-o cu pieirea.

Zări podul cu felinarele lui strălucitoare și se întrebă încotro s-o ia. I-ar fi plăcut să rămînă mai departe în singurătate și întuneric. Cînd ajunse la capătul podului, o luă pe calea El-Ghiza. Yasin! În clipa cînd își aduse aminte de el, simți că se cutremură și că fruntea i se aprinde. De ce te-ai speriat? El o să fie primul care o să te înțeleagă și-o să-ți dea dreptate! Sau ți-e teamă că se va bucura de nenorocirea ta și-o să facă un haz nebun pe seama ei?! Tot timpul l-am dojenit și l-am osîndit, cu toate că n-a alunecat niciodată într-o prăpastie atît de adîncă! Dar Kamal? De-acum înainte trebuie să-ți pui mască, să mai poți da ochii cu el și să nu-ți ghicească păcatul scris pe frunte. Dar Khadiga, dar Aișa? O să lași ochii în pămînt cînd o să te întîlnești cu ele în casa familiei Șawkat. Zenoba, nevasta tatălui lor! O să fii de rîsul lumii! O însurătoare pe care n-o s-o aplaude decît desfrînații de teapa ta! Trebuie să cauți o altă lume în care să

trăiești de-acum, dacă vrei să asculți mai departe de ispitele din pieptul tău! Oare există o împărăție a beznei, departe de oameni, în care să-ți poți ascunde nestingherit viciile? Privește mîine din nou la pînza de păianjen și-ai să vezi ce-a mai rămas din gîza aceea! Ascultă la orăcăitul broaștelor și la țîrîitul greierilor! Cît de fericite sînt vietățile astea! Dar tu n-o să te simți fericit pe fața acestui pămînt decît știindu-te „stăpînul", domnul Ahmad! Dacă te țin curelele, treci noaptea asta pe la toți ai tăi – Amina, Kamal, Yasin, Khadiga și Aișa – și mărturisește-le ce ți-a trecut prin cap! Și dacă o să-ți mai dea mîna pe urmă, poftim și-nsoară-te cu lăutăreasa!

Haniyya! Ți-aduci aminte cum ai alungat-o, uitînd într-o clipă de toată dragostea pe care o aveai pentru ea? N-ai iubit nici o altă femeie cum ai iubit-o pe Haniyya! Dar, vai nouă! Se pare că ne pierdem mintea tocmai cînd începem să îmbătrînim! O să bei noaptea asta pînă cînd te vor duce prietenii în cîrcă! Ești atît de însetat, de parcă n-ai mai fi pus picătură pe limbă din anul elefantului[1]! Durerile și umilințele pe care le-ai înghițit anul ăsta ajung să șteargă plăcerile întregii tale vieți!

Domnul Ahmad lovi pe neașteptate cu bastonul în pămînt și se opri din mers. I se făcuse lehamite de beznă, de liniște și de copacii care întunecau strada și se pomeni tînjind după prieteni. Nu este el omul care să poată îndura multă vreme singurătatea. Este o parte dintr-un grup, o parte dintr-un tot, și numai acolo este obișnuit să trăiască și să-și caute alinare. Se întoarse în loc pentru a merge spre pod, simțind cum se cutremură de furie și de silă. Cum vine asta? Stă o noapte întreagă cine știe pe

1. Regele yemenit creștin Abraha ar fi condus în anul 570 – anul nașterii profetului Muhammad – o expediție împotriva sanctuarului păgîn de la Mecca, expediție la care ar fi fost folosit și un elefant (după unele versiuni, chiar mai mulți).

unde şi pe urmă te mai şi obligă să accepţi şi, pe deasupra, s-o mai iei şi de nevastă? îi şoptea un glas mustrător şi insinuant, sfîşiat de durere şi de indignare. Simţi cum îi creşte în piept o aversiune puternică pentru el însuşi. Yasmina? Nici vorbă! Şi-a petrecut noaptea în braţele unui bărbat, care nu i-a îngăduit să plece decît a doua zi spre seară. A rămas acolo ştiind prea bine că el, domnul Ahmad, va veni la bac şi n-o va găsi. Ce-nseamnă asta? Puţin îi pasă! Pasiunea a orbit-o, făcînd-o să uite şi de timp, şi de toate celelalte. Asta-i! Sau ai ajuns să nu-ţi mai pese de nimic? Cum de-ai mai putut sta de vorbă cu ea după toate astea, silindu-te să-i intri în graţii? Cum de te-a putut înşela într-atît? Cum de-ai fost în stare să-i promiţi că o să te mai şi însori cu ea? Nici că se poate o ruşine mai mare! Nu simţi cum îţi apasă coarnele în creştetul capului? S-a încornorat cu ele însuşi „stăpînul", capul familiei, şi-o să le lase moştenire şi urmaşilor! Ce ruşine! Ce năpastă! Ce-o să spună lumea cînd ţi le-o vedea crescute aşa, din senin? Mînia, dezgustul, sîngele şi lacrimile – toate la un loc – nu sînt de-ajuns pentru a ispăşi păcatul slăbiciunii tale. Acum stă tolănită şi se amuză pe seama ta. Trebuie să te dezmeticeşti! Trebuie să-ţi aduni gîndurile! Cînd se vor ivi apele murdare ale dimineţii, nu trebuie să mai facă nimeni haz pe seama ta! Îndrăzneşte să le vorbeşti prietenilor, dacă nu i-ai mai auzit de mult hohotind! Fiţi îngăduitori cu el, căci a îmbătrînit şi-a dat în mintea copiilor! Iertaţi-l, căci le încercase pe toate, mai puţin plăcerea coarnelor! Zabida: Ai refuzat să fii stăpîn în casa mea şi-ai primit să fii încornorat în casa lăutăresei mele! Galila: Sărmane Ahmad, de azi înainte nu-mi mai eşti frate! Martori îmi sînt drumul acesta apăsător, întunericul greu şi pomii gîrboviţi: alerg, plîngînd ca un copil, şi n-o să dorm în noaptea asta înainte de a-i cere socoteală şi a-i întoarce umilinţa ticăloasei! A îndrăznit să te alunge pe tine? Şi

pentru ce, mă rog?! Pentru că a făcut o criză de demnitate? De ce nu îndrăznește să-ți spună de la obraz că nu te mai suportă și pace! Ce durere cumplită! Așa mi se cuvine! Și cînd te gîndești că bătrînul Mitwalli Abd es-Samad își închipuie că le știe pe toate! Sărmanul! Cît de naiv este! Trecu iarăși pe lîngă podul Ez-Zamalek și apucă din nou pe calea Ambaba. Grăbi pasul cu îndărătnicie, hotărît să spele murdăria ce-l împroșcase. Pe măsură ce se apropia iuțea pasul, lovind și mai vîrtos cu bastonul în pămînt.

Iată, în sfîrșit, lumina slabă de la fereastra bacului! Furia i se aprinsese vîlvătaie, numai că de data asta era stăpîn pe sine și-și redobîndise sentimentul demnității, durerea mocnind ca un grăunte de jar sub stratul gros de cenușă.

Coborî scara, trecu peste puntea de lemn și lovi de cîteva ori în ușă cu vîrful bastonului, din ce în ce mai violent.

— Cine e? întrebă ea în cele din urmă, cu glasul tulburat.

— Eu! răspunse glasul lui ferm și răsunător ca un tunet.

În ușă se ivi imediat chipul ei nedumerit. Îi făcu loc să intre, întrebînd:

— O veste bună?

El își continuă mersul, fără să răspundă, și nu se opri decît în mijlocul salonului. Apoi se întoarse brusc și rămase în picioare, urmărind-o cum se apropie de el cu priviri întrebătoare. Cînd ajunse lîngă el, începu să caute în ochii lui nedumerită, încercînd să descifreze ce-i era scris pe fața posomorîtă.

— Sper că ai venit să-mi aduci o veste bună, îngăimă ea. Ce te-a adus înapoi?

— Nespus de bună – slavă lui Allah! O să afli îndată de ce-am venit, spuse domnul Ahmad cu un glas liniștit, care nu prevestea nimic încurajator.

Ea continua să-l întrebe doar din priviri, fără să rostească o vorbă.

— Am venit să-ţi spun că nu e cazul să-ţi legi vreo speranţă de ce-am discutat mai devreme! întregi el. N-a fost decît o glumă stupidă!

Zenoba se cutremură dezamăgită, cu ochii măriţi de stupoare şi năduf.

— O glumă stupidă? urlă ea. Da' ce, tu nu mai eşti în stare să deosebeşti o glumă stupidă de cuvîntul de onoare prin care te-ai legat?

— Cînd vorbeşti cu mine, ar fi mai nimerit să-ţi măsori cuvintele, replică el în vreme ce faţa i se întuneca şi mai tare, căci femeile de teapa ta nu sînt primite la mine în casă nici ca servitoare. Pricepi?

— Te-ai întors ca să-mi spui vorbele astea? se zbuciumă ea, privindu-l cu încordare. De ce n-ai spus de la început ce gîndeşti? De ce m-ai amăgit cu promisiuni, gata să-mi cazi în genunchi ca să mă înduplec? Crezi că mă sperii cu asemenea vorbe? Să ştii că am destule răspunsuri pentru glumele stupide!

— Am venit să-ţi spun că ar fi o mare ruşine, dacă m-aş încumeta să mă însor cu tine – o întrerupse el, făcîndu-i întărîtat semn cu mîna – şi că n-aş face decît să le dau apă la moară amatorilor de anecdote... şi că de vreme ce-ţi trec prin cap asemenea gînduri, nu te mai socotesc demnă să-mi fii prietenă... căci eu nu pot fi prieten cu nebunii...

Ochii ei scînteiau, trimiţîndu-i săgeţi vrăjmaşe, dar nu se lăsă prinsă de şuvoiul mîniei, aşa cum se aşteptase el. Probabil că izbucnirea lui şi gîndul la ce-ar mai fi putut să urmeze o făcuseră să-i fie teamă, căci îi răspunse cu glasul stins:

— Nu te pot sili să te însori cu mine! Nici vorbă de asta! Eu n-am făcut decît să-ţi spun ce mi-a trecut prin cap şi-o să te las pe tine să hotărăşti... Înţeleg că vrei să te dezici de promisiunea făcută, nu-i aşa? Eşti liber să faci cum pofteşti! Dar n-ai nici un motiv să mă jigneşti şi să mă umileşti... O să-şi vadă fiecare de treaba lui şi gata.

Asta e tot ce poate ea să-ți spună ca să nu te piardă? Atît ține ea la tine? N-ai fi fost mai fericit dacă – pentru a te păstra – s-ar fi luptat cu ghearele și cu dinții? Nu-ți rămîne decît să te zvîrcolești de furie și să urli!

— Sigur că o să-și vadă fiecare de treaba lui, dar înainte de asta am vrut să cunoști părerea mea despre tine... Nu tăgăduiesc că sufletul meu s-a lăsat ispitit de tine... probabil pentru că există momente de slăbiciune în viața fiecărui om, cînd se lasă amăgit de gunoaie... Unde mai pui că am părăsit femeile pe care tu erai fericită să le poți sluji, ca să te ridic pe tine la situația lor? De aceea, nu mă mir că n-am dobîndit dragostea și considerația pe care le găseam la ele, căci netrebnicul nu e în stare să prețuiască pe cineva, decît dacă-i seamănă... Și-acum, că ți-ai dat arama pe față și-am înțeles cît de sus mă aflu față de nimicnicia ta, nu-mi rămîne decît să mă întorc acolo de unde-am plecat.

Pe chipul ei se putea citi înfrîngerea, dar teama o împiedică să exprime ceea ce simțea în adîncul pieptului aprins.

— La revedere! bombăni ea cu vocea tremurată. Du-te, mai bine, și lasă-mă în pace!

— Am coborît atît de jos, încît am devenit demn de dispreț! răcni el și mai înverșunat, silindu-se din răsputeri să-și ascundă durerea.

— De-ajuns! țipă ea exasperată. Mai bine să fii îndurător cu gîndacul murdar și ferește-te de el! Adu-ți aminte cu cîtă umilință în priviri cerșeai să-i săruți mîinile! Te-ai coborît și-ai devenit demn de dispreț, nu-i așa? Adevărul este că ai îmbătrînit! Asta-i nenorocirea! Și, cu toate astea, eu te-am acceptat! Și iată care e răsplata!

— Să taci, fiică de cîine! se stropși domnul Ahmad la ea, ridicînd bastonul. Taci, ticăloaso! Strînge-ți imediat lucrurile și pleacă de pe bac!

— Ia bine aminte la ce-ți spun! se dezlănțui limba ei otrăvită, în vreme ce capul îi era zguduit de un tremur

convulsiv. O singură vorbă dacă mai scoţi, umplu şi bacul, şi Nilul, şi strada cu urlete şi te trezeşti cu poliţia pe cap! Ai înţeles? Eu nu sînt orice femeie! Eu sînt Zenoba! Şi-ai s-o afli îndată! Tu eşti cel care trebuie să plece! Bacul este al meu! Ai uitat că s-a făcut un contract de închiriere pe numele meu? Du-te în plata Domnului şi lasă-mă în pace, dacă nu vrei să iasă tărăboi...

Domnul Ahmad rămase puţin descumpănit, măsurînd-o cu dispreţ pe sub sprîncenele stufoase, dar izbuti să se stăpînească şi porni spre uşă cu paşi mari şi hotărîţi.

30

Fără să stea pe gînduri, o luă pe drumul ce ducea spre prietenii lui. Îi găsi acolo pe Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim, Ibrahim el-Far şi alţii. Bău, ca de obicei, pînă cînd se ameţi, simţind că întrece măsura, şi rîse cu poftă. Se molipsiră şi ceilalţi de rîsul lui şi petrecură o noapte de pomină. Puţin înainte de faptul zilei se întoarse acasă şi adormi buştean. Se trezi spre prînz, întîmpinînd o nouă zi ce spera să-i aducă liniştea. La început nu se gîndi la nimic. Ori de cîte ori îl sîcîia una din imaginile trecutului apropiat, o alunga cu încăpăţînare. O singură amintire îi făcea plăcere, satisfăcîndu-i orgoliul rănit: triumful asupra femeii nerecunoscătoare şi asupra propriei lui slăbiciuni. Încerca să se convingă că fusese cu adevărat o victorie, zicîndu-şi mereu: „Slavă lui Allah că s-a terminat totul cu bine! De acum înainte, va trebui să fiu mai cu băgare de seamă..."

Primele ceasuri ale zilei trecură în linişte şi putu să-şi contemple pe îndelete victoria şi chiar să se felicite pentru ea. Curînd după aceea, ziua începu să-i pară searbădă, scurgîndu-se prea leneş şi anost. Încercă să-şi explice plictiseala prin efortul istovitor din ultimele două zile sau, mai bine zis, din ultimele luni, căci prietenia cu Zenoba fusese de fapt o tragedie de la bun început. Nu-i venea deloc uşor să accepte prima înfrîngere din îndelungata lui experienţă. Apăsa cumplit asupra inimii şi nervilor săi. De fiecare dată cînd raţiunea îi şoptea că tinereţea s-a

dus, tresărea semeţ, mîndrindu-se cu energia, frumuseţea şi vigoarea lui. Încerca să se amăgească cu ideea că cel netrebnic nu se simte atras decît de cei de-o seamă cu el. Cît dură ziua, tînji după întîlnirea cu prietenii lui. Spre seară îşi pierdu răbdarea şi o luă grăbit spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya, unde-şi întîlni prietenul singur, înainte de sosirea celorlalţi.

— Am terminat cu ea! se trezi declarînd ţanţoş după ce se aşeză în fotoliu, fără nici un fel de introducere.

— Cu Zenoba? întrebă Muhammad Iffat mirat.

Ahmad făcu un semn afirmativ cu capul, iar celălalt continuă, zîmbind:

— Atît de repede?

— Nu-şi cunoaşte lungul nasului, mă crezi? Ce-ţi închipui că i-a trecut prin cap să-mi ceară? Nici mai mult, nici mai puţin decît să mă însor cu ea! Şi cu asta m-a scos din sărite! Ce zici de ea?

— Nici Zabidei nu i-a trecut prin cap aşa ceva! remarcă Muhammad Iffat, zîmbind ironic. Dar ce i-o fi căşunat pe tine, de-a ridicat nasul? Probabil pentru că ai răsfăţat-o prea mult. A uitat care-i e locul şi i-au crescut pretenţiile.

— E nebună, bombăni domnul Ahmad, afectînd un aer de indiferenţă.

— Probabil că se prăpădea după tine! exclamă Muhammad Iffat şi izbucni în rîs.

Ce blestem! Te distrezi pe seama durerii altuia!

— Am zis că e nebună şi gata!

— Şi tu ce i-ai răspuns?

— La început nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Pe urmă i-am spus că plec şi nu mă mai vede... Şi dus am fost!

— Şi cum a primit vorbele tale?

— Întîi a spumegat, pe urmă a ameninţat şi în cele din urmă a înghiţit-o. N-avea de ales! A trebuit s-o las pe nebună! Cred c-am greşit din capul locului!

— Pe la toţi a trecut, dar nici unuia nu i s-a năzărit nici măcar s-o socotească prietenă! îl asigură Muhammad Iffat.

Hoinăreşti şi ataci ca leii prin junglă şi în cele din urmă cazi înfrînt de un şoarece! Nu trebuie să mai afle nimeni altcineva de beleaua care ţi-a căzut pe cap şi slăveşte-l pe Allah că totul s-a terminat cu bine!

Dar oare s-a terminat totul, cu adevărat? Nălucile continuă să-i dea tîrcoale. Nu după multe zile îşi dădu seama că gîndul la ea se asocia cu o durere adîncă ce i se aşezase ca o pată pe inimă, crescînd şi întinzîndu-se mereu. Îşi dădu seama că durerea nu se datora numai demnităţii rănite, ci era însoţită de un sentiment cumplit de sîcîitor de nostalgie – un sentiment apăsător care tindea să-l copleşească. Se mîndrea cu victoria lui, dar sufletul i se lăsa pradă din ce în ce mai des durerilor haine. Cert este că-şi pierduse tihna şi rămînea îndelung pe gînduri, chinuit de amintirile care-l năpădeau. Avea şi momente de slăbiciune, cînd dorea să i se destăinuie lui Muhammad Iffat. Ba o dată îi trecu prin cap chiar să ceară ajutorul Zabidei. Erau însă doar nişte toane efemere, aducînd cu accesele de friguri, din care-şi revenea curînd vlăguit, căinîndu-se, nedumerit şi speriat.

Criza adăuga însă o notă de asprime caracterului său. I se împotrivi cît îi stătu în putere, cu abilitatea şi ambiţia care-l caracterizau, şi nu cedă pornirilor decît rareori. Prietenilor, care erau obişnuiţi să-l ştie blînd, îngăduitor şi atent, nu le scăpă schimbarea firii lui. Cei din familie însă nu observară nimic, căci atitudinea faţă de ei rămăsese statornică. Nu se schimbase în realitate decît acel sentiment de suveranitate ştiut numai de el, transformîndu-se dintr-o pornire afectată şi orgolioasă într-una veritabilă, de ale cărei dimensiuni începuse şi el să se teamă. Nu era scutit nici el însuşi de urmările acestei asprimi. Ba poate că era chiar prima ei victimă, căci îşi blestemă şi-şi dispreţui propriul suflet în fel şi chip, pentru ca în cele din urmă să-şi recunoască încetul cu încetul înfrîngerea, umilinţa şi vîrsta cu toate avatarurile ei. Apoi se consolă, zicîndu-şi în sinea lui: N-am să mă

mai aventurez niciodată, căci nu vreau să mai am parte şi de alte umilinţe... Nu-mi mai pasă nici de gîndurile care mă năpădesc, nici de orgoliul care mă chinuie. Trebuie să mă opresc aici, ca să nu afle nimeni de durerea mea. Nimeni, în afara lui Allah celui milostiv şi bun... Dar ţi-ai găsit! Nu trecură nici cîteva minute şi se trezi, fără să-şi dea seama, întrebîndu-se: O mai fi pe bac sau o fi plecat? I-or mai fi rămas ceva bani de la mine sau a fost nevoită să recurgă la ajutorul bărbatului cu pricina? L-o fi invitat la ea? Şi cu fiecare întrebare simţea cum chinurile i se strecoară din nou în suflet, sfîşiindu-l. Nu avea parte de linişte decît în clipele în care-şi rememora ultima scenă de pe bac, cînd a făcut-o să-şi închipuie că a alungat-o şi a învins-o. Se prefăcea mereu că uită sau nu poate înţelege care fusese de fapt cel care plecase cu coada între picioare. Îşi dădu frîu liber imaginaţiei şi amintirile începură să-l invadeze – capricii şi coşmaruri –, închipuind momentele de umilinţă şi slăbiciune, alternînd cu clipe trecute de fericire ce nu se pot uita niciodată. I se succedară prin faţa ochilor momente care i-au desfătat şi altele în care s-au certat, umilindu-se unul pe celălalt, pentru ca în cele din urmă să-i unească din nou împăcarea. Şi din nou se lăsă purtat spre cutele întunecate ale sufletului său încărcat de suferinţă şi de fericire. Nemaiputînd să-şi găsească echilibrul, se hotărî să se convingă singur de ceea ce se petrece pe bac. La urma urmei, ar putea să se strecoare pînă acolo prin beznă fără să-l zărească nimeni.

Zis şi făcut! Porni prin negură, ascunzîndu-se de ochii lumii ca un fur. Trecu o dată prin faţa bacului, dar nu-şi dădu seama în lumina slabă din deschizătura ferestrei dacă înăuntru se mai afla ea sau se mutase cineva străin. Inima îi şoptea insistent că nu putea fi altcineva. Tot scormonind cu privirea prin aerul smolit, i se păru că vede silueta ei ca o umbră şi că, dac-ar vrea s-o vadă cu adevărat, n-ar avea decît să bată la uşa care s-ar deschide, lăsînd să se ivească chipul ei, întocmai ca în zilele care

s-au dus. Dar dacă-l va întîmpina chipul unui bărbat străin, atunci ce va face? Ea este atît de aproape şi totuşi atît de departe! Şi-apoi, s-a legat să nu mai calce niciodată pe puntea asta! Aah! N-a visat niciodată că s-ar putea întîmpla aşa ceva! „Du-te în plata Domnului!" – îl alungase ea, fără nici o ezitare. I-o zisese din inimă şi-apoi îşi văzuse de treaba ei, ca şi cînd nici nu l-ar fi cunoscut. Cînd un om a putut să fie atît de categoric, la ce îndurare te mai poţi aştepta?

Se mai duse o dată la bac şi încă o dată, iar în cele din urmă se trezi că paşii îl poartă într-acolo în fiecare seară, la lăsarea întunericului. Nu voia ceva anume. Se lăsa doar împins de o curiozitate bolnăvicioasă. Odată, tocmai cînd se pregătea de plecare, uşa se deschise şi zări strecurîndu-se afară o umbră pe care bezna o înghiţi numaidecît. Simţi cum inima îşi iuţi brusc bătăile, pornind într-un ritm deznădăjduit. Traversă strada în fugă şi se ascunse în spatele unui copac, cu ochii holbaţi în beznă. Umbra străbătu puntea de lemn, ieşi în stradă şi o luă spre podul Ez-Zamalek. Abia atunci se convinse că umbra era o femeie. Inima se străduia să-l convingă că este chiar ea. Porni pe urmele ei, supraveghind-o de la distanţă, fără să-i pese cum va petrece noaptea, nici dacă era ea sau altcineva, nici încotro se va îndrepta. Nu-şi luă nici o clipă ochii de pe umbra care aluneca mai departe înaintea lui. Cînd se apropie de pod şi intră în penumbra creată de lumina slabă a felinarelor, nu mai avea nici cea mai mică îndoială că e Zenoba, ceea ce îl făcu să simtă că i se taie picioarele. Îmbrăcase din nou *mila'a* strînsă pe corp, după ce renunţase la ea toată vremea cît durase prietenia lor. Rămase destul de descumpănit, întrebîndu-se ce i se întîmplase, şi-şi făcu fel de fel de gînduri. O văzu oprindu-se în staţia de tramvai. El merse mai departe, paralel cu grădinile şi, după ce se îndepărtă uşor de locul unde se oprise ea, trecu pe cealaltă parte a străzii, fără s-o piardă o clipă din ochi. Ea urcă în primul tramvai care sosi.

Alergă şi el şi reuşi să se agaţe în ultimul moment, oprindu-se lîngă scară pentru a putea supraveghea coborîrea. Se uita lung în stradă la fiecare oprire, fără să-i mai pese că s-ar putea să-l descopere. La El-Ataba el-Khadra, Zenoba coborî şi nu pregetă să facă şi el la fel, continuîndu-şi urmărirea de la distanţă, sub pavăza întunericului abia străpuns ici, colo de razele anemice ale felinarelor de stradă. Văzînd-o că se îndreaptă spre El-Muski, bănui că s-a împăcat cu mătuşă-sa. S-ar putea duce la bărbatul acela? Dar ce rost ar avea să se ducă la el, de vreme ce bacul îi stă la dispoziţie? Cînd intră în cartierul El-Husein, se mai apropie puţin de ea, temîndu-se să nu o piardă din ochi în îmbulzeala femeilor îmbrăcate toate la fel, cu veşmintele strînse pe corp... Nu avea un scop anume urmărind-o, dar se lăsă pur şi simplu tîrît de o curiozitate irezistibilă. Ocoli moscheea prin faţă, o luă apoi pe Uliţa Liliecilor, unde trecătorii se mai răriseră, dar în văzduh plutea încă vacarmul agasant alcătuit din zecile de glasuri distonante ale cerşetorilor. Îşi urmă drumul pe El-Gamaliyya, pentru ca în cele din urmă să cotească pe neaşteptate, intrînd în strada Qasr eş-Şawq. Se lăsă şi el purtat de paşi pe aceeaşi străduţă, cu frica în sîn că s-ar putea să dea nas în nas cu Yasin sau că acesta l-ar putea vedea de la fereastră.

Îşi pregăti repede o poveste; dacă s-ar întîmpla să-l vadă, o să-i spună că merge pînă la prietenul său Ghoneim Hamido, proprietarul teascului de ulei, vecin cu Yasin. Şi iată că Zenoba intră brusc în fundătura în care nu se afla decît casa lui Yasin. Tresări zgîlţîit de fiori şi-şi simţi inima pornind să bată deznădăjduită. Îi cunoştea foarte bine atît pe locatarii de la parter, cît şi pe cei de la primul etaj şi-şi dădu lesne seama că cele două familii nu puteau avea nici în clin, nici în mînecă cu Zenoba. Privirea îi rătăci tulburată, dar instinctul îl purtă orbeşte spre fundătură. Se apropie de uşă pînă ce desluşi paşii care urcau. Apoi se strecură cu băgare de seamă înăuntru şi rămase cu urechile ciulite, continuînd să-i urmărească mersul. Îşi dădu seama

că trecuse de prima uşă, apoi şi de a doua, pentru ca în cele din urmă să se oprească în faţa uşii lui Yasin, ciocănind uşor.

Rămase încremenit, cu sufletul la gură, cu impresia că se va prăbuşi, făcîndu-se una cu pămîntul. Oftă din rărunchi, smulgîndu-se cu greu din locul în care era ţintuit şi pornind înapoi pe unde venise, năucit de surpriză şi împovărat de gînduri negre.

Aşadar, bărbatul cu pricina era chiar Yasin! Încercă să se mîngîie cu ideea că n-are de ce să se teamă deoarece nu pomenise niciodată de copii în faţa ei, iar Yasin n-avea cum să afle de aventura lui. Numai cu cîteva zile în urmă dăduse buzna peste el în prăvălie, vestindu-l că a divorţat de Maryam. Se uitase la el cum stă spăsit şi stingherit, dar i se păruse peste măsură de inocent şi sincer. Ar putea să creadă orice, mai puţin faptul că Yasin ar fi în stare să-l trădeze cu bună ştiinţă. Şi, la urma urmei, de unde şi pînă unde să fi putut afla Yasin că tatăl lui a avut sau are legături cu vreo femeie? Oricum, trebuie să încerce să se convingă. Presupunînd că Zenoba ar fi ştiut sau ar fi aflat într-o bună zi de legătura dintre cei doi, nu ar fi avut nici un motiv să se grăbească, să-i povestească lui Yasin lucruri care n-aveau decît s-o despartă de el. Cu toate că se simţea stors de vlagă, se încăpăţînă să nu lipsească de la întîlnirea cu prietenii şi o luă agale spre El-Ataba.

Te-ai prăpădit cu firea ca să afli şi uite ce-ai aflat! Nu era mai bine dacă te spălai pe mîini şi-ţi vedeai de treaba ta? Slavă Domnului că nu te-ai trezit faţă în faţă cu Yasin şi-atunci să fi văzut tărăboi! Carevasăzică, el fusese bărbatul cu pricina! Dar cînd şi unde l-a cunoscut? Pentru el să fi avut oare atîtea necazuri? Întrebări la care n-o să găseşti niciodată răspuns! Poţi să faci orice presupuneri, chiar şi cele mai fanteziste, căci tot nu poţi schimba nimic! O fi cunoscut-o înainte de divorţul cu Maryam sau după aceea? Dar dacă tocmai diavoliţa a fost pricina divorţului?

Alte întrebări la care nu vei primi nicicînd răspuns şi pe care ar fi mai bine să nu ţi le mai pui! Eşti liber să faci orice presupuneri, dacă asta îţi foloseşte la ceva! Aşadar Yasin era bărbatul! A pretins că se desparte de Maryam pentru că e necuviincioasă! Cu astfel de vorbe ar fi putut să justifice şi divorţul de Zainab, dacă tu n-ai fi aflat adevăratul motiv la timpul potrivit! Într-o bună zi ai să afli adevărul şi în legătură cu Maryam! Dar de ce ţii cu tot dinadinsul să afli acest adevăr? Eşti cu gîndurile răvăşite şi cu inima cătrănită, asta-i tot! Ce, ai putea să fii gelos pe Yasin? Nici vorbă! Dar asta nu-i gelozie! Indiferent de bănuielile pe care le ai, trebuie să te consolezi! Aşa a fost să fie! Dacă tot trebuia să te ucidă cineva, ce mai contează că a făcut-o fiul tău? Yasin e carne din carnea ta! O parte din tine a fost înfrîntă, iar cealaltă parte a ieşit victorioasă! Aşadar eşti şi învins, şi învingător totodată! Yasin este centrul întregului cerc! Sorbeai dintr-o cupă cu gustul durerii şi al înfrîngerii! Peste ea s-au adăugat astăzi victoria şi consolarea! De-acum înainte n-o să mai tînjeşti după Zenoba! Nu se cuvine să mai tînjeşti după ea! Te-ai întrecut cu gluma, încăpăţînîndu-te să nu iei în seamă trecerea timpului! Trebuie să făgăduieşti că de azi înainte vei ţine seama de ea! Ba ar fi de datoria ta să-i atragi atenţia şi lui Yasin, ca să nu fie luat pe nepregătite cînd i-o veni rîndul! Tu eşti fericit! N-ai nici un motiv să regreţi nimic! Trebuie doar să-ţi vii în fire, pentru a înfrunta viaţa cu alte gînduri, cu inima şi cu mintea schimbate! Îţi poţi preda liniştit ştafeta lui Yasin, căci o laşi pe mîini sigure! Ai să te dezmeticeşti în curînd şi totul o să meargă strună, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic... Şi mai ales, ai grijă să nu aduci vorba despre întîmplările din ultimele săptămîni la întîlnirile cu prietenii! Zilele astea încărcate de durere te-au învăţat să-ţi păstrezi cu grijă tainele!

În zilele ce urmară, domnul Ahmad se dovedi mai tare decît necazul care-l lovise şi continuă să meargă pe drumul

său, drept înainte. Află de la Ghoneym Hamido, de la alţii şi prin intermediul domnului Ali Abd el-Rahim adevăratul motiv pentru care divorţase Yasin, dar spre norocul lor, nimeni nu ştia cine fusese femeia care stîrnise scandalul. Stăpînul rămase la început descumpănit, apoi făcu un haz straşnic.

Într-o seară, cînd se îndrepta spre casa lui Muhammad Iffat, simţi o apăsare nedesluşită sub omoplat şi-n ceafă şi începu să sufle greu, din ce în ce mai anevoios. Nu era ceva cu totul nou pentru el, căci în ultima vreme îl tot sîcîiseră nişte dureri cumplite de cap. Într-o zi, cînd a încercat să i se plîngă lui Muhammad Iffat, acesta a rîs de el şi l-a sfătuit să bea un pahar de citronadă cu gheaţă. A rămas la petrecere pînă la sfîrşit, dar a doua zi s-a trezit într-o stare cu mult mai rea. În cele din urmă, a intrat la bănuieli şi s-a gîndit să consulte un medic, cu toate că nu făcuse lucrul ăsta decît foarte rar în viaţă.

31

Lucrurile se schimbă cu trecerea timpului aşa cum se schimbă cuvintele, îmbogăţindu-se cu sensuri noi. Palatul Şaddad nu mai avea nevoie de o nouă strălucire pentru ca măreţia lui să sporească în ochii lui Kamal, dar în seara aceea de decembrie îmbrăcase veşminte ca din poveşti. Lumina se revărsa peste el, inundîndu-l. În toate colţurile atîrnau şiraguri de perle strălucitoare. Becurile viu colorate se revărsau în ghirlande de la terase pînă la straturile de flori. La fel de strălucitoare erau şi gardul înalt şi poarta uriaşă. Iar florile şi fructele pomilor din grădină se preschimbaseră şi ele în globuri luminoase. Totul vestea bucuria. Cînd se apropie, Kamal avu impresia că păşeşte prima oară în viaţă în împărăţia luminii. Trotuarul de vizavi era înţesat de lume şi mai ales de copii care se adunaseră cu duiumul. La intrare fusese aşternut un covor de nisip galben, strălucitor ca aurul. Poarta era deschisă la perete. La fel şi uşa de la salonul cel mare, prin care se zărea un candelabru uriaş. Pe terasă se adunase un grup de tinere în toalete de seară. Şaddad-Bek, în picioare la intrarea salonului, împreună cu alţi cîţiva bărbaţi din familie, întîmpina invitaţii. Pe terasa din faţa salonului se instalase o orchestră de lux, ale cărei melodii inundau grădina, pierzîndu-se apoi undeva departe, în deşert.

Kamal cuprinse cu privirea întreaga imagine şi se întrebă cu inima strînsă dacă Aida se află în grupul de tinere de pe terasă şi dacă ochii ei îl vor fi zărit: firav,

subțire și înalt, păşind rar şi nesigur, încărcat, ca de obicei, cu pardesiul pe braţ, cu capul mare, cu nasul și mai mare, precedîndu-l semeţ. Cînd trecu de poartă, se simţi încurcat, evitînd să se apropie prea mult de salon şi o luă pe aleea dinspre grădină, pentru a se revedea cu prietenii săi în chioşc, aşa cum îl anunţase Husein Şaddad. I se păru că se afundă într-o mare strălucitoare. Prin uşa din spate a salonului, şi ea deschisă larg, zări aceeaşi lumină şi aceeaşi forfotă de lume în straie de seară. Balconul de sus era şi el plin de femei, ca şi terasa.

În chioşc se afla doar Ismail Latif; îşi pusese un costum de gală care atenua întru cîtva înfăţişarea lui agresivă. Nu-l mai văzuse niciodată îmbrăcat atît de elegant.

— Splendid! exclamă Ismail, ieşind în întîmpinarea lui Kamal cu entuziasmu-i obişnuit şi măsurîndu-l din cap pînă în picioare. Dar de ce-ai mai cărat şi pardesiul cu tine? Husein n-a stat cu mine decît un sfert de ceas. Se va întoarce după ce termină cu primirea musafirilor. Hasan, în schimb, a rămas numai cîteva minute; nu cred că o să mai poată sta cu noi, aşa cum ne-am fi dorit. Ce să-i faci? E nunta lui şi are o mulţime de obligaţii! Husein a vrut să mai aducă vreo cîţiva colegi aici, dar eu l-am oprit. Ne vom întîlni cu ei doar la masă. Vor întinde o masă mare, special pentru noi. Cred că asta e cea mai interesantă ştire pe care ţi-o pot aduce la cunoştinţă în noaptea asta... Aşa încît vom petrece de minune!

Aşa îţi închipui tu! Habar n-ai că există altceva cu mult mai interesant! De fapt, abia acum stau şi mă minunez cum de-am fost în stare să răspund invitaţiei! Cum de-am acceptat-o? Ca să par că nu-mi pasă sau pentru că au ajuns să mă pasioneze aventurile de groază?

— E nunta lui Hasan! Aşa e! Dar de ce nu ne ducem şi noi puţin în salon, ca să-i vedem pe invitaţi?

— Chiar dacă ne ducem, tot n-o să obţii ce vrei tu, îi răspunse Ismail Latif cu dispreţ. Paşilor li s-a rezervat în exclusivitate salonul din faţă. Dacă ţii neapărat, n-ai decît

să te duci, dar n-o să dai acolo decît peste niște tineri – rude sau prieteni – și bănuiesc că nu asta este ceea ce cauți... Dac-ar fi cu putință, eu aș prefera să dăm o raită prin camerele de sus, devenite neîncăpătoare pentru potopul femeilor frumoase care fac o adevărată paradă de lux.

Pentru mine nu mai poate exista o altă frumusețe în afara celei pe care n-am mai zărit-o din ziua aceea de neuitat... În clipa cînd mi-a aflat gîndurile, am pierdut-o pentru totdeauna.

— Nu tăgăduiesc că aș vrea să-i văd pe cei mari. Husein zicea că vor fi prezenți mulți dintre aceia despre care am auzit numai din ziare.

— Și ce-ți închipui tu? Crezi că, dacă sînt mari, au patru ochi și șase picioare? îl întrebă Ismail, strîmbînd din nas cu ironie, ca de obicei, și rîzînd în hohote. Sînt și ei niște oameni, la fel ca mine și ca tine.... Și, pe deasupra, mai sînt și gîrboviți de bătrînețe. Așa încît n-o să fii deloc încîntat de înfățișarea lor. Nu-mi explic dorința asta decît prin preocuparea ta obsedantă pentru chestiunile politice.

Dacă e să mă întrebi pe mine, cred că ar fi mai potrivit să nu mă mai intereseze nimic din lumea asta care nu-mi mai aparține și căreia nu-i mai aparțin... Dorința mea de a-i vedea pe cei mari izvorăște, probabil, din pasiunea pentru glorie. Să nu tăgăduiești că n-ai vrea să ajungi și tu mare! La urma urmei, nu-ți lipsesc calitățile promițătoare, se gîndea Kamal cu ironie: ceva din înfățișarea lui Socrate... ceva din durerile lui Bethowen... Și-apoi, îi ești dator cu împlinirea aspirațiilor tale aceleia care te-a inspirat și care prin plecarea ei ți-a răpit lumina... Mîine n-o să mai dai de urma ei în Egipt.

— Husein mi-a spus că la nuntă vor fi prezenți reprezentanți din toate partidele politice, îngăimă Kamal.

— Așa și este! încuviință celălalt cu ifos. Ieri, Saad i-a invitat pe liberali și pe naționali la un ceai la clubul saadist, iar astăzi, Șaddad-Bek îi invită la nunta fiicei sale... Dintre prietenii tăi *wafd*-iști i-am văzut pe Fath

Allah Barakat și pe Hamd el-Basil. De la ceilalți au venit Sarwat, Ismail Sidqi și Abd el-Aziz Fahmi. Se pare că Șaddad-Bek trage sfori mari. Și bine face! Epoca lui Efendi a apus! Mortul de la groapă nu se mai întoarce! Ți-amintești cum ovaționa lumea în delir: *„Allah hayy!... Abbas gayy"*? Adevărul este că s-a dus pe un drum fără întoarcere! Și Șaddad-Bek s-a dovedit înțelept, făcîndu-și socoteli pentru viitor. Se duce o dată la cîțiva ani în Elveția, reînnoindu-și declarațiile mincinoase de loialitate față de *hediv* și pe urmă vine acasă și-și vede de interesul lui.

Ți-e cu adevărat silă de înțelepciunea asta, nu-i așa? Năpasta care l-a lovit de curînd pe Saad nu face decît să confirme că țara e plină de astfel de înțelepți. O fi și Șaddad-Bek unul dintre aceștia? Tatăl zeiței adorate! De ce te mai întrebi? Zeița însăși a pogorît din înaltul cerului pentru a se căsători cu un om de rînd, strivindu-ți inima pentru totdeauna!

— Și crezi că o petrecere ca asta o să treacă fără să auzim un cîntăreț sau o cîntăreață?

— Dar ce, tu nu știi că ăștia din familia Șaddad sînt pe jumătate parizieni? îi răspunse Ismail ironic. Crezi că ei mai au vreun respect pentru tradițiile nunții? Cum i-ar putea îngădui unei cîntărețe să le treacă pragul? Nu-l recunosc pe nici unul din cîntăreții noștri! Tu nu ți-aduci aminte cum vorbea Husein despre orchestra asta, pe care o văd pentru prima oară în viața mea? În fiecare duminică seara cîntă la Groppi[1]. După masă se va retrage în salon și va cînta numai pentru personalități. Nu trebuie să te preocupe lucrurile astea! Pentru noi, lucrurile cu adevărat delicioase vor fi mîncarea și șampania!

Ți-aduci aminte cum au fost nunțile Aișei și Khadigăi? Îți amintești de Galila și de Sabir, care-au cîntat atunci? Ce atmosferă a fost acolo și ce atmosferă e aici! Și cît de fericit erai pe-atunci! În noaptea asta, orchestra va conduce

1. Numele unuia dintre localurile de lux din Cairo.

visurile tale pe ultimul lor drum! Îţi mai aminteşti ce-ai văzut atunci, privind prin gaura cheii? Nu pot decît să-i plîng pe zeii care acceptă să se tăvălească în ţărînă!

— Dar ăsta e un lucru mai puţin important! Lucrul pe care-l regret cu adevărat şi pe care îl voi regreta probabil multă vreme de-aici încolo este faptul că n-am putut să-i văd şi eu pe cei mari de-aproape! Aş fi vrut să-i aud vorbind, ca să înţeleg două probleme majore. În primul rînd, aş vrea să ştiu cum stau lucrurile după formarea coaliţiei şi dacă există speranţa revenirii la Constituţie şi la viaţa parlamentară. În al doilea rînd, aş fi curios să-i aud vorbind într-o ocazie fericită ca asta. Nu ţi se pare nemaipomenit să-l auzi pe Sarwat-paşa – de pildă – îndrugînd verzi şi uscate sau făcînd haz?

— Am avut de mai multe ori ocazia să stau lîngă prieteni de-ai tatei, cum sînt Selim-Bek, tatăl lui Hasan, sau Şaddad-Bek, zise Ismail, aruncîndu-şi capul pe spate cu mîndrie, cu toate că în general afişa modestie şi nepăsare. Ce mai la deal, la vale! Vreau să-ţi spun că n-au nimic deosebit faţă de ceilalţi oameni, ca să merite atîta interes...

Atunci de unde provine deosebirea dintre fiul de consilier şi fiul de negustor? De ce unuia i-a fost scris doar să o venereze, iar celuilalt să se însoare cu ea? Nu e aceasta cea mai bună dovadă că ei sînt plămădiţi dintr-un alt aluat decît oamenii de rînd? Eu, sărmanul de mine, nu ştiu nici măcar cum vorbeşte tatăl meu cînd se află cu prietenii şi cu cei de seama lui!

— În orice caz, Selim-Bek nu se află printre cei mari la care mă gîndesc eu...

Ismail se mulţumi să schiţeze doar un zîmbet, fără să comenteze ultima remarcă a lui Kamal. Veselia lui se revărsa în unde sprintene care se întîlneau cu rîsul zglobiu ce cobora din balconul de sus, plin de parfumul fermecător al tinerelor fete, amestecîndu-se într-o armonie amplă care se împletea şi se răsfira în evantai, întocmai ca sunetele

unor instrumente de coarde ce vin de departe, fiind percepute cînd ca un tot, cînd ca un buchet alcătuit din melodii separate. Toate alcătuiesc un cadru strălucitor pentru inima lui plină de amărăciune şi singurătate, semănînd cu o carte de vizită neagră într-un buchet de trandafiri albi.

Nu trecu mult şi Husein Şaddad se ivi sprinten, cu silueta lui subţiratică şi faţa radioasă, îmbrăcat în redingotă. Se îmbrăţişară cu căldură. Îl urmă îndeaproape Hasan Selim, foarte elegant, cu înfăţişarea lui gravă, destul de agreabilă, deşi era durduliu şi mult mai scund decît Husein. Îşi strînseră mîinile cu căldură şi Kamal îl felicită.

— Lui Kamal îi pare rău că n-a putut să stea cu Sarwat-paşa şi prietenii lui, zise Ismail Latif, privindu-l peste umăr cu obişnuita lui francheţe, însoţită de zîmbetul jucăuş şi ironic.

— Să aibă răbdare pînă cînd o să-i apară mult aşteptatele opere şi-atunci o să şadă la aceeaşi masă cu ei! bolborosi Hasan Selim fără nici un fel de menajamente.

— Cum, tu umbli după ambianţa sobră şi gravă? protestă Husein Şaddad. Eu vreau să petrecem toată noaptea, bucurîndu-ne de o libertate totală!

Înainte ca Husein să se aşeze pe scaun, Hasan Selim se scuză şi se retrase, căci obligaţiile nu-i îngăduiau să rămînă mai mult timp într-un loc.

— Mîine pleacă la Bruxelles, îi vesti Husein, întinzîndu-şi picioarele cu nonşalanţă. Mi-au luat-o înainte. Dar nici eu n-o să mai rămîn mult aici. În curînd o să mă distrez plimbîndu-mă între Paris şi Bruxelles...

Iar tu, sărmane Kamal, o să te deplasezi între En-Nahhasin şi El-Ghuriyya, prin praful şi căldura verii, fără nici o fiinţă iubită şi fără nici un prieten. Asta este răsplata cînd vrei să te înalţi prea sus! O să rătăceşti prin cotloanele oraşului, scormonind la nesfîrşit cu ochii, ce nu ţi se vor mai lecui în veci de suferinţa dorului. Inspiră adînc aerul acesta parfumat de fiinţa ei, căci mîine, cînd

te vei trezi singur, o să ţi se facă milă de tine şi-o să plîngi cu sughiţuri.

— Cred că într-o bună zi te voi urma şi eu!

— Cum aşa? întrebară Husein şi Ismail într-un glas.

Spune-le o minciună la fel de mare ca durerea ta!

— M-am înţeles cu tata ca, după ce-mi termin studiile aici, să fac şi eu o specializare pe cont propriu!

— Ce bine-ar fi să ţi se împlinească visul ăsta! izbucni Husein bucuros.

— Mă tem că în curînd o să mă trezesc singur! zise Ismail rîzînd.

Instrumentele care alcătuiau orchestra se dezlănţuiseră cu furie, vrînd parcă să-şi demonstreze virtuozitatea şi forţa în finalul unei piese melodioase şi ample. Cu toate că era copleşit de amărăciune, Kamal se lăsă captivat de ritmul ei, avînd senzaţia că sîngele îi aleargă într-o goană nestăvilită. Ca prin farmec, tristeţea lui se preschimbă într-o beţie înşelătoare. Cînd instrumentele se odihniră, oftă adînc şi continuă să savureze cu emoţie ecourile care continuau să-i răsune în urechi. Se pomeni întrebîndu-se dacă n-ar fi posibil ca şi sentimentele lui puternice să se stingă treptat. Nu cumva şi iubirea lui se va stinge, asemenea ecoului acestei muzici? Îşi amintea rarele momente cînd pasiunea îl istovea, dîndu-i senzaţia că nu i-a mai rămas nimic din marea lui iubire. Nu reuşea să-şi dea seama dacă trebuie să se bucure sau nu, căci în clipa următoare gîndurile şi amintirile îl năpădeau, inundîndu-i ochii şi sufletul cu imaginea Aidei, încătuşîndu-l fără speranţă de scăpare. Încearcă să te agăţi cu toată puterea de unul din momentele acelea de efemeră libertate! Încearcă să te eliberezi; poate vei reuşi să înfrîngi veşnicia iubirii!

— Ceremonia a început cu psalmodierea unei sure coranice, pentru binecuvîntarea mirilor! le explică Husein Şaddad zîmbind.

Coranul? Nici măcar o frumoasă pariziană nu se poate căsători fără *ma'zun* şi fără Coran? Şi astfel, căsătoria ei

se va asocia în mintea ta şi cu surele Coranului, şi cu şampania!

— Şi care este rînduiala ceremoniei? Spune-ne şi nouă!

— Mai e puţin şi se oficiază căsătoria! şopti Husein, făcînd semn cu mîna spre casă, cu un aer misterios. Şi peste un ceas, toată lumea o să fie invitată la masă. Pe urmă se încheie totul şi Aida va dormi pentru ultima oară în casa noastră. Dimineaţă pleacă la Alexandria, pentru ca poimîine să se îmbarce pe vaporul pentru Europa!

O să pierzi momente importante, pe care ar merita să le vezi; să ţi le întipăreşti în memorie, să-ţi fie hrană pentru durerea ta nesăţioasă... Consemnarea numelui ei în documentul oficial... chipul ei în aşteptarea minunatei veşti... zîmbetul ei în clipa veştii celei mari... întîlnirea celor doi miri. Durerea ta are nevoie de hrană!

— Şi cununia va fi oficiată de un *ma'zun*?

— Fireşte! încuviinţă Husein.

— Doar nu de un popă! sări Ismail, hohotind cu rîsul lui molipsitor.

Într-adevăr! Ce întrebare neroadă! Nu cumva vrei să ştii şi unde o să doarmă la noapte? Cît e de trist, că un om atît de neînsemnat cum este *ma'zun*-ul îţi frînge cursul vieţii! Cum va arăta, oare, cortegiul tău, în ziua cînd ţi se va hotărî destinul? Strada va fi înţesată de lume sau va trece fără să-l observe nimeni? Casa se cufundă brusc în tăcere şi se preschimbă într-un izvor de lumină în care domnea o linişte totală. Simţi o strîngere de inimă. Acum, chiar în această clipă, undeva... poate în camera aceea sau în cealaltă... Dar, din senin, izbucni un chiot prelung, ale cărui ecouri se repetară la nesfîrşit în noapte. Răsună cu atîta forţă, încît putea să trezească şi morţii. Amintiri vechi îl năpădiră din nou. Un chiot ca acelea auzite demult şi care n-aveau nici o legătură cu Parisul. În urma lui izbucni o puzderie de alte chiote, prelungi, cristaline, spintecînd văzduhul ca nişte jerbe de flăcări. Urmări chiuiturile, pînă la ultimul ecou, cu inima zbătîndu-i-se.

Ca prin vis, îl auzi pe Ismail felicitîndu-l pe Husein şi se grăbi şi el să facă la fel. În clipa aceea ar fi dorit atît de mult să rămînă singur. Se consolă cu gîndul că va fi singur zile şi nopţi în şir, fără număr. Îşi va aminti toate detaliile în nopţile lungi de veghe. Orchestra începu o melodie bine cunoscută: *Iertare, Domnul meu...* Kamal făcu un efort uriaş ca să-şi păstreze firea, simţind cum sîngele îi izbea puternic în tîmple, vestind că totul s-a sfîrşit. Întreaga viaţă părea că se destramă! Chiar şi visele s-au stins! Ce i-a mai rămas, decît să se lupte cu colţii stîncilor semeţe?

— Un cuvînt, un chiot şi pe urmă începem o viaţă nouă! bombăni Husein dus pe gînduri. Azi, mîine o să cunoaştem şi noi clipa asta...

— Am să mă străduiesc s-o amîn cît mai mult cu putinţă, declară Ismail Latif.

Iar eu, nici mort! Sau cerul, sau nimic!

— Pentru mine nu va veni niciodată o astfel de zi! spuse Kamal ca pentru sine.

Cei doi păreau să nu dea o atenţie deosebită vorbelor lui.

— N-o să mă însor decît în clipa cînd o să mă conving că nu se poate altfel, îşi urmă Ismail firul gîndului.

Se apropiară de ei doi nubieni – unul purtînd o tipsie cu pahare de sirop, celălalt cărînd o tavă uriaşă pe care se îngrămădeau cutii de bomboane. Fiecare cutie era legată cu o panglică lucioasă de mătase verde, iar pe semiluna strălucitoare de pe nod fuseseră imprimate iniţialele celor doi miri. Cînd primi cutia, se bucură pentru prima oară în ziua aceea; poate pentru că o socotea o amintire de la zeiţa adorată, un simbol al unui trecut ciudat şi al unui vis fericit. Curînd după aceea, se dezmetici brusc din starea de beatitudine, simţindu-se izbit de o forţă mult mai puternică decît el, care-i striga în urechi: Trezeşte-te! Destul cu toate legile care guvernează această lume şi care te-au scos în afara fericirii. Şi Aida, şi Hasan Selim, şi alte forţe invizibile, ale căror nume nu le poţi rosti,

s-au coalizat pentru a-ți stăvili drumul spre fericire. Eşti jalnic şi neputincios în faţa lor, iar revolta-ți e oarbă! Trebuie să le zîmbeşti, deşi pieptu-ți clocoteşte de ură neostoită! Viitorul va decide soarta ta! Odată cu ultimul ecou al chiotelor şi-a dat seama că viaţa nu-i va fi uşoară, că de-acum înainte nu se va mai putea mulţumi cu ce-i este la îndemînă şi că nici nu va mai fi îngăduitor cu el. Dimpotrivă, drumul său va fi de acum înainte greu şi întortocheat, plin de suferinţe, neajunsuri şi durere. Dar nu va bate în retragere; respinse ideea împăcării, avertiză şi ameninţă, dar lăsă ca soarta să-l aleagă pe adversarul cu care se va lupta şi mijloacele cu care se va război.

— Nu te revolta împotriva căsătoriei! îl preveni Husein Şaddad, lingîndu-şi buzele după ce goli paharul de sirop. Dacă ai să pleci în străinătate, aşa cum ai spus, ai să găseşti acolo o fată care o să-ți placă...

Vorbeşte de parcă n-aş fi găsit aici fata care-mi place! Caută o altă țară, unde femeile nu se sinchisesc la vederea unui cap ciudat sau a unui nas prea mare! Nu! Sau cerul, sau moartea!

— Aşa crezi tu, protestă Kamal, clătinînd din cap cu convingere.

— Ştii ce-nseamnă să te căsătoreşti cu o europeancă? întrebă Ismail Latif ironic. În două vorbe, înseamnă să dobîndeşti o femeie din clasa cea mai de jos, care acceptă să stea lîngă un bărbat pe care, în adîncul sufletului, nu-l socoteşte decît un sclav!

Dar tu, sărmane Kamal, ai avut parte de sclavie chiar în patria ta, nu-ți mai trebuie Europa, pe care, de altfel, n-ai s-o vezi niciodată.

— Exagerezi! îl contrazise Husein mustrător.

— Ce să mai lungim vorba? Uită-te cum ne tratează profesorii englezi! mormăi Ismail morocănos.

— Să ştii că europenii sînt altfel la ei acasă decît în ţara noastră! răspunse Husein Şaddad cu un entuziasm ce aducea mai degrabă a speranţă.

Oare există vreo cale pentru a ajunge la o forță în stare să distrugă nedreptatea? Allah din ceruri, unde este dreptatea Ta?

Toată lumea era invitată la masă. Cei trei prieteni traversară salonul și se opriră într-o cameră alăturată. Acolo îi aștepta un bufet, pregătit cam pentru vreo zece persoane; îi urmară alți cîțiva tineri – rude din familia Șaddad și prieteni de școală. Cu toate că bufetul se dovedea a fi suficient pentru un număr mult mai mare de invitați, se năpustiră cu toții asupra mîncării, ca și cînd s-ar fi luat la întrecere. Se mișcau în permanență de la un platou la altul, de-a lungul mesei. Husein îi făcu semn unui servitor și acesta le aduse imediat cîteva sticle de whisky și apă minerală.

— Jur că am binecuvîntat gestul tău, înainte de a ști precis despre ce-i vorba, strigă Ismail Latif cu entuziasm.

— Ia și tu un pahar, de hatîrul meu! îl îmbie Husein pe Kamal, șoptindu-i la ureche. Numai unul!

Se simți ispitit să încerce, nu pentru că l-ar fi tentat – căci nici nu-i cunoștea gustul –, ci din dorința de a fi teribil, de a se revolta. Dar credința se dovedi mai puternică decît tristețea și răzvrătirea lui!

— Nici vorbă! se împotrivi el. Asta nu! Îți mulțumesc...

— Nu se cuvine să refuzi într-o asemenea ocazie! interveni Ismail Latif, ridicînd un pahar plin. La nuntă chiar și evlavia își îngăduie să se amețească puțin...

Kamal continuă să mănînce în liniște, măsurîndu-și amicii pe sub sprîncene, fără să intervină decît rareori în conversația lor. Se pare că fericirea oamenilor este direct proporțională cu numărul participărilor la nunți. Pașii or fi avînd un bufet ca al nostru? Cred că s-ar lăsa prinși la vorbă; iar între timp noi, le-am da gata delicatesele de pe masă. Șampania! Ar fi o ocazie – poate unică – să guști și tu șampania! Și nu orice șampanie! Șampania familiei Șaddad! Ce-ați spus? De ce nu se apropie maestrul Kamal de băutură? Probabil că s-a ghiftuit prea tare și nu mai

are loc şi pentru şampanie! Cam ăsta-i adevărul! Am îmbucat cu o poftă, că nu s-a putut ţine nimeni după mine! Nervii stomacului habar nu au ce-i aia tristeţe! Cu aceeaşi lăcomie am mîncat şi la praznicul lui Fahmi! Dar ia uitaţi-vă la Ismail! Parcă se bat lupii la gura lui. Dacă va continua să mănînce şi să bea tot aşa, o să plesnească, de bună seamă! Moartea lui al-Manfaluti şi a lui Sayyid Darwiş[1] sau pierderea Sudanului au fost pentru noi momente de doliu, dar formarea coaliţiei şi un bufet ca acesta ne-au oferit clipe de adevărală desfătare. Am mîncat toţi trei dintr-un curcan şi-a mai rămas încă unul de care nici nu ne-am atins. Doamne, dar ce l-a apucat pe ăsta, de face semn spre nasul meu, stîrnind rîsul tuturor? Nu trebuie să-i bagi în seamă! Sînt ameţiţi şi nu se cuvine să te pui la mintea lor! Mai bine rîzi şi tu laolaltă cu ei, simulînd indiferenţa şi veselia! Dar inima mea nu-i mai poate suporta! S-ar putea să colinzi lumea în lung şi-n lat, dar noaptea asta n-ai s-o uiţi niciodată! Din vorbă în vorbă, ajunseră la Fu'ad el-Hamzawi şi se porniră cu toţii să-i laude iscusinţa şi talentul. Eşti cumva invidios? N-o să faci decît să te ridici pe tine în slăvi, spunîndu-le că îl cunoşti prea bine.

— A fost un elev foarte sîrguincios şi e ceva de capul lui, într-adevăr! confirmă Kamal.

— Îl cunoşti şi tu?

— Tatăl lui Fu'ad e angajat la magazinul lui tată-său, încercă Husein să-i lămurească.

Te simţi încîntat peste fire. Blestemată să fie în veci vanitatea omului!

— Tatăl lui Fu'ad a fost şi este un om deosebit de muncitor şi cinstit, îi asigură Kamal.

— Dar tatăl tău cu ce se ocupă? îl descusu cineva.

---

1. Sayyid Darwiş (1892-1932), vestit cîntăreţ egiptean şi unul dintre cei mai de seamă inovatori ai muzicii arabe.

Pînă mai ieri, comerțul fusese în închipuirea ta o meserie fără seamăn. Pînă în ziua cînd fiul de negustor a fost comparat cu fiul consilierului!

— Angrosist... Articole de băcănie, îngăimă Kamal, dînd din colț în colț.

Minciuna e un mijloc de salvare demn de tot disprețul! Dacă te prind cu ocaua mică? Ia privește pe furiș și încearcă să vezi ce se ascunde în spatele măștilor! Dar crezi că există în casa asta vreun alt bărbat care să poată sta alături de tatăl tău?

După ce se termină masa, unii se întoarseră în salonul cel mare, dar cei mai mulți ieșiră să se plimbe în parc. Trecu un timp fără ca nimeni să-și dea seama ce-ar fi mai potrivit să facă. În cele din urmă, invitații socotiră c-ar fi mai nimerit să se retragă, iar rubedeniile urcară la etaj pentru a-i felicita pe miri. Orchestra nu întîrzie să-i urmeze, continuîndu-și spectacolul în fața rîului omenesc care se revărsase în salonul de sus. Kamal își îmbrăcă pardesiul, puse cutia cu bomboane în buzunar și-l luă pe Ismail de braț, ieșind împreună pe poarta seraiului Șaddad.

— E de-abia ora unsprezece, spuse Ismail, aruncîndu-i prietenului său o privire ispititoare. Ce-ai zice dacă ți-aș propune să ne plimbăm pe strada Seraiurilor, pînă-mi mai trece și mie mahmureala?

Kamal acceptă fără să stea pe gînduri, căci și pe el îl incinta gîndul să mai dea tîrcoale palatului și, fără multă vorbă, porniră împreună pe drumul pe care mersese cîndva alături de Aida, mărturisindu-i dragostea și durerea lui. N-o să i se șteargă din minte nicicînd imaginea acestei străzi cu palate somptuoase și mute, cu pomi trufași pe cele două laturi, întîmpinînd seara într-o liniște desăvîrșită. De fiecare dată cînd pașii te vor purta aici, vei tresări înfiorat, zbuciumîndu-te de jale și bucurie, ca un arbust fragil căruia vîntul îi smulge și rodul, și frunzele. Strada va continua să păstreze amintirea visului tău apus,

speranţelor pierdute, dar şi a vieţii năvalnice, a trăirilor puternice, care au fost bogăţia şi izbînda ta în aceşti ani. Oare vei putea trăi de-acum încolo doar cu copii palide ale acestor zile furtunoase? Oare simple imagini şi nume îţi vor fi de-ajuns?

— Ce s-o fi petrecînd acum la etajul de sus? se trezi Kamal întrebînd cu glas tare.

— Orchestra cîntă nişte melodii plicticoase, mirii stau încremeniţi pe un podium ca două momîi, zîmbind şters convoiului nesfîrşit de rubedenii din familiile Şaddad şi Selim, care se perindă încoace şi-ncolo într-un du-te-vino ameţitor, îi răspunse Ismail cu tonul său ascuţit şi ironic, gata întotdeauna să bagatelizeze orice, sfîşiind dureros liniştea ce domnea în jur. Am mai văzut eu nunţi de-astea...

Aida – mireasă! Cum o fi arătînd? Nu ţi-ai imaginat-o astfel nici măcar în vis!

— Şi cît o să mai dureze petrecerea? întrebă Kamal, numai ca să nu rămînă iarăşi cu gîndurile lui.

— Cel mult un ceas, ca să poată dormi şi mirii, căci dimineaţă pleacă la Alexandria...

Cuvintele izbeau ca nişte ciocane puternice în liniştea dureroasă.

— Tu chiar ai crezut că vor dormi? întrebă Ismail, fără să-i mai dea celuilalt răgaz să răspundă. Cînd s-a mai pomenit să doarmă cineva în noaptea nunţii?

Apoi rîse în hohote, încreţindu-şi fruntea şi îngăimînd ceva fără noimă.

— Să nu te osîndească Allah să ai parte de somnul îndrăgostiţilor! i se adresă el în cele din urmă lui Kamal. Nici vorbă de somn! Cît îţi părea de sobru şi aşezat, o să se zbîntuie amicul nostru Hasan pînă-n faptul dimineţii! Aşa e în noaptea nunţii şi nimeni nu scapă de asta!

Trebuie să guşti şi durerea asta, picătură cu picătură! N-ai mai avut parte de ea pînă acum! Ismail pare să fie un mesager al infernului! Dacă ţi-e scris să te poarte diavolii într-o bună zi deasupra limbilor de foc, n-ai să te

plîngi de nimic; durerile cele mari vor fi trecut de mult! Mîhnirea adîncă n-o simţi pentru pierderea fiinţei dragi; doar n-ai visat niciodată c-ar putea fi a ta. Eşti mîhnit pentru că ţi-a distrus visul şi-a coborît din înaltul cerului, îngăduind oamenilor de rînd să se apropie de obrazul şi de trupul ei.

— Este adevărat ce se povesteşte despre noaptea nunţii? întrebă Kamal, prinzînd curaj.

— Nu pot să cred că tu n-ai habar de lucrurile astea! zise Ismail circumspect.

Cum de pot socoti unii păcatul a fi un lucru sfînt?!

— N-aş putea zice că nu ştiu chiar nimic... Dar pînă nu demult n-auzisem o iotă despre ele! Sînt însă unele lucruri pe care aş dori să le aud de la alţii.

— Uneori faci impresia că eşti sau prost, sau idiot, bombăni Ismail pufnind în rîs.

— Dă-mi voie să te întreb dacă poţi rămîne indiferent aflînd că asta se întîmplă cu o fiinţă care pentru tine e sfîntă?

— Dar nu există nici o fiinţă pe lumea asta pe care s-o poţi socoti sfîntă, protestă Ismail, indignat şi disprețuitor în acelaşi timp.

— Să presupunem că ai avea o fiică şi că ar fi vorba chiar de ea?

— Poţi să presupui orice, chiar dacă ne referim la fiica sau chiar la mama mea! Tu chiar nu-ţi dai seama ce spui? Noi cum am venit pe lume? Asta-i legea firii, ce poţi să-i faci?

Noi! Adevărul veni ca o lumină orbitoare ce-l obligă să lase ochii în pămînt. Se joacă în spatele vălului, la care tu te-ai prosternat toată viaţa... De ce totul pare gol şi stins? Şi mama... şi tata... şi Aida.... Chiar şi mausoleul lui El-Husein... Meseria de negustor.... Aristocraţia lui Şaddad-Bek... Ce vălmăşag cumplit! Ce dezamăgire dureroasă!

— Cît de murdară poate fi legea asta a firii!

Ismail nu mai rezistă şi-şi dădu gîndurile pe faţă, cu veşnica lui ironie în glas!

— Eu înţeleg foarte bine cum stau lucrurile! Inima ţi-e mult prea necăjită, ăsta-i adevărul! Ea îngînă cu *Umm* Kalsum[1], cîntăreaţa asta nouă: „Viaţa mi-o dăruiesc lui, indiferent dacă-mi va păstra iubirea ori ba..."

— Ce vrei să zici? îl întrebă Kamal contrariat.

— Vreau să zic că tu o iubeşti pe Aida, replică Ismail rîzînd, vrînd să pară mai ameţit decît era în realitate.

Doamne! Cum de s-a aflat adevărul?!

— Tu eşti beat! Nu-ţi dai seama ce spui!

— Ăsta-i adevărul! N-are rost să mai tăgăduieşti, fiindcă toată lumea ştie!

— Ce-ai spus? strigă Kamal, holbîndu-se prin întuneric, în vreme ce mîinile i se legănau în aer fără rost.

— Am zis că ăsta-i adevărul şi că toată lumea ştie!

— Toată lumea? Adică cine? Şi cine-a scornit vorbele astea pe seama mea?

— Chiar Aida a mărturisit, ce mai atîta vorbă?

— Aida?

— Da, da! Chiar Aida a recunoscut!

— Aida? Cu neputinţă! Tu eşti beat!

— Aşa e, eu sînt beat, dar ăsta-i adevărul! Să ştii că una din calităţile omului beat e sinceritatea absolută! Te-a supărat ce ţi-am spus? Aşa cum bine ştii, Aidei îi place să se amuze şi ne-a atras în cîteva rînduri atenţia spre ochii tăi aprinşi. Firește, n-a făcut-o cu răutate, dar îi place să cocheteze... La început a observat Hasan şi m-a făcut atent şi pe mine. Apoi i-a mărturisit şi lui Husein. Ba mi-a ajuns la urechi că şi Saniyya *hanem* ar fi aflat de „îndrăgostitul scos din minţi", cum începuseră să-ţi zică cu toţii. Apoi vorba a circulat de ţi s-a dus pomina şi nu este exclus să fi aflat şi slujitorii ce se vorbea despre tine în casă, căci toată lumea cunoştea povestea „îndrăgostitului scos din minţi".

---

1. Vestită cîntăreaţă egipteană de muzică populară (1898-1975).

Simți o moleșeală cumplită și rămase țintuit locului, cu glasul stins, cu buzele strînse, copleșit de o durere amară ce-i năpădea sufletul. Așa se păstrează o taină?

— Nu te necăji! continuă Ismail. Să știi că n-a fost decît o joacă nevinovată, pornită numai din simpatie... Iar Aida n-a dat taina în vileag decît ca să se fălească.

— Nici pomeneală! îl întrerupse Kamal. Sînt doar închipuirile ei!

— Mi se pare absurd să mai încerci să tăgăduiești, îl opri Ismail, rîzînd. Ar fi ca și cum ai nega în plină zi existența soarelui pe cer.

— Și ce-a spus Husein despre toate astea? întrebă Kamal după un timp, cu glasul timid, plin de amărăciune.

— Husein? repetă Ismail oarecum nedumerit. Aaa! Să știi că el ți-e prieten cu adevărat. De multe ori și-a exprimat nemulțumirea față de purtarea Aidei, deși era convins că n-o făcea cu răutate. Husein a vorbit întotdeauna elogios despre tine.

Kamal oftă satisfăcut. Dacă n-a avut noroc în dragoste, cel puțin are parte de prieteni adevărați. Oare după noaptea asta va mai putea intra în seraiul familiei Șaddad?

— De altfel, Aida era ca și logodită cu Hasan de cîțiva ani, urmă Ismail pe un ton serios, ca și cum ar fi vrut să-l încurajeze pe prietenul său. Pe urmă, ea este și mai mare decît tine... Iar sentimentele astea se uită după ce-ai dormit... Nu e cazul să-ți faci griji și să fii mîhnit!

Sentimentele astea se uită! Hm! Ce știe el!

— Și zici că făcea haz pe seama mea, cînd aducea vorba despre această dragoste și că am ajuns de pomină? continuă Kamal șirul întrebărilor cu o curiozitate pe care nu putea să și-o ascundă.

— N-am spus așa ceva! Am spus doar că-i plăcea să vorbească despre cei care sînt îndrăgostiți de ea...

Adorata ta a fost o zeiță crudă și disprețuitoare; era fericită să-și rîdă de cei care i se închinau. Ți-amintești ziua cînd a făcut haz pe seama nasului tău? Este la fel de neîndurătoare și de crudă ca și legile firii! Și cu cîtă

ușurință a acceptat să se mărite! Ca orice fată de rînd, fără nici cea mai mică sfială!

Prinși cu vorba, nu-și dădură seama cît de departe au mers. Făcură stînga împrejur tăcuți, ca și cînd ar fi obosit din pricina discuției neplăcute. Ismail porni să fredoneze în falset melodia *Iartă-mă, Doamne*... Kamal continua să tacă, fără să dea nici o atenție cîntecului. Ce rușine! Carevasăzică, ai ajuns de pomină! Nu numai familia ei și prietenii tăi, dar pînă și slujitorii făceau haz în spatele tău, iar tu habar n-aveai! N-ai meritat să fie atît de nedreaptă cu tine! Asta este răsplata pentru iubirea și adorația ta? Cît de aspră poate să fie zeița ta și cît de îngrozitoare-i durerea să știi toate astea! Pesemne că și Nero a fost într-o stare asemănătoare, de vreme ce a putut să cînte în timp ce flăcările mistuiau Roma. Trebuie să te arăți ca un condamnat ce merge mîndru în șa, ca un lider purtat pe umeri de adepții săi, ca o statuie încremenită pe soclul ei, ca un înger ce plutește deasupra norilor, ca un schimnic retras în pustiu sau ca o paiață ce farmecă mulțimea de gură-cască. Dacă Fu'ad el-Hamzawi ar afla ce vînt rău s-a abătut asupra ta, și-ar ascunde ironia și ți-ar spune cu obișnuita sa bună-cuviință: „Numai tu ești de vină! Tu m-ai părăsit și te-ai dus la oamenii aceia. Ți-ai întors fața de la Qamar și Narghis și n-ai mai vrut să auzi de ele! Acum n-ai decît să guști amărăciunea răzbunării zeilor!". Sau cerul, sau nimic! Acesta este răspunsul meu! N-are decît să se mărite cu cine vrea! Poate să plece la Bruxelles, la Paris sau oriunde în altă parte a lumii! O să îmbătrînească, trupul ei proaspăt o să se ofilească și ochii-și vor pierde strălucirea, dar n-o să mai dea niciodată peste o dragoste ca a mea! Nu trebuie să uiți strada aceasta! Aici te-ai lăsat îmbătat de speranțele înșelătoare și tot aici ai îndurat și chinurile disperării! Eu nu mai sînt un om din lumea asta! Eu sînt străin de ea și nu-mi rămîne decît să trăiesc ca un străin!

Cînd ajunseră în dreptul seraiului Șaddad, constatară că se lucra de zor la demontarea decorațiilor și ghirlandelor

de lumini colorate. Palatul își lepăda podoabele nunții și se cufunda în întuneric. Doar ici și colo se mai zărea cîte o lumină la fereastră. Sărbătoarea luase sfîrșit și invitații plecaseră la casele lor. Kamal porni mai departe ținînd cutia cu bomboane sub braț, ca un copil care a primit cîteva ciocolate ca să contenească cu plînsul. Merseră agale pînă ajunseră la capătul străzii El-Huseiniyya. Acolo se opriră, își strînseră mîinile în tăcere și se despărțiră.

Kamal nu făcu decît cîțiva pași pe El-Huseiniyya și se întoarse brusc, pornind repede pe strada El-Abbasiyya – pustie și cufundată în somn – către seraiul familiei Șaddad. Cînd apăru casa, coti la dreapta, spre deșert și se trezi în spatele zidului care înconjura grădina, privind palatul de la distanță. Întunericul compact și greu îl învăluia ca o mantie, apărîndu-l de ochii curioșilor. Pentru prima oară în noaptea aceea simți răcoarea și-și strînse pardesiul pe trupul slăbănog și deșirat.

Silueta casei se desena ca o cetate masivă dincolo de zidul greoi și dușmănos. Ochii săi porniră să scormonească în căutarea unui loc cunoscut. În cele din urmă, se opriră la capătul aripii din dreapta, de unde răzbătea palidă o rază de lumină prin deschizătura oblonului. Asta trebuia să fie camera nupțială, căci e singura încăpere trează din această aripă a palatului. Pînă mai ieri, aici fusese dormitorul Aidei și al micuței Budur. În noaptea asta, s-a împodobit pentru a fi martoră la cea mai minunată clipă hărăzită de destin. Rămase îndelung cu ochii ațintiți asupra acelui punct; la început cu o dorință tulburătoare, ca o pasăre cu aripile tăiate, care nu se mai poate ridica la cuibul din pom, apoi cu o mîhnire adîncă în ochi, ca și cînd și-ar fi privit într-o oglindă fermecată propria moarte. Ce s-o fi petrecînd în spatele acestei ferestre? Ce n-ar da să se poată cățăra în pomul din grădină și să poată privi înăuntru! Și-ar da cu ușurință viața ce i-a mai rămas în schimbul unei priviri prin această fereastră. Ce-și șoptesc oare? În ce loc din această lume s-o fi ascunzînd acum orgoliul Aidei? Curiozitatea nu-i dă pace;

ar vrea s-o vadă, să prindă orice cuvînt rostit de buzele ei, să fie martorul oricărui gest sau zîmbet de pe chipul ei. Ar da oricît să-i cunoască gîndurile, sentimentele și visele ei din aceste clipe. Curiozitatea sîcîitoare îl împinge să afle absolut totul, cu riscul de a cunoaște lucruri triste și chinuitoare. Să știe totul; apoi nu i-ar mai păsa de nimic! Rămase nemișcat și lăsă timpul să curgă. Nici el nu se urni din loc, nici lumina nu se stinse, nici imaginația nu se plictisi cutreierînd. Cum s-ar fi purtat el, dacă ar fi fost în locul lui Hasan Selim? Descumpănirea îl ameți și nu se simți în stare să găsească răspuns. Dar noaptea asta nu înseamnă nimic față de adorația lui! Dacă sufletul lui n-ar fi fost însetat de adorație, n-ar fi căutat-o pe Aida fără preget. Hasan Selim nu cunoaște înălțarea acestui sentiment! Continuă să-și frămînte sufletul și mintea în siguratatea deșertului, în timp ce acolo sus, ocrotiți de lumina caldă, sidefie a mătăsii, cei doi miri au uitat cu totul de lumea din afară. Un văl se dă în lături, descoperind un trup pieritor, la fel ca lumea oamenilor, cu speranțele ei vane și visele-i nestatornice. Poți să plîngi de-acum încolo izvor! După cum poți să te revolți pentru umilința zeilor – oricum, numai tragedia va fi lumea ta! Ce se va întîmpla, oare, cu sentimentul acela senin și înalt care ți-a luminat chipul și sufletul vreme de patru ani? Nu, nu! N-a fost o nălucă! Totul s-a petrecut aievea! Împrejurările pot să pună stăpînire pe trup, dar nimic nu-ți poate cotropi spiritul! Zeița va rămîne mereu adorata lui, dragostea pentru ea îi va fi chin și refugiu, iar răspuns la toate întrebările oricum nu va găsi decît în ziua cînd se va înfățișa dinaintea Creatorului. Cît de mult își dorește acum să afle ce se întîmplă în spatele ferestrei, să descopere cea mai de nepătruns taină din viața lui! Din cînd în cînd simte înțepătura frigului, trezindu-l și amintindu-i de timpul care se scurge nepăsător. Dar ce motiv ar avea să se grăbească acasă, de vreme ce-i osîndit să nu pună geană pe geană în noaptea asta?

32

În fața prăvăliei lui Ahmad Abd el-Gawad opri o trăsură cu roțile pline de noroi pînă la osie. Strada En-Nahhasin se transformase într-o baltă. Din trăsură coborî domnul Muhammad Iffat, îmbrăcat într-o *gubba* de lînă, și se îndreptă cu pași grăbiți spre ușa dughenei, cu poalele suflecate.

— Am venit cu trăsura..., începu el zîmbind. Cred că era mai bine să fi venit cu barca!

Plouase cu găleata o zi și jumătate fără oprire. Șuvoaiele inundaseră toate străduțele și fundăturile. Acum ploaia contenise, dar cerul continua să amenințe pămîntul cu o umbrelă întunecoasă, prevestind o noapte de smoală. Domnul Ahmad își salută bucuros prietenul și se grăbi să-i ofere un scaun. De cum se așeză la colțul biroului, musafirul se lansă într-o introducere complicată.

— Să nu te miri că m-am încumetat să vin pînă la tine pe-o vreme ca asta, mai ales că peste cîteva ceasuri oricum ne-am fi întîlnit, dar am vrut să stăm puțin de vorbă între patru ochi, spuse surîzînd cu înțeles, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare pentru vorbele sale atît de misterioase și pentru vizita neașteptată.

Stăpînul rîse și el, însă ușor nedumerit. Gamil el-Hamzawi – înfofolit într-o *kufiyye* din creștetul capului pînă pe umeri – alergă spre ușă și strigă un picolo de la cafeneaua Qalawun, cerîndu-i două cafele. Apoi se întoarse și se ghemui pleoștit și înfrigurat pe scaunul său, căci

vremea urîtă îl scutise de treabă în ziua aceea. Domnul Ahmad avea presimţirea unui lucru grav care se ascunde în spatele vizitei atît de neaşteptate a prietenului său, care nu s-ar fi încumetat să umble pe o asemenea vreme pentru nişte fleacuri. Criza morală trăită în ultimele săptămîni şi boala care-i tot dădea tîrcoale îl făcuseră foarte susceptibil.

— Tocmai în clipa cînd ai apărut tu cu trăsura, mă gîndeam la petrecerea de-aseară şi mi l-am amintit pe el-Far dansînd, zise domnul Ahmad, încercînd să-şi ascundă tulburarea sub masca unui surîs şăgalnic. Ai văzut de ce-i în stare?

— Noi toţi ne socotim învăţăceii tăi, se grăbi să răspundă Muhammad Iffat. Dar te rog să-mi dai voie să-ţi spun ce trăncăne Ali Abd el-Rahim pe seama ta... Zice că migrena ţi s-ar datora vieţii de schimnic pe care ai dus-o în ultima vreme.

— Ia te uită ce idee! Original se mai crede domnul Ali! Ca şi cum te-ar mai putea durea capul şi din altă pricină!

Băiatul aduse o tavă cu două cafele şi două pahare cu apă. Aşeză tava la marginea biroului, unde stăteau cei doi, şi se retrase în grabă.

— Apa asta rece, iarna! Ce să mai zici? Dar mi-am găsit să te-ntreb tocmai pe tine, care faci duş rece în fiecare dimineaţă, chiar şi în zilele astea friguroase de februarie. Acum ia spune-mi, ce zici de congresul ăsta naţional, ţinut în casa lui Muhammad Mahmud? Am trăit să-i vedem pe Saad, Adli şi Sarwat într-un singur guvern!

— Domnul nostru este înţelept cînd mai acceptă şi pocăinţa! bombăni stăpînul.

— Dar să ştii că eu n-am nici o încredere în ticăloşii ăştia!

— Nici eu! Dar ce să-i faci? Regele Fu'ad e de vină! E regretabil că nu ne mai batem cu englezii...

Apoi sorbiră din cafea fără să mai scoată o vorbă – semn că introducerea se încheiase şi că Muhammad Iffat

se pregăteşte să-i anunţe motivul vizitei. Se îndreptă în scaun şi-l întrebă pe Ahmad fără ocolişuri:

— Ce mai ştii despre Yasin?

Întrebarea i se păru stăpînului destul de ciudată şi căscă ochii mari, schimbîndu-se la faţă.

— După cîte ştiu, o duce destul de bine! răspunse Ahmad fără să stea pe gînduri. Din cînd în cînd mai trece şi pe la mine! Cred că ultima oară a fost chiar lunea trecută... Ai aflat ceva mai nou? Ceva în legătură cu Maryam? Nu ştie nimeni unde a dispărut. Am auzit că Buyumi, vînzătorul de siropuri, ar fi cumpărat partea ei de casă...

— Ce vreau eu să-ţi spun n-are nici o legătură cu Maryam, continuă Muhammad Iffat, silindu-se să pară indiferent. Cred că a şi uitat de ea! Ce să mai lungesc vorba?! Mi-a ajuns la urechi că s-a însurat din nou...

— S-a însurat din nou? repetă stăpînul, simţind că i se strînge inima. Faţă de mine n-a scos nici o vorbă despre aşa ceva!

— S-a însurat cu adevărat! Cam de vreo lună sau chiar mai bine! urmă Muhammad Iffat, clătinînd din cap cu regret. Acum un ceas am aflat de la Ghoneim Hamido... El îşi închipuia că tu ştii totul...

Domnul Ahmad începu să-şi mîngîie nervos mustaţa.

— Chiar aşa să fie? zise el, ca şi cînd s-ar fi întrebat pe sine. Nu-mi vine să cred! Să nu-mi spună mie nimic?!

— Am să-ţi explic imediat. Lucrurile sînt de-aşa natură, că era musai să se ferească de tine! Te rog să mă asculţi! Am socotit că e mai potrivit să-ţi spun eu despre ce e vorba, ca să nu fii luat pe nepregătite. Şi părerea mea este că nu se cuvine să dai lucrurilor o importanţă mai mare decît merită... N-are rost să faci din orice o dramă. Şi, mai presus de toate, nu trebuie să-ţi faci sînge rău. Ştii prea bine că nu mai ai voie să te înfurii. Cred că e cazul să te cruţi...

— Bine, dar ce s-a întîmplat? întrebă stăpînul nerăbdător. Am impresia că s-a-ntîmplat o mare dandana, după

felul cum te codeşti să spui lucrurilor pe nume. Despre ce-i vorba, omule?! Spune odată!

— Te rog să rămîi Ahmad Abd el-Gawad cel pe care l-am cunoscut dintotdeauna! bolborosi Muhammad Iffat, coborînd tonul în vreme ce clătina din cap cu părere de rău. Prăpăditul s-a însurat cu lăutăreasa Zenoba!

— Cu Zenoba?!

Se uitară unul la altul cu subînţeles. Pe faţa lui Ahmad se putea citi stînjeneala şi neajutorarea, iar pe faţa celuilalt – compătimirea.

— O fi ştiind Zenoba că el e fiul meu? întrebă domnul Ahmad, gîfîind cu înfrigurare.

— N-am nici cea mai mică îndoială, dar e posibil să nu-i fi spus nimic despre povestea asta, ca să-l prindă în cursă, pricepi? Şi trebuie să recunoşti că a reuşit de minune! Merită felicitări!

— Nu cumva el s-a ascuns de mine tocmai pentru că ştia cum stau lucrurile? continuă Ahmad Abd el-Gawad cu aceeaşi curiozitate.

— Nici poveste! Dacă ar fi ştiut, nu cred că se încumeta să se însoare cu ea! Este el un nesăbuit, dar nu poate fi într-atît de nemernic... N-a avut curaj să-ţi spună că se însoară cu o lăutăreasă şi de-aia n-a îndrăznit să sufle o vorbă. Asta-i tot! Vai de părinţii care au parte de copii nechibzuiţi! E-adevărat că pe mine m-a îndurerat foarte tare treaba asta, dar îţi repet rugămintea să nu-ţi ieşi din răbdări şi să nu te iei de piept cu el! Singurul vinovat este el! Tu n-ai nici o vină şi nimeni nu-ţi poate reproşa nimic!

— Şi cum a comentat Ghoneim Hamido beleaua asta? se interesă stăpînul, oftînd adînc.

— Cum de-a încuviinţat domnul Ahmad un lucru ca ăsta? repeta el întruna întrebarea; şi zicînd aceasta, Muhammad Iffat făcu un semn dispreţuitor cu mîna. Omul habar n-are! i-am răspuns eu. Pe urmă şi-a exprimat regretul lamentîndu-se: Uită-te ce deosebire, ca de la cer la pămînt, între tată şi fiu! Allah să-l aibă în pază!

— Ăsta-i rezultatul educaţiei pe care le-am dat-o! se căină Ahmad, tresărind de indignare şi groază. Crede-mă că mă aflu în mare încurcătură, domnule Muhammad! Nenorocirea este că exact atunci cînd au mai mare nevoie de sfatul nostru, nu mai avem autoritate şi pierdem controlul asupra lor... După vîrsta pe care o au, sînt răspunzători de faptele lor, numai că atunci cînd o iau razna, ne vine greu chiar şi nouă să-i mai scoatem la liman. Sîntem bărbaţi cu adevărat, dar n-am avut parte de copii care să semene cu noi! A mers prea departe! De ce trebuie să îndur eu ruşinea asta? Măgarul! O muiere la care poate ajunge oricine! Ce l-o fi împins să se însoare cu ea nu pricep! Nu-mi rămîne decît să-mi plîng singur de milă...

— Noi ne-am achitat de îndatoririle ce ne reveneau, murmură Muhammad Iffat cu mîna pe umărul prietenului său, încercînd să-l consoleze. Acum fiecare hotărăşte pentru el! Nu-ţi fie teamă, fiindcă nimeni n-are de ce să te năpăstuiască!

— Nici un om cinstit nu poate să te ponegrească, *si* stăpîne, pentru o treabă ca asta, îşi dădu şi El-Hamzawi cu părerea. Şi pe urmă, mi se pare că ar mai fi o speranţă pentru îndreptarea lucrurilor... Dă-i şi dumneata o povaţă, *si* stăpîne... Pare destul de ascultător cînd e vorba de dumneata. Mîine, poimîine poate s-o trimită la plimbare. Cel mai mare bine este cel care-ţi vine cel mai repede...

— Şi dacă aşteaptă un copil? se tîngui stăpînul.

— Doamne fereşte!

Dar Muhammad Iffat nu terminase încă ce avea de spus. Se uită cu milă la prietenul său şi îşi urmă şirul vorbelor:

— Necazul şi mai mare e că a vîndut dugheana din strada El-Hamzawi ca să-şi mobileze din nou casa...

Ahmad se holbă la el, apoi se încruntă şi nu se mai putu stăpîni:

— Parcă nici n-aş mai exista pe lumea asta! izbucni el mînios. Nici într-o treabă ca asta nu se mai sfătuieşte cu

mine? Dacă a apucat aşa, merge sigur la pieire... Fără îndoială că şi-au bătut joc de el, urmă apoi domnul Ahmad, plesnind din palme. Nici că se putea mai uşor pentru amatorii de chilipiruri! Un catîr în costum de *efendi* scăpat din frîu!

— Minte de copil! murmură Muhammad Iffat dus pe gînduri. A uitat şi că are un tată, şi că are un băiat! Dar la ce-ţi mai foloseşte acum să te necăjeşti?

— Mi se pare că s-a întrecut cu gluma! Trebuie să-l iau din scurt, fie ce-o fi! răcni Ahmad Abd el-Gawad, bătînd din picior.

— Cînd copilul tău s-a făcut mare, trebuie să-i fii frate! îi reaminti Muhammad Iffat o vorbă din bătrîni şi făcu un semn cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să alunge o nenorocire. Mi-e teamă să nu greşeşti tocmai dumneata, care le ştii pe toate... N-ai decît să-i dai o povaţă şi, pe urmă, ce-o vrea Allah! Şovăi un timp cu privirea în pămînt, apoi urmă: Există o chestiune care ne interesează pe amîndoi deopotrivă! Ridwan! Se uitară lung unul la celălalt, apoi Muhammad Iffat îşi continuă firul gîndurilor: Peste cîteva luni copilul o să aibă şapte ani. Mi-e teamă să nu-l ceară, şi ajunge sărmanul să aibă Zenoba grijă de el! Trebuie să ne ferim cît putem de nenorocirea asta! Eşti de acord cu mine, nu-i aşa? Convinge-l să lase copilul mai departe la noi şi între timp o să vedem ce-i de făcut.

Lui Ahmad Abd el-Gawad nu-i convenea cîtuşi de puţin ca nepotul să rămînă la familia mamei sale, dar pe de altă parte n-avea nici cum să-l aducă la el acasă, căci Amina n-ar mai fi avut răbdare să se ocupe de el.

— Nu se cade să-l lăsăm pe Ridwan în aceeaşi casă cu Zenoba! încuviinţă stăpînul. Hotărît lucru!

— Bunică-sa îl iubeşte din toată inimă! îl asigură Muhammad Iffat, oftînd uşurat. Iar dacă în viitor va fi nevoie să se mute la maică-sa, o să aibă parte de un tată adoptiv foarte bun... Soţul fetei mele e un bărbat de vreo patruzeci de ani sau chiar mai mult, care n-a avut parte de urmaşi...

— Sincer să fiu, aş prefera să rămînă la dumneata, îl întrerupse Ahmad.

— Neîndoielnic! Dar eu m-am gîndit şi la împrejurări mai grele... Să-l implorăm pe Allah să ne ferească de aşa ceva! Acum nu-mi rămîne decît să te mai rog încă o dată să-l iei pe Yasin cu duhul blîndeţii şi să-l convingi că-i mult mai bine să-l lase pe Ridwan la noi.

— Domnul Ahmad e mult prea înţelept, se amestecă El-Hamzawi din nou în vorbă. El ştie prea bine că Yasin e bărbat în toată firea şi, ca orice bărbat, are dreptul să dispună după cum doreşte în legătură cu treburile lui. Stăpînul ştie asta şi nu poate să intervină decît cu o povaţă... În rest, voia lui Allah!

Ahmad Abd el-Gawad petrecu restul zilei posomorît şi dus pe gînduri. Simţea în jurul său un mare gol. Yasin fusese pentru el o mare decepţie şi asta îl chinuia cumplit. Ce poate fi mai dureros decît să te dezamăgească propriul copil? E limpede încotro se duce nefericitul! Nu-i nevoie de cine ştie ce perspicacitate ca să-ţi dai seama c-o să se ducă de rîpă! Allah să fie milostiv cu el!

Gamil el-Hamzawi îl îndupleca să amîne discuţia cu Yasin pentru ziua următoare. Şi acesta îl ascultă, nu atît din respect pentru părerea lui, cît mai degrabă din pricina disperării.

A doua zi spre seară îi trimise vorbă lui Yasin să vină şi se trezi cu el într-un suflet, aşa cum se cuvine să facă orice copil ascultător. Adevărul este că legăturile lui Yasin cu familia nu se întrerupseseră nici o clipă. N-avea însă curajul să mai meargă la casa cea veche, cu toate că tînjea mult după ea. Dar nu se întîlnise niciodată cu tatăl său, cu Khadiga sau cu Aişa fără să-i transmită salutări Aminei. Nu putea să uite cît de tare se mîniase pe el şi cît de îndărătnică se arătase, dar nici legămîntul pe care-l făcuse el de a nu recunoaşte altă mamă. Continuase să-şi viziteze surorile, iar cu Kamal se întîlnea destul de des la cafeneaua lui Ahmad Abdo. Din cînd în cînd îl mai invitase pe Kamal

şi la el acasă. Pe tatăl său îl vedea la prăvălie, cel puţin o dată pe săptămînă. Acolo reuşise să descopere cea de-a doua faţă a stăpînului. Acea faţă cu care-i cucerea de la prima întîlnire pe toţi cei cu care venea în contact. Între ei se înfiripase o prietenie trainică, întărită şi de bucuria de a-l fi descoperit pe tatăl său aşa cum era în realitate. Numai că, de data asta, înţelese din prima clipă cînd îl văzu că nu e deloc în apele lui; descoperi faţa care în trecut îi stîrnise de nenumărate ori spaima. Nu se întrebă ce s-a întîmplat, fiindcă era convins că mai devreme sau mai tîrziu trebuia să afle adevărul. Îşi dădu imediat seama că se va stîrni furtuna la care se aşteptase de la bun început.

— Îmi pare nespus de rău că m-ai pus în faţa faptului împlinit şi-mi vine să intru în pămînt de ruşine, începu domnul Ahmad discuţia, atacînd direct miezul problemei, fără nici un fel de introducere. Ce-mi mai rămîne de făcut, dacă am ajuns să aflu de la străini ce face fiul meu?

Yasin lăsă capul în pămînt şi nu scoase o vorbă, dar stăpînul îşi ieşi din sărite cînd citi pe faţa lui smerenia prefăcută şi urlă cît îl ţineau puterile:

— Dă la o parte masca asta mincinoasă şi deschide gura! Ştii foarte bine ce vreau să zic!

— N-am avut curajul să-ţi mărturisesc..., îngăimă Yasin cu glasul stins.

— Asta se-ntîmplă numai atunci cînd ascunzi un păcat sau o faptă ruşinoasă!

Instinctul îl avertiză pe Yasin că e mai bine să nu se împotrivească în nici un fel.

— Aşa e, tată! încuviinţă el.

— Dacă ştii lucrul ăsta, atunci cum de-ai fost în stare să faci ce-ai făcut? îl asaltă stăpînul contrariat.

Yasin simţi că i se încleştează gura şi nu mai e în stare să rostească nici un cuvînt. În tăcerea adîncă şi apăsătoare, tatăl întrezări răspunsul automat: „Am ştiut că e o ruşine, dar iubirea m-a înfrînt". Îşi aduse imediat aminte că nici el nu îi rezistase acelei femei. Ce umilinţă! Tu ai

fost în stare să speli ruşinea în cele din urmă, iar taurul ăsta e cu totul neputincios!

— Ne-ai făcut de ocară pe toţi, fără să-ţi pese de urmări!

— Pe toţi? întrebă Yasin cu naivitate. Doamne fereşte!

— Nu face pe prostul! ţipă stăpînul din nou, cuprins de furie. Nu faci decît după capul tău, fără să-ţi pese de reputaţia tatălui şi a fraţilor tăi. Ne-ai adus în familie o lăutăreasă şi odraslele ei or să se cheme că sînt rude cu noi. Nu pot să cred că nu ţi-ai dat seama de toate astea înainte ca eu să-ţi pomenesc de ele. Dar tu nu te laşi mînat decît de instincte! Ce contează pentru tine prestigiul familiei? Şi te prăbuşeşti încetul cu încetul, pînă ce într-o bună zi o să te trezeşti la fund de tot!

Yasin plecă privirea şi tăcu spăsit, ca şi cînd şi-ar fi recunoscut vinovăţia. Am impresia că n-o să facă altceva decît să joace puţin teatru, gîndi stăpînul. Atît şi nimic mai mult! Pe cînd eu o să mă trezesc mîine, poimîine cu un nepot a cărui mamă e Zenoba şi a cărui mătuşă e Zabida... O încuscrire cel puţin bizară între vestitul negustor Ahmad Abd el-Gawad şi o cîntăreaţă deocheată! Poate că ne e ursit să ispăşim nişte păcate străvechi!

— Simt că mă trec fiori de fiecare dată cînd mă gîndesc la ce te-aşteaptă... Ţi-am spus că te prăbuşeşti şi că o să te trezeşti la fund... Adu-ţi aminte de vorbele mele! Şi de prăvălia din El-Hamzawi ce s-a ales, ia spune-mi?!

— Am avut nevoie urgentă de nişte bani..., îngăimă Yasin după ce ezită un timp, ridicînd ochii întunecaţi spre taică-său.

Nu era în stare să-i suporte privirea grea şi lăsă din nou ochii în pămînt.

— În alte condiţii, aş fi făcut un împrumut la dumneata, dar în situaţia asta n-am îndrăznit...

— Ce făţărnicie! exclamă stăpînul clocotind de mînie. Nu ţi-e ruşine să mă minţi aşa, de la obraz? Pariez că nu ţi-a păsat nici cît un vîrf de ac de ce-ai făcut! Te cunosc prea bine şi ştiu spre ce te trage aţa! Nu te mai chinui să

mă convingi, căci ţi-ai mîncat credinţa la mine! N-aş mai vrea să-ţi spun decît o singură vorbă, cu toate că ştiu dinainte că n-o să-ţi folosească la nimic. Oricum, ia aminte la ce-ţi spun: îţi tai singur craca de sub picioare şi într-o bună zi ai să te trezeşti cu gîtul frînt!

Yasin asculta mai departe fără suflare, străduindu-se să pară cît mai mohorît. Taurul! E foarte adevărat că diavoliţa e nespus de ispititoare, dar ce te-a apucat să te-însori cu ea? Mi-am închipuit că insistă să se mărite cu mine fiindcă mă socoteşte un babalîc, dar uite că a doborît şi taurul ăsta, cît era el de vînjos! În clipa aceea se mai consolă puţin. Ea îşi pusese în gînd să se mărite cu orice preţ şi, cînd a văzut că n-a nimerit-o cu mine, l-a găsit pe prostănacul ăsta!

— N-ai de ales decît s-o trimiţi la plimbare! Trebuie să divorţezi de ea înainte de a-ţi pune plodul în braţe şi a ne face pe toţi de rîsul lumii, pricepi?

— Dar cum să divorţez de ea, cînd n-are nici un cusur? îngăimă Yasin după ce stătu un timp pe gînduri.

Fiu de cîine! Habar n-ai ce poantă straşnică mi-ai oferit pentru întîlnirea cu amicii mei de astă-seară!

— Mai devreme sau mai tîrziu, tot o să-i ceri să-şi ia tălpăşiţa, dar pesemne că vrei să-ţi aducă mai întîi un plod – o nouă belea şi pentru tine, şi pentru noi...

Yasin rămase mai departe mut, în vreme ce stăpînul se apucă să-l cerceteze nedumerit şi bănuitor. Fahmi s-a prăpădit, Kamal e idiot sau nebun, iar de la Yasin nu mai am ce să aştept. Hm! Ce lucru ciudat! Nici unuia nu i-am căutat în coarne ca acestui taur păgubos... N-am ţinut la nici unul aşa cum ţin la el. Acum, ce-o vrea Allah! Doamne, din ceruri! Închipuiţi-vă ce s-ar fi întîmplat, dacă mă lăsam ispitit şi-o luam eu de nevastă?!

— Şi cu cît ai vîndut prăvălia?

— Cu două sute de lire!

— Merita pe puţin trei sute! Are un vad excepţional, nătărăule! Şi cui ai vîndut-o?

— Unui negustor de mărunțișuri. Îl cheamă Ali Tulun.

— Te felicit! Bravo! Și banii s-au și dus pe apa sîmbetei, nu-i așa?

— Mai am o sută!

— Bravo! continuă stăpînul cu ironie. Mirele trebuie să-și aducă și trusou! Ia aminte la ce-ți spun, Yasin! continuă stăpînul serios și trist deopotrivă. Sînt tatăl tău! Schimbă-te, băiete! Se alege praful de tine! Bagă de seamă că mai ai și un copil! Te-ai gîndit vreodată la viitorul lui?

— I-am plătit pensia lună de lună, pînă la ultimul *mallim*..., încercă el să se apere.

— Crezi că asta-i o simplă afacere comercială? Eu mă refer la viitorul lui, băiete, și la viitorul altora care vor urma...

— Domnul îi aduce pe lume, Domnul le dă zile! grăi Yasin plin de încredere.

— Domnul aduce pe lume și Domnul dă zile, iar domnia ta îți bați joc de ce-au agonisit alții, nu-i așa? urlă stăpînul indignat de ușurința fiului său. Și-acum, ia spune-mi...

Domnul Ahmad făcu o pauză semnificativă, se îndreptă de spate, ridică din sprîncene și urmă, sfredelindu-l cu privirea:

— Ca mîine Ridwan împlinește șapte ani... Ce ai de gînd să faci cu el? Vrei să-l iei la tine în casă și să-l lase lăutăreasa de izbelițte?

— Păi, dumneata cum zici să fac? se pomeni Yasin întrebînd stînjenit. Nu m-am gîndit la treaba asta niciodată...

— De ce să te gîndești? Te-a ferit Allah de chinul chibzuinței! îl dojeni tatăl său cu aceeași ironie tăioasă. De bună seamă, tu n-ai timp să ți-l irosești gîndindu-te! Trebuie s-o facă altul în locul tău! Atunci dă-mi voie să-ți spun fără ocol că Ridwan trebuie să rămînă mai departe în grija bunicului său!

— Cum zici dumneata, tată! încuviință el clătinînd din cap, după ce cumpăni o clipă.

— Mi se pare că e mai convenabil şi pentru tine, ca să nu fii nevoit să-ţi iroseşti timpul cu lucruri lipsite de importanţă, îl întepă iarăşi stăpînul.

Yasin zîmbi puţin nedumerit, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „Nu se poate, sînt convins că glumeşti! Dar n-ai decît!".

— Mi-era teamă că voi avea de luptat ca să te conving ca să renunţi la copil...

— Am o încredere neclintită în părerea dumitale şi de-aceea n-am pregetat cu răspunsul.

— Nu mai spune! Ia te uită! N-am ştiut că ai atîta încredere în vorbele mele..., murmură stăpînul, prefăcîndu-se mirat. Atunci nu pricep de ce nu ţii seama de ele şi în alte situaţii... Dar la ce bun s-o mai lungim cu vorba? oftă el mustrător. Tu le faci, tu o să le şi tragi! O să stau diseară de vorbă cu Muhammad Iffat, ca să-l înduplec să fie de acord, urmînd ca tu să suporţi toate cheltuielile legate de întreţinerea copilului.

În clipa aceea, Yasin se ridică, îşi luă ziua bună şi dădu să plece, cu capul în piept şi ochii în pămînt. Dar nu apucă să facă doi paşi şi simţi cum îl sfredelesc ochii stăpînului în spate, iar vocea lui tăioasă răsună ca mustrarea cerului:

— Tu nu ţii la copilul tău aşa cum face orice părinte?

— Ba da, tată, dar eu nu cred că e nevoie să declari lucrurile astea..., îngăimă Yasin, cu teamă în glas şi în priviri. Mi-e drag ca lumina ochilor!

— Cu bine! bombăni stăpînul, strîngîndu-şi fruntea în mîini şi clătinînd din cap cu disperare.

33

Vineri, cam cu un ceas înainte de a pleca la rugăciune, stăpînul îl invită pe Kamal la el în dormitor. Era lucru ştiut că stăpînul nu chema pe nimeni în camera lui decît pentru ceva cu totul şi cu totul deosebit. De data aceasta, voia să-i ceară băiatului unele deslușiri, ca să ştie cu ce se mai îndeletniceşte şi ce planuri mai are. Unul dintre prietenii săi îi atrăsese atenţia cu o seară în urmă că în gazeta *Comunicatul săptămînal* apăruse un articol purtînd semnătura tînărului scriitor Kamal Ahmad Abd el-Gawad. Şi cu toate că nici unul dintre prietenii săi nu citise articolul, oprindu-se numai la titlul acestuia – „Originea omului" – şi la semnătura tînărului scriitor, toţi se apucaseră să comenteze, să-l felicite pe stăpîn şi mai ales să facă haz. În primul moment i se năzărise să-i comande şeicului Mitwalli Abd es-Samad o amuletă pentru băiat. „Numele băiatului tău a apărut în aceeaşi revistă alături de numele unor scriitori cunoscuţi. Trebuie să te bucuri şi să te rogi lui Allah să-i hărăzească şi lui o faimă ca a lor", îi zisese Muhammad Iffat. „Am auzit de la o persoană de încredere că răposatul al-Manfaluti şi-a cumpărat o moşie cu banii cîştigaţi din scris", adăugase şi Abd el-Rahim. Alţii i-au dat ca exemplu faptul că Şawqi, Hafiz şi al-Manfaluti au făcut carieră strălucită şi au intrat în graţiile conducătorilor politici datorită condeiului. „Slavă celui care a zămislit un învăţat dintr-un neisprăvit", glumi Ibrahim el-Far, cînd îi veni rîndul la cuvînt. Stăpînul aruncă o privire peste titlu şi încă una peste semnătura tînărului scriitor şi pe urmă

lăsă revista deoparte, aruncînd-o peste *gubba* pe care şi-o scosese din pricina zădufului de iunie şi amînînd citirea articolului pentru cînd va rămîne singur. Apoi îşi văzu mai departe de petrecere, vesel şi mîndru. Ba chiar simţi pentru prima oară cum i se mai domoleşte mînia reţinută pe care i-o stîrnise alegerea făcută de Yasin, zicîndu-şi că trebuie să fie ceva de capul băiatului, chiar dacă nu fusese deloc inspirat cînd optase pentru Şcoala Normală. Pe urmă începu să viseze la condei, la o carieră strălucită şi chiar la o moşioară ca a lui al-Manfaluti. Cine ştie? Te pomeneşti că n-o să rămînă doar un biet dascăl şi că o să aibă parte de un viitor la care nici cu gîndul n-a gîndit. A doua zi dimineaţă, după ce termină cu rugăciunea şi cu micul dejun, se aşeză pe canapea cu picioarele strînse sub el, deschise revista împins de o curiozitate nebună şi porni să parcurgă repede textul, citindu-l cu glas tare pentru a-i pătrunde mai bine înţelesul. Dar ce-i văzură ochii?! Era obişnuit să citească ziarele şi să înţeleagă totul, fără cea mai mică greutate, dar pe măsură ce parcurgea articolul simţea că-l cuprinde ameţeala şi inima i se umple de groază. Îl luă a doua oară de la capăt, cu mai multă atenţie; dădu peste numele unui savant care se chema Darwin, citi despre studiile făcute de acesta în nişte insule îndepărtate, despre nişte comparaţii ciudate între felurite specii de animale, iar cînd află că omul s-ar trage nici mai mult, nici mai puţin decît dintr-un soi de maimuţă, se opri consternat. Mai trecu încă o dată cu privirea peste paragrafele care i se păruseră a fi cele mai primejdioase, tresărind înfiorat. Pe urmă rămase cu totul descumpănit, în faţa afirmaţiei făcute de unul dintre fiii săi, cum că omul s-ar trage din animale. Oare toate lucrurile astea îngrozitoare şi atît de primejdioase le-o fi învăţînd la şcoală? se întrebă el complet năucit. Îşi încruntă sprîncenele şi trimise după Kamal fără să mai stea pe gînduri, socotind că nu mai e lucru de şagă.

Tînărul se înfăţişă dinaintea tatălui fără să-şi dea cîtuşi de puţin seama de ce-l aşteaptă, mai ales că în urmă cu

cîteva zile îl chemase pentru a-l felicita cu ocazia promovării în anul al treilea. În primul moment, își închipui că trebuie să-l invite tot pentru ceva bun. Arăta livid și nu mai era decît piele și oase. Familia pusese starea lui deplorabilă din ultima vreme pe seama eforturilor intense depuse în timpul examenelor, fără să aibă habar de chinurile samavolnice care-l aduseseră de mai multe ori în ultimele cinci luni în pragul pierzaniei. Stăpînul îi făcu semn să ia loc și Kamal se așeză sfios la capătul canapelei, cu ochii holbați la tatăl său. O zări și pe Amina, care stătea în fața dulapului, cîrpind de zor niște haine. Domnul Ahmad aruncă revista pe canapea și vorbi, străduindu-se să rămînă calm.

— Ți-a apărut un articol în gazeta asta, nu-i așa?

Kamal privi cu ochi mari la revista din fața lui și inima i se făcu cît un purice. Nu se așteptase la o surpriză ca asta nici în ruptul capului. De unde și pînă unde interesul ăsta subit al tatălui său pentru publicațiile literare? Îi mai apăruseră niște meditații – un amestec de versuri și proză – în *Dimineața*. Niște reflecții filozofice nevinovate și niște lamentații sentimentale! Nu-i dăduse prin gînd că așa ceva ar putea să ajungă și în mîinile tatălui său. Doar Yasin știuse de primele lui încercări; i le citise din proprie inițiativă. „Ăsta e rodul orientării pe care ți-am dat-o eu, ți-aduci aminte? îl întrebase Yasin. Să știi că-mi placi, maestre! Dar e o filozofie cam adîncă... Nu știu unde-ai găsit-o!" Altă dată își spusese părerea în glumă: „Nu știu cine-o fi frumoasa care ți-a inspirat plînsul ăsta delicat, dar într-o bună zi o să afli, băiete, că femeile nu merită să le arăți atîta gingășie!". Cum de a picat în mîna stăpînului lucrul cel mai important pe care-l scrisese pînă acum?! Simte că i se oprește răsuflarea, gîndindu-se la ce spusese în el. Cum s-o fi întîmplat? N-avea cum să ajungă la articolul ăsta decît prin intermediul prietenilor lui *wafd*-iști, care urmăresc tot ce apare în ziarele și revistele partidului lor. Speră să iasă totuși teafăr din această încercare.

— Da! răspunse el în cele din urmă, ridicîndu-şi privirea şi silindu-se să nu-şi dea în vileag tulburarea. Mi-a venit ideea să scriu despre o chestiune, pentru a face dovada cunoştinţelor mele şi pentru a-mi face şi mai mult curaj să continui studiul.

— N-ar fi nimic rău în asta! zise stăpînul, străduindu-se să-şi păstreze calmul. Scrisul în gazete a fost şi rămîne o cale spre glorie, dar important este subiectul despre care scrii. Ce-ai vrut tu să zici, de pildă, cu articolul ăsta? Te rog să mi-l citeşti şi să mi-l explici cu de-amănuntul, pentru că eu n-am înţeles mare lucru...

Ai dat de-o mare încurcătură! Ăsta nu-i articol de citit cu glas tare, şi încă în faţa tatălui tău!

— E un articol cam lung, tată... Dumneata nu l-ai citit? Încerc să explic în el o teorie ştiinţifică...

Stăpînul îi aruncă o privire scrutătoare. Asta se cheamă acum ştiinţă?! Blestemaţi să fie şi învăţaţii şi ştiinţa voastră!

— Şi ce zice teoria asta a voastră? Mi-au atras atenţia nişte lucruri foarte ciudate. Undeva spui că omul este de origine animală sau cam aşa ceva. Am înţeles bine?

Pînă mai ieri se zbătuse într-o luptă cumplită cu sine, cu credinţa şi cu Allah... Acum trebuie s-o ia de la capăt, să se mai lupte şi cu taică-său! Ce blestem! În prima bătălie se chinuise mistuit de flăcările imaginaţiei, acum însă tremură de spaimă simţind cum creşte mînia tatălui său. Allah s-ar putea să-şi mai amîne pedeapsa, dar domnul Ahmad se va grăbi să i-o aplice imediat.

— Da, aşa spune teoria asta..., îngînă el, simţind că i se pune un nod în gît.

— Şi ce spune teoria asta a ta despre Adam, strămoşul tuturor oamenilor, pe care Allah l-a modelat din lut şi a suflat asupra lui, dăruindu-i viaţă din sufletul său? întrebă stăpînul, năpădit de indignare, cu glasul din ce în ce mai ridicat.

Îşi pusese şi Kamal întrebarea asta de nenumărate ori, frămîntîndu-se cu mult mai mult decît tatăl său. Nu reuşise

să pună geană pe geană în noaptea aceea. Se perpelise cumplit, punîndu-şi fel de fel de întrebări în legătură cu Geneza, cu Creatorul şi cu Coranul. Îşi răspunsese singur, nu o dată, ci de zece ori: Coranul său este adevărat de la un cap la altul sau nu mai este Coran! Mă ataci fiindcă n-ai habar cît m-am chinuit eu... Şi dacă n-aş fi fost obişnuit cu suferinţa, cred că mă prăpădeam în noaptea aceea...

— Darwin, autorul teoriei, nu spune nici un cuvînt despre „strămoşul nostru Adam"..., îngăimă Kamal cu glasul stins.

— Să ştii că Darwin ăsta al tău e un păgîn care s-a lăsat prins în mrejele satanei, dacă poate să spună că omul se trage din maimuţă sau eu mai ştiu din ce alt animal şi că Adam nu este strămoşul nostru... Asta-i erezie! Asta-i o încercare nerușinată de a atenta la poziţia şi măreţia lui Allah! Cunosc şi copţi creştini, şi evrei din cartierul bijutierilor! Cu toţii cred în Adam! Toate religiile îl recunosc pe Adam drept strămoş al spiţei omeneşti... Darwin ăsta al tău de ce rit este? Este un păgîn, îţi repet încă o dată! Iar vorbele lui sînt erezie şi ale tale sînt nesăbuinţă! E profesor acolo, la şcoala ta?

Ultima întrebare ar trebui să-ţi stîrnească hazul, dar în inima ta nu mai este loc pentru rîs. Ea e ticsită de dureri: durerea decepţiei în dragoste, durerea îndoielii, durerea pentru credinţa aflată în agonie. Flăcările contradicţiilor între religie şi ştiinţă te-au cuprins şi pe tine. Dar cum ar putea oare un om inteligent să se îndoiască de ştiinţă?

— Darwin o un savant englez care s-a petrecut de mult din lumea asta, spuse Kamal reverenţios.

— Blestemaţi să fie toţi englezii! se auzi în clipa aceea glasul tremurat al Aminei.

Se întoarseră amîndoi spre ea si constatară că lăsase acul deoparte şi continua să îndruge ceva, dar nu-i dădură nici o atenţie.

— Spune-mi – insistă tatăl –, voi aţi învăţat la facultate despre teoria asta?

— Da! se grăbi Kamal să mintă, prinzînd din zbor colacul de salvare ce-i fusese aruncat pe neașteptate.

— Foarte ciudat! Și pe urmă ai să-i înveți și pe elevii tăi aceste lucruri?

— Nuu! Eu o să fiu profesor de literatură și asta n-are nici o tangență cu teoriile științifice!

Stăpînul își frecă palmele, vădit încurcat. În clipa aceea ar fi dorit să aibă și asupra științei autoritatea pe care o avea asupra familiei.

— Atunci pentru ce vă predă vouă lucruri de-astea? Vor cu tot dinadinsul să vă bage erezia în suflet?!

— Cum poți să crezi, tată, ca ar putea cineva să ne clintească vreun pic credința? protestă Kamal, dezmeticindu-se.

— Bine, dar tu nu-ți dai seama că răspîndești erezia cu articolul ăsta al tău? căută stăpînul să-l descoasă, cercetîndu-l bănuitor.

— Nici vorbă de-așa ceva, tată! Allah să mă ferească! Eu explic o teorie pentru ca cititorii s-o cunoască, nu ca să creadă în ea... Cum ar fi cu putință ca părerile unui eretic să aibă vreo înrîurire asupra unui credincios?

— Și n-ai găsit și tu un alt subiect despre care să scrii, în afara acestei teorii nelegiuite?

De fapt, de ce scrisese tocmai despre acest subiect? Adevărul este că șovăise mult înainte de a trimite articolul la redacția revistei. Ceva dinăuntrul său îl îmboldise să vestească lumii moartea credinței sale. În ultimii doi ani rezistase cu greu în fața furtunilor îndoielii, stîrnite de el-Maari și de el-Khayyam[1]. Pînă în clipa cînd asupra lui s-a năpustit pumnul de fier al științei. Atunci n-a mai fost

---

1. Abu-al-Ala' el-Maari (973-1058), celebru poet și filozof arab, originar din nordul Siriei; a atacat deschis și a ridiculizat aproape toate dogmele islamului, Allah fiind, în concepția lui, un destin impersonal, iar religia – produsul spiritului uman; Omar el-Khayyam (1040-1123), celebru poet, filozof și matematician persan; liber cugetător și epicureic, el a manifestat o atitudine ostilă față de dogmele islamului.

în stare să reziste. Şi totuşi, eu nu sînt un ateu... Eu tot mai cred în Allah! Dar religia... Unde este religia? S-a dus... A dispărut, aşa cum a dispărut capul lui El-Husein... cum a dispărut Aida... cum a dispărut încrederea în mine însumi...

— Ştiu şi eu?! Poate că am greşit..., încercă el să-i lase stăpînului impresia că regretă. Dar, aşa cum ţi-am spus, am studiat la facultate această teorie...

— Asta nu-i o scuză. Ar trebui să faci ceva ca să-ţi corectezi greşeala.

Nu m-am aşteptat că tata ar putea fi atît de bun... Mă temeam că i-ar putea trece prin gînd să-mi ceară să atac ştiinţa de dragul unui mit, şi uite, n-a făcut-o! M-am chinuit şi m-am frămîntat destul înainte de a mă elibera de îndoieli; nu voi mai accepta nici în ruptul capului să-mi deschid a doua oară sufletul în faţa superstiţiilor de care abia l-am curăţat! Mi-ajung atîtea chinuri şi dezamăgiri! De astăzi înainte, nu mă mai scoate nimeni dintr-ale mele! N-am să mă mai las înşelat de nici un fel de himeră! Lumină! Abia acum mi s-a arătat lumina! Strămoşul nostru Adam! Nu cunosc nici un strămoş cu numele ăsta! Nu mă deranjează cîtuşi de puţin că strămoşul meu a fost o maimuţă, dacă ăsta este adevărul! Dacă aş descinde cu adevărat dintr-un profet, zeiţa adorată nu şi-ar fi bătut joc de mine cu-atîta neîndurare!

— Şi ce-ar trebui să fac ca să-mi corectez greşeala?

— Ai un adevăr de care nu trebuie să te îndoieşti nici o clipă! răsună glasul stăpînului lămurit şi categoric. Vreau să zic că Allah i-a dat chip lui Adam, modelîndu-l din lut, şi că el este strămoşul neamului omenesc! Întocmai cum spune Coranul! Iar ţie nu-ţi rămîne decît să vezi singur unde ai greşit. E un lucru foarte simplu pentru tine. Altfel, la ce ţi-ar mai folosi cultura pe care o ai?

— Este cum nu se poate mai uşor să observi greşeala unui om care se împotriveşte voinţei lui Allah cel prea-milostiv, se amestecă şi Amina în vorbă. Spune-i acelui

englez păgîn că Allah ne învaţă în Cartea lui cea Sfîntă cum că Adam este strămoşul întregului neam omenesc. Bunicul tău ştia pe de rost Cartea lui Allah şi trebuie să urmezi calea lui! Eu sînt nespus de fericită să văd că vrei să devii un mare învăţat, aşa cum a fost el...

— Ce tot îndrugi acolo? Ce ştii tu despre Cartea lui Allah şi despre ştiinţă? o dojeni stăpînul, stînjenit de intervenţia ei. Lasă-ne în pace cu bunicul şi vezi-ţi de treaba ta!

— Aş vrea, stăpîne, să fie la fel ca bunicul lui... şi să-i călăuzească pe oameni spre lumina lui Allah! insistă ea sfioasă.

— Uite că el vrea să-i călăuzească spre întuneric, nu spre lumină! o repezi el şi mai întărîtat.

— Allah să ne ierte, stăpîne! persistă femeia cu teamă în glas. Poate că dumneata n-ai înţeles prea bine ce-a vrut el să zică...

Stăpînul o măsură de data asta cu o privire vrăjmaşă. I-a tratat pe ai lui cu oarecare îngăduinţă şi iată la ce rezultat a ajuns! Kamal propovăduieşte erezia, iar mamă-sa îndrăzneşte să cîrtească şi să-i spună în faţă că n-a înţeles bine!

— Lasă-mă, femeie, să vorbesc! se zborşi stăpînul la ea, scăpărînd scîntei din priviri. Nu mă mai întrerupe şi nu te mai amesteca unde nu-ţi fierbe oala! Vezi-ţi de treaba ta! Apoi spuse, întorcîndu-se spre Kamal cu faţa posomorîtă: Fii bun şi spune-mi acum dacă o să faci aşa cum ţi-am cerut eu...

— Cum aş putea să răspund la o astfel de teorie? Dacă m-aş limita doar la nişte citate din Coran, n-aş spune nimic nou, căci lucrurile astea sînt cunoscute de toată lumea. Pe cînd un savant, un specialist, trebuie să analizeze o problemă din punct de vedere ştiinţific...

— Atunci de ce te-ai mai apucat să scrii despre nişte lucruri cu care n-ai nici în clin, nici în mînecă?

Obiecţia este foarte justă, n-am ce zice! Numai că eu, sărmanul, n-am îndrăzneala să-i mărturisesc deschis că

sînt convins de justețea acestei teorii, pe care mi-o însușesc pe deplin. Stăpînul, în schimb, interpretă tăcerea lui Kamal ca fiind o recunoaștere a greșelii și asta nu făcu decît să-i sporească regretul și mînia. Rătăcirea într-un domeniu ca acesta este extrem de primejdioasă și păgubitoare, dar este un domeniu asupra căruia nu are nici o putere. Probabil că se va trezi neputincios în fața tînărului rătăcit, așa cum se pomenise și în fața lui Yasin. S-ar putea să aibă și el parte de necazurile de care se plîng atîția părinți în vremurile astea ciudate?! A auzit fel de fel de legende despre tinerii din zilele astea: unii elevi se apucă de fumat, alții nu mai au nici un respect pentru profesorii lor, alții se răzvrătesc împotriva părinților... Este adevărat că deocamdată nimeni n-a cutezat să-i nesocotească demnitatea, dar la ce-au folosit neînduplecarea și severitatea, de vreme ce Yasin se rostogolește vijelios spre fundul prăpastiei, iar domnul Kamal își îngăduie să polemizeze cu el, ba chiar se poate aștepta dintr-o clipă în alta să-i întoarcă și spatele!

— Bagă bine în cap ce-ți spun eu acum! Nu vreau să te amenințe, căci ești destul de cuminte și ascultător... Dar în privința chestiunii pe care am discutat-o, socotesc de datoria mea să-ți dau o povață. Și ia bine seama la vorbele mele, căci cine n-a vrut să audă sfatul meu a plătit foarte scump... Apoi, după o scurtă pauză, urmă pe același ton: Yasin este cel mai bun exemplu, căci o simte acum pe propria lui piele. Cu răposatul mi-am scos sufletul, povățuindu-l în fel și chip să nu se arunce de bunăvoie în ghearele pieirii. Dacă-mi dădea ascultare, astăzi ar fi trăit și-ar fi fost un bărbat de vază!

— Nelegiuiții de englezi i-au luat zilele, se tîngui Amina, subliniindu-și vorbele cu un oftat prelung. Ăștia sînt sau ucigași, sau păgîni. Una din două!

— Dacă la cursurile tale o să ți se spună lucruri care se abat de la credință și va trebui să le înveți pentru examene – urmă stăpînul – să nu crezi în ele și, mai ales,

fereşte-te să scrii despre ele, ca să nu fii nevoit să suporţi, mai devreme sau mai tîrziu, urmările nesăbuinţei... Faţă de ştiinţa englezilor se cuvine să ai aceeaşi atitudine pe care o ai faţă de ocupaţia lor; nu trebuie să-i recunoşti legalitatea, chiar dacă îţi va fi impusă cu forţa!

— Şi să-ţi închini viaţa – se amestecă din nou glasul sfios al Aminei – demascării minciunilor acestei ştiinţe şi răspîndirii luminii lui Allah!

— I-am spus cu destule şi nu era cazul să te mai amesteci şi tu ca musca-n lapte! i-o tăie stăpînul scurt, uitîndu-se la ea ameninţător, pînă ce se convinse că şi-a reluat treaba şi că nu mai are de gînd să intervină.

— Ai înţeles? îl întrebă apoi pe Kamal, măsurîndu-l pe sub sprîncenele stufoase şi încruntate.

— Desigur! răspunse Kamal fără să şovăie, pe un ton convingător.

De astăzi înainte, dacă va mai scrie vreun articol, îl va trimite la săptămînalul *Politica*; gazeta asta n-are nimic în comun cu orientarea *wafd*-istă şi n-are cum să-i pice lui tată-său în mînă. Cît despre mamă-sa, îi promisese solemn în gînd să-şi dedice viaţa răspîndirii luminii lui Allah. Ce altceva poate să fie ea, decît lumina adevărului? Eliberîndu-se de dogmele religiei, va fi mai aproape de Allah decît a fost pînă acum, căci adevărata religie este ştiinţa. Numai ea poate oferi cheia pentru pătrunderea tainelor existenţei. Fără îndoială că, dacă astăzi ni s-ar mai arăta vreun profet, el nu şi-ar alege ca mesaj decît propovăduirea ştiinţei. Şi astfel Kamal se trezi faţă în faţă cu adevărul, lăsînd în urma lui furtuna în care se războise cu ignoranţa şi care-i răvăşise sufletul. A fost pentru el graniţa între un trecut plin de misticism şi superstiţie şi viitorul luminii, care-i deschidea porţile către Allah şi către ştiinţă, către bine şi frumos. Îşi lua acum rămas-bun de la trecutul visurilor amăgitoare şi al promisiunilor mincinoase.

34

În timp ce se apropia de seraiul familiei Şaddad, Kamal privea cercetător la tot ce-i ieşea în cale. Intră pe poartă cu răsuflarea tăiată, cu atenţia încordată către peisajul din jur. Înţelesese bine că aceasta va fi ultima întîlnire cu casa, cu locatarii ei şi cu locurile amintirilor dragi. Nu mai putea avea nici o speranţă, de vreme ce Husein izbutise să obţină încuviinţarea tatălui său pentru a pleca în Franţa. Privea lacom la aleea ce ducea către grădină, la fereastra ce dădea spre curtea largă, unde se ivea din cînd în cînd silueta ei zveltă, dăruindu-i cîte-o privire mîndră şi rece ca a stelelor sau un salut atît de îndepărtat, asemeni privighetorii care-şi continuă trilurile fără să-i pese de auditoriu. Apoi privirea-i cuprinse parcul ce se întindea în spatele palatului pînă la zidul dinspre deşert, cu bolţi de iasomie, cu pîlcuri de palmieri şi tufe de trandafiri. În cele din urmă, poposi cu ochii larg deschişi asupra chioşcului, sub al cărui acoperiş încercase beţia dragostei şi a prieteniei. Îşi aminti deodată proverbul englezesc care te îndeamnă să nu pui toate ouăle într-un coş şi zîmbi abătut. Cu toate că-l ştia de multă vreme, nu ţinuse seamă de el şi-şi dăruise inima dragostei şi prieteniei numai înăuntrul acestei case. Cine-ar putea spune dacă fusese nechibzuinţă sau aşa îi fusese ursit? Dragostea s-a dus, a dispărut fără să lase nici o urmă. Şi iată-l acum şi pe prietenul său pregătindu-se de drum. De mîine va

rămîne şi fără fiinţa dragă, şi fără prietenul cel mai apropiat. Unde va mai găsi alinare după ce a pierdut totul? Palatul, grădina şi deşertul – toate laolaltă şi fiecare în parte – se contopiseră cu fiinţa lui. La fel şi numele Aidei şi al lui Husein i se imprimaseră în memorie, fără putinţa de a se mai elibera vreodată din labirintul ei. Cum s-ar putea despărţi de casa visurilor lui şi cum să se împace cu gîndul că de acum înainte va privi la ea de la distanţă ca orice trecător? Se legase de casa visurilor şi speranţelor lui ca de un templu şi i se închina ca orice credincios.

Husein Şaddad şi Ismail Latif stăteau pe două scaune, de o parte şi de cealaltă a mesei pe care se afla obişnuita carafă cu apă şi cele trei pahare. Erau îmbrăcaţi în bluze de vară şi pantaloni albi. Îl aşteptau nerăbdători, căutînd spre el cu priviri lacome: Husein cu obişnuita-i seninătate, Ismail cu gesturi pripite şi ochi neastîmpăraţi. Se apropie de ei cu *tarbuş*-ul în mînă, lăsînd să-i atîrne ciucurele în jos. Îmbrăcase şi el un costum alb. Îşi strînseră mîinile, apoi se aşeză cu spatele spre casa care-şi întorsese de mult faţa de la el.

— Va trebui să ne căutăm un alt loc unde să ne întîlnim de-acum încolo..., îi zise Ismail lui Kamal fără vreo altă introducere şi rîzînd cu tîlc.

Kamal încercă un zîmbet palid. Ce fericit este Ismail! Tot timpul şfichiuitor! Habar n-are ce-i aceea durerea! El şi Fu'ad el-Hamzawi sînt singurii prieteni care i-au mai rămas; într-un fel reuşesc să-i aline inima, dar nu ajung niciodată să pătrundă în ascunzişurile ei. Îi va căuta mereu, încercînd să scape de singurătate. N-are de ales, dacă aşa a fost să fie!

— De vreme ce Husein a decis să ne părăsească, o să ne întîlnim şi noi prin cafenele şi pe uliţe, răspunse el cu jumătate glas.

Husein clătină din cap cu părere de rău. Era însă regretul celui care şi-a văzut visul cu ochii şi încearcă să fie amabil cu prietenii, cu toate că despărţirea nu mai contează pentru el.

— O să părăsesc Egiptul cu o tristeţe adîncă în suflet şi-o să tînjesc necontenit după voi, căci pentru mine prietenia este un lucru sfînt. Prietenul este oglinda sufletului tău, este ecoul sentimentelor şi gîndurilor tale. Oricît de deosebiţi am fi unul de celălalt, esenţial rămîne numai acel ceva situat deasupra tuturor deosebirilor şi care ne uneşte pe toţi trei. Eu n-am să uit niciodată prietenia noastră. Iar pînă la revedere, rămîne să ne scriem.

Frumoase vorbe de alinare pentru o inimă părăsită. Nu era de-ajuns că-şi făcuse ponos cu el Aida? Acum îl părăseşte şi fratele ei, lipsindu-l de un prieten adevărat, de cel mai bun prieten! De mîine ai să tînjeşti după armonia spirituală, care s-a destrămat şi ea.

— Dar cînd o să ne mai revedem? întrebă Kamal cu glasul stins. Eu n-am uitat dorinţa ta de a călători la nesfîrşit! Cine-mi poate garanta că ne vom mai întîlni vreodată?

— Inima îmi spune că pasărea scăpată nu se mai întoarce la colivia ei! întări şi Ismail teama lui Kamal.

Husein izbucni într-un rîs scurt şi nervos, care-i trăda bucuria nerăbdătoare pe care nu voia s-o declare.

— Tata n-a fost de acord cu plecarea mea decît după ce i-am promis că-mi voi continua studiile de Drept, le mărturisi Husein. Dar nu ştiu dacă mă voi putea ţine de cuvînt, căci nu simt nici o tragere de inimă pentru Drept. Ba ca să fiu sincer, am impresia că n-o să pot suporta cursurile nici unei facultăţi. Nu vreau să fac decît ce-o să-mi placă, aşa cum v-am spus de nenumărate ori. Sufletul mi-e împărţit între o mie de lucruri, ce nu pot fi nicicum cuprinse într-o singură facultate: aş vrea să audiez cursuri de estetică şi de literatură, să vizitez muzee, să ascult concerte, să iubesc şi să mă distrez... La ce facultate le-aş putea găsi pe toate astea? Şi mai există un lucru pe care voi îl ştiţi prea bine – mie-mi place mai mult să ascult decît să citesc. Prefer ca altcineva să-mi explice, iar eu să-l ascult. Pe urmă, aş vrea să alerg cu inima deschisă şi gînduri senine

prin nisipul de pe plajele mărilor, să cutreier prin cafenelele şi teatrele marilor oraşe... Şi-o să vă scriu fără întrerupere despre toate cîte-o să văd şi-o să aud...

Parcă ar descrie paradisul în care el a refuzat să mai creadă. Numai că acesta pare a fi un paradis negativ, din care va lua fără să dea nimic în schimb. El aspiră către cu totul altceva. Fără îndoială că, lăsîndu-se cucerit de plăcerile acestei vieţi lipsite de griji, Husein va uita foarte curînd şi de prieteni, şi de locul de unde a plecat.

— N-o să te mai întorci tu la noi! i se adresă Ismail lui Husein, vrînd parcă să exprime gîndurile lui Kamal. Adio, Husein! Noi avem cam acelaşi vis! Lasă la o parte estetica, muzeele, pantele munţilor, şi-o să fim o singură persoană! Îţi spun pentru ultima oară că n-o să mai revii la noi...

— Ba am să revin mereu. Egiptul va fi, în lunga mea călătorie, un loc de popas pentru a-i vedea pe ai mei şi pe prieteni... Apoi i se adresă lui Kamal: Parcă simt de pe acum nerăbdarea cu care am să aştept sosirea ta la Paris...

Fusese o născocire de-a lui, dar – cine ştie? – s-ar putea să ajungă şi el vreodată să vadă alte tărîmuri. Oricum, inima îi spune că Husein se va întoarce într-o zi, iar prietenia lor trainică n-o să se sfîrşească niciodată. Este convins de lucrul ăsta, aşa cum este convins că rădăcinile dragostei nu vor putea fi smulse nicicînd din sufletul său.

— Umblă cît vrei – îi spuse el lui Husein –, dar Egiptul trebuie să fie popasul tău statornic. Mereu te vei întoarce aici, după ficcare plecare, ca o corabie alergînd la ţărm după ce a trecut prin furtună.

— Dacă ai fi un om de treabă, ai accepta soluţia propusă, care împacă aspiraţiile tale cu dorinţa noastră, spuse Ismail ironic, ca de obicei.

— Cred că aşa o să se şi întîmple..., murmură Husein plecîndu-şi capul, ca şi cînd ar fi consimţit.

Îl asculta sorbindu-i cuvintele, fascinat de ochii lui negri, lucioşi şi scînteietori, aidoma ochilor Aidei, de

gesturile lui sobre şi graţioase în acelaşi timp, de spiritul lui vioi şi deschis. Ce o să-ţi mai rămînă din amintirile prieteniei şi iubirii, dacă va pleca şi el? Prietenia lui Husein era armonia spirituală la care visase întotdeauna, iar dragostea pentru Aida fusese pentru el chiar bucuria cerului.

— Cînd mă voi întoarce în Egipt, tu o să fii contabil în Ministerul Finanţelor, iar tu un profesor renumit, schimbă Husein firul vorbei, plimbîndu-şi repede privirile de la unul la altul. Şi nu-i exclus să-mi spuneţi că aveţi deja neveste şi copii. Ce ciudată e lumea asta şi cît de repede trece vremea!

— Chiar ne-ai şi văzut slujbaşi? întrebă Ismail, izbucnind în rîs. Imaginează-ţi-l pe Kamal în chip de dascăl! Apoi urmă, adresîndu-i-se lui Kamal: Trebuie să te mai împlineşti şi tu înainte de a apărea în faţa elevilor. Noi sîntem nişte îngeri pe lîngă dracii împieliţaţi de care o să ai tu parte. Şi-o să te trezeşti – tu, *wafd*-istul înverşunat – obligat să-i sancţionezi pe elevii grevişti, tocmai din dispoziţia *Wafd*-ului.

Observaţia lui Ismail îi frînse şirul gîndurilor şi se pomeni întrebîndu-se ce impresie vor face în faţa elevilor căpăţîna şi trompa lui. Se simţi destul de încurcat şi, aducîndu-şi aminte de profesorii mai ciudaţi de care avusese şi el parte în anii de şcoală, se văzu recurgînd la pedepse pentru a-şi apăra autoritatea ameninţată. Oare va putea fi şi cu alţii la fel de neînduplecat cum este cu el însuşi?

— Sincer să fiu, nu-mi prea dă inima ghes să îmbrăţişez cariera de dascăl..., continuă el să gîndească cu voce tare.

— Îţi place mai mult jurnalistica, nu-i aşa? îl întrebă Husein cu o sclipire ispititoare în ochi.

Se trezi gîndindu-se la planul mai vechi de a scrie o carte ai cărei eroi urmau să fie chiar ei. Ce s-a ales din proiectul acela? Prorocii nu mai sînt proroci, paradisul şi

infernul s-au contopit, iar antropologia s-a preschimbat într-un banal capitol de zoologie! Trebuie să caute un alt subiect!

— Aş vrea să întemeiez într-o zi o revistă care să aibă ca principal ţel propagarea noilor idei..., se destăinui Kamal pe neaşteptate.

— Bine, dar politica e o marfă mult mai căutată! îl întrerupse Ismail Latif. Dacă ţii neapărat, poţi să rezervi pentru noile idei o coloană pe ultima pagină. E suficient loc în ţara asta pentru un scriitor *wafd*-ist satiric, de pildă...

— Nu s-ar părea că prietenul nostru ar intenţiona să fie un politician pozitiv, interveni Husein, rîzînd cu poftă. Ajunge sacrificiul pe care l-a făcut familia lui pînă acum. Pentru lumea ideilor, însă, are un spaţiu vast... Cred că o să ai ce să spui! Revolta ta ateistă a fost un pas la care îţi mărturisesc sincer că nu m-am aşteptat nici o clipă.

Kamal se simţi cu adevărat măgulit de cuvintele prietenului său.

— Ce-ar putea fi mai frumos decît ca omul să-şi dedice viaţa adevărului, binelui şi frumuseţii? îi răspunse Kamal îmbujorîndu-se.

Ismail scoase trei fluierături scurte – cîte una pentru fiecare dintre cele trei virtuţi.

— Ascultaţi şi luaţi aminte! adăugă apoi în zeflemea.

— Sînt de aceeaşi părere cu tine! îl susţinu şi Husein. Numai că eu mă mulţumesc doar cu plăcerea şi cunoaşterea!

— De fapt, chestiunea este mult mai serioasă şi mai importantă! continuă Kamal, entuziasmîndu-se. Este vorba de a lupta pentru adevăr spre binele tuturor oamenilor! Altfel, viaţa nu are nici un sens...

Ismail îşi lovi o palmă de cealaltă, amintindu-i lui Kamal de gestul tatălui său.

— Deci tu te-ai chinuit atîta şi te-ai prăpădit cu firea ca să te eliberezi de dogmele religiei! Eu nu m-am ostenit nici un moment pentru că, pur şi simplu, nu mi-a păsat

niciodată de ea! Crezi că sînt un filozof din naştere? Da' de unde! Eu sînt mulţumit să trăiesc o viaţă bună care nu are nevoie de definiţie. Tu nu ajungi la ceea ce realizez eu spontan decît după o luptă înverşunată. Doamne, iartă-mă! Dar pentru ce atîta luptă? De fapt, n-ai ajuns la nimic, de vreme ce şi după apostazie tot mai crezi în adevăr, în bine şi în frumuseţe. Ba mai mult decît atît, mai vrei să le dedici şi viaţa! Sînt exact aceleaşi valori pe care le propovăduieşte şi religia, de fapt! Cum de poţi huli trunchiul crezînd într-una din ramurile lui? Asta nu pricep!

Nu-i lua vorbele în serios, căci glumeşte! Şi totuşi, de ce toate valorile în care crezi tu sînt veşnic motiv de ironie?

— Credinciosul respectă aceste valori în numele religiei! răspunse Husein văzînd ezitarea lui Kamal. Pe cînd liber-cugetătorul le socoteşte valori intrinsece.

Oare cînd îmi va fi dat să te mai văd? se întreba Kamal în sinea lui.

Ismail rîse, privindu-i pe amîndoi cu indulgenţă, şi schimbă vorba.

— Spune-mi, tu îţi mai faci rugăciunile? Şi ce ai de gînd, o să mai posteşti Ramadanul viitor?

Nopţile petrecute în acest palat erau lucrul cel mai frumos din tot Ramadanul...

— Nu mai fac nici rugăciunile şi nici n-o să mai postesc!

— Şi-o să-i înştiinţezi pe ai tăi că ai renunţat să mai ţii postul? insistă Ismail, punînd degetul pe rană.

— Asta nu! răspunse Kamal, rîzînd cu subînţeles.

— Înseamnă că preferi să fii ipocrit?

— Ce să fac, dacă aşa-i cîntecul? La ce bun să-i supăr pe cei dragi? răspunse el tulburat.

— Şi îţi închipui că o să poţi sfida societatea, preamărind tocmai ce nu-i convine? continuă Ismail, cu obişnuita-i ironie.

Kalila şi Dimna![1] Gîndul luminos care-l străfulgeră îi ascunse tulburarea. Doamne, oare am dat în clipa asta peste esenţa cărţii ce nu mi s-a cristalizat încă în minte?

— Una e să te adresezi cititorilor şi alta e să te adresezi părinţilor tăi!

— Iată un filozof provenind dintr-o familie care se îndărătniceşte să rămînă în ignoranţă! i se adresă Ismail lui Husein, făcînd semn către Kamal.

N-o să duci lipsă de prieteni cu care să te amuzi pălăvrăgind, dar peste un prieten de suflet n-o să mai dai nicicînd. Sau te vei mulţumi cu tăcerea, sau vei vorbi singur, ca nebunii.

Se aşternu pentru un timp liniştea. În aer nu mai plutea nici o adiere – amuţise şi grădina. Doar trandafirii şi garoafele păreau să se bucure de căldură. Soarele îşi retrăsese trena strălucitoare ce unduise peste grădină, lăsînd să atîrne doar o poală peste zidul dinspre răsărit.

— Şi-o să mergi în vizită pe la Hasan Selim şi Aida *hanem*? rupse Ismail tăcerea, întorcîndu-se spre Husein Şaddad.

Doamne! Inima mi-a tresărit sau în pieptul meu s-au stîrnit toate nenorocirile zilei de apoi? se întrebă Kamal.

— Mă stabilesc la Paris şi fără doar şi poate că mă voi duce şi pe la ei, la Bruxelles. Apoi zîmbi, că şi cum şi-ar fi adus aminte întîmplător: Nu v-am spus că am primit săptămîna trecută o scrisoare de la Aida? Se pare că a început să simtă semnele sarcinii...

Vasăzică, durerea şi viaţa sînt gemene! La urma urmei, ce-i viaţa asta? Tragedie sau comedie? Iar moartea, oare nu este ea o binecuvîntare pentru această viaţă? Cît aş da să descopăr esenţa durerii!

---

1. Titlul unei culegeri de fabule indiene destinate educaţiei prinţilor, care şi-a luat numele de la cele două personaje principale – şacalii Karafaka şi Dumanaka –, devenite în versiunea arabă Kalila şi Dimna.

— Şi copiii ei se cheamă că vor fi nişte străini, remarcă Ismail.

— Nu, cînd vor merge la şcoală, o să-i trimită în Egipt.

Într-o bună zi s-ar putea să te trezeşti cu ei printre elevii tăi. O să te întrebi nedumerit unde ai mai văzut ochii lor, iar inima pornită să se zbată deznădăjduit îţi va răspunde că sălăşluiau în ea de ani şi ani. Şi crezi că vei fi în stare să-i pedepseşti, dacă vor face haz pe seama capului şi a nasului tău? Să fie şi uitarea doar o legendă?

— Mi-a scris destul de multe despre noua ei viaţă – reluă Husein povestirea – şi nu şi-a ascuns în nici un fel bucuria. Dorul de familie a devenit un motiv de convenienţă.

Într-adevăr, tu ai fost creată pentru a trăi în acele ţinuturi minunate. Cît despre firea ta omenească, ea nu este decît un joc al destinului. O fi adus vorba în lunga ei scrisoare şi despre vechii prieteni? Dar ce te face să crezi că şi-ar mai aminti de ei?

Din nou se aşternu o linişte adîncă. Asfinţitul îşi picura întunericul pe nesimţite. La orizont se arătă un uliu săgetînd văzduhul, iar de undeva de departe ajungea pînă la ei lătratul unui cîine. Ismail umplu un pahar cu apă şi-l dădu peste cap, iar Husein începu să fluiere, în vreme ce Kamal îl privea trist, cu inima abătută.

— Blestemat zăduf anul ăsta! se lamentă Ismail.

Îşi şterse faţa cu o batistă de mătase brodată, apoi o puse la loc în buzunar.

Dar despărţirea de cei dragi, ce blestem!

— Cînd pleci la mare? se auzi glasul lui Husein, vesel şi curios.

— La sfîrşitul lui iunie, răspune Ismail cu o mină radioasă.

— Noi plecăm mîine la Ra's el-Barr. Stau o săptămînă cu ai mei şi apoi mă duc cu tata la Alexandria. Pe 30 iunie pleacă vaporul.

Şi se încheie o etapă din viaţa mea. Probabil că odată cu ea moare şi o inimă. Husein se uită îndelung la Kamal şi după un răstimp îi zise, rîzînd:

— Sînteți mai uniți ca oricînd și ați intrat în coaliție și cu ceilalți. Nădăjduiesc să aflu cînd voi ajunge la Paris că ați și dobîndit independența.

— Crezi, într-adevăr? Amicul tău nu este deloc mulțumit de coaliție, interveni Ismail, făcînd semn cu capul spre Kamal. A fost foarte contrariat cînd a aflat că Saad a acceptat să dea mîna cu trădătorii. Iar cînd a auzit că de hatîrul englezilor a mai și consimțit să renunțe la formarea cabinetului în favoarea vechiului adversar Adli, a fost de-a dreptul consternat. Mi se pare mai extremist chiar decît liderul lui, pe care-l socotește sfînt.

Pactul cu adversarii și trădătorii era pentru el un alt motiv de dezamăgire. Dar ce nu te-a dezamăgit pe lumea asta?

— Și, pe deasupra tuturor relelor, în circumscripția noastră a candidat și a fost ales un liberal, le spuse Kamal, izbucnind în hohote.

Apoi glasurile tuturor se învălmășiră în vîrtejul rîsului. De undeva din tufișuri, aproape de ei, țopăi o broscuță, dispărînd imediat în iarbă. Apusul se stingea, lăsînd în urma lui o adiere ușoară. Nu se simțea nici o mișcare și nu se auzea nici un zgomot. Era semn că întîlnirea lor trebuia să ia sfîrșit. Simți spaima strecurîndu-i-se în sufletul hărțuit și începu să caute cu ochii înfricoșați de jur împrejur. În locul acesta a răsărit pentru el prima rază a iubirii. Tot aici, glasul îngeresc a rostit numele „Kamal". Aici a cunoscut dezamăgirea și tot aici zeița adorată și-a întors fața de la el, pedepsindu-l. Aceste locuri păstrează amintirile pe care mîna necunoscutului le va șterge într-o bună zi. Deschide-ți ochii mari; umple-ți sufletul cu tot ce mai poți vedea și încearcă să-ți fixezi în memorie ziua în care s-au petrecut toate, căci multe par de pe acum ca și cum n-ar fi fost. Sîntem obișnuiți să apelăm la soare și la lună pentru a rotunji linia dreaptă a timpului, astfel încît amintirile pierdute să se mai întoarcă la noi, chiar dacă întîmplările rămîn fără întoarcere. Așadar

nu-ți mai rămîne decît să te topești într-un potop de lacrimi sau să te consolezi și să zîmbești.

— Cred că e vremea să ne luăm rămas-bun, zise Ismail Latif, țîșnind ca un arc de pe scaunul lui.

Îl lăsă mai întîi pe Ismail să-l îmbrățișeze pe Husein, apoi își deschise și el larg brațele, strîngîndu-l pe Husein la piept și sărutîndu-l îndelung. I se păru că întreaga lui făptură a fost inundată de parfumul familiei Șaddad: o esență neomenească sau valurile unui vis, plutind pe un cer încărcat de bucurii și dureri. Respiră adînc, simțind cum îl inundă fericirea. Rătăci un timp într-o stare de beatitudine, apoi se reculese și rosti cu glasul tremurînd și cu sufletul îndoit:

— La revedere... chiar dacă ne despărțim pentru mult timp.

35

— Nu se văd decît ospătari...

— Pentru că nu s-a lăsat încă întunericul. Clienții încep să vină după ce asfințește soarele. Da' ce, nu-ți place că sîntem numai noi?

— Ba dimpotrivă! Îmi convine de minune că nu ne vede nimeni... Mai ales că intru pentru prima oară într-un astfel de local.

— Tavernele din zona asta au un mare avantaj... E o stradă în care nu ajunge decît cel care caută plăceri interzise. N-o să te ponegrească nici unul din vizitatorii acestor locuri. Iar dacă presupunem că te-ar vedea o persoană onorabilă, cum ar fi – să zicem – tatăl tău, el este mai demn de ocară decît tine și se cuvine să-și întoarcă ochii, prefăcîndu-se că nu te-a zărit.

— Am înțeles că e o rușine să rostești chiar și numai numele străzii...

— Oricum, ești mai în siguranță decît în altă parte. Dacă ne-am duce la una din tavernele de pe străzile El-Alfi, Imad ed-Din sau chiar Muhammad Ali, ar fi foarte probabil să dea peste noi cineva din familie – fie tata, fie un frate, fie un unchi. Pe cînd în Wagh el-Baraka să sperăm că n-o să ajungă nimeni.

— Raționamentul tău mi se pare foarte corect, dar îți mărturisesc sincer că eu tot nu mă simt în largul meu...

— Ai un pic de răbdare! Primul pas este întotdeauna și cel mai greu! Dar băutura este leacul, ai să vezi... Lumea o să-ți pară mult mai frumoasă la plecare.

— Spune-mi şi mie cîte ceva despre băuturile astea, căci tu le ştii seama... Cu ce-ar fi cel mai potrivit să încep?

— Coniacul e cam tare, iar dacă-l mai amesteci şi cu bere, praf te faci... Whisky cu puţin sifon e suportabil, are un gust acceptabil şi-ţi creează o stare plăcută ... Cît despre *zebib*[1]...

— *Zebib*-ul trebuie să fie cel mai plăcut, cred... Nu ştii cîntecul lui Salih: *Şi mi-a turnat licoare de* zebib?

— Ăsta e cusurul tău cel mai mare, ţi-am spus întotdeauna. Te laşi prea uşor pradă închipuirilor... Află că *zebib*-ul e băutura cea mai proastă, în pofida lui Salih al tău şi a cîntecelor lui... Şi te rog să nu mă mai întrerupi!

— Scuză-mă!

— Pe urmă, vine berea... Pe căldură e destul de bună, dar noi sîntem acum – slavă lui Allah! – în septembrie. Mai e şi vinul, dar după el rămîi cu o stare neplăcută de mahmureală.

— Pe scurt, whisky-ul este cel mai potrivit!

— Bravo! De altfel, ştiam de multă vreme ce persoană distinsă eşti... Apoi rîse scurt şi trecu la un ton serios: Sînt sigur că foarte curînd ai să te convingi şi tu că predispoziţia ta pentru umor întrece de departe înclinaţia pentru adevăr, bine, frumos, patriotism, umanism şi alte fleacuri de genul ăsta – vorbe mari cu care-ţi istoveşti sufletul şi-ţi baţi capul de pomană!

Îl chemă pe ospătar şi-i ceru două pahare cu whisky.

— Cred că ar fi mai înţelept să mă mulţumesc la început cu un singur pahar...

— S-ar putea să ai dreptate, dar noi n-am venit aici să căutăm înţelepciunea. Ba mai mult, sînt convins că-ţi vei da în curînd seama cît de plăcută este nebunia şi cît de importantă este viaţa, pe lîngă ştiinţă şi cărţi. Te rog să ţii minte ziua asta şi să nu uiţi niciodată al cui este meritul.

---

1. Băutură alcoolică obţinută prin distilarea strugurilor.

— N-aş vrea să-mi pierd minţile... Mi-e teamă să nu...

— Fii băiat deştept!

— Important pentru mine este să prind curaj şi să intru fără şovăire...

— Bea pînă cînd o să simţi că ţi-e totuna, dacă ai intrat sau nu.

— Bine! Dar mi-e teamă să nu-mi pară rău mai tîrziu pentru fapta asta...

— Să-ţi pară rău? Trebuia s-o faci de mult! Eu m-am ţinut de capul tău tot timpul, dar tu te-ai opus cu îndîrjire – evlavia, religia şi mai ştiu eu ce bazaconii. Pe urmă ai declarat în gura mare că nu te mai interesează religia şi iar am început ofensiva... Acum te-ai întors iar la îndoieli în numele moralei! Mă bucur totuşi că în cele din urmă ai răspuns chemării raţiunii.

În cele din urmă... Bine-ai zis, căci hotărîrea mea a venit după o luptă îndelungată: între Abu al-Ala' şi el-Khayyam, între asceză şi plăcere! Firea te împingea către doctrina primului, căci se potrivea mai bine cu atmosfera şi tradiţiile în care ai crescut. Sufletul însă te îmbia tot timpul la pierzanie. Un glas necunoscut îţi răsuna în urechi fără încetare: nu există religie, nici Aida, nici speranţă... Nu ai de ales decît pieirea. Tocmai în clipa rătăcirii te-a strigat el-Khayyam şi i-ai răspuns. Îţi închipui că n-ai renunţat la principiile tale înalte, ci ai extins doar sensul binelui, adăugîndu-i toate bucuriile vieţii, spunîndu-ţi că adevărul, frumuseţea şi umanismul rămîn totuşi valori supreme ale binelui. Tocmai de aceea îşi încheia Ibn Sina[1] zilele de meditaţie printre femei frumoase şi cupe cu vin. Nu găsise altă alternativă pentru a scăpa de moarte.

— Este adevărat ce spui, dar să ştii că eu n-am renunţat la principiile mele...

---

1. Ibn Sina (980-1037), cunoscut în Europa cu numele latinizat Avicena, ilustru enciclopedist, medic şi filozof arab de origine persan-tadjică.

— Sînt convins că n-o să renunţi la închipuirile tale. Atît de puternic ţi s-au înrădăcinat în suflet, încît ai ajuns să le socoteşti mai presus decît însuşi adevărul. Nu-i nici o nenorocire să citeşti, nici chiar să scrii, dacă o să găseşti cititori. Fă-ţi din scris un mijloc pentru a dobîndi glorie şi avere, dar nu-l lua în serios niciodată. Pînă ieri ai fost un evlavios îndîrjit, iar acum ai devenit un ateu şi mai îndîrjit. Tot timpul violent şi neliniştit, ca şi cînd soarta lumii s-ar afla în mîinile tale. Viaţa este mult mai simplă decît îţi închipui tu! O funcţie în guvern oferă numai satisfacţii şi-ţi asigură o viaţă îndestulată. Bucurîndu-te de plăcerile vieţii, liber de orice griji, dispunînd de forţă şi influenţă, vei avea garanţia demnităţii şi izbînzii. Dacă o astfel de viaţă este în acord cu religia, bine, dacă nu, iarăşi bine...

Viaţa e mult prea profundă ca să se poată limita la un singur lucru, chiar dacă acesta ar fi însăşi fericirea. Plăcerea este pentru mine un refugiu, căci nu voi înceta nici o clipă să aspir spre înălţimile munţilor stîncoşi. Aida s-a dus, dar eu trebuie să-mi recreez o altă zeiţă, cu toate însuşirile simbolizate de ea. Altfel, mă pot lipsi de viaţă fără nici o părere de rău!

— Tu n-ai fost niciodată preocupat de lucruri care se ridică deasupra acestei lumi?

— Hm! Viaţa însăşi m-a ferit de aşa ceva... În casa noastră nu există nici un necredincios şi nici un evlavios, şi aşa sînt şi eu!

Un prieten de care aveai nevoie ca de aer, care îţi amintea întru totul de Aida! Prietenul spiritului şi minţii tale a plecat peste mări şi ţări. Fu'ad el-Hamzawi e destul de inteligent, dar n-are nici hazul, nici fantezia şi nici profunzimea lui... Şi, pe deasupra, este atît de calculat, încît îşi cîntăreşte pînă şi sentimentele. Este un speculant pînă şi atunci cînd gustă frumuseţea. Nu face decît să caute în literatură aforisme cu care să-şi presară pledoariile... Nici o speranţă să mai găsesc un prieten cu înfăţişarea şi spiritul lui Husein!

Apăru ospătarul şi puse pe masă două pahare înalte. Desfăcu apoi o sticlă de sifon şi turnă peste aurul din pahare, preschimbîndu-l în platină presărată cu perle. Mai aşeză dinaintea lor cîteva farfurioare cu salată, brînză, măsline şi *mortadella*[1], după care se îndepărtă. Kamal îl petrecu cu privirea şi continuă să-şi plimbe neliniştit ochii între pahar şi prietenul său, de parcă ar fi aşteptat un semnal.

— Faci exact ce fac eu, îl povăţui Ismail. Trebuie să sorbi prima oară o înghiţitură zdravănă! Noroc!

Kamal se mulţumi însă pentru început cu o sorbitură, pentru a-i deslusi mai bine gustul. Rămase o vreme în aşteptare şi constată că nu-i zburase încă mintea, aşa cum îşi închipuise. Sorbi, apoi luă o înghiţitură mai consistentă şi o bucată de brînză, ca să schimbe gustul ciudat ce-i stăruia pe limbă.

— Nu mă zori, te rog!

— Zorul ne vine de la satana, grăi Ismail în dodii. Important este ca în clipa în care ai părăsit locul ăsta să te simţi în stare de orice...

De fapt, ce vrea să facă? Să accepte una din femeile acelea care îi stîrnesc de obicei aversiunea. De parcă paharul acesta ar putea să îndulcească amărăciunea vulgarităţii! Reuşise să se împotrivească instinctelor graţie credinţei şi Aidei. Acum toată puterea lui dispăruse; nu-i mai rămăsese nimic în stare să-l ajute! Mai intervenise şi acel imbold irezistibil pentru aventură: descoperirea femeii – acea făptură confuză, în al cărei veşmînt se ascundea şi Aida. Poate că în ea va găsi alinare pentru nesomnul şi lacrimile tăinuite de negura nopţii. Acum va face primul pas pe calea izbăvirii, chiar dacă drumul este împănat cu spini. Mai sorbi o înghiţitură, stînd la pîndă. Pe neaşteptate, se trezi întîmpinînd gîndului ascuns că sărbătoreşte în clipa aceea naşterea unui nou sentiment: un sentiment care emană căldură şi senzualitate.

---

1. Un soi de salam italienesc.

— Unde este acum Husein, să vadă asta cu ochii lui? întrebă Ismail, privindu-l insistent, ca şi cum nu-i venea să-şi creadă ochilor.

Unde este Husein, într-adevăr?

— O să-i scriu despre cele întîmplate... Tu i-ai răspuns la ultima scrisoare?

— Da, i-am răspuns în cîteva rînduri, aşa cum mi-a scris şi el...

Doar ţie ţi-a trimis o scrisoare lungă, împărtăşindu-ţi primele impresii! Doar tu ai avut fericirea asta! Dar nu se cade să dezvălui acest secret. Nu se cade să stîrneşti invidia.

— Nici mie nu mi-a scris cine ştie ce... Dar am continuat dialogul despre lucrurile care ţie nu-ţi fac nici o plăcere...

— Filozofia! Ce nevoie o fi avînd de aşa ceva el, care o să moştenească o avere colosală?! exclamă Ismail rîzînd. Care să fie secretul pasiunii lui pentru astfel de fleacuri? Ipocrizie, snobism sau şi una, şi alta?

De data asta îl ia pe Husein în şfichi. Despre mine ce-o fi zicînd în lipsă?

— Să ştii că nu e nici o contradicţie între filozofie şi avere, cum îţi închipui tu... În vechea Eladă gîndirea a înflorit tocmai datorită cîtorva nobili care n-au fost nevoiţi să poarte grija zilei de mîine şi să trudească pentru a-şi cîştiga existenţa, ci s-au dedicat exclusiv ştiinţei.

— Noroc, Aristo!

Kamal dădu tot restul paharului pe gît şi rămase dus pe gînduri. Se întrebă nedumerit dacă a mai cunoscut vreodată o stare ca asta. Simţi cum valurile de căldură îi aleargă prin toate arterele, gonind gîndurile şi grijile. Şipul plin de tristeţi se destramă şi din el îşi iau zborul păsările veseliei: acesta-i ecoul unei melodii vioaie, aceea-i amintirea unei speranţe promiţătoare, aceea e umbra unei bucurii trecătoare... Băutura este elixirul fericirii...

— Ce zici de încă două pahare?

— Tu ştii mai bine, răspunse Kamal fără să mai stea în cumpănă.

Ismail rîse îngăduitor şi-i făcu nerăbdător semn ospătarului.

— Observ că mi-ai devenit foarte repede îndatoritor, spuse Ismail încîntat.

— Nu-i meritul meu...

Ospătarul apăru cît ai bate din palme cu paharele comandate şi farfurioarele cu *mezza*[1] lîngă ele.

Clienţii începură să curgă în valuri – unii purtînd *tarbuş*-uri, alţii pălării, alţii turbane. Ospătarul îi întîmpina scuturînd cu gesturi automate feţele de masă. S-a aşternut întunericul şi s-au aprins becurile. Oglinzile ce acopereau pereţii străluceau, desenînd rînduri de sticle de Dewar's şi Johnnie Walker. De afară se auzeau rîsetele stridente ale femeilor. Ochii se îndreptau spre masa celor doi prieteni, zîmbind cu condescendenţă. Îşi făcură apariţia, rînd pe rînd, un vînzător de creveţi cu o figură ciudată ce părea să fie din Es-Sa'id, un lustragiu, un băiat de chebap – codoş cunoscut printre clienţii localului – şi un chiromant indian. Sunetele ajungeau la ei vătuite, ca un zumzet îndepărtat, din care se mai auzeau cînd şi cînd hohotele de rîs ascuţit şi cîte un „Noroc" ici şi colo. Kamal trase cu coada ochiului spre oglinda de lîngă el, din care-i privea ciudat o faţă străină, aprinsă, cu ochi strălucitori. În spatele lui, un bătrîn sorbea din pahar, plimbînd licoarea aurie cu o mişcare caraghioasă ce imita botul iepurelui, apoi o înghiţea satisfăcut, explicîndu-i amicului de lîngă el cu glas tare:

— Obiceiul ăsta de a plimba whisky-ul prin gură l-am moştenit de la bunicul, sărmanul, care şi-a dat obştescul sfîrşit tocmai într-un moment ca ăsta...

— Familia mea este extrem de conservatoare, îi mărturisi Kamal prietenului său, întorcîndu-şi faţa de la oglindă.

---

1. Numeroase sorturi de salate şi aperitive care se servesc în ţările arabe, înainte de masa propriu-zisă.

Cred că din tot neamul, eu sînt primul care pune băutura pe limbă...

— Nu poţi să fii sigur de ceva în necunoştinţă de cauză, îl contrazise Ismail, rîzîndu-i în nas. Ştii tu ce făcea tatăl tău în zilele tinereţii? Tata ia acum un pahar la masa de prînz şi unul la masa de seară... Nu mai bea în localuri... Aşa pretinde el faţă de mama...

Saliva zeului fericirii se strecură perfid în împărăţia spiritului. Oamenii nu sînt niciodată în stare să simtă această schimbare ciudată care se petrece într-o clipă nici în decurs de generaţii. Ea dă un sens nou, scînteietor cuvîntului „vrajă". Şi totuşi, parcă nu era o stare cu totul nouă pentru el. Parcă îi mai luminase cîndva spiritul! Dar cînd, şi cum, şi unde? E ca o muzică interioară pe care o intonează chiar spiritul! Care să fie secretul miraculos al acestei licori aurii care stîrnise minunea în cîteva clipe? Parcă purificase cursul vieţii de spumă şi sedimente, iar viaţa, care mocnise pînă acum la adăpost, ţîşnise aşa cum a irumpt pentru prima oară lava din miezul pămîntului – incandescentă şi pură. Acesta este sentimentul firesc al vieţii eliberate din lanţurile trupului, de cătuşele societăţii, de amintirile trecutului şi temerile viitorului. O muzică limpede din care picură cristale, o muzică pură care-i mai învăluise cîndva sufletul. Dar cînd, cum şi unde? A fost dragostea! S-a întîmplat în ziua cînd zeiţa adorată a rostit numele lui – „Kamal"! Aceasta s-a întîmplat înainte ca picăturile limpezi de rouă să se fi schimbat în noroi. Iubeşte şi te vei îmbăta de fericire sau bea şi vei iubi!

— Viaţa e frumoasă, orice-ai zice..., se trezi Kamal gîndind cu voce tare.

— Ha, ha! Ştii că ai haz? Tu îmi spui asta?!

Combatantul îl sărută pe obraz pe adversar şi peste întreg pămîntul pogorî pacea; privighetoarea de pe creanga luxuriantă porni să-şi trimită trilurile în văzduh; îndrăgostiţii din cele toate patru zări îşi strigară bucuria, iar

pasărea dorului își luă zborul din orașul de piatră al faraonilor către „bătrîna" Europă, fiind întîmpinată cu tandrețe. Înțeleptul își muie vîrful calemului în tușul inimii și mai notă o maximă; amintirile îl năpădiră pe cel împovărat de ani, trezind în pieptul lui o primăvară tainică.

— O carte, un pahar, o femeie frumoasă și-apoi poți să mă arunci în mare!

— Ha, ha, ha! Cartea o să strice și gustul paharului, și pasiunea pentru frumusețe; ba poate chiar și marea!

— Am impresia că nu ne prea înțelegem asupra tîlcului plăcerii. Pentru tine ea înseamnă doar o joacă și un amuzament, în vreme ce pentru mine e un lucru foarte serios. Tocmai această beție seducătoare este și secretul, și țelul suprem al vieții. Licoarea asta nu este decît vestitorul ei; așa cum uliul a anticipat avionul și peștele a pregătit născocirea submarinului. Ce-ar trebui să facem ca viața să devină o euforie sau o beatitudine eternă, fără să fie nevoie de pahar? Răspunsul nu-l vom dobîndi nici luptînd, nici trudind. Toate astea sînt – dacă vrei – niște mijloace, dar nu sînt în nici un caz țeluri. Fericirea nu se va înfăptui decît după ce vom fi epuizat toate aceste mijloace, pentru a putea trăi o viață spirituală pură, neumbrită de nici un nor. Licoarea pe care noi am sorbit-o n-a făcut decît să ne creeze o stare de euforie, o mostră pentru ceea ce ar trebui să fie fericirea.

— M-ai făcut praf, afurisitule!

— De ce?

— Păi, sperasem că bînd o să devii un orator simpatic, fără pereche, pe cînd tu ești ca un bolnav a cărui suferință se agravează odată cu licoarea fermecată. Mi-ai făcut capul calendar! Stau și mă-ntreb ce-o să-mi mai spui după ce-o să golești și-al treilea pahar...

— Numai că pe-al treilea n-o să-l mai golesc! M-am oprit aici! Mă simt fericit și am curajul să aleg orice femeie. Numai să-mi placă...

— Nu vrei să mai stăm puțin?

— Nici o clipă!

Kamal se agăţă strîns de braţul prietenului său şi se îndreptă spre ieşire fără sfială. Cînd răzbi afară, se avîntă pe străduţa întortocheată, înţesată de lume, purtat de torentul ce se izbea haotic de un alt rîu omenesc, venind din direcţia opusă. Mulţimea de capete se întorcea cînd spre dreapta, cînd spre stînga, cu mişcările unor păpuşi de lemn. Pe cele două laturi ale străduţei, gazdele stăteau în picioare sau jos, cu feţele acoperite cu sulemeneli ţipătoare, cercetînd lacom trecătorii cu priviri ispititoare. La fiecare cîţiva paşi, din şuvoi se desprindea un bărbat, abătîndu-se spre intrarea scundă a unei case, iar cea aleasă îl urma înăuntru cu un aer grav. Deasupra luminii strălucitoare, răspîndită de becurile atîrnate deasupra intrărilor în case şi în cafenele, se ridicau nori grei de fum din vasele în care ardeau arome şi din puzderia narghilelelor ce împînzeau locul. Zgomotele se învălătuceau într-un vălmăşag greu de descris: rîsete laolaltă cu ţipete, scîrţîit de uşi şi ferestre, melodii stridente şi false răspîndite de piane mecanice, însoţite de aplauze tumultuoase, acoperite de strigătele unui vardist, glasuri răguşite şi tusea haşişomanilor amestecată cu urletele beţivilor furioşi, strigăte de ajutor, lovituri de bastoane, tînguiri şi cîntece deşănţate... Deasupra tuturor se vedea cerul, atîrnînd peste acoperişurile ponosite ale caselor vechi, sfredelind pămîntul cu ochii scăpărători ai stelelor. Orice femeie îşi dăruieşte aici nurii numai pentru zece piaştri. Cine-ar fi putut crede un lucru ca ăsta înainte de a-l fi văzut cu ochii lui?

— Harun ar-Raşid[1] se plimbă semeţ prin harem..., bîigui Kamal, adresîndu-i-se lui Ismail.

— Şi nu ţi-a plăcut nici una din sclave, emir al credincioşilor? îl întrebă Ismail, cîntîndu-i în strună.

---

1. Al cincilea calif (768-809) din dinastia Abbasizilor, fiul califului al-Mahdi şi al unei sclave berbere.

— Am zărit una mai acătării în uşa asta... Unde-o fi dispărut? întrebă Kamal, făcînd semn spre una din case.

— S-a retras în alcov cu un client, emir al credincioşilor! N-are decît să aştepte puţin stăpînul nostru, pînă ce unul dintre supuşii săi îşi va fi împlinit dorinţa.

— Dar tu n-ai găsit nici una?

— Eu cunosc prea bine şi strada, şi lumea ei, dar nu mă îndepărtez înainte de a te preda celei alese. De fapt, nu pricep ce ţi-a plăcut la ea... Sînt altele mult mai nurlii.

Era destul de tuciurie. Sulemenelile nu reuşeau să-i ascundă nuanţa închisă a tenului. Pe gîtul ei subţire descoperise un tendon, amintindu-i de departe de muzica aceea stelară. Se poate întîmpla ca ochiul să găsească o asemănare chiar şi între pielea unui spînzurat şi faţa limpede a cerului?

— O cunoşti?

— Aici i se zice Warda, însă adevăratul ei nume este Ayyuşa.

Ayyuşa – Warda! Ce minunat ar fi dacă omul ar putea să-şi schimbe şi natura sa cu aceeaşi uşurinţă cu care îşi poate schimba numele! Ceva semănînd cu compusul Ayyuşa-Warda găseşte în numele Aida şi în nădejdile lui nemăsurate. Ah! Licoarea aceea blestemată ajunge să te ridice la tronul de zeu, de unde poţi privi aceste mizerii înduioşătoare ce stîrnesc rîsul şi plînsul.

— E rîndul tău! îi şopti Ismail, lovindu-l uşor cu cotul în coaste.

Căută spre uşă cu coada ochiului şi văzu un bărbat ieşind în grabă, apoi şi pe femeia care se întorsese la locul ei de la început. Înaintă în direcţia ei cu paşi mari şi apăsaţi şi îl întîmpină cu un zîmbet galeş. Pătrunse în casă, iar femeia îl urmă, îngînînd un cîntec cunoscut: *Coboară perdeaua ca să nu ne vadă...* Kamal ajunse la scară îngustă şi porni să urce treptele, simţind cum inima îşi iuteşte bătăile. Ajunse într-un coridor şi de-acolo într-un salonaş. Ea îl dirija din spate: „La dreapta... La stînga...

Uşa întredeschisă..." Se pomeni într-o cămăruţă strîmtă, cu pereţii tapetaţi în culori mohorîte, mobilată sărăcăcios – un pat, o oglindă, un scaun de lemn, un lighean şi un ibric. Kamal se opri în mijlocul încăperii, urmărind-o stingherit. O văzu închizînd uşa şi fereastra, prin care se strecura zgomotul unei dairele amestecat cu fluierături şi aplauze. Faţa ei părea serioasă, ba chiar morocănoasă şi severă, încît se întrebă ce-o fi punînd la cale împotrivă-i. Se opri dinaintea lui şi-l măsură cu priviri cercetătoare. Rămase destul de descumpănit cînd ochii ei trecură în fugă peste capul şi nasul lui. Kamal se apropie de ea, deschizîndu-şi braţele într-o strădanie disperată de a-şi birui tulburarea.

— Aşteaptă! îi zise femeia, făcînd cu mîinile un gest de apărare. Kamal rămase pironit, dar nu-l părăsi hotărîrea de a trece peste orice obstacol.

— Mă cheamă Kamal..., se prezentă el, zîmbind prosteşte.

— Sînt încîntată! răspunse ea, continuînd să privească la el nedumerită.

— Spune-mi Kamal şi cheamă-mă spre tine!

— De ce să te mai chem, cînd eşti la un pas de mine? i-o reteză ea scurt.

Doamne-ajută! O fi glumind? Hotărîrea lui de a salva situaţia spori.

— Mi-ai spus să aştept! Ce să aştept?

— Aici ai dreptate...

Femeia începu să-şi scoată veşmintele cu gesturi de artizan şi sări în patul care scîrţîi sub greutatea ei. Se întinse pe spate şi începu să-şi lovească uşor abdomenul cu degetele vopsite cu *hinna*. Kamal ridică din sprîncene şi se uită la ea descumpănit. Nu se aşteptase la o astfel de surpriză. Îşi dădu seama că sînt foarte departe unul de celălalt. Tot ce clădise imaginaţia lui zile în şir se năruí într-o clipă, ca nisipul spulberat de vînt. Simţi un gust amar. Numai că dorinţa de a descoperi nu se topise încă şi-l ajută să-şi învingă stînjeneala. Îşi plimbă un timp

privirea peste trupul gol. Apoi miji ochii, concentrîndu-i într-un punct fix, ca şi cînd nu i-ar fi venit să creadă ceea ce vedea. În cele din urmă simţi un fel de spaimă amestecată cu repulsie. Acesta să fie adevărul sau a greşit el cu ceva? Şi, presupunînd că a greşit, asta schimbă cu ceva esenţa? Avem pretenţia că ne place adevărul! Au fost atît de nedrepţi cu nasul şi cu capul tău! Se simţi ispitit să fugă, dar se opri brusc, întrebîndu-se de ce bărbatul dinaintea lui n-a fugit? Ce-o să-i spună lui Ismail? Nu, în nici un caz! Nu trebuie să fugă! Nu trebuie să dea înapoi!

— Ce te-a apucat de-ai rămas aşa încremenit?

Tonul ei îl cutremură. Urechile nu te-au înşelat, dar ignoranţa e insuportabilă. Vei rîde zdravăn de tine însuţi, cu condiţia să nu dai bir cu fugiţii. Presupunînd că întreaga viaţă este o tragedie, nu trebuie să-ţi joci rolul pînă la capăt?

— Ai de gînd să rămîi aşa pînă la ziuă? îl întrebă ea, dînd semne de nerăbdare.

Chiar, ce-o fi cu mine de nu mă mai mişc, ca şi cînd aş fi prins rădăcini?

— Să stingem lumina, propuse el cu glasul stins.

— Mai întîi să te văd la lumină! îl opri ea cu asprime şi teamă, ridicîndu-se în capul oaselor.

— Pentru ce? o descusu el mirat.

— Să mă conving că nu eşti bolnav.

Kamal se dezbrăcă pentru control, încurcat şi amuzat în acelaşi timp. Apoi se aşternu bezna... Tăcerea...

Se întoarse în stradă cu sufletul îndoit, simţind că inima i se strînge dureros. I se năzări că se prăbuşeşte laolaltă cu toată lumea, că nu mai are nici o şansă de salvare. Îl zări pe Ismail, venind parcă din altă lume, apropiindu-se de el mulţumit şi zîmbind ironic.

— Ei, cum rămîne cu filozofia? îl întrebă el sarcastic.

Kamal îl prinse de braţ şi porniră alături.

— Toate femeile sînt la fel? întrebă Kamal serios, fără să dea atenţie ironiei lui Ismail, cu care se obişnuise de mult.

Acesta ridică din umeri nedumerit şi Kamal se apucă să-i înfăţişeze îndoielile şi temerile lui.

— Esenţa este aceeaşi, răspunse Ismail plictisit. Doar amănuntele diferă... Mă faci să rîd, dar cred că-mi vine şi să-ţi plîng de milă. Trebuie să înţeleg că nu vrei să mai revii aici a doua oară?

— Dimpotrivă! Am să mă întorc chiar mai curînd decît îţi închipui tu! Hai să mai bem un pahar! Apoi continuă, ca şi cînd ar fi vorbit cu el însuşi: Frumuseţea... frumuseţea... De fapt, ce este frumuseţea?

În clipa aceea simţi dorinţa să rămînă singur şi să mediteze. Îl cuprinse nostalgia după zilele petrecute în umbra zeiţei adorate. Apoi îşi dădu seama că adevărul va fi întotdeauna crud. Să-şi impună să fugă de adevăr? Părea dus pe gînduri, alături de prietenul său, fără să audă pălăvrăgeala lui. Dacă adevărul este crud, minciuna trebuie să fie hidoasă! Eliberarea din cătuşele ignoranţei nu se poate realiza decît trecînd prin chinurile naşterii. Merită să alergi după adevăr pînă cînd te vei petrece din această lume! Trebuie să accepţi durerea, dacă vrei să renaşti! Ai nevoie de o viaţă întreagă pentru a pătrunde aceste sensuri – o viaţă de trudă, întreruptă arareori de momentele desfătării...

36

În seara asta, Kamal veni de unul singur. Băuse ceva, era bine dispus şi mergea agale, fredonînd şi croindu-şi drum fără sfială prin şuvoiul gălăgios. N-o mai găsi pe Warda în pragul uşii, dar nu pregetă să intre şi să urce scara, oprindu-se în coridor. Căută cu privirea spre uşă şi i se păru că prin gaura cheii zăreşte o geană de lumină. Mai înaintă cîţiva paşi şi ajunse în salon. Nu aştepta nimeni. Se lăsă leneş pe scaun, întinzîndu-şi picioarele. După cîteva minute, auzi uşa scîrţiind şi sări în picioare. Bărbatul care fusese înăuntru începu să coboare greoi scara. Rămase încurcat pentru o clipă, apoi se ridică şi se întoarse din nou în coridor. Prin uşa deschisă o zări pe Warda aranjînd patul. Cînd dădu cu ochii de el, îl invită să se întoarcă şi să mai aştepte puţin în salon. Kamal se retrase, zîmbind încrezător; era mulţumit că ieşise de sub tutelă. Nu trecu nici un minut şi-i ajunse la urechi zgomotul unor paşi care urcau. Se simţi destul de stînjenit; nu i-ar fi convenit deloc să mai apară cineva. Nou-venitul se opri chiar la uşa Wardei.

— Mai aşteaptă cineva înaintea ta, aşa că te rog să rămîi în salon, o auzi adresîndu-i-se nou-venitului, pe un ton deosebit de politicos. Poftim! zise după aceea un pic mai tare, invitîndu-l pe Kamal înăuntru.

Kamal se ridică fără să stea pe gînduri, dar în coridor dădu nas în nas cu Yasin. Închise ochii, simţind că-i fuge pămîntul de sub picioare. Îşi pierdu capul şi nu lipsi decît

puţin ca s-o ia la fugă pe scări. Yasin îl salvă, însă, luînd-o înaintea lui şi izbucnind într-un rîs ce răsună ciudat, lovindu-se parcă de tavanul scund al coridorului. Kamal făcu ochii mari şi-l văzu apropiindu-se de el cu braţele deschise.

— Nici într-o mie de ani! strigă el, izbucnind în hohote. Ce surpriză! Nici nu mi-ar fi trecut prin gînd!

Kamal continuă să-l privească uluit. Cînd văzu cît de tare se bucură, începu să-şi mai vină în fire şi zîmbi timid, pentru ca în cele din urmă să se simtă cu totul stăpîn pe sine.

— E o noapte nesperat de fericită! întregi Yasin, retoric. Joi, 30 octombrie 1926! O noapte nespus de fericită! Va trebui s-o celebrăm în fiecare an, căci e de bun augur! În noaptea asta s-au descoperit cei doi fraţi şi s-a confirmat că mezinul duce mai departe stindardul tradiţiilor glorioase ale familiei!

În clipa aceea se ivi Warda, adresîndu-i-se lui Yasin:

— Prietenul tău?

— Ba e chiar fratele meu! Născut din acelaşi tată şi din aceeaşi... De fapt, numai din acelaşi tată, se corectă Yasin, cu un zîmbet straniu. Eşti iubita întregii familii, după cum vezi.

— Bravo! bombăni ea, după care i se adresă lui Kamal: Politeţea cere să cedezi rîndul fratelui tău mai mare, Nino! Aşa-i frumos!

— Politeţea, zici! exclamă Yasin, distrîndu-se copios. Şi de unde-ai învăţat, mă rog frumos, protocolul palatului? Ia imaginează-ţi dandana: doi fraţi – unul înăuntru cu tine şi celălalt aşteptîndu-şi rîndul la uşă! Ha, ha, ha! Ce zici, cum le-ar sta?

— Dă-i tu aşa înainte cu glasul tău hodorogit, că ne trezim cu poliţia pe cap! încercă ea să-l domolească, prevenitoare. Dar ce să mai zic de tine, cînd şi Nino vine la mine pe şapte cărări...

Yasin se uită la fratele său cu uimire şi admiraţie.

— Vasăzică, ai învățat-o și pe-asta? întrebă Yasin uluit. Dar ce să mă mai mir? Sîntem niște băieți demni de toată admirația! De toată admirația, cum îți spun! Ia apropie-te să te miros! Dar la ce bun, de vreme ce și eu sînt beat! Ei, acum să-mi spui ce părere ai despre înțelepciunea asta învățată direct de la viață? O singură vizită la afurisita asta face cît lectura a zece cărți păcătoase! Vasăzică, a început să-ți placă și ție licoarea interzisă! O mie de ani! Noi sîntem nu numai frați, dar și prieteni foarte buni... Eu sînt primul care l-a...

— De-ajuns! Oprește-te odată! Vrei să-ți ascult trăncăneala pînă se crapă de ziuă?

— Hai, intră tu și eu te aștept! îl îndemnă Yasin pe Kamal, împingîndu-l cu mîna.

Kamal se trase înapoi, clătinînd din cap.

— Nu! Noaptea asta în nici un caz!

Apoi vîrî mîna în buzunar, se scotoci și scoase o jumătate de *riyal*[1] pe care i-l întinse femeii.

— Trăiască generozitatea! exclamă Yasin cu admirație. Dar tot n-o să te las să pleci singur, căci nu se face!

După care o lovi pe Warda ușor pe umăr și-i făcu semn cu ochiul, luîndu-și rămas-bun de la ea. Pe urmă îl apucă pe Kamal de braț și ieșiră împreună.

— Merită să petrecem noaptea asta! Hai să mergem la un bar! De obicei, eu mă întîlnesc cu niște prieteni – funcționari ca și mine – la un local de pe strada Muhammad Ali. Dar mi se pare că e cam nepotrivit pentru tine. Și, pe deasupra, e și cam departe. Pînă una, alta, hai să ne oprim undeva mai pe-aproape ca să ne putem întoarce acasă devreme! După ultimul scandal am devenit ceva mai prevăzător – am grijă, ca și tine, să nu mai ajung acasă prea tîrziu. Tu unde-ai băut mai devreme?

— La Finish! mormăi Kamal stingherit.

— Excelent! Hai tot acolo! E bine să te mai bucuri și tu de viață! Mîine, poimîine, cînd devii profesor, n-o să-ți

1. Monedă de argint echivalentă în Egipt cu 20 de piaștri.

mai dea mîna să intri în casele şi în tavernele din cartierul ăsta! Apoi continuă rîzînd, ca şi cînd şi-ar fi amintit de ceva comic: Imaginează-ţi ce-ar ieşi, să dea peste tine un elev de-al tău! Dar posibilităţile de distracţie sînt atît de numeroase! Încetul cu încetul ai să le afli tu pe toate!

O luară grăbiţi spre Finish, tăcînd o vreme. Din fericire, legătura dintre cei doi fraţi nu se alterase cîtuşi de puţin după ce părăsise Yasin casa cea veche. Nu era în firea lui să ţină seama de drepturile pe care i le conferea vîrsta. Pe de altă parte, şi Kamal îl cunoştea foarte bine; auzise destule lucruri despre el şi ştia ce-i poate pielea cînd vine vorba de femei, de aventuri şi încurcături. Şi totuşi întîlnirea cu el în casa Wardei îl şocase profund. N-ar fi crezut pentru nimic în lume că ar putea hoinări pe uliţa asta. Dar, încetul cu încetul, tulburarea începu să i se risipească, apoi chipul i se lumină, şi el se linişti cu totul, aproape mulţumit de întorsătura lucrurilor. Cînd ajunseră în sfîrşit la Finish, nu mai găsiră nici o masă liberă înăuntru. Yasin îi propuse o masă în grădiniţă, într-un colţ, ca să-i vadă cît mai puţină lume. Se aşezară unul în faţa celuilalt, zîmbind.

— Ai băut mult?

— Două pahare! bîigui Kamal, după ce se codi puţin.

— Fără îndoială că efectul lor s-a stins după întîlnirea noastră neaşteptată. Hai s-o luăm de la cap. Nici eu n-am băut cine ştie ce... Şapte, opt pahare...

— Vai de mine! se alarmă Kamal. Şi asta se cheamă la tine mai nimic?

— Ei, ce te miri atîta, că doar nu mai eşti un ageamiu?

— Dacă vrei să ştii adevărul, află că acum două luni habar n-aveam de gustul alcoolului, începu Kamal să se destăinuiască.

— Două luni? simulă Yasin uimirea şi dezaprobarea. Şi eu, care-mi făcusem o părere mai bună despre tine!

Rîseră amîndoi în hohote. Apoi, cînd se ivi ospătarul Yasin ceru două pahare.

— Şi de cînd o cunoşti pe Warda? îşi continuă Yasin ancheta.

— Nu de mult... Din aceeaşi noapte în care am gustat şi licoarea interzisă...

— Şi-ai mai avut şi alte experienţe?

— Nici una!

Yasin lăsă capul în jos, privind cu ochii veseli pe sub sprîncenele arcuite, ca şi cînd ar fi vrut să zică: „Pe mine ţi-ai găsit să mă păcăleşti?".

— Nu face pe prostul! îi zise apoi cu glas tare. Crezi că mi-au scăpat semnele pe care ţi le făceai cu fata lui Abu Sari', stăpînul bufetului din colţ? Ce zici? Lucrurile astea nu rămîn neobservate de un expert ca mine, blegule! Fără îndoială că ai făcut-o mai mult în joacă... Doar nu erai prost să te laşi păcălit ca să te legi de *amm* Abu Sari', aşa cum s-a legat fosta mea soacră de Buyumi, vînzătorul de siropuri. Nu-i aşa? Şi uite-l acum şi proprietar, şi vecin cu noi! Dar Maryam unde o fi dispărut? Nimeni nu mai ştie ce s-a întîmplat cu ea... Şi ce om bun era tată-său! Tu îl mai ţii minte pe domnul Muhammad Ridwan? Ce păcat! Ce s-a ales de casa lui! Femeia nu se cuvine să nesocotească morala, căci dacă a făcut aşa ceva, e vrednică de dispreţ!

— Şi bărbatului ce i se întîmplă, dacă a nesocotit-o? întrebă Kamal, fără să-şi poată stăpîni rîsul.

— Cu bărbatul lucrurile stau altfel decît cu femeia, neobrăzatule! zise Yasin în doi peri, rîzînd cu gura pînă la urechi. Ia spune-mi, ce mai face mama ta? schimbă el vorba. Tot mai este supărată pe mine şi după ce am divorţat de Maryam?

— N-a mai pomenit nimic de povestea asta. Are o inimă de aur, o ştii prea bine.

Yasin îi întări vorbele, apoi clătină din cap cu regret. Apăru ospătarul cu cele două pahare şi cu *mezza*, întrerupîndu-le conversaţia. Yasin ridică paharul, fără să stea o clipă pe gînduri, şi-l îndemnă şi pe Kamal să facă la fel,

cu urarea: „În sănătatea familiei Ahmad Abd el-Gawad!". Ridică şi Kamal paharul şi-l bău pe jumătate, în speranţa că-şi va putea redobîndi buna dispoziţie, care începuse să se risipească.

— Aveam impresia că o să ai o fire mai apropiată de a mamei tale, aşa cum era şi răposatul, mormăi Yasin cu gura plină. Dar acum ţi-ai dat arama pe faţă... Aş fi pus rămăşag că n-o să te abaţi de la calea cea dreaptă, dar tu... adică noi...

Kamal îi aruncă o privire întrebătoare şi Yasin se simţi dator să continue.

— Noi semănăm leit cu tata, vreau să zic...

— Cum adică, cu tata? El este seriozitatea întruchipată... aproape insuportabilă...

Yasin izbucni într-o hohotire năstruşnică. Ezită puţin şi continuă:

— Tu habar n-ai cum este tata în realitate... Tot aşa credeam şi eu pînă să-l cunosc! Cînd mi-am dat seama ce fel de om este tata cu adevărat, am înţeles că puţini bărbaţi sînt ca el pe lumea asta!

— Poţi să-mi spui şi mie ce ştii tu despre el şi eu nu ştiu? îl întrerupse Kamal, împins de curiozitate.

— Habar n-ai ce om de lume e tata! Nu te zgîi la mine ca un cretin şi nu mă crede mai beat decît sînt! Să ştii că-i merge gura şi are un haz nemaipomenit! Iar femeile se dau în vînt după el!

— Tu vorbeşti acum despre tata? insistă Kamal contrariat.

— Era în casa cîntăreţei Zabida cînd l-am descoperit eu!

— Care Zabida? Ha, ha, ha!

Pe chipul lui Yasin se putea vedea însă desluşit că nu glumeşte. Asta îl făcu pe Kamal să se oprească din rîs. Asculta mut, holbîndu-se la fratele său care-i depăna de-a fir a păr tot ce văzuse şi auzise din gura stăpînului. Puse în balanţă vorbele lui Yasin, întrebîndu-se dacă nu cumva născoceşte. Dar nu, ce motive ar fi avut să nu spună

adevărul? Înseamnă că ăsta este tatăl lui şi pace! Şi-atunci cum rămîne cu seriozitatea şi gravitatea lui? Să nu te miri de nimic! Nici dacă mîine o să afli că pămîntul este plan şi Adam este strămoşul omului!

— Oare mama o fi ştiind ceva? întrebă el într-un răstimp.

— Trebuie să ştie cel puţin că bea! zise Yasin rîzînd cu înţeles.

Oare cum o fi primit lucrul ăsta sufletul ei delicat, care se tulbură din orice? Nu cumva mama e la fel ca mine, aparent fericită, iar pe dinăuntru veşnic înnegurată?

— Oamenii sînt întotdeauna tentaţi să exagereze! începu Kamal, încercînd să-i ia apărarea tatălui, deşi nici el nu putea crede în argumentul adus. Şi pe urmă, sănătatea lui dovedeşte că e un om cumpătat.

— E o curiozitate, într-adevăr! Şi trupul e un miracol, ca şi sufletul! Totul e minunat la el, chiar şi neruşinarea! (Rîseră amîndoi cu poftă.) Şi închipuie-ţi că, după toate astea, îşi mai ţine şi familia în frîu – după cum bine ştii – şi se mai bucură şi de respect şi stimă – după cum bine vezi... Crede-mă că nici eu nu mai ştiu ce să zic!

Gîndeşte-te puţin la toate ciudăţeniile astea! Tu bei aici împreună cu Yasin! Tatăl tău e un bătrîn destrăbălat! Oare există adevăr şi neadevăr? Şi care este legătura între realitate şi ceea ce se vîntură prin capetele noastre? Care-i adevărata faţă a lucrurilor? Ce legătură există între Aida cea adorată şi Aida care dădăceşte copii? Eu însumi ce sînt? De ce am avut parte de atîta suferinţă? Nu-ţi rămîne decît să te întrebi la nesfîrşit!

— Ce s-ar întîmpla, dac-ar da peste noi aici? întrebă Kamal, trezindu-se ca dintr-un vis.

— Allah să ne ferească! mormăi Yasin, plesnind din degete.

— Şi zici că Zabida asta e aşa de frumoasă?

— Nu-i o nedreptate ca tata să se bucure de partea cea mai bună, în vreme ce noi trebuie să ne mulţumim cu nişte firimituri? îngăimă Yasin fluierînd a pustiu, cu sprîncenele ridicate.

— Aşteaptă-ţi şi tu norocul! Eşti de-abia la începutul drumului...

— Nu ţi-ai schimbat părerea despre el după ce l-am dat de gol?

— De ce? Pentru atît? Ce bine ar fi fost dacă ne-ar fi transmis şi nouă ceva din graţia lui! bombăni Kamal cu o privire visătoare.

— Bine-ar fi fost, nimic de zis!

— N-am fi fost, cred, mai răi decît sîntem!

— Ce tot bălmăjeşti acolo? Ce au a face femeile şi vinul cu stricăciunea?

— Şi cum explici comportarea lui, cînd ştii cît este de evlavios?

— Da' ce, vrei să zici că eu sînt necredincios? Sau tu eşti cumva păgîn? Califii au fost ei oare păgîni? Allah este iertător şi milostiv!

Ce mi-ar putea răspunde tata? Tare mult aş vrea să stau de vorbă cu el. M-aş fi putut aştepta la orice din partea lui, mai puţin să fie făţarnic. Ce-am aflat nu face decît să-mi sporească admiraţia pentru el!

— Păcat că nu s-a făcut artist! exclamă Kamal după ce dădu pe gît ultima picătură.

— Dac-ar fi ştiut de cîte femei şi de cît răsfăţ au ei parte, sînt convins că s-ar fi făcut artist! întări şi Yasin.

Glumele astea se fac pe seama domnului Ahmad Abd el-Gawad? Şi dacă aşa ar sta lucrurile, ce atîta tragedie? Ciudată poveste! N-ai aflat adevărul despre el decît printr-o întîmplare! De altfel, întîmplarea a jucat cel mai important rol în viaţa ta! Dacă tot din întîmplare nu l-aş fi întîlnit pe Yasin pe uliţă, nu mi s-ar fi ridicat vălul de pe ochi nici acum. Dacă în ciuda ignoranţei lui, Yasin nu m-ar fi îndemnat spre lectură, astăzi aş fi student la Şcoala de Medicină, aşa cum şi-a dorit tata întotdeauna. Dacă nu mă înscriam la Şcoala secundară Es-Saadiyya, n-aş fi ajuns niciodată în preajma Aidei. Şi dacă n-aş fi cunoscut-o pe Aida, n-aş fi astăzi aşa cum sînt, iar destinul

meu ar fi fost cu totul altul. Şi unii se mai miră că Darwin şi-a fundamentat teoria sa pornind de la o întîmplare...

— Zilele te învaţă pas cu pas ceea ce n-ai ştiut mai înainte! rosti Yasin atoateştiutor. Apoi adăugă, luîndu-se singur peste picior: Iată, de pildă, cum m-au învăţat pe mine să petrec ceva mai devreme, de frică să nu mai întîrzii acasă şi să nu intre nevastă-mea la bănuieli. Yasin clătină din cap, privind în ochii nedumeriţi şi surîzători ai lui Kamal, pe urmă continuă, încercînd să-l lămurească: E cea mai îndărătnică dintre cele trei neveste cu care m-a blagoslovit Allah! Şi am impresia că n-o să-mi fie tocmai uşor să ies de sub călcîiul ei!

— Nu pot pricepe cum ai reuşit şi la a treia însurătoare să ajungi tot de unde-ai plecat, zise Kamal, arătînd cu capul spre uliţă.

Yasin îngînă vestitul refren dintr-un cîntec pe care-l auzise Kamal la nunta Aişei:

— De-aia... de-aia... de-aia... Pe urmă continuă, zîmbind încurcat: Într-o zi m-am pomenit cu Zenoba zicîndu-mi: „De fapt, tu n-ai fost însurat niciodată! Pentru tine căsătoria n-a fost decît tot un fel de aventură... Cu mine a sosit momentul s-o iei în serios..." Drept să-ţi spun, mi s-a părut foarte ciudat să aud nişte vorbe ca astea din gura unei lăutărese, pricepi? Am impresia că ţine mai mult decît celelalte două să mă ştie sub călcîi şi că este hotărîtă să rămînă cu mine pînă la sfîrşitul zilelor... Dar ce mă fac?! Eu nu pot să stau mereu cu aceeaşi femeie. Repede mă îndrăgostesc, repede mă satur... Aşa se face că m-ai găsit pe ulicele astea. Vin devreme şi-mi sting focul pe furate, fără să fac o pasiune şi să-mi pierd capul pentru nimeni. O scot mai bine la capăt aşa. Dacă nu m-aş plictisi atît de iute, nu m-ai fi întîlnit pe uliţa Tayyab!

— Dar nu sînt toate o apă şi-un pămînt? Nu-i şi ea o femeie ca toate celelalte? continuă Kamal să-l descoasă cu un interes sporit.

— Nici vorbă! Ea nu pune pic de suflet! Dragostea pentru ea nu-i decît o marfă!

— Şi ce diferenţă găseşti tu între o femeie şi alta? persistă Kamal cu îndărătnicie, cu ochii licărindu-i de curiozitate.

Yasin îşi aruncă mîndru capul pe spate, pregătindu-se să-i răspundă cît mai convingător.

— Valoarea unei femei se hotărăşte în funcţie de calităţile ei morale şi afective, indiferent de familie şi de poziţia ei socială, îl lămuri el cu emfază. La drept vorbind, după mine, Zenoba este mai valoroasă decît Zeinab. Şi să-ţi spun şi de ce! Sentimentele ei sînt mult mai profunde, este mult mai sinceră şi doreşte cu adevărat să-şi întemeieze un cămin. Dar pînă la urmă ajungi la concluzia că sînt tot o apă şi-un pămînt... Chiar dac-ar fi vorba de regina Bilqis[1], într-o bună zi tot o să ţi se pară că se reduce la aceeaşi imagine, la un motiv repetat, mereu, mereu acelaşi...

Licărirea din ochii lui Kamal se stinse. Ar fi posibil ca Aida să se reducă la o imagine plicticoasă sau la un motiv repetat? Nici în ruptul capului nu poate să creadă aşa ceva! Dar tu nu eşti decît o victimă! Te-ai ciocnit brusc de realitate şi ţi se pare de nesuportat chiar şi cea mai nevinovată glumă făcută pe seama ei. Ţi-ai pierde mintea, dacă ai şti că zeiţa adorată ar putea deveni într-o bună zi o imagine obişnuită, fără nici o valoare. Şi eu am încercat uneori plictiseala din cauza dorului puternic, aşa cum Yasin aleargă după senzaţii şi sentimente puternice din cauza plictiselii. Ridică-ţi capul spre Domnul din ceruri şi roagă-L să ajungi la o dezlegare fericită.

— Tu n-ai iubit niciodată?

— Păi ce-i asta în care sînt cufundat pînă peste cap?

— Mă gîndesc la iubirea adevărată, nu la pasiunea trecătoare...

---

1. Nume dat de arabi reginei legendare din Saba' (regat localizat la sudul Peninsulei Arabe, probabil în Hadramaut), care ar fi fost contemporană cu Solomon (992-952), înţeleptul rege al evreilor.

Yasin dădu peste cap al treilea pahar şi-şi şterse gura cu palma.

— Iartă-mă, dar iubirea se concentrează la mine în cîteva puncte fixe, continuă el tot în şagă, în vreme ce-şi răsucea mustaţa.

Yasin e chipeş; nimeni n-ar fi avut motive să facă haz pe seama capului şi a nasului său. Dar pare vrednic de toată mila pentru ceea ce simte şi gîndeşte. Omul parcă nu mai este om, dacă nu iubeşte. Şi la ce bun toate, cînd n-a cules decît amărăciune din iubire?

— Să nu crezi ce se spune în romane despre dragoste! înnodă Yasin firul vorbei, făcînd semn spre paharul gol. Iubirea-i o floare rară care nu trăieşte decît cîteva zile sau, în cel mai fericit caz, cîteva săptămîni.

Nu mai cred în veşnicie, dar oare uitarea iubirii este posibilă? Încerc să părăsesc infernul deznădăjdii şi să mă întorc la viaţă. Dacă pînă nu demult nu mă gîndeam decît la moarte, astăzi există pentru mine o viaţă, chiar dacă e lipsită de orice speranţă. Dar e ciudat că ori de cîte ori te agăţi de speranţa uitării, te revolţi împotriva ei, ca şi cînd ţi-ar fi frică să nu pierzi năluca pe care-ai socotit-o sfîntă sau minunatele zile care au fost şi fără de care ai fi rămas, ca şi cum nu te-ai fi născut. Ai uitat cînd erai cu moartea în suflet şi-l implorai pe Allah să-ţi dăruiască uitarea? Să uiţi iubirea? Şi cu ce-ai putea s-o înlocuieşti?

— Bine, dar există şi iubirea adevărată... Nu citim despre ea numai în romane...

— Cunosc prea bine pasiunea pentru femei, dar nu recunosc ceea ce numeşti tu iubire, se îndărătnici Yasin să susţină, zîmbind ironic. Tragediile pe care le citim în gazete li se întîmplă numai unor adolescenţi nepricepuţi, continuă Yasin cu indiferenţă. Ai auzit, fără îndoială, de Majnun Layla[1]? S-ar putea să citeşti şi în romanele tale

1. Majnun („Nebun de dragoste)" – porecla cu care a intrat în tradiţia literară arabă poetul Qays Ibn al-Mulawwah.

despre vreun erou care să semene cu poetul. Dar, ia seama, Majnun nu s-a însurat niciodată cu Layla! Arată-mi şi mie un singur bărbat care să-şi fi pierdut minţile din dragoste pentru nevasta lui! Nu s-a pomenit aşa ceva de cînd e lumea şi pămîntul! Soţul e întotdeuna destul de rezonabil! Rezonabil, chiar dacă o face de nevoie! Femeia, dimpotrivă, cînd s-a măritat începe să-şi piardă mintea! Dar nu din dragoste! Pune piciorul în prag şi nu vrea nici mai mult, nici mai puţin decît să-l devoreze pe bietul ei bărbat! Am impresia că numai nebunii se îndrăgostesc, şi asta pentru că sînt ei nebuni din fire, nu pentru că dragostea ar aduce nebunia. Îi vezi dîndu-se de ceasul morţii şi vorbind despre femeie ca despre îngeri. Or, femeia nu-i decît femeie – o mîncare după care jinduieşti şi de care te saturi foarte curînd... Ia s-o suporte în patul lor zilnic şi să-i simtă sudoarea, să vedem, ar mai vorbi despre ea ca despre îngeri?! Şarmul femeii este o poleială, o momeală care te atrage în cursă. Apoi descoperi că e şi ea o făptură omenească, aşa cum sînt toate celelate. Ştii care e secretul trăiniciei unei familii? Nu frumuseţea şi şarmul! Nici vorbă! Copiii, despăgubirile pe care eşti obligat să le plăteşti la sfîrşit, cheltuielile de judecată şi alte necazuri...

Vorbeşte de funie în casa spînzuratului! Ia s-o fi cunoscut el pe Aida, să-l văd, ar mai putea vorbi aşa? Iar te fură gîndurile şi-ai ajuns din nou la iubire! Ai socotit-o a fi de esenţă divină şi apoi îngerii te-au părăsit. Mai bine cercetează esenţa omului, adevărurile filozofice şi ştiinţifice pe care aştepţi cu nerăbdare să le pătrunzi! Numai atunci vei înţelege secretul tragediei tale şi taina Aidei... Vei constata că nu e un înger, dar asta-i va mări farmecul. Judecata lui Yasin nu face decît să mă mîhnească şi mai tare.

— Omul este o făptură mizerabilă! conchise Kamal cu amărăciune în glas. De ce nu poate fi mai bun şi mai pur?!

Yasin ridică ochii, privind în gol, şi începu să îngîne cu o veselie ciudată:

— Allah! Allah! Sufletul s-a ameţit şi s-a preschimbat în cîntec... Lumea a devenit mult mai frumoasă şi toate făpturile sînt dragi inimii mele... Atmosfera e netulburată şi realitatea se îngemănează cu visul... Ce minunată e licoarea asta, Kamal! S-o ţină Allah în vecii vecilor şi să-i pedepsească pe cei care vor îndrăzni să urzească împotrivă-i sau să îndruge scorneli mincinoase pe seama ei! Ce minunată-i starea de euforie! Închide ochii şi spune-mi dac-ai avut în viaţă parte de-o plăcere mai mare ca asta! Apoi adăugă, lăsînd capul în jos şi uitîndu-se la Kamal: Ce-ai zis, băiete? Zici că omul e o făptură mizerabilă? Nu ţi-a căzut bine ce-am spus eu despre femei, nu-i aşa? N-am vrut să te fac să le urăşti... Nu mi-a trecut prin gînd aşa ceva! Adevărul este că eu mă dau în vînt după ele. Îmi plac cu toate relele şi cusururile lor. Am vrut doar să-ţi demonstrez că femeie-înger nu există... Iar dacă ar fi existat, nu ştiu dac-aş mai fi iubit-o, pentru că mie-mi plac – ca şi tatei – coapsele pline. Un înger cu coapse pline n-ar mai putea zbura. Te rog să mă înţelegi bine! Să nu cumva să ai o părere greşită despre mine!

— Într-adevăr, lumea îţi pare cu mult mai frumoasă cînd simţi alergîndu-ţi licoarea asta prin vine, spuse Kamal într-un tîrziu.

— Nu-i aşa că am dreptate? Pînă şi cîntecul monoton al cerşetorului din stradă îţi vrăjeşte auzul.

— Iar tristeţile noastre parcă ar fi ale altora...

— Pe cînd femeile altora par să fie ale noastre...

— Dacă am pătruns secretul acestei licori, înseamnă c-am pătruns secretul fericirii...

— Păi sînt unul şi acelaşi lucru, frate!

— Allah! Allah! exclamă Kamal. N-aş vrea să mă mai trezesc!

— Te cred, dar viaţa asta parşivă nu ne îngăduie să rămînem prea mult timp fericiţi...

— Dar trebuie să-ţi mărturisesc, insistă Kamal, că eu nu văd în starea asta de euforie un amuzament, ci mai degrabă un ţel înalt, asemenea cunoaşterii.

— Ce vorbeşti? Păi înseamnă că eu sînt un mare filozof şi nici măcar nu ştiu...

— Nu însă înainte de a crede şi tu în ceea ce spui.

— Allah să te ţină în viaţă mulţi ani de aici încolo, tată, căci ai zămislit nişte filozofi care-ţi seamănă leit, ca picăturile de apă.

— De ce-o mai fi omul amărît, cînd nu doreşte decît un pahar şi-i plin pămîntul de sticle? Şi nimic mai mult decît o femeie, cînd sînt atîtea femei pe lume?!

— Chiar, de ce?

— O să-ţi răspund eu la întrebarea asta, dar mai întîi să gust încă puţin din licoarea minunată...

— Nu te întrece cu gluma! îl admonestă Yasin, ca şi cînd s-ar fi trezit brusc. Eu sînt tutorele tău în noaptea asta şi eu răspund pentru tine! îl preveni sever. Cît să fie ceasul? Apoi îşi scoase ceasul, îl cercetă atent şi strigă speriat: Unu şi jumătate! Nenorocire! Şi tu, şi eu am întîrziat... Ce ne facem? Pe tine te aşteaptă tata şi pe mine Zenoba! Hai s-o luăm din loc!

După cîteva clipe părăsiră în grabă taverna şi se urcară într-o birjă, care porni în galop spre El-Ataba. Ocoli parcul El-Azbakiyya pe o stradă cufundată în beznă. Din cînd în cînd se mai zărea cîte un trecător întîrziat, mergînd cu pas grăbit. Deasupra clădirilor întunecate şi pomilor semeţi din parc veghea licărirea stelelor.

— Pot să jur cu mîna pe inimă că în noaptea asta n-am comis nici un păcat, îngăimă Yasin, pufnind în rîs.

— Aş vrea s-ajung acasă înaintea tatei, bombăni Kamal la rîndul său, tresărind neliniştit.

— Să ştii de la mine, băiete, că teama e cea mai mare calamitate! Trăiască nesupunerea!

— Jos cu nevestele tiranice!

— Jos cu părinţii tiranici!

37

Kamal ciocăni uşor în uşă şi aşteptă pînă ce se deschise, lăsînd să se ivească figura răvăşită a lui *umm* Hanafi, şi se strecură tiptil înăuntru.

— Ai grjă că stăpînul e pe scară, îi şopti ea.

Kamal rămase în spatele uşii, aşteptînd ca tatăl său să ajungă la etaj, dar se trezi cu el întrebînd răstit:

— Cine a ciocănit?

— Eu, tată..., răspunse el cu glasul sugrumat şi inima ticăind, simţindu-se obligat să înainteze.

În lumina slabă a lămpii, pe care mamă-sa o ţinea în capul scării, întrezări pe podesta de la primul etaj umbra stăpînului.

— Tu eşti, Kamal? întrebă stăpînul nedumerit, aplecîndu-se peste balustradă. Cum de-ai întîrziat pînă la ora asta?

Cum ai întîrziat dumneata, tot aşa am întîrziat şi eu, se gîndi Kamal, numai că răspunsul sună cu totul altfel.

— Am fost la teatru, fiindcă ne-au obligat să vedem o piesă..., îngăimă el.

— Da' de cînd se pregătesc lecţiile la teatru? urlă el. Nu mai ajunge cît citeşti acasă? Asta s-o spui altcuiva, nu mie... Şi pe urmă, nu ştii că trebuie să ceri voie?

— Nu mi-am închipuit că spectacolul o să dureze atît..., îndrugă Kamal la întîmplare, oprindu-se cîteva trepte mai jos de tatăl său.

— Vezi că ai început şi tu să calci strîmb! Mai bine pregăteşte-ţi lecţiile cum trebuie şi nu-mi mai veni cu prostii din astea! strigă stăpînul la fel de furios.

Apoi continuă să urce scările bodogănind. Kamal nu mai reuşi să prindă decît frînturi din ceea ce zicea el. „Lecţii la teatru... sfîrşitul lumii... ora unu după miezul nopţii... pînă şi copiii... blestemat să fie şi tată-tău, şi piesa ta..."

Kamal îşi văzu de drum spăsit şi se opri direct în salonul de la ultimul etaj. Luă o lampă aprinsă şi intră mohorît în camera lui. O aşeză pe birou şi rămase în picioare, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile de marginea lui şi întrebîndu-se cînd îi adresase stăpînul ultima oară asemenea sudălmi. Nu-şi aminti cu exactitate cînd se întîmplase, dar nu avu nici o îndoială că, de cînd intrase la facultate, nu mai auzise nici o ocară la adresa lui. Blestemele stăpînului îl mîhniseră, cu toate că nici de data asta nu i se adresase direct. Se îndepărtă de birou, îşi scoase *tarbuş*-ul şi se apucă să se dezbrace, dar pe neaşteptate simţi casa învîrtindu-se cu el şi o durere năprasnică îl lovi precum un ghem de foc în stomac. Alergă cît ai clipi spre baie şi icni pînă ce scăpă de tot răul. Se întoarse în dormitor vlăguit şi dezgustat, cu o durere cumplită în cap şi în suflet. Continuă să se dezbrace, apoi stinse lampa şi se aruncă pe pat cu o disperare de moarte. După cîteva clipe se trezi cu mamă-sa strecurîndu-se în camera lui şi o auzi întrebînd cu teamă:

— Te-ai culcat?

— Da! îi răspunse Kamal, străduindu-se să vorbească firesc, în speranţa că asta o va convinge să se retragă şi să-l lase singur.

Dar umbra ei continuă să se apropie de pat şi se aplecă deasupra lui ocrotitoare, zicîndu-i, ca şi cum ar fi vrut să-şi ceară iertare:

— Nu te necăji! Tu îl cunoşti foarte bine şi ştii cum e tata...

— Ştiu... ştiu...

— El e obişnuit ca tu să fii serios şi ascultător... Te-a mustrat cînd a văzut că ai întîrziat pînă după miezul

nopții, șopti ea, încercînd să-și exprime gîndurile ce-o frămîntau.

— Dacă-mi reproșează, atunci el de ce se ține de petreceri seară de seară? întrebă Kamal, ieșindu-și din fire.

Nu putu să deslușească stupoarea de pe chipul ei în semiîntunericul ce domnea în odaie. O auzi doar pufnind pe nas, ca și cînd ar fi vrut să-l prevină că n-a luat vorbele lui în serios.

— Toți bărbații petrec seara, încercă ea o explicație. Ca mîine, poimîine, o să fii și tu bărbat... Dar acum, cînd mai ești încă student...

— Bine... bine..., o întrerupse el, vrînd să pună capăt discuției. N-am vrut să spun nimic! De ce-ai venit pe capul meu? urmă el, călcîndu-și pe inimă. Vezi-ți de treaba dumitale și lasă-mă-n pace...

— Mi-a fost teamă că te-ai necăjit... Te las, dar promite-mi că n-o să te frămînți și că o să repeți versetele din *Es-Samadiyya* pînă cînd o să te ia somnul...

O simți îndepărtîndu-se. Apoi o auzi urîndu-i noapte bună și închizînd ușa în urma ei. Începu din nou să respire adînc, cu ochii deschiși în beznă. Toată viața avusese pentru el un gust amar. Unde-a dispărut euforia pe care i-o dăruise băutura amăgitoare? Și de ce i-a luat locul tocmai frămîntarea asta? E soră bună cu dezamăgirea care a urmat după visurile lui cerești! Poate că, dacă nu s-ar fi ciocnit de tatăl său, nu i se stingea nici buna dispoziție. Întotdeauna s-a temut de forța lui uriașă. Și se temea încă de ea și continua s-o admire. Care să fie secretul ei, căci este și el un om ca toți ceilalți. Așadar, de ce s-o fi temînd? Și pînă cînd o să-i mai fie frică? Nu poate să fie decît o închipuire ca toate celelalte! Dar poate logica să fie de vreun folos cînd e vorba de înfruntarea unor sentimente îndărătnice? Într-o zi izbise cu pumnii în porțile palatului Abidin, scandînd laolaltă cu mulțimea demonstranților: „Saad sau revoluția!". Regele a bătut în retragere, iar Saad a renunțat la demisie! În fața tatălui

său devine un aluat moale. Toate şi-au schimbat sensul: Allah, Adam, El-Husein, iubirea, Aida însăşi, veşnicia.. Veşnicia ai spus? se pomeni vorbindu-şi singur. Dar numa cînd e vorba de dragoste şi de Fahmi – fratele tău bur pe care moartea l-a răpit pentru totdeauna. Ţi-aminteşti experienţa tristă din copilărie? Voiai cu tot dinadinsul să afli unde a dispărut Fahmi. Ai sacrificat sărmanul pui de vrabie din cuib, îngropîndu-l lîngă puţul cel vechi din curte. După cîteva zile ai avut cea mai mare dezamăgire din copilăria ta. Ce privelişte sinistră! Ce rămăsese din sărmana pasăre! Ai alergat bocind la Amina şi-ai insistat să-ţi spună care e soarta morţilor şi ce s-a întîmplat cu Fahmi. Hohotele ei de plîns te-au făcut să renunţi, îndepărtîndu-te la fel de nedumerit. Ce va mai fi rămas din Fahmi după şapte ani? Şi ce va mai rămîne din dragostea ta? Cîte gînduri triste a reuşit să-ţi stîrnească întîlnirea cu stăpînul!

Pe nesimţite, ochii i se obişnuiră cu întunericul odăii şi începu să desluşească umbrele mobilelor, iar tăcerea apăsătoare se preschimbă în zgomote confuze ce îi alungară somnul, făcînd gustul vieţii şi mai amar decît fusese pînă atunci... Se întrebă cum l-o fi primit Zenoba pe Yasin şi dacă el o fi reuşit să adoarmă. Dar Husein s-o fi retras în apartamentul său parizian? Dar Aida? O fi dormind acum? Oare cum mai arată? Dar făpturile de pe cealaltă emisferă a pămîntului, unde soarele stă acum spînzurat de bolta cerului, ce-or fi făcînd? Pe aştrii scînteietori n-o fi existînd oare o viaţă lipsită de grijile pămînteşti? Ar fi cu putinţă ca în melopeea infinită a cosmosului să se desluşească geamătul lui stins?

Tată, iartă-mă şi dă-mi voie să-ţi spun tot ce am pe suflet! Nu sînt deloc nemulţumit de cealaltă faţă a ta pe care am descoperit-o abia astăzi! Ba îţi mărturisesc că noutăţile îmi plac chiar mai mult decît ceea ce ştiam înainte despre tine! Te apropie mai mult de oameni şi de noi. Am toată admiraţia pentru nobleţea şi farmecul tău,

chiar şi pentru aventurile tale; toate astea fac din tine un bărbat de ispravă pentru toţi cei care te cunosc şi dovedesc vigoarea şi setea ta de viaţă. Atunci de ce oare ţi-a plăcut să te arăţi familiei tale doar cu acea mască brutală şi înspăimîntătoare? Să nu-mi spui că buna educaţie pe care ai vrut să ne-o dai nouă ţi-a impus-o, căci te pricepi mai puţin decît oricine la educaţie. Cea mai bună dovadă sîntem noi – Yasin şi cu mine. Şi chiar dacă ai avut intenţii bune, nimic nu te poate scuza pentru suferinţa pe care ne-ai pricinuit-o. N-ai de ce să fii mîhnit, căci eu te iubesc la fel de mult, te preţuiesc şi-ţi voi rămîne întotdeuna credincios. Dar sufletul meu nu te poate ierta pentru cît l-ai chinuit. Pentru noi n-ai fost un prieten, aşa cum ai fost pentru străini, ci un judecător samavolnic şi crunt. Ţi se potriveşte cum nu se poate mai bine proverbul care spune că un duşman deştept este de o mie de ori mai bun decît un prieten prost. Voi urî prostia mai mult decît orice pe lume, căci ea strică totul, pînă şi sfînta paternitate. Fac legămînt cu mine însumi că, dacă într-o zi îmi va fi dat să devin tată, voi fi prietenul copiilor mei mai înainte de a fi educatorul lor. Asta nu înseamnă că nu te voi iubi la fel de mult şi de acum înainte. Forţa ta nu mai este pentru mine decît un mit! Tu nu eşti un consilier, cum este Selim-Bek, nici un bogătaş, cum este Şaddad-Bek, nici un lider politic, cum este Saad Zaghlul, nici un făţarnic, cum este Sarwat, nici un nobil, cum este Adli. Dar tu poţi fi un prieten bun şi asta e de-ajuns! Ar fi fost cu mult mai bine dacă nu te-ai fi arătat atît de zgîrcit cu prietenia faţă de noi! Dar tu nu eşti singurul om pe lume despre care mi-am schimbat părerile. Allah însuşi nu mai este Dumnezeul în care am crezut pînă nu demult! Trec prin sită esenţa Sa pentru a o purifica de tiranie, de samavolnicie şi celelalte trăsături care sînt proprii oamenilor, şi nu ştiu unde trebuie să pun stavilă gîndurilor. Sufletul meu îmi spune că lupta, oricît de chinuitoare ar fi, este mai bună decît resemnarea şi

somnul. Probabil că toate astea nici nu te interesează. Cred că te-ar interesa mai degrabă să afli decizia mea de a nu mai recunoaşte despotismul tău, care mă îndurerează la fel ca blestematele ceasuri de insomnie. Dar din licoarea fermecată nu voi mai gusta nicicînd! E o pedeapsă simplul fapt că m-a înşelat! Vai mie! Dacă şi ea se dovedeşte o iluzie, atunci ce-mi mai rămîne? Dar sînt hotărît să pun capăt despotismului tău! N-am s-o fac prin sfidare şi nesupunere, căci îmi eşti prea drag. Te voi părăsi în curînd! Da, da! Voi părăsi casa de îndată ce voi fi pe picioarele mele, căci există în oraşul ăsta destul loc pentru năpăstuiţi. Prin despotismul tău, m-ai împins să ador un alt despot, care m-a tiranizat şi m-a năpăstuit şi n-a simţit pentru mine nici cea mai mică dragoste. Şi cu toate astea, l-am adorat! Şi nu sînt în stare nici acum să mă îndepărtez de dragostea asta năprasnică! Nu sînt nici mulţumit, nici fericit de gîndul ce mă stăpîneşte. Oricum ar fi dragostea, ea trebuie să-şi aibă originea în nişte motive adînc înrădăcinate în suflet. Să nu uiţi, tată, că m-ai năpăstuit cu îndărătnicie! Iar tu, mamă, nu te holba la mine dezaprobator şi nu mă căina, că n-am făcut nimănui nici un rău. Tu n-ai nici un cusur în afara ignoranţei. Ignoranţa... ignoranţa... ignoranţa! Neîndurarea şi delicateţea unor ignoranţi! Iar eu va trebui să rămîn toată viaţa victima metehnelor voastre... Numai ignoranţa ta mi-a împuiat capul cu tot felul de superstiţii! Iau martor întunericul acestei odăi şi jur că astfel de urgii ce se abat asupra copiilor din ignoranţa părinţilor lor să nu se mai repete! Cît aş da să nu fi moştenit de la nimeni nimic! Ce mi-aţi lăsat? Mă privesc în oglindă şi ce-mi văd ochii? Un nas ca o trompă de elefant şi o căpăţînă cît toate zilele! Mi-ai lăsat nasul tău drept moştenire, fără să mă întrebi dacă-l doresc. M-ai năpăstuit chiar înainte de a fi venit pe lume. Pe chipul tău el pare un semn de gravitate şi distincţie, iar mie mi-acoperă toată faţa, şi aşa prea îngustă, şi nu mi-a atras decît batjocuri! Pare la fel de

nepotrivit ca un soldat englez într-un cerc de *zikr*[1]! Dar şi mai bizară pare tigva asta, care nu seamănă cu capul nimănui, nici din neamul tău, nici din neamul mamei... Cine ştie de la ce strămoş îndepărtat l-am primit? Oricum, pînă cînd aflăm adevărul, tot voi sînteţi vinovaţi şi pentru el! Cu puţin înainte să ne cuprindă somnul, e bine să ne spunem „Adio!", căci cine ştie dacă o să mai prindem dimineaţa de mîine! Iubesc viaţa, în ciuda chinurilor la care m-a supus, la fel cum te iubesc pe tine, tată, în ciudă samavolniciei tale! În viaţă există destule lucruri ce merită să fie iubite – pline de semne de întrebare, răscolitoare de patimi. Numai că cei care au parte de ele nu au nici un folos. E foarte probabil că n-am să mă mai apropii altă dată de licoarea aceea... Ia-o mai uşurel, băiete, cu jurămintele. Iar te pierzi cu firea şi începi să faci pe grozavul! Mai bine ţi-ai aminti că la fel de tumultuoasă ţi-a fost revolta şi cînd ai părăsit odaia searbădă a Ayyuşei, făcînd legămînt să nu te mai apropii toată viaţa de femei, iar acum ai ajuns clientul ei favorit. E numai gura de tine! Toţi se tînguiesc şi se grozăvesc după ce-au băut la fel ca şi mine. Ăsta-i efectul obişnuit, aşa încît cel mai bine ar fi să le urezi tuturor însănătoşire grabnică şi s-o poată lua de la capăt!

1. Practică rituală constînd în rostirea (*dhikr* sau *zikr*) unor formule religioase, însoţită de mişcări ritmice şi o tehnică particulară de a respira, care conduce la starea de transă.

38

Imediat ce coborî Kamal din trăsură, elanul lui Yasin se domoli brusc. Rămase cufundat în gînduri, simțind o temere surdă strîngîndu-i inima. Trecuse de mult miezul nopții. Probabil că Zenoba îl așteaptă ca pe ghimpi. Sau dacă a ațipit cumva, o să sară din pat ca arsă de cum va intra el pe ușă; și nici într-un caz, nici în celălalt n-o să-i fie prea bine. La colțul străzii Qasr eș-Șawq coborî din trăsură și porni pe jos prin întuneric, zicîndu-și în vreme ce ridica din umerii lați cu indiferență: „Nu e Yasin omul care să tremure în fața unei femei!". Repetă vorbele astea în gînd tot timpul cît urcă scara, ținîndu-se cu mîna de balustradă. Numai că o presimțire nu-i dădea deloc pace. Descuie ușa, se furișă tiptil înăuntru și, bîiguind prin lumina slabă a unei lămpi din salon, ajunse în cele din urmă în dormitor. Aruncă în fugă o privire spre pat și în semiîntuneric avu impresia că Zenoba e cufundată în somn. Închise ușa la loc binișor, încît să nu mai pătrundă nici o geană de lumină, și începu să se dezbrace cu cea mai mare băgare de seamă, convins că ea doarme cu adevărat și făcîndu-și planul cum ar fi mai bine să se strecoare în pat fără cel mai mic zgomot.

— Aprinde lampa ca să-mi desfăt ochii cu chipul tău!

Yasin întoarse capul spre pat și se sili să zîmbească.

— Nu dormeai? întrebă el după o clipă de ezitare, prefăcîndu-se surprins. Credeam că dormi și n-am vrut să-ți tulbur somnul...

— Cît de mărinimos eşti! Dar iar spune-mi şi mie, cam cît o fi ceasul acum?

— Păi să tot fie... cel mult douăsprezece. Cam pe la unsprezece am plecat eu şi-am luat-o încet pe jos...

— Probabil că vii de la o petrecere tocmai din Benha[1], dac-ai putut face atît de mult pe drum.

— Da' de ce? Ţi se pare cumva c-am întîrziat?

— Mai ai un pic de răbdare şi-o să-ţi răspundă chiar cocoşii ce-şi dau bineţe în zori.

— Pesemne că ei nici n-au adormit încă!

Yasin se lăsă greoi pe canapea să-şi scoată pantofii şi ciorapii. Rămăsese numai în pantaloni şi-n cămaşă cînd auzi patul scîrţîind şi ghici că Zenoba are de gînd să se scoale.

— Aprinde lampa, ţi-am spus! izbucni ea îndîrjită.

— Dar nu cred că mai e nevoie... Aproape am terminat cu dezbrăcatul.

— Vreau să ne răfuim pe lumină.

— Să ştii că răfuiala pe întuneric e mai plăcută.

Femeia oftă o dată adînc, cu năduf şi sări din pat, dar el întinse braţele şi-o prinse de umeri, făcîndu-i loc pe canapea lîngă el.

— Nu căuta cu tot dinadinsul gîlceavă! o avertiză el.

— Păi cum ne-a fost vorba? ţipă ea, smucindu-se să scape din mîna lui. Am căzut la pace să bei la crîşmă oricît, dar cu condiţia să te întorci acasă devreme. Am căzut la pace, cu toate că nu-mi convine nici asta. Dacă ai bea acasă, am economisi o grămadă de bani! Pe cînd aşa, se duc aiurea... Şi uite că tu îmi vii acasă taman cînd se pregătesc cocoşii să cînte de ziuă, fără să-ţi pese de înţelegerea noastră...

Cine-ar putea s-o ducă de nas pe o maestră lăutărească? Iar dacă într-o bună zi o să afle că o mai şi înşel, nu se va mulţumi doar cu un scandal... E mai bine să te gîndeşti

---

1. Oraş situat la nord de Cairo, pe şoseaua spre Alexandria.

de două ori. Şi nu uita că nu ţi-ar fi deloc indiferent dacă s-ar întîmpla să te părăsească. La nici una din celelalte neveste n-ai ţinut aşa cum ţii la ea. Pe urmă, şi ea doreşte foarte tare să aibă o familie! Dar cum să scapi de blestemata asta de plictiseală?

— Toată seara am stat la crîşmă, iar cînd am ieşit de-acolo m-am oprit drept acasă. Ce vrei mai mult? Am şi-un martor pe care-l cunoşti foarte bine. Ştii cine e? întrebă el, rîzînd cu poftă.

— Nu încerca să schimbi vorba! îi stăvili ea avîntul.

— Kamal!

— Ia te uită pe cine ţi-ai găsit martor! i-o reteză ea scurt, fără să se arate surprinsă, aşa cum sperase el.

— Nu fi neghioabă, căci n-am nici cea mai mică vină! Să ştii că încep să mă supăr, dacă te încăpăţînezi s-o ţii înainte pe-a ta! continuă el pe un ton jignit. Ţi-am spus că m-am săturat de hoinărit şi că nu-mi doresc nimic mai mult decît să mă adun de pe drumuri şi să duc o viaţă tihnită. Or, crîşma este cea mai nevinovată distracţie. Trebuie să mai iasă şi omul în lume...

— Vai de capul tău! Îţi răceşti gura de pomană... Tu ştii foarte bine că nu mai sînt o copilă şi că nu mă poate păcăli nimeni, aşa că e mai bine pentru amîndoi s-o rupem cu ce-a fost! Vino-ţi în fire şi dă-te pe brazdă!

E o povaţă sau o ameninţare? Unde-i viaţa de care a avut parte tata? Face tot ce-i pofteşte sufletul, iar cînd se întoarce acasă găseşte linişte, dragoste şi supunere. N-am aflat înţelegerea asta nici la Zeinab, nici la Maryam! Atunci cum ar fi cu putinţă s-o aflu tocmai la Zenoba? Şi n-are nici un motiv lăutăreasa asta blestemată să se deznădăjduiască, de vreme ce ştie cît de mult ţin la ea!

— Dacă aş fi vrut să duc mai departe o viaţă de holtei, atunci poţi fi convinsă că nu te luam de nevastă!

— Ai mai fost tu însurat, de două ori după cîte ştiu, şi asta nu te-a împiedicat deloc să-ţi faci de cap! bolborosi ea repezită.

— Eu nu pricep ce-i cu teama asta care ţi s-a năzărit din senin! Pe prima mi-a băgat-o tata pe gît. La a doua n-am putut ajunge decît însurîndu-mă cu ea. Însă cu tine lucrurile stau cu totul altfel; nici nu mi te-ai băgat pe gît cu de-a sila, nici nu mi-ai închis uşa în nas, pricepi? Doar nu vrei să spui că mai aveam ceva nou de aflat din căsătoria cu tine! Dacă ai avea măcar un dram de minte, n-ai avea nici cea mai mică bănuială asupra mea...

— Chiar dacă-mi vii acasă în faptul zilei?

— Chiar dacă vin după ce-a răsărit soarele!

— Asta pune vîrf la toate! exclamă ea uluită. Eu zic să te schimbi sau, dacă nu, ţi-am spus adio!

— Adio de o mie de ori! răspunse el, încruntîndu-se iritat.

— Să ştii că te părăsesc şi-mi aflu alt rost, căci lumea e mare!

— Cum vrei! spuse el, încercînd să pară nepăsător.

— Plec, dar să ştii că eu o să-ţi stau ca un spin în coastă! N-o să-ţi fie deloc uşor să-l alungi!

— Puţin îmi pasă! mormăi Yasin, afectînd o totală indiferenţă. Şi-ţi spun că poţi să te tot duci învîrtindu-te, fără să te mai uiţi înapoi!

— Vrei să mă arunc pe fereastră, ca să scapi de mine şi să scap şi eu? trecu ea la un ton tragic, dîndu-şi seama că a exagerat cu ameninţarea.

Yasin ridică din umeri la fel de nepăsător, apoi încercă s-o potolească:

— Eu cred c-ar fi mai nimerit să alungi lucrurile astea din minte, să-l afuriseşti pe satana şi să vii aici, lîngă mine, să ne împăcăm.

Apoi Yasin se aruncă în pat oftînd uşurat, de parcă abia ar fi aşteptat momentul ăsta.

— Femeii care stă lîngă tine i-a fost scris să aibă parte numai de necazuri! Asta nu e de-a bună!

Şi mie mi-a fost scris să am parte numai de belele! Şi toate îmi vin numai de la seminţia voastră! Nici una nu este în stare să te facă să renunţi la celelalte şi nici una nu te poate salva de plictiseală. Dar nici la burlăcie nu

mă mai întorc de bunăvoie! N-am de unde să vînd în fiecare an o dugheană ca să mă însor, numai ca să am un nou motiv de divorţ. O să rămînă Zenoba, dar cu condiţia să cînte cocoşul în casă! Bărbatul nebun are nevoie de-o femeie înţeleaptă. Dar ţi-ai găsit! Zenoba şi înţelepciunea!

— Şi-acum ai de gînd să rămîi acolo, pe canapea, pînă dimineaţă?

— N-o să pot închide ochii, aşa că lasă-mă pe mine cu ale mele şi vezi-ţi de somn!

Fie ce-o fi! Apoi întinse braţul, o prinse de umăr şi o trase uşor, încercînd s-o convingă:

— Hai, vino lîngă mine...

Zenoba se împotrivi, dar fără prea multă convingere. Apoi se lăsă păgubaşă şi bîigui, suspinînd:

— Cînd o să am şi eu parte de tihnă, ca celelalte femei?

— Hai, vino-ţi în fire! o luă el cu duhul blîndeţii. Trebuie să ai toată încrederea şi să te bizui pe mine, căci sînt vrednic de ea, să ştii! Nu pot să fiu fericit, dacă nu ies într-o seară undeva. Dar să ştii că nici tu n-o să ai parte de fericire, dacă o să mă baţi la cap în fiecare zi. Trebuie să mă crezi că petrecerea mea e cu totul şi cu totul nevinovată şi-atunci o să ne fie bine la amîndoi. Tu ştii prea bine că nu sînt nici laş, nici mincinos. Ţi-aduci foarte bine aminte că te-am adus în casă în vreme ce fosta mea nevastă dormea în patul ăsta. E la mintea oricui că un laş n-ar fi în stare de aşa ceva. Ţi-am repetat de nenumărate ori că m-am săturat să tot umblu haihui şi că în viaţa mea n-ai mai rămas decît tu!

Zenoba oftă adînc, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună: „Cît de mult aş vrea să te cred!".

— Vai de mine! Oftatul ăsta mi-a aprins inima! bîigui el, întinzînd uşor braţul spre ea.

— Dacă-mi promiţi că Domnul nostru o să te călăuzească pe calea acea bună, murmură ea îngăduitoare.

Cine s-ar fi putut aştepta la asemenea vorbe de la o lăutăreasă?

— Să nu mă mai întîmpini niciodată cu tărăboi ca astăzi, fiindcă asta mă distruge...

O rezolvare nemaipomenită, dar care nu este posibilă în orice împrejurări. Dacă ajungeam la Ayyuşa aseară, n-ar mai fi fost atît de simplu.

— Vezi că bănuiala ta n-a avut nici un temei?

39

Domnul Ahmad Abd el-Gawad era cufundat în registre, cînd se trezi cu Yasin în faţa biroului său. Nici nu-l simţise cînd intrase pe uşă. Îşi dădu seama numaidecît, după privirile speriate din ochii lui rătăciţi, că iar a dat de necaz. Deşi se străduia să zîmbească şi se aplecă să-i sărute cuviincios mîna, stăpînulpricepu că este absent şi că face totul cu gesturi mecanice. Îi făcu semn să ia loc. Yasin apropie mai întîi scaunul de tatăl său şi numai după aceea se aşeză. Şi ba ridica ochii sfios spre el, ba îi pleca smerit, cu zîmbetul stins încremenit pe buze. Stăpînul îl examină bănuitor şi se întrebă ce belea o mai fi dat peste el. Cînd îl văzu cît e de stîngaci, i se făcu milă şi rupse tăcerea, întrebîndu-l:

— Ia zi, ce-i cu tine? Nu eşti deloc în apele tale!

Yasin îl privi îndelung, vădit încurcat şi silindu-se să-şi găsească cuvintele. Pe urmă lăsă ochii în pămînt şi spuse:

— Or să mă transfere la capătul pămîntului... tocmai la celălalt hotar al Sa'idului.

— Cine? Ministerul?

— Da!

— De ce?

— L-am întrebat pe director şi mi-a spus că sînt nişte lucruri ce n-au nici o legătură cu serviciul meu, bombăni Yasin cu o voce repezită, ridicînd din umeri în semn de nemulţumire. E o nedreptate!

— Despre ce lucruri e vorba? insistă stăpînul bănuitor. Fă-mă să pricep! Explică-mi mai limpede!

— Nişte calomnii... Pe seama soţiei mele, mai adăugă el, după ce şovăi puţin.

— Bine, bine, dar ce-au zis? stărui stăpînul cu teamă şi curiozitate în acelaşi timp.

— Păi, neghiobii m-au reclamat că sînt însurat cu o... lăutăreasă, răspunse Yasin vădit încurcat.

Stăpînul cumpăni o clipă, măsură dugheana de la un cap la altul cu priviri neliniştite şi-l văzu pe Gamil el-Hamzawi tocmindu-se cu un bărbat care stătea în picioare şi cu o femeie, care luase loc pe scaun. Îi despărţeau doar cîţiva paşi. Aşa încît se văzu nevoit să-şi înghită furia şi zise cu glas scăzut, dar tremurînd de mînie:

— S-ar putea să fie neghiobi, aşa cum pretinzi tu, dar te rog să nu uiţi că te-am avertizat la timp de toate consecinţele la care trebuie să te aştepţi. Faci tot felul de prostii fără să-ţi pese de nimic şi pe urmă vii pe capul meu să le repar. Nu crezi că a sosit timpul să chibzuieşti şi la urmări înainte de-a comite nebuniile astea? Ce vreau să-ţi spun? Tu eşti pedagogul liceului şi trebuie să ai şi tu un prestigiu în şcoala aia! Ţi-am spus lucrul ăsta de nenumărate ori, dar pe o ureche ţi-a intrat şi pe cealaltă ţi-a zburat. Şi uite că ţi se strînge funia la par. Tu îţi închipui că eu nu mai am altceva de lucru decît să mă ocup toată ziua de isprăvile tale? întrebă stăpînul în încheierea pledoariei.

— Dar e vorba de nevasta mea legitimă! se încăpăţînă Yasin să insiste, încurcat şi zăpăcit peste măsură. Nu înţeleg ce au de reproşat, dacă totul este legal! Ce amestec are ministerul în treaba asta?

— Ce amestec are ministerul! Asta-i bună! Ministerul ţine pur şi simplu la reputaţia funcţionarilor săi! răspunse stăpînul, reţinîndu-şi anevoie mînia.

Nu crezi c-ar fi mai bine să laşi pe altcineva să vorbească despre reputaţie? îi stătea pe limbă să-l întrebe.

— Asta-i o învinuire nedreaptă, e un abuz faţă de un om însurat!

— Acum tu ce-ai vrea, să elaborez eu regulamentele ministerului? se zborşi tatăl, făcînd un semn disperat cu mîna.

— Nu! Dar te rog să apelezi la influenţa şi relaţiile dumitale ca să împiedici transferul, îl imploră Yasin în cele din urmă deznădăjduit.

Stăpînul începu să-şi mîngîie mustaţa, cufundat în gînduri. Îl privea pe Yasin în ochi, însă fără să-l vadă. Fiul continuă să-l implore şi să-şi ceară iertare pentru supărarea pricinuită, mărturisindu-i că nu se poate bizui pe altcineva în afară de Allah şi de tatăl său. Şi nu ieşi din prăvălie decît după ce-i smulse promisiunea că va face tot ce-i stă în putinţă ca să împiedice transferul.

Domnul Ahmad nu zăbovi nici o clipă. Chiar în seara aceea se duse în Piaţa Operei, la cafeneaua El-Gundi, unde ştia că obişnuieşte să vină şi directorul şcolii din cînd în cînd. Şi într-adevăr, cînd ajunse pe terasa cafenelei, se trezi faţă în faţă cu el.

— Chiar mă aşteptam să mă cauţi! i-o luă înainte directorul, invitîndu-l să ia loc. Îmi pare foarte rău pentru necazurile pe care ţi le pricinuieşte fiul tău.

— În orice caz, Yasin este şi băiatul dumneavoastră, zise stăpînul încurcat, în timp ce se aşeza pe scaunul de dinaintea directorului, cu faţa spre piaţă.

— Asta-i adevărat, dar eu n-am nici o legătură cu toată povestea asta. Totul e între el şi minister.

— Dar mi se pare foarte ciudat să sancţionezi un salariat pentru că s-a însurat cu o lăutăreasă! protestă stăpînul, surîzînd ironic. E o chestiune care-l priveşte exclusiv pe el. Apoi, căsătoria este o relaţie legitimă şi nu se cade ca cineva să fie persecutat pentru că s-a însurat...

— De fapt, n-a venit vorba despre căsătorie decît în treacăt, îl întrerupse directorul, încruntîndu-se şi clătinînd din cap nedumerit, ca şi cînd n-ar fi înţeles ce vrea să-i spună domnul Ahmad. Poate nu ştii cum stau lucrurile... Am impresia că habar n-ai de toată povestea!

— Dar ce poveste? Mai există şi alte motive? întrebă stăpînul, simţind cum i se strînge inima de teamă şi ruşine.

— Păi adevărul, domnule Ahmad, este o întreagă tărăşenie: Yasin a provocat un scandal cu o cocotă din uliţa Tayyab şi poliţia i-a întocmit proces-verbal, trimiţînd o copie şi la minister, îl lămuri directorul cu compătimire în glas, aplecîndu-se spre el peste masă.

Stăpînul rămase năucit; începu să tremure din tot corpul, cu ochii bulbucaţi de spaimă şi cu faţa îngălbenită.

— Ăsta-i adevărul, domnule Ahmad! repetă directorul pe acelaşi ton, clătinînd din cap cu regret. Am făcut tot ce-am putut – asta rămîne între noi! – ca să obţin să nu fie chemat în faţa consiliului de disciplină şi să se limiteze totul la transferul lui în Es-Sa'id.

— Canalia! mormăi stăpînul şi oftă prelung.

— Îţi mărturisesc cu mîna pe inimă că-mi pare nespus de rău, continuă directorul, privindu-l pe domnul Ahmad cu simpatie, numai că atitudinea lui nu se potriveşte deloc cu funcţia de la şcoală. Nu pot să neg că e un tînăr sîrguincios. Ba aş zice chiar că mi-e drag. Nu numai pentru dumneata, ci şi pentru că îmi place cum îşi dă osteneala. Dar să ştii că gurile rele spun fel de fel de minuni pe seama lui. I s-a dus pomina! Ce să mai lungim vorba? A cam greşit drumul şi se joacă cu focul. Dacă nu-şi corectează purtarea cît mai curînd, îşi pune în pericol viitorul!

Stăpînul rămase îndelung cu capul în piept, dus pe gînduri clocotind de mînie.

— Un scandal cu o cocotă? bîigui el într-un tîrziu, ca şi cînd ar fi vorbit singur. Cum aşa? Atunci să se ducă şi dracului!

Numai că nu-l lăsă deloc să se ducă dracului! Alergă în toate părţile, intervenind la cîţiva deputaţi, pe la alte cunoştinţe cu funcţii înalte, ploconindu-se în dreapta şi-n stînga, numai să nu-i fie odrasla transferată la capătul pămîntului. Muhammad Iffat îl ajută cu trup şi suflet în tot timpul acesta, pînă ce reuşiră să obţină anularea

deciziei de transfer. Numai că ministerul insistă să fie detaşat într-o funcţie administrativă în centrală. La rugăminţile lui Muhammad Iffat, ginerele său – al doilea soţ al lui Zeinab – se arătă de acord să-i găsească un loc chiar în direcţia de arhive pe care o conducea. Şi astfel, Yasin îşi luă în primire noua lui slujbă odată cu începutul iernii. Dar lucrurile nu se opriră aici, căci i se interzise definitiv să mai lucreze la vreo şcoală şi nu a i se mai acordă nici gradaţia a şaptea, cu toate că avea vechimea necesară. Deşi Muhammad Iffat îi voise numai binele, Yasin nu se împăca deloc cu gîndul că va trebui să fie subalternul soţului primei lui neveste. Nu răbdă multă vreme şi îşi dădu frîu liber gîndurilor, destăinuindu-se lui Kamal:

— Cred că Zeinab s-a bucurat de beleaua care a căzut pe capul meu. Cunosc prea bine femeile ca să nu-mi dau seama ce au în tărtăcuţă. N-am nici cea mai mică îndoială că s-a bucurat din tot sufletul de nenorocirea mea. Nu-mi face deloc plăcere să fiu subalternul unui ţap ca bărbatu-său, dar n-am de-ales! E un moşneag, care nu mai are de mult ce le spune femeilor! Nici vorbă să poată umple golul lăsat de Yasin! N-are decît să se bucure toanta, căci şi eu fac acelaşi lucru.

Faţă de Zenoba nu scăpă o vorbă. Ea află doar că soţul ei a fost detaşat într-un post mai mare, în minister. Stăpînul, la rîndul lui, se feri să mai aducă vorba despre adevăratul motiv al scandalului. Cînd a reuşit să obţină anularea transferului, i-a zis doar atît:

— Să ştii că urciorul nu merge de multe ori la apă! Destul am obosit şi m-am făcut de ruşine! Destul! Aşa încît să ştii că de azi înainte problemele tale nu mă mai interesează. Fă cum te taie capul, dar ponoasele o să le tragi singur. Domnul mi-e martor!

La cîteva zile după aceea, îl chemă la prăvălie şi-l luă din scurt:

— Cred că a sosit timpul să te gîndeşti şi tu mai serios la viitorul tău, să părăseşti calea care te duce spre pierzanie

şi s-o apuci pe drumul cel bun. Măcar acum, în ceasul al douăsprezecelea, adică înainte de a fi prea tîrziu. Cît mai ai încă timp să te hotărăşti... Încă aş mai putea să te ajut, dar trebuie să fii cu ochii în patru şi să iei bine aminte la ce-ţi spun. Apoi stăpînul, se apucă serios să-i explice pe îndelete ce-are de făcut: Mai întîi divorţezi şi te întorci la casa ta, iar eu îţi găsesc o femeie potrivită, cu care să poţi începe o viaţă onorabilă.

Yasin făcu feţe-feţe şi-i răspunse cu glasul moale, vădit încurcat:

— Preţuiesc foarte mult dorinţa dumitale de a mă ajuta. Voi ţine cont de ea şi voi face la rîndul meu tot ce pot ca să-ţi vin în întîmpinare, dar cu condiţia să nu pricinuim nimănui vreun necaz.

— Asta-i o nouă făgăduială care-mi aminteşte de promisiunile englezilor! Se pare că ţii cu tot dinadinsul să ajungi şi la închisoare... Da-da! Azi, mîine o să te-aud strigîndu-mă din spatele gratiilor să-ţi vin în ajutor. Îţi repet pentru ultima oară lucrul cel mai potrivit pentru tine: divorţezi de femeia aia şi te întorci acasă!

— Dar e însărcinată, tată! mărturisi Yasin, simţindu-se strîns cu uşa, şi oftă din adîncul inimii ca să-l audă şi stăpînul. Şi n-aş vrea să mai adaug încă un păcat la cele pe care le-am făcut pînă acum...

Ţine-mă, Doamne! Vasăzică, în pîntecele Zenobei ţi se plămădeşte un nou nepot! Ţi-ar fi putut trece prin cap cîte necazuri o să-ţi aducă odrasla asta în ziua cînd a venit pe lume? Atunci ai socotit-o cea mai frumoasă zi din viaţa ta!

— Însărcinată? răsună glasul dogit al stăpînului.

— Da! răspunse Yasin ca de pe altă lume.

— Şi-ţi plîngi păcatele, zici? continuă el, simţind că-i pică cerul pe cap. Şi zici că ţi-e teamă să mai adaugi încă un păcat la cele vechi? Apoi înălţă glasul şi-l luă la rost, înainte ca Yasin să apuce să deschidă gura: Nu-nţeleg de ce n-ai avut mustrările astea de conştiinţă în ziua cînd

ţi-ai bătut joc de nişte fete ca lumea? Eşti un blestem pe capul meu, ăsta-i adevărul! Jur pe Cartea lui Allah că asta eşti!

Cînd fiul ieşi din prăvălie, stăpînul îl petrecu, strîngînd din dinţi, cu ochii plini de regret şi dezamăgire. Se minună încă o dată de înfăţişarea pe care Yasin o moştenise de la el şi firea buclucaşă moştenită de la mamă-sa. Îşi aduse aminte că într-o zi, nu cu mult timp în urmă, fusese şi el pe punctul să se prăbuşească în abis tot din pricina aceleiaşi femei, dar reuşise – slavă Domnului – să se oprească la timp. A reuşit să-şi stăvilească pornirile! Îl năpădi un sentiment de aversiune amestecată cu nelinişte. Îl blestemă pe Yasin. Apoi mai blestemă o dată... tot pe Yasin.

40

Ziua de 20 decembrie nu era pentru el ca oricare alta, căci în această zi venise pe lume. Şi lucrul ăsta fusese înscris într-un certificat, pentru ca lumea să nu uite. Îşi îmbrăcă pardesiul şi începu să se mişte prin cameră încoace şi încolo, fără să-şi poată găsi locul. Privirea îi căzu asupra jurnalului de pe birou, deschis la o filă albă pe care nu se afla decît data zilei lui de naştere. Continuă să se agite frămîntat, cugetînd la ce va trebui să scrie cu ocazia aniversării şi încercînd totodată să se încălzească puţin, pentru a rezista frigului muşcător de afară. Privi absent pe fereastră şi văzu perdeaua plumburie de nori care ascundeau cerul şi care se descărcau din cînd în cînd în rafale scurte, predispunînd la meditaţie şi visare. Trebuie să-şi sărbătorească într-un fel ziua de naştere, chiar dacă este singurul care şi-a adus aminte de acest eveniment. Familia lui nu cunoştea tradiţia aniversării zilelor de naştere. Nici chiar mamă-sa nu ţinea minte asemenea date. Aminei nu-i mai rămăseseră decît nişte amintiri vagi despre anotimpurile cînd născuse copiii şi despre chinurile prin care trecuse. Cît despre naşterea lui Kamal, nu-şi mai aducea aminte decît că avusese loc iarna şi că fusese foarte grea, de vreme ce se chinuise şi urlase două zile în şir. Mai demult se gîndea la evenimentul ăsta cu compătimire pentru sărmana Amina, apoi cu şi mai multă milă pentru Aişa. Acum însă, după ce se familiarizase cu izvoarele filozofiei materialiste, meditează

la naşterea lui într-un mod cu totul deosebit. Se întreabă dacă nu cumva naşterea lui fusese atît de grea din pricina ignoranţei. Meditînd la greutăţile naşterii şi la consecinţele pe care le-ar putea avea pentru creierul noului născut, se trezi întrebîndu-se dacă pasiunea cu care s-a lăsat în voia jocului orb al dragostei şi-al întîmplării nu este rezultatul acelor eforturi cumplite dinainte de a vedea lumina zilei. Sau poate fi rezultatul unor dureri neştiute dinainte de a prinde viaţă; acelor misterioase transformări chimice şi biologice din vremea întunericului obscur, al unor sentimente şi porniri contradictorii, pe care nu le va şti niciodată, ale unor oameni foarte apropiaţi, pe care nu-i va cunoaşte cu adevărat cît va trăi. Îl revoltase uneori această origine obscură. Poate pretinde că-şi are obîrşia în ceruri sau pe orbita cine ştie cărui astru? Ai plîns înainte de a fi dobîndit conştiinţa de sine; instinctele s-au dezvoltat şi s-au cristalizat cu trecerea clipelor şi anilor – s-au format credinţe, mereu şi mereu altele, de care ai ajuns să te lepezi. Apoi s-a întîmplat minunea: te-ai îndrăgostit, împingînd limitele iubirii pînă la divinizare. Apoi, pe neaşteptate, toate credinţele s-au prăbuşit; toate valorile au căpătat sensuri noi, iar în final a urmat dezamăgirea – revenirea la starea umilă de la începuturi – convingerea că nu cunoşti nimic, că nu ştii cu adevărat nimic.

Aşadar au trecut nouăsprezece ani din viaţă! O perioadă destul de lungă! Ce repede fuge tinereţea! Ca fulgerul! Ce altă consolare ai putea avea, decît să savurezi fiecare ceas, fiecare clipă a vieţii înainte de a fi croncănit corbul apusului? Etapa candorii s-a încheiat. A urmat o etapă în care datai întîmplările cu iniţialele î.i. (înainte de iubire) şi d.i. (după iubire). Acum dorinţele sînt copleşitoare, dar adevărata esenţă a iubirii îţi este încă necunoscută; încă mai poartă acele nume binecuvîntate: adevărul, bucuria vieţii, lumina ştiinţei. Călătoria pare să fie destul de lungă. Tînărul pare să se fi îmbarcat în trenul lui Auguste

Comte[1], să fi trecut prin staţia teologiei, a cărei deviză era: „Da! Crede şi nu cerceta", pentru a poposi şi a scormoni acum în tărîmurile metafizicii, a cărei deviză este: „Nu!", iar în depărtare se întrezăreşte realismul, pe al cărui frontispiciu stă scris: „Deschide ochii şi îndrăzneşte!".

În faţa biroului îşi încetini pasul şi ochii i se opriră din nou asupra jurnalului. Să completeze această pagină cu ce-i va dicta creionul sau să aştepte pînă cînd i se vor cristaliza gîndurile ce-l frămîntă? În clipa aceea îi izbiră timpanul picăturile de ploaie ce porniră să bată darabana în zid. Se uită pe fereastra dinspre Bayna el-Qasrein şi văzu picăturile alunecînd ca nişte perle pe ochiurile geamului aburit. Una din perle se rostogoli în fugă, lăsînd pe suprafaţa aburită o dîră limpede, puţin cotită, asemenea unui meteorit. Se opri în faţa ferestrei şi ridică ochii, urmărind trîmbele de ploaie ce uneau cerul cu pămîntul prin şiraguri transparente. Minaretele şi cupolele, indiferente la revărsarea norilor, se profilau pînă în zare pe un fond argintiu. Întregul peisaj era închis într-un cadru brumăriu, ce amintea de lumea visului. De jos se auzea larma copiilor. Îşi plecă privirea şi văzu strada inundată de şuvoaiele noroioase. Trăsurile înotau anevoie, aruncînd stropi în toate direcţiile. Negustorii îşi adunaseră in grabă mărfurile expuse afară, iar trecătorii alergaseră care încotro după adăpost – unii în prăvălii, alţii în cafenele, alţii pe sub balcoane.

Acesta este dialogul cerului cu pămîntul. Cît de ispititor este să-l contempli în linişte, în pragul celui de-al douăzecilea an al vieţii. Din clipa cînd Husein Şaddad a plecat, n-a mai găsit un alt prieten căruia să-i poată încredinţa taincle sufletului său. Şi sufletul său este acum singurul prieten care i-a rămas. Mai crezi în existenţa lui Allah? cugetă el. De ce nu încerci să sari de pe un astru pe altul

1. Auguste Comte (1798-1857), filozof francez, fondator al pozitivismului şi unul din întemeietorii sociologiei moderne.

și de pe o planetă pe alta, așa cum sari de pe o treaptă pe alta a scării? își răspunse el. Și ce zici despre aceia care au făcut din Pămînt centrul universului și i-au pus pe îngeri să se prosterneze dinaintea lutului? Pînă cînd a venit Copernic și a coborît Pămîntul la starea lui adevărată, de sclav supus al soarelui. Pe urmă a venit fratele său Darwin, pentru a da în vileag taina falsului prinț, declarînd în gura mare că adevăratul său părinte este maimuța din cușcă, pe care o vezi în zilele de sărbătoare la grădina zoologică. Starea primordială a fost o nebuloasă, din care s-au rupt aștrii, așa cum sar pietricelele de sub roata bicicletei. Și aștrii au pornit să graviteze la nesfîrșit în jurul unor planete. Și s-a avîntat Pămîntul – un glob lichid –, cu Luna pe urmele lui. Pînă ce elanul i s-a stins și i s-au conturat tărîmurile: munții și cîmpiile, stîncile și apele. Apoi s-a ivit viața. Și a apărut și stăpînul Pămîntului – omul!

Pe întinderea valurilor învolburate am dat de o piatră cu trei laturi, pe care de astăzi înainte o voi numi piatra științei, filozofiei și idealului. Aspirația mea este însă greu de atins! Ce calități am pentru a împlini un rol atît de important? Cele pe care le știi! Capul uriaș, nasul ca o trompă, o decepție în dragoste și speranța de a nu mă îmbolnăvi. Ferește-te să iei în zeflemea visurile tinereții, căci batjocura lor este semn de bătrînețe. Împricinații se feresc să-i spună pe nume și-i zic „înțelepciune". Nu trebuie să vezi nici o contradicție între admirația pentru Saad și prețuirea lui Copernic și Mach[1]. Lupta pentru a aduce Egiptul în rîndul națiunilor civilizate este un act la fel de nobil și de uman ca și progresul științei. Mă întrebi dacă mai cred în iubire? Îți mărturisesc sincer că inima mea n-a reușit să se elibereze încă. Deși rădăcinile iubirii se împleteau cu religia, prăbușirea lăcașurilor sfinte nu

1. Ernst Mach (1838-1916), fizician austriac, care a pus în evidență rolul vitezei sunetului în aerodinamică.

i-a clintit cu nimic temeiurile din inima mea. Ea se zbuciumă încă la strălucirea unei amintiri sau la ivirea unei imagini, oricît de repede s-ar stinge. Dar în veşnicia iubirii mai crezi? Veşnicia este un mit şi nu este exclus să uiţi o fiinţă adorată ca pe orice realitate din lumea asta. A trecut de la căsătoria... Aidei – de ce te sfieşti să-i rosteşti numele? – un an şi ai parcurs o cale lungă pe drumul uitării. Ai depăşit şi nebunia, şi suferinţele violente. Greutatea cea mai mare mi s-a luat de pe inimă, de vreme ce trec zile întregi fără să-mi mai aduc aminte şi să oftez de dorul ei, decît dimineaţa cînd mă trezesc, seara înainte de a adormi şi încă o dată sau de două ori în restul zilei. Nostalgia a luat locul durerii – un val de tristeţe care alunecă precum un nor fugar şi o mîhnire ca o durere surdă. La fiecare amintire, însă, inima izbucneşte ca un vulcan şi simt că pămîntul se învîrteşte cu mine. În orice caz, am ajuns să cred că voi putea trăi şi fără Aida. Şi pe ce te sprijini în speranţa ta de uitare? Pe studiul şi pe analiza lumii din jur. La nivelul cosmosului, omul este un firicel minuscul de nisip spulberat de vînt. Voi căuta alinare în filozofie, în ceea ce au scris mari gînditori – cum este Spinoza, de pildă. Te-ai bucurat aflînd că iubirea se poate uita? M-am bucurat, de bună seamă, gîndindu-mă la libertate, dar m-am şi întristat, fiindcă a fost o experienţă pe care am preţuit-o mult. Oricum, voi iubi toată viaţă libertatea absolută.

Fericit este acel căruia nu i s-a urît cu zilele şi nu-şi doreşte moartea. Fericit este acel în a cărui inimă arde flacăra entuziasmului, veşnic este acela care munceşte cu pasiune şi viu este acela care ascultă îndemnul lui El-Khayyam.

Afară continua să toarne cu găleata; tunetele care zguduiau temeliile cerului după fiecare săgeată de fulger nu mai conteneau. Strada devenise pustie; nu se mai zărea ţipenie de om şi se stinsese orice larmă. Simţi nevoia să arunce o privire în curte. Ieşi din camera lui şi se opri

la fereastra din salon. Prin deschizătura din mijlocul ei văzu şiroaiele brăzdînd pămîntul care mustea, scurgîndu-se spre puţul cel vechi. Cîteva şiroaie preschimbaseră spaţiul dintre cuptor şi magazie într-o băltoacă. Atunci cînd începea să se zvînte pămîntul, bucăţica asta de curte se înveşmînta pentru cîteva zile într-un verde mătăsos, răsărit din grăunţii de grîu, orz sau schinduf scăpaţi printre degetele lui *umm* Hanafi. Dar plantele plăpînde nici n-apucau bine să răzbată spre lumină şi dispăreau sub paşii grei şi neîndurători. În vremea copilăriei, locul acela fusese spaţiul de experimente şi un crîmpei din tărîmul visurilor lui. La amintirea acestor visuri îl năpădi o mîhnire subită, umplîndu-l de tristeţe. Dar peste ea năvăli imediat o undă de bucurie, învăluind-o ca un nor transparent care acoperă faţa lunii. Se întoarse de la fereastră cu gîndul să revină în cameră şi privirea i se opri asupra unei imagini la fel de triste. Mamă-sa stătea cu picioarele adunate sub ea pe canapeaua îngustă şi cu mîinile întinse deasupra mangalului cu jar, iar *umm* Hanafi, ghemuită în faţa ei pe o blană. Tabloul îi stîrni pe neaşteptate amintirile zilelor frumoase de altădată. Din splendoarea cafelei de odinioară, neschimbat rămăsese doar mangalul.

41

Ahmad Abd el-Gawad porni agale pe malul Nilului, îndreptîndu-se spre bacul lui Muhammad Iffat. Înserarea se lăsase de mult peste oraş şi o puzderie de stele scînteietoare se iveau în văzduh, împînzind cerul de smoală. Se răcorise binişor. Cînd tocmai se pregătea să cotească, aruncă o privire fugară spre bacul care fusese cîndva al Zenobei. Trecuse un an de la amintirile dureroase, dar în inimă tot îi mai stăruiau înverşunarea şi umilinţa. După ce se despărţise de Zenoba părăsise petrecerile, întocmai cum se-întîmplase după moartea lui Fahmi. Cam la un an după aceea, simţise că-şi pierde răbdarea şi picioarele îl purtaseră din nou spre locul oprit. Se afla din nou între prietenii de petrecere: cei trei bărbaţi şi cele două femei. Cu prietenii se întîlnise şi cu o seară înainte, dar pe cele două femei nu le mai văzuse cam de un an şi jumătate; mai exact, din noaptea cînd în viaţa lui apăruse Zenoba. Toată lumea îl aştepta. Nu se clintise nici un pahar; nimeni nu se atinsese de nimic. Galila stătea pe canapeaua din mijloc, jucîndu-se cu brăţările de aur şi ascultîndu-le clinchetul, în vreme ce Zabida se contempla într-o oglindă sub becul atîrnat de tavan, cu spatele spre masa încărcată. Prietenii îşi scoseseră veşmintele lungi, aşezîndu-se fiecare pe unde nimerise. Ahmad dădu mîna cu ei, apoi le salută cu căldura pe cele două femei. „Bine-ai venit, frate drag!", îl întîmpină Galila.

— Bine-ai venit! Dacă n-ar fi buna-cuviinţă, n-ai merita nici să te salutăm! zise şi Zabida, zîmbind dojenitor.

Domnul Ahmad îşi scoase *gubba* şi *tarbuş*-ul, apoi îşi petrecu privirea peste locurile libere. Între timp, Zabida se aşezase lîngă Galila şi el şovăi puţin înainte de a se îndrepta spre canapeaua femeilor. Ezitarea nu-i scăpă ochiului versat al lui Abd el-Rahim, care sări ars, de parcă atît ar fi aşteptat.

— Parc-ai fi un şcolar ageamiu...

— Tu ţi-ai pune mai bine frîu limbii şi ţi-ai vedea de treaba ta! îl apostrofă Galila.

— Eu aş fi fost mai îndreptăţită să-i spun asta, că doar sîntem şi rude, într-un fel, se grăbi Zabida, rîzînd ironic.

Stăpînul pricepu imediat aluzia Zabidei şi tresări neliniştit, întrebîndu-se cît o fi ştiind ea din toate cele întîmplate.

— Cinstea este de partea mea, sultană! îi răspunse el în doi peri.

— Tu te bucuri cu adevărat de cele întîmplate? îl întrebă Zabida, uitîndu-se la el pieziş.

— De vreme ce eşti mătuşa ei, răspunse el tot în glumă.

— Eu, în schimb, n-o să fiu niciodată mulţumită, îngăimă ea, făcînd un semn categoric cu mîna.

Înainte ca stăpînul s-o mai întrebe ceva, interveni Abd el-Rahim, frecîndu-şi palmele:

— Eu propun să terminaţi discuţia ca să bem ceva...

Apoi se apropie de masă, desfăcu o sticlă şi turnă în pahare, îndeplinind rolul de Ganymede cu obişnuita-i satisfacţie. Aşteptă pînă ridicară toţi paharele şi toastă:

— În sănătatea prietenilor dragi; să avem parte numai de bucurie!

Ahmad Abd el-Gawad privi pe deasupra paharului, cercetînd cu voluptate chipurile prietenilor, care împărţiseră cu el povara prieteniei şi statorniciei de aproape patruzeci de ani. Se lăsă furat de gînduri şi-i imaginä pe cei trei ca pe nişte părticele din sufletul lui. Îl copleşi tulburarea şi simţi că nu-l mai încape nici pămîntul.

— Şi din ce cauză eşti tu nemulţumită de ea? se trezi stăpînul ca dintr-un vis.

Apoi înţelese din privirile ei că discuţia îi face mare plăcere.

— Fiindcă e o haină... nu-şi ţine cuvîntul, spuse Zabida. A plecat din casa mea de mai bine de un an, fără măcar să-mi spună ce are de gînd. S-a dus şi dusă a fost. N-am mai auzit de ea...

Adevărat să fie? Chiar să nu ştie ce s-a întîmplat cu ea în tot timpul ăsta? Dar domnul Ahmad se stăpîni şi nu comentă vorbele ei nicicum.

— El nu ţi-a spus nimic? insistă Zabida.

— Mi-a spus... cînd a fost momentul, se bîlbîi Ahmad.

— Am crescut-o de cînd era în leagăn. I-am fost o adevărată mamă. Şi iată răsplata! Are sînge blestemat, ce să-i faci?

— Nu-i ocări sîngele, căci sîngele ei e şi-al tău! încercă Ali Abd el-Rahim s-o domolească, mai în glumă, mai în serios.

— Da' de unde? N-are nimic din sîngele meu! protestă Zabida.

— Dar cine-i tatăl ei? o întrebă domnul Ahmad pe neaşteptate.

— Tatăl ei? se trezi Ibrahim el-Far, minunîndu-se cu un ton care nu putea să prevestească decît un potop de ironii şi rîsete.

— Nu uita că este vorba de soţia lui Yasin! îl preveni Muhammad Iffat.

Ibrahim el-Far se opri imediat, luînd o mină serioasă, dar Zabida continuă:

— Eu nu glumesc deloc, să ştiţi! Tot timpul m-a invidiat şi a rîvnit să-mi ia locul, cu toate că se afla sub ocrotirea mea. Am închis ochii, prefăcîndu-mă că nu observ. Îşi luase nasul la purtare de-a binelea, continuă ea apoi, rîzînd plictisită. Voia să ajungă cîntăreaţă!

După ce îşi plimbă o vreme privirile peste cei prezenţi, Zabida urmă:

— Dar şi-a frînt gîtul... a dat faliment şi s-a măritat!

— Cum vorbeşti, Zabida? Căsătoria, după tine, înseamnă faliment? o întrebă Abd el-Rahim mustrător.

— Aşa-i, după obiceiul pămîntului! răspunse ea, îngustîndu-şi ochii şi arcuindu-şi sprîncenele. O cîntăreaţă nu-şi părăseşte taraful decît dacă a dat faliment.

În clipa aceea, Galila începu să fredoneze:

— Tu eşti licoare... ameţitoare... şi mi-era dor de tine...

Stăpînul o întîmpină cu un zîmbet larg, din care răzbătea bucuria. Dar în clipa aceea, Ali Abd el-Rahim se ridică şi se oferi să facă din nou onorurile casei:

— O clipă de linişte pînă ce umplem din nou paharele...

Turnă în ele pe rînd şi se întoarse la locul său cu paharul în mînă. Prinse şi Ahmad Abd el-Gawad paharul şi se opri cu ochii ţintă la Zabida. Îl privi şi ea îndelung şi ridică puţin mîna în semn de salut. Stăpînul făcu la fel şi sorbiră cîte o înghiţitură amîndoi deodată. Femeia continuă să-l privească surîzînd cu faţa radioasă. Nu s-a mai arătat un an de zile, ca şi cînd l-ar fi înghiţit pămîntul. N-a simţit dorinţa să mai vadă nici o femeie. Cine să fie oare de vină? Experienţa dureroasă prin care trecuse, orgoliul rănit sau anii? Dar iată că euforia uşoară şi privirea languroasă a Zabidei izbutiră să-i mişte inima şi după vechea amărăciune simţi din nou dulceaţa apropierii. Văzu un semn bun în asta. Poate că va reuşi să-şi oblojească demnitatea rănită de trădare şi de căruntcţe. I se păru că zîmbetul expresiv al Zabidei îl încurajează, zicîndu-i: „Nu e încă prea tîrziu!". Continuă să-i urmărească înveselit privirea.

Muhammad Iffat aduse o lăută şi o aşeză între cele două femei. Galila o luă în braţe şi începu să-i mîngîie strunele, iar cînd băgă de seamă că s-a făcut tăcere în jurul ei, începu să cînte:

— Ţi-am promis, iubitul meu...

Ahmad Abd el-Gawad se prefăcea că-i ţine isonul, aşa cum făcea de obicei altădată, cînd cînta Galila sau Zabida. Clătina din cap în ritmul lent al melodiei, creînd impresia

că-i merge la suflet. Nu-i mai rămăseseră decît amintiri din lumea cîntecului. El-Hamuli, Osman, el-Menilawi şi Abd el-Hayy s-au dus odată cu tinereţea şi cu zilele de glorie. Dar trebuie să ia lucrurile aşa cum sînt şi să se împace cu ceea ce este. Pasiunea pentru cîntec şi veselie îl purtase şi la teatrul Munirei el-Mahdiyya, numai că genul ăsta de muzică nu se potrivea cu gustul lui. Stînd tot timpul nemişcat pe scaun, avea impresia că se află la şcoală. Ascultase acasă la Muhammad Iffat nişte discuri înregistrate de curînd de *Umm* Kalthum – cîntăreaţa care începuse să se impună –, dar se arătase destul de neîncrezător şi n-o admirase, în ciuda faptului că Saad Zaghlul îi elogiase vocea. Înfăţişarea lui însă nu exprima nici pe departe adevărata lui atitudine faţă de cîntec. Se mulţumi s-o urmărească atent pe Galila şi să repete în cor cu ceilalţi refrenul „Ţi-am promis".

— Unde-i? Unde-i daireaua? strigă el-Far mîhnit. Unde-i daireaua ca să-l auzim pe fiul lui Abd el-Gawad?

Mai degrabă ai întreba unde este Abd el-Gawad care se juca mai demult cu daireaua. Aah! De ce curge timpul peste noi? Galila încheie cîntecul în aplauzele generale, dar se scuză, zîmbindu-le:

— Sînt obosită...

Zabida o copleşi ca de obicei cu complimente, mai mult din dorinţa de a întreţine pacea generală. Toată lumea ştia că steaua Galilei cobora cu repeziciune spre apus. De curînd o părăsise Fino, care era neîntrecută în mînuirea dairelei, pentru a se angaja în alt taraf. Apusul era firesc, căci farmecul şi frumuseţea vocii păliseră. Cu ele dispăruseră şi toate motivele de invidie. Prietenii se întrebaseră de mai multe ori dacă Galila este pregătită pentru etapa cea mai grea a vieţii. Ahmad Abd el-Gawad era de părere că n-ar fi mai deloc pregătită şi-i învinovăţise pentru asta pe cîţiva dintre prietenii ei, care-i risipiseră cea mai mare parte din avere. În acelaşi timp recunoscu şi el, alături de Ali Abd el-Rahim, că ea nu se dă înapoi de la nimic pentru

a cîştiga bani, lăsînd să se înţeleagă că ar face negoţ cu frumuseţea fetelor din orchestră şi că încetul cu încetul casa ei o să-şi piardă prestigiul. Altă dată aduseseră vorba despre Zabida şi recunoscuseră cu toţii că se pricepe şi să adune, dar şi să risipească banii, făcînd aluzie îndeosebi la patima ei pentru droguri.

— Îngăduie-mi să-mi exprim admiraţia pentru privirile galeşe pe care le trimiţi unora dintre noi, o tachină Muhammad Iffat pe Zabida.

— Ochii îl dau de gol pe cel aprins de dragoste, zise Galila aproape în şoaptă, apoi izbucni în hohote de rîs.

— Sau ţi-ai închipuit că noi nu mai vedem? se amestecă în vorbă şi Ibrahim el-Far, dojenind-o în glumă.

— Să ştiţi că se schimbă treaba! Dacă trăncăniţi aşa, fără rost, n-o să mai puteţi să mă păcăliţi, aşa cum plănuiaţi voi! îi ameninţă Ahmad Abd el-Gawad, prefăcîndu-se supărat.

— Nu mă uitam la el cu un scop anume – Doamne fereşte! se dezvinovăţi Zabida, simţindu-se încolţită. Mă uitam la capetele voastre albite şi la părul lui negru şi-l invidiam că rămîne neschimbat. Spuneţi-mi dacă-i daţi mai mult de patruzeci de ani?

— Poate vrei să zici patruzeci pe-un picior? glumi Muhammad Iffat.

— Oricum aţi face socoteala, tot sînteţi mai bătrîni decît mine! îi luă în zeflemea Ahmad Abd el-Gawad.

În clipa aceea, Galila fredonă începutul cîntecului *Invidiosul parcă are un spin în ochi...*

— Nu vă fie teamă, că n-o să-l deochi! se apără Zabida.

— Ba toate belelele de la ochii tăi se trag, sări Muhammad Iffat, clătinînd din cap cu subînţeles.

— Tot mă mai invidiezi că sînt tînăr? o întrebă Ahmad Abd el-Gawad pe Zabida. N-ai auzit ce-a spus doctorul?

— Ba da! Mi-a spus Muhammad Iffat... Dar ce boală mai e şi tensiunea asta?

— Mi-a înfăşurat un burduf împrejurul braţului şi-a început să-l umfle cu nişte foale din piele. Asta a fost tot. Pe urmă mi-a spus hotărît şi sigur: „Ai tensiune!".

— Şi de la ce ţi se trage tensiunea asta?

— Cred că de la foalele alea..., glumi stăpînul.

— Mi se pare mie că e o boală molipsitoare, zise Ibrahim el-Far, frecîndu-şi palmele. La mai puţin de-o lună după îmbolnăvirea lui, ne-am dus la doctor unul după altul şi rezultatul a fost acelaşi în toate cazurile. „Tensiune!"

— Vă spun eu care e secretul, interveni Ali Abd el-Rahim. Trebuie să fie una din urmările revoluţiei, de vreme ce nu s-a pomenit de boala asta înainte de izbucnirea ei.

— Şi care sînt simptomele misterioasei boli? îl întrebă Galila pe domnul Ahmad, din ce în ce mai interesată.

— Dureri de cap, respiraţie anevoioasă şi o mare greutate la mers...

— Dar cine n-are simptomele astea? bombăni Zabida, zîmbind puţin neliniştită. Credeţi că s-ar putea să am şi eu tensiune?

— Sus sau jos? întrebă Ahmad Abd el-Gawad, sucind vorba ca să facă haz.

Rîseră toţi, chiar şi Zabida.

— Acum, că ştii atît de bine ce-i cu tensiunea asta, cred că ai putea s-o examinezi şi pe ea, spuse Galila cu tîlc. Poate-i ghiceşti şi ei boala.

— Păi să aducă ea burduful, iar eu caut foalele, continuă Ahmad Abd el-Gawad, pornit să facă haz cu orice preţ.

Izbucniră cu toţii în hohote şi nu se opriră pînă ce nu-i întrerupse Muhammad Iffat:

— Tensiune... tensiune... Altceva nu mai ştie doctorul... Iar noi trebuie să ascultăm de poruncile lui ca nişte sclavi. „Nu mai bei! Nu mai mănînci carne de vită! Renunţă şi la ouă!"

— Ei, vezi? Şi cum să se descurce unul ca mine, care trăieşte numai cu carne de vită şi ouă şi nu bea decît alcool?

— Mănîncă şi bea sănătos, după pofta inimii, îl încurajă Zabida, căci cel mai bun vraci eşti tu însuţi, iar Allah este doctor pentru sufletele tuturor!

— Acum îi arde de şagă, dar cînd a fost nevoit să stea la pat o băgase bine pe mînecă şi luase aminte la toate sfaturile medicului, le-a respectat cu sfinţenie. Acum iar le-a uitat!

— Eu n-am nici un fel de încredere în doctori, declară Galila strîmbînd din nas, dar le găsesc o scuză, căci trebuie să trăiască şi ei. Cîştigă pe seama bolilor cum cîştigăm noi pe seama nunţilor. Pentru ei – burduful, foalele, ordinele şi interdicţiile, iar pentru noi – daireaua, lăuta şi cîntecele...

— Ai dreptate! exclamă domnul Ahmad entuziasmat. Numai Allah hotărăşte asupra bolilor şi sănătăţii, asupra vieţii şi morţii! Cel care se bizuie pe Allah nu va regreta!

— Oameni buni, depuneţi mărturie împotriva acestui făţarnic! îi instigă Ibrahim el-Far, rîzînd cu poftă. Cu gura bea, cu ochii păcătuieşte şi pe urmă vine şi ne ţine nouă predici din vîrful limbii!

— N-aveţi ce să-mi reproşaţi, de vreme ce predic într-o casă deocheată ca asta, zise Ahmad Abd el-Gawad hohotind.

— Ce bine-ar fi dacă s-ar afla şi Kamal printre noi, să-ţi asculte şi el predicile, sări Muhammad Iffat cu gura, urmărindu-l pe Ahmad Abd el-Gawad cu priviri mustrătoare.

— Apropo, tot mai susţine că omul se trage din maimuţă? interveni Ali Abd el-Rahim.

— Ce-mi aud urechile? exclamă Galila, ducîndu-şi mîinile la piept.

— Din maimuţă? se minună şi Zabida. Probabil, se gîndeşte la originea lui, sărmanul! spuse ea apoi cu ironie.

— Şi, în plus, mai susţine şi că femeia s-ar trage din leoaică, încercă să se răzbune stăpînul.

— Aş vrea să văd şi eu vlăstarul ăsta descinzînd dintr-un maimuţoi şi o leoaică! spuse Zabida, abia reţinîndu-şi rîsul.

— Las' că o să se facă el mare şi-o să afle atunci că omul îşi are într-adevăr originea în Adam şi Eva, se amestecă şi Ibrahim el-Far.

— Ba mai bine o să-l aduc într-o zi aici, cu mine, ca să vadă din ce animale se trage omul, îl întrerupse domnul Ahmad.

— Tu ai putea să ne spui şi nouă cărei specii de animale îi aparţine domnul Ahmad, i se adresă Ali Abd el-Rahim Zabidei, în vreme ce se apropia de masă pentru a umple din nou paharele.

Ea rămase o clipă pe gînduri, urmărind mîinile lui Ali Abd el-Rahim, apoi spuse zîmbind:

— Cred că aduce cu măgarul...

— Asta-i ocară sau laudă? întrebă Galila.

— Numai cine-a zis-o poate şti, răspunse Ahmad Abd el-Gawad în locul Zabidei.

Înălţară din nou paharele într-o atmosferă de veselie generală. Apoi Zabida ridică lăuta şi începu să îngîne *Coboară perdeaua*.

Trupul lui Ahmad Abd el-Gawad începu să danseze în ritmul lent al melodiei. Apoi ridică paharul, privind prin licoarea aurie la faţa Zabidei, ca şi cum ar fi vrut s-o cerceteze printr-o lupă colorată. Era cu ochi şi cu sprîncene că Ahmad şi Zabida reveniseră, sub imperiul cîntecului, la vechea comunicare ce se stabilea între ei pe vremuri. Stăpînul reluă ultimul refren împreună cu Zabida şi glasul lui se înălţă voios, cîntecul încheindu-se în aplauzele şi aclamaţiile tuturor.

— Fiindcă veni vorba de „îndrăgostitul pe care-l dau ochii de gol", ce părere ai despre *Umm* Kalthum? o întrebă Muhammad Iffat pe Galila.

— Să fiu sinceră, are glas frumos, dar n-are încă arta necesară...

— Unii prezic că va fi succesoarea Munirei el-Mahdiyya... Alţii pretind că ar avea o voce şi mai frumoasă decît a Munirei.

— Ei, nici chiar aşa! protestă Galila. Nu poate suporta comparaţie cu vocea gravă a Munirei.

— Cîntecul ei aminteşte mai degrabă de psalmodierea Coranului, se amestecă şi Zabida veninoasă. Parcă-ar fi o cîntăreaţă cu turban, ca psalmiştii! încheie ea cu dispreţ.

— Pe mine, unul, nu mă încîntă deloc! sări cu gura şi Ahmad Abd el-Gawad. Mulţi sînt înnebuniţi după ea, dar realitatea e că vocile de aur s-au terminat odată cu dispariţia lui *si* Abdo.

— Tu eşti un retrograd! glumi Muhammad Iffat. Întotdeauna te-ai cramponat de trecut... Apoi spuse, făcîndu-i cu ochiul: Nu te îndărătniceşti tu să-ţi guvernezi şi casa, şi familia prin forţă, chiar şi acum, în era democraţiei şi parlamentarismului?

— Democraţia! Democraţia trebuie să fie pentru popor, nu pentru familie! protestă domnul Ahmad cu ironie.

— Tu crezi că tineretul de astăzi mai poate fi ţinut în frîu prin vechile metode? întrebă Ali Abd el-Rahim. Îţi închipui că-i mai poţi ţine în hăţuri pe tinerii ăştia învăţaţi cu demonstraţiile şi înfruntarea soldaţilor englezi?

— Nu pricep ce vrei să spui, dar eu sînt de aceeaşi părere cu Ahmad, se amestecă în vorbă Ibrahim el-Far. Amîndoi avem băieţi şi se cuvine să ne rugăm lui Allah să ne ajute!

— Amîndoi sînteţi pentru o guvernare democratică numai cu vorba, iar în casă vă purtaţi ca nişte despoţi, glumi Muhammad Iffat.

— Ce idee năstruşnică! Am impresia că eşti cu capul în nori! Cam ce-ai vrea, mă rog? Să-i strîng laolaltă pe Kamal, pe Yasin şi pe mama lui Kamal, să le cer părerea şi pe urmă să număr voturile? protestă Ahmad Abd el-Gawad.

— Să n-o uiţi pe Zenoba, te rog! completă Zabida printre hohote.

— Dacă ceea ce pătimim cu copiii e din pricina revoluţiei, atunci să avem iertare, eu nu-l mai înţeleg pe Saad-paşa! insistă Ibrahim el-Far.

Petrecerea cu cîntec şi glume se prelungi pînă tîrziu în noapte, cînd glasurile se contopiră într-o larmă confuză. Se surprindeau din ce în ce mai des privindu-se adînc în ochi. Nu există pe lumea asta decît o singură plăcere! îşi zicea Ahmad în sinea lui. Îi veni în minte să exprime gîndul ăsta cu glas tare, dar renunţă, fără să-şi dea prea bine seama ce-l opreşte – fie că entuziasmul murise, fie pentru că în jurul său se lărgea un gol adînc. Dar de ce-l năpădeşte oare indiferenţa asta pe neaşteptate? Va fi o plăcere de un ceas sau o intimitate de durată? se întrebă din nou. Oricum va fi, se simţi ispitit să caute desfătare, dar îl opri din nou un foşnet ciudat, ca şi cînd valurile Nilului i-ar fi şoptit la ureche. La mijlocul celui de-al şaselea deceniu de viaţă e încă un bărbat în putere. Întreabă-i pe înţelepţi cum trece viaţa, căci noi ştim şi nu prea ştim...

— Dar ce te-a apucat de-ai amuţit deodată? Allah să te ferească de rău!

— Pe mine? Cred că am nevoie de puţină linişte...

Ce plăcută e liniştea! Să tragi un somn zdravăn şi după el să te scoli înviorat! Ce plăcută e sănătatea! Dar ei insistă întruna şi nu-ţi dau o clipă de răgaz. Privirea asta nu-i fermecătoare? Dar susurul valurilor se înalţă, creşte mereu... Cum ţi se pare cîntecul? Parc-ai avea bumbac în urechi!

— Nici vorbă! Nu-l lăsăm pînă nu-l petrecem cu alai ca pe un mire! Ce părere aveţi? Nun-ta! Nun-ta!

— Hai, cămiloiul meu, ridică-te!

— Eu? Puţină linişte! Vă rog...

— Nun-ta! Nun-ta! Aşa cum am făcut prima oară în casa din Al-Ghuriyya.

— Asta s-a întîmplat demult... demult...

— Nu-i nimic, o s-o mai repetăm o dată! Nun-ta! Nun-ta!

Sînt fără îndurare! Dar asta a fost aşa demult! Aproape că ţi s-a aşternut peste ochi zăbranicul uitării. Şi negura

se lasă parcă din ce în ce mai deasă! Şi susurul s-a preschimbat în vuiet... Şi creşte mereu! De ce-ai uitat aproape totul?

— Uitaţi-vă! Ce-i asta?

— Ce-i cu el?

— Repede, un pahar cu apă! Deschideţi fereastra!

— Îndurare, Doamne!

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! Înmoaie batista asta în apă rece!

42

Trecuse o săptămînă de la întîmplarea aceea. Doctorul, care-l vizitase în fiecare zi, apreciase că starea este într-atît de gravă încît nu-i îngăduise să stea de vorbă cu nimeni. Pînă şi copiii lui se strecurau în cameră în vîrful picioarelor, căutau nedumeriţi la faţa lui palidă, apoi se retrăgeau cu chipurile întunecate şi inimile chircite de durere, aruncîndu-şi unul altuia priviri neajutorate şi evitînd totodată să se privească în ochi. Doctorul le spusese că e vorba de o criză de tensiune. Khadiga povestise îngrozită că doctorul îi luase stăpînului un lighean de sînge negru. Amina intra şi ieşea din odaia lui, plutind ca o fantomă ce rătăceşte fără ţintă, iar Kamal era uluit şi dezorientat, minunîndu-se cum se pot petrece astfel de lucruri grave într-o clipită şi cum poate pica cu atîta uşurinţă un bărbat atît de vînjos ca stăpînul. Privea pe furiş la umbra mamei, la ochii înlăcrimaţi ai Khadigăi şi la chipul livid al Aişei, tot întrebîndu-se cum de s-a putut întîmpla aşa ceva. Îi trecu prin minte fără să vrea că tată-său ar putea să se prăpădească dintr-o clipă în alta şi rămase încremenit, fiind convins că viaţa ar fi de neîndurat fără el. Se întrebă cu teamă în suflet cum ar putea suporta mamă-sa o astfel de nenorocire. Pare de pe acum cu sufletul sfîşiat, cu toate că nu s-a întîmplat nimic. Îi veni apoi în minte chipul lui Fahmi şi-şi puse întrebarea dacă ar putea să-l uite şi pe tatăl său, aşa cum îşi uitase fratele. Yasin a aflat de cele întîmplate a doua zi şi s-a

oprit drept la casa veche, fără să stea pe gînduri. Venea pentru prima oară de cînd o părăsise. Rămase lîngă patul tatălui său îndelung, fără să scoată o vorbă. Pe urmă se retrase în salon şi acolo se trezi faţă în faţă cu Amina. Se întîlneau pentru prima dată după o lungă despărţire. Yasin se simţi atît de mişcat cînd o văzu întinzîndu-i mîna, încît ochii i se umeziră, fiind gata să podidească în lacrimi. Stăpînul mai rămase în pat cîteva zile, fără să deschidă gura şi fără să se mişte. După ce doctorul îi luă sînge se mai strecură în el un grăunte de viaţă şi-şi redobîndi cunoştinţa, reuşind să articuleze, printre gemetele de durere, şi primele cuvinte. Cînd i se mai domoli criza violentă, şederea în pat începu să-l stînjenească, temîndu-se că s-ar putea să fie condamnat să rămînă legat de patul său în toate împrejurările vieţii. Primul lucru despre care întrebă cînd îşi reveni era legat de modul cum ajunsese acasă. Amina îi povesti că trei prieteni – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far – îl aduseseră cu trăsura, în stare de leşin, şi-l purtaseră pe braţe pînă la pat. Şi cu toate că trecuse de miezul nopţii, aduseseră imediat şi un doctor. Apoi întrebă despre persoanele care veniseră să-l viziteze şi soţia îi spuse că prietenii se interesează de el toată ziua, dar doctorul i-a interzis să-i primească un timp.

— Totul este după voia lui Allah ! şopti el cu glas stins. Să ne rugăm lui Allah ca totul să se sfîrşească cu bine ! adăugă apoi, după o pauză.

Adevărul este că el nu disperase şi nu simţise apropierea sfîrşitului nici o clipă, iar încrederea în viaţă nu-i slăbise deloc, în ciuda durerii şi spaimei încercate. Imediat ce-şi recăpătă cunoştinţa, îşi redobîndi şi încrederea în sine. Nu-i vorbi nimănui pe tonul celor care se pregătesc de moarte şi se grăbesc să lase un testament. Dimpotrivă, îl chemă la el pe Gamil el-Hamzawi şi-l însărcină să facă nişte schimbări, apoi îl chemă pe Kamal şi-l trimise să-i aducă haine noi de la croitor, din Khan Gaafar. Cînd îşi

aducea aminte de moarte, nu făcea decît să repete rugăciunile, vrînd să-l înduplece pe Allah şi să amăgească destinul. După o săptămînă, doctorul declară că bolnavul a depăşit faza cea mai critică şi că în curînd se va restabili complet şi-şi va relua activitatea. Îi repetă sfaturile pe care i le dăduse la primul consult şi el promise că va ţine seama de ele întocmai. În sinea lui, se legă să renunţe cu desăvîrşire la petreceri şi la viaţa dezordonată, încredinţat că lucrurile sînt prea serioase ca să mai fie luate în glumă. Sănătatea, chiar şi cu privaţiuni, este oricum mai bună decît boala.

Şi astfel criza se sfîrşi cu bine. Familia îşi recapătă tihna şi rostiră cu toţii cuvinte de mulţumire. Abia la sfîrşitul celei de-a doua săptămîni i se îngădui să stea de vorbă cu musafirii. Primii care îl vizitară au fost copiii şi ginerii lui. Îşi petrecu privirile peste chipurile tuturor: Yasin, Khadiga, Aişa, Ibrahim şi Khalil Şawkat. Apoi întrebă despre nepoţi: Ridwan, Abd el-Mun'im, Ahmad, Na'īma, Osman şi Muhammad. Firește că nu fuseseră luaţi în vizită, ca să nu-i tulbure liniştea. Îi urară viaţă lungă şi sănătate deplină, apoi îşi exprimară regretul pentru năpasta care-l lovise şi rostiră cu toţii cuvinte de îmbărbătare. Khadiga vorbi cu glas tremurat, iar Aişa lăsă pe mîna lui o lacrimă în clipa cînd i-o sărută, socotind de prisos să mai spună ceva. Yasin îi mărturisi că n-a mai avut clipă de linişte de cînd a aflat de boala stăpînului. Faţa palidă şi severă a domnului Ahmad se lumină într-un zîmbet senin şi le vorbi pe îndelete despre voia, mila şi bunăvoinţa lui Allah, despre răbdarea şi încrederea cu care trebuie întîmpinat destinul. După un timp, ieşiră cu tihnă în suflet şi se mutară în odaia lui Kamal, lăsînd salonul liber pentru musafirii aşteptaţi să sosească dintr-o clipă în alta. Yasin, care căpătă pe neaşteptate aripi, profită de situaţie şi se opri dinaintea Aminei.

— N-am putut să-ţi spun ce-am avut pe suflet în ultimele două săptămîni, fiindcă boala tatei nu mi-a dat o clipă de

pace, începu el hotărît. Acum, că lucrurile merg spre bine, cred că putem schimba cîteva vorbe. Aş vrea în primul rînd să-mi cer iertare pentru că am îndrăznit să intru în casă fără îngăduinţa dumitale. Am avut impresia că m-ai primit cu aceeaşi căldură de odinioară. Socotesc însă de datoria mea să-mi cer iertare pentru supărarea pe care ţi-am pricinuit-o.

— Ce-a fost a trecut, Yasin..., răspunse Amina îmbujorată de emoţie. Asta-i casa ta şi eşti oricînd bine venit în ea!

— Nu vreau să mă întorc la ce-a fost, reluă Yasin, dar socotesc de cuviinţă să-ţi mărturisesc cu mîna pe inimă, jurînd pe viaţa tatălui meu şi a lui Ridwan, că n-am avut niciodată vreun gînd rău pentru cineva din casa asta şi că ţin la toţi cum ţin la mine însumi. De bună seamă că numai diavolul m-a împins la păcat. Orice om se află în primedjia asta, dar inima mea a fost întotdeauna alături de voi.

Amina se însenină şi puse mîna pe umărul lui solid, zicîndu-i:

— Te-am socotit întotdeauna copilul meu şi ţi-am arătat aceeaşi dragoste ca şi copiilor mei. Recunosc că m-am mîniat atunci, dar furia s-a stins de mult – slavă lui Allah! Acum n-a mai rămas decît vechea dragoste. Asta-i casa ta, Yasin, şi eşti oricînd bine venit în ea!

Yasin nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, iar cînd Amina părăsi odaia, le spuse celorlalţi pe un ton solemn:

— Femeia asta este neînchipuit de bună! Allah nu-l iartă pe cel care ar fi în stare să-i facă vreun rău. Allah să-l blestemc pe diavolul care m-a împins într-o zi să-i rănesc sentimentele!

— Aproape că nu trece nici un an fără ca diavolul să te împingă la o nenorocire! îi răspunse Khadiga, luîndu-l peste picior. Parcă ai fi o jucărie în mîinile lui!

Yasin se uită la ea cu ochi rugători, implorînd cruţare.

— E o poveste care a trecut... s-a terminat, sări Aişa, ca de obicei, în apărarea celui încolţit.

— De ce n-ai adus şi vinul cu tine, ca să sărbătoreşti ziua asta binecuvîntată cu tot dichisul, aşa cum se cuvine? continuă Khadiga pe acelaşi ton, fără să-i dea atenţie Aişei.

— Soţia mea nu mai admite petrecerile! i-o reteză Yasin, umflîndu-se în pene. Acum e o doamnă în adevăratul sens al cuvîntului.

— E o mare pierdere pentru tine! Domnul să te ierte şi să te călăuzească pe calea cea bună! zise Khadiga, de data asta fără urmă de ironie în glas.

— Te rog să nu te superi pe mine, *si* Yasin, interveni Ibrahim Şawkat, vrînd parcă să-şi ceară iertare pentru firea arţăgoasă a soţiei sale. Ce pot să fac? E sora ta!

— Allah să te ajute, *si* Ibrahim, răspunse Yasin, ascunzîndu-şi cu greu zîmbetul.

— Acum, după ce Allah l-a ajutat pe tata să se întremeze, vă mărturisesc că n-o să uit cît oi trăi înfăţişarea lui din prima zi, se amestecă Aişa în vorbă, dorind să schimbe subiectul. Să nu mai aibă nimeni parte de boală şi de suferinţă!

— Viaţa asta nu mai face nici cît un fir de pai fără el, încuviinţă Khadiga fără să stea pe gînduri.

— La el am căutat şi am aflat ajutor în toate nenorocirile, murmură Yasin emoţionat, străduindu-se să pară stăpîn pe sine. Rar se mai întîlneşte un bărbat ca el!

Şi eu am simţit acelaşi lucru, gîndi Kamal. Ţi-aduci aminte cum stăteam prăbuşit în colţul odăii, copleşit de disperare? Am simţit că mi se frînge inima văzînd-o pe mama prăbuşindu-se. Noi cunoaştem doar un singur sens al morţii, dar dacă spectrul ei vine acolo unde nu ne aşteptăm, atunci ne fuge pămîntul de sub picioare. Şi cu toate astea, loviturile ei se vor succeda cu fiecare fiinţă dragă pe care o vom pierde. Într-o bună zi te vei stinge şi tu, lăsînd în urmă numai speranţele. Oricum viaţa merită să fie trăită, oricît de mari ar fi suferinţele iubirii...

Din stradă se înălţă zgomotul unei trăsuri. Aişa sări ca arsă şi se opri în faţa ferestrei întredeschise.

— Ne-au sosit vizitatori aleşi! izbucnit ea cu mîndrie, întorcîndu-se spre ceilalţi.

Prietenii mai apropiaţi sau mai îndepărtaţi ai stăpînului nu mai conteneau: funcţionari, avocaţi, notabili, comercianţi... Unii dintre ei intrau pentru prima oară în casa lui, alţii mai intraseră cu ocazia puţinelor banchete organizate de domnul Ahmad la el acasă. Dar împreună cu aceştia mai sosiră numeroşi cunoscuţi, pe care îi poţi întîlni aproape în fiecare zi în cartierul comercial Es-Sagha sau pe Calea Nouă. Veniră prieteni de tot felul. Parcă tunase şi-i adunase. Dar nici unul nu-i fusese atît de apropiat ca cei trei – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far. Întîrziară puţin, avînd în vedere împrejurările vizitei, dar copiii avură suficiente motive de mîndrie, văzînd înfăţişarea acestora şi trăsurile lor somptuoase.

— Uite că sosesc în sfîrşit şi prietenii cei mai dragi, sări Aişa, care rămăsese la postul de observaţie.

Hohotele şi cuvintele de mulţumire şi de slavă ale celor trei se auzeau lămurit pînă în odaia lor.

— Nu există pe lumea asta prieteni ca ei, spuse Yasin cu admiraţie.

Fraţii Şawkat întăriră şi ei spusele lui Yasin, dînd aprobator din cap, în vreme ce pe Kamal îl luă gura pe dinainte şi grăi cu o tristeţe în glas, pe care din fericire nu o observă nimeni:

— Rar se întîmplă ca o prietenie să fie atît de durabilă ca a lor!

— N-a trecut nici o zi fără să treacă pe aici pentru a întreba cum se simte tata, remarcă Yasin cu mirare. Şi de fiecare dată au plecat cu ochii strălucind de emoţie, gata să podidească în lacrimi.

— Nu trebuie să te miri, căci mai mult timp a petrecut cu ei decît cu voi, îi luă Ibrahim Şawkat vorba din gură.

Văzînd că şuvoiul de vizitatori nu mai conteneşte, Khadiga alergă la bucătărie să dea o mînă de ajutor. După ce închise prăvălia, sosi şi Gamil el-Hamzawi. Curînd

după el, se iviră Ghoneim Hamido, proprietarul presei de ulei din El-Gamaliyya, şi Muhammad el-Agami, vînzătorul de *kuskusi*[1] din Es-Salihiyya.

— Şeicul Mitwalli Abd es-Samad! strigă Aişa, făcînd semn cu capul spre stradă. O putea oare să urce pînă la etajul de sus?

Şeicul străbătu curtea destul de vioi, sprijinindu-se în baston, în vreme ce tuşea ca să-şi anunţe sosirea şi să-şi potrivească glasul.

— Urcă el pînă în vîrful minaretului, darămite un etaj, două, o asigură Yasin.

Khalil Şawkat se minună, făcînd semne cu ochii şi cu degetele, vrînd să întrebe care-i vîrsta şeicului.

— Păi trebuie să aibă între optzeci şi nouăzeci de ani, răspunse tot Yasin. Ca să nu mai zic că e sănătos tun!

— Şi n-o fi fost niciodată însurat în viaţa asta atît de lungă? se interesă Kamal.

— Ba lumea spune că ar fi avut şi nevastă, şi copii, dar că s-ar fi mutat cu toţii întru mila lui Allah..., bombăni Yasin.

— Ia te uită cine vine! se minună Aişa, care continua să supravegheze intrarea. Un *khawaga*! Cine-o fi?

Nou-sositul străbătu curtea cu oarecare teamă în privirile-i scrutătoare. Avea pe cap o pălărie rotundă din fibre de palmier. De sub borurile ei se zărea un nas acvilin, ciupit de vărsat şi o mustaţă zbîrlită.

— O fi vreun bijutier, cine ştie? se auzi glasul lui Ibrahim.

— Pare să aibă mutră da grecotei, bombăni Yasin nesigur. Unde-am mai văzut chipul ăsta? se întrebă apoi, dar nu găsi răspunsul.

Se ivi după aceea un tînăr orb, purtînd ochelari negri şi dus de braţ de un om mai simplu, care-şi înfăşurase capul cu o *kufiyya* şi lăsa să-i atîrne de sub poalele paltonului

1. Mîncare specifică din nordul Africii, preparată din grîu pisat, diverse legume şi carne.

negru un *ghilbab* vărgat. Yasin îl recunoscu de la prima privire şi se miră în sinea lui, dar nu schiţă nici un gest ce l-ar fi putut trăda. Tînărul cel orb era cîntăreţul la *qanun* din taraful Zabidei, iar celălalt era proprietarul unei cunoscute cafenele din Wagh el-Baraka. Îl chema El-Hamayuni. Era un zurbagiu şi jumătate, pezevenghi şi altele de soiul ăsta.

— Orbul este cîntăreţul la *qanun* din orchestra Zabidei, se apucă Khalil Şawkat să dea explicaţii.

— Şi de unde pînă unde l-o fi cunoscînd tata? întrebă Yasin, prefăcîndu-se mirat.

— Păi tată-tău e un pasionat de muzică şi e normal să-l cunoască artiştii, mormăi Ibrahim Şawkat, rîzînd în barbă.

Zîmbi şi Aişa, dar nu-şi întoarse capul de la fereastră. Yasin şi Kamal surprinseră surîsul lui Ibrahim şi pricepură imediat ce se ascunde în spatele lui.

În cele din urmă apăru şi Suwaydan, slujnica familiei Şawkat, împleticindu-se de bătrînă ce era.

— Uite-l şi pe solul mamei! Vine să se intereseze cum se mai simte stăpînul, mormăi Khalil, arătînd cu mîna spre ea.

Văduva răposatului Şawkat trecuse odată în persoană pentru a vedea ce s-a întîmplat cu stăpînul, dar reumatismul nu-i dăduse pace în ultimele zile şi, aliindu-se cu bătrîneţea, nu-i mai îngăduise să plece de acasă.

— Avem nevoie de un cafegiu, care să pregătească şi să servească ceştile cu cafea, zise Khadiga, care se întoarse de la bucătărie lamentîndu-se şi fălindu-se totodată, cum îi era obiceiul.

Stăpînul se ridicase în capul oaselor şi şedea rezemat de o pernă uriaşă, cu o pătură trasă pînă la gît, în vreme ce vizitatorii luaseră loc pe canapea şi pe scaunele rînduite în jurul patului. Părea fericit, cu toate că era destul de slăbit. Nimic nu-l putea face mai fericit decît strîngerea prietenilor în jurul lui, întrecîndu-se cu complimentele.

Dacă boala îl chinuise, acum trebuia să accepte că avusese o ocazie potrivită să-şi încerce prietenii, care, spre fericirea lui, nu numai că-i simţiseră lipsa, dar îi duseseră şi dorul. Îşi deschisese sufletul şi se apucase să le povestească de-a fir-a păr despre durerile cărora trebuise să le facă faţă, ca şi cînd ar fi vrut să le stoarcă şi mai multă compătimire şi simpatie. Pentru asta îşi îngădui şi cîteva înfloriturі.

— În primele zile m-a apăsat gîndul că s-a isprăvit cu mine, îngăimă el oftînd – dar am repetat fără încetare *şahada* şi sura *As-Samadiyya*. Tot timpul mă gîndeam la voi, chinuit de gîndul despărţirii.

— Fără dumneata n-ar fi mai existat lumea asta, domnule Ahmad..., se ridicară mai multe glasuri deodată.

— Boala asta a ta a lăsat în sufletul meu urme care nu se vor şterge niciodată, zise Ali Abd el-Rahim înduioşat.

— Ţi-aduci aminte de noaptea aceea? întrebă Muhammad Iffat. Doamne! Ne-ai făcut să încărunţim...

— Te-a salvat cel care ne-a salvat şi de englezi în noaptea de la Porta El-Futuh! şopti Ghoneim Hamido, aplecîndu-se puţin spre pat. Ţi-aduci aminte?

Ce vremuri erau atunci! Zilele fericirii şi iubirii! Iar Fahmi era perfecţiunea! În el îţi puseseşi toată speranţa!

— Slavă lui Allah, domnule Ghoneim!

— Mie să-mi spui cît i-ai dat doctorului pe nedrept? se trezi şeicul Mitwalli Abd es-Samad să întrebe fără rost. Dar nu-i nevoie să-mi răspunzi. Îţi cer numai să le dai mîncare slujitorilor lui El-Husein!

— Dar dumneata, şeic Mitwalli, nu te numeri printre slujitorii lui El-Husein? îl întrerupse Muhammad Iffat. Ia spune-ne, cum vine asta?

— Le dai mîncare slujitorilor lui El-Husein în frunte cu mine, indiferent dacă vrea sau nu vrea Muhammad Iffat! rosti şeicul răspicat, lovind după fiecare cuvînt cu bastonul în podea. Şi se cuvine să le dea şi el mîncare tuturor slujitorilor lui El-Husein, în frunte cu mine, din respectul pe care ţi-l poartă... Şi să ştii că trebuie să faci

pelerinajul chiar în acest an... Şi-ar fi şi mai bine dacă m-ai lua şi pe mine cu dumneata, ca să-ţi îndoiască Allah răsplata.

Cît de bun eşti, şeic Mitwalli! Şi ce aproape eşti de inima mea! Tu eşti unul din monumentele timpului!

— Îţi promit, să te iau cu mine în El-Hedjaz[1], dacă Cel milostiv o să ne îngăduie...

— Mai puţină supărare! se amestecă şi *khawaga* în discuţie, după ce-şi scosese pălăria, lăsînd să i se vadă chelia strălucitoare şi puţinul păr complet alb. Supărarea e pricina tuturor necazurilor! Las-o deoparte şi-o să fii din nou sănătos tun!

Manoli, cel care ţi-a vîndut băuturi vreme de treizeci şi cinci de ani! Vînzător de băuturi şi samsar de locuri de veci!

— Asta-i consecinţa negoţului tău, Manoli!

— Nu s-a plîns nimeni pînă acum că băutura ar fi pricina bolilor, bolborosi *khawaga*, plimbîndu-şi privirea peste chipurile celorlalţi clienţi. Vorbe goale! Poate bucuria sau rîsul să fie cauză vreunei boli?

— De-abia acum mi-am dat seama cine vorbeşte... Tu eşti capul tuturor răutăţilor! izbucni şeicul Mitwalli Abd es-Samad, privind cu ochii mari spre *khawaga*, cu toate că nu mai vedea de mult nimic. Cînd ai deschis gura prima dată, am tresărit şi m-am întrebat unde l-am mai auzit vorbind pe diavolul ăsta?

— Şeicul Mitwalli nu ţi-a fost client, Manoli? îl întrebă Muhammad el-Agami pe *khawaga*, făcînd semn cu ochiul spre şeic.

— Burta lui e prea plină de mîncare. Unde-ai vrea să mai intre şi băutura, dragul meu? zise *khawaga* zîmbind.

---

1. Regiunea nord-vestică a Peninsulei Arabe, socotită centrul spiritual al islamului; fiind patria profetului Muhammad, în care a existat şi prima capitală a statului islamic, El-Hedjaz este considerat de musulmani loc sfînt.

— Nu întinde coarda, Manoli! Fii cuviincios! se burzului şeicul Mitwalli, strîngînd mînerul bastonului.

— Poţi să tăgăduieşti că ai fost cel mai mare haşişoman înainte să-ţi fi muiat bătrîneţea ciolanele, şeic Mitwalli? întrebă el-Agami.

— Haşişul nu este *haram*[1], protestă şeicul, ridicînd mîna ca să-i invite la tăcere. Ai încercat vreodată să faci rugăciunea din zori sub influenţa haşişului? *„Allahu akbar! Allahu akbar!"*[2] E nemaipomenit!

Văzînd că el-Hamayuni nu scoate o vorbă, Ahmad Abd el-Gawad se întoarse spre el zîmbind şi-l întrebă curtenitor:

— Ce mai faci, jupîne? Ţi-aduci aminte cum era pe vremuri?

— Pe vremuri? He-heei! mugi el-Hamayuni. Numai dumneata eşti de vină, domnule Ahmad! Dumneata ne-ai părăsit! Dar cînd am aflat de la domnul Ali Abd el-Rahim că zaci în pat, mi-am adus aminte de pasiunile tinereţii, ca şi cînd ar fi fost ieri... Înseamnă că nu mai există credinţă – mi-am zis eu – dacă nu mă duc în persoană să-l văd pe bărbatul care mi-a fost atît de drag! Pe bărbatul adevărat, care te face să uiţi de orice necaz! Dacă lumea n-ar cleveti, le-aş fi adus cu mine pe Fatuma, şi pe Temelli, şi pe Dawlat, şi pe Nahawund! Toate ar fi vrut să te vadă, domnule Ahmad! Pentru noi eşti acelaşi, indiferent dacă ne vizitezi seară de seară sau nu mai treci pe la noi cu anii... Apoi, rotindu-şi ochii aprigi de jur împrejur, rosti: Toţi ne-aţi părăsit... Şi domnul Ali, fie binecuvîntat. A uitat de Saniyya el-Qililli, care-l aducea mereu pe la noi... Cei care au uitat trecutul sînt nişte rătăciţi. Nicăieri nu găsiţi atmosfera intimă de la noi. De ce nu ne-aţi mai

---

1. Tot ceea ce este considerat ilicit sau prohibit din punct de vedere al dogmei islamice.
2. Formulă religioasă însemnînd „Allah este cel mai mare", rostită frecvent în diverse ritualuri sau în vorbirea obişnuită, cu valoarea unei simple exclamaţii.

vizitat? Dacă aş şti că v-aţi pocăit, v-aş ierta, dar n-a venit încă vremea pocăinţei... Domnul să vă dea viaţă lungă şi s-aveţi parte numai de bucurii!

— Nu vezi că s-a zis cu noi, jupîne? îi luă Ahmad vorba din gură.

— Nu spune asta tocmai dumneata, care eşti floarea bărbaţilor! îl consolă jupînul, înflăcărîndu-se. Nu-i decît o indispoziţie trecătoare. O să se ducă şi n-o să se mai întoarcă a doua oară. Nu te las pînă nu-mi promiţi că o să mai vii pe la noi prin Wagh el-Baraka, măcar o singură dată, după ce te-ai întremat.

— S-au schimbat vremurile, jupîne Hamayuni, răspunse Muhammad Iffat în locul lui Ahmad Abd el-Gawad. Unde-i Wagh el-Baraka de odinioară? S-a transformat într-un vad pentru puştime... Vrei să ne trezim nas în nas cu copiii noştri?

— Pe urmă nu uita că nu putem sta la tocmeală cu Cel de Sus cînd e vorba de vîrstă şi sănătate, interveni şi Ibrahim el-Far. Trebuie să ne luăm gîndul de la asta... S-a isprăvit cu noi, aşa cum a zis şi *si* Ahmad. De-acum ne plecăm spre apus... Ne-am speriat toţi şi ne-am oprit direct la doctor. Şi fiecăruia ne-a găsit cîte ceva. Ba ai cutare, ba ai cutare... Şi pe urmă ne-a luat cu sfaturile: toate începeau cu „NU" – nu mai bei asta... nu mai mănînci asta... şi tot felul de alte interdicţii. N-ai auzit de tensiune, jupîne Hamayuni?

— Eu vă sfătuiesc să trataţi orice boală cu băutură şi cu voie bună, îl îndemnă jupînul, privindu-l drept în ochi. Şi dacă o să mai daţi de necazuri, să nu-mi mai ziceţi mie pe nume.

— Bravo! exclamă Manoli. Ai perfectă dreptate!

— Ai uitat de *manzul*-ul[1] cel mai veritabil, jupîne Hamayuni, adăugă şi Muhammad es-Agami, ca şi cum ar fi vrut să-l completeze pe prietenul său.

---

1. Preparat narcotic specific egiptean.

— Ia spuneţi-mi şi mie, oameni buni, unde mă aflu? întrebă şeicul Mitwalli, clătinînd din cap nedumerit. Sînt în casa fiului lui Abd el-Gawad? Sîntem la *gharza*[1], unde se fumează haşiş, sau la crîşmă? Hai, spuneţi-mi!

— Dar cine-i prietenul ăsta? întrebă el-Hamayuni, uitîndu-se chiorîş la şeicul Mitwalli.

— Un evlavios desăvîrşit... un adevărat sfînt.

— Ia ghiceşte-mi şi mie viitorul, dacă eşti chiar un sfînt! îl provocă ironic el-Hamayuni.

— Sau temniţa, sau spînzurătoarea! mormăi Mitwalli fără să stea pe gînduri.

— Cu adevărat, este un sfînt, strigă el-Hamayuni, izbucnind într-un rîs zgomotos. Ăsta-i sfîrşitul care mă aşteaptă... Apoi, adresîndu-se şeicului: Dar e mai bine să-ţi ţii limba, dacă vrei să n-ai dumneata parte de sfîrşitul ăsta. Pricepi ce vreau să zic?

— Ridică-te, dragul meu..., îl încurajă Ali Abd el-Rahim pe stăpîn, aplecîndu-se spre el rugător. Lumea nu mai face doi bani fără tine. Ce-i cu noi, Ahmad! Crezi că trebuie să luăm în serios sfaturile doctorilor? Părinţii noştri se mai însurau şi după şaptezeci de ani. Ce s-a întîmplat, oare?

— Părinţii voştri erau credincioşi şi curaţi la suflet, se grăbi Mitwalli Abd es-Samad să-i răspundă, vorbind tare şi împroşcînd stropi de salivă în toate părţile. Nu erau nici beţivi, nici desfrînaţi ca voi... Ăsta-i adevărul, dacă vrei să-l afli.

— Doctorul a zis că dacă eşti neatent cu tensiunea la nesfîrşit poţi să ajungi la paralizie – Allah să ne apere de-aşa ceva! Asta a păţit prietenul nostru el-Wadîni... Decît să fiu osîndit să zac nemişcat în pat, mai bine să mor... Doamne fereşte! Cum să zaci ani de zile fără să te mai poţi mişca?

În acel moment, el-Agami, Hamido şi Manoli se ridicară ca la un semnal, se scuzară şi se retraseră, după ce-i urară stăpînului sănătate şi viaţă lungă.

---

1. Tip de cafenea în care se fuma în mod clandestin şi haşiş.

— Şi Galila îţi trimite sănătate! şopti Muhammad Iffat, apropiindu-se de urechea stăpînului. Ar fi vrut şi ea să te vadă...

Abdo, cîntăreţul la *qanun*, prinse din zbor şoaptele domnului Muhammad Iffat şi zise, plesnind din degete:

— Iar eu am venit trimis de sultana. A fost gata-gata să-şi pună straie bărbăteşti şi să vină chiar ea în persoană, însă a renunţat în ultima clipă, fiindu-i teamă pentru dumneata. Dar mi-a zis mie: „Spune-i din partea mea (tuşi o dată şi încă o dată, dregîndu-şi glasul, şi pe urmă începu să cînte încet):

De pleci către cel drag
Şi de-l găseşti în prag,
Sărută-i dulcea gură
Şi spune-i că-l aştept
Cu focu-aprins în piept
Şi că mi-e dor, te jură...“

El-Hamayuni zîmbi, descoperindu-şi proteza de aur şi exclamă:

— Straşnic leac! Eu zic să-l încerci pe ăsta şi să nu iei în seamă vorbele cuviosului care ne proroceşte spînzurători.

Zabida? Nu mai am chef de nimic! Boala e tare nesuferită! Dacă se întîmpla atunci nenorocirea, puteam să mor beat... Asta-i prevestire rea – avertisment sigur că trebuie să încep o viaţă nouă.

— Am făgăduit să nu ne mai atingem de licoarea ademenitoare, cît timp eşti obligat să stai închis aici, îl anunţă Ibrahim el-Far, tot în şoaptă.

— Eu vă dezleg de făgăduinţă şi vă rog să mă iertaţi pentru zilele pe care le-aţi pierdut...

— Dacă ar fi cu putinţă, am sărbători aici, chiar în noaptea asta însănătoşirea ta, zise Ali Abd el-Rahim, zîmbind ispititor.

— Vă chem la pocăinţă şi la pelerinaj, insistă din nou şeicul Mitwalli Abd es-Samad.

— Parc-ai fi un militar la *gharza* ! izbucni el-Hamayuni, scos din sărite.

La un semn al lui el-Far, asupra căruia se înţeleseseră dinainte, cei trei prieteni se apropiară de stăpîn şi începură să îngîne :

— „Tu nu eşti bun să bei/ Atunci de ce te prinzi ?“, pe melodia *Tu nu ştii ce-i amorul, de ce iubeşti atunci ?*

Şeicul Abd es-Samad se porni la rîndul său să îngîne de unul singur versete din *sura Pocăinţei*[1].

Ahmad Abd el-Gawad nu se putu stăpîni şi rîse pînă cînd îi dădură lacrimile.

Timpul trecu pe nesimţite şi la un moment dat se treziră cu şeicul Mitwalli Abd es-Samad ridicîndu-se în picioare speriat.

— Să ştiţi că eu voi fi ultimul care va părăsi odaia asta, fiindcă trebuie să vorbesc ceva între patru ochi cu fiul lui Abd el-Gawad.

1. *Surat at-Tawba* (sura 9) din Coran.

43

După alte două săptămîni, Ahmad Abd el-Gawad se însănătoşi complet şi ieşi din casă. Primul lucru la care se gîndi a fost să-i ia pe Yasin şi pe Kamal pentru a-şi face împreună rugăciunea la moscheea El-Husein, spre a aduce mulţumiri şi slavă lui Allah. Chiar în vinerea aceea, apăruse în ziare ştirea despre moartea lui Ali Fahmi Kamil. Domnul Ahmad o citi, apoi o mai citi o dată înainte de a părăsi casa şi le zise fiilor săi, în vreme ce cobora scara:

— A căzut din picioare şi-a murit pe loc, în timp ce rostea un discurs în faţa unei mulţimi. Pe cînd eu, după ce-am văzut moartea cu ochii, m-am ridicat din pat şi uite-mă mergînd pe picioarele mele. Cine poate şti ce-l aşteaptă? Viaţa noastră e în mîiniie lui Allah şi fiecare moare cînd îi este scris...

S-ar fi cuvenit să aibă răbdare şi să mai rămînă cîteva zile sau poate cîteva săptămîni în casă pentru a se mai întrema, dar a simţit că nu mai are stare şi s-a hotărît să iasă. Stăpînul mergea în faţă, urmat de Yasin şi de Kamal – o scenă care nu se mai repetase de la moartea lui Fahmi. Pe drumul dintre Bayna el-Qasrein şi moschee, cei doi tineri avură ocazia să-şi dea seama încă o dată de prestigiul stăpînului printre locuitorii din cartier, căci toţi proprietarii dughenelor de pe stradă îi întinseră mîna şi îl îmbrăţişară, felicitîndu-l şi exprimîndu-şi bucuria pentru revederea lui.

Cei doi fii erau măguliţi – zîmbetul nu le mai părăsi chipul tot drumul. Yasin se întreba cu candoare de ce nu

s-o fi bucurînd şi el de prestigiul tatălui său, de vreme ce au aceleaşi virtuţi şi aceleaşi cusururi. Kamal, în schimb, căzu pe gînduri, reconsiderîndu-şi atitudinea faţă de tatăl său. Pînă nu demult fusese pentru el simbolul nobleţei şi măreţiei, iar în vremea din urmă înţelesese că poziţia asta nu face două parale pe lîngă idealurile lui înalte. Nu-i decît faima unui bărbat mărinimos, iubitor de petreceri şi plin de vigoare. Gloria şi măreţia sînt cu totul altceva – un bubuit de tunet care cutremură şi revigorează inimile stinse şi trezeşte energiile latente. Din nefericire, gloria stîrneşte mai multă ură decît dragoste, mai multă invidie decît mulţumire, mai multă vrajbă decît prietenie... Şi totuşi numai aceasta-i fericirea: să te bucuri de glorie şi preamărire! Dovada cea mai bună este că măreţia unui om este în funcţie de sacrificiul lui pentru ţeluri înalte. În orice caz, tata este un bărbat fericit şi trebuie să se bucure de fericirea lui! Priveşte la el ce falnic este! Şi Yasin e destul de simpatic! Înfăţişarea mea, în schimb, contrastează într-un mod foarte ciudat. Parcă aş fi o mască de carnaval între ei! Poţi să te amăgeşti oricît că frumuseţea este podoaba femeilor şi nu a bărbaţilor, căci asta tot nu va reuşi să-ţi şteargă din minte situaţia îngrozitoare în care te-ai aflat în chioşcul din curtea palatului Şaddad. Ce umilinţă! Tata a reuşit să se tămăduiască de tensiune, dar eu cînd o să mă lecuiesc oare de iubire? Dragostea este o boală căreia nu i s-a găsit încă leac – e din familia cancerului. „Parisul este capitala splendorii şi a iubirii" îi spusese Husein Şaddad în ultima scrisoare. Dacă-i aşa, trebuie să fie şi capitala durerilor! Prietenul tău cel mai bun a devenit de la o vreme zgîrcit cu scrisul. Aş dori să trăiesc într-o lume în care inimile să nu cunoască înşelăciunea.

Cînd ajunseră la cotitura din Khan Gaafar, li se ivi înaintea ochilor moscheea monumentală.

— Oh, Husain! exclamă tatăl din adîncul sufletului, iar glasul lui exprima implorarea fierbinte.

Apoi grăbi pasul, privind spre moschee cu o lumină ciudată pe chip, urmat îndeaproape de cei doi fii. Oare s-ar putea să înțeleagă vreodată tatăl său că el consimțise să-l însoțească fără nici o tragere de inimă, numai ca să nu-l refuze? Moscheea aceasta nu mai este pentru el decît un simbol al dezamăgirii pe care o încercase. Mai demult se oprea sub minaretul ei cu inima înfiorată, stăpînindu-și cu greu zbuciumul și lacrimile, cu pieptul clocotind de emoție, credință și speranță, pe cînd acum se apropie de ea total indiferent. Nu mai vede în această clădire monumentală decît un morman de piatră, fiare, lemn și vopsea, care ocupă o suprafață imensă fără nici un folos! Dar n-are de ales; din respect pentru tatăl său și pentru restul oamenilor, sau mai degrabă de teama lor, trebuie să interpreteze rolul de soldat credincios al lui Allah pînă la sfîrșitul vizitei. Aș vrea să trăiesc într-o lume în care omul poate fi liber, fără nici un fel de teamă și constrîngere.

Își scoaseră pantofii și intrară unul după altul. Tatăl se îndreptă fără să șovăie spre *mihrab*, invitîndu-i și pe cei doi fii să spună rugăciunea împreună cu el. Își duse mîinile la tîmple și porni să se roage cu ochii închiși, ca de obicei, iar ei se simțiră obligați să facă la fel. Yasin uită de toate cînd se văzul dinaintea lui Allah cel iertător și milostiv. Kamal, în schimb, începu să-și miște buzele în mod mecanic, fără să articuleze vreun cuvînt. Se apleca și se ridica, apoi se prosterna și cădea în genunchi, dar nu reușea să vadă în toate mișcările astea decît un exercițiu fizic. Cele mai vechi vestigii de pe fața pămîntului sînt locurile de închinăciune. E plină lumea asta de temple! Oare cînd se va descotorosi omul de ele pentru a se bizui numai pe sine? Și ce-i cu glasul ăsta răsunător, care vine tocmai din fundul moscheii, pentru a le aminti oamenilor de sfîrșitul lumii? Ca și cînd timpul ar avea sfîrșit! E nespus de frumos să vezi un om luptîndu-se din răsputeri cu iluziile. Dar cînd va lua sfîrșit această înfruntare și

luptătorul va putea să se declare fericit? Lumea asta mi se pare foarte ciudată! Oare să fi fost creată ieri? Bărbaţii de lîngă mine sînt părintele şi fratele meu. De ce nu sînt toţi oamenii fraţi cu mine? Şi inima asta pe care o port în piept cum de a acceptat atîtea chinuri? În fiecare clipă mă izbesc de o fiinţă nedorită. De ce s-a dus tocmai la capătul pămîntului singurul om pe care l-aş fi dorit lîngă mine?

— Hai să ne aşezăm puţin aici înainte de a face ocolul mormîntului! le propuse tatăl după ce terminară rugăciunea.

Se aşezară cu picioarele adunate sub ei, fără să scoată o vorbă.

— N-am mai venit aici cu toţii din ziua aceea..., continuă tatăl cu aceeaşi blîndeţe în glas.

— Hai să rostim *Al-Fatiha* pentru sufletul lui Fahmi! zise Yasin emoţionat.

— Lucrurile lumeşti te-au cam împiedicat să-l vizitezi pe el-Hüsein, nu-i aşa? îl descusu stăpînul pe Yasin.

— Ba nu trece nici o săptămînă fără să-l vizitez pe *sidna*! îl asigură Yasin, cu toate că nu se mai abătuse pe la moschee în răstimpul acestor ani decît de vreo cîteva ori.

Tatăl se uită apoi spre Kamal, ca şi cînd l-ar fi întrebat din priviri: „Dar tu?".

— Şi eu tot aşa! spuse Kamal cu sfială.

— El este mijlocitorul nostru către profetul Muhammad – bunicul său – în ziua de apoi, continuă tatăl cu smerenie.

De data asta se ridicase după boală – după ce primise o lecţie severă, de neuitat – convins de forţa bolii şi temîndu-se atît de tare de urmările ei, încît intenţiona sincer să se pocăiască. De altfel, fusese întotdeauna convins că mai devreme sau mai tîrziu trebuia să sosească şi momentul acesta. Dar acum nu mai avea nici cea mai mică îndoială că trebuia să lase gluma deoparte. De fiecare dată cînd amintirile îl năpădeau, încerca să se consoleze gîndindu-se la bucuriile nevinovate de care va mai avea

parte în viitor: prietenia, veselia şi gluma. Tocmai din acest motiv se rugă lui Allah să-l păzească de ispitele diavolului şi să-l ajute să ducă la capăt hotarîrea de a se pocăi. Începu să îngîne una după alta cele cîteva sure mai scurte pe care le ştia pe de rost.

Se ridică şi odată cu el se sculară şi băieţii, pornind în urma lui către mormîntul sfîntului. Îi întîmpinară aromele plăcute ce ardeau şi şoaptele cîtorva recitatori ce răsunau din colţuri. Se prinseră în mulţimea care se mişca asemeni unei ape învălurite, înconjurînd mausoleul. Ochii lui Kamal se opriră asupra turbanului mare, verde, apoi insistară îndelung asupra uşii de lemn, pe care o sărutase de nenumărate ori şi rămase pe gînduri, cu mintea năpădită de comparaţii şi îndoieli. Îşi aminti momentul cînd i se dezvăluise taina acestui mormînt, înconjurat atîta vreme într-un nor de mister. Fusese prima tragedie din viaţa lui. Curînd după aceea îi urmaseră altele, distrugînd şi dragoste, şi credinţă, şi prietenie. Apoi se minună că după toate astea se mai ţinea pe picioarele lui, privind realitatea ca un adorator, fără să-i pese de loviturile soartei. Amărăciunea i se oglindea în ochi, instalîndu-se într-un zîmbet trist. Respinse fără urmă de regret fericirea oarbă ce lumina chipurile celor care se învîrteau fără încetare în jurul mormîntului. Cum să renunţe la lumină pentru o astfel de fericire, cînd se legase să deschidă ochii larg, să prefere neliniştea vie şi nopţile albe în locul acelei tihne mincinoase, amăgitoare? După ce făcură un ocol complet, tatăl îi invită să se aşeze puţin pe marginea mausoleului şi-i dădură ascultare. Cîţiva cunoscuţi se apropiară de stăpîn şi-i întinseră mîna, felicitîndu-l. Vreo doi, trei mai rămaseră de vorbă cu el, aşezîndu-se pe unde mai putură găsi vreun locşor. Cei mai mulţi îl cunoşteau pe Yasin; se întîlniseră cu el fie în prăvălia tatălui, fie la şcoala En-Nahhasin. Pe Kamal nu-l ştia însă aproape nimeni. Slăbănogeala lui atrase atenţia unuia dintre ei, care-l întrebă pe stăpîn în glumă:

— Ce-i cu băiatul ăsta al tău? Parc-ar fi atins de lepră...

— Mie mi se pare că mai degrabă tu eşti lepros! îi răspunse stăpînul fără a sta pe gînduri, ca şi cum i-ar fi întors un salut.

Yasin zîmbi. Zîmbi şi Kamal. Era pentru prima oară cînd făcea cunoştinţă cu faţa ascunsă a tatălui său, despre care aflase atîtea în vremea din urmă. Stăpînul îi părea acum un bărbat ce nu scapă nici un prilej pentru a rosti o vorbă de duh, chiar şi atunci cînd se află în lăcaşul slavei şi pocăinţei, dinaintea mormîntului lui El-Husein. Reacţia promptă a tatălui îl duse pe Yasin cu gîndul la viitor, întrebîndu-se dacă după necazul pricinuit de boală o să se mai întoarcă la obişnuitele petreceri. Sînt tare curios să ştiu dacă se va mai întoarce, îşi zise în sinea lui.

vedea cu ochiul liber, dar puteau să curme în orice clipă cursul vieţii, să hotărască destinul oamenilor sau să nenorocească familii întregi, după bunul lor plac. Micuţul Muhammad se îmbolnăvise primul, îi urmase Osman şi în cele din urmă căzuse pe neaşteptate şi tatăl lor. La miezul nopţii, slujnica Suwaydan se repezi în Bayna el-Qasrein pentru a-i vesti că Amina va înnopta în Es-Sukkariyya. Apoi îl încredinţă că nu trebuie să-şi facă nici un fel de griji în privinţa asta. Atunci din ce cauză a decis să rămînă peste noapte acolo? Şi de ce simte că i se strînge inima? Cu toate astea, nu-i exclus ca atmosfera să se înseninеze cît ai clipi din ochi, cei doi copii şi Khalil Şawkat să se însănătoşească, aducînd din nou soarele pe chipul Aişei. A uitat că şi casa lui trecuse cu opt luni în urmă printr-o situaţie asemănătoare? Şi iată că stăpînul s-a însănătoşit complet, acum are vechea lui vigoare şi licărirea veselă-n priviri. Ba din cînd în cînd se mai întîlneşte şi cu prietenii. Totul se poate schimba într-o clipită.

— Eşti singur aici?

Kamal recunoscu glasul imediat, se ridică şi porni spre uşa terasei, ieşind în întîmpinarea fratelui său.

— Ce mai faci? întrebă el. Poftim sus!

Îi oferi un scaun. Yasin respiră adînc după efortul la care îl obligase scara întortocheată şi pieptul i se umplu de parfumul tufelor de iasomie.

— Copiii au adormit! şopti Yasin în timp ce se aşeza, oftînd. Cred că şi *umm* Hanafi a aţipit...

— Sărmanii de ei! N-au avut un moment de linişte şi nu le dau nici celorlalţi pace cît e ziua de lungă! Cam cît să fie ceasul?

— Păi trebuie să fie trecut de unsprezece. Aerul e mult mai plăcut aici decît pe stradă...

— Tu de unde vii?

— Nici nu mai ştiu unde mi-e capul... Tot timpul sînt pe drumuri, alergînd între Qasr eş-Şawq şi Es-Sukkariyya. Cred că mamă-ta n-o să se mai întoarcă în seara asta acasă.

— Mi-a spus şi Suwaydan un pic mai devreme. Ce noutăţi mai ai? Spune-mi şi mie: ce se mai întîmplă? Sînt tare neliniştit!

— Să ştii că toţi sîntem la fel! spuse Yasin şi oftă adînc. Toată nădejdea mi-e în Cel de Sus. E şi tata acolo.

— La ora asta?

— Închipuie-ţi! L-am lăsat în casă... Apoi continuă, după o scurtă pauză: Am stat în Es-Sukkariyya pînă la opt seara, cînd m-am pomenit cu cineva din Qasr eş-Şawq, venit să mă anunţe că pe nevastă-mea au apucat-o durerile facerii. Am alergat într-un suflet la moaşa *umm* Ali şi-am luat-o cu mine acasă, unde am găsit-o pe Zenoba înconjurată de nişte vecine. Cred c-am stat acolo cam un ceas şi-am simţit că nu mai sînt în stare să suport gemetele şi urletele ei. Am pornit din nou singur în noapte, lăsîndu-mă purtat de paşi spre Es-Sukkariyya, unde l-am găsit pe tata, stînd de vorbă cu Ibrahim Şawkat.

— Ce se-ntîmplă acolo? Spune-mi şi mie ce-ai mai aflat!

— Nici un semn bun! Situaţia pare să fie destul de gravă, urmă Yasin mai mult în şoaptă.

— Gravă? repetă Kamal cu teamă în glas.

— Da! Am venit aici în speranţa că o să găsesc şi eu un pic de linişte. Şi Zenoba asta n-a mai găsit altă noapte ca să nască? Am ostenit, alergînd între Qasr eş-Şawq şi Es-Sukkariyya, după doctor şi după moaşă. Lucrurile par să fie destul de complicate. Soţia răposatului Şawkat s-a uitat în ochii fiului ei şi a exclamat: „Apără-mă, Doamne! Trebuie să mă iei pe mine înainte de a-l lua pe el!". Mamă-ta s-a necăjit tare cînd a auzit vorbele astea din gura ei, dar bătrîna n-a luat-o în seamă şi a continuat cu glasul hodorogit: „Îi stă scris pe faţă. Aşa au arătat toţi din neamul Şawkat pe patul de moarte! I-am văzut zbătîndu-se între viaţă şi moarte şi pe tată-său, şi pe unchi-său, şi pe bunicu-său..." N-a mai rămas din Khalil decît o umbră, înţelegi? Şi tot la fel arată şi bieţii copii! Nu există o altă putere şi forţă în afara lui Allah!

— Poate că de data asta n-o să se împlinească profețiile bătrînei, mormăi Kamal înghițind în sec.

— Poate... Kamal, nu mai ești de-acum un copil! Ești bărbat în toată firea! Trebuie să știi și tu cel puțin atît cît știu eu! Doctorul a zis că situația e foarte gravă!

— Și e vorba de toți trei? îl mai întrebă Kamal cu sufletul la gură.

— De toți! Și Khalil, și Osman, și Muhammad! Doamne, ce ghinion a avut și Aișa!

Kamal își aminti familia Aișei așa cum o văzuse întotdeauna: fericiți și veseli, luînd viața drept o joacă. Oare o s-o mai vadă pe Aișa rîzînd vreodată din toată inima? Și Fahmi, cum fusese smuls dintre ei? Printr-o lovitură năprasnică a soartei. Englezii sau febra tifoidă sau orice altă cauză sînt totuna! Un motiv ca oricare altul! Doar credința în Allah a făcut din moarte o fatalitate și o filozofie ce provoacă numai descumpănire și confuzie. În realitate ea nu-i decît o loterie, un joc.

— Ăsta-i lucrul cel mai îngrozitor pe care l-am avut de îndurat în viața mea!

— Asta-i situația! Ce putem face? Ce vină are Aișa ca să i se întîmple tocmai ei o nenorocire ca asta? Iertare și îndurare, Doamne!

Oare există vreo filozofie în stare să explice o moarte în masă? Moartea urmează cu rigurozitate legile „jocului". Dar cum să fii calm și s-o accepți, cînd ai devenit tu însuți obiectul jocului? S-ar putea s-o întîmpini zîmbind, dacă ai socotit-o întotdeauna o lege a naturii, explicînd-o liber de orice prejudecăți. Asta ar fi o victorie totală atît asupra vieții, cît și asupra morții. Or, biata Aișa e foarte departe de-așa ceva!

— Simt că se învîrtește pămîntul cu mine!

— Asta-i viața! rosti Yasin pe un ton serios și înțelept, pe care Kamal îl auzea pentru prima oară. Și trebuie s-o luăm așa cum este! Apoi se ridică brusc și schimbă vorba: Acum trebuie să plec!

— Mai rămîi cu mine, te rog! insistă Kamal, ca şi cînd l-ar fi chemat în ajutor.

— A trecut de mult ora unsprezece, se scuză Yasin. Mă opresc mai întîi în Qasr eş-Şawq să mă încredinţez că nu i s-a întîmplat nimic rău Zenobei. Pe urmă îmi îndrept din nou paşii spre Es-Sukkariyya, să fiu alături de ei. Mi se pare că voi avea parte de-o noapte albă. Numai Allah ştie ce ne-aduce ziua de mîine!

— Vorbeşti de parcă totul s-ar fi sfîrşit, spuse Kamal cu un glas ciudat, înăbuşit, şi se ridică de pe scaun agitat. O iau şi eu îndată spre Es-Sukkariyya...

— Nu, tu trebuie să rămîi aici, cu copiii, pînă la ziuă! protestă Yasin. Şi încearcă să te odihneşti! Altfel o să-mi pară rău că ţi-am spus adevărul...

Yasin părăsi terasa însoţit de Kamal, care-l conduse pînă la poartă. Cînd ajunseră la palierul etajului de sus, unde dormeau copiii, Kamal îşi aruncă privirea spre uşă şi mormăi cu tristeţe în glas:

— Bieţii copii! Na'ima a vărsat atîtea lacrimi în ultimele zile, de parcă inima ei presimţea nenorocirea.

— Copiii uită foarte repede! zise Yasin, vrînd să-l consoleze. Mai greu o să fie pentru cei mari!

Cînd coborîră în curte, ajunse pînă la urechile lor un strigăt din stradă, spintecînd tăriile nopţii:

— Suplimentul *El-Muqattam*! Suplimentul *El-Muqattam*!

— Suplimentul *El-Muqattam* acum, la cumpăna nopţii? îşi exprimă Kamal nedumerirea.

— Ah, ştiu despre ce-i vorba, zise Yasin cu tristeţe. Am auzit zvonul cînd veneam spre tine. A murit Saad Zaghlul.

— Saad! exclamă Kamal uluit.

— Păstrează-ţi calmul! îl linişti Yasin, oprindu-se din mers şi întorcîndu-se spre el. Ne-ajunge necazul nostru!

Kamal rămase cu ochii aţintiţi în beznă, simţind că orice vorbă îi moare în gît, nemaifiind în stare să facă un pas. Părea că moartea lui Saad Zaghlul l-ar fi făcut să uite de toţi ceilalţi: şi de Khalil, şi de Osman, şi de Muhammad, şi de Aişa...

— A trăit destul şi s-a bucurat şi de glorie... Ce-ai vrea mai mult? Allah să fie milostiv cu el!

Kamal îl urmă pe Yasin în tăcere, fără să-şi poată reveni. Nu-şi dădu seama cum ar fi reacţionat la aflarea acestei ştiri, dacă ea n-ar fi coincis cu tragedia din familia lui. Cînd se întîlnesc mai multe nenorociri, par să se sfideze una pe alta. Aşa s-a întîmplat şi cînd a murit bunică-sa. Asta a fost curînd după ce s-a prăpădit Fahmi şi tocmai de aceea evenimentul a trecut aproape neobservat. Aşadar Saad s-a stins din viaţă! S-a stins acela care a stat ani de zile în exil, a făcut revoluţia, închinîndu-şi întreaga viaţă luptei pentru libertate şi pentru Constituţie! Cum ar putea să nu se întristeze, cînd lui îi datorează tot ce are mai bun în suflet şi în minte, tot ce simte şi gîndeşte?

Yasin mai zăbovi cîteva clipe înainte de a deschide poarta. Apoi îşi strînseră mîinile în tăcere, luîndu-şi rămas-bun. În clipa aceea, Kamal se trezi ca dintr-un vis şi-i spuse stingherit fratelui său:

— Îţi doresc ca atunci cînd ajungi acasă, soţia ta să fi născut.

— Îţi mulţumesc! răspunse Yasin, pregătindu-se de plecare. Iar eu îţi doresc să ai parte de un somn bun!

La Editura POLIROM

au apărut:

George Orwell – *Jurnale*
Julio Cortázar – *Pagini neașteptate*
Tracy Chevalier – *Făpturi uluitoare*
Yan Lianke – *În slujba poporului*
Dubravka Ugrešić – *Ministerul durerii*
Ognjen Spahić – *Copiii lui Hansen*
Günter Grass – *Aparatul de fotografiat*
Anchee Min – *Perla Chinei*
Adam Ross – *Mr. Peanutt*
Phillip Roth – *Umilirea*
Alberto Moravia – *Amorul conjugal*
George Orwell – *O gură de aer*
Truman Capote – *Cu sînge rece*
Cormack McCarthy – *Meridianul sîngelui*
Ian McEwan – *Durabila iubire*
Irving Stone – *Bucuria vieții*
José Saramago – *Călătorie prin Portugalia*
Günter Grass – *Secolul meu*
John Steinbeck – *Către un zeu necunoscut*

în pregătire:

María Dueñas, *Iubirile croitoresei*

www.polirom.ro

Redactor: Ioana Oprica
Coperta: Laurenţiu Midvichi
Tehnoredactor: Vasilica Zevoi

Bun de tipar: martie 2011. Apărut: 2011
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

B
Biblioteca Polirom
PROZĂ XX

Printr-o execuţie artistică desăvîrşită, al doilea volum al *Trilogiei Cairoului* continuă cu aceeaşi viziune detaliată a ciocnirii dintre civilizaţii, dintre nou şi vechi. Povestea de neuitat pe care o oferă *Palatul dorinţei* este un echilibru între idealurile tot timpul pe cale de a se împlini şi realitatea plină de oprelişti, între visele şi dorinţele personajelor şi istoria care le ajunge din urmă.

„Prin personajele sale, Naghîb Mahfuz merge pe străzile oraşului Cairo şi urmăreşte călătoria fascinantă a culturii islamice către noutăţile lumii moderne.
Romanul *Palatul dorinţei* desfăşoară în faţa cititorilor o poveste ca un arabesc, creînd în acelaşi timp orizontul de aşteptare pentru următorul volum, *Strada zabărului*."

Paul E. Hutchinson

„*Palatul dorinţei* îşi urmează fără grabă cursul, atrăgînd, pe măsură ce se dezvoltă, o gamă cuprinzătoare de tonuri şi strategii stilistice care provin din lecturi atente ale scriitorilor ruşi şi, în special, francezi. Romanul îşi sprijină structura pe descrierea generoasă a spaţiilor, a străzilor şi a încăperilor, pe conflict şi pe sugestia psihologică. Prin toate acestea, *Palatul dorinţei* are aerul unui roman al tranziţiei."

Boston Globe

ISBN (vol. 1-III) 978-973-46-1859-0
ISBN 978-973-46-1948-1

www.polirom.ro

POLIROM

Foto coperta: © Brooklyn Museum/Flickr.com